

$$[41803492]$$

Wopřijećo.

	Strona
Alkohol a selenjo (a korjenjenjo) jědźow	309
Arcybiskop dr. ze Stablewski (joho wozjewjenjo nastupajo při- hotow. wučby na s. sakr.)	325
Budź khwaleny Jězus Khrystus (zawodny artikkel k now. lětu)	1
Baćonja (z) (smjereć Mikławša Krala tam)	3
Budyšina (z) [nowe wobsadženjo kapitarow]	65
Bitwy (kelko ludži spóžeraja)	163
Bamžowstwo	173, 206
Bóh so njeda směšić	222
Božo, pomhaj (słowčko přećiwo wopiwstwej)	275
Burja — Ratarjo! (Ratařske šule)	342
Biskop a tachant Dr. theol. Jurij Łusćanski (joho smjereć)	441
Chćeš swjata być?	22
Cyrkej (što móže křesćan za nju činić)	162
Drježdźanskej (w) dwórskej cyrkwi — tři poslednje dny mar- trownoho tydženja	144
Ducy do Tatrow (pućowanske wobrazy)	283, 299, 331, 339, 355, 383, 401, 417, 425, 446
Filipsdorfa (z) [smjereć Madleny Kadec]	429
Gapon džěla	73
Haprylske wjedro	127
Hłowonc (Legenda)	175
Hłowna skhadžowanka serbskeje studowaceje młodžiny (XXXI.) w Pančicach 5., 6. a 7. aug. 1905	287, 293
Hubjenstwo w Italskej	375
Hody (rozpomnjenjo)	433
Hodowna přiłoha (za džěci, po čisle 51: 8 stron).	
Japanska	83
Jutrownička	133
Japanske financy	138
Janske kupjele w Smječkecach	154
Jednota w Budyšinje, zabawny wječor, hra „Sym Serbow serbske holičo“	404
Katholska cyrkej w Ruskej	61
Kreml	81
Křižu, wo Jězusowym (legenda)	115
Kaznjow 10 za žony	131
Krala-witanjo do Serbow	165
Kralowy přiřhad do Serbow (program)	168
Kralej-holdowanjo Serbow	181
Kralowy wopyt w Budyšinje	185, 195
Kralowy wopyt w Khrósćicach	200
Kažmjescy pjećo martrarjo	213
Kral Jurij, česćowař Wutroby Jězusoweje	221
Khoćebuzski swjedzeń	348
Krajan, protyka 1906	379
Khude duše su džakowne	399
„Lilija“ Ralbičanska — spěw. towařstwo 10 lět	68
Ludwig Wahl, Dr., biskop a tachant, †	193

	Strona
Ludwig Wahl, Dr., biskop a tachant, joho pohrjeb	205
Lorettanskich zwónčkach (wo)	391
Mandžurskej (w) [hubjenstwo]	36
Montignoso, hrabinka (prjedy pryncesna Louisa Sakska)	58
„Meja“ Radwońska — spěw. tow. 10 lět	75
Mukden, swjate chinske město	116
Maria, ave	141
Mačicy Serbskeje, hłowna zhromadźizna	149
Mjelč a woněm (wobraz kath. cyrkwy)	278
Melchior Grodecki, zbóžny martrař	409, 444
Njebojće so! (Jutrowne rozpomnjenje)	145
Narodny swjedžen Handrija Zejlerja (100lětny)	285
Njepřečeljo lutowanja	307, 314, 323
Na row čerpjerjej a přečelaj	367
Naši studenći w Prahy	370
Podhlada a khrobloho sudženja, wopor	43
Phacelia	92
Pastyřski list biskopow, pola rowa swj. Bonifacija na swjedžen 1150lětnoho wopomnjeća joho martrařskeje smjerće zhro- madženych	237, 245, 257, 265
Prózdny. (Rozpominanje za čas w času)	268
Potajne napominanje	360, 377
Přepozdže? (Ruska revolucija.)	392
Rusko-Japanska wójna	107
Ruska revolucija	403
Ratařska šula w Budyšinje	412
Socialne prašenje	9, 19
Sčerpnosće, druhdy kus	27, 35
Serbske žně (baseň)	31
Strossmayer, biskop, 90 lět	45, 53
Strossmayer, biskop, †	125
Sylzy	126
Student a wojak wobkhowa njewinowatosć hač do smjerće . . .	134
Serbscy hosćo w Prahy	188, 196
Serbskich knježnow zastup do klóštrskich rjadow	261
Sawka Subotičowa	300
Što narowny pomnik powěda. (Swójba z Walter-Ješki.)	358
Serbscy seminaristojo w Budyšinje	378
Seminar, kath. wučerški (što so žada při zamołwjenju)	404
Słowěko drohim Serbam (kupowanjo serb. knihi)	427
Syllabus	434
Temperament, štwory pola džěci 89, 97, 105, 113, 126, 136, 157, 166	
Triebes — Weida — Gera	228, 240, 249
Towařstwo Pomocy za studowacych Serbow, krótke přehlad a adresa nowoho pokladnika	279
Wójny lěto	62
Wědomosć a nahlad wo swěće	251
Wotpusk różarija w Radworju	326
Zhorjelskeje wustajeńcy, serbski swjedžen	291
Zahnate wsy	301, 309
Z wolijowej hałužku	308

Zjězd (XIII.) sakschoho katholskoho wučerstwa 4. a 5. oktobra
w Smječkecach 347

Z Łužicy a Sakskeje

Z cyłoho swěta

Naležnosće našoho towarstwa

Wšelake dary za nabožne a narodne naležnosće

Wšelcizny a nawěštki we wšelakich čisłach.

} stajne rubriki.

Přispomnjenje.

Swój 43. lětnik je naš časopis z tutym dokončil. Wjele prócy a džěła těi w tychle 52 čisłach „Posoła“. Najwutrobniji džak budź z tutym tež wuprajeny wšitkim, kotřiž su so za „Posoła“ sobu starali a pisali.

Tutón słuša přede wšitkim tym, kotřiž su sobudžěłali a nastawki słali. Ličimy je po čisłach „Posoła“, potajkim tež pokračowanjo jako džěło same za so.

A tak su tu **nastawki** podawali nimo 35 redaktorowych: kk. kapłan expos. Mikławš Andricki 16, farař Winger 14, wučer Hajna 11, senior Skala 6, tach. předař Šewčik 4, kapłan Just 3, Želibor 2, Rachlowc 2, stud. Cyž 2, Serbowčan 2, Domaš 2, farař Libš 2, kantor Symank 2, dr. theol. Rězak 2, farař Nowak 1 a Hana Wićazowa z Nowoslic 1.

Nimo tychle mjenowanych su hišće **dopisy** podawali: k. senior Skala, a dale knježa fararjo a kapłanojo: can. Herrmann we Wotrowje, Kubaš w Njebjelčicach, Libš w Baćonju, Nowak w Radworju, Just w Khrósćicach, tach. přéd. Šewčik, Šolta a Delan w Budyšinje, Andricki w Hajnicach, Žur w Ralbicach; tež wučerjo: Šewčik w Ralbicach, Rachel w Róžeńće, Andricki a em. Kral w Radworju, Symank w Baćonju, Hajna w Konjecach; tohorunja Jakub Kokla, Michał Šolta (kubler) a Michał Wawrik w Khrósćicach a Jakub Hieka w Radworju. Potom běchu tež knježa, kotřiž snadź su jenu dopisnicu pósłali, kotrychž pak wosebje njemjenowachmy, tež jim budź za to džak prajeny, kaž tež wšitkim, kotrychž mjena snadź buchu přehladane a tu nic zapisane.

Wosebity džak słuša tež knjezej seniorej **Skali**, kotryž je dlějši čas w běhu lěta časopis z politiskim džěłom zastarał a najbóle pak korekturu wobstarał, kotraž, kaž je znate, tež hišće tójšto woporow časa žada.

Tohorunja wutrobný džak wuprajamy našim česćenym expeditoram a agentam za wšitku prócu, za rozeslanjo a rozdžělenjo „Katholskoho Posoła“, kaž tež za wobstaranjo pjenježnych přinoškow. Hłownu expediciju ma hišće tachantski zwóńk knjez Jan Nowak, kotryž je mnohe džěła tež zasy swěru wobstarał a knjeni Wjenkowa je jomu hišće dobroćiwje připomhała. Tež wšitkim druhim agentam a expeditoram na kraju a w městach so džakujemy, kaž tež tym, kotřiž su so za rozšěrjenje „Posoła“ hdy postarali.

Wšitkim hromadźe „Zaplać Bóh tón Knjez!“

Na zasywidženjo w nowym lěće!

W Budyšinje, 27. decembra 1905.

Redakcija „Katholskoho Posoła“.

Katolski Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w kniharni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěštki plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Endowy časopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farař w Budyšinje.

Číslo 1.

7. januara 1905.

Lětnik 43.

Budź khwaleny Jezus Chrystus!

Raž je waš, lubi Serbja a čitarjo, Posol dotal postrowjał, tak tež to tón króč čini ze swojim katolskim serbskim postrowom. Tuž tež wěšće hnydom, šćó a čjeji Posol je. A za katolskeho Serba wostanje tež tutón postrow najrjeńši a najdosćojniši, je wuznaćo wěry a křwalba a próstwa za Boga. Tohodla tež nazhonimy, zo tam, hdžěž je so mjez katolskimi Serbami waschničko wutworiko, zo tak často slychimy pschěz nós něšto bórcězć: kaž gutn Tag, gutn Morgen a n'Obend, zo tam so njeje jeno zhubił duch serbski a dobra serbska wutroba, ale tež wulki truch serbskeje pobožnosće a dobrych počinkow. Tuž njech je Posol wschudžom z dobrym pscheczelow, kiž jeno so njelisceži, ale tež brachi mě z lubosću porokowac a tež tak za spomóženjo swojich pscheczelow skutkowac.

Wostanimy dobri Serbja, potom tež wostanjemy dobri katolikojo a „Katolski Posol“ budže nam tež pschecy luby pscheczěl.

Nowe lěto nastupuje Posol z tuthym čisłom. Hižo 43. króč křapa do duri swojich Serbow, nochcili joho wotpořazac, ale zmužće so tola jónu a pokazajeće jomu tež do domow a bydłow tych, kotřiž joho njeznaja abo znacž nochcedža, a wuczińće jomu tam tež na nowe lěto hospody. By-li kóždy dotal swěrný abonent jenoho abo por nowych abonentow dobył, by Posol tež potom sebi mohł pomaknu kufł křmańšćeje drascěćki kupić, by mohł trochu nahladniši psichhadžec; tuž chcemy hladacž, hacž macze kufł lubosće k njomu. Spytajeće jeno joho z cylej swojej serbskej lubosću podpjeracž z nadobnym wotebjeranjom, z porjadnym płaczenjom abonentnoho pjenježta — to je tola wopravdže jeno pjenježć, kotryž so za njón woprjuje, kaž je so hižo wjele króč spominało, — na cyle lěto 2 hr. za tydženski časopis!! Tohorunja woprui, komuž je jeno móžno, hišćeje nimo toho z najmjeńšcha mały dar za njoho, zawěšće so tón najlěpje zadani

z duchownymi płodami, kotreż wam Bosół za to wobradža. Kelto pienjeż so často njetrjebawšchi pšhecžinja, precž mjeta bjez mužitka a bjezdža! Bosół wam hižo doprědka „zapłacăj Bóh tón Knjež“ pšchimoła a chce tež po swojich mocach sam płacžić, šhtož jeno zamóže, zo změjeczje swoje wjeselo na nim.

Seli wam so tež kóždy króć njespodoba, šhtož wam poměda abo pišče, móže drje was to trochu mjerzacž, ale njejecze jomu za zło; chce wasche lěpšče. Wšchžerjom a tajeńcow namakacze tať došč, ale na tym spóznaju pšhecžela, zo mi tež wěrnoscž praji a na njepočinki mje kěžbnoho čžini — wěrnoscž wšchať je druhdy kusť hótka, ale płodny su za tych, kotřiž su dobreje wole, čžim skódsče.

Tať so z noweje nadžiju a zmužicze podawamy zašy na pucž k wam. W mjenje, w kotrymž smy nastupili nowe lěto a kotreż so na čžole nowoho lěta bšysčež, hdyž nam swjata cyrkej we wotrěžku šćenja čžita: „joho mjeno bu řěšane Žěsus“, w tymle mjenje chcemy tež dale pšchthadžecž a tež za čžesčž tohosamoho. so staracž, zo bšchmy je wšchity hromadže tu prawje řhwalili a potom tež něhdy zašy hromadže, řaž nam to wotmołwjenje praji: „Do wěčžnosče. Amen.“

Nasthwilny redaktor **Wiklawš Jur.**

B Łužicy a Sakskeje.

3 Budyšhina. W minienym lěče bu w naščeje wosadže a sem pšchi-
połazanej diałporje **řhčeznych** 155 džēcži, 74 hólczatkow a 81 hólczatkow,
nimo tych bšče hšhčezje 6 mortwonarodžonych. Šchtyri króć bčchu dwójniki.
Z tutyh 155 džēcži bu řhčeznych w Hajnicach 47. Njemandželskich bšče
16, a to 2 z měřta Budyšhina, 1 ze Židowa, 12 z Hajnic a wofoliny a 1
z Brusteje. — **Wěrowanjow** bšče jeno 18, mjez nimi 7 měřchanych porow;
z Hajnic bšchtať 2 poraj, ale 8 porow wot tam bčchu dale delegirowane.
Wšyche toho bčchu hšhčezje 17 pšhipowědanjom. — **Bohřebanych** bu wšcho
hromadže 106 wosobow, 56 mužřtkow a 50 žónřtkow řplaha, a to tu na
Wiklawřk 77 (loni 4 wjacu) a w Wniřhconcu 29 (9 wjacu řačž loni). Mjez
zemřětymi bšče 50 džēcži řačž do 14. lěta (40 džēcži do lěta), dorosčeznych
56 (11 wjacu řačž loni). Z tutyh zemřěchu 6 do 20., 6 do 30., 2 do 40.,
8. do 50., 13 do 60., 9 do 70., 6 do 80. a 6 do 90. lěta. Mježenjenych
bšče 15, ženjenych mužřkich 18, ženjene žónřke 12, wudowcow 2 a wudowow
9. — Ř swjatomu woprawwjenju pobu w tachanřkej a řarřkej cyrkwi
hromadže 10 520 (120 mjenje řačž loni). — Wunofč woporow w řarřkej
cyrkwi bšče: za miřiony w Africh 18 hr. 18 pj., za řhonřke miřionřke
towařřtvo 35 hr. 6 pj., za towařřtvo řwj. Žózefa 26 hr., za towařřtvo řwj.
Bonifacija 31 hr. 63 pj., za řhule a cyrkwi w Driencze 21 hr. 38 pj., za
řustodiju řwj. rowa 21 hr. 87 pj., Řěrowoho pjenjeřa 40 hr. 98 pj., a
řłóncžnje wunofč měřacžnych woporow za twarny řond naščeje diócesy
179 hr. 65 pj. a řóřtneje řařmožny 70 hr. 50 pj. — W tachanřskej cyrkwi
měřachu řpomnjene wopory tón wunofč: za miřiony w Africh 16 hr. 33 pj.,
za řhonřke miřionřke towařřtvo 19 hr. 22 pj., za řwj. Žózefowe towařřtvo
17 hr. 67 pj., za Bonifacijowe towařřtvo 36 hr. 16 pj., Řěrowoho pjenjeřa
48 hr., za řhule a cyrkwi w Driencze 13 hr. 4 pj., za řustodiju řwj. rowa
16 hr. 35 pj., za towařřtvo řwj. rowa w řeruzalemje 36 hr. 15 pj. a řłóncžnje
wunofč měřacžnych (10) woporow za twarny řond cyrkwijow naščeje diócesy
163 hr., wopor za řhudych 12 hr. 47 pj. a řóřtneje řařmožny 75 hr. 81 pj.

3 Budyshina. W Khrystianiji w Norwegiskej je 17. decembra sławny wučenc Dr. Sauerwein (Surowin) wumrěł. Jeho wopomnječo mjez wschitkimi zdželanymi Serbami čestne wostanje. Dr. Sauerwein njeběšče rodženy Serb, ale Hanowran, bě pak serbski nawuknył a je w našej rěči tež pišal a basnił. Z našimi wučencami, wosebje z Hórnikom, je Sauerwein we wuxim zwjazku stał a staj sebi pilnje dopisowatoj. Dr. Sauerwein běšče druhi Mezzofanti (kardinal, kiž bě nimale wschě hłownišče rěče zemje wobknežik); tež Sauerwein móžesche na wschě 40 rěčzi a narěčzow: lapsku, sanskritsku, tursku, litawsku, arabsku atd. Hdžž běšče 1892 kongres orientalistow, postrowi Dr. Sauerwein zhromadženyh wučencow w 30 rěčach a zježdej wo měr wěnowasche wučenc pišmo, kotraž mějesche basnje a druhe pschinoschki we 38 jazykach. Dr. Sauerwein bě syn hannoverskeho duchownoho. Lěta dołho je za jendželste bibliste towarstwo z pschelowozowanjom dželał; wot toho towarstwa mału pensiju dóstawasche. Hřižo wjac lět běšče w Norwegiskej žiwj, lohej nawuknywšchi narěčz tamnoho ludu na kraju. Nětko chysche Norwegisku wopuschěžicž a so do Němskeje wróćicž — tu jeho influenca pschekhwata, na kotruž je wumrěł.

3 Baczonja. Přeni džet nowoho lěta 1905 bě našej wosadže a dalschej wokolinje džet wulkeje zrudoby a hlubokocho žarowanja. Jara mnozy z blizka a z daloka běchu so sem podali, zo bychu našchomu wjeleczesčenomu, wutrobnye lubowanomu a tohodla tež wěrnje wobžarowanomu njeboh Mikławškej Kralej, kublerjej a gmejnskomu pschedstojiczerjej w Baczonju, poslednju česč a lubosč woposazali a jeho čželo k rowu pschewodželi. Mjez pschewodžerjemi mjenujemy wosebje knjeni z Zeschki nad Běczecami z knježnu džowku, k. knježestwowoho radžicžela Hanowskeho nad Njeradecami, z jeho swójbnych wosebje k. krajnoho sudnika Jana Krala w Kamjenich, Budyshke jězdniške towarstwo. — Zo běšče wobdželenjo na khowanju tak wulkotne, kaž jeno z rědka, wujasnja so, hdžž wopomniny nic jeno jeho nahłu a njenadžitu smjercž, ale tež jeho jara dobru a nadobnu powahu.

Njeboh Kral narodži so 31. julija 1849 w Čzemjercach, pschindže do Baczonja lěta 1880, hdžž mějesche joho přenja mandželska Jana, rodžena Łusczansfec, blizjšcha čžeta našchoho najdobro. knjeza biskopa Łusczanskeho, rjane kubo po swojim nanje, kiž bě podobnje nable w Budyshinje zemrěł. Druhi křóć woženi so njebočžicži l. 1895 z Bertu, rodž. Woelflec z Přeczec. Nimo tuteje drugeje mandželskeje zawostaji wón jenicžke džěčžo, Turija, kiž je w tu khowilu wojak w Driježžanach. — Njeboh Kral bě dołhe drjewo stojo kupil mjez Kšecami a Žitkom a poba so tam zańdženy schtwórtk ze swojimi ludžimi, zo by, kaž je sam prajil, kědžbowal, zo so njeby njezbožo pschi pušchčenju khownow stało. A — po Božej njewuslědnej radže runje joho, tutoho starosčiwneho hospodarja, samoho zažna, nahla a tohodla tak jara zrudžaca smjercž potrjechi. Pušchčžena khowina padže na njoho a rozrazh jomu hłowu tak straschnje, zo za něšto hodžin tu w Baczonju ducha wudycha. Nahla smjercž to bě, ale nańdže joho zawěšče derje pschihotowanoho z tym, zo bě našch drohi zemrěty ze swojim lubym synom hyschče Boži džet k swj. wopravjenju pschistupil a so tak posylnil na swój posledni pucž. To bě wulki křósch zrudnym zawostajenym.

Runje na dnju joho pokhowanja, na Rome Lěto, čžita swjata cyrkej z lista swj. Pawola k Titaj (2, 12) napominanjo, „zo bychmy strózwje, sprawnje a pobožnje žiwj byli w tomle swěčje“. A z poknym prawom směmy tež na našchoho zemrětoho tute słowa nałožicž. Wón je so wot zažneje mladosče po pschikladže swojoho jara pobožneho a čžesčomnoho nana přócował, zo by

strážnje, t. r. rozomnje, rozhladnje a mudrije žiwj byl. A zo bě wón we swojich počnych lětach jara rozomny, mudry a nawědžity muž, to su jeho sobuwjesnjenje a tež kralowste wychnosče spózнали a pchipoznawali z tym, zo su jomu mnohe wažne a zamołwite zaštojstwa dowěrjeli. Tak bě wón jara wjele lět gmejnski pschēdstajeny, kralowski směrc (jednat), pschijažny na krajnym sudnistwje, pschēdhyda ratarfkocho towarštwa w Sejnje, pschēdhyda dohladowaceje rady pschi Zahowstej poškadnicy atd. Sprawnje bě wón žiwj, t. r. po laznyach Božich a swjateje chrktwe: wschitcy wědža, tak swědomity, dobročiwj, pschēcželny a k dobrej radže a skutkej stajnje zwólnity wón bēšche. A podložk tutyh wubjernych samownosćow, kiž jeho debjachu jako lubosćiwoho mandželfkocho, starosćiwoho nana, dobroho hospodarja a jara wustojnoho a pytanoho radžicela w zjawnych naležnosćach, bēšche jeho wěrne nabožne zmyslenjo.

A pobožny našch njewotžarujomny bratr bēšche. Sliččje druhi swjaty džeń mi z wulkej radošču spominasche, tak je zbožomny byl, zo je jako wojak mohł jara hufto, haj, wschēdnje ke mšchi thodžicž. Najrjeńšchi pomnik swojeje pobožnosče pač je sebi tu w Baczonju na dołhe časj stajit. Rimale dwaceři lēt je wón swój počny změrnj hłōs jako přeni fantor noweje chrktwe w Baczonju k tomu trjebał, zo by Bohu k czeščzi, wokrasnjenju Božich službow a k natwarjenju a k wobtruczenju kralestwa Božoho sobu skutkował.

Stōncznje njeměny zabycž tež wosebje na to pokazadž, zo bě njebočicžki tež jara derje serbsch zmysleny a zo wón swoju macerņu rēcž nic jeno we stowje, ale tež w pišnje bjez mała cyle wobtnježesche. To je pschikad a dopokaz za to, zo je lubosć k macernej rēcži jara spomožny srēdt k tomu, zo by so cžłowjeł wudospōknał w nawědženju a wobtrucžat w dobrych kšesčzanflich počinkach. Z tutyh hiščeje wuznamjenjesche jeho tež tōn, zo by so jara spēschnje zahoril za wšcho dobre, ale tež runje tak spēschnje a jara rozhoril pschēcžiwu wšchomu žłomu.

Pschi wschēch tutyh mnohich darach ducha a pschi wšchej swojej wustojnosći zwosta njeboh Kral dobry ponižny serbski bur z cžēlom a z dušchu, kotromuž bě burfki staw najlubšchi, kotromuž bě tohodla wšcha hordosć a njetřebna pycha pschēcžiwna. Ze swojej cželedžu wón jēdžesche, džekasche, a pschi nej wón pschi burfkim džēle tež wumrē. A tola bě wón pschi tom tež zwonkownje rjany muž, z inteligentnym wurazom woblicža a wobčža. Z jentym stowom: wón bě jedyn z najlēpschich zastupnikow (representant) našchoho burfstwa a je našchomu ludej, našchomu wuznacžu a burfkomu stawej jeno cžesčž cžinik.

Wopomnjecžo Wikkawšcha Krala w cžkej krajnje wostanje žohnowane a budže ze swojim dobrym pschikadom tež po smjercži hiščeje jara dołho spomožnje dale skutkowadž.

Žoho dušchi pač pschejmy a wuproschujmy z pobožnym kērľuschom a modlitwu wēcny škōdki mēr tam, hđžež jandželjo sami spěwaju, zo by so tež na nim bōrzh dopjelniko, šchož praji psalmista David: „A Krjēz je so ke mni nashilil a do mojoho horta položil nowy spěw, křwalbu našchomu Bohu.“ J. L.

3 Radworja. Zańdžene lēto so w tudomnej wosadže 56 džēczi narodži, 21 mužfkocho a 35 žōnfkocho splaha. Mjez nimi bēšche 1 mōrworodžene a 6 njemandželfskich, z kotrychž macerjow bēchu 3 wosadne, 3 pač z druhich (katholfskich) wosadow sem pschidžechu. — Wěromanjow mējachmy 11, pschipowēdanjow 12. — Wumrēło je 31 wosobow, 14 mužfkocho a 17 žōnfkocho splaha, 17 džēczi a 14 dorosćentych, a to w 1. žiwjenfkim lēcže 16; wot 2. hačž do 14. lēta 1; wot 15. hačž do 30. lēta 2; wot 31. hačž do 50. lēta 2;

wot 51. hač do 75. lěta 8; pščež 75. lěto 2. — Swjatyh woprawjenjom běšče 4486 w Radworju a na 200 w Zdzeri. — Nahromadži so za cyrkej 566 hriwnow (fermušcu 118 hr.), za jeje potřebnosće 450 hr., za wupušćenjo cyrkwy 351 hr., za bratrstwo 72 hr., za pšchedpisane wopory 248 hr., to je hromadže 1687 hriwnow. Wóh zapłać wšchem dobročerjam. — Do bratrstwa smjertneje sthynskosće Jezusoweje zastupi 7, do bratrstwa swjatoho różowca pak 12 wosobow.

3 Radworja. Čas domyswjeczenja so zasy bliži. Tohodla tu zwučenj swjeczeński porjad podawamy. Ze nimale samy, kaž hewak; jenož w Radworju so trochu pšcheměni. Dofelž je so wjes w běhu lět wo mjele statokow a swójbow pšchisporika, rozdželi so swjeczenjo wot nětka na 3 popołdnja, a to na tele waschnjo: džesch-li wot knježoho dwora po hłownej dróžy hač k pohrjebnišćowym wrotam, mašch na lěwicy (k połnocy) přenju džělbu (kaž dotal). Tam budže so přeni tydžen pónđželn swjecžić. Domj, kotrež na prawicu (k połdnju) wot spomnjeneje drohi leža, wučinjeja druhu džělbu, hđžež budže wutoru swjecžene. Nadrobnišchi porjad je w hali na wozjewjenjej tasli wupowěsnjeny. Do tšeczeje džělby słušcheja mlynnske tšěže a statoki „pola wětrnifa“, za kotrež je swjeczenjo na srjedu postajene. Dalšchi porjad je tónle: druhi tydžen (15.—21. januara) pónđželn w Bronju, srjedu w Kamjenjej, pjatk w Měrkowje, Lutowčju a Woranecach; tšecži tydžen (22.—28. januara) pónđželn w Rbelnje, srjedu w Stróžišćcu, Mitterach a Gódlery, pjatk w Rhasowje a Łužy. Zapocječ budže so kóždy raz w 2 hodž.

3 Raibic. W zańdženym z Božej pomocu dofonjanym lěče narodžichu so w našej wosadže a dóstachu swjatu kščeženicu w farskej cyrkwi 40 džěči (3 njemandželske), 22 hólčkow a 18 hólčkow. — Zemřeli su 27 wosobow, 13 mužskich a 14 žónskich; 15 džěči hač do 14. lěta a 12 dorosčjenych (6 wosobow pščež 70 lět, jena 80 lět). — Pšchipowědanjom běšče 8, wěrowanjom 6. — Swjatyh woprawjenjom běšče 6300.

3 Rubija. W našej cyrkwi bu w nětko dofonjanym lěče 40 (loni 45) džěči kščeženych, 19 hólčkow, 21 hólčkow. — Pšchipowědało je so tu 8 porow (loni 17). — Wěrowanjom mějachmy 2 (loni 4). — Na našim kěrchowje pothowachmy 15 wosobow, 7 dorosčjenych, 8 džěči (loni 13). — Woprawjenjom mějachmy 885 (loni 820), 300 muži a 585 žonow.

3 Kulowa. W zańdženym z Božej hnadu dofonjanym lěče dóstachu w našej farskej cyrkwi swjatu kščeženicu 148 džěči (75 hólčatkow, 73 hólčatkow). Mjez nimi běchu 4 njemandželske z města, jene ze wšow. — Wumřěło je 91 wosobow, a to 52 wotroščjenych, 39 džěči. — Wěrowanjom bě 39 porow.

*

Z Filipsdorfa. Pjatk 13. januara je zasy wopomnjeński džen zjewjenja Mačerje Božej a budže tu tež, kaž hewak, lěta swjatočnje swječeny. Porjad Božich službow je tu scěhowacy: na předwječoru, štwórtk 12. januara, w 5 hodžinach swjatočny nyšpor. Wječor wobswětlenjo khěžow cyleje wsy. Pjatk 13. januara dopołdnja w 10 hodžinach swjedžeńske přėdowanjo (knjez Dr. Zingel, přėdař biskopskeje cyrkwy, z Litoměrie), a pontifikalna Boža mša, kiž změje najdostojniši knjez biskop Dr. theol. Łusčanski. Popołdnju w 5 hodž. zasy nyšpor z Božim požohnowanjom. Duchownych a ludži přėprošuje na swjedžen kollegium Redemptoristow.

Z Prahi. Srjedu 28. decembra m. l. dóstachmy wysokowaženy wopyt z Budyšina, mjenujcy knjeza can. cap. schol. Skalu. Tutón

króć počesći nas wjelečesćeny knjez scholastikus ze svojim nam lubym wopytom jako „dohladowař Serbskoho seminara“.

Wot knjeza präsesa přewodžany zastupi wysokodostojny knjez scholastikus wokoło připołdnja do našoho seminara, hdžež je sam přjedy přebywał a so wudospoľnjał z najrjeńšim přikładom za nas wšitkich.

Wječor smy po našich mocach wjelečesćenomu knjezej mały swjedžen wuhotowali z jeno- a wjacychłósnym spěwom, z deklamaciju a z instrumentalnej hudźbu.

Po tutym porěča wysokodostojny knjez scholastikus nanajpřećelnišo, wujasni nam wažnosć hudźby za duchownoho, a namoťweše nas, zo mamy so w tutej po swoich mocach dale a bóle wudospoľnjeć; dale rozestaješe nam wužitk wšelakich studijow za naš přichod a naše winowatosće, wosebje přez pilnosć a dobre zadžerženjo čestne mjeno a staru slawu našoho seminara zdžeržeć a wobkhować; ke kóncej dopomni nas na přisłušnosć, zo mamy tež w přichodže „Serbskomu seminaraj“ zasłuženu džakownosć za dóstate dobroty wopokazać.

Potom předstaji knjez präsese jenotliwych, a wysočesćeny knjez scholastikus popowěda z kóždym z luboznymi słowami, štož je nas jara zwjeselilo.

Wosebitu česć je pak „Serbowcy“ z tym wopokazał, zo bě cyłu hodžinu w njej přitomny. Smy slyšeli, kajku swjatu winowatosć jako Serbja mamy, za swoju maćeršćinu džělać a so prócować; smy zhonili, kajki wužitk w pozdžišim skutkowanju změjemy, hdyž so tudy w „serbskej hodžinje“ w swojej rěči prawje wudospoľnjamy.

Naše předewzaće pak bě, zo chcemy dale džělać po přikładže wysokodostojneho knjeza „Bohu k česći, Serbam k spomoženju“.

Tola čas so miny a knjez scholastikus dyrbyeše nas zasy wopušćić. Bóh dał, zo by nas bórzy zasy wopytać mohl. —

Serbowčan.

B cyłoho swěta.

Němska. Ze wschěch kónčinow Němskeje, tež ze Schwediskeje a Norwegiskeje, z Čech, Rakuskeje a druhich krajinow pschitřadžeja powěsće wo surowych wichorach, fotrež posledni džěń minjenoho lěta zatkadžachu. Dólhi rjad powěsčow wo wšelakich njezbožach wulke nowiny w kóždym čisłe wozjewjeja. Wichor torhasche tať surowje, zo zwottorha, šhtož jeno trochu nočowasche, wozy na železnicach storkasche, tať so na wjacorych městach do jězdžacych čahow prapnyte a wjetšche njezboža nacziniše, samo ludži pať powalesche, pať zběhasche a z nimi mjetasche. W městach nad morjom woda wustupowasche a z powodženjom wulku škodu naczini. Wosebje w poľnócnjej Němskej je jara wjele šněha napadało.

Rusko-japanška wojna. Zara wažnu powěsč telegraf 2. wulstoho rózka rozchěrjesche: General Stössel je twjerdžiznu Port Arthur Japanškim pschepodať. Sedyn fort po druhim Japanšcy ze swojej pschemocy dobywachu; ruska wobšada twjerdžizny pať bě cyle zestabjena z hłodom a pschenapinanjom. Tuž general Stössel spózna, zo njeje móžno, twjerdžiznu dožžeržeć a tohodla namjet čěstneje kapitulacije japanškomu wchšichomu wjedžiczerjej pošla. Japanšcy namjet pschijachu. Za wschě časy

rjekowſke zaſitanjo twjerdbžny pſchez Ruſow a jich ſlawnoho wjedniſa generala Etöſſela ſhwalobne, haj horbožne woſtanie. Wſchón ſwět zmužit u wobſadu wobdžiwa, woſebje generala Etöſſela a joſo nutrobitu mandželſtu. — Pſchi wojowanju wo Port Arthur ſu Japanſcy 40000 muži zhubili, Ruſojo paſ 10000. 16000 ranjenych a ſhorych w Port Arthurje w lazaretach ležeſche a do tutech kule a bomby japanſkich kanonow lětachu. Diczba tych, koſtiž hiſche wojowacž móžachu, bē z kōžnym dnjom mjeiſcha. Tež municija bē nimale wſcha. Tuž general Etöſſel ſpōzna, zo njeje móžno, twjerdbžnu pſhecžiwu japanſkej pſchemocy dleje dzeržecz. — Japanſcy ſu na 50000 muži zhubili!

Naležnoſće naſoho towařstwa.

Sobuſtawy na lěto 1905: kk. 1.—17. z Budyſina: najdoſtojniſi knjez biskop dr. theol. Jurij Luſčanski, ſcholaſtikus Jakub Skala, ſem. direktor can. Franc Löbmann, faraſ Mikławſ Žur, direktor Jakub Nowak, tach. předař Jakub Šewčik, kapłan Pawoł Šolta, katecheta Jurij Delan, registrator Mikławſ Holka, cyrkw. wučer Jan Rječka, tach. wučer Michał Wjerab, Michał Kubica, Marija Jeſcyna, Mikławſ Šmarander, Michał Ella, Marija Krawcowa, Jurij Šenker, 18. Prior P. Malachias Stingl w Ossegu, 19.—21. z Radworja: faraſ Jakub Nowak, Madlena Nawkowa, Jan Rječk, 22. 23. z Njebjelčic: faraſ Kubaš, Jakub Ležbor, 24. Michał Rječka w Małych Boboleach, 25. 26. z Čemjerie: Jan Mlynk, Mikławſ Měň, 27. Madlena Dučmanowa z Hněwsec, 28. kapłan Jakub Žur w Raibicach, 29. Mikławſ Cyž z Kamjeneje, 30. Hańža Rostokec z Hodlerja, 31. 32. ze Zajdowa: Handrij Haša, Michał Kurjat, 33. Jakub Křižank ze Židowa, 34. 35. z Kukowa: Jakub Pjech, J. Měto, 36. Jan Čórich ze Zdzerje, 37. faraſ J. Stranc w Lipsku-Lindenawje, 38. Marija Rabec z Nowodwora, 39. Jakub Wencel z Džěžnikec, 40. Pětr Ležbor we Warmbrunje w Šleſskej, 41. Jakub Pečak z Nowoſlic, 42. Madlena Bjedrichowa z Konjec, 43. Hana Šewčikec z Lubija, 44.—46. z Hórkow: Pětr Lubk, Pětr Šilak, Michał Wjacławsk, 47. Michał Wawrik z Khróſcic, 48. wojeſki faraſ Jakub Rjenč w Drježdžanach, 49. Michał Wawrik, hajnk w Crotten-dorſje nad Rhynom, 50. sotra Gregoria Šolčic w Liebenthalu.

Dobrowólne dary atd. za towařstwo: kk. Najdoſtojniſi knjez biskop dr. theol. Jurij Luſčanski 3 hr., ſcholaſtikus Jakub Skala 3 hr., direktor can. Löbmann 1 hr., faraſ Mikławſ Žur 3 hr., direktor Jakub Nowak 1 hr., tach. předař Jakub Šewčik 1 hr., kapłan Pawoł Šolta 1 hr., katecheta Jurij Delan 1 hr., wojeſki faraſ Jakub Rjenč w Drježdžanach 2 hr., Prior P. Malachias Stingl w Ossegu 1 hr. 40 pj., faraſ Jakub Nowak w Radworju 1 hr., faraſ J. Stranc w Lipsku-Lindenawje 2 hr. 80 pj., cyrkw. wučer Rječka w Budyſinje 50 pj., registrator Holka w Budyſinje 50 pj., Jan Mlynk z Čemjerie 50 pj., Handrij Haša ze Zajdowa 75 pj.

Za cyrkej ſwj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 8620 hr. 65 pj. Dale woprowachu: Njemjenowana z Budyſina 2 hr., njemjenowana k česći ſwj. Józefa 1 hr. Hana Rjekuſec-Wawrijec z Kulowa 8 hr.

Sobuſtawy bratſtwa „Ježufoweje Wutroby“ a „Zapoſchtſtwa modlenja“ maja ſwoje dobre ſtuſki a modlitny w měſacu **jannaru** Bohu woprowacž: „**zo by katholicke piſmowſtvo ſo ſpomōžuje wuwilwať.**“

Wſitkim lubym krajanam doma a za Lužicomaj a tež wſitkim nadobnym přečelam ſerbskoho naroda z tutym najwutrobnieſe, přečelſke zbožopřeća **k Nowomu Lětu 1905** ſčelu zložiwſi z dobom za „Serbski Dom“ w Budyſinje:

50 hr.: „Serbowka“ w Prazy;
10 hr.: k. kubler Mikławſ Žur w Njebjelčicach;
5 hr.: k. juſticy radžičel Leidler w Šerachowje;
4 hr.: k. wučer Jurij Šlodeńk w Kukowje;
po 3 hr.: kk. wučer em. Kral w Radworju, Jakub Hila w Niſsy, kubler Michał Symank w Smječkecach, Michał Rječka w Małych Boboleach, František Tajrych

w Taborje, kubleř J. Wawrik w Nuknicach, Stanisław Horlic w Źitawje, kubleř Jan Mlynk w Čemjerceach, hišće Молоканы (Mikławś Andricki);

po 2 hr. 50 pj.: kk. kubleř Jakub Nowak a kubleř Pětr Nowak we Wotrowje;

po 2 hr.: kk. stud. Jan Cyž w Prazy, kubleř E. Kral we Wulkim Wosyku, P. Dominik Schiel w Marijnej Hwězdźe, kubleř Pětr Lebza w Ralbicach, Pawoł Wičežk, duchowny we Łupoji, kantor Pětr Šolta w Radworju, kath. Bjesada w Radworju, kubleř Mikławś Hajdan we Wotrowje, kubleř Wornač w Miloćicach, wučer Pech w Budyšinje, Michał Wowčeršk we Šunowje;

po 1 hr. 50 pj.: kk. kubleř Jakub Fulk w Khrósćicach, wučer em. Herman Jurk w Budyšinje;

po 1 hr.: kk. Hans Konzan w Rohnje pola Slepoho, kubleř Jakub Cyž we Wotrowje, hospoza Marija Justec we Wotrowje.

Jednota,

towařstwo katholskich Serbow w Budyšinje, změje jutře njedźelu 8. januara wječor we 8 hodź. swoju lětnju hłownu zhromadźiznu z wólbami.

Tuž so prosy, zo bychy so po móžnosći tež wšitke sobustawy na njej wobdźěliše.

Předsydstwo.

Přeprošenje

na 32. założeński swjedžen Katholskeje Bjesady w Jaseńcy jutře njedźelu 8. januara 1905 w Handrikec hosćencu tam.

Katholske Bjesady a druhe towařstwa a hewak wšitcy, kiž maju lubosć k nám, njech přiuđu. Započatk 1½5 hodźin popoźnju.

Předsydstwo.

Přispomnjenje: Lětsa so z khartkami njepřeprośy!

Wutoru 10. januara 1905 změje serbske katholske towařstwo

„Jednota“

w Drježdźanach w Meinholdec salach na Morieskej drózy swój 27lětny założeński swjedžen. Započnje so wječor hnydom we wosmich z wulkim wojeřskim koncertom, piskany wot trubafskoho zběra kral. sakskeho gardyježdnoho polka, pod nawjedowanjom kral. stabneho trubarja a wojeřskoho hudźbnoho mištra k. H. Stocka.

Sobuskutkować budžetaj spěwařka knježna Fugmanec a wójwodowsko-sakski komorny spěwař knjez Edmund Glomme.

Po hudźbje budža **reje**.

Čeśownych Serbow a Serbowki z Drježdźan a wobeju Łužicow na swjedžen lubje přeprośuje

Předsydstwo.

Zwónčizstwo Lubijskeje katholskeje cyrkwy ma so hnydom z nowa wobšadzić. Wždy je 150 hr., k tomu ze zwónch 24 hr., a drobnych dohodow z pohrjebow, křćenjow a wěrowanjow. Bydło ma zwónk darmo na farje. Najlěpje hodži so za rjemještnika, kiž by mohł doma swoje džěło dofonjeć. Zamokniwć wo to zaštojnstwo ma so na Lubijskej farje.

J. Winger, expos.

Přispomnjenje. Dla zmyšlki njemóžeske so Wopřisćijerjo na lěto 1904 posledni króć přichipokožić; tuž so džensa sobu podawa.

Redakcija.

Čiřić Smolerjec knižničesćetnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katolski Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w kniharni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěški plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Šudowny časopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farań w Budyšinje.

Cisło 2.

14. januara 1905.

Lětnik 43.

Socialne praschenjo.

Tele słowo móžemy w našim času skoro džen wote dnja słysheć. To je wěc, z kotrejž so nasadźuja črjódny wučeny a njewučeny, wo kotruž so staraja naše knježerstwa a jich radźićeljo, wo kotrejž wuradźuja tak často zapóskancy luda w sejmach. A tohodla tež tak často zasy słyschimy słowo: „socialna politika“, kotruž maja wukonjeć knježerstwa našeho časa. Nočemy tudy wězo wědomostne wułożowanja činić a cyłe systemy našich socialnych politikow tu nastajec a wukładować abo rozpominac, ně, jeno z krótka někotre powšitkowe słowččka wo tom spomnic, hdyž tu tola pschecy zasy a zasy wo tom słyschimy a čitamy a nazhonimy, zo so tu nimale naše cyłe zjawne žiwjenje wokolo tohole pschedmjeta mjerczi.

Što je socialne praschenjo?

Na tute praschenjo słyschimy jara wschelafore wotmołwy. W krajnje, hdyž je wulka industrija a wjac fabrikow, tam drje budžemy słysheć: socialne praschenjo to je praschenjo džělaczerjow. Zasy w druhich džělach kraja, hdyž je wjele rjemjeslnikow, budže rěfacy, socialne praschenjo je praschenjo rjemjeslnikow. Tšeczi budže nam prajic, to je agrarne praschenjo abo praschenjo burstwa, šchitowrty budže mēnic, to je praschenjo wifowanja a druge podobne wuprajenja.

Wšitcy čile maja prawje a wopati; prawje, dofelž su tele praschenja we wulkim socialnym praschenju wopschijate; wopati, dofelž je tele wopschijeczo socialneho praschenja pschewuzle, cyłe njedospołne a tesame na žane waschnjo njedowopschija. Wšitke tute a wjele druhich socialnych praschenjow zjednocza so w jenym socialnym praschenju, kaž hažy na šchtomje.

Što potajkim je socialne praschenjo?

Pod socialnym praschenjom zrozemimy praschenjo wo byczu, pschiczinach a srěbach (hójach a wotpomhach) na-

ścisłego dziesiętnego towarzyskiego a gospodarskiego hubienstwa.

Żo tu takie wschelały niedostatki a wschelafce hubieństwo wofstoji, nje-móże so zawęscze přecz. Sztóž jeno trochu a bytnjeż popołojcy czašopisy cžiła a z woczynjenymaj woczomaj do žiwjenja hladu a je wopomina, dyrbi pschidacž, zo tu rozdžěl mjez hobrskim zamóženjom na jenej a wulkej khndobu na drugej stronje pschecy bóle pschibjera. Tu ičdža jeni w najdrohotnijichy wozach, tam zašy khodža drugi z roztorhanymi póduschemi abo snadž samo bjez póduschow; tu bydla jeni w hordnych hrodach abo z njemuprajnej pychu wuhotowaných byhlenjach, tu zašy hromady khudnych w hubjených, stuchnych džerach, z ludžimi pschepjelnych, abo w žymnych byhlenčkach něbže 4 abo 5 skhodow wysofo pod tšechu; tu sedža cžrjody pschi pschepjelnych blidže z najdrohotnijimi jėdžemi a napojemi, tam zašy maja lėdma wotpadanki z toho abo najhubjenijchu cyrobu, lėdma zdžerženju žiwjenja došahacu.

A tomu pschińdže něto strachny scžehw hubjených wofstojnosćow, pschibjera hida khudnych pschecziwo bohatym a rozmnoženjo njespokoijných social-demokratow. Tule hida zawęscze njeje njezrozemliwa. Khudy (abo proletariet, kaž so tež mjenuja) njemóže so wosebje we wulkich męstach najbóle zrudžacych nazhonjenjom zminycž. Bomha tu hrody a kęče, kotrež maja jeno pscheczmenomu wužiwanju skužicž, twaricž; cžiła na wschěch rđžach a wulkich stołpach wo wjeselach a wužiwanjach, kotrež bohatym kłwaja; widži krasnosć draštow we wulkich wofnach wustajených a njerožomnu pychu abo luxus na ludžoch, po hasach tu hordže wustupowacych. Wozdėhnjejch-li wóczko k rozswětlenym wofnam, bñschęzi so wschudžom luta krasnosć; wjelole spėwų a reje maja tam knęžstwa, wurazy najwjetšchoho lóschatstwa schumja jomu do wuschow, najwosebnišche khorejty woža nalyčęnych a samo pschenašęčęnych a napitych nimo njoho, cžłowjekow samśnoho mjasu a krewje, kaž wón je, mjez tym zo pola njoho doma žona a džęcži wschitke hubieństwo a tradanja khudoby cžerpja. Wdžemy so tu džiwać, zo joho pschi tym wutroba pali a ruka w zafu so pjačęzi w zasakym hñewje a w horjacej zawisęzi, kotraž by tak cžasto rad džęłaka, a tola njemóže, dofelž džęka njeje.

Tola wobhladajmy sebi hišęęę někotre wofstojnosćę nadrobnijcho.

Wohladajmy na psch. najprijedy do Šendželiskeje. Wamy tu fruch staršču statistiku; w nowšchim czašu wschaf njeje hišęęę lępe. W Šendželiskej męjachu wschitcy džęłacžerjo lęta 1870 zhromadnych dofhodow 325 millionow puntow sterlingow, mjez tym zo fabrikantowje a pschefupcy 600 millionow cžistoho munosćka dobychu. W tymśamym czašu bę tam 4½ milliona wofobow, kotřiz męjachu wschėdnje z wulkej prócu 1 hr. 70 pj. zasłužby. Zawęscze wulfotny njedostatk mjez bjezpróčnym bohatstwom džęłodawarja a ichpatnej mzdu džęłacžerja, kotřiz je tamne bohatstwo wudžęłacž pomhak.

Statistika nam pomėda, zo w lętach 1867/1877 w Londonje samym 4300 cžłowjekow hlodu wumřę, potajkim lętnje 430, a to tež w nowšichy cžasach hinał njeje, kaž nam czašopisy tam a sem to wozjewjeja. Tasama statistika nam podawa zrudnu ličbu macžerjom, kotrež swoje džęcži porjadnje morja, dofelž je žęžiwicž njemdža, mjenujcy 12000.

W Francdžiskej njeje hubjenstwo džęłacžerjom mječšche. Wu woblicžene, zo 7½ milliona cžłowjekow lętnje kđždy 91 frankow zasłuža abo wschėdnje 21 pj. dđstawaja. W Parizu, tymle krasnym a wuwofanym męšęęę, je na 100 000 zapisanych khudnych.

W Belgiskej dyrbjach w lěće 1871 ze 4 millionow wobydlerjow 800 000, potajkim pjaty džěl, jako kładnych zastaracž.

W Němskej sforžachu tkačy južneje Łužicy w peticiji, zo hdyž wšědnje 16 abo 17 hodžinow džělaja a žony a džěćy hišće pomhaja, wobtydžen 3 hr. 50 pj. hač do 4 hr. zastuža.

Mjelicžomne tajke wobrazy mohće so hišće podawacž. Tola tu pōzna-jemy, zo ju wobstojnosće towaršćneho a hospodarskeho žiwjenja wopradowže často zrudne, a zo to nihtó dołhadnje přecž njemōže.

Alle pschecy tak njebēsče. Tamny tak złě wuwolany srjedžny wěť — (Mittelalter) njeje socialne prašchenjo docyła znať. Bēsče drje tehdom tež bjez dwěla kładnych došč, ale tajke bjezdno mjez bohatstwom a kładobu. mjez pschecžinjenjom na jenej a žałosnym hubjenstwom na druhej stronje, faž je to nētkle, njeje srjedžny wěť ani znať.

(Skōncženjo pschichodnje.)

B Łužicy a Sakskeje.

Z Budyšina. Minjenu njedzelu, 8. januara, běše tu hłowna z h r o m a d ž i z n a našeje „Jednoty“.

1. Předsyda wotwori po zwučenym wasnju zhromadžiznu a poda, kaž daloko bě možno, krótki přehlad skutkowanja a džěla „Jednoty“ abo w Jednoće. Minjene lěto bě za towarstwo jara nje-wobstajne, dokelž dyrbješe na tři króc předsydu mēnjeć. Knjez katechet Hejduška woteńdže jako farań do Reichenawa, knj. kapłan Andrieki, městopředsyda, do Hajnic a tak sebi towarstwo potom jako nakhwilneho předsydu, do hłowneje zhromadžizny, w kotrejž maja so kōždolētnje wōlby porjadnje wotmēć, knj. fararja Žura. Při wšitkim tym pak je towarstwo tola horliwe wostało a zhromadžizny buchu derje wopytowane. Wšelakore přednōški, zabawne a powućeace, so podawachu, zawjeselenjo mēješe towarstwo jeno jene. Na to buchu zasy jōnu wustawki dołhadnje předčitane.

2. Potom poda pokladnik swoju lētnju rozprawu, z kotrejž zhonychmy, zo ma kasa 45 hr. 28 pj. zbytk a 145 hr. 33 pj. zamōženja.

3. Rozprawa spěwanskoho dirigenty so přizamkny a předstaji nam wobraz sprōcniwoho džěla našich spěwarjow a spěwarčow, kotřiž so kōždu wutoru wječor skhadžowachu, z wuwzacōm prōzd-ninow. Hajenjo cyrkwinskoho kaž swētnoho spěwa běše jich nadawk byť.

4. Nētko bēchu nowowōlby, kotrejž maja po wustawkach kōždolētnje być z cedlkami a tuž buchu sēchowacy knježa wuzwoleni: farań Žur předsyda, katechet Delan městopředsyda, cyrkw. wučer Rječka dirigent spěwa, tach. wučer Wjerab pokladnik, tach. registrator Holka pismawjedžeř, Hawš, Wrobl a Kopry wubjerkownicy, a skōncenje so hišće po namjeće k. Wjeraby nowy zastojnik k tutym přida z přihłosowanjom towarstwa, mjenujcy pomocnik pokladnika, Michał Rab. Tež dašim namjetam so přihłosowaše, zo njetrjebaja so holcy, kotrejž jeno na khwilu tu na službu přichnu, so jako sobustawy zapisować ale smēdža być

z hosćemi towařstwa; tohorunja, zo móža so na spěwanskich hodźinach nic jeno holey ale tež žony wobdžěleć, kaž su to pola mužskich hóley a mužojo jako sobustawy tohole wotrjada. Skónčnje so postaji, zo maja so zhromadźizny zasy z dypkom 8 hodź. započćeć, a nic hakle dołho čakać a potom móža so tesame tež z časom skónčić, najpozdzišo w 10 hodź. Za druhe namjety njezby tón króć časa, dokelž běše program tak hižo přebohaty. Wopyt bě bohaty a sala napjelnjena, hač runjež bě mužow wjac być móhlo. Přispomniće so hišće ma, zo buchu tež po namjeće knj. pokl. Wjeraba k h a r t k i zhotowjene za sobustawow, z kotrymiž móža so potom jako tajke wupokazać, dokelž změja w přichodže při zawjeselenjach jeno sobustawy a wosebje přeprošeni přistup. Tuž přejemy našej „Jednoće“ dale zbožo a zohnowanjo za jeje horliwe skutkowanjo a njech tež ei do njeje puća namakaja, kotřiž tu hišće wosamoćeni stoja. Tež naši młodži ludžo, kotřiž jeno na khwilu do města čahaja, namakaja tu kóždu druhu njedźelu měsaca dobrou zabawu a dobre towařstwo, lěpše hač na dźiwich rejwanskich łubjach.

3 Budysčina. Žara frutu žymu nam lětusche nowe lěto přichinješe. Tež z druhich krajow, hdyž hewak z rědku hdy mjerznje abo so sněh dže, powěsće wo frutej žymje přichitadžeja. W Romje frucze mjerznješe, šćtož tamniškim mnohim fontanam krašnu lodowu puchu přichitowa. Wosebje wulgotna Fontana Trevi bědže cyła faž ze šćleńcu počehnjena. Tež w cylej Francóskej běchu rěči, kotrež hewak lodu njewohladaja, frucze zamjerže.

3 Šhróscje. W minjenym z Božej pomocu dofonjanym lěće je so w našej wosadze narodžilo 116 dźěčatow, a to 63 hólčatow a 53 hólčatow (5 njemandželskich), mjez nimi bědžtej 2 mrtweje narodženeje. — Zemřeło je nimo tamneje mrtweje narodženeje dźěčatow hišće 94 wosobow, a to 48 mužskoho a 46 žónskoho splaha. Potajkim ličba wosadnych njeje wotebjerała. — Wěrowanych je w našej wosadze 25 porow, přichpowědanych pak 35. — A swjatomu woprawnjenju pobu w farškej cyrkwu na 11400 wosobow a doma wobstarani su byli 184.

Přichipomnjenje: Cyrkej by nětko tak dało dohotowjena była, tež nowa dupa je k jubilejskomu swjedženju dšćta, hišće stare su přichćeje, bohužel! Nadžijomnje budža bóžy nowe šćazane!

3 Ralbic. Nowe lěto mějesche „Ralbicžanska Bjesada“ swoju přěnju lětuschu zhromadźiznu, a tutón króć běchu so sobustawy skónčnje jónu zasy w nahladniskej ličbje hač hewak zěšli. Anjez farač Bjedrich swoje zastojsstwo jako přichěšyda přeni króć zasta. Poštrawiwši Bjesadnikow z wutrobnyh „Budž šćwaleny Žězus Šhrjstus“ wupraji přichěšyda wšćitkim sobustawam Bjesady mjele zboža k nowomu lětu. Z nowym lětom je nam Bóh zasy nowy čas k skutkowanju dał a napominasche nas k dobromu wužiwanju toho samoho. Tuž přichěsješe nam wosebje frutu strowotu a čělnu moc, zo bychmy sebi tak w měće a pokoju mjez sobu časne a duchowne kubka hromadźić móhli. A tomu přichizamny knjez wučer Šajna něotre stowa wo wažnosći nowoho lěta a wopominasche bilancu, kotruž kóždy rozomny čłowjek na tóncu staroho a započatku nowoho lěta čini, nastupajo časnosć a wěčnosć. Potom dźeržeše zajimawy přichědnosć: kač Šapanojo nowe lěto swjećaja, a skónčaji z trótkim přichěsladom politiki zańdženoho lěta, wosebje z poslednjoho

czaja. — Na zapoczątku nowego roku pohlada też Bjesada hichce jonu na zańdżene leto a dżertrzeje zliczbowanjo swojich dochodow a wudawkow staroho leta, kotreż nam poškodnił knjez Hajna pada. Hacz runjeź bęche suchy leto, je Bjesada tola ze zbytkom skńcziła; dżak wutrajnej prócy poškodniła, kotreż je psichinoschi tak derje zbierał. — Psichichodna męsaczna zhromadżizna budże njedżelu 5. februara. Psichindżce wschity!

3 Ralbic. Na Tsjoch Ralow męseje Ralbiczaństa „Lilija“ murjadnu zhromadżiznu pola Bręzanec — nic zo by jo wuwuczowała, ale zo by jo jonu tróschku zawjeseliła. Raż je znate, spęwaje tute towařstwo na primicy knjeza kapłana Wjeńki w Różeńce — a za to bęche jo nětk spomnjeny knjez psichichol dżakowacz — wężo nic z prózdnymaj rukomaj. Scho smy swaczili a mjezcerjeli, to hiżo tu njepischi: ale zawjeselili jo smy tak prawje z wutrobny, hdyž nam towařchojo = spęwarjo zanjesechu najrjeńšich jich spęw, a hdyž nam „knjez“ powjedał wo zańdżenych Prażiškich czajach. Tohodla też pschęzahe jo psichibliži hodżinka dżelenja: ale dyrbeje bęcz. Tuż sebi zawdachmy ruku a prajachmy: Njenje bęche!

— Psichi tutej skladnosći njedh hichce na scęchowace spomnju: „Lilija“ je do swojoho programa psichmżala cyle nowy dypł, kotreż reka: miša. A zo z tym swojim mocam, ani swojej pilnosći pschewjele domęrika njeje, to kshychachmy w Różeńce a w Ralbicach hodowniczkę. A tutomu wulch zradownomu postupej pschjemy zbožo naschej „Liliji“ a jeje njewustawacomu dirigentej nanajwutrobnišcho! Mshlu, zo towařstwo, hdyž swoje mocy dws a dws nałožuje k cęjeći Bożej a k powyschenju cyrkwinkeje swjatocęnosće, sebi runje z tym dobudże nowych pschęczelow a nowu sympatiju. Z tym pak jo njedyrbi stacz ani najmjenšeje kshimdy naschim serbskim, krasnym kęrlušcham. Tute wschaf budža też w Delanach lubowane a pęstowane każ dotal. Hdyž pak je w jenej nascheju woiadnej cyrkwiow wosebity a murjadny swjedżeń, trasch firmowanjo, primica atd, budże „Lilija“ spęwacz, zo by jo też hiżo ze spęwom dopominało na wuloseč a murjadnosč swjedżenia. Z cęła dobudżemy sebi z tym też cęseč a pschipóznacę naschich susodow. Tuż njedh „Lilija“ po nastupienym puczu zmużiwje dale froči — a „Daj Bóh zbožo!“ J. R.

3 Jasenich, 8. januara. Nascha „Katholsta Bjesada“ swjećseje dżensa swój 32. załoženiški swjedżeń. Knjez Mšgr. kanonikus Wornar z dypkom 5 hodżin swjedżeń wotewri a powita wschęch pschitomnych hości a sobustawow. Spominaje na wažnosč katholicich bjesadow, a jonu za leto maju jo też tute sobustaw zawjeselič, tohodla swjećsi jo dżensniški swjedżeń. Sobustawow pak też napomina, męsaczne zhromadżizny pilnje wopytowacz nic jenož dżensnišchu swjedżeńsku. Mjez cęzymi hoščemi bęchtaj też knjezaj farar Nowak z Radworja a hrodowski kapłan Papež z Worsklec pschitomnaj.

Potom hraješcho to dżiwado: serbski „Na wumjenku“ a němski „Der Bierpantischprozeß“. Wobaj křuchaj so murjadnje derje wuwjedžeshtaj a bohatty pschihłós žnějeshtaj, ichtož pak bę też dopokaž, zo hrajerjo a hrajerki prócy lutowali njebęchu, ale swoje węcy sebi derje nawuknšli. Mjez serbskim křuchom poręča też knjez městpschędjda Žakub Žust a pschędstajesche serbsku hru pschitomnym, a wosebje młodym ludžom, zo bychu dobru muczbu tutoho křucha pschijimali, wopacęnosčow pak jo zdalowali. — Skńcunje bęchu reje, kotrež młodych ludži hichce dlęje zadžeržachu. M. W.

3 Wotrowa. W minjenym z Bożej pomocu dokonjanym lęče je so w naschej woiadže narodżiko a w naschej cyrkwi swjatu křęčenicu doštało

15 džeczatow (loni 20), 7 hólczatow a 8 holeczatow, mjez nimi kaž loni 1 njemandželske (wot cuzeje macjerje). Rhowannyh bu na našej kěrchow 11 cžefow (loni 10), 5 dorosčenyh a 6 džeczi. — Wěrowannyh bu 5 porow (loni 3), pšchipowědannyh pač 7 porow (loni 2). — K Wožomu blidu poby 3204 wosobow (loni 2808). — Wunoshč cyrkwinšich woporow a škladowanjom běšče tónle: za africanske mišsiony (šklad na Tšjoch Kralow) 62 hr. 40 pj.; za Šponiske mišsioniske towarštwó 120 hr.; za towarštwó šwj. Šózefa w Aachenje 37 hr.; za šwjaty row w Jeruzalemje 41 hr.; za towarštwó šwj. Bonifacija w Paderbornje 76 hr. (14 wot jobustawow a 62 hr. cyrkwine škladowanjo); za towarštwó Afrika 66 hr.; za nowe twarjomne cyrkwie 75 hr. 60 pj. (I. poklěta 54,35 hr., II. poklěta 21,25 hr.); za orientiske cyrkwie a šchule 40 hr. 50 pj.; za mišosčjowyh bratrow w Prazhy 15 hr.; za křtobdiju šwjatoho roma a druhe šwjate měřtna w šwjatym Irajú 25 hr. 25 pj.; za šwjatoho wótca 90 hr. 50 pj. a za džeczatštwó Šězušowe 129 hr. 20 pj. (mjez nimi 22 hr. nazbėrane wot Š. W. z Njebjelczic). — Wunoshč móřchniczi běšče 222 hr. 23 pj. — Wóh zapłacz wřchitkim dobročěrjam z čžasnym a wěčnym mřtom.

3 Róžanta. Dwaj dołhołětnaj zastojnišaj naščej hnadownej cyrkwie štaj šwojeje šlužby so zdačoj: šnjez Šatub Domaščka, bywřchi 40 lět dołho kėbėtař, a šnjez Michal Suchi, kotryž je tu na 30 lět był z kantorom. Šimaj bašče kłóščtrše šnježštwó za dołhołětna a šwėdomite džělo zwjawnu a najwutrobniřchi džak wuprajic pšchěz šnjeza P. Ščžėpana, administratora tu.

W kłóščtrje Marijnej Šwėždže štej krótko za sobu dwė duchownej šnježnje wumřėkoj: najprijedy šnježna Donata Natali. Narodži so w Prazhy 3. mėrca 1829, zadržasčena bu 1851, šwjatocžne šlubn wotpožoji 1852 a wumřė 19. decembra 1904. Šeje šfufkowanjo bė w mřdóřchich lětach w kłóščtrřch šchulach. Druha šotra, šnježna Karolina Passig, wumřė 23. decembra 1904. Wona mėjėsčje dołhe lėta kłóščtrřtu pincu a z nej zjednocženy dohlad nad pšchedawanjom piva wobřtarčž. Narodžena 1824 w měřtacžku Gabel w Čžechach, bu 1853 jačó duchowna šnježna zadržasčena a 1855 wotpožoji kłóščtrře šlubn. R. i. p.

3 Ramjenca. Zařđžene lėto so w naščej wosadže 41 džeczi narodži, 23 mužřfštoho a 18 žónřfštoho šplaha. Mjez nimi bėchu 3 njemandželske. — Pšchipowėdanjow bė 5. — Wumřėko je 21 wosobow, 14 mužřfštoho a 7 žónřfštoho šplaha; z nich bu jene cžělo w Šhróřčjacach řhowane. — Šwjatych wěprawjenjow bė 1800. — Do bratřřtwó šwjatoho Šózefa 36 wosobow zapřichmy.

Z Drježdžan. Towarštwó katholskich Serbow „Jednota“ mėješe tu minjenu wutoru šwój 27. založėński šwjedžen. Program je so hižo w „Posole“ wozjewjal, po kotrymž so wotně koncert, někotre wumjelske spėwy a deklamacije a naposledku bėchu reje. Wėzo je wopyt zawjeselenja kóždy króć bohatsi hač hdy žana zhromadžizna, dokelž tež přikhadžėja wjele hořci. Meinholdec sali bėřtej so po něčim dospołnje napjelnioj. W Drježdžanach přėbywacy Šerbja a tež Łužiscy, doma bydlaey, bėchu so we wulkej ličbjje zeřli. Tohorunja wjele nahladnych hořci, kaž mnozy tudomni knježa duchowni, wyřk z Prerejra, knj. direktor Eisler ze swojej mandželskej, tež knj. far. Dučman a far. Kral z Dubna bėřtaj přištoj. Z Łužicy počesći nas ze svojim wopytom knj. scholastik Skala a mnozy druzy lubi hořco. Wėzo wřak hiřće něřto ryzy šerbske poskicic njemóžachmy

ale nadźijomnje tola jónu telko mocow dobydźemy, zo budže nam tež to hišće móžne. Bal započa so ze serbskej meju (tak mjen. polonaisu). Tež serbska reja měješe swoje městno mjez druhimi. Tak słuži tutón kóždolětni swjedženj tež wosebje k tomu, zo so tudomni katolicy Serbja zaso junu zeńdu a hromadže pobytu a zawjesela. Komuž je někak móžno, njech tola do „Jednoty“ zastupi a tež jeje tydžeńske zhromadźizny wopytuje, zo by tasama přecy bóle rostla a přibjerala a tak tež Serbow zbožo w cuzbje spěchowała.

Dopomnjenje z mladosće.

Hdyž młodźenc póznach hakle na cuzobje,
Kak serbskej řeči zaspětej so złě dže,
Hdyž doma widžach, kak lud ćerpi w bědže,
Sym Serbam poswjećił so we wutrobje.

A džěłal za nich, drěł so we khudobje
Sym w žiwjenju, we wumjelstwje, we wědže.
Sym kruty stal, hdyž skoro wšo mi zjědže,
We wichorach, we ćmach, we lžach, we złobje.

Hdžež w myslach zlět a w duchu woheń khowa
So, mało wabi wšědna kariera,
Kiž do kolijow móć a mysle kowa.

Ja myslow swobodnosć a zjawnosć słowa
Přec' hajił sym a česć a serbskosć pjera,
A wukhował sej swójskosć charaktera.

J. Čišinski.

B cyłoho swěta.

Němska. Zele lěto 1. decembra budže ludulicženjo w němskim fejžorstwje. Wšichotowanste džěła za nje su so w zwjazkowej radže hižo započale.

— Němska hišće pšecy z Awstriju jedna dla wifowanstoho zwjazka. Šac' dotal so njemóžejštej zjednać. Tola je nadźija, zo jednanja stoncźnje t dobromu wuspěchaj dóńdu.

— W Mohuczu je tydženja w starobje 80 lět w cyłej Němskej znaty Jan Falk III. wumrěł. Soho mjeno je z katolskim žiwjenjom Mohucza, haj cykeje Němskeje zrosćene. Jan Falk so 1825 jako syn tamnišeho rěznistoho mišchtra Falka narodži. Bahe do nanowoho rjemješta zastupi a je t wulkomu kěžewej pozběhny. Wón běšče horliwy a pšchewědženy katolik z wurjadnymi duchownymi darami wuhotowany. W lěće 1848 ze stawnymi mužemi Mousangom, Heinrichom, Riffelom a druhimi Piusowe towarstwo za nabožnu swobodu załoži a přerju zhromadźiznu katolikow w tymšamym lěće w Mohuczu zarjadowa. Zara čžežke časy tam tehdom za katolikow běchu. Falk ze swojej horliwej zrěčnivosću swojich katolskich sobuměšćanow wubudžeše a katolske kašino załoži, kotrež hišće džensnišchi džěł tam kěžeje. Wón běšče rodženy rěčnik, organizator a wjednik luda. Na wšchitkich zhro-

madżiznach katolikow bęſche pſchitomny, jónu tež męſtopſchedſyda a łoni bu w Rólnje za czeſtnocho ſobuſtawa pomjenowany. Wjac lęt bęſche zapóſtanc ſwojoho narodnoho męſta na hejſenſkim ſejmje a tam njebojaznje a krucze katoliſku węc zaſtupowaſche. Bins IX. ſpożić jomu ſwj. Grehorijowy ryczeſki kſchiz a Leo XIII. kſchiz „Pro ecclesia et pontifice“. W lęce 1863 łupi ſkawne katoliſke nowiny „Mainzer Journal“ a 1872 pſchepoda rężniſtwa ſwojomu ſtarſchomu ſynej, ſam paſ ſo cyle na wudawanje dobrych katoliſkich knihow a ſpiſow złoži. Widżimy z toho, iſcťo móže jednory muž, kiž ma wotewrjenu głowu a dobru myſl, za ſwjatu wěru doſonjeć. R. i. p.

Raſuſta. Pſchedſyda miniſterſtwa v. Rörber je ſwoje zaſtojniſtwa złožił. Na joho męſto je kejżor barona Gaultſcha powołał, kiž je prjedy hižo kultuſminiſter a tež pſchedſyda miniſterſtwa pobył. W Raſuſtej knjeżić lohka węc njeje, dolełż jebi tam wſchelake narody taž najhórſchi njepſcheczelojo napscheczjo ſtoja. Paſlamentariſke dżęło je ſtajna obſtrukcija cyle zahaczika. Hacz ſo Gaultſchey poradži, jenotliwe ſtrony tał ſpoſojicź, zo knjeżćićtſwu ſo ipiecźić pſcheſtanu a mjez ſobu męrnje a rozomnje dżęlacź pócznu za ſpomóženjo krajow a ludow, ſo praſdja. Někotſi, woſebje Polacy, ł njomu doměru wozjemjeja, družny pał z węſtej njedoměru pſchihladuja. Kaſki ſo Gaultſch nětko pſcheczjwo katoliſkej cyrkwje poſaže, dyrbinny woczalacź. Prjedy je jaſo kultuſminiſter zaſazał abo tola zaſazacź dowolił, zo jebi w ſchulach wjac ſwjaty kſchiz cżimicź njefmędża.

Francóziſta. Nětko ſu ſo paſlamentske dżęła zas započzake. Do hód ſu tam w ſejmje mało doſonjeli a z wjetſcha jeno z próždnymi praſchenjemi, interpellacijemi a wadženjemi cżas pſcheczjiniłi. Prjedy pſchec rěkaſche, zo dyrbja do hód budget a dothodny dawł, tež zaſoń wo zawęſczenju dżęlacźerjom domuradżene bycź, zo bychu w januaru hnydom wo dżęlenju cyrkwje a ſtata wuradżecź móhli. Tola nicźo z toho hiſchcze hotowe njeje. Z 51 poſedženjom, kotrež ſu do hód męli, bęſche jeno 13, w kotrychž wo węcownych pſchedmjetach rēcžachu.

Ruſta. W tutym hobriſkim kejżorſtwje ſo ſtajnje wari; licžba tajſch, kotſiž pytaja doſalny rjad knježenja ſpowrócēcź, je pſchec wulka byta. Woſebje w najnowiſchim cżasu, dla nježbożowneje wojny z Japaniſkej, licžba njeſpoſojajnych roſcže. Dżęłany dżęł wobydleſtwa žada mócne za wjetſchey ſwobodu w knjeżćićtſwje, žada ſwoj podžęł w zarjadowanju hobriſkoho kejżorſtwa a w zaſonjedawanju, žada wotſtronjenjo doſalnoho lubowólnoho zaſhadženja ſtatnych zaſtojniſkow. Hacz doſal je w Ruſkej hoły abſolutiſmus knježił, kejżor ſam a joho wola pſacki, herwał nicźo, kejżor ſam zaſonje dawu. Zo ſu pſcheczjwo tomu ſo we wſchęc cżasach mnoży zbęhali, je znate. Pſched wjac lętami bęchu „Nihiłiſtojo“, kotſiž pał pſchewjele žadachu a chychu wſcho ſpowrócēcź. Zo tu hiſchcze ſu, ſo hróžbnje ſpózna, hdyž miniſtra Plehwe bomba mori, kotruž bę jedyn tajſi ſpowrócęcť do joho woza cżiſnył. Car Miłkawiſch II. njeje cyle wotſhileny, zo by porjedženja zawjedł a wjacny ſwobodu dowolił. Plehwowy naſtupnił, miniſter wjetč Swjatopołk Miſki, joho w tch naſhladach podpjera; tola juſticny miniſter Murawjew a pſchedſyda ſwjatoho ſynoda Pobjedonoſchew ſtaj krutaj pſcheczjwnikaj. Zo nic jeno ſpowrócęcjerjo, ale tež derje zmynſleni poddani za porjedženjom žadaja, dopoka zuje zhromadżizna zeinſtwa (zemjanow) w Moſkwje, kotraž je pſched krótkim pod pſchedſybiſtwom wjetč Trubeckoho wuradżowala a potom kejżorej wažne piſmo póſtala, w kotrymž wo wſchelake reformy proſy. Kejżor Miłkawiſch je

(Poſtracžowanjo w pſchitoży.)

Příloha ke „Katholskomu Posolej“ č. 2.

14. januara 1905.

tež dobrou volu wopofazał a nětko t hodam wufaz wozjewił, w kotrymž mnohe a wažne wolóženja postaja. Wšcho budže na tom zaležecž, zo jo wufaz tež wopravdže wumjedže.

Rusko-japanſka wójna je wo wulku kroczel pšesčſta z pšehopodačjom twjerdžizny Port Arthura. Póndželu 2. januara ju tam na twjerdžiznje „Worjowym Sněždže“ liščiznu wo pšehopodačju podpísali. Zapanſka ſebi žadaſche, zo bychu ruſcy officirojo z čſeſtnym ſłowom ſo zwjazali, zo w tej wójnje wjac pšechziwo Zapanſkej wojowacž nochcedža, zo móža ſo z tym wuměnjenjom do ſwojeje wótcizny wróćicž. Zola ſo jich wjetſcha poſojca radſcho do zajecža poda. Tak dha je Port Arthur nětko zas w japanſkej mocy, kaž běchu hižo 1895 twjerdžiznu wot Chinj dobyli. Zola tehdom ju ruſko-francóziſka-němſta koalicija Zapanſtim wotpraji. Nětko drje Zapanſcy ju na žadyn pad wjac nje-puſchcža. Lěta 1895 běchu ju za jedyn džen dobyli, tón raz ju pšech 5 meſacow ſurowje wo nju wojowacž a pšchi tom z najmjeńſcha 50 000 wojakow woprowacž dyrjeli. Ruſkich wojakow běſche wot ſpoczatka 35 000 w twjerdžiznje. Z nich je na 11 000 padnyło. Cyroby hiſchcže mějachu doſež na twjerdžiznje, jeno čerſtwe mjaſo nic, a wot konſervow běchu mnozy na ſtarbut (hničo huby) ſfhorjeli. Echtož pak wjac njemějachu, bě municija. Tuž general Stöſſel japanſkomu generalej Nogi wozjewi, zo chce twjerdžiznu pšehopodač, dokelž njemě njetřebne wopory čłowječozho žiwjenja wažicž. Z trótku pšech tym běchu japanſke miny rozbuchke a jara wjele ruſkich wojakow, tež generala Kondratenka zaſypke. Čežſto je było generalej Stöſſelej, wšcho to ſwojomu težorej telegrafowacž. Zola cyty ſwět wobdžiwa zmužitofč ruſkich zakitowariow twjerdžizny, toſiž ju wjac hač ſwoju winowatoſč činili. — Echto nětk, hdyž je Port Arthur padnył? Zapanſka uarodna čſeſč je ſpofojena, na twjerdžiznje bě jim najwjacy zaležane, tohodla ſu z tajkej zaſaſtoſcju wo nju bědžili a njejměrne wopory pšchinjeſli. Zola ruſka čſeſč je mjez narańſchimi ludami čſežcy ranjena; bjez dwěla Zapanſka mjez nimi nahladnoſcže nabudže a jich pod ſwój wliw doſtanje. Tuž tež Ruſcy wóynu njeſtónčza, ale zjawnje wuprajeja, zo móže ſo měr wobzamknuč jenož po ſtónčnym pšchedobychju Zapanſkeje. — Ruſojo ſu pola Port Arthura něhdže 68 wójniſkich lódzi zhubili; to je ſchoda na 580 millionow hriwow.

Naležnoſće naſoho towařſtwa.

Sobustawy na lěto 1905: kk. 51., 55.—58., 60., 73, 75.—77., 86., 88. z Budyſina: Hana Rychtařka, Mikl. Šolta, Hana Šramic, wučer em. Hermann Jurk, notar Michał Cyž, Khata Pawlikec, Jakub Žur, Jakub Kopry, Jan Běrk, Marija Hermanowa, Marija Dučmanowa, Karl Miſnař, 52. knihikupe Pflugmacher w Lipsku, 53. Jan Šmarander ze Zdžerje, 54. Wórſa Polanowa z Mniſhonca, 59. P. Ławrjene Barnaš, guardian klóſtra kapucinow na Hradſinje w Prazy, 61. faraſ Michał Žur w Ligoč-Turowskej, 62. 87. ze Židowa: Handrij Dubſki, Michał Hejduška, 66. Gusta Rychtař z Wuric, 64. Madlena Šponec z Maſec, 65. Jakub Cyž ze Stróžiſca, 66. Michał Wels z Hněwſec, 67. Jakub Delan z Hornjoho Wunjowa, 68.—70., 83. z Jaſeńcy: Jakub Juſt, Michał Juſt, Pětr Křižan, Mikławſ Handrik, 71. Michał Horjeń z Paněć, 72. Mikławſ Brankač z Kukowa, 74. Jan Gäbler ze Zajdowa, 78.—81. z Khróſćic: Jurij Herrmann, Michał Šolta, Hana Hejdanec, kapłan Jan Juſt, 82. Mikławſ Juſt z Now. Jaſeńcy, 84. Jakub Kral z Nuknicy, 85. Michał Donat z Čaſec.

Sobustawy na lěto 1904: kk. 669. Jan Rab z Čichońcy, 670. Michał Horjeń z Paněć, 671. 672. z Budyſina: Marija Rječeyna, Jan Běrk, 673. N. N., 674.—676.

z Khrósćic: Jurij Herrmann, Jakub Handrik, Madlena Dučmanowa, 677. Michał Donat z Časec, 678. Mikławš Handrik z Jaseńcy, 679. Michał Henčl ze Smječkec, 680. Michał Hejduška ze Židowa.

Na lěto 1903: kk. 802. 803. z Khrósćic: Jakub Handrik, Madlena Dučmanowa.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 8631 hr. 65 pj. Dale woprowachu: N. M. z Budyšina 5 hr., M. P. z Hajnic 5 hr.

Za twarjomnu nowu cyrkej we Wulkim Šunowje: Dobyte w B. wot dobroho přečela z D. 1 hr.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 12462 hr. 76 pj. Dale darichu: Radwofska Hórnikowa Komisija (445,18): ducy do Prahi z wowćeje 1 hr. 96 pj, po horeym džěle zbu 57 pj., porta 25 pj. — **Zapłać Bóh wšém dobročerjam!**

Wšitkim lubym krajanam doma a za Łužicomaj a tež wšitkim nadobnym přečelam serbskoho naroda z tutym najwutrobnje, přečelske zbožopřeća **k Nowomu Lětu 1905** sčelu zložiwši z dobom za „Serbski Dom“ w Budyšinje:

15 hr.: k. kommerciski radźičel N. Truc w Koburgu.

po 5 hr.: kk. farař Ryčeř w Delnim Wujezdze, seminarski direktor Wićaz-Rašik w Angerburgu, kubleř Jurij Herrmann w Khrósćicach.

po 3 hr.: kk. Jakub Libš w Hornim Wunjowje, kapłan Jawork w Njebjelčicach, hajnk J. Lorenc w Dinslakenje, knihikupe Bohuđer Pječ w Lipsku.

po 2 hr.: kk. rěčnik Alfons Parczewski w Kališu, knježna Melanija Parczewska w Kališu.

po 1 hr.: kk. Rachlowe w Budyšinje, Mikławš Symank we Wotrowje, Mikławš Krawe z Nowoho Městačka, Marija Wroblec we Wotrowje, Hańža Wroblec we Wotrowje, Basył Kopyteczak w Tarnopolu.

Kulowske spěwarske towarstwo „Bratrowstwo“

změje njedźelu 22. januara swój VII. założeński swjedžen w Braunerec sali ze spěwom a džiwadlom. — Započatk z dypkom 7 hodźin wječor. — Po džiwadle reje jenož za wopytowarjow.

Wšěch přečelow serbskeje zabawy a wšě serbske towarstwa jenož z tutym najpřečelnišo přepróšuje **Předsydstwo.**

Swob. Zjednoćenstwo katolskich wučerjow serbsk. Łužicy

změje swoju přenju lětušu zhromadźiznu srjedu 25. januara t. l. popołdnu 1/2 hodźin w Khrósćicach we Wjenkec hosćencu.

Přednošk: Wo „Kniha za pišće.“ — Naležnosće zjednoćenstwa a zwjazka (wažne!).

Wo bohate wopyt prosy

Předsydstwo.

Zwónčizstwo Łubijškej katolskeje cyrkwy ma so hnydom z nowa wobsadźić. Mždy je 150 hr., k tomu ze zwónčy 24 hr., a drobnych dohodow z pohrjebow, křčeženjow a wěrowanjow. Bydło ma zwónk darmo na farje. Najlěpje hodži so za rjemjeslnika, kiž by mohł doma swoje džěło dokonjeć. Zamoknić wo to zaštojnistwo ma so na Łubijškej farje.

J. Winger, expos.

Džensa je tež „Serbski Hospodař“ 1. čisło 1905 z woprijećom dokonjanoho 24. lětnika 1904.

Čižić Smolerjec knižiciznjec w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katolski Posol

Wudawa so kóždu sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z križ-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w knihařni lětnje 3 hr.,
stwórtlětnje 75 pj. Za na-
weštiki plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Indomyczasopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farař w Budyšinje.

Číslo 3.

21. januara 1905.

Lětnik 43.

Socialne praschenjo.

(Stónčženjo.)

Źni znał potajkni zě wuwolany sředźny wěk (Mittelalter) socialne praschenjo njeje. — Namopak wuča nas stawizny, zo runje w tymle wěku wurjadnje derje zriadowane hospodařske wobstojnosće knježachu. Haj stawizny nas wuča, zo njebě dla jara mudrych socialnych postajenjow a cyle wěštoho zarjadowanja rjemjeslniškich wobstojnosćow z cyła móžno, zo by tu jedyn njewobmierzowane bohatstwo nahromadził, a druhi do bjezdna bjeztróštnoho hubjenstwa zapadnył.

Čožohodla je so to wschitko takle pschēměniło? Poslednje abo najhlubše korusčki džensnišchoho towaršchnoho a hospodařstoho hubjenstwa, kotrež džěn tola nihtó njeprěje a přecz njemóže, dosahaja hač do wotpada wot wěry w 16. lětsotku.

So bchmy to zrozemili, dyrbymy hišče jónu na derje zriadowane wobstojnosće sředźneho wěka spomnić. Tónle žiwjenjožorlacy duch katolskeje cyrkwy bě tež wschitke stawy čłowjekstoho towarstwa w sředźnym wěku tak hluboko zajal a čłowjekow jenoho k druhomu zbližil, zo bě čłowjekstoho towarstwo jeno jene čěło ze swojimi wschelakimi stawami a stawčkami. Raž tamne wulfozne domy (gotiske cyrkwy), na hluboki a schěroki zakład twarjene, w swojich stotorych jenotliwych džělach a stawčkach tola hromadže stutkuja, tamne krasne a hobriste twary wumjelskej tworjo do wysokeje so pschecy bóle wuschwižuja a potom stónčnje w lšchžu abo lšchžiku, jako znamjenju wěry, so najrjeišcho stónčuju, tak bě tež towarstwo katolskeho sředźneho wěka wulki zjednoceny abo pschējenoščijiwi twar wschelakich stawow a rjadowanjow luda, kotryž nadawł bě podpjeranjo a zdžerženjo jedyn druhoho. Bohaty a fhudy, nizi a wysoki, měščan a bur, rjemjeslnik a pschecupc dopjelnjachu,

kóždy na swojim męstnje, swoje winowatoſcę napſchecę Bohn, napſchecę towaſtſtwu a ſebi ſamomu. Tu pſchińdę nowotaſtſtwo. Nowotarjo rozbiędu naboęnu pſcheczjenocę ludow a ſplahow, přędomachu wotpad wot ſtareje węc a zbęęſtaſtſtwo. Z tym zaminowa ſo woprawdęie zbęęſtaſtſtwo, najpřiedy na naboęnym poſu, tola teſame pſchęſtupi teę bóręu na wędomoſtne a poliſtięe polo, woſębie w Němſkej. W Zęndęelſkej a Francóęſkej wuſtupowaſche ſwobodo= myſlęſtſtwo, a woſębie w Francóęſkej pſchihotowachu ſwęta mudri (filoſofojo), kaę Rouſſeau, Voltaire, Diderot a druęy, ze ſwojimi wučębami tamnu žaſtoſtnu poliſtiſku revoluciju, kotraž w lęcę 1792 w Francóęſkej njewuprajne zapuſęęjenja nacęini. Z tym bu zwięz aę ſtarym cęaſom doſpońne roztorhņeny. Swobo= daſtſtwo a pſchęęiwjenjo pſchęęiwo wyſchnoſęam bę zapſchijako lud. Na tu= tom podłožku naſta ſwobodomyſlnocę (liberalizm), kotřę přędomaſche ſwobod= noſę bęę zawuęęjenja a žadaſche ſwobodnoſę na poſu naboęniſtwa: kóždy móęe węcę, ſchtoę chce; ſwobodnoſę na poſu wędomoſęę: wędomoſę njedęrbi z cęla męę njęow a wobrodow, „ſwobodne“ ſlęęęenjo, pſchęęytowanjjo, je nuęne žadanjjo kóędeje węcneje wędomoſęę; ſwobod= noſę na hoſpodaſtſkim poſu: kóždy ma cęle ſwobodny byę a na ſamęne moęy a zamóęnoſę w bęęęenju wo ſwoje wobſtaęo byę pokazany. Taſ buęu tamne ſtare jednety a porjady (Zünungen und Zünfte), pſchęę kotreę bęęſchtej zaſlęęba a rjemjeſko w ſřędęnym węc u zaręadowanej, ipřęęnje pohřębane. Taſę zawuęęenjo ſo ze ſwobodnoſęu nowoho cęaſa wjacę nję= znięe. Kóędy bę nętko ſam na ſębie pokazany, a nętko započę ſo tamne wubęęowanjo (konkurrenca) jenoho pſchęęiwo druhomu. Wobrodęenja, kotreę bęęu w ſřędęnym węc pſchęęiwo wuſluęowanju poſtaęene, bęęu dęę ſpadaęe. W tutym powſchitkownym wubęęowanju dęręęeſche węęo ſkabiſchi ſylniſchomu podleęęę, a tónle bój bu pſchęę wótriſchi a horęęſchi, hęęę dęę bę ſo teę wuęędawacy wliw naboęniſtwa hięo w mnohim podtęęęit. Winowatoſęę ſprawnoſęę — na luboſę ani njępominajo — bęęu ze zaſonja wumazęęene, jęno jęna luboſę bu nętko najwjętſcha kaęnja: ſębięęnoſę.

Runje do tohole cęaſa hoſpodaſtęeje anarchije pſchińdę teę wunamaſanjo naſtrojow (maſchinow). Maſchina doſońęi teę zbęęſtaſtſtwo — tule revoluciju.

Čamo na ſebi węęo ſu maſchiny wuſkotny poſtup. Wuſutowanjjo mili= jonow ruſow a móęnoſę najwjętſchoho dęęlenja dęęla, z kotreę móę teę naj= ſkabiſchi dęęlacęę najwjętſchu móę wuſonęęę, potom njewuſtawanjjo a naj= wjętſcha węſtoſę dęęla, to ſu zawęęęe węcę, cęoęoę mę dęęniſniſchi dęęni na žane maſchinjo wjacę parowacę njemóęny. Tola, ſchtoę móę pomhaęę, to móę teę ſchtoęęęę; ſchtoę je móęne k pomocy, móę teę bymacę móę k za= nięęenju, hęęę ſo wobhladnięe a mudřę njętręeba abo njęnaęoęuje. A runje tónle wuęęit, wuſutowanjja milijonow ruſow, njęſpróęnoſę a najwjętſcha węſtoſę (akuratnoſę) maſchinow, runje to je, ſchtoę huęęenſtſwo cęřęódow dęęlacęęeręow zawinuje.

Dęęlaſy lud, kęudę, kotřę je tu z ruſi do huęęy żywę, bu pſchęę maſchiny njewóſnik kapitala. Čamomu je jomu njemóęne, z pęęęęami ſebi maſchinu k ſwojej ſkųębie poſtaęęę, tuę dęręi wón ſam do ſkųęby maſchiny ſtępicę. Maſchina je zboęowne wunamaſanjjo cęłowjeſtoho buęa, ale njęzboę bę, po cęłowjeſtu ręęęane, zo bu wona w tymſamym cęaſu wunamaſana, hęęę bę buę liberaliſma njęęęſtſwo naſtępię. Wod tutym njęęęſtſwom buęu nowe wu= namaſanjja, kotreę byęu ſame na ſebi cęle zboęownęe ſtękwaęę dęręęęęe, žóřko njęzboęa za powſchitkowne deręęęęęę. Hoſpodaſtęy ſylni wutřębachu

najdokladnišeho tele nowe wunamaŋanja, bjeze wschoho džiwanja na zbožo a derjeměčžo druhich, jeno so za tym prócujcy, zo bychu z toho sami najwjetšich wužitk měli, njedh so z druhimi stanje, štož chce. „Swobodność“ liberalisima džěn spłnišommu abo bohatschomu dowolesche, słabšeho zničič. Tež njebuchu tajcy wo tom wot nifoho zadžěwani. Mjez tym zo mějachu w přejedawšich lěstotkach knježestwa na zaslužbu swojich poddanow wulki wliw, a tak to rjadowacž pytachu, zo powšchitkowne derjeměčžo njebh schodowało, ale so spěchowalo, přichidachu knježestwa pod mocu swobodomyhnych nahladow wukluŋanje słabšich přechz spłnišich, bohatschich cyle a w měrje.

To su potajkim wopšchijecžo a pšchicžiny socialneho prashjenja, kotrež njejsu hišcže na žane wašchnjo wotstronjene. Mnoghe namjety so w tym nastupanju činja. Pšchecy hišcže napina mnohich prashjenje wo zarjadowanju nječijišich hospodarišich wobstojnosćow, kotrež buch wosebje přechz maschin zawinowane, wo zarjadowanje, kotrež by za wschěch sprawne było, tak zo by fózby moht wobstacž a spokojom byč, džěkowawać tak derje kaž džěkacž.

Ž namjetow, kotrež so w tym nastupanju činja, móžemy wosebje dwaj programaj wuzběhnyč: program socialdemokratow a kšchescžansko-socialny program. Wo tutych móže so pozdžišcho hišcže něšto zdžělicž, jeli so čžitarjo za to zajimuju.

Symbol swěry.

Ze wsitkich štomow jědla so mi lubi
Najlěpje. Z čicha tak kaž w myslach stoji,
Hdyž w druhich ze kćenjom so pčolka łoji
A ptačk jich khwalbu z juskom přez lěs trubi.

Měr myslow krutych jědla njepožhubi,
Njech slńco předže blyšć, njech njebo broji
Sněh. Jědla njedrknje, so njenaboji,
Hdyž druhim mróz a mróćel radosć rubi.

Hdyž wsitke štomy wuplakane stoja
A třepotajcy žarowske troja
So, jědla zeleni so přez lěs šery.

Stoj změrom, hdyž će majka štó, hdyž pjerje,
Stoj změrom, hdyž či dawa štó, hdyž bjerje,
Kaž jědla w lěsu stoji — symbol swěry.

J. Čišinski.

Spomózna wučžba.

Baron pucžowasche z expresnym čahom z Bariza do Rizzy ze swojim služownym. Čah pak mějesche jeno přenju klasu. Dokelž so jomu za jeho staw njedostojne zdašche, ze služownikom w samsnym kupeju sedžecž, pšchicaza jomu, zo bh so do jenoho druhoho kupeja synk. Ze samsnym čahom pucžowasche tež hrabja, kiž ze swojim služownikom runje tak scžini. W Lyonu, hdžěč čah něšto časa zašta, zetfašchtaj so knjezaj, kotrajž so derje znajeschtaj.

a powědaſchtaj ſebi, kaſ beſchtaj dotal jeſoj. „Ja jědu“, powěda baron ze ſcharmantnym młodym knjezom z najlěpſchich ſtawow. „Směm-li po joho zwonkowym a po joho wobrótnoſći ſudzić, z kotrejž wo wſchěch wěcach ſo rozmoſtwa, dyrbi diplomat być!“ — „Sym podobnje trjech!“ rjeſny hrabja, „mój ſobupuczować je toho runja nimo merty zdžěłany, rozemi wumjeſtowo a wědomoſć a fajtež ma dobre dymki!“ — Čzaj džěſhe dale. A w Nižy — fajte piſchewapjenjo, hdyž kóždy z teju ſcharmantneju ſobupuczowarjom pſcheczelowy kofer zhrabnyſchtaj. Beſchtaj wobaj jedyn ze — „ſkužobnikom“ druhoho puczowaćoj.

Chceſch ſwjata być?

Œlawny jeſuita, P. Staramelli, piſhe wo žónſkich, zo mōža lohcy ſwjate być, jeli tutych pjecž wuměnenjow dopjelnja:

Z prěnja, hdy bychu jazyka njeměle. „Najwjacy žónſkich bychu byle najdoſpołniſhe bjez jazyka.“ Tuž ledžbuj, — njerěč pſchewjele, njerěč cych džen, njerěč poſpochi, njerěč pſchewoſho; potom budžecſch lohcy ſwjata.

Z druha, jeli ſo pſychnoſće zdaſuja. „Dmaj zadžěwſaj wotdžeržu-jetaj žónſke, ſo bóle Bohu podacž: rjane woblicžo, ſu-li na to horde, a pſychna draſta, zda-li ſo jim wjele na to. Œtaj-li tutaj zadžěwſaj wotſtro-njenaj, ſu žónſke ſnadno poſorne, póczěwje a modla ſo raděcho.“

Z třecža, jeli wuſkocžne njeiſu, to je: po mōžnoſći mačo do ludži thodža; njepoſtažnj ſo potajſim wjele, njedž, hodži-li ſo něſaſ, do žaneje forczmy ſama, a z młodymi ludžimi z cych nic, njekhodž na reje, woſtawaj rada doma. Domjacy ſtatok je najwěſćyſhe měſtačžo za žónſku, ſtaru a młodu.

Ze ſchtwórta maja žónſke čaſto a z wutrobu proſhež wo ſchecžanſtu ſylnoſć. „Poczěw ſylnoſće cyle wſebje trjebaja“; ſu dže „ſkaſny ſplaſh“ — po duſchi z wjeſtcha hiſheče bóle dužli po čžele. Proſheče dha wo ſylnoſć!

Z pjata je trjeba wuſkeje luboſće a doměry na Boha. Tež wo tej ſo prócuječe a proſheče, a budžecž ſnadno ſwjate.

B Łužicy a Sakſkeje.

3 Radworja. Naſcha „Meja“ mějeſhe zaſndženu njedželu we „Wjeſnej forcznje“ ſwoju lětſchu hłownu zhromadžiznu. Najprjedy bu zlicžbowanjo lěta 1904 čžitane. Doſhodow beſhe 631,05 hr., wudawkow 637,40 hr., w poſkadnich bechu 8 hr. a na nalutowańni je hiſheče 71,73 hr. — Wyrnjež w minjenym lěće wjele pjenjež wudali — mamy tola na kóncu hiſheče tež zamōženjo w hotowych hriwnach. — Œčžehowachu wólbhy: Œtare pſched-ſyſtowo bu z nowa wuzwolene, a to jako pſchedſyda: ff. cyrkwin wucžet Œchoſta, měſtopſchedſyda liſtonoſheč Gandrij Lorenc, dirigent Jan Andricki, poſkadnik zwóń Jan Grubert, knihownik režnik Wiſławſch Grubert, a za-piſować Wiſławſch Bjeńſch. — Pſchitomnych bě 30 ſobuſtawow. — Někotre woſobhy ſu „Meji“ dobrowólne dary pſchuwobrocžili — jim džaſ tež tudy. — Wumrěka je loni jena ze ſobuſtawow. — Hiſheče do póſtnic chce „Meja“ zaſh zjawnje wuſtupić — a koncertować. — A tomu a k pilnej baſſchej džěławoſći wjele žboža na pucž.

3 Njebjelezcje. W zańdženym lécze narodzi so a bu tudy fšcženych 25 džeczatow, 12 hólczatow, 13 holczatow; jene z nich bė njeczestne. — Zembrėto je 20 wosadnych, 13 dorosčzenych, 7 niže 10 lėt; tať by pšchirostf byť wo 5 dušce. — Pšchipowėdanych bu 6, tudy mėrowane 3 porcy. — A swjatomu woprawjenju poby 3600, nėsčto wjach, jako w zańdženym lécze. — Pšchisčto je na luby — stót, kotryž ma lońšcu suchotu zapofucječ; 1905 njebudže džeczela a 1906 žadyn fšchenny: tať wije so suchota z jenocho lėta do tšjoch. Njech njebjo pšchėd dalšchim domaphytanjom naš wobkšowa, zo njebžko, jako za čašy Eliasa profetų!

3 Drježdžan. Njėdželu Šėzusuwoho mjena mudžėlešce najdobstojnišči fnjez biskop w dwórškej cyrkwi bamžowšce požohnowanjo. Wobdželenjo mėriwych bėšce pšchi tym nimo mėry bohate. Mjez pontifikalneį Božej mšcu stojachu ludžo po cyłym frjedžanslim džėlu cyrkwie muž pšchi mužu, zo drje njebų jabkuto f zemi padnyč mohko; storo kaž smų to na Bože Čžko a na horjestačzo zwučenį wuhladacų. Mőžno wšchat, zo bė so tež někotra njekatholska dušcha sem zabkudžila wczypna, kať tajke bamžowšce požohnowanjo po prawom wonhlada. Tola złė njebėšce z cuzymi. Wosebje zwješelace bė to, zo bė njemėrna fųka ludži f swjatyh maj sakramentomaj, telko, zo za džesacų lėt jich njcje widžecų byto.

— 15. wulkocho rőža swjecėšce našy faksťi trónprync Surij swój dwanaty narodny džėń. Po starym prawje a waschnju bu tehdom na officira pozbėhnjeny, po tym, zo je dotal pječ lėt wojekstwu pšchisťušať. Wžzo drje žbaįce so jomu na pšchnu uniformu leutnantowu a na patent w kapy tež něčto.

— Wjedro mamų tu wobstajnje tať hrozne, zo su khorosče wulkeje moč nadobųke, wosebje na płuca. Zahorjenjo płucow ma wjele ludži. Influceny zo by trochu njepomėť, drje storo ničto njeye. Lėkarjo praja, zo na 30 000 ludži na nju khorųch leži. Tola je na to žbožo lėtsa snadna.

B cyłoho swėta.

Časťa. Soho Majestoscų kral Friedrich August je pőńdželu w Barlinje swój přėni wopyt jako kral činiť. Kral popoćdnju w 2 hodž. na Anhaltšce dwórnišcėzo pšchijėdže. Tam joho Soho Majestoscų fejžor Wilhelm z trónpryncem woczafowasce, a bėchu tež kanceler hrabja Bűlow, pryncjo, a wulka ličba najwųšchichų zastojnikow na powitanjo pšchitomni. Fejžor krala Friedricha Augusta jara wutrobnje witašce a wofosčesce. Šdųž potom z galawozom po mėčće jėdžesťtaj jeju wobųdlerjo wšchubže wutrobne postrowjachu. W kralowskim hrodže krala tež fejžorowa powita. Wjecžor bėšce w kralowskim hrodže pųšchna hošćina. Fejžor swojoho kralowsťoho hošća z jara pšcheczėlnymi stowami powita. Džafowasce so Soho Majestoscų kralej, zo je joho wopytacų pšchisťol a wupraji swoje a fejžoroweje wutrobne powitanjo kaž tež cyłoho swojoho ludu. Tőule wopyt počaši, nutrnoho pšcheczėlstwa, kotrež su mjez wobėmaj mjėčchowstamaj douomaj, wobnowja a wobkručza. Wőu (fejžor) je z kralom stak pšchi marač dweju stawnėju kralow, pólneju marschalow a rųčerjow železnoho fšchiza. Šľuboko su joho pohnuke tute podawki, kotrež je Boža rada na faksťi kralowsťi dom dopuščėžila. Fejžor praji, zo je swėrny podawiznam, kotrež je wot swojoho džėda Wilhelma I. a

swojoho nana dóstał, a wunjeje sławu na króla Friedricha Augusta, Wettinski dom a rjany sakski kraj. — Król Friedrich August wotmołwi: „Waschej Majestosci so najwutrobnischo džakuju za wysocy czeščowace słowa a za wutrobne powitanjo, kotrež je so mi pschihotowało. Wascha Majestosc, we wuzlim pscheczelistwie z mojimai w Bohu wotpoczowacymaj pschedhobnifomaj związano, je tež mi za čas mojoho krótkoho knježenja dopokazy wérneje dobroczimoscje, pscheczelistwa a związkoweje pschithilnoscje podała. To mi nadžiju darwa, zo starý związt, kiž nasche domy a kraje hižo tak dolho wjaza, tež za moje knježenjo so zdžerži a da-li Bóh hiščeje nutrnischo wutwori. Wascha Majestosc je mi po thomanju mojoho horcolubowanoho nana slubila, zo chce mje we wufonjenju czeščich knježerstich winowatosčow, hđžežtuli so hódži, podpjeracž. Za móžu tutomu wufomyslnomu slubjenju Wascheje Majestoscje jeno zaměćicž, zo budže pschec moje prócowanjo: swěrnje dopjelnjejo swoje winowatoscje jako związkowy wješč swój džěl pschinoschowacž za powyščenjo mocy a krasnoscje nascheje wulkeje němkeje wótcžiny . . .” Król Friedrich August stónči ze sławu na kejžora a kejžorowu.

Němska. We wulkich a mnohich wuhlowych podkoptach nad rěču Ruhu su hewjerjo džěto zložili, dočelž wobsedžerjo podkoptow jich sprawné žadanja jim dopjelnič njechadža a wšchelafe njedostatki tam nje wotstronja. W tu thwilu tam na 200 000 džěłaczerjow šwěczi. To je nimale dvě tšecžinje wschittkich džěłaczerjow. Wobžarowacž so ma, zo su džěłaczerjo do strajka zastupili złamawšchi kontrakt ze swojimi džěłodawarjemi. Z tym su sebi mócnu brón z ruki dali, dočelž so wobsedžerjo podkoptow na to powołaja a dalschoho jednanja wobaraja. Zastupjerjo knježerstwa so prócuja, zo bychu džěłaczerjow a džěłodawarjow zjednali.

— Kaž general Trotha z němškeje Afriki wozjewja, su němške wójsstwa w poslednim času pscheczimo Hereram dobre wuspěchi měli. Jedyn z jich hłownych wjednikow Wilhelm Mahatero je so podežisnył. Někotři z hłownych njepšchězeloj w wumrěli abo jo picža stradali.

Francóžska. Tudy so wažne wěcy pschihotuja. Dny Combesowoho ministria su licžene. Psched krótkim běšče w francóžskim sejme nowowólba pschedshdy sejma. Dotal běšče pschedshda byl Brišson, kiž je cyle na stronje Combesa. Tež běšče dotal wjetščina zapóšlancow pschecy za tutoho byla, kaž wschitte wothłosowanja dopokazachu, hačž runjež druhdy thětro nala wjetščina. Pschi nowowólbe pschedshdy sejma pač so nadobo pscheczisny. Nic Brišsona ale Doumera komora z wjetščinu 24 hłosow wuzwoli. Doumer pač je, hačž runiž sam radikalny republikan, fruty pscheczimnik Combesa. Kač bě to móžno? Pschi wólbe přašidenta je tajne wothłosowanjo, a to běchu wschelacy pscheczimo Brišsonaj, potajkim pscheczimo Combesaj hłosowali. Pschi wschittkich wothłosowanjach za knježerstwo so hłosy zjawnje wotedawaja, a tu sebi někotryžtuli njewěri ministrej a knježerstwu so pscheczimnicž, hačžrunjež z nim spočojom njeje. Tuž ma Combes pschi zjawnych wothłosowanjach słabu wjetščinu za so, pschi tajnych pač pscheczimo sebi. Combes to derje wě a chce tohodla wotšupicž, šchož drje so za něotre dny stanje. Najwjacy je Combesaj a joho ministrām šchodžalo, šchož je so wo wustušowanju wozjewiko: zo mjenujcy nad wójskom wopravdže swobodni murjerjo knježa. Dale je Combesaj tež šchodžal joho nacziš zakonja wo džělenju cyrkwy a stata, šchož je samo wschelakim republikanam pschedaloko hite. A tomu pschindže hiščeje, zo Combes dotal žane swojich rjaných lubjenjow za polěpschenjo

hospodarskego hubjenstwa, dželaczerjow atd. dopjelnił njeje. — Z Combesowym wotkhadom drje so we wotomisku we Francóžskej wjele njepšcheměni — k tomu su zapósłancy pschedalofo k licy zložili — tola mōža to pschecy ťabe zerja lěpschich časow być, jeližo katholicsti lud we Francóžskej so stōncznje zjednoczi a pschezjene stutkuje.

— Srijedu 18. t. m. su nětk woprawdže pschedynda ministerstwa Combes a wschitch družny ministerjo swoje za stojnstwa zložili. Präšident Loubet je jich wupowědžeńske listy pschijał. Hacz do pomjenowanja nowych ministrow dotalni swoje za stojnstwa hišćeže zdžerža. Loubet z pschedydomaj jenata a komory wo nastupnišach wuradźuje.

Wšhelczizny.

* **W Parizu derje znata wěšćerka de Thebes** je njedawno swoju protyku na lěto 1905, ke kotrejž ma wošebje Parížsti žōnsti swět wschu dowěru, wudała. Rowiny „Figaro“ nimaja nicžo nuznišce, hacž swojim čitarjam najwažnišce wěšćenja zdželić: „Synom wot spoczatka lěta budža knježerjo wurjadnje wjele wot so rěčecz dawacž ... njech wjetchowti jich njeschěhuj! Planety pscheradźuja spodźiwny porjad za jenotliwe počasy, a tuž budža meteorologowje a wjedrowěšćerjo wěšće často pschewapjeni. Tež za žiwjenje ludow nejisu spokojae wuhlady. Lěto 1905 budže četwjene lěto, mjez tym zo mējachmy lěta ščěre lěto dla hrōzbneje suchoty. Wjele wójnow stoi bohužel na wobzoru (horiconče), na kraju a na morju hroža najwjetšce njeměry. Žendželsta změje dobry podžel na strachach, a synom na spoczatku lěta budžemy časy wulkich njeměrow pschězowicž, w kotrychž budže zrudoba knježicž, a mjez zrudžacymi podawkami budža tež chly swět nastupace ...! Tež Němista změje zrudobu ... Politistka Euroopa w přěniš mějach njegarunajomnu schodu poczerpi ... W Francóžskej budža so něotre wošoby zhubicž, podawč, kiž wulke rozhorjenje zbudži. Tež Belgiska a Španiska wobdželišćej so na hibanju, a Rom budže jewišečžo njewočakowanoho raznoho přchěmjenja ...“ Tak je pijane „w mějce swěta!“ Přchěpominjenja njeje trjeba. — Ženož tole: hbyž „mudra žona“ praji: „Wjele wójnow stoi bohužel na wobzoru“, mōžemy jej jenož wotmołwicž, zo je so wona ze słowom „bohužel“ pschěhrabła, dyrbješce tola prajicž „Bohu džakowano“, dofelž wójny, kotrejž jenož — „na wobzoru“ stoja, nam nicžo njeschodža. h.

* **Rak so dōnt čłowještoho žiwjenja mēnja**, je ze zapisa podpjeranych Charlottenburgskej pokladnicy khubach widžecž. Mjez nimi su: kublerjo, inženirojo, chemikarjo, architektjo, twaršy mišchtrjo, režbarjo, wumjelcy, molerjo, bankějowje, bursowje wifowarjo, pschěsupcy, forczmarjo, špeditorojo, studenczi, doktorjo filosofije, wučerjo, lěkarjo, stōtni lěkarjo, džiwadłowi špěwarjo a hrajerjo, wylchšchi, srijedni a nižšchi za stojnicy, privatierowje, spisowacželojo ... Žawěšće wubjerka došč!

Naležnosće našeho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1905: kk. 89. 91. 92. 136. 137. 138. 142. z Budyšina: Mikławš Rychtar, Hana Pjetašowa, tachantski služownik Jan Cyž, Hana Libšec, Marija Wysoceyna, Mikławš Mječela, Pětr Libš, 90. Jan Pjetaš z Małsec, 93.—103. z Wotrowa: kanonikus faraf Jakub Herrmann, Mikławš Čornak, Jakub Cyž, Pětr Nowak, Michał Cyž, Michał Rjeda, Mikławš Hajdan, Jan Kubańk, Mikławš Synank, Michał Šolta, Hana Nowakowa, 104.—108. ze Žurice: Marija Rjedžina, Jan Šware, Jurij Wjeńka, Jan Pjetaš, Jurij Cyž, 109. 110. z Krjepjec: Mikławš Pječka, Mikławš

Koch, 111. Jakub Šolta z Kašec, 112. Jakub Čorlich z Khanec, 113. Mikławš Krawe z Nowoměstačka, 114.—119. z Ralbic: cyrkwiny wučer Jurij Šewčik, Mikl. Čemjera, Pětr Bräuer, Jakub Šweйда, Pětr Lebza, Michał Korjenk, 120.—123. ze Šunowa: Jakub Kowc, Mikławš Šejda, Madlena Rachelec, Hana Krawžic, 124. 125. z Konjec: Mikławš Buk, Madlena Hawkowa, 126.—129. z Njebjelčic: Marija Žurowa, Mikławš Žur, Bosčij Pjeh, Jakub Leňš, 130.—133. ze Serbskich Pazlic: Michał Sewc, Madl. Weclichowa, Jakub Robl, Jurij Lebza, 135. Hana Symankowa ze Šerachowa, 134. 141. z Drježdžan: Mikławš Kubica, Jan Bryl, 143. 144. ze Štoneje Boršće: Madlena Mětowskec, Michał Winkler.

Sobustawy na lěto 1904: kk. 681. Jan Pjetaš z Malsec, 682. Mikławš Čemjera z Ralbic, 683. Jakub Čornak z Koslowa, 684. Jakub Hajňš z Khanec, 685. 686. z Kašec: Michał Mětk, Jakub Rjeda, 687.—692. z Wotrowa: Pětr Rychtař, Hana Lebžyna, Marija Linartowa, Jakub Cyž, Haňža Rychtarjowa, Jakub Bulank, 693. Jan Špitank z Kamjenca, 694. Michał Frencl z Brěznaj, 695. Marija Kralowa-Marowa z Njebjelčic, 696. Mikławš Kubica w Drježdžanach.

Na lěto 1903: k. 804. Jakub Bulank z Wotrowa.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo: kk. Hana Šramie w Budyšinje 1 hr., notar Michał Cyž w Budyšinje 2 hr., guardian P. Ławrjenc Barnaš w Prazy 1 hr. 40 pj., njemjenowany 50 pj., Jan Gäbler ze Zajdowa 50 pj., Jakub Kopry w Budyšinje 1 hr., njemjenowana z Budyšina 50 pj., Karl Mišnař z Budyšina 50 pj., z Ralbic: Pětr Lebza 90 pj., Jakub Šweйда 25 pj., njemjenowany z Boršće 1 hr., Jan Bryl z Drježdžan 50 pj.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 8641 hr. 65 pj. Dale woprowachu: přez P. Ščěpana w Róžeńce: njemjen. ze Smjerdžaceje 2 hr.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Drježdžanach-Janowym měšće: Přez k. P. Ščěpana w Róžeńce: njemjen. ze Sernjan 5 hr., tohorunja z Pěskec 1 hr. 50 pj.

Za cyrkej we Wulkim Hojnje: přez P. Ščěpana w Róžeńce: njemjen. ze Sernjan 5 hr.

Za twarjomnu nowu cyrkej we Wulkim Šunowje: Hilžbjeta Grohmanec z Marijnoho Doła 10 hr.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 12465 hr. 54 pj. Dale darichu: Radwořska Hórnikowa Komisijsa (447,96): k Božemu džěsću wot swěrneje knjenje 3 hr.

Zapłać Bóh wšěm dobročerjam!

Kulowske spěwarske towarstwo „Bratrowstwo“

wotměje jutře njedźelu 22. januara swój VII. założeński swjedžen w Braunerec sali ze spěwom a dźiwadlom. — Započatk z dypkom 7 hodžin wječor. — Po dźiwadle reje jenož za wopytowarjow.

Wšěch přecelow serbskeje zabawy a wšě serbske towarstwa jenož z tutym najpřečelnišo přeprošuje **Předsydstwo.**

Swob. Zjednoćenstwo katolskich wučerjow serbsk. Łužicy změje swoju přenju lětušu zhromadźiznu srjedu 25. januara t. l. popołdnu 1/23 hodžin w Khrósćicach we Wjenkec hosćencu.

Přednošk: Wo „Kniha za pišće.“ — Naležnosće zjednoćenstwa a zwjazka (wažne!).

Wo bohaty wopyt prosy

Předsydstwo.

W Khrósćicach je so w cyrkwi 5. januara pšchi wody swjećenju módra **blachowa łhana** pšcheměniła. Prosy so, zo bychu tušamu pař w čyisle 21 w Khrósćicach, pař w cyrkwi-hali wróćo měnjeli.

Čyisłčy Smolerjec knižicšćetnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katolski Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Płaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z križ-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Płaći na pósće
a w knihafni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěški płaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Spis časopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farar w Budyšinje.

Číslo 4.

28. januara 1905.

Lětnik 43.

Druhdy kusk sčerpnowšće.

Rnjeni B. mějeske młodu, słužownu holčku, kotraž bě w dobrym wustawje wocahnjena. Bě jara zwólniwa a k wšichomu džěku wuschitna a bě tež poniznoho a pschistojnoho waschnja, tak zo bě nadžija, zo budže to jara dobra słužowna. Tola — po krótkim čaju so pokaz, zo holčka nijeje sprawná a spuščežomna, ale zo so jeje najskerje tam a sem něšto pschilepi. Zo bychu so pschepokazali, połoži njeni B. někotry króč něšto mało pjenjez na schpundowanjo, jako bychu tam pschipadnje padnyše, a holčka dyrbjeske je namatač, hdyž rjedžeske. A hlej, wona sebi je zdžerža. Jara zrudžena tohole dla, wustorži njeni jener pscheczelnicy swoju nuzu, mjenje, zo je nětk nucjena, swoju dobru Hanu wotpuscheciz, wuhnać.

Tuta pscheczelnica pať znapschecizni: „Ně, wuhnać holčku nimaš, ale k dobromu wocahnyš ju dyrbiš. Wona džěn je hišće młoda, je snadž w tymle nastupanju so přeni króč pscheska a móže so tola polěpschic.“ Nětk chych njeni B. to spytac. Sšto pať dyrbjeske činicz, zo by Hanu woprawdže polěpschila? — Wohańbicž so dyrbjeske, ale jeno psched jener wosobu, zo so njebh jeje čestne čučež snadž wutupiko. — Tuž bu wěc žónskej zdželena, kotraž bě za holčku hižo wjele płacžika we wustawje a jej tež hewať dobroty wopokazowała. Za nětko pschindže, porokowaske Hanje ze žałosnej krutošću jeje njesprawnowšć, jej pschedstajejo, tak cžłowjek z małym započina a z wulkim pschestanje, a hrožeske jej, jeli so hišće něšto najmjenschoho stanje, budže do jeje domizny wuhnata a cyka jeje hańba wozjewjena. Zo štuťowaske a pomhaje. Hana lubjeske ze sylzotymaj wocžomaj dospołne polěpschenjo, a je tež swoje lubjenje džeržaka. A to, zo njeni B. slubi, zo nohće we wustawje ničžo wo tom prajicž, sštož bě so stako, jeli so wona polěpschi, štuťowaske wosebje derje. Hana bě swojej njeni wot nětk hišće

bóle pschisnisa a wošta dobra a swěrna, tať zo so hospoza ženje njeje kaša, zo ju wuhnała njeje.

Zaměrnjo, na tym pschifkadže móže so mjele wufnyć. Młode holcy trjebaja hišće wocžehnjenja, je tu trěbne kědžblive wóćžo ze strony knjeźstwa abo hospozow. — Často drje styschimy: „Daj, z tym so najadźowacž nje-móžu, mam ze swojej swójbu činić došč.“ To drje je wěrnjo, ale so tola prašaja, hač snadź je pschi tom mjenje prócy, hdyž so stajnje mjenja, abo hdyž so w prawym času tam a sem dobre a derjeměnjace słowčžo praji, so holčcy wěc trochu raznje pschědštaji, hdyž so, sčtož je hłowna wěc, pschilež-nošč k złomu wozmjie a wobthadej z lohtomyšnymi wosobami zadžewa. Nawopak, maja so tesame k Božim službam pohonyć a porjadnje słacž, k časčizschomu dšstawanju swj. sakramentow napominacž, a nic snadź hroznje hladacž, hdyž chce služowna tež jónu hić, abo snadź samo wotdžeržowacž a mēnicž, sčto dha tam hižo zašy chcešč. Mjech so jim tež druhdy dobra kniha k čitanju posćicža — a samo tež so k tomu namjeduja — swoje schaty a draštu płatać a porjedžecž, město toho, zo so jim stajnje dowola, na nježelach a swjatyh dnjach wokoło běhacž — Bóh wě hdyž, abo wschitke reje wopnyto-wacž a na bješady thodžicž, hdyž nicžo dobre njeslyšaja a njenawuřnu — a škōncznje! džěn je to wšcho winowatošč hospoza napschecžo jeje služownym. A byrnjež tež tale winowatošč čěžka była — wostanje tola winowatošč, a njemóža so tajcy jeje zminyć, pschetož woni džěn su zamořwiczi za swojich domjacyh, pschěd Bohom samym. W snadnym započatku, pschi čimž bē hospoza, knjeni slepa, a widžecž nochcyšce, bē tež spocžat toho, pschēž cžož je někotražkuli młoda holca čješć a njewinowatošč zhubiła.

Snadž so žónka, kotraž ma sama džēczi, sferje za młoduštku služownu postara, hdyž sebi pomysli, zo snadž budža tež jeje džēczi hišće dychjecž cžy thlēb jěšč a sebi službu pytać. To móže so jara lohy stacž: je-li wjacy džēczi, abo so zamōženjo pschisadži, abo hdyž smjercž macž abo nana wotwoła. — Mamy-li wutrobu z druhich, tu řěka, směmy so tež nadžijecž, zo tež my a našce džēczi namařaju zašy wutroby pola druhich. (Škōnczenjo.)

B Łužicy a Sakskeje.

Swobodne Zjednoćenstwo katholicich wučerjow serbskeje Łužicy wotměwaše minjenu srjedu, 25. januara, swoju lētušu přěnju zhroma-džiznu w Khrósćicach. Knjez předsyda, cyrkw. wučer Symank, wotewri $\frac{1}{4}$ hodžin zhromadžiznu a postaji džeński porjad, wozje-wiši, zo je k. wučer Slodeńk ze zjednoćenstwa wustupił. Potom měješe najprjedy knjez cyrkw. wučer Rječka z Budyšina přednošk wo „knihu za pišće“ (Hłosy ke kěrlušam Wosadnika). Knjez refe-rent poda krótki přehlad, nastupajo wuwicā hłosow abo melodijow a harmonisacije. Poda zajimawe prócowanja wo dobre, haj naj-lěpše hłosy a wosebje tež harmonisacije tuteh melodijow. Roze-stajěše dokładnje ducha wšelakich melodijow a harmonijow, a poda wšo, štož bē wjesołoho a radostnoho namakał, a wuzběhny pak tež, štož so cyle njespodobā. Skōnčnje tohorunja spomni na to, štož w knihach hišće njeje: ani jena laćanska missa, „Domine rex“ a žane melodije za litanije. Štož pak njeje, móže so tola hišće wu-dospołnić. Tež žiwa rozmořwa nasta wo přednošku a wo našich

melodijach z cyła, wosebje namjetowaše knjez kantor Hila, zo bychy so tola tež tamne zastarske ludowe melodije hišće hromadźile, kaž je lud tesame prjedy spěwał, a zo bychy so jako přidawk kniham za pišćełe přidale. Tola skónčnje so wobzamkny, zo bychy so tesame hromadźile a zo bychy so wosebje jako zastarske ludowe hłosy zachowale. Tuž so potajkim njeradžeše, do nětko přezjenych hłosow snadź zasy dželenjo činić. Ale to by wěsće zajimawe było, bychy-li so tamne wšelakore hłosy, z kotrymiž su naše wosady prjedy wšelake kěrłuše tež wšelako spěwale, wosebje na př. hodowne a jutrowne kěrłuše, tak zachowale. Zawěsće bě to dobra myslička knjeza kantora Hile, a nadźijomnje zezběraja so te wěcy tež prawje pilnje a bórzy. Přednošk knjeza cyrkw. wučerja Rječki z Budyšina pak tola wočišćeć njemůžeme, dokelž ma přede wšitkim zajimawosć za kk. wučerjow a duchownych. Wjele prócy je spomnjeny knjez na to nałožil, štož je nam potom z poměrnje krótkim přednoškom nanajwustojnišo podať. Jeli njeběchmy ničo wjacj slyšeli hač to, bě próca derje zapłaćena byla, do Khrósćic dojeć. — Na to nětko knjez cyrkw. wučer Šewčik zlićbowanjo lěta 1904 poda. Potom so jednaše wo powšitkownych zwjazkowych wěcach a wo hłownej zhromadźiznje nazymu w Radworju. — Po tutech wučinjenjach wupraji knjez Hila džak za zbožopřeća k joho 25lětnomu zastojnskomu jubileju a za dar, z kotrymž je joho zjednoćenstwo počesćilo, a přeprasy sobustawow po zhromadźiznje k sebi na šulu na małe towaršne zjednoćenjo. — Skónčnje so hišće předčita dziwny dopis w „Sächsische Schulzeitung“ a tež list knjeza administratora Andrickoho, prjedawšoho redaktora Posoła. Wuspěch rozmołwy bě, zo so tajke ščuwanjo w cuzych nowinach jenohłósne zasudži a wobzamkny, zo ma so krótke porjedženjo wopaćnosćow, kotrež su w spomnjenym dopisu wobkrućane, tamnomu časopisej připósłać a potom so hakele z takimi dopisowarjemi nie wokoło hadać. To je tež zawěsće najmudřišo. — Nastupajo sobustawy „swobodneho zjednoćenstwa“, kotrež wopřija wučerjow a duchownych, porěča hišće knjez tach. předař Šewčik. Wuspěch bě, wostanje wšo při starym. — Zhromadźizna bě z cyła jara zajimawa a jara derje wopytana. Skónčena bu w 6 hodź.

Na to podachu so sobustawy do domu knjeza kantora Hile, hdžež bě wón za sobustawy hosćinu prihotowať a hdžež běchu so tež sobu přeprašene knjenje mandźelske našich wučerjow zešle — wšě. Při hosćinje wupraji knjez předsyda, cyrkw. wučer Symank, hišće jónu zhromadne zbožopřeća knjezej kantorej Hili a joho lubej mandźelskej — spomniwši na skutkowanja knjeza jubilara na městnach, hdžež bě z wučerjom pobyť, wosebje pak, kak je swoje hłowne mocy nałožowať k spomóženju serbskoho luda a serbskich džěci. Njech joho a joho mandźelsku tež jónu zwjeseli złoty jubilej jako swěrnej Serbow. Wutrobne a džakowne „slawa“ jimaj zaklinča. Bóh škitaj jeju dale a žohnuj skutkowanjo knjeza jubilara w cyrkwi a šuli k spomóženju našoho luboho serbskoho luda a Khrósćanskeje wosady.

Tuž njech tež kćěje naše zjednoćenstwo dale, a płody tež njeuwostanu — kaž je nam dotal hižo telko a tak rjanych přinjesło.

3 Radworja. Tudomne towarſtvo knjeźnow mjeſeſche njedźelu ſwoju ģłownu (generalnu) zhromadźiznu, kotraž z čyćanja a wuloženja muſtawow, z wólbow a z lětneje rozprawy wobſtojeſche. Z rozprawy njech ſu tele drobnoſće naſpomnjene: lićba ſobuſtawow bjeſche na ſpoczatku lěta 48; 2 buſchtej wużamknjenej, 1 ſo wożeni; za to 10 nowych zaſtupi, tak zo lićba ſobuſtawow na 55 zroſće. — Dochodow mjeſeſche towarſtvo 46 hr. (něšto pſchinoſtkow njeje hiſcheje dopłaćenych), wudawkow pak 26 hr. 30 pj., potajſim 19 hr. 70 pj. zbytk, kotruž bu za poźdźiſche potrebnosće na dać daty. Zhromadźizny wotměwachu ſo mjeſačnje (3. njedźelu mjeſaca w 4 hodź.) a wobſtojacu kóždy raz 1. z powučnoho pſchednoſćka, 2. z dorěćenja wo towarſtwowych a woſadnych naležnosćach a 3. ze ſpěwa a drugeje towarſcneje bjeady. K woſebitej zabawje ſobuſtawow woſpjetowaſche ſo w zymje za towarſtvo kaſinowe dźiwadło, w lěće pak wotmě ſo wulět do Lubija a na Lubijſku horu.

Tak zjednocža towarſtvo ģhutne dźěło z mjeselej myſlu. To njech je z powučenjom za maczerje a hoſpozny, kotrež myſla, zo ſo w towarſtwje jenož „čas zabawa“, ale tež za holcy, kotrež ſo joħo zdaluja z bojoſcju, zo bychu tam pſchewjele pobožnosće nadobo nabyli. Tuž mału čyrjódku tych, kotrež hač dotal hiſcheje zaſtupili njeſu, nadźijomnje w pſchichodnych zhromadźiznach wohladamy. Docpła može kóždy 2 króć pohladacj pſchińc a njetrjeba toħo dla hiſcheje zaſtupicj, jeli ſo jej tam njepodoba. Tež woſadne holcy, kotrež zwonka woſady pſchewymaja (pola pſcheczeſtwwow abo na ſłuźbje) moža zaſtupicj, jeli zaſtupny pjenjez (1 ģrwnu) zaplaća. Pſchinoſćki plaćicj a zhromadźizny woſphtowacj pak njetrjebaja, doniž ſu zwonka woſady, maja pak prawo ſo na towarſtwowych ſwjedženjach a wulětach wobdźělicj. Zamołwjenjo može ſo tež pſchěz ſtarſchich abo piſomnje ſtać.

W kłóſćtrje Marijnym Dole je 18. t. m. duchowna knjeźna Benedikta Veronika Dimter, kapłanka, zemrěła a bu 21. t. m. tam pohrjebana. Knjeźna Benedikta bě ſo 21. mjeća 1818 w Ottenborje w Čzechach narodźika. Zaſtupniſći do kłóſćtra Marijnoħo Doła tam ſwjatoczne ſluby 1838 wotpołóži. Najprjedy lěta doħo jako wučerka ſkuttowaſche, potom bu za kapłanku wużwolena a ſkuttowaſche jako tajka 23 lět. R. i. p.

Ze Smjerdźaceje. W Zentec-Budarjec ſtatoku wudyrj ſchtwórtk 26. jan. na ranjo wołólo 1 hodźiny woħeń a zničji za krótki čas domſke, niźki twar pſchi zemi ze ſłomjanym křywom. Ģačzrunjež bjeſche wěſćika dla ſtrach za ſuſodow, wobmjezowa ſo woħeń na tutón dom. Wumjeńkar Domaſćka, pſchěz 80lětny ſtare, kotruž pod tſěchu lěħaſche, boħužel w płomjenjach ſmjercz namaka. Tež Zentec ſwóiba lědma ze ſamym žiwjenjom wučerky. Čěko namakaču potom žałoſtnje ſpalene w rozpadanach. Čehunowſka a Kóženćanſka ſħawa bjeſchtej tu bórzy a tež potom Ģalbicjanſka. Doſež pak tu nimale žaneje wodny njebė, njemožachu dźělacj. Ģak je woħeń muſchoł, njeje znate.

*

3 Ģilipsdorja dóndže po ſkónćenju redakcije poſlednjoho čyſka ſećehowacy dopiſ:

Džeń 13. januara, jako lětne wopomnjecjo žiwjenja ģnadowneje maczerje Božeje, bě woprawdže zaſy tak prawje kaħoliſki ludowy ſwjedžeń. Pſchi wiſcħem ģroznyhm, wiħoratyhm wjedrje bjeſche ģižo na pſchedwjeczoru ſo mjele wěrinowych z daloka tu zeſcħlo. Lědma bě ſo trochu začniħo, ſo tež cyła mjeſ ģižo zhboleſche w illuminaciji. Kóždy, ſamo naiſnadniſcha tħěška bě wobſwěćlena. A kóždy płomjeſcħo wozjewjeſche, zo tudomni wobħdlerjo wědža a

rozemja, kak jara su wot maczerje Božeje wuznamjenjeni a kak maja so tej samej džakni wopoklajzac? Škofca jeno, zo sebi njemóžachny dla iněh-wěcža tutón wobraz z dobrej khwilu wobhladować. Cyku nóc bě hnadowna cyrkej woczinjena a wot pobožnych wopytowana, kotřiž tu z modlenjom a fěrłuschemi hnadownej maczeri hořdowachu.

Rano w 3 hodžinach wozjewješe tšelenjo radoštny džen. Bórzy so tež cyrkej z měrnyymi napjelni. W 5 hodžinach započinachu so Bože mšče w hnadownej kapali. Zedyn mješnik po druhim swjeczeše tu Božu mšchu a tak to traješe hač po 10 hodž. dopołdnja. — Na tšlac měrnych dóstachu tu swjate woprawjenje. Zaměrnó doštojne to zarunanjo za tamne njekhmánošće, kotrež buchn njedawno Zbóžnikej a joho knježniskej maczeri pschicpěte. Tež žijawny to dopokaz, zo katoliški lud wě a méri, kajki poklad ma w najswjeczišchim sakramencze wołtarja!

W 10 hodžinach dopołdnja započinachu so hłowne Bože služby. Pschi mščem hrožnym wjedrje bě tola wulka a rumna cyrkej cyle pschepjelnjena. Najprjedy bě swjedženšte předomawjo, kotrež bě Dr. August Ziegel z Litoměřic dobrocziwje pschewzał a kotryž z wulkej horliwosću tež wědžeše posucharjom zahoricž w lubosći k wučzekej kšcejezanow a k našej lubej knjeni a k jeje hnadownomu městnu. Po předomawju měješe najdoštojnišči knjež biskop Jurij Zuscžanski swjatocžnu pontifikalnu Božu mšchu, parannmšaj běšhtaj knjež scholastikus Skala z Budyšchina a knjež kanonikus Šafub Rasper z Georgsvalde a k tomu hščeže affistrowachu mnozy duchowni ze Šafsteje a Čžešteje. Tež spěwarjo wukonjachu swój nadawł wubjernje. Wjele pobožnych pucžowarjom wopuščeži hižo pschipołdnju Šilipsdorf. Popołdnju w 5 hodžinach měješe knjež kanonik Rasper swjatocžny nyschpor.

Hnadowna knježna chčła mšchickim wuproshež žohnowanjo jeje bójštoho Syna a mšchickich hač do pschichodnoho radoštnoho swjedženja štrowych a žbožownych žbžeržecž.

Serbske žně.

Hdyž lipy kéu, hdyž slónce běli pola,
So kosa z kólnje, žnjeńco, pleńči tebi,
A žnjeńcačka či klobuk z róžu debi,
A serbske jusknu hory, jusknje hola.

Smudž, slónce, přec! Hólc, muž a šědžiwc tola,
Kaž był na kwasu, na žnjach juska sebi,
A z juskom do mloka khlěb sebi drjebi,
Što wo to, pót zo pali, mozle bola! —

Na kolenomaj košić mozle waše
Chcu wam, a zapřehnjeny być do kwakle
Chcu rad w tym serbskim bėdženju a straše:

Hdžež z potom, z mozlemi a ze krowju pleće
Lud žiwjenje a khlěb sej džěla takle,
Móc žana tomu jadro njerozmjeće.

J. Čišinski.

B cyloho swěta.

Saskja. Kralej Friedrichej Augustej k česězi su studowacy Drježdžanskeje techniskeje wysokeje schule wječor 24. januara wulkotny faklowy czah wurjedli. Kral a kralowa wudowa, pryncesna Mathilda a kralowi synojo běchu pschi swjatocžnosćzi w kralowskim hrodbje pschitomni. Na hołdowanstu rěč studenta Großmanna kral z balkona wotmołwi: „Kommitonowje! Džakuju so wutrobnje za pscheczelne hołdowanjo, na kotrež seje so tak mnozy zhromadžili. Šym hłuboko hnuty z tymle počesězowanjom.“ Po swjatocžnosćzi kral wyschšichomu měsčjanosćze telegram póstla a so džakowasche swojim ludym Drježdžanskim wobydlerjam.

Němska. Rejzorowy druhy syn Citel Friedrich je na zahorjenju płucow česězy schorjěl. Zohodla je kejžor wschitke swjatocžnosćze a zbožo-pschecza za swój narodny džen 27. januara w Barlinje wotpowěsěć dał.

— Strajk hewjerjom w krajiny nad Ruhu hšicěje dale traje. Na 210000 džěłaczerjom swjeczi. W cykej Němskej su nimale wschitcy za džěłaczerjom a jich sprawnje žadanja a zažudžaja twjerdosěz a samopaschnosěz wobsedzerjom podkoptow, kotřiž z džěłaczerjemi ani jednacž njechadža. To so wosebje w němskim sejmje pokaz, hđžež nimale wschitcy zadžerženjo wobsedzerjom zažudžichu. Tež pruski minister financow Möller so truce pschecziwo nim wupraji. Zastupjerjo knježerstwa so mjez tym dale prócuj, džěłaczerjom a wobsedzerjom zjednacž. Róždy džen, kotryž strajk blěje traje, je njesměrna schłoda za cyku Němsku. Bjez wuhla žane džěko! Za nuzuczerpjachy staj kardinal Fijcher w Rblnje 1000 hriwnow a kardinal Kopp we Wrótsławju 3000 hriwnow darikoj.

— W Poznanju su 17. t. m. knjeza Maximiliana z Sackowskich thowali. Swjeczacy biskop Dr. Likowski kondukt wjedžesche, pschěz 100 duchownych prjedy kasčesza džesche a za nim džěchu tysacy ludu wot najwyschšich zemjanow hacž do najnižšich rólnikow z kraja. Knjez z Sackowskich, kiž je w starobje 88 lět zemrěl, bě hacž do poslednich lět swojoho žiwjenja pschednyda zwjazka pólskich towarštwow burow. Žich je nětko 252 — a te su z wjetšohoho džěla škut tutoho wěrnoho pscheczela ludu. Somu je so radžiko, burow a zemjanow swojoho ludu zjednacž. Lětdžesatki dołho je njewustawajcy džěłak, zo by pólskich burow w towarštwach hromadžik, a pschěz tute burške towarštwu a kupne zjednocženstwa hospodařcy zběhněl a porjedžik. Sdyž bě czah hacž k archybiskopškomu hrodej pschicžahnył, archybiskop Dr. ze Stablawskich na balkon stupi a kasčesž požohnowa.

— Tydženja je we Weimaru młodoštna wulkowójwodowa Karolina zemrěła. Běsche česězy na influencu schorjěla, a so tomu hšicěje zahorjenjo płucow a rjebtoweje kóžki pschinda. Wulkowójwodowa běsche rodžena pryncesna z Reuša staršesche linije a běsche psched dwěmaj lětomaj so jaso 18 lět stara pryncesna na wulkowójwodu Wilhelma Ernsta wudała. Na pschewodženju běšhtaj tež kejžor Wilhelm a našcy kral Friedrich August.

— Wjerch Karl Alexander w Lippe, kiž bě lěta dołho duchakhorcy, je 13. t. m. w St. Gilgenberg pola Bayreutha wumrěl. Ze smjercězu tutoho wjercha budže pschi skónčnym rozrisowanju Lippiskoho prashenja wo jenu česžkotu mjenje.

— Bambergski archybiskop v. Schork je zemrěl; tež biskop v. Ehrler w Speieru je na smjercěž thory.

Francózska. Za nowoho pschedshdu ministeria je präsident Loubet dotal-
noho ministra financow Roubiera pomjenował. Roubier je nowe mini-
sterium tworik. Mjez nowymi ministrami su někotři pschecziwnicy Combesa.
Tež nowe knježerstwo katolskej cyrkwi pscheczne njeje, tola so zda, zo
z tajkim nawalom kaž Combes pscheczno njej wojoyowac njebudže.

— Psched krótkim je mačž präsidenta francózskeje republiki Loubeta
w starobje 92 lět mumrěka. Sdruž je syn džen a wyshe postupowashe a
stóncznje hač na stoł präsidenta cyłjeje Francózskeje stupi, wona pokorna a
ponižna burowka w Marsanne w Provenchy wosta. Niczo ju pohnučž nje-
móžeshe, zo by hospodarjenje na swojim kuble wostajika. Na tym so ženje
wjeselika njeje, zo je jeje syn Emil na tak wysoki sthobženk docpěl. „Ach,
wobohi hólce! Kajke starosče na njoho čakaaja!“ To bėsche jeje słowo.
Hacžrunjež joho z wutrobu lubowashe, njemóžeshe Loubet ju tola ženje
t tomu pohnučž, zo by jónu do Pariza pschicška joho woptytačž.

Ruska, kaž so zda, straschnomu a struchłomu pschichodej napscheczno dže.
Njezbožowna wojna z Japanskej je jej hižo njesměrnu schłodu nacziniła a
hischce žadyn kónce widžecž njeje. Port Arthur je padnył a z nim je so
wiele stow milijonow Ruskej zhubiło. Pschi wschim je nahladnoscž hoberstho
fejžorstwa samo pola samisnych poddanow spadnyła. Na wschěch rózkach so
wari a njespokojnosčž wobhydlerjom z knježestwom so pokazuje. Poslednje po-
wěsčje z njezbožownoho fejžorstwa su jara struchłe. Sta tysac džekaczerjom
swjeczi. Spoczatk njeměrom bě 19. januara pschi wulkotnej swjatocznoscž
wodny swjeczenja. Wulka rěka Njewa so tón džen (kaž pola naš džen do
swj. Tsjoch kralow) w Petersburgu swjeczi, pschi čimž kanony tšeleja. Pschi
tej pschileznoscž z jeneje kanony do fejžorstko hrodu granatu tšelichu. Hacž
do džensnischoho dnja cyle wuswětlene njeje, kať je so to stało, zda pať so, zo
je so wscho z wotpohladanjom stało. Tónle wustěl je kaž signal byť za
strasčne podawki, kotrež tam něšto jedyn druhi čžerja. Džekaczerjo, schčuwani
a namjedowani wosebje wot rusko h mēchnika Surija Gapon, wobzamknjachu,
so do fejžorstko hrodu hač psched cara Mikławšja dobyčž. Spomnjeny
mēchnik Gapon bēsche přjedy swinjacy pastyr. Dobrocet joho na schule
póska. Hacžrunjež so wón w studijach por krócž jako zběžkat sam pscheradži
— a bu tohodla wot wyschschich studijow wuzamknjeny — tola wědžeshe so
tak tajicž, zo stóncznje diplom jako ruski mēchnik dósta. Ze swojej rēcni-
woscžu a wuschitnosčžu je lud za so dobył. Minjenu njedželu so čžah 15000
džekaczerjom wot Gapon wjedženy do fejžorstko hrodu nastaji. Na žadyn
pad njechachu so wot swojoho zamysła, psched cara pschicž, wottraščicž dačž
a chychu swoju peticiju (próštwu) jomu samomu pschepodačž. Tuž wojakow
na nich pósłachu a čži počachu do nich tšelecž. Wjacy stow wosobow bu za-
tšelenych abo ranjenych, jich licžba njeje hischce cyle wěsta. Z toho su žalostne
njeměry w Petersburgu nastale, kotrež su kaž zapoczatki powšchitowneje
revolucije z barrikadami, revoluciskim knježestwom atd. Róždy džen su bitwy
z wojakami. Tež z druhich městow pschitšadžeja powěsčje wo njeměrach, tak
z Warschawy, Łódža, Radoma a druhdže. Wosebje złě zahadžachu w Sebasto-
pole nad Čžornym Morjom, hžjež so matrosojo swojim wyschschim spjeczichu,
do nich tšelachu, arsenal kóžštwia zapalichu. Wo popje Gaponu pišaja, zo je
pismo na wóššo wojewik, w kotrymž „swjatu wóynu“ pschipowěda a jich wot
pschisahi swěry wotwajazuje. — To wscho su struchłe wuhladž za pschichod!

Należności naszego towarzystwa.

Sobustawy na lato 1905: kk. 143. Michał Hórnik z Hornjeje Kiny, 144. 145. 161. z Budyšina: Mikł. Měń, Hana Pózerjowa, Franc Jänichen, 146.—150. z Róžanta: administrator P. Sčepan, cyrkw. wučeř K. Wjenka, Michał Šolta, Madlena Wincarowa, Michał Suchi, 151.—157. ze Sernjan: Pětr Rocho, Pětr Žur, Michał Bjenš, Jakub Čornak, Mikławš Matka, Jakub Šolta, Michał Janca, 158. Marija Lejmanec ze Smjerdžaceje, 159. kapłan Franc Jedlička w Budjejowicach, 160. Jakub Heša w Ronspergu, 162.—166. z Mihoćie: Pětr Kral, Mikławš Pjeh, Jakub Šolta, Michał Šiman, Michał Wornac, 167. Michał Delan z Wěteńcy, 168. Pětr Renner z Kukowa, 169. Pětr Kocor z Pančie, 170. 171. 186. z Brěmjenska: Jan Wičaz, Jan Wowdrieh, Mikławš Wjerš, 172. wučeř Pawoł Rječka z Hajnic, 173.—183. 206. z Radworja: Jan Lorenc, Mikł. Čech, Mikławš Wincar, Jan Šmidk, Jakub Šmidk, Mikł. Šolta, Jakub Delan (dwórski), Jan Brycka, Jakub Libš, Hařiža Hantušec, Khrystiana Donatec, Mikławš Grubert, 184. 203. 204. z Bronja: Mikławš Pawl, Pětr Kudžela, Mikł. Kopr, 185. Pětr Hicka z Lutowča, 187. 188. z Kam. Haja: Pětr Paška, Michał Kubaňka, 189. 190. z Kamjeneje: Hana Winařka, Michał Žur, 191. 192. z Khasowa: Mikł. Kubaš, Karl Krempka, 193.—196. z Khelna: Jakub Měřcink, Hana Wjerabowa, Jan Krawe, Jurij Khěžka, 197. 198. z Hodlerja: Jurij Mička, Jan Polleńk. 199. Handrij Libš z Měrkowa, 200.—202. z Boranec: Mikławš Miklič, Hana Kubaňkowa, Mikławš Kašpor, 205. Mikławš Šweja z Radw. Haja.

Sobustawy na lato 1904: kk. 697. Mikławš Suchi z Róžanta, 698.—700. ze Sernjan: Michał Jurjanc, Mikławš Matka, Michał Janca, 701.—706. ze Smjerdžaceje: J. Schneider, Michał Rychtař, Jurij Dittrich, Mikławš Brusk, Michał Kurjat, Mikławš Kučank, 707. 708. z Dobrošie: M. Zarjenkowa, Michał Schäfer, 709. 710. z Pěskec: Kata Kubašec, Jakub Matka, 711. Jurij Glawš ze Swinařnje, 712. Marija Polowa z Mihoćie, 713. Michał Delan z Wěteńcy, 714. 715. z Bronja: Madlena Hesyna, Mikł. Pawl, 716. Michał Kubaňka z Kam. Haja, 717. August Krawe z Khelna, 718.—721. z Radworja: Jakub Šmidk, Hana Bjeňšowa, Jakub Libš, Marija Hesyna, 722. Mikł. Šweja z Radw. Haja.

Na lato 1903: kk. 805. Michał Rychtař ze Smjerdžaceje, 806. Mikławš Pawl z Bronja, 807. 808. z Radworja: Hana Bjeňšowa, Marija Hesyna.

Na lato 1902: 832. N. N.

Dobrowólne dary atd. za towarzystwo: kk. Mikł. Cyž z Kukowa 2 hr., Handrij Libš z Měrkowa 40 pj.

Prispomn. Čo. 3. pola kwitow. 05. ma na kóneu před ze Sł. Boršće rěkač město 143. 144.: 139. 140.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 8643 hr. 65 pj. Dale woprowachu: swójba Kurjatec w Šunowje 4 hr. Klóštr Marijny Doł 200 hr.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 12468 hr. 54 pj. Dale dariehu: Jan Th. Hoffmann w Rakecach 50 pj., Aug. Kratochvíl w Popowicach w Č. 3 hr. 19 pj., faraf Štingl w Kotle (Krain) 1 hr.

Zapłać Bóh všěm dobročerjam!

Towarstwo Serbskich Burow za Katolicjanskú wosadu žnjeju swoju hlownu zhromadźiznu šchtwórtk 2. februara (na swj. Mariju) popołdnju w 4 hodź. w **Konjecach**. — Džeństi porjad: 1. Blizbowanjo. 2. Wólby. 3. Pšchinoški. 4. Stazanja šymjeni a hnojow.

Wo bohatej wopyt sobustawom prošu

Wšednjostwo.

Wobutki za swjeczatka (zaramowanjo), **šichiziti** (Bože martry, poštawy Swjatyh a jandželow, trjepjenczi a swěcizni) ma we wulkej mnohošće na wubjerć a porucza po **najtunšich placiznach**

Max Mütze w Budyšinje na bohatej hašy čzo. 11.

Čisłič Smlerjec knižicizščetnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katolski Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z križ-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w knihaŕni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
weštki plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudomy časopis.

Wudawany wot towarštwja ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, faraŕ w Budyšinje.

Cisło 5.

4. februara 1905.

Lětnik 43.

Druhdy kusk ščerpnosće.

(Stónčzenjo.)

Raž ma snjeni abo hospoza wobhladniva być w nastupanju škušownych hólcow a druhdy kusk ščerpnosće mječ. runje tať tež płaczi za hošpodarja a snjeza nastupajo hólcow. Ze drje lohko, hdyž je tón abo druhi něšto pschěšchwił, lnydom po pólcaja wóšćac, jeho wyschnosćzi pschepodać a judzić dac. Ale kaji ma to wuspěch? Młodošny čłowjek, kotryž je jónu posedzał w kłódze, je tola na čas žiwjenja we wěštnym nastupanju swoju čješć a tež poľnu doměru pola swojich šobučkowjekow zhubił. Pschěcy zasť potom rěła, haj tón je tež hižo sedzał. Rěčdy, kiž to wě, potom z boła na njoho hlada. Zane towarštwjo tež wo njoho njerodzi, stoi tu wohańbjeny, wosamoczeny. Bjez džiwa, hdyž sebi potom praji, sym jónu kaž wuzamkjeny z towarštwja, šćto mi tohodla dalscha swěra pomha — a tať je za njoho puć wotewrjeny do dalschoho njezboža a šćubiny njehmanštwja; mjez tym zo bě tež z njoho hišće byť dobry šobustaw čłowjekšoho towarštwja, by-li w prawym času namakať kusk ščerpnosće a čućiwjeje wutrobny, kaž tež dobroho wocěhnenja. Za to tu tež hišće pschikłada.

Farať w B., dobry a swěrný pašćyr swojoho šćadlesćka a swojeje wosady, stoišće pschi wosnje. Tu nadobo widzi bura cyle rozhorjenoho ze swojim škušownym hólcom nimo šćwatać. „Šćubje“, woła farať, kotryž so ničoho dobroho njenadžijesće, „hdyž dha tola tať šćwatać?“ — „A pólcajej, snjez farať, na mojomoho škušownoho hóla šćorzić“, wotmołwi bur. — „Ra, pój tola jónu ke mni horje, přjedny hacť to wuwjedžesć“, napšćećiwu dobroćiwje farať — a bur džěšće ł njomu. Zan, škušowny hólc, džěšće šobu a wošta pschi durjacy stoiwoći ł zemi zložiwšchi. „Šćto dha je šć šćať?“ prašća šć farať z jenoho na druhoho hladajo. „Šćaj, tele hólczišćto

je dżowcy żłotu bróśchu kradnyło“, wotmolwi bur. Nětko wobroczi so farať sobuželnje na hólca, kotryž bě dotal dobry a cyle sprawny był, wza joho za ruky a praji: „Sano, kak dha sy na tele kradnjenje pschischol?“ Hólce płaczo wotmolwi: „Ach, knjez farať, to ja sam njewěm. — Džech nimo wofna dżowcyneje komory, widžach tam bróśchu ležo, a to mje wabjesche, zo bych ju sobu wzał — bjez toho zo bych wědzał, što z njej chcu. Ach, čas žiwjenja njecham nicžo wjacj bracz, zawěрно nic, knjez farať, hdy jeno njebych tu hańbu trjebał na so wzacj a k pólcajej hieć dyrbał. O, moja wboha macž!“ Na to džesche farať k burej: „Zakubje, spytaj hiećche jónu z hólcom, wostaj pólcaja na počoj a njenđz hańle tam — dži nětke dom a wostaj hólca hiećche khwilku pola mje.“ Bur posłuchasche a farať porěcza k hólcej hiećche jara krute, napominace a hrožace słowa, tola z murazom sobuželnosće a lubosće. Tutón pak hłuboko hnuty nad sobuželnosću swojoho dušchepastyrja, kotryž bě joho w najwjetschej nuzy a w strasche wumědžil z hańby a hubjenstwa, njewědžesche, kak jeno by swoju dżakownosć wopokazał. Sylzy macžachu ruky dobroho mješnika, kotryž wołpjet koschesche a płaczo słuhi, zo zawěsće čas žiwjenja njecha nicžo wjacj pschischiwicj. Tež tutón je swoje słowo džerzał, kaž farať sam powědasche. Wón wošta pola swojoho bura w službje, bu po času wotrocěk a mješche dospołnu doměru swojoho knježstwa. — Byli so tehdom wobškoržik, kak cyle hinašci drje bě był joho pschichod!!

Bóh chcył płaczić dobromu mješnikkej, kotryž dawno w rowje wotpočuje, kotryž Jan pilnje wopytuje a so pobožnje za swojoho dobrocživoho prjedawšchoho dušchepastyrja modli.

Hubjenstwo w Mandžurskej.

Rjenje wschaf zawěsće njeje w kraju, hdyž so runje wójna wjedže. Wot tajkoho njezboža potrjehena je w tym čaju Mandžurska. Ze to kraj, kotryž wot wysokoležach krajow Asijeje k dołhomu ranju spada. Ze na 942 000 □ kilometrow wulki a ma 7½ milijona wobydleri; potajkim je tónle kruch kraja 600 000 □ kilometrow wjetšci, hač cyla pruska monarchija z Sawenburgom. Prjedawšche hłowne město bě Mukden, nětčishe řeka Širin abo Kirin. Wobydlerjo su tu z najwjetschoho džěla Činesejo. Z lista wójnstoho korrespondenta, hižo z kónc novembra pisanoho, žhonimy wschelake zaimawe powěsće wo tym, kajke je tam žiwjenje. Na spoczatk ruško-japanstoho konfliktka zdasche so być, jako by jo hodyžalo tamne wschědne činese žiwjenje na bitwischězu tež dale wjesć. Běchu drje najprjedy trochu njeměrní dla pschichada wobrónjonych ciznikow, ale bórzy wužiwachu pschiležnosć a zaslužichu z wobeju stronow wjele pienjez. Rusojo zdachu dže so tomu wotthileni być, zo bychu hańle dobyćza činili; ale woni wudawachu wjele pienjez. „Psihándžemy tu bórzy zasy wrěčo a dyrbiny dobry začišchěj činicj“, tak sebi prajachu. Pola Liauanga a w Tai-tje-dole psihándže přemi tróc k zasaťkomu wojowanju, pschěz kotrež mějachu tež Činesejo wjele čerpjecj; ale jeli bě Liauang za nich čilić, dha je nad Šchahom hela. Róždy Činjan, kotryž bu w žanym rusowštim stojischězu nadeńdženy, bu zatsěleny. W cylej Rusowškej francě, kotraž so pschěz 150 kilometrow wupischestrěwasche, njebě ani jenoho Činjana wjacj. Wšy nimaja žanych wjacj wobydleri a kraj leži zapuščeny. Činjenje, kotřiž běchu pschěd krótkim časom bohacj burja, pschinoschujaj nětko rusowštim wojakam jako wokołočaharjo cofor, thlěb a tobať.

Móža so tež hižo po rusowſku zručjeć; a jeli so general Kuropatkin dale do zadnj njeſczechnje, budže poſnóčna poſojca Mandžurſkeje bóržy kraj z ruſowſkei narěču. Chinjenjo maja tu mjele hubjenſtwa wuſtać. Pſched bitwu nad Schahom běchu wobhydlerjo 400 wſow do Wuſdena čzekli; tuž je so wobhydlerſtvo tohole měſta podwojiko. Ludžo dyrbjachu, dofelž w měsće ruma nje-mějachu, w pſchiſtawach ſpacž, miſſionarojo, chinjanſki gouverneur a ruſke wſychnoſće móžachu jeno maſo k wotpomhanju nuzy činić. Nět w žymje mřeja mnozy tutych čželanow pſche žymu. Sdnyž 21. novembra, piſa dopiſować, ž Wuſdena k fronce jechach, pſchedu mi wěſtſk wſchě moje kožuchy, zo ſtoro zmjerznych. Pſchez puſtu a ſtruchku runinu widžach kaž hewat čžrjódu wofhudnjennych Chinjanow k poſnocy čžahnyč. Někotſi běchu z wozami, w kotrychž běchu ſtari mužoj a zeſtarjene žoniſe, kaž tež holcy a maſe džěči. Zapſchah bě wol, ſlepy kón a woſokaj. Najwjacy čžěacych paſ dyrbjachu běžecž. Spodžiwne to wobrazy! Tu muž z džěščom pod ruku a na ſhribjeće ſhorowatu wowſu, tam zaſy čžrjódku zawutlenych džěči a na poſ zmjerzke.

Hewat paſ ſu tu Chinjenjo na kraju dobrotčiwu, mjez tym zo ſu tajch ž měſtow njedoměriwi a nahramni. W měſtach pſchedawaja woni woſebje alkoholſke napoje, konſerwy (nutſtkadžene wěcy) a ſpódnje draſty, kotrež ſu w Japanſkei džělane, pſchedawaja paſ je jako tworcy ſlawnych europskich a amerikanſkich twornjow.

Ž cyła ſo Japanſcy na tom wjeſela, kaſ ſo Ruſoj z „Parizſkim mydłom“ ž Tokio mja, „ſchotſki Whiſky“ ž Yoſohama pija a do wóiny w hubjennych ſpódnich draſtach ž Oſaka čžahnn. Tak tu na pſch. pſchińdže na ſticecži wozow wſchelatič tworow do Wuſdena, kotrež dyrbjachu ž Europhy abo ž Ameriki byčž, a tola běchu bjez wuwzaczja w Japanſkei žhotowjene.

Sdnyž budža ſo jónu potajne ſlawizny tuteje wóiny piſacž, potom ſo póznaje, zo je hubjene japanſke pimo wjach z pſchiſadženjom Liaujanga čžinicž měſo, hacž Kurokijowa taktika. Sdnyž Džoma do Liaujanga začahny, mjeno-waſche wón čžineſkiſtim pſcheſkapnjennym pſchekupcam cyłe wěſće woprawdžite płacžizny jich drohich „europskich“ winow a delikateſow. Njewinowacži Čžineſoj wčžo njewědžachu, ž wotfel wón to wě. Žoho wójacy paſ ſmědžachu tež jeno woſmy džěl žadanych płacžiznow płacžicž, a tola zaſkružichu Chinjenjo pſchi tom doſcž mjele. Ale ze žrudobu wobžarowachu wotečah Ruſow, pola kotrychž běchu woni na 500 procentow zaſkružby měli.

Tola tuta wójna zničži mandžurſkoho bura a wobohacži pſchekupcow, kaſ zo ſo wažnoſcž měſtow zawěſće pozběhnje. Čžinjanſcy krawcy, ſedlarjo, foto-grafojo a pſchekupcy, kotſiž ſo nětko wobohacžja, budža potom bohacžkow hracž, rolu poſupja, podkopti zeſchlapaja a fabriki w měſtach založa; pſchetož wójna honi cyłe wobhydlerſtvo do měſtow. Wjele wjeſnjanow tam potom žwoſtanu, dofelž džěn nimaja wjach a njezměja ani wſow, ani pienjež, zo bychu zaſy rólniſtvo móhli započecž. Ž wjeſnjanow budža najwjacy potom fabriſcy džělaczerjo. Sčtóz ſo na kraj wróči, budže čželadnik pienježnikow. Tak naſtanje w Mandžurſkei na jenej ſtronje drje bohatſtvo, na drugej paſ wulke hubjenſtvo. —

B Ružicy a Sakskeje.

Ž Budyſchina. Njebželu 29. januara ſwjecžěſche tudomne towařſtvo katoľſkich ſnježnow ſwój 15. založenſki ſwjedžen, wobſtojacy ze ſpěwow, na-

rěče a dweju dźiwadlowych fruchow a tež deflamacije. Rnjež pschědnyda, scholastikus Skala, powitawšy hosći, porěča raznje wo nadawku tajtoho towarstwa knježnow. Kruchaj buschtaj derje hrataj, wosebje spodobasche so druhj fruch. Sara rjany bě tež solospěw: Lěsne ptaczatko. Na snadny wopyt so tež sforzicž njetrjebasche, sala towaršćnje bě z wopytowarjemi napjelnjena. Sara zwjeselacy a dobry začisćicž činjesche zhromadny wopyt towarstwa katholicich knježnow z Hajnic z f. pschědnydu administr. Andrickim. Bě jich na 25 sobustawow pschisćlo. Pschejemy pak tež tudomnomu towarštwu knježnow dalsche žohnowane skutkowanjo.

Z Budyšina. Towarstwo „Jednota“ změje jutře za dvě njedźeli zawjeselenjo. (Hladaj nawěstk w džensnišim čisle!) Kaž je so hižo w poslednjeje zhromadžiznje, 8. januara t.l., wozjewilo a wučinjało, změja přistup jeno sobustawy a jich swójbni a potom wosebje z khartkami přeprošeni hosćo abo tajcy, kotřiž sebi k tomu khartki wobstaraja wot wubjernikow (předsydstwa), zo by so tak přepjel-njenju wobarało. Tohodla je radžomne, zo bychy so sobustawy, kotřiž na poslednjeje zhromadžiznje njeběchu a khartku hišće nimaja, bórzy wo tusamu postarali. — Porjad swjedženja budže: spěwy, dźiwadlo a reje. Tuž móže so kóždy hižo z časom na njedźelu wječor 19. februara přihotować.

Ž Kulowa. Kaž slyšimy, je knjež kapłan Šchołta z Kulowa po-mołany za fararja do Sichtenberga. Nadžijomnje dōstanjemy hišće nadrob-nišchoho dopisa.

B cnyłoho swěta.

Časla. Kaž z Drježdžan pisaja, chce Soho Majestoscž kral Friedrich August w lěče we swojej wili we Wachwicach bydlicž. Na zymu potom so do kralowskeho hrobu w Drježdžanach pschěsčehnje a budže tam po jenym sřhodže we wobydlenju njeboh krala Alberta bydlicž. W póblanskim sřhidle kralowskeho hrobu budža wobydlenja za joho swójbu pschihotowane. Stwy po dwěmaj sřhodomaj kralowa wudowa wobřhowa. Přynceřna Mathilda budže w lěče w Hosternicach, w zymje pak w přyncowym hrodže na Tsch-bergu bydlicž a wosebite dwórřke zarjadowanjo tam załoži, za čož je sejm trěbne sřědky zwolił. Wobydlenjo njeboh krala Šurija próždne mostanje. — Přync Šan Šurij so do hrobu na Binsendorfovej drózy, kiž je cyle pschě-twarjeny, pschěsčehnje. — Kralowa wudowa budže w lěče pak w Třel-a-nach, pak w Rehfeldže, pak w Sybillenorče.

Němska. Jednanja wo kupne zwjazki a cłowny tarif z druhimi krajemi su k ždobnomu kőncej dōšče. W tu křwilu w němskim sejmje wo nich jednaja.

— Za wulke wudawki dla njeměrow w Africh (pschěž 70 milionow), kotřě je knježestwo wudało, bjež toho zo by wot sejma dowolnosć k temu dōstało, je knježestwo indemnitu (pozďišche pschizwolenjo) žadało a tež dōstanje.

— W němskim sejmje je centrum swój namjet wo nabožnu zwjeselinosć (tolerancny namjet) tež lěřa zař wobnowiło. Budže so w křótkim wo nim jednacž. W pschichodnym čisle wjac wo nim podamy.

— Brhnc Eitel Friedrich, drugi syn kejžora, kiž je na zahorjenjej pľucow a rjebloweje kőzki skhorjek, so pomalu porjedža. Strach so zda wotwobroczeny być.

— Spoczatt hobrskoho strajka we wuhlowych podkopyach nad Ruhru je tőnle być. Posledni wulki strajk bėsche tam 1889 być. Wőn tehdom dželaczerjam dopielnjenjej jich žadanjom pschijnjek njebė. Měr drje bu tehdom sčijnjenje, tola horca njespokojnosć dale trajesche, a skőrzby njepšeshtachu. Woselje so dželaczerjo na to wobćežuja, zo z wulkej krutosću so wozy „nulluja“, t. r. wozy z wurhyth wuhlom so dželaczerjam njepkacža, dofelž tam mjez wuhlom so kamjenje sobu namafaja abo z druhich njedostatkow. Toho pak so hewjerjo pschi najlėpschej woli zmingcz njemőža; druhdže tohodla tež wobjedzerjo podkopow tajkoho „nullowanja“ njecžinja. Tež so dželo, kotrež je jara napinace, pschcz čas (10 hodž.) žadafche. Tuž so hižo dawno warjesche, a strajk hrozjesche. Wjednicy dželaczerjom hiščcže hacžachu a spinachu, doniž mőžachu, skőncžnje pak njespokojnosć cyle krucže wubuchny. Zapoczatt bė w podkopyach (Zeche) Bruchstraße, hđžež bė zarjadništwo wufaz wozjewiće, zo wot 1. januara so čas džela wo poł hodžiny abo cyłu hodžinu powyschi (wo tak mjenowanu „jėzbu na powjazu“). Na to dželaczerjo dželo žkőžichu. Hibanio so hnydom dale rozščeri, tak zo 10. januara hižo 60 000 dželaczerjom swjeczesche. Zastupjerjo hewjerjom 13. januara we wulkej zhromadžiznje wobzamknjachu, zjednocženštwu podkopkowych wobjedzerjom hacž do 16. januara čas dacž, zo by jim jich žadanja dopielniće (zbehnjenje „nullowanja“, lėpsche wobkhadžjenje, powyschenje mzdy, pschipőznaczo organizacijom dželaczerjom). Hdy bychu žadanja so njedopielniće, hcedža 17. januara z dželom zastacz. Tak bė 16. januar pschischoł. We wulkotnej zhromadžiznje w Effenkei Tonhali wjednić dželaczerjom Effert wustupi z pišmom tamnoho zjednocženštwu w rucy. Wobščah pišma bė: wschitke žadanja dželaczerjom wobjedzerjo křoble wotpokazuja! To bė rozšudne. Effert zawoła: „Hewjerjam wőjnu pschinuzuja — nėć njech wőjna so zapocznje.“ Z tym bė generalny strajk pschipowėdzeny. Z wulkej horlivosću wschitcy rozšud pschijachu. Kaf je hibanio so rozkőstko, smy hižo wozjewieli. Na 210 000 dželaczerjom kőpacž a motyłu poľoži. — Hacz do džennišchoho dnja strajk hiščcže skőnczeny nije. Vicžba swjecžacych je hiščcže jenat wulka. Z nowa su wobzamkli, zo krucži wostanu a so wschėch zwonkowych njemėrow zdėrža. Tež žony za swojich mužow stoja, kaž su tele dny w zhromadžiznje wobzamkće prajicy: „Sedna so wo nasch pschichod, wo pschichod naschich džecži.“ Pruske knježerstwo so swėru prőcuje, zo by wojowacych zjednało. Dofelž pak wobjedzerjo cofacz a wzneate njedostatki wotštronicz njechadža, hce knježerstwo z nužnym zakonjom pomoc wunuzowacz. W pruskim sejnje minister financow Mőller minjenu pőndželu praji, zo je na tym, pschidawć (abo novellu) k podkopkowomu zakonjej wudželacz, kotrež ma we wažnych dyřfach wobćežewowanja hewjerjom rjadowacz, hdyž su spőznali, zo na zarjadowanškim puczu so to docpėcz njehodži. Wőn pschistaji, zo budže knježerstwo so hacž nanajbőle prőcowacz, zakuń spėchowacz a zo je to jenohkőfne wobzamknjenjej wschitkich ministrow. Wschitke jenotliwe prajčenja wschaf dyřbja so dołkadjnje pschepytowacz; mőže pak wėscže slubicž, zo budža nėkotre make tydjenje dosahacz, zakuń dohotowicz a pschedpoľozicz. — Mőže być, hdyž dželaczerjo cyle wėšte slubjenjej dőstanu, zo jich skőrzdam so wotpomhja, zo bőrży zas dželacz pocžnu. Můža wo wuhlo pocžina hižo wulka być. Wschelate twornje dyřbja dželo pschitřotščicž abo cyle zastajicz,

dofelž žanoho wuhla wjac nimaja. Za strajkowachy džěłaczery je so hač dotal $\frac{3}{4}$ milijona hriwnow dariko. Kardinal Fischer je za nuzuczerpiachy z nowa zas 1000 hriwnow woprował.

Dansta ma nowe ministerstwo. Tam so wo wažne prafchenjo jedna: ma hłowne město Kopenhagen twjerdžizna być abo nic. Najwjacy zapořtancom ničo wo tym wědžecž njecha, zo měło město twjerdžizna być a mjenja: lěpje je, dotal za twjerdžiznu pschetrjebane milijony radšo zhubicž, hač zo by cyły kraj teje twjerdžizny dla wo swoju existencu pschischoł, pschetož „sm-li neutralni a nimamy twjerdžizny, nam ničto ničo njesčžini; mamy-li pať twjerdžiznu, smy tola pschesłabi, zo móhli ju pschecžimo wulkomocy zařitacž; my ju zhubimy a z hłownym městom tež swój kraj.“ — Zajimawe je, zo ani nowy přasident ministerstwa ani ministerjo zwonkownych naležnosčow, kulta a ratařstwa akademichy zbžžani njejsu (t. r. wyschschich studijow na univeršicze čžinili njejsu). Přasident Christensen je ludowu šuldu a potom wučeršči seminar wopytował a jako wučer swoje pruhowanjo tať nětať wobstať — a džens je přeni minister.

Francóžka. Zamóžiči Francóžjo zhladuja z wulkim strachom na nutskowne njeměry w Ruskej, dofelž so boja, zo móhla Ruska, jeli by revolucija dobyła, snadž statny bankerot pschipowědžicž. Francóžka je mjenujcy Ruskej, w nadžiji, zo budže tuta Francóžku potom jónu w jeje wjecženju nad Němskej (revanche-žadosčach) podpjeracž, na 12 milliardow požčžila. Byli tohodla ruski stat bankerot čžinič, bychy tež tysacy Francóžow wofhudyhli, bankerot byli, dofelž su ruske statne papjery kupowali. Ale tať zadwělujomne ruske nutskowne wobstojnosče nětkle tola hiščeje njejsu.

— Rouvier, tola Combes w druhim wudawku, jeno w pschistojniškej podobje, to bč začžishecž, kotryž 27. januara wuprajenja nowoho pschedbydy ministeria, Rouviera, zawostajichu. Wón chce ludži změrowacž, pschězenosč mjez republikanami wobnowicž a z nowa zawjesčž pytač, ale jeno zařonšich organow chce we škužbje knježerštwu trjebacž (potajkim nic čžuščlerjom loge). Zo by reformy spěchował a do skutka štajił, kotrymž je komora hižo pschi poslednjeje interpellaciji pschihłosowaka, pomjedže knježerštwu džěło tam dale, hđžež su přjedawšche knježerštwu a parlamentške komišije pschesłake. Na prafchenjo, hač chce knježerštwu džělenjo stata a cyřkwe hnydom na špocžatf swojoho programa štajič, dōstachu wotmořwu: knježerštwu chce tele džělenjo, tola džiwajo na swobodnosčž swčdomja, pschewjesčž. Rouvier žadasche potom, zo by komora najpředy wuradženja nastupajo budget a wojeršči zařon dořončžika. Nastupajo džělenjo stata wot cyřkwe a dořhodnoho dawka, chce kabinet cyle po pschecžach komory čžinicž. Rouvier špominasche potom tež hiščeje na tamne wšchelake pscheradnistwa a donošchowanja, a zasudži podawki, kotrež bčchu w kraju telko njeměra zbudžike.

Ruska. Njeměry wocžichnecž počžinaja. Z Petersburga, Moskwy a drugih městow powěšče pschihadžeja, zo džěłaczery so zas t džělu wrōčžej. Za to pať z Waršchawy štrachnišche powěšče pschihadžeja. Tam njeměry rostu. Wobřhod w měsčje je cyle zařtajeny. Wščě hoščency a hřosejownje kaž tež kłamy su zamknjene. W mnohich kłamach, wustawach a hamtach su wofna rozbite. Pschi ropotach bu dotal na 100 wofobow morjenych abo ranjenych.

— Car Mikławšch je nětko tola zastupjerjom džěłaczeryjom w audiency pschijal. W swojej narěčži jim frucže porokowasche, zo su wot njeswědomitych

ščezumarjow so dali zavješčj — a to nêtkle, hdyž je cyłe fejžorstwo wójny dla w tajšjele nuzy. Napominasche jich, zo bychu nêtk zas mër džerželi a so do džêla wrôczili.

Rusko-japanſka wójna. Ruske wójſto je pſched krótkim poſpytało, pola Muſden lëwe ſchidko japanſkoho wójſta wobeńčj. To paſ so jomu poradžiko njeje. Bitwy pola Chenchiepo a Heifontaia ſu jara krawne byle, pſchetož Ruſojo na dnjach 25. hačž do 28. wulſkoho rôžta 10000 muži žhubichu, Japanojo 5000, jatyč bu 300 Japanow.

Wſchelčžyny.

* Pſched krótkim, 16. wulſkoho rôžta, je Dr. Jan Dzierzon, najſlawniſchi pčžokač, ſwój 94. narodny džej ſwječjil. Pſched 10 lëtami pſchi 40. hlownej zhromadžiznje pčžolarjow w Lipſku hižo Dzierzon ſwój 60lëtny jubilej jako pčžokač ſwječješche. Têhdom drie ničto na to myſlił njeje, zo budže jomu móžno, tež 70lëtny jubilej hiſčejže ſwječjicž. Dr. Dzierzon jako farač w Schalkowicach pola Briega w Schlezije hižo 1835 z wulſkej pilnoſčju a wuſtojnoſčju ſo na pčžokačſtvo žtoži a je wot toho čaſa ſtajnje dale džêlač. Wón je za pčžokačſtvo cyle nowe pucže wunamatał. Somu maja ſo cyła Němſta a tež druge kraje džakowacž, zo tež pčžokačſtvo w narodnym hoſpodačſtwje ſobu licži a tam a ſem ſchwarny wuuoſčt poſlicža. Pſchi wſchêch wuſpêchach a njeđžiwajo wulkeje ſlawy, kotrejež je dobył, je Dzierzon ponižny a ſwêdomity mječnik woſtał.

* **W Norwegſkej** je ſo wulka hora zwježla. Njeđželu tydženja, taſ wiſaja, je jenu z najrjenſchich krajinow Norwegſkeje zatraſachne nježbožo pſchekhwatało. Rôžde lëčzo tyſacy pucžowarjow Nordſjord wopytuja; to je hluboki zaliv abo zarêž morja do horatoho, ſkalnatoho brjoha; woſebje krasne ſu doliny Olden, Voen a Stryn z kraſnymi jëzorami a wobdate z hobrſkimi horami, na kotrychž ſinč a lód tež w najhorchſchim lëčzu njeroztaje. Kraſny je na pohlad lodowych polow, kotrež ſo w lëtним ſlôncu na mîdrjej blyſhečža. (Tajkich zarêžtow, „ſjordow“, ma cyła kupa Norwegſkeje jara wjele, wſchelake na ſto kilometrow daloko do kraja nuts doſahaja.) Spomnjene jëzory ſu z krótkimi a wuzkimi džêlemi kraja wot ſjordow džêlene. W lëčže je na nich wjele žiwjenja, małe lódže a čołmy je wožiwjeja. Jëzor Voen je 12 kilometrow (3 hodžiny) dolhi a poldra abo dwaj kilometraj ſchêrofi, 133 metrow hluboki. To je potajſim wulka mnohoſčž wody w tymle hobrſkim podobhojtnm kótle. Ž horow, kotrež jón wobdawaja, woſebje w lëčže ſo mnohe lawiny do doła waleja. Tač móžekſe tam w mječau auguſče najbóle z lodownika (Gletscher) Helleſater čaſto lawiny wiđžecž. Zaſtychſich ſplny praſt a bórzy wiđžich, kaſ ſo mócný fruch lodu puſčejči a ze ſurowym wrjeſkotom dele dobywa. Tež hačž do jëzora wone padaja, tola z wjetſcha pomalu, tač zo móža čołmy jim čekunecž. Šinak bē to njeđželu tydženja. Wobnyderjo pſchi jëzory Voen wſchitcy we hlubokim ſpanju ležachu. Tu ſo hobrſki fruch Ravnberga puſčejči a do jëzora wali, trochu wyſche Raſdalsſich dworow. Ečtož nêtko ſčžehowaſche, bē hrôžbne. Zatraſčna žolma, na 20 metrow wyſoka, ſo žbêhny a wali ſo do brjoha. Wſchitko, ſčtož jej na pucžu ſtojeſche, wotplawi: kſêže, dwory, ludži, ſtót. Žadny kſichit njebē ſlyſhečž w zatraſčnym ſchumjenju žolmow. Ženož jedyn mały hólčec, 5 lët ſtary, ſo ſmjercži wukhowa, dokelž bē deſku hrabnył, kotraž joſo na brjoh donjeſe, a muž a žona, kotraž bēſhtaj runje w mječze Bergen na wopyče. Wſchitkich druhich, 59 woſobow, nahla ſmjercž

pischehwa. Kheže su kaž hčuboko do jěžora scžehnjene a su tam spody wodny cyle kaž njewobichłodžene widžecž. A w nich leža we swojich łožach wobnydlerjo a špa — wječny špat!

Naležnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1905: kk. 207. Konvent knježnow klóstra Marijnoho Doła (2 exempl.), 208.—211. z Ralbic: Mikławš Čornak, Jurij Čornak, Mikławš Kučank, Jakub Manjok, 212.—216. z Konjec: wučer Mikławš Hajna, Jurij Čornak, Michał Čornak, Pětr Čornak, Michał Rölka, 217. 218. z Nowoslie: Jakub Möller, Jakub Wjacławsk, 219. 220. z Łazka: Jan Bjarš, Michał Žurk, 221. Pětr Kurjat ze Šunowa, 222. Jurij Frenl z Nižeje Wsy, 223.—230. a 262.—265. z Khrósćic: Marija Zyndžina, Michał Jenč, Jakub Holka, Marija Zyndžic, Hana Skalic, Hana Rynčowa, Jakub Krawža, Hańža Larasowa, Marija Pjetašec, Michał Kokla, Lisak, Jurij Rychtař, Pawoł Wingeř, 231.—233. z Prawoćic: Hana Cyžowa, Jakub Zopa, Marija Nowotnowa, 234. 235. z Nuknicy: Hańža Wawrikowa, Hana Nowotnowa, 236. Jakub Běr z Kopsina, 237. Pětr Wałda z Pozdec, 238. 239. ze Zejic: Madlena Wolenkowa, Hana Wjenkowa, 240.—242. z Lejna: Marija Šolčina, Marija Marec, Jurij Domaška, 243. 244. z Časec: Hańža Hajnowa, Marija Spitankowa, 245. 246. z Worklec: Michał Schuster, Jakub Młynk, 247.—249. z Wudworja: Marija Lipičowa, Mikławš Zarjenk, Mikławš Bryl, 250. Michał Wobza z Noweje Wjeski, 251. 252. z Hórkow: Jakub Hejduška, Jurij Kokla, 253. Marija Nowakec z Noweje Jaseńcy, 254.—256. z Hory: Hana Cyžowa, Pětr Nowak, Michał Zynda, 257. 258. z Łusća: Michał Lejman, Pětr Zynda, 259. Jurij Wels z Wučkec, 260. Hańža Leiderjowa z Kozaric, 261. Jurij Neumann ze Star. Cyhelnicy, 266. Jan Pawlik z Pančic, 267. Michał Pjeh z Wěteńcy, 268. Madlena Knježkec z klóstra Mar. Hwězdy, 269. Jurij Rězak z Bělčec, 270. August Filip z Boršec, 271. Marija Měnjec z Čemjerice, 272. 273. z Wutołčic: Marija Deleńkec, Jakub Brycka, 274. 275. z Now. Łusća: Jakub Herrlich, Michał Měškank, 276.—279. z Hasłowa: Jurij Rebiš, Pawoł Vicka, Ernst Běrmich, Jakub Měrcink, 280.—284. z Bačonja: cyrk. wučer J. Symank, Michał Delan, Mikławš Rebiš, Pětr Rebiš, Marija Smolina, 285. 286. ze Sulšec: Jan Handrik, Jakub Zopa, 287. Marija Pětrancowa z Čornec, 288. farski adm. em. Jakub Bart z Kukowa, 289. Michał Rab z Budyšina.

Sobustawy na lěto 1904: kk. 723. kapłan Michał Mič w Khrósćicach, 724. Jurij Mič z Dobrošic, 725. 726. ze Stareje Cyhelnicy: Hańža Wóscyna, Marija Brylowa, 727. Jakub Młynk z Worklec, 728. Jakub Běrk z Jaseńcy, 729. zwóńk Mikł. Bräuer z Ralbic, 730. 731. z Konjec: wučer Mikławš Hajna, Jurij Čornak, 732. Pětr Buk ze Šunowa, 733. Jakub Paška z Kosłowa, 734. 735. z Českec: Jakub Hicka, Mikławš Kholia, 736. Michał Pječka z Banec, 737. Jakub Herrlich z Now. Łusća.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 8847 hr. 65 pj. Dale woprowachu: dań wot julija do decembra 1904: 114 hr. 80 pj. Z Budyšskeje wosady k česći swj. Józefa 10 hr., přez k. J. Šewčika: 2 hr.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 12473 hr. 23 pj. Dale darichu: Delanska Patentna Komisija 85 pj.

Zapłać Bóh wšëm dobročerjam!

Jednota,

towarstwo katholskich Serbow w Budyšinje, njezměje druhu njedželu zhromadźiznu. Za to budže 3. njedželu februara, to je **19. t. m.**, zawjeselenjo.

Předsydstwo.

Towarstwo knježnow w Radworju

ma wurjadnje **tutu** njedželu (5. februara) swoju měsačnu zhromadźiznu, na kotrejž budža so předstajenja kasinowoho założeńskoho swjedenja wospjetować. Tež nowe sobustawy smědža so hižo wobdźelić.

Präses.

Čižič Smlerjec Iničičičičičetnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katolicki Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z križ-
nym zwjazkom do domu
stany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w knihařni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěštki plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudomy časopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farař w Budyšinje.

Číslo 6.

11. februara 1905.

Lětnik 43.

Wopor podhlada a křobloho sudženja.

Polu Wochacza, kublerja we Wonecach, služesche džowka, Hanu ju mjeno-
wachu. Bě to holca, rjana, čerstwa, štrowa a džěława, tež pobožna a šwěrna,
doželž bě wot swojeju staršescheju derje mocěbnjena. Někotryžkuli susod za-
widžesche Wochaczowej tule džowku. Pšechy bě dobra wjeselo, a wot rukow
jej džěsche, tež bě poslušna, z krótka, to bě wjeselo, jeno holcu widžecž.
Wochaczowa bě pak tež burowka, kotraž knježicž rozemjesche; muža a cyłe
kubło, wschitko wona wědžesche wobknježicž. Sdnyž so jónu takle do srjedž
dwora šupi a ruch do hoka zeprěwšchi komandowacž počinašche abo samo
hrimajo na čzeleđž so wušypa, potom tež so kórhojččka na tšěsche wobrocži,
kuch z honaczom čžěłachu, posž zaleže wopušch poršeschejo do hěty a wschitko
tšchepotashche. „Z tej njeje derje wišchnje jěščž“, mēnjesche někotry susod.
„Našču hospozu ma tola druhdy čžorny w mocy“, šchepasche čzeleđž.

„Žonu njeđzeli pak bě pola Wochaczecž zasy tak złě, jako by so tam
sedm žych duchow wottorhnyło. Skoro hodžinu daloko bychu móhli Wocha-
czowu wołacž štyšchecž. Wschitko ržesche a tšchepotashche, a tón króčž nic bjez
winy. Ně, šcho dha bě so štało? — Něšto jara złě. Mjana Wochaczecž
schńóra bě so žhubita, bě precž, wjele štow hódna. Čzeleđž prošesche šty-
nywšchi ruch, zo by Wochaczowa tola hnydom dała pólcaja pščinčž a wschě
jich wěch kaž cyły dom pšchepytacž, zo tola njeby ničto njewinowacž wino-
wany był. To so tež šta; ani kuczika njezaby, kotryž njeby pšchepytany był,
tola wscho podarmo. Wschitke mudre žony cyłeje wotoliny buchju prashane,
tež šhartace njebuchu zabyte, herbški slucž dyrbsjesche rejwacž a so wjerčecž,
ale ničž won njepščinčž. Skónčnje Wochaczowa sama pšchi sebi počinašche
wěc wuskadowacž: „Hana, džowka, to je křuda holca, bóržy chce džěn sebi
Honaczecž Surja bracž, kiž tež ničž nima; Hana mējesche moju cyłu dowěru

a može wschudžom nuts a psche wscho. Zawěšće su ju te krasne pienjezh zaslepife, a ja sebi myslu, nihto drugi njemóže tule pychu měcz hacž Hana.“ Wona zdželi tute myslifki tež swojomu mužej, kotryž pak jej tón krócz cyłe raznje napšhečo stupasche a prawa njeda: „Slyšy, žona, nješčijn božedla tu wbohu holcu njezbožownu. A tomu je wona tola pschejara sprawná, hacž zo by sebi čłowjek tajfe něšto jeno wo njej myslif mohł. Njepraj to tola žanomu čłowjekej.“ Wocháčowá pózna, zo ma jeje muž prawje; mjelčesche tež, ale diabol podhlada bě jónu do njeje zajěl, a wot nětka běsche jej na holcu wschitko napadne. Z krótká, za dwě njedželi bě wboha Hana z domu, ze słužby. — To bě wschitkim jara napadne a špodžiwne.

Wboha džowka žalosčesche a płakasche, zo mohł so kamjeń smilif; pschetož njebě jej wo nomu słužbu činič, ach, džesacž za jenu by dóstafa, ale wo jeje dobre mjeno; tu móžesche Wocháčowá nětko prajif, sčtož chcyšche, zo so na žane waschnjo na nju njechrěšča, ničo zke wo njej njemysla, ale ludžom njemóžesche tola hubu zatřacž, a Hana to tež cyłe decje wědžesche, zo budže tola wona za paducha mēta.

Ma, sčto dha schńoru mějesche? Za sama njewēm, to drje so tola jónu wufopa. —

Wboha Hana džesche nětko precž a pytasche nomu słužbu a bórzy tež zasy namafa. Z wjesokosčju ju pschijimachu a běchu z njej jara špokojom. Tola blady, zo je wona schńoru kradnyła, rozšchěrichu so bórzy kaž woheń po cykej krajinyje. Seje nawoženja tež pschecy rědscho pschifhadžesche, to ju jara bolesche a rudžesche, — tak drje tež tón ludžacym bladám wěri. „Alle“, myslifche wona, „jeli móže sebi wón wo mni něšto tajfe myslif, potom tež joho lubosč fe mni kmana njeje, a lěpje žanoho muža hacž tajsoho.“ Alle pschecy hórje bu za wbohu džowtu, dofelž rěcže wo njej so pschecy bóle roznjefechu, a tež burowka, hđžž Hana nětko słužesche, to žhoni. Tuta sprawná žona nochcyšche to nihdy wěrič. Tola kaise džiwne to hufto podawfi so zetkuj! Burowka pytny, zo dšs a dšs truch lenu jo pominy, a zo Hana sebi z časom wjacj drafty kupowasche. Tuž tež burowcnyj podhlad džei a bóle pschiběrasche, a za 3 měsacy bě Hana tež tu zasy słužbu wotbřyla. Nětko pak bu to za nju pschewjele. Nihdže njenamafa wjacj słužby, ani truch džewa k pschedženju jej wjacj njedowěrichu. Tuž pschindže do křudoby a hubjenstwa. Hana, bjez słužby, bjez džěla, njemóžesche tež swojeju staršcheju wjacj podpjeracž, kotrejž cyła nadžija wona bě, wona sřhorje. Křudej staršchej čerpješctaj křód, mrješctaj žymu, wboha džowka ležesche na křorokožu a dyrbesche hiščesže žakostne bolosče dusche pschetracž, pschetož hdyž inadž smilni ludžo tež tam a sem něšto pschijnjefechu, dha časťo jej dachy zrozemicž, zo je Hana sama wina na cyłym swojim njezbožu, kaž tež hubjenstwje staršcheju.

Hana słabnjefche tydžeń wot tydženja. — Tu pschindže nadobo Wocháčowá z płacžitymaj wocžomaj do njezbožownoho domčžfa a lědma móžesche wunjef, sčtož chcyšche prajif: „Ach, wboha, luba Hanka, Boha dla wodaj mi. Sym wina na twojim a twojeju staršcheju hubjenstwje. Kaise zatřaschne płodny je tola mój podhlad a moje křobke šudženjo pschijnjefko! Schńora je jo zasy namafała. We wulfej lódcy bě jo sunřta zadny bantateje tejzy, a hašle wěčora, nětk po dwěmaj lětomaj, sym ju namafała. Sym cže wo twoje dobre mjeno, twoju česč, wo křlěb a křóncžnje drje samo wo žiwjenjo pschijnjefka. Knjež doktor“, praji fe knjezej, kotryž bě z njej sobu pschijšoł, „pomhajcže, zo tale dobra džowka tola njewumrije!“

„Haj, pomhajće, fñjez doktor“, žalofćešće z płacžitymaj mocžomaj za por dnom druha burowta, pola kotrejež bě Hana naposledku słužiła, tež ja sym to swoje na tymle hubjenstwje zawinowała. Dženja sym paducha lenu wuślědziła. Wboha Hana, wodaŕ mi, ty sy njewinowata.“

„Mój dčemoj wšitko činić“, wołašćteŕ wobje, „zo by so čzi twoje čještne mjeno zašy wróćziło.“

Alle ach, bě pšchepuždže. Za 4 njedžeŕe bě wboha hoŕca wopor podhlada a křobřohu ŕudženja, wona wumrě na ŕuchocžinu. Sta ludži pšchewodžachu ju k rowej a płatachu hořke ŕylzy. Wšitcy drje čžinjachu, ŕštož so hodžešće, zo bychu jeje ŕtaršćeju zdžerželi, ale žrudoba a rudženjo wo jeničžtu džowtu bu bóržy tež jeju ŕmjerčž.

* *

Šlej, luby čžitarjo, ŕšto podhlad a křobře ŕudženjo njecžini?! — A nětko praj jam — hačž su tajše myšle bjez hrěcha? O, zawěšće nic! Poŕtaj tuž ŕtražniŕa k hłomje a wutrobje a njezapomni zaŕadu křešćžanŕstohu žiwjenja: „Myšl sebi wo kóždym tať doľho dobre, doniž njejsy wo na-pšchecžiwnyh pšchepokažany — a potom hišće mjeŕčž.“

Prasćej so, hačž so njeje inadž pščež tebe mnohim tať abo podobnje žeŕšćko! Šćto praji žbóžnik? —

„Njeŕudžće a njebudžecće ŕudženi.“ Łuf. 6, 37.

Biskop Strossmayer 90 lět.

Napisal Mikławš Andricki.

Wulki swjedžeŕ je džensa tydženja, sobotu 4. februara, khorwatski narod swjećil a z nim cyły słowjanski swět. Najwjetši a najslawniši cyrkwinski wjeřch słowjanskohu rodu, biskop Strossmayer 90. narodniny swjećeše. Kajka to radosć! Josip Juraj Strossmayer 90 lět! Wón, jasna hwězda južnohu Słowjanstwa, wón blyšćacy přiľad, kak maš w luboŕci a swěrnje Bohu a narodu słužić! Kajka to potajkim radosć za khorwatski lud, kotrohož je Josip Juraj najľpši syn, kajka radosć za wšěch słowjanskich ludži, kotrychž wšitkich je wón lubowacy a lubowany bratr!

Tež drobna, zapominana serbska zemja ma w nim tam deleka přećela a tele rjadki njech jako postrow z pod Lubina k njomu leća k brjoham Slawinym!

*

Józef Jurij Strossmayer narodži so 4. Mař. Róžka we Wosyku, hłownym měšće Slawonije. Joho nan bě Iwan (Jan), a mać Hana rodžena Erdeljacee, a pieć synow z tohole mandželstwa wuńdže, kotřiž pak wšitey w młodyh lětach wumrěchu, hač na Józefa Jurija — tež kiproho ćelka, ale z Božej pomocu a z rozomnym žiwjenjom dōspě tajkich wysokich lět! Wosyk mješe gymnasium, kotrež Strossmayer z wubjernym wuspěchom wustudowa, po čimž johu Djakowski biskop Sućić l. 1831 do swojohu duchownskohu seminara přija. Biskop Sućić zezna khětře wurjadne duchowne dary młodo-hu klerika a pošla johu l. 1833 na wučenje do hłownohu wuherškohu města Pešće, hdžež bu Strossmayer hižo za lěto za doktora filosofije powyšeny, njemějo hišće ani 20 lět. W Pešći so Strossmayer ze

slávnym slováckim patriotom a basnikom Janom Kollárom skhadžowaše.

Dokónčiwiši l. 1837 swoje bohosłowske studije a dosahnywši předpisaneje staroby, dósta Strossmayer 16. februara 1837 přez biskopa Kukowiča měšniku swjećiznu a kapłanješe potom 3 lěta w Pětrowaradžinje. Joho žadosće pak wyše spějachu, cheyše do Winskoho Augustinea abo Frintanea, zo by w studijach pokračował, a l. 1840 tam tež přińdže. Ale tak spěšnje a za sobu wón postupowaše, zo njebě příkłada. Nichtó so jomu runać njemóžeše. Tajka bě jasna hlowa. Za krótku dobu zložil trěbne štyri jara čezke pruhowanja (rigorosa), a hdyž so l. 1842 z doktorskim diplomom tež theologie do Djakowa wróćeše, móžeše jomu tehdyši rektor Augustinea sčěhowace słowa za biskopa Kukowiča sobu dać: zo jomu sčele a joho lubosći najhorecyšo poruča „česčehódneho knjeza, wuznamjenjacoho so kaž z duchom, tak z pilnosću a ze žiwjenjom bjez poroka“.

W Djakowje wšak Strossmayer dolho njepoby, za krótko joho naspjet do Wina požadachu, hdžež joho za dwórskeho kapłana a direktora Augustinea powyšichu. Za swoju wurjadnu wučenosć a znamjenitu zrěčniwosć bu tež lubušć dwora. Wosebje laćonsku řeč znaješe a měješe ju w mocy, zo so jomu nichtó njemóžeše stupić, a do džensniša snadź njemóže. Wuwiješe w přednošku tajku elegancu řeče a tajku běžnosć a wobrotnosć, zo duchapólny wučenc wo nim wusudži: „Aut primus haereticus saeculi, aut prima columna catholicae Ecclesiae“ (pak přeni bludny wučer stotka, pak přeni stołp katolskeje cyrkwy).

Nastašej njemdrej lěće 1848 a 1849. Djakowski biskop Kukowič wotstupi, namjetujo sam kejžorej w lisće, zo by za joho nastupnika Strossmayera sčinił. K tejle próstwje so tež sláwny ban Jelačić přida, městu Winej přećiwo zběžkarjam na pomoc přičahnywši. 18. novembra 1849 so žadosć wšěch Khorwatow a nutrne přećo wšěch słowjanskich přećelow dopjelni: Józef Jurij Strossmayer bu za biskopa pomjenowany a 8. septembra 1850 wuwita swojoho nowoho knjeza residenca městačko Djakowo a z Djakowom cyły narod. Wšitecy ludžo běchu přeswědčeni, zo je z tymle knjezom, „mlodym w lětach, starym pak z wědomosćemi a mudrosću“ přišla do wótčiny „wulka móc“.

Pokračowanjo.

B Łužicy a Sakskeje.

3 Budyšćina. Kaž „Sächsl. Volksz.“ tydženja pišasće, je najdosćojnišči knjez biskop tachantskeho předarja knjeza Jakuba Schewcziča w Budyšćinje za central-präseseja katolskich rjemjeslniškich towarštwow w Sakskej pomjenował. Spomnjeny knjez je hižo dołholětny přases tudomneho towarštwia a šlufuje z wulkej horliwosću za wuwijanje tohosamoho. Budyšćiski towaršćny dom džěn je kóždomu derje znaty. Zeno bychmy nowomu central-präsesej přicheli, zo by jomu tež bórzy fšesježanšća lubosć a woporniwosć prawje rjany, dosćojny a rumišćki towaršćny dom wobradžiła abo k tomu dopomhała.

3 Budyshina. Njedźelu 5. februara wječor wokoło 8 hodžinach ze-
spny so tšetry truch murje našchoho starostawnoho kerchowa na Mišławšćku.
Ramjenje wobščtodžichu deleka w zahrodže stojace šchotmy, mnohe hałžy
złamawšchi a rozbiču płót druheje zahrody. Ženo zbožo, zo ludžo do nje-
zboža pschischi njejsu. Murja t wječoru, hdbjež so njezbožo sta, je runje
jara wysoka abo hłuboka. Tež dalschi truch stojaceje murje pokazuje schatby
a nashilnosć, zo by najradšo woteshoł do hłubiny, tuž dyrbi so tohorunja
zwottorhać a z nowa natwaricć. Schłoda budže tšetro wulka a twar wob-
cžežny. Bóh dać, zo by tež zemja njepočinała nochwacć a so dele walecć.
Tuž dyrbi so twar po móžnosći bóržy wufonjeć, hdyž mjedro to dowoli.
Padnjena murja zda so z tamnoho čaja być, hdbjež ludžo z hlinu twariachu,
tuž je ju stónčnje mjedro t padej pschinješto.

3 Hajnic. Nashe „mužiske towarštwó“ je njedźelu tydženja swoju
lětnu abo generalnu zhromadźiznu wotměło, kotraž bě derje wopytana. Po-
dawachu so rozprawy, sčěžowachu wólbny. Połkadnik, sekretar Zieger, zdželi,
zo mamy 128 hr. 35 pj. w kasy. Sobustawow je 82, nimo nich protektor,
twornik Porat a čestny sobustaw, farać Nowak. Sobustawow mohła hišće
cyła čyrjoda pschibjeć. Znajemy tu radnu liczbu rjadnych a pětnych ludži,
kotrychž bychmy derje trjebali. Zapisować, wucjeć Njećka, pschednjese psche-
hlad. Mějacnych zhromadźiznow (pschecy poslednju njedźelu) bě 11, spěmy a
pschednosćki so wotměnjachy. Pschednosćowat je hać na jedyn raz kóždy
króć našy duchowny. Swjedženje mějachmy: załoženiski, hodowny, a tehdom
tón Raschowski wječor z Budyshćkej „Sednotu“ hromadže, hišće wopomi-
namy. Towarštwó wobdželi so pschi poswjěcenju Scherachowskeje forhowje
a t biskopskim swjatocžnosćam pósta deputaciju do Budyshina. 17. hapyła
zhromadnje t swj. woprawjenju džěchmy. Ženoho sobustawa je nam smjereć
wotwjedta, druhu je „so pscheměnit“ a na Morawu wróćil. Že to sam
městopschedšyda towarštwó, direktor Rumler, kotrohož wopradowje jara bolostnje
a njeradži parujemy! Posedženjom wubjerka bě 9. Wólbny njepschinješchu
ničzo podstatnje nowoho; tež pschedšyda, dohladowat Njećka z Małych
Bobolc, bu z nowa wuzwoleny, šchtož je jara dobre znamjo za ducha,
w towarštwje knježacocho. Nowy městopschedšyda je nětko mištr Stupka,
Grundmann sen., Kule a Sirsa su pschidnych. Tutse budže póstniška zabawa
w Raschowie, za tydženi zasy rjadna zhromadźizna. Po wólbach podžakowa so
pschedšyda a porěča po swojim wašchnju jasnje a raznje wo zaměrach towar-
štwó, mjez kotrymiž njeje na najposlednišchim měsće: natwarjenje cyrkwie.
Potom pschednosćowasche bratr Munzar ze Zahorja, kotryž je do tak mjeno-
waneje „Sednoty“ bóžiske lubosće w Koblencu zastupit, wo tymle jeje žiwjenju,
modlenju a prócach. Njech w Hajnicach čžike a žiwe hibanjo njepschestanje!

3 Radworja. Na swěćk Marije wotměwasche našcha Katholika Bjesada
kaž kóždolětnje swój załoženiski swjedžen pola Šesec, a to lěta 31. hižo. —
Njedźimacy na njelube mjedro, bě so Bjesada we wulkej liczbje zeschla. Wy-
džen tež samsna schłoda kóždoho byla, by-li so wot wichora wotrašćicć dać.
Hdyž so dopisowat woprascha, hać pschi tak schpatnym mjedrie tež wchitcy
pschidnu, zo jomu wotmołwi: Toho jo njebojimy, wšchaf su swoju hřiwnu
doprědka dyrhěli zaplaćicć. Zaměsće dobry pschitlak za kóžde druhe towar-
štwó, chce-li sebi bohaty wopyt doprědka zawěšćicć, dyrbjało-li mjedro stónčnje
hišće swoje trysti hnacć. Knjez pschedšyda powita hoćži, wosebje t. admini-
stratora M. Andrickoho, „swjedženiskoho rěčnika“, kotryž nam jako „hóscć

z hory" w swojim pschedenoschku žiwje, zahorjenje a dokladnje, kaž smy wot njoho zwučeni, powědašče wo najwažnišchich serbskich horach, Mnišchoncu, Lubinie a Czornobozy. Połazowašče nam wuznam tutych horow za našchich pohanskich přjedownikow, kotrymž běchu to swjate městina, te kotrymž we wulskich čyrjódach pucžowachu, zo bychu sebi tam wot swojich „bohow" schtit a miłosć wuproschowali. Mnišchonc ma swoje mjeno wot mnišchoho klóschtra pod tutej horu, wotnožki sławnoho franciskanskoho klóschtra w Budyschinje. Něcznik skónči: ze swojim serbskim wuznamom su hory za naš bohuzel zhubjene, tola našch je hišče krai pod nimi. Džeržmy sebi kručže swoju ródnu zemju, našch woprawdžity raj, zo žiwostanje našch. — Po napjatym duchu žadašče sebi žoldf čim bóle swoje prawo a tomu bu wotpomhane pschěz zhromadnu wječer. Na to sečehowašče zabawny džel swjedženja, kotryž bě we swojim zestajenju nam něšto nowe, pschi našchich serbskich zabawach dotal njenańdžite, a chly porjad dopořaza, zo so na serbskim jewiščuju tež derje hodža wuwjelcz druge žortniwe pschedmjety, hacž jeno džiwadłowe hry. Widžachmy a słychachmy luplejaj: „Dobra rada blaznej nimo pada" a „we wudawatni nowiny", dale pschednoschkej, jeli tež nic runje swjedžeńskej, tola wulcy wědomostnej: pucžowanste dopomnjeński, trubki a holcy a skónčnje: wo měšacžku, z wobrazami. Dale pantomimu: knježna na straži, wobrazy z kolearštkoho swjedženja, spěwy: jandželki, towařstwo knježnow z Afriki a dołhu kolbasu, woprawdžitu dołhu kolbasu, bě w 12. hodžinje, hdyž so wobližujo ju spóžerachmy. Wjacy wot tych njepischu. Schtóž je tam byl, to sam wě, schtóž tam byl njeje, tomu tak njebych myhl dopowědacž, telko nowoho so nam poslicžowašče. Wopjetuju, schtož wschitcy hižo znaja: tež 2. malocho rózka je Radwoť wobšhował dobry žiwut swojoho mjena w serbskim zabawnym žiwjenju. Tuž pschińdžemy zas. Wjesadže pak na dalschi pucž: Daj Bóh zbožo!

3 Kulowa. Spěwariske towařstwo „Bratrowstwo" běšče sebi na njedželu 22. januara swóje 7. załoženjske swjedžeń wuhotowało. Běšče derje wopytany wot Serbow z Kulowa a ze mšow — dopořaz, zo Serbja w Kulowskej wojadže tež serbske zabawy hišče lubuja. Prawje tak, zo Serbja te swoje sebi waža a na serbske waschujo so zawjeseluja. „Serbstwo njedh so haji, z cuzym njedh so cuzu daji! My pak serbski." Tež Kralbicžanska „Lilija" běšče na swjedžeń pschijěla, zastupjena wot pschednydy f. Czornata, dirigenty f. wučerjka Hajny, f. kapłana Žura a hišče wot druhich sobustawow. Zohorunja běšchtaj tež wofadnej knježaj, knjež farač a knjež kapłan, „Bratrowsto" ze swojim wopytom počesežikoj. — Wokoło $\frac{3}{4}$ hodžin wječor wotewri towařstwo swjedžeń ze wótenym khorom: „Njepuschěmy nadžiju rjanu, zo so wróćza złote časny." Knjež kantor Tiltš pschewodžěšče na klaviru. Nimo tutoho poławowašče nam program hišče pjeć druhich, wschitko jara rjanych spěwow: Dwe soli: „Schla syrotka do haja" a „Złota nadžija ty mika", spěwanej wot f. Kóchty ze Saloma a wot f. pschednydy Wofa z Kulowa; dwaj schtyrchtóšnej khoraj: „Haj, hdyž ja ranko domoj džěch" a „Skódko směwki, hładke słowa", a jene solo z khorom: „Něhdy wóćžto swětko mějach." Derje je so spěwało a wjele prócy k nawuśnjenju spěwow su spěwarjo na to nałožili; wosebje pak tež knjež kantor Tiltš, dirigent towařstwa. Čželcz a słwalba jomu, dofelž wjele je to wot njoho, hdyž jako Němc swoje mocy za serbske towařstwo woprjuje. Skawa jomu! Zohodla tež čim bóle pschipožnawamy horliwe skutkowanjo tutoho jenicžtkoho serbstkoho towařstwa w Kulowskej wojadže. Wostanje wobštajni a budže pschecy tak zahorjeni. Hajče serbske spěwy, rjane narodne

hlošy; wjacy je spěwamy, bóle so nam lubja. „Bóh spěw dari, pšchez njón mótežinstwo so twari; šchtóž so za spěw zhrěje, lubojeć k Serbstwu žněje. Duž, o bratija, spěwajće, zo nam Serbstwo njezańdže!“ — Po skónčenju spěwow porěča knjež kapłan Šchotta. Napominalšce wschittich, zo bychu so za serbske spěwny zahorili a pohnuwalšce Serbow swojeje wofady k sobu-spěwanju serbskich kěrluschow w cyrkwi. Bohonjomajšce jich, zo bychu, njedźiwajo na tu mału prócu, spěwajšce hodžiny wopytowali a kěrlusche spěwacž wufnuli, dofelž „Bratrowstwo“ wotměwa porjadnje hodžiny k nawuŕnjenju rjanych kěrluschow. Po tym poda knjež kapłan stawiznu wo swjatym Aleksiju k wujasnjenju a k zrozemjenju nětko scěžowacoho dźiwadła: „Aleksius“ abo „Njepózny syn“. Tež tu kóždy swoju „rólu“ jara wuschifnje, žiwje a z čužcom pšchedstajšce. Na tóncu poskicžachu hišće tjo „dundačojo“ něščto k smjeczju, mjenujcy „Dundakow žorty“. Šchtóž so radž směje, móžešće so pšchi tym najsmějcy. — „Bratrowstwo“ je na swojim 7. załoženškim swjědženju pokazalo, zo jo pšchecy dale wuwiva, zo dźěła a so prócuje. Njech roščje, kčěje, pšchiběra „Bratrowstwo“!

Z Kulowa. Cyle njenadźicy rozšěri so po našej wosadze powěsć: Naš knjež kapłan nas bórzy wopušći, je powołany za fararja do Lichtenberga pola Grottkau. Nichtó to njewočakowaše, zo móhli našoho knjeza kapłana hdy zhubić a nichtó njemóže sebi Kulowsku wosadu bjez knjeza kapłana Šolty předstajić. Mějachmy joho rady, běchmy cyle na njoho zwučeni; 38 lět dolho běše naš a 13 lět je tu mjez nami w swojej domiznje jako kapłan skutkował. Widžimy joho tohodla njerad woteńć. Knjež farař Šolta, rodzeny 21. januara 1867 w Kulowje, wopytowaše gymnasiałnu praeparandu při katolskim seminaru w Budyšinje a dźěse w léce 1882 do Prahi, hdžež jako khowanc tamnoho Serbskoho seminara gymnasiałne studije wubjernje dokónči. Poł lěta wopytowaše hišće Pražsku universitu a w léce 1889, jutry, dźěse po přeću swojeje duchowneje wyšnosće do Wrótšlawja, hdžež swoje studije dokónči. Bu 16. junija 1892 na duchownoho wuswjećeny, 19. junija swjećeše swój přeni wopor Božeje mše w Kulowskej farskej cyrkwi a wosta tu hnydom jako přeni kapłan hač do džensnišoho dnja, potajkim 13 lět dolho. Hačrunjež Serb, dyrbi nětko tola jónu swoju wosadu wopušćić, dokelž je najstarši kapłan. Tohodla bu na město njedawno zemrětoho Lichtenbergskoho fararja powołany. Přejemy knjezej fararjej wjele zboža do nowoho zastojštnwa! Nadźijamy pak so, zo w cuzbje na nas Serbow njezabudže. — Knjež farař Šolta je hižo wčora, pjatk, Kulow wopušćil.

Za nowoho kapłana přińdže knjež Ludwig Wojciech, w času kapłan we Wilmersdorfje pola Barlina. Wón je Polak, móže pak hižo něšto mało serbski, čita džěn hižo lěta dolho „Łužicu“. Wjele zboža přejemy tež jomu, zo by so jomu pola nas lubilo!

B cnyłoho swěta.

Sakša. Soho Majestofej kral Friedrich August chce pšichodny tydžeń Lipsk wopytač. Wutoru tam pšichjědže. Kral sebi pšchjeje, zo město k joho powitanju žanych wulkich wudawstwow njecžini. Tohodla je so tež drohotne wupyšćenjo města wotkazalo.

Němska. Nowe pschekupſke zwjazki Němskeje z druhimi krajemi su so wobnowile. Nětko so wo nowych zwjazkach w zwjazkowej radže a pozdžiſcho w ſejmje muradźuje. Bjez dwěla so pschitowozmu. Nowe zwjazki so 15. februara 1906 započnu a maja trać hač do 31. decembra 1917, 3 wjetſcha su to pschidawki k dotalnym zwjazkam. Nětkotre cłowne ſady su powyšchene, ſchtož woſebje rataſiſtwu k wužitku pschińdže.

— Pruski ſejm je twar kanala, kiž Rhein z Weſeru zwjaza a tež do Hanovera so domjedže, wobzamknył.

— Strajk we wuhlowych podkopych nad Ruhu hiſchče traje. Zo hiſchče ſtónčeny njeje, je wina wobſedźerjom tamnych podkopyw, nic paſ ſtrajkowacych dźělačerjom. Komisiija ſedmich (zaſtupjerstwo ſtrajkowacych) so njeđželu pola zjednocěniſtwa za podkopywe intereſy (wobſedźerjom) praſchěſche, hač njecha komisiiju ſedmich 6. februara pschijecj a wo pjeczich žadankach jednacj, kotrej bychu dźělačerjom zas k dźělu domjedle. Hnydom wotmołwjenjo dōſtachu — zas wotpoſazowace, zo zjednocěniſtwa w komisiiji ſedmich zaſtupjerstwo wschěch hewjerjom ſpōznacj njemōže, zo su pschepytowanja knježerſtwa dopoſazale, zo su ſkōržby dla njedostatkow w podkopych njeſprawne, zo je ſtrajk bjez winy a jeno pschěz ſchčuwano započaty.

Potajkim cyle tač z horda, kaž wot ſpōčatka so wuhlowi magnatojo nad Ruhu zadžerža a ruhu k zjednanju podacj njechadža. Zo so kancler hrabja Būlow lěpje zadžerži. Somu mjenowana wot ſtrajkowacych wuzwolena komisiija telegram pōſla a wozejwi, zo ſebi dowola hnydom pschipijmo pōſlač, kač chcedža so hewjerjo napſchēcjo hewjerſtomu zakonjej, kotryž knježerſtwa pschihotuje, zadžerjeć. Dale wozejwi, zo je komisiija pola zjednocěniſtwa wobſedźerjom wo rozwołwu proſyla wo tutych 5 pomjeńſchenych žadankach: 1. powyšchenje mzdny wo 15 procentow, 2. hdyž so tu zjednanjo njeporadži, ma so mzda w pscherěžtu za jenatič dźělačerjom plaćić, nic kaž hač dotal mzda na džen, kaž je hdye waſchjo, 3. hdyž zas do dźěla ſtupja, njemě so ſtrajkowacych žana ſchindba ſtač, 4. dobre wuhlo jako deputat tež za invalidnych dźělačerjom a wuhlowy hewjerjom, 5. ſmilne zaſhadženjo z dźělačerjemi. Na podſožu tutych jednanjow so dźělačerjo je-li trjeba, hnydom zas do dźěla wrōčja. — Kancler je podpisaſarjej telegrama Effertej hnydom z telegramom wotmołwił: „Waſch telegram ſym dōſtał a so wam džaſuju za waſchu powěſč. W powſchijkowym intereſje za cyle nužne mam, zo so dźělo, kaž na kōncu lubiće, hnydom zas započnje. Za tōn pad ſym tež rad zwōlnowy, zaſtupjerjom dźělačerjom a wobſedźerjom k dalſchim jednanjam pschijecj. Kancler hrabja Būlow.“ Dolež kancler ſebi žada, zo maja dźělačerjo hnydom zas dźělač, a zo chce potom jednacj, je tola dwělomne, hač telegram dźělačerjom ſpoſoji. Na tym pučju hiſchče so k mērej njedōńdže. — Z wukraja powěče pschitħadžeja, zo hewjerjo tudomnych ſtrajkowacych podpjeraja, a tež dale podpjeracj chcedža. Francōžych su wobzamkli, zo pschěz čaſ dźělač njechadža, zo so francōžſke wuhlo do Němskeje wurōžowało njeby. Žda so, zo tež wukrajni hewjerjo ſtrajkowacj počnu, jelizo so ſprawne žadanja němskim hewjerjam njedopjelina.

— 3 Eſſen nad Ruhu 9. februara piſaja: Dženſa dopōdnja w 9 hōdžinach zhromadžena rewierkonferenca ſwjeczachych hōrnikow wobzamkny wokoło 2 hōdž. pschijecjo reſolucije, w kotrejž so wupraja, zo ma so dźělo zaſy započinač.

— Tež w Belgiskej jara wulki džen hewjerjom ſwjecji.

(Poſtracžowanjo w pschitowozu.)

Příloha ke „Katholskomu Posolej“ č. 6.

11. februara 1905.

Wuhersta. Tudy su nowowólbny, kotrež psched krótfim běchu, wulki pschewróť pschinješe. Dotalna knježerska (liberalna) strona je cyle podležala. Za to pak su napscheczne strony (opposicija) wulku wjetščinu dobyše. Do opposicije knježecja Rojsutowi, narodni, ludoma strona a dr. Wosebie pschiswisluchy Rojsuta su wjele šydow dobyli. Po tajkim wukhodže wólbow je pschedšyda ministeria Tisza hnydom swoje zastojnstwo zložil, joho pschiklad su tež druzy ministerjo sežehowali. Wuhersta bjez dwěla nowomu a kaž jo widži, struchłomu pschichodej napscheczjo dže. Dualizmus je straščna wobrada, kotruž je Bismarkowa politika 1867 Wuherstej pschinješa. Po njej Wuhersta wjac džěl rakuskeho kejžorstwa nijeje ale cyle samostatne kralestwo, kotrohož kral je rakuski kejžor Franc Žózej. Ženo wójsko wobeju džělow (Rakuskeje a Wuhersteje) je hač dotal z jenoho było, tež nětotre druge wažne naležnosće jo pschězjene rjadowachu, sčtož kóžde lěto tak mjenowane „delegacije“ postajachu. Tola hižo wjac lět w tom nastupanju wscho na dworje dže a kejžor Franc Žózej je nuzne postajenje wo zhromadnych potřebnosćach abo wudawkach hižo 7 lět dołho z „nužnym zarjadowanjom“ sam postajecz dyrbjał. Nětko su czi, kotřiž chcedža Wuherstu cyle wot Rakuskeje wottorhnyč a z tutej ničjo wjac njechadža činič mječ, wjetščinu dobyli. Doniž budže kejžor Franc Žózej hišeczje žiwny, traseh hišeczje nětak pónđže. Šdyž pak tón jónu woczi zańđželi, drje Rakuska-Wuhersta pschestanje a budžetej jeno Rakuska sama a Wuhersta sama. Z tym pschestanje Awstria wulkomóc byč, pschetož jeno w pschězjednosći a zhromadnje jenotliwe fraje, z kotrychž Awstrijska monarchija wobstoji, je wulkomóc móžna. Jenotliwe fraje jo rozdrjebja. Toho pak samopaschni a hordži Madjarowje fedžbu nimaja.

W Ruskej su jo njeměry zas bóle zlehnny. Tež we Warschawje, hđžež posledni čas najbóle zathadžachu, zas měrnišče wobstojenja zastupuja. — Minister nutškownych naležnosćej Swjatopokł Mirski je swoje zastojnstwo zložil. Na joho město je Bulgin stupil. — Za wopory wulkich njeměrow je car Mikławš 50 000 rublow daril. Z cyła móže jo prajič, zo ma car najlěpšče wotpohladanja, tola nic pschecy jomu dobri radžiczełoj f stronje njestoj. Tež wysocy zemjenje swojeje winowatosće fedžbu nimaja, zo bychu ludej, kiž je dobry, za cara zahorjeny, ale jara wotħudnjeny, dobry pschiklad dawali, za joho špomóženjo jo jobu starali. Za to pak woni radšcho w Petersburgu, Parizu, Monatu a druhdže pjenjezy pscheczjinjeja, kotrychž jo sebi doma čašto z njeprawnosću abo z podežisčezowanjom poddanow nadohyli.

Naležnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1905: kk. 290. 291. z Budyšina: Marija Mičkec, Madlena Bokowa, 292. faraš Jurij Křižank w Seitendorfe, 293.—297. z Róžanta: Jakub Šolta, Mikławš Šolta, Jurij Glawš, Jakub Frencl, Jakub Domaška, 298. Jurij Matka ze Smjerdžaceje, 299. Michał Ryněka ze Sernjan, 300. Jakub Klimank z Pěskec, 301. Jurij Wjesela z Lišeje Hory, 302. Marija Hankec z Hatow, 303. Michał Budaš z Třoch Khěžkow, 304.—309. z Wotrowa: Jakub Buk, Michał Łusčanski, Michał Robl, Marija Juršowa, Madlena Bulankec, Jakub Čemjera, 310.—312. ze Žurie: Jakub Cyž, Michał Cyž, Michał Krawěik, 313. Mikławš Knježk z Krjepce, 314. Pětr Cyž z Kašec, 315. Mikławš Khilank z Kanec, 316.—321. z Radworja: Jan Glücklich, Mikławš Grólmus, Jan Hantuš, knježe holcy, Jan Grubert, Jakub Hieka, 322. 323. z Kamjeneje: Jakub Rječ, Jan Handrik, 324. Jakub Pječ z Bronja.

Sobustawy na léto 1904: kk. 738. Jan Rychtař z Budyšina, 739. Michał Budař z Třoch Khěžkow, 740. Michał Wjesela z Lišeje Hory, 741. 742. z Wotrowa: Jan Symank, Jakub Čemjera, 743. Mikławš Khilank z Kanec, 744. Jan Glücklich z Radworja.

Na léto 1903: kk. 809. Michał Budař z Třoch Khěžkow.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo: kk. Konvent kněžnow klóstra Marijnoho Doła 4 hr. 40 pj., Michał Čornak z Konjee 40 pj., kaplan Jan Just w Khrósćicach 1 hr., Jakub Młynk z Worklee 30 pj., St. C. a M. 2 hr. 60 pj., J. Čemjera z Wotrowa 42 pj., J. H. z Wotr. 4 hr. 58 pj., Marija Hankec z Hatow 40 pj., Jakub Hicka z Radworja 40 pj.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 8974 hr. 45 pj. Dale woprowachu: Józef Hetfleiš z Jiłec 3 hr. Wowčerjo, tež jedyn króć z lubym wopytom Budyšinskim 60 pj. + 1 hr. 60 pj. + 60 pj. Splendidnoho jězdnoho 2 hr. Dar njemjenowaneju z Ralbie 30 hr. Z wowčeje 55 pj. + 1 hr. 60 pj.

Za twarjomnu nowu cyrkej we Wulkim Šunowje: powjazaj Graf w Budyšinje 1 hr., wot swjedenšokoho škota w Budyšinje 4 hr., njewšedny škot 2 hr. 30 pj., ze swjedenjenja wulkeje kołbasy w Budyšinje 7 hr. 10 pj.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Drježdžanach-Janowym měsće: Přez k. P. Sée-pana njemjen. z Pěskec 21 hr.

Za nowu cyrkej w Riesy: sobustawy žiwoho różowea w Khrósćicach 9 hr.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 12474 hr. 8 pj. Dale dariehu: МОЛОКАНЫ (326,10 hr.): 1 hr. + 60 pj. + 70 pj. + 1 hr. 10 pj. + 1 hr. + 60 pj. = 5 hr. Jakub Rjenč z Radworja (w tu khw. šwajcař p Stořpina) 1 hr.

Zapłać Bóh wšem dobročerjam!

Sobustawy bratstwa „Šezusoweje Wutroby“ a „Započatkołstwa modlenja“ maja swoje dobre skutki a modlitwy w měsacu februaru Bohu woprowač: „**30 by jo wučba swjateje cyrkwy z latedijinom derje wučila a wulka.**“

Wšitkim lubym krajanam doma a za Łužicomaj a tež wšitkim nadobnym přecelam serbskoho naroda z tutym najwutrobnije, přecelske zbožopřea **k Nowomu Lětu 1905** sčelu zložiwši z dohom za „Serbski Dom“ w Budyšinje:

po 5 hr.: kk. kubler Jurij Trenkler w Smječkecach, Šwjela w Khočebuzu, Dr. Celichowski w Kurniku, hamtski sudnik Mikławš w Zhorjelu, Jeho Jasnosť wjerch Anatol Evg Gagarin z Okuy, dr. med. Jan Nowak w Kamjencu;

po 3 hr.: k. referendar Gólc w Leisnigu.

Z tutym so zběrka nowołětnych a božodžěscowych darow skónči. Wobličenje w přichodnym čisle. — Najwutrobniji džak wšem lubym darićelam.

Zarjadnik Serbskoho Domu.

»Lilija«

wuhotuje **njedzelu 19. februara w Sernjanach spěwny wječor.** Započatk z dypkom w 7 hodžinach. Cyły program — w spěwach a w žortnych wustupach — je wjesołoho razu a poskičuje wjele rjanych nowinkow.

Wšitecy naši přeceljo, bratrowske towarstwa a lubowarjo serbskeje zabawy so jenož z tutym wutrobnje přeprošuja.

Předsdstwo.

Čiřič Smlerjec tničičiččejnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholfski Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w knihařni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěštki plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farař w Budyšinje.

Cisło 7.

18. februara 1905.

Lětnik 43.

Biskop Strossmayer 90 lět.

Napisał Mikławš Andricki.

(Pokračowanjo a skónčenjo.)

Djakowski biskop wužiwa jako biskop Srěmski (Sirmium) a bosniski dokhodow z wulkoho Djakowskoho knježstwa, kotrež ma 43 600 jutrow (jutro = $\frac{3}{4}$ kórca), a w tym 37 tysac jutrow dubowoho a bukowoho lěsa. Čisty wunošk z tychle kubłow liči so na 60 000 šěsnakow (to je 100 tysac hriwnow). Tajkele nadobne dokhody, a Strossmayer je z mudrym hospodarjenjom hišće zwjetši — zmóžniču jomu, swojemu zanjerodženomu narodej w postupje časow darić wustawow, kajkichž Khorwaći bjez Strossmayera hač do tuteje khwile nihdy njebychu měli. Tohodla tež je swětko Strossmayerowoho mjena njezakhodne w khorwatskich stawiznach na wšitke časy.

Bědnje tam z ludowymi šulemi šerješe. Žalostne bě hladać. Tu založi Strossmayer w Djakowje wučerški seminar, tež twarjenje staji jomu sam a fundowaše městna professoram, kotřiž běchu młodźencow na wučerjow wuwučili. Hdyž měješe wučerjow, twarješe wučernje, kotrychž je hač do l. 1870 w Sławoniji přez njoho nastało 70. Po ludowych wučerňjach spominaše na wyšše, na gymnasije a duchownske wustawy. Wulke pjenjezy je w tym zmyslu naložil. Zo by Djakowski duchownski seminar khmany a dosć ludźi měl, dari 70 tysac šěsnakow za nižši wustaw, hdźež bychu hóley za duchownski seminar přihotowani byli. Při nim samym postaji wučerja za starosłowjansku řeč, za přislušnu knihownju poskići 5000 šěsnakow.

Njezapomnitej stej narodej dnaj 28. a 29. hapryla 1861, hdžež biskop Strossmayer po krasnej, zapalacej rěči na khorwatskim sejmje tutomu 50 000 šesnakow přepoda na založenjo khorwatskeje akademije wědomosćow a wumjelstwa w Zahrjebje (Agram). Wěc rychle postupowaše a hižo 28. junija 1867 móžeše biskop Strossmayer akademiju wotewrić, ze sławnej rěču, w kotrejž wukładowaše, kak matej so křiž a wěra k wědomosćam. Na tym dnu mješe akademija hižo 285 640 šesnakow zamóženja a tež swój statok, na kotryž bě Strossmayer na nowo dał 60 000. Nimo toho dari Strossmayer na wumjełske nadawki akademije 20 000 šesnakow a hišće k tomu swoju cyłu wobrazajnu, 300 tysac hódnu z kotrejž je wulkotny zakład k narodnej galleriji khorwatskej daty.

Žadyn lud so njemóže dospołnje wuwić, nima-li wysokich wučerjow. To w Čechach wědžeše Rieger, njepřestawajo so bėdžić wo česku universitu, to wědza čescy wjednicy nětko, bėdžicy so wo druhu universitu, wědza to Słowincy, wujujcy za universitu w Lublanju, a tež Strossmayer te přeswědčenje mješe. Tohodla so w rječazu joho skutkow hnydom po „Južnosłowjanskej akademiji“ wozjewja jako nowe wójmidło Zahrjebjska universita, lěta 1874 wotewrjena. Tež jej je wón l. 1866, k 300lětnomu wopomnjeću Mikławša Zrińskoho, rjeka Sizetskoho, 50 tysac wjazanja dał. Z universitu je kulturnym skutkam Strossmayera króna stajena.

Ale to hišće njeje wšo. Z bjezpříkladnej šćedrosću je biskop Strossmayer wudawanjo wšelakich wučenych džělow podpjerał, kotrež bjez joho podpěry njebychu swětla swěta wohladaše. Njeje podobnoho wustawa, podobnoho towařstwa w cyłej khorwatskej zemi, zo njeby tejele šćedreje ruki póznała byla. Samo k druhim Słowjanam joho dobrota a rozhladnosć saha. Słowaska Maćica (bywša) w Turčanskim swj. Měrcinje, Lublańska Maćica słowinska, serbske wučene towařstwo w Běłohrodže, česki kralowski musej w Prazy joho šćedrosć a słowjansku lubosć khwala.

*

Přewobročam nětko łopjena w mőcnej knizy joho žiwjenja, kotrež maja nadpis: Strossmayerowa politika. Tež ta wšak je, a wot spočatka wobnowjenoho politiskoho žiwjenja je w čole swojoho naroda stał a kaž po lětomaj 1848/49 přećiwo Winskemu centralismej — tak pozdžišo a hač do přitomna so přećiwo nahrabnym Madjaram bėdžil. Madjarske knježerstwo je jomu za to z danju plaćilo, njeje přiležnosće přepuściło, hdžež by so mohło wjećić. Tak jomu l. 1885 prosće zebrachu 400 000 šesnakow, zo je pječa Djakowske biskopske lěsy wupusćował, wurubjował a škody w nich načinił. Wězo je madjaronske knježerstwo swoju njeprawu kročel rozkaće připóznać a pjenjezy wrócić dyrbjalo. Zahorjeny wótcine Strossmayer je a bě darniwy za narodne zaměry nad měru jara, ale jenož ze swojoho.

Z druhich tajkich chikanow abo wobužnosćow, kotrychž maš, štóž w zjawnym hibanju stojiš, kőždy dosć — wuzběhuju jenož hišće Strossmayerowy Kijewski telegram 1888. Tehdom swjećeše ruski narod 900lětny jubilej swojoho pokřesćenja, a wulki biskop a nadobny Słowjan zbožo přeješe, štož pak bě jara wopaki ... Nő, Strossmayer

měješe „čiste swědomjo“, kaž praješe, a hewak wšak jomu ani tak njezaležeše na tym, „što tu a druhdže praja drje ludžo...“

Wysocy wuznamne a wulcy česćece za Strossmayera je, štož wo nim w knihach watikanskoho koncila 1869—70 stoji zapisane. Tam wobswědči so wón z nowa jako brillantny, haj najlěpši rěčnik přenadobnje zhromadźizny biskopow a cyrkwe wječchow. Ale to njemyslu. Ja chcych prajić, zo je wón tehdy po swojim přeswědčenju přečiwo bamžowej njezmylnosći rěčał; hdyž pak so wjetšina za to wupraji, so Strossmayer podcisny a njeběžeše přeč a njewusłyša próstwy starokatholikow, zo by jim biskopa swjećił. Tajki skutk bě wulki wopor poslušnosće; wopory poslušnosće su pak najćežše a tohodla tež česće najdostojniše. Aj hlejće, kak swěrný tu syn, hdyž je tak swojej mačeri poslušny! Pokłońće so tajkej swěrje!

Wróciwši so z Roma do Djakowa, zhromadźi Strossmayer wšitku prócu na twar katedralneho Božoho domu Djakowskoho. Je to najkrasniša swjatnica cyłeje Khorwatskeje. Stil je romanski, započata bu l. 1866, skónčena l. 1882. Strossmayerowi předkhadnicy su 300 000 za nju nakładowali, płaćila pak je poldra milionu šesnakow, to je połtřeća milionu hriwnow. Přenja pontifikalna Boža mša bu 1. oktobra 1882 w Starosłowjanskej rěči w tutej katedrali swjećena w přitomnosći hobrskeje mnohosće ludu z Khorwatskeje a zastupjerjow wšěch słowjanskich ludow. Jedyn najkrasniši wołtař swjatnicy je swjatymaj Cyrillej a Methodijej poswjećeny. Tež znaty wokolnik † bamža Leona XIII. „Grande munus“, z kotrymž so swjeden ss. Cyrilla a Methodija na swjeden wyššeje rjadownje pozběhnje, je plód Strossmayerowych prócow sobu. W tym nastupanju su tež pastyrške listy biskopa Strossmayera mjenować, kotrež přecy z nowa a doraznišo wažnosć słowjanskeju japoštołow za słowjanske a wšitke ludy wukładuja. W jeju mjenje, pod heslom swjateju Cyrilla a Methodija chcyše Strossmayer tež přecy rusku cyrkej a jeje ludy z nami zjednočić. Kak wulki duch, hdyž so njestróži tak wulkoho džěla...

My pak, kotřiž tež smy ze swjateju Cyrilla a Methodija stadla wěrnoho, kotřiž tu časopis w horšči dźeržimy, pyšeny z jeju swjećěcom, my njedyrbjeli sobu swječić sławny swjeden muža, takle tymajle swjatymaj poddatoho?

Swjećimy jón sobu, a to ze slubjenjom: Swěrní smy a budžemy, wot Boha požohnowany česćehódny starco na biskopskim stole, Twojej tež našej dawno připóznawanej zasadže, zo do kónca časow wostanjemy katholscy Serbja! Ty nam wěsće přihłosuješ.

B Łužicy a Sakseje.

Z Ralbie. Ralbičanska katholska Bjesada wotměwaše njedźelu 5. februara swoju porjadnu měsačnu zhromadźiznu. Knjez farař Bjedrich přednošowaše wo přenjeju młodosći bamža Piusa X., zajimawe słowa wo joho khudym a pobožnym žiwjenju w staršiskim domje w Riěsy a wo joho gymnasiálnych studijach w Kastelfranko. Knjez wučer Hajna po tym hišće politisowaše a wjedžeše nas w duchu do

Mandžurskeje, Ruskeje a do krajiny nad Rhuru. — Jako nowy sobustaw zamołwješe so Michał Korjeńk z Ralbic a bu tež wot Bjesady přiwrzaty. Přichodna zhromadźizna budže 3. měrca, póstnicy, za kotruž je knjez Hajna přednošk wo francózskej revoluciji přilubił, je to jara zajimawe, tohodla njezapasće ničtó!

3 Drježdźan. Knjez Jan Wienka je za kapłana w Ramjenich pozmenowany a je so tam hižo pschěsnył; knjez kapłan Ghezzi z Ramjenich pak je postajeny za kapłana pschi dwórskéj cyrkwi w Drježdźanach. — Za direktora měšćanskeje šule (na městno knjeza fararja Hartmanna) je šuliske pschěstojiczerstwo knjeza wšychšoho wučerja Rößlera wuzwoliło.

3 Kulowa. Mjinenu njeđzelu měšeske tudomne spěwarške towarštwu swoju hłownu zhromadźiznu, zjednocěnu z nowowólbami. Tola cyłe pschěsnyštwu bu zasy wolene. Zhromadźizna bě pak tola snadnje wopytana, hačrunjež ma towarštwu 78 sobustawow. Tuczi pak dyrbjeli hižo dobreje wěcy dla tež zhromadźizny pilnje wopytowač. Zaměr towarštwa njeje, jeno narodny spěw hajić, ale wosebje tež cyrkwinu, za kotryž je towarštwu hižo na 200 hriwnow zwudawało. W hodzinach, w kotrychž so čeluške spěwaja, su tež tajcy witani, kotřiž sobustawy towarštwa njejsu. Pschichodna spěwarška hodžina je njeđzelu 26. februara. Tež bu wobzamknjene, tule njeđzelu 19. febr. do Sernjan jěć na załoženšći swjedžen.

Z.

Glós a wotkřós. Tak wobčas wotwoła so wam tež z Kulowa hlós w našchim časopisu. Tydženja hnydom dwaj. Přenjeje rozprawje nochcu ničto dale pschistajić, hač jenož horce pschězo: Pschecy dale tak a pschecy hišćeje lěpje! Wy šće tam našcha poslednja katholicsta serbšta wosada, o wotazujće tola lěpje a wozjemjejće ze štuťkami dale časćicšeho, zo šće šćtož šće. Wosebje thwalu tych, kotřiž Kulow wopytuja a wopytachu. Šim je to pohnuwanjo, pozbudženjo, kotrohož nuznje potrebuja. Šim so tež dobro zda, pschindže-li něchtó z druhich dalschich štron a jich pofhwali, jim něšto praji, šćto a tak. Tuto potajim (hačrunjež bych „Bratrowstwu“ hišćeje wjac a druge wěcy powědać mět), k přenjeje tydženičkej rozprawje z Kulowa. — Mimo měry zrudžił pak je mje tón druh, lačónski, a tuž po prawym prawje serbski čisćěčany nastawcš wo wotkřadže knjeza kapłana Šchołty z Kulowa. Mě šo teile nowinje z hola njeby mēricž chcyło, njebych-li hižo přjedy z wěry najhódnišchoho žórła wo tym zhonit. Še to zrudoba. Tajša wosada a nima jenoho serbskoho pastyrja! Wšofodostojny knjez farar, kotrohož wšchitcy čěšćujemy nutrnje, serbski znaje, kaž derje wěmy, ale na tohole starušćkoho knjeza nětko tež štoro cyłe džeło padnje! Mjech je nowy knjez kapłan najwobdarjenišči a muž najlěpšeje, najšćniščeje wole: wón njeznaje ani nje-móže wobštojnošće znać, a tohodla budže wosebje nastawacy póš wopravdžity fruty póš wosadže a jeje duchownymaj wodžerjomaj, najbóle tomu jenomu. Za faru w Wichtenbergu měšeske wěšće wulke Wrocławšće archbisťopštwu wjac kandidatow, za Kulowšće kapłanštwu pak je tu thmilu jenož jedny jeničšći, a tón je runje do Wichtenberga wotjět. Nětko mjeczi so tež zle, šćtož su našchi serbscy wosadni tam zafomdžili: njejsu swojich synow na duchownštwu šćali, a za to tuž tež serbskoho kapłana nimaja.

B cyłoho swěta.

Časća. Šoho Majestoscž kral Friedrich August je tele dny w Šipšku pschěbhwak. Přeni krócž jako kral je tele druge hłowne město

našcheje wótczyn prěnje wopytał. Echtož běšče kral sebi pšchał, je so tež džeržako. Wulkotne a drohotne wupyšchenjo města na kósty města je wumwóstało, dokelž bě kralowa wola, zo by so to kładym a nuzuczerpjachym pšchuwobrocziło. Za to pak běchu wobhydlerjo města privatnje so čim bóle prócowali, swoje domy z pletwami, wěncami a forhomjemi wupyšchiež. Powitanjo krala běšče jara wutrobne a horliwe. Pšched dwórnischežom a po drobach, po kotrychž kral jědžesche, běchu so tysacy a tysacy ludu zhromadžili a swojoho krajnoho wótea z radoštnym wyškanjom witachu. Z dwórnischeža, hdžež běchu krala wšchitych najwyšichši zastojnicy a čestne kompanije powitali, so kral z wozom na pucž do radnych poda. Pšched hłownym póstom jomu zastojnicy póšta a telegrafa wulkotne hołdowanjo pšchihotowachu. Na 1200 zastojnikow bě so tam zestupało. Krala, kiž bě z woza štupeł, powitachu knježna z kwěćzelom, wyšichši póšfski direktor z wutrobnymi słowami a joho sydomlětna džowczička, kotraž jomu rjany kwěćel pšchepoda ze słowami: „Knjez kralo, tónle kwěćel wzmi Dwojim džěčom sobu dom.“ To krala wosebieče zwjeseli. W radnych bě so čyke zastupielstwo města na powitanjo zhromadžilo. Wyšichši měsčanaosta Dr. Tröndlin měsčesche hołdowanšku rěč. Spomniwšchi na wutrobne powitanjo cěłoho města wupraji radošč, zo smědža swojoho krala a knjeza w Lipsku powitač. Kaž kral Albert, kiž je časjo a rady w Lipsku pšchewywał, kaž kral Surij, kiž je bórzy na šafski trón štupełwšchi jich město wopytał, lotrohož pak je po krótkim knježenju čzežka, ale špodžiwnje wutrata khorosč nam wzała, je nětko młody kral pšchischoł, kiž je zbožomne lěta młodosče tudy pšchewywał. Čzežke domapytanja, tež najnowišchoho čzasa su krala a poddanow čim nutrnischu zwjazate. „Njetħabłacu šwěru toħodla lubimy. Njech knježenjo Wascheje Majestosče dołhe lěta traje a njech je bohacze žohnowane!“ Kral z pošliczenoho jubilejskoho počala so napiwšchi wotmołwi: „Dženijnisch džen je wažny w mojim žiwjenju. Přeni króč, hdžž šym z Božej njedoslědžitej radu knježenjo nastupeł, je mi popšchate, wažne město z wonka swojeje residency wopytač. Ze mi wosebite wjeselo a špokojenjo, zo je runje město Lipsk, kotromuž mój přeni wopyt płaczi. Wasche město, moji knježa, je daloko pšchež mjezy našchoho wulkoho němiskoho wótcneho kraja šlawnje znate pšchež mčenu a woporniwu myšl šwojich wobhydlerjow, pšchež bohacze rozwite pšchemyško, daloko rozšěrjene pšchepuštwo a wulkotne hajenjo wědomosčezi a wumjekšywa. Mje jako krala je wosebje hnuła džens tať bohacze wopokazana lubosč a pšchihilnosč ludu. Tež džensa šym zas widžal, zo moje prócowanje, z ludom jo wuzych zetkowacž, tułón rozemi, kaž sebi pšheju. Šižo štare zwjazgli mje z Lipskom wjazaja. Pšchede wšchim z toho čzasa, hdžž tudy jako šudent pšchewywach. Šduž błysčezate wupyšchenjo po mojim wuprajnym pšheczu je wostało, zo bychu z tym wulutowane šrědki so kładym a nuzuczerpjachym pšchuwobrocziłe, dha šym tež z tym wobkruczene namałak, zo najrjeńšcha pšcha města za mječcha je lubosč joho ludu. Wuprajam radoštnu nadžiju, zo mohł wošrjedž šwojich šwěnnych Lipsčzanow hišče wjac pozbėhowachych šwjedženjow dožiwič.“ Potom kral do žłotyč knihi swoje mjeno zapisa. — Pšchi šwjedžeńskej hoščzinje, kotraž bě na mjecžor, běchu wšchitych wyšichši zastojnicy, mjez nimi tež knjez superior Schmittmann, pšchitomni. — Nazajtra je kral universitu wopytał. Žłote słowa, kotrež je tam rěčak, pšchichodnje wozjewimy.

— Přync Jan Surij čce lětsa mjetsche pucžowanjo do orienta (š ranju) nastupicž. Greckomu knježeřštwu je so wozjewišo, zo přync šrjedž

mërca do Athena pschijëdže a zo budže wottam wulëty cžinič a grecke staro-
žitnosče wobhladamacž.

— Hrabinka Montignoso (prjedy pryncesna Louisa Saksa). Wo tutej
drje je Posol mało hdy šchto pišal. Tola je wjacj króč mužika cytu
Saksu. Zajimawe pač tola su słowa, kotrež pišasche Amerikanta, hewał došč
swobodomyšlna žónsta, w jonym tamnišchich časopisow. „Nic jeno, zo widžachmy
w dopisach někotrych tudomnych wěštych časopisow wočoło hód runjewon sylzy
sobučužimoscže kapacž, ně, wonka w Sakstej tam skoro cyty lud (?) na hłowje
stawasche, zo by wjerchowstej hrěšnych cžucža swojoho cžesčowanja k noho-
maj kładł, kotrež hewał ani dobra žónsta ženje njemohlada. Nichtó
njeje ju wupokazał z domu, w kotrymž běchu jeje džěcžatka žive, wona je to
sama za lěpsche męła, hieč, zo by rozryšała wólbju, byč z jonym zawjednikom
abo zawjedženym abo ze swojimi džěcžimi, a je wolika to prěnje. A wona
dyrbjesche tež wědžecž a je wědžala, zo za nju žanoho wróčjenja wjacj nje-
budže... A potom cžile njezmjšlni, kotřiž běchu najradšcho widželi, tuta
žónsta męła so zasy wróčicž, zo by na trónje męstno pschijała, na kotrež
męjesche prawnjo po jeje wěrowanju! Wona pač bę postajenjo, kotrež bę jej
dał jeje mandželski ze swojim mjenom, jomu pod nohi cžisnyła a bę do nje-
wuschnicow zastupika! A tajšule žónstu widžecž a męč na saksim trónje, to
męjesche džěl saksoho ludu tež samo wotomik za móžne? Lud móže a
dyrbi žadacž, zo so hańba na trónje njehordži. A je-li so cžesč žónstje do
proča poteptala, móže drje so pschitryw hšesčanssteje mišoscže na to wupšče-
strecž. Ale z tym je cyle došč, padnjena njemóže jako prěnja cyłoho traja
nad dobrymi žónskimi poddanom knježicž a na trónje sedžecž!“

To drje su myšle a wěrnoscže, kotrež dyrbi sebi kóždy prajicž, ale
w Sakstej, tač špominasche tež „Röln. Volksztg.“, tam namatasy ludži, a to
nic mało, kotřiž teile wěrnoscži płacžicž njedabža. Maja snadž cžile wosebitu
moralku? Dotal njebę tola w Sakstej krajne prawnjo, so tač zadžeržecž, kač
je so zadžeržala hrabinka Montignoso. Potom pač so tu jeno jedna wo
hibanju pschecžimo katholickej wěrie a cylej dynastiji. — Kač najnowšche po-
wěšče rełaja, je so hrabinka Montignoso tež nětko zasy zabkudžila a džerži
z jonym hrabju (kotryž je tež wot swojeje žony dželeny, kač hrabinka wot
swojoho wysokeho mandželskeho). Tuž budže drje tež hišcže najmłódsche
džěcžo, pryncesa Hana Monika, so dyrbjecž hrabincy Montignoso wotemzacž.
Zo by so wo tom wobhonik, tač z džěcžom stoji, je po poručnosčiji Zoho
Majestoscže trala justicny radžicžel Dr. Körner so do Florenca podal. Hdyž
chysche jej nětko džěcžo wotemzacž, kač pišaja, prjedawšja pryncesna so wo-
barasche a chce jeno močy nochwacž. Tuž drje budža hišcže tohodla njelube
jednania.

Zossanski dom, z kotrohž hrabinka Montignoso pothadža, je wězo cyle
poradženy a chce ju w někajsim sanatoriju za khorých na ducha zawrjecž dacž.

Němšla. Prěnje wuradžowanjo wo pschekupstich zwjazkach je w němštim
sejmje wobzamknjene. Nětko změje k tomu wuzwolena komišija je nadrobne
pruhowacž.

— Duch njeznješliwoscže abo intollerancy je so w nowišchim cžasu wo-
sebjje tež na wysoke schule (university a techniki) dobył. Na wschelačich męstach
so studencži pschecžimo katholickim zjednocženjam studentow zběhaja a
chcedža je potupicž. Tam a sem (kač w Senje, Marburgu a druhdže) je tež
pschędstojicžestwo wysočich schulow jim k woli a katholicke zjednocženstwa za-

kazuje albo tola jim zadżewa. Tajke pocżinanjo „akademiſtu ſwobodu“ mjenuja. A ſpodżiwnie! żidowſke a tež wſchelake proteſtantiſke nabożne zwjazki domoleja, jeno katołiſke niemce bycz. Ż hibu napjelnjeni ludżo ženje njemóža ſprawni bycz.

— Wulki ſtrajk hórnikow nad Ruhru je ſtónceżeny. Ż někotrymi wuwjacżemi ſu jo hewjerjo zas do dżeka zamołwili. Hórniſte towařſtwa tamniſchich wobſedżerjow ſo pſhec jenak twjerdże a hordże zadżerżi. Żo bychu ſprawne żadania dżekacżerjow dopjelnili, budże jeno móžno, hdyż jich knjeżeřſtwa a nowy zaſon k tomu nuczi. Dla nowoho zaſonja je węc trochu ſtraſchna, dofelż w pruskim ſejmje maja konſervativni pſchewahu. Skoro ſo zda, żo czi tak na ſtronje podcziſchcżowanych dżekacżerjow njetoja, każ hewat powſchittkowne mēnjenje w Němſkej. Hdy by nowy zaſon w němſkim ſejmje abo rajchſtagu pſchedpołożeny był, njeby jo wo joho pſchijecżu dwēlowacż hodżało. W bliżichim cżaju ma jo pokazacż, hacż a tak budże pruſki miniſter ſinancow mjeż wobſedżerjemi a dżekacżerjemi jednacż, każ je kancler komiſiji jedmich ſlubil, a ſchto mjeż nimi wujedna.

— Krótki cżas po ſchowanju zemřetoho archybiskopa Šchorſka je bayerſki regent Luitpold nowoho archybiskopa za Bamberg pomjenował. Je to Dr. Friedrich Filip Albert, dotal profeſſor na uniwerſicze we Würzburgu. Wón je ſo 1. meje 1852 w bayerſkim měſtaćku Münnerſtadt narodžil, je poſtaćkim w najlěpſich lětach. Na měſchnika 1875 wuſwjećeny běſche najprjedy 6 lēt w duſchipaſtřſtwje, potom bu aſſiſtent w biſkopſkim ſeminaru we Würzburgu, 1855 profeſſor na kralowſkim lyceju w Řeżnje. Wječ lēt pozdžiſcho, po ſmjerczi ſławnoho Gettingera bu na joho měſto jaſo profeſſor dogmatiki na uniwerſitu we Würzburgu powołany. Wſchelake wēdomſtne dżeka ſu jomu ſławne mjeno mjeż wučencami dobyke; wón pak tež rady a wjele na klěty a w ſpomēdnym ſtole ſkutkowacze.

Belgiſka. Tudy maja nētkle w ſejmje wótru wójnu dla nowoho zaſonja tiż dyrbi ſwjecżenje njedżele poſtaćicż. Zaſon, tiż by to rjadował, każ w Němſkej, dotal w Belgiſkej nimaja. Tuż je zapóſlanc Helleputte woſebity namjet wo ſwjecżeniu njedżele wudželał a zawdał. To pak ſo mnohim wulkim wobſedżerjam a fabrikantom, mjeż kotrymiż ſu tež katołikojo, njepodobaba. Žich zapjeranju je knjeżeřſtwa z dżela k woli było a Helleputtowy namjet wjele pſchemēniſo a pokazſyło. Ż tym pak dobri katołikojo ſpoſojom njeſſu. Šchto z wēty budże, maja bliſſche cżasy pokazacż.

Francóziſka. Kultuſminiſter Bienvenu-Martin je ſejmej zaſon wo dżelenju cyrkwy a ſtata pſchedpołożil. Pſchecżiwnikam a njepſchecżelam cyrkwy ſamym je ta węc khetře koſtociżiwa. To ſo wē, cyrkwi ſchodżecż, ju cyle wuwjazacż, to je jich najnutriſche żadanie, woni to ſwobodu mjenuja. Tola toho ſo boja, żo katołiſka cyrkwe ſo potom mōenje rozwiye. Woſebje to woni pſchecufacż njemóža, żo po dżelenju, po zbēhnjenju konfordata, wjac biſkopow a ſararjow pomjenowacż njemóža. Wſchetoż hacż dotal je knjeżeřſtwa na pomjenowanju nic jeno biſkopow, ale tež ſararjow wulki podžēl mēło. A hiſchcze wjele druhich cżezkotow je. Tuż njeje dżiw, żo ſamo radikalnym pocżina cżopko bycz. Zaſon ſu komiſiji k drobniſchomu wuradženju pſchepodali. Hdy by jo miniſtrowe ſlubjenje dżeržało, żo budże nabożne wużnamanje za kōždoho ſwobodne, móhli katołikojo ſpoſojom bycz. Tola tomu hiſchcze njewērimy.

Należnoſće naſoho towařſtwa.

Subſtawy na lēto 1905: kk. 325. 326. ze Swinařnje: Marija Pjechowa, Pētr Rjeda, 327. kantor em. Mikławſ Bur z Königshaina, 328. 329. z Kamjenca: faraf

Bernard Hieka, Jakub Kliman, 330. inspektor em. Pétr Lehmann z Weinböhla, 331. 332. z Hajnic: kapł. expositus Mikławś Andricki, wučeř Pawoł Rječka.

Sobustawy na lěto 1904: kk. 745. Jurij Jakubaś z Bělčec, 746. zwóńk Mikł. Kórjeńk z Kamjenca.

Dobrowólne dary atd. za towařstwo: kk. kantor em. Mikławś Bur z Königs-haina 40 pj., inspektor em. Pétr Lehmann z Weinböhla 1 hr. 40 pj.

(NB. W čo. 6. str. 52 ma rěkać město St. C. a M. = Pétr Rebiš z Bačonja 2 hr. 60 pj.)

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 9014 hr. 40 pj. Dale woprowachu: N. N. 3 hr.

Za twarjomnu nowu cyrkej we Wulkim Šunowje: z Budyšina dobyte 1 hr., kantor em. Bur z Königsbaina 3 hr.

Zapłać Bóh wšěm dobročerjam!

Čisty wunošk nowolětnych darow wučini . . 516 hr.* — np.

Zarjadnik Serbskoho Domu.

* Za čišć a porto je so zaplaćiło 30 hr. 32 np.

Jednota,

towařstwo katholskich Serbow w Budyšinje, změje jutře **njedźelu 19. februara** wječor w 8 hodžinach w towařšni zabawny wječor abo zawjeselenjo, wobstojace ze spěwow, dźiwadla a rejow.

Přistup maja jeno sobustawy abo wosebje přeprošeni a či, kotřiž su sebi prjedy khartki pola wubjerkownikow wobstarali; tesame maja so při zastupje pokazać.

Předsydstwo.

»Lilija«

wotměje jutře **njedźelu 19. februara** w **Sernjanach** spěwny **wječor**. Započatk z dypkom w 7 hodžinach. Cyły program — w spěwach a w žortnych wustupach — je wjesołoho razu a poskićuje wjele rjanych nowinkow.

Wšitecy naši přećeljo, bratrowske towařstwa a lubowarjo serbskeje zabawy so jenož z tutym wutrobnje přeprošuja.

Předsydstwo.

„Meja“

změje **njedźelu 26. februara** swój **10. založenjski swjedžen** wječor $\frac{1}{2}$ 8 hodžin we „Wjesnej korěmje“ w **Radworju**.

Katholske Kasino w Kamjencu

změje **njedźelu 26. februara** w hosćencu „Königstreue“ **zabawny wječor**. Započatk w 6 hodžinach.

K tomu přeprošuje

Předsydstwo.

Towařstwo Serbskich Burow.

Dokelž ma bórzy hłowna zhromadźizna być, njedj poboczne towařstwa, kotrež so k hłownomu towařstwu Serbskich Burow dđerža abo dđerjeć chcedža, lětny pšchinošć na lěto 1904 (5 hriwonow) hač do 10. měřca do hłowneje poškadnicy wotwujedu.

Hłowne pšchedsydźiwo.

Čišćeć Smolerjec knižicichćetnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katolski Posol

Wudawa so kóždu sobotu.

Płaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
słany 3 hr. 60 pj.

Płaći na pósće
a w kniharni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěstki płaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Štorny časopis.

Wudawany wot towarštwy ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farař w Budyšinje.

Číslo 8.

25. februara 1905.

Lětnik 43.

Katolska cyrkej w Ruskej.

Hdyž tu na wobstojenja katolskeje cyrkwy w Ruskej spominamy, nje-
dźiwamy pschi tom na pólskich katolikow pod ruskim knježstwom, ale na
katolikow mjez Rusami šanymi. Podawamy to po pólskim časopisu, kiž
čjerpa z watisanskich nowin: Civitta Cattolica. Prawosławny ruski duchowny
je dopisowarjej tohole časopisa wobkrucał, zo maja wyschke woršchty ruskeho
wobydleštwja jara wjele pschithilnosće ke katolskej cyrkwi. Mnohe, wosebje
zemjanske šwójby su našu cyrkej bliže spóznałe a začně měć nawukke
pschewmajcy w Italiskej a w druhich katolskich krajach. Wosebje wupada
pschirunanjó katolskeho duchownstwa z prawoslawnym jara k lěpschomu
prěmishoho. Ruske duchownstwo stoji, šchtož zrozemjenjo a zdžělanosć na-
slupa, tak nizko, zo na zdžělaných ludži nimale žanoho wuliwa nima. Nabož-
nistwo ruskeje cyrkwy ma nimo toho pschewjele zwonkownosćow, tak zo nje-
může spoкоїć rozom, kiž w nabožnistwje tež něšto wyschke pyta. Z tym
so wujasnja z wjetšeho dźěla njewěra, kotraž so tak jara rozšěrja runje
mjez zdžělanymi Rusami. Wopytuja hišće z dźěla zjawne Bože služby,
dofelž sebi wašchnjo a wšelake čłowjeke dźiwanja tak žadaju, ale na ich
žiwjenjej nima nabožnistwo praktiskeho wuliwa. Mjez prostym ludom je hišće
jara mnoho praweje pobožnosće, ale jomu pobrahuje, dofelž nima rozwučenja,
hlubšeho nabožnistkeho wopshijecza. Po prawom je so w poslednim času
duchownym pschikazako předomac, ale to so tola jara z rědka stawa, kaž dže
so w grichiskej cyrkwi předomanjó słowa Božoho z chła jara mało spěhuje.
Katolska cyrkej by w Ruskej, hdy by jej knježestwo šwobodnosć dało, jara
wjele pschirwisnikow dóstała. Mjedźiwajo zadžěwkom su katoliki jo w posled-
nich časach hižo nětotrěžtuli wolóženjo dóstali. Džěči, kotrež prawoslawne
abo tež ewangelske šchule wopytuja, wuča nabožinu katolskeho duchowni. Pschew

śubniſtвом pſchisahaju katholicſkojo kóždy krócz w pſchitomnoſczi katholicſtoho duchownoſho, dokelż ſo tutón ſwjatoczný ſtutk w Ruſſej pſchecy pſched ſłużownikom cyrkwie doſonja. W cyrkwach prěduja duchowni bjeż zadżewka półſki, němſki, francóžſki atd. Z drugeje ſtrony wſchaf zaſn wjazaja hiſchcże poſtawienia z priedawſchich czaſow pſchecſcżehanja. Tak niemědża katholicſke cyrkwie mēcż zwonow, półſta rēcż je wupożazana ze ſchule, procesijony ſu zaſazane — katholicſkojo w Pětrohrodże dyrbja procesijon na Woże Cżęko mēcż na pohrjebniſchcżu, a ſwjatoczne poſthowania ſmėdża ſo woſbhwacż jeno, hđhż je to policija woſebje domoliſa. Też druge wobmjėzowania hiſchcże wobſtoja. Nje-dżiwajo toho rozwiwa ſo katholicſka cyrkej w Ruſſej dżeń a bóle a nabywa dale wjacj ważnoſcże. Katholicſkojo tu ſu z najwjeſchchoho dżėla horliwi we ſłużbach Wożich, woſebje je pobožnoſcż Polakow wobdżiwania hódna, ſwjate ſakramenty ſo derje dóſtawaju a cyrkwie ſo derje wopytuja. W cyrkwi ſwjateje KATHRYN w Pětrohrodże mōžeſch kóždy niėdżėlu wiėdżecż mnohich wojaſow a zaſtojnifow a hiſchcże wjećzor pozdże modli ſo wjele pobożnych w pſchedhalach cyrkwijow.

W Pětrohrodże ſu w tu khwilu ſchtyri katholicſke ſarſke cyrkwie. Naj-ſhowniſcha je cyrkej ſwjateje KATHRYN, lėta 1763 natwarjena pſchi jenej z hłownych drohow. W tej cyrkwi ſu poſthowane powoſtanki poſlednjoho półſtoho krala Staniſława Poniatowſtoho. Woſada ma 80000 duſchom, z wjeſcha Polakow. Półſcy dominikanojo zaſtaruja jich. Do woſady hiſchcże ſluſchėja tſi filialne kapale.

W pſchedmėſtu Sſmailowje je kathedralna cyrkej, natwarjena lėta 1876. Mimo toho je w Pětrohrodże wjele zjawnych kapalow. Kóždy woſada ma ſwoju ludowu ſchulu, pola ſwjateje KATHRYN wopytuje ſchulu wokoło tſjac dżėcżi. Francóžow je tu na tſjac, Němcow (katholicſkich) na tſi tſjacj. We hłownym mēcże je tež katholicſke cyrkwiſke kolegium. Ruſſe ſnjeżėrſtwo ſebi najprědy pſchejeſche, zo by tute kolegium mēcż ſamſnu ważnoſcż a móć każ „ſwjaty ĩnod“ za ruſſu cyrkej. Ale bamż niemōžeſche do toho zwolicż, zo by to wot Roma niėwotwiſomna wyſchnoſcż byſa. Tuż ma tuto kolegium nėtto jeno zarjadowanjo cyrkwiſkoſho zamōżenia w ruch.

W Pětrohrodże je tež katholicſka theologifka akademiya, kotruż wopytuje pjeczdżėſat ſtudentow ze wſchėch diēcėſow. — Za katholicſkich wojaſow Pětrohrodſkoſho woſrjeſa, kotrychż je tam na 12000, ſtaj dwaj wojećſkej kapłanaj poſtawenaj.

Pětrohród z nėhdże 50000 katholicami a Moſkwa ze 16343 katholicami ſluſchatej do Mohilewiſke archidiēcėſy, kotraż ma 998670 wėriwnych, 358 duchownych a 228 cyrkwijow. Z druhich mėſtow ma na pſchikład Niżny Nowgorod 3381 katholicow, Tomſk 11115, Władywoſtok 15000. — Mohilewſki archi-biſkop je pſchitomnje horliwy a dżėławny hrabja Szembef. Zawėćcże pſchizwoli w nėtėjiſchich zrudnych czaſach ruſſe ſnjeżėrſtwo tež katholicſkej cyrkwi mnohe wolōżenia. (Poſlanice Niedzielny.)

Čėto wójny.

Piſa — i.

9. februara wróczi ſo dżeń, na kotrymż Japaniſka diplomatifſke zwjazti z Ruſſej ſpſchetorſha a ſo daloko w raiſchym fraju hobrſka wójna ſpocża. Haj, z tym ſamſnym dnjom dopjelnja ſo tež doba jenoſho lėta hrózbneje

wójnny, kotraž je telko podawšom pschijnjesła, a to tať zrudnych a za Rusku struchnych, zo to žiwny čłowjek wěrik njeby, by-li psched lětom něchtó tať wěščežik. Tu macže frótki pschedlad bitwow a ruskich njezbožow:

W nočy ze 7. na 8. februara 1904 so rusko-japanška wójna zapocza. Zapocza ju njepschipowědźiwšiji wójnu torpedowe łódźstwo admiralu Toga z tym, zo Port Arthurske łódźstwo nadpadny a 3 wulke ruske pancerowe łódže čzežy wobschłodži. Wěchu to „Retwisan“, „Cezarewicz“ a „Pallada“. Krótko na to buščtej pola Čzemulpa potepjenej łódži „Warjag“ a „Korejec“, z čimž běšče město dobyte, zo móžesche Kuroki a joho wójsstwo na kraj. Ruska běšče cyle njepschihotowana. Hłowny rozkazowat běšče město-fral admiral Aleksejew. Tón mějesche wšohoho dohromady 2 brigadže pěšchfow 6 brigadow šělcow, něšto artillerije a Port Arthursku wobladu. Snydom zarjadowa Aleksejew železnisku straž na zaščit mandžurskich kolijow a zěstaja k nim 30 tysac mužow. Wójsko pocza so haće w měrcu na bitwisčezjo wozhěž.

General Kuropatkin pschewza w měsacu měrcu komando hłownoho mandžurskoho wójska, general Linjewicz druhoho wójska. Zapani čziščežachu so po Koreji a docpěchu sriedž měsaca hapryla k rěcy Salu, pschěz kotruž jebi zašup do Mandžurskeje munucijchu 1. meje. Woni mějachu 6 divisijow a tež tajku rezervu, nimo toho šylnu artilleriju. Kuroki komandowasche hłowne wójsko, Rogi rezervu. Rusowje mějachu tehdom dwě divisiji pod generalom Zaulicžom na rěcy Salu, 4 divisije mějesche Linjewicz pola Wladymostoka, 5 divisijow stojesche mjez Liaojanom, Hajčzenom a Mukdenom, general Stössel z dwěmaj divisijomaj sedžesche w Port Arthuru. Pschekhod pschěz rěcy Salu běšče jara krawny a pomatki, ale jenož Zaulicž a joho Rusowje mějachu wulke ischody. Rusowje cofachu do Fenwancžena a Japanowje zahnachu jich hač k horam Fencžulien. Tehdom wobroczi so Rogi a čzhnjjesche na Port Arthur. Wot toho wofomika škuscha so, podawši na morju a na kraju rozeznawacž.

Na morju isčžowasche žaloštna zahuba admiralskeje łódže „Petro-pawlowsk“ 13. hapryla. Admiral Makarow zahiny. Z nim 600 wubjer-nych namótnikow a tež sławny molet Wasilij Wjerjeschczagin. Z admiralom Makarowom bě nowy duch do Port Arthurskoho łódžstwa pschischot. Toho zahuba znamjenja zahubu tohole łódžstwa. Wězo su tež Japanowje ischodow mēli, ale samo jo rozemi, zo su je zatajicž wědželi. Tať wujědže hiščeže po smjerczi Makarowa admiral Jessen z Wladymostoka a bijesche jo z „Kamimuru“. Japanowje zhubichu wulkej wójnškej łódži „Hatfuzo“ a „Toschino“, w juliju wudoby jo admiral Witgest hiščeže jónu z Port Arthura, ale to bě posledni kruč. Isčžowasche dospołne woblehnijenje twjerdžizny z kraja a morja. Železna wobrucž isčžowasche so wokoło Port Arthura. General Rogi nawozy čzežkich woblehnowacych kanonow na pschihóbdne městna, wotewriwšiji surowy bombardement nutškownoho města, z nowymi a nowymi wupadami swojoho wójska, kotrež zhubi 50 tysac mužow. Tež joho syn bu zabity. 30. novembra wobladži Rogi 203 metrowu horu, wot 18. hač do 31. decembra doby 6 Port Arthurskich wobtwjerdžiznych městnow, a 1. januara 1905 Stössel kapitulowasche. Pschipomnicž jo ma, zo 15. oktobra baltiske łódžstwo z Libawy wujědže a jo 21. oktobra z Hullskimi rybakami zrazy.

Na suchim kraju dóndže mjez tym t bitwje pola Wafangon 15. junija z 3. japanškim wójskom pod generalom Dfu, z kónc junija ze šchtwórtym wójskom pod komandom generala Modzu pola Rajeczju. W samim časim wójsk abži Kuroki muzke hórske drohi: Dalinskju, Fenczuljenskju a druge; generalaj Keller a Kennenkampf so jomu stajeschtaj, ale podarmo. 26. julija dóndže t bitwje pola Daschicžaa a 31. julija pola Tancelina, hdžež general Keller padny. Erjedž mjesaca julija pschibij na bitwischczo marschal Djama, kotryž so z generalemi Kuroki, Modzu a Dfu zjednoczi a čehnjeshje na Liaojan. Tu poda so mjez Djamu a Kuropatkinom krawwna wosmndnjowsta bitwa, pschi kotrejž beshje Kuropatkin, njemějo pschecy hišchje dosčj mocow, nucženy hacž t Mufdenej cofacž. Połdra mjesaca wotpoczjowaschtej a zhrabaschtej so wobě wójsce, ruske a japanške, hóijcy so ze swojich ranow, doniž 15. oktobra njedóndže t bitwje na rěcy Šcha (rěka mjenuje so Šcha, nic Šchaho, dokelž słowo: ho znamjenja rěku). Bóržy potom bu Mlefejew z bitwischczo wotwožany a Kuropatkin dósta hódnosčj rozkazowarja cyleje mandžurskeje armeje. Pschi bitwje nad rěku Šcha njeje žadny dobył, ani Kuropatkin, ani Djama. Wot teje doby njedóndže t wulkim wójnškim powdawkam na suchim kraju, khibja t mjeńškim bitwicžkam a pranjam přědnich stražow. Kuropatkin zhromadžowasche na stajnosčji nowe a nowe mocy pola Mufdena, wobtwjerdžowasche so tu, woczafuju japanški nadpad. Našta wulka zyma a znjemóžni na dlějšchi čas wójnške operacije, ruske kaž japanške. Galle 13. januara 1905 je něščto wjetšche mjenowacž: křobkly wobhježd japanškojo wójska pschecz generala Mišchčenka pola Inkon. Wosebje wjele njeznamjenja pať ani to.

24. januara, kaž wěmy, spohiba so žašy ruske lěwe křidlo t bitwje pod Sandepom, kotraž trasč je z pschedebrju nowych wjetšich štutkow. Tak štoja wěcy džensa.

Zapomnič so njemě na tšecže město, hdžež je so tež bič, a to je njezbožowna Ruska sama. W Pětrohrodže nastachu po Tšjoch Kralach a po znatym attentacze na cara wulke njepokoje, a tu tšělachu něšto ruske polki do ruskojo ludu. Torhoschczo psched „Zymškim hrobdom“ zbarbi so z četwjenjej krewju. Po drohach psichnoho Pětrohroda hanjachu kozacy, tšělachu a rubachu, hdžež trjechichu. Město dósta wójnški napohlad. Z hłownojo města pschecnjesechu so njepokoje do Moštwy, do Rigi, do Kalischa, do Warschawy, a wšchudže žadaja konstituciju. Studenczi Pětrohrobskeje university su so stajili, zo njebudža wjac na pschednoschti křodžicž, doniž njenastanu reformy. Profesjorowje Terjewskeje Dorpatškeje university nochcebža wjac pschednoschcowacž, dokelž studenczi nimaja myšle hromadže. Njepischecželste nowiny, wosebje jendželste, a potom židowški śwět, kotryž dže nowiny wobkńežuje, je z hidy pscheczjmo Ruskej wšch tele wěcy wězo žakosťnje naduť a hórsche ščiniť dyžli su, ale wjele, wjele je bohužel wěčno. Woprawdže je w Ruskej mnoho zhnětoho, a runje wójna je pokazala, kať zjebany, njerodny, na swój wužitk zmyšleny je knježacy šystem. Róždy pscheczěl Šłowjanstwa z cyla a dobroho ruskojo ludu wosebje so nad tym rudži a pschecje carej a jojo narodej dobyčzo nad šalschym njepischeczělom tam wonka a wustrowjenjo doma.

Ruske njeměry su, kaž je dopokazane, šylnje ze židowštimi pjenjezami a z jendželškim ščtaranjom kaž wubudžene, tať tež žiwjene, mějcy pschi tym křetro socialistiški nadych. A jeli ruske brónje bóržy njepočnu dobywacž, budže požoženo nic lěpsche, ale hórsche, a wołanjo za měrom čim wótrishe.

Ruska pał w tychle wobstojenjach njemóže na měr pschistupić, hewał je ta miliarda rublow, hewał su te tysacy ludźi, kotřiž su tam w dalokim kraju krawili, podarmo woprowane, a Japanſka, ta horda, zasakła pohanska Japanſka wobtnježi Aſiju a zawali ze swojim wliwom tež Europu, kotruž je tak wužiła, wot kotrejež je tak wukła, a kotrejež nětko tak płaczi.

Japanſka je so jara derje pschihotowała a lěta do časa wschitto do nadrobna pschemysliła. Wona měsjesće swóji plan, kotrohož hłowne rysi nam japanſke wuspěchy zjemuja: Koreju wobsadzić, rusko-aſiſte lódbžstwo zničić, Port Arthur dobyć a ruske krajne wójsko do njehospodliwych krajín Mandžurſkeje zahnać. Wschitto to je w skutku hižo hotowe, hacžrunjež je dlěje tračo dźiło so nadžachu. Baltiske lódbžstwo mjez tym w Madagaſko-indiſkich wodach na poſylnjenjo čaka, a admiral Togo je wujel, je wuwitač.

B Łužicy a Sakskeje.

3 Budyſchina. Po dlějšim čaſu bu w našim staroſlawnym tachantſtwje zaſy měſtno ſeniora wobſadźene. Zało nowy ſenior bu dotalny knjez ſcholaſtiſkus Jakub Skala wot najdoſtojniſchoho knjeza biſkopa Dr. theol. Furija Luſečanſkoho zapoſazany. Pschichodny měſac, 26. měrca, budža pjeć lět, zo poſledni ſenior, knjez Hermann Blumentritt, w Drježdžanach w katholiſkej khorowni w Biedrichowym měſće wumrě. Senior je po tachantu najwſchycje měſtno w tachantſkim kapitlu ſwj. Pětra w Budyſchinje. Dofelž pał je hižo dołhi čaſ dotal zaſtojniſtvo tudomneho tachanta ze zaſtojniſtwom japoſchtoſkoho wikara w kraleſtwje Saſkim zjednoczene, tuž bě najbóle tachant jeno džel čaſa w Budyſchinje a džel čaſa w Drježdžanach — a w nowiſchim čaſu pschipadowaſche ſamo wjetſchi džel čaſa Drježdžanam, dofelž je w herbſkich krajach zaſtaranja a dželka wjele wjacj hacž we Łužicy. Tuž je tež lnydom ſenior jobu zaſtupnił tachanta a biſkopa w čaſu joho njepſchitomnoſće. Tohodla je ſenior woſebje domjacy wótc tachantſtwa. Na tute wažne měſtno bu nětko ſchtwórtk 23. februara poſtajeny našy dotalny knjez ſcholaſtiſkus Skala. Wažne je tohodla zaſtojniſtvo, kotrež je našy nowy knjez ſenior naſtupić a kotromuž chce nětko wschě ſwoje mochy poſwmjećić. Bóh chce joho poſylnič a joho nam dale ſtrowoho zdžeržecž k zbožu tachantſtwa a cyłeje dióceſy.

Na wuprózdnjene měſtno ſcholaſtika bu na ſamnym dnju poſtajeny knjez ſeminarſki direktor, dotal kanoniſkus a konſiſtorialny aſſeſſor Franc Lóbmänn. Schtó by tež tohole horliwoho knjeza njeznał! Z njeruſtawacej prócu nawjeduje ſwóji ſeminar a by tež pschecj zaſy čaſa namała, hiſchće wjele wupomhač w duſhepaſthſtwje, pschi Božich ſłužbach a w ſpowednym ſtole. Tuž bu tež jomu nětko ſpožčene měſtno ſcholaſtika w tachantſtim kapitlu ſwj. Pětra. Zoho pał wocžatuja dale hiſchće mnohe a napinace dželka, dofelž ma, z dowolnoſčju kultuſminiſterija, dale hiſchće tež woſtačž direktor wučerſkoho ſeminara. Tuž móžemy jeno pscheczo wuprajicž, zo by Bóh jomu tohorunja dotalnu ſtrowotu zdžeržek a joho mochy poſylnaj.

Pſchipołdnju tji ſchtwórcž na dwanaćje podachu so wschitcy tudomni knježa wikarojo do tachantſkoho konſiſtorija, zo bychu ſpomnjenymaj wyſokodoſtojnymaj knjezomaj ſwoje zbožopſchecža wuprajili. Tež tachantſcy zaſtojniſkojo to činjachu. Tohorunja běchu na žadnu ſwjatocžnoſć tež žwonkowni

knježa kanonikojo z Lužich a z Drježdžan pschijeli. — Tuž tež Bošol woběmaj wyšokodostojnymaj knjezomaj pscheje swoje najwutrobnišče: „D a j B ó h z b o ŝ o!“

Z Budyšina. Město mēsačnjeje zhromadźizny mēješe naša „Jednota“ minjenu njedželu 19. februara póstniesku zabawu w tudomnej towaršni. Na započatku, hnydom po 8 hodžinach wječor, powita předsyda přítomnych, hosći a sobustawy, mjez kotrymiž běchu nas tež počesćili naš knjez protektor, scholastikus Skala, k. direktor Nowak, k. farař Winger z Lubija, kotryž jako založer towarstwa jomu w lubosći přikhileny wostanje, a tež k. farař Nowak z Radworja, a k. wučer Sommer. Program njebě předolhi. Najprjedy so wuspěwachu 4 čisla spěwow, kotrež buchu cyle derje přednjesene. Dolha koľbasa w póstniskim času tež njesmēdžeše wuwostać. Najwjacy prócy je tu mēl z wuwučowanjom naš k. dirigent cyrkwiny wučer Rječka tu a k. wučer Wjerab při wšelakich přihotach. Na to scēhowaše džiwadlo, wjeselohra: „Wona přijēdže“. Tu bě sebi zasy wšitku móžnu prócu dawał knjez městopředsyda katecheta Delan, kotryž bě hrajerjow wuwučował, mējo k tomu dla wšelakich njelubych wobstojnosćow jenož cyle krótki čas. Tuž móžemy tež jomu a hrajerjam jeno džak wuprajě za wšu prócu, kotruž su naľožowali. Běchu to naše sobustawy Raab, Cyž, Hajna, Wjerab jun. a Krečmer. W 10 hodžinach bě to wšitko dokónčene, a potom scēhowachu reje, kotrychž so jónu zminyinē njehodži, a zdžeržachu šwarnu črjódku sobustawow a hosći wjesolých hromadže hač do zažneho ranja. Tak móže „Jednota“ ze swojej póstnieskej zabawu cyle spokojom być. Wopyta bě runje dosć a je so přez wudawanjo khartkow z najmjeńša přepjelnenju wobarało. — Přichodna zhromadźizna budže, da-li Bóh, 12. mērea.

3 Hajnic. Wobstojnosćam k woli smy porjad Božich službow pola nas takle pschemēnili: Džěfawe dnj je Boža mšcha (mjez tym) w 7 hodžinach, pónđžu a šchtwórtk (šchulsta Boža mšcha) w 1/2 8 hodž. Ćewak mšcho je, kaž mšch w „Krajanje“.

Schērachowiske towarštwo knježnow je pónđželu swojim sobustawam (kotrychž je 190) a hosćom krasny wječor wobradžiko, kotryž wo nadobnym zmyslenju šwēdže, towarštwo wobknježachm. Zehrachu nam wulcy luboznu a něžnu hru „Dwē macžeri“, w kotrejž so nam wopisuje, tak je ta jena macž, Macž Boža, swoju luboštnu mōc zjemila macžeri druhej ... Tuta, hrabinka, bě swojej jeničkej džowcy dowoliła, zo by k swjatomu městu Soretto pobožnje cžahnyła; ale tu hlej: turlowski namōrny rubježništi žty lud jeje džowfu zaja, pschež morjo do Tunija zawjeze a sama kralowa Tuništa pobožnu pučžowastu, wěrnou čželčžowastu Marije knježny a kraloweje, žaľostnje trjadowašče, pschesčžehašče. Marija pať, kotraž kōždomu, šchtōž k nej so wē a woła, tež tu swojej šwērnej služownicy, spodžiwje a miľosčiwje tež jeje macžeri, pomhašče ... (Wšcho so tu wupisadž njehodži.) Ale bě to krasne pschēbstajenjo, njedch serbske knježny podobnje wustupuja! Wēšche to hnujaca, nimo mēry rjana a k tomu — tak wuštojna hra w kōždym nastupanju! — Tež druhi, wjeselschi truch je so wubjernje spodobal. Budyšchcy knježa, kotřiž su swjēdžen wopytali (ff. kanonikaj scholastik, nětk pať senior Skala, direktor a nětko scholastik Löbmann a katechet Delan), kaž tež bu

že rta knjeza školastika vobšwēdcžene, su poŋnje spofojeni so wotfalili. Šewaf
bēchu tam Hajnicžanscy.

3. Vácjonja. Zańdzenu njeźdzelu 19. februara mjejske našej šulski wubierk wurjadnu zhromadźiznu na tudomnej farje, zo by na pschimerjene czešćne waschnjo postronił swojoho pschedydu, knjeza kublerja Michała Pjecha z Libonja, kiž je 20. februara sydombžejate lěto swojoho žiwjenja docpěl. Knjez Pjech je wot lěta 1858 hač do nětko, potajkim sydom a štyrcecy lět bjez pschetorhnenja sobuštaw šulskoho wubierka, dwaj a dwacecy lět je swěrnje, woporniwje a swědomicze zaštał jara wobczěžne zaštojnstwo poškadnika, kotrež sebi wosebje wjele časa a prócy žada. Wjžo ičěšnje lěto wón nětko jako pschedyda našce zhromadźizny namjeduje a wužił šule a šulsteje wosady wustojnje a tež raznje zastupuje. Našej knjez jubilar, kiž je sebi tež hewak jako gmejnski pschedstajeny, kralowski stawnik, sobuštaw kuziškoho sejma a na druhe waschnja mnohe zaslužby wo našcu wokolinu a serbski lud dobył, je za tutón dołhi čas bjez mała počnoho počłěstotka jara spomóżnje stutkował za rozwiće našceje šule zwonkownje a tež znutskownje a z tym tež za cyłu wosadu. To je tež kralowska wokresna šuliska inspekcija zdońje a počnje pschipožnała we wosebitym wulcy czešćacy m pschipsu, kotryž je jomu wčora z pschipskymi słowami lokalny dohladowač farać Libsch pschepodał. Šulski wubierk sam pak bě wobzamknył, jomu pschipowanajcy diplom daric, kotryž je jomu pschi tutej sšadnocy z rjany m pschipsy słowami knjez cyrtwiny wučer Syman k pschepodał. Tutón diplom, w serbskej rěči zěstajany, je naša serbska k. Smolerjowa knihićišćcžeńja w serbskich barbach nic jeno jara krańje, ale woprabže wumješcy wumjedka, tak zo budže tale votivna taśla we swojich cyłe pschimerjenych ramach rjana deba a tež trajacy pomnik, kiž budže hišće dalschym narodam a časam swědcyć wo dołhim spomóżnym a nješebicžnym stutkowanju knjeza Pjecha za šulu, wosadu a kraj. — Zawěšće ma tak wjelelětna džělawość, kotryž je našej jubilar bjeze wšchoho zarunanja, jeno z lubosce k dobrej wěcy a z mnohimi woporami zjawnym naleznošcam poswjecyć, tež prawo na zjawnu křwalbu, a tohodla wuprajany jomu tež na tutym městnje džak a pschipožnaćo šulsteje wosady a pschipsy jomu z cyłej wutrobu, zo by Wóh jomu, wujomu „swěrnemu wotroczej“, kiž je „horcotu a cžežu dnja“ sczerpnje a wutrajny nješak a tak swěrnje jobu džěłak wo joho minic, nadobnje mytował z hišće dołhim a strowym žiwjenjom na zemi a něhdy z křónu nješmjertnošce we swojim njebieskim raju. — J. L.

3 Róžanta. Wutoru běšče tomu 25 lět, zo knjež cyrkwiny muczer Wjenka w našej wsy skutkuje. Tohodla jomu hižo njedželu Ramjenska konferenca muczerjow pschěz swojoho pschedsbydu a nětotnych zastupnikow pschepoda čestny jubilejny dar. Wutoru pak jubilaraj wupraji najwutrobnišchi džak kłoschrŕŕŕŕŕ knježstwo tež za joho smědomite džěto w cyrkwi, wuhotowawšchi z dobom smjedžerŕŕŕŕŕ hošćŕŕŕŕŕ na administraturje. Šako znamjo džaka a pschŕŕŕŕŕŕŕŕ pschepoda knjež propst P. Leopold jubilaraj wumjeksny wumjedžene smjecjo „dobroho pastyrja“. Krasna „biblija“, dar jenoho joho přjedawšchich šchulerjow, je knjeza jubilara tohorunja wulcy zwjeseliła. Mjěch so wschŕŕŕŕŕ pschecja, kotrěž buchjo knjezej Wjeny w tychle dnjach wuprajene, dopjelnja, a njech je nam joho spomóžna džěkawosć w cyrkwi, šchuli a na socialnym polu hišćŕŕŕŕŕ mnohe lěta zdžeržana k wěčŕŕŕŕŕŕŕŕ a časŕŕŕŕŕŕŕŕŕ zbožu našchje wokolinj. — Tež Pojoł wupraji směrnomo jobustawej našchoho towaršŕŕŕŕŕŕŕ a dobromu Serbej najwutrobnišche: „Daj Bóh zbožo hišćŕŕŕŕŕŕŕŕ mnohe lěta!“

— Hrać dotal so tu na schulschich temschach jeno ferslusche spěwachu. Pšched někotrym časom pať sebi lnjez cyrkw. wučerž Wjeńka z domolnošču duchowneje wšychnoščje wobštara krótkie modlitwy, kotrež so na započatku a fóncu, kaž tež pšchi hłownych džělach Božeye mšče spěwaja, tať zo su džěczi nic jenož z čětom, ale tež z myšlemi swjatomu štuťkej pšchitomne. Šdnyž so jenož ferslusche spěwaja, džěczi hušto došč jenož ferslusč spěwaja a na to, šchtož pšchi mohtarju so stawja, nječedžbujja. Šnadž tuta wěc tež druhdže pšchwiwnikow namata!

Ze Sernjan. Ralbičanska „Lilija“ rosće; hižo 10 lět. Běše to 24. januara 1895, zo so na Konječanskej šuli „Lilija“ založi. Wot toho časa je rostla a hišće rosće; wona kěče a luboznu wón rozšěrja ze svojim krasnym, samo wumjelskim spěwom; kak rjenje měšaja so znošowace soprany a cunje alty z jasnymi tenorami a hłubokimi basami. Tule wón, my čujachmy ju na spěwnym wječoru, kotryž běše nam spěwarske towarstwo „Lilija“ zańdženu njedželu, 19. februara, w Sernjanach wuhotowała. Spokojeni a wokřewjeni běchmy wšitecy. Někotři so njemóžachu dodžiwać na rjanych, čistych, jasnych a wumjelscy wuwučenych hłosach spěwarčkow a spěwarjow. Z wulkej wustojnosću přednošowachu sydom měšanych khorow, samo jedyn 5-hłósny, kotryž posledni so powšitkownje tak derje spodobaše, zo dyrbješe so na wosebite přeco po koncerće hišće jónu wospjeto- wać. Haj wutroba so zraduje, hdyž narodne spěwy w rjanych harmonijach zasłyšiš. Potom je či hišće jónu tak luby, zynk serbskoho słowa. „Lilija“ je nas zahoriła za serbski spěw, za serbsku řeč a serbske wašnje. Nowu lubosć smy zasy čerpali k serbskej zemi, za serbski statok a serbske žiwjenje na tutym: hospodarjenje a džělawosć a nic wosebnosć a knježenjo. Tak chcyše nas to žortniwa hra ze spěwom: „Jufk a Mařka“ (Bräuerer Jurij a Šelcec Hańža) wučić. Ryzy serbski běše cyły program — w spěwach tak derje kaž w žortniwych wustupach, ničo cuze, štož běše mohło serbske wucho ranić. Žortniwe přednoški drje běchu z němskoho žórła, tola běchu cyle po serbskim wobdžělane a za serbske wostojnosće připrawjene, a hačrunjež žorty, běchu tam a sem tež powučowace.

Kóždomu lubił je so tež wumjelstwu a žorty. Běše jich sydom měšanych khorow; „Naše Serbstwo z procha stawja“ wot Kocora, „Reja w meji“ wot Krawca, „Jank a Hanka“ — po prawom dwaj spěwaj: „Do zahrody wušla Hanka“ a „Hanka, ty sy moja“, ale zjednocenej přez wjazacu štučku; spěw wo hołbjach: „Hdyž ja rano z łoža postanu“ a „Bur w Kukecach něhdy je wotročka měl“

Tak wotměnjachu so spěwy, wumjelstwo a žorty. Běše jich sydom měšanych khorow; „Naše Serbstwo z procha stawja“ wot Kocora, „Reja w meji“ wot Krawca, „Jank a Hanka“ — po prawom dwaj spěwaj: „Do zahrody wušla Hanka“ a „Hanka, ty sy moja“, ale zjednocenej přez wjazacu štučku; spěw wo hołbjach: „Hdyž ja rano z łoža postanu“ a „Bur w Kukecach něhdy je wotročka měl“

(Přefracžowanjo w pšchitožn.)

Příloha ke „Katholskomu Posolej“ č. 8.

25. februara 1905.

wobaj wot Pilka, „Hanka luba“ česki hlós, wot Krawca wobdžěłany, a „Čohodla so njewjeselić“ — zawodny khor ze Smetanoweje opery „Prodaná nevěsta“. — Selcec Haňža spěwaše sopranowe solo: „Papotawa“ a knjez Čornak: „Što radosć rjeńšu dawa“ wot Kocora. Tež jedyn štyrihlósny mužski khor a kwartet slyšachmy: „Serbske holičo“ a wjesele hajnka: „Po polu, po zelenej holi“, wobaj z Kocorowych štyrihlósnych mužskich khorow. Žortniwy dwojospěw: „Hans a Pětr“, po prawom: „Jurij a Jakub“, spěwašaj Žur z Ralbic a Bräuer ze Šunowa.

Po koncerće džakowaše so dirigent k. Hajna wšitkim hosćom, kotřiž su z wopytom swoju lubosć k „Liliji“ wopokazali — dopokaz, zo towarstwo njeje zaccpate, ale lubowane a čescěne. Wšak su hosćo towarstwa z daloka na wječor přijěli, z Kulowa hnydom dwaj wozaj. W nahladneje ličbje běše Kulowske „Bratrowstwo“ ze swojim dirigentom k. kantorom Tiltschom zastupjene. Tež Rakečanska „Lipa“ bě derje zastupjena a Khrósćanska „Jednota“, zastupjena wot k. předsydy kapłana Justa, dirigenta k. kantora Hile, k. kapłana Miča a druhich. — W mjenje wopytowarjow porěča k. kantor Hila z Khrósćic słowěčko, džakowaše so „Liliji“ za rjane spěwy, z kotrymiž bě nas zwjeseliła, wuzběhny z připóznawacymi słowami woporniwu prócu dirigenta, kaž tež spěwarjow a spěwařkow. Khwaleše jich jara. Haj khwalby je to tež hódne, wosebje džěło a próca dirigenta k. wučerja Hajny. Dokelž wón džěn je někotre wěcy hakle přewodźeć a cyle předžělać dyrbať, kaž: Krawcowu „Papotawu“, a tež poslednje štučki „Čohodla so njewjeselić“, „Doktor Spěšny“ a „Juřk a Mařka“. To je wulke, z džěła jara čězke džěło. Někotry wječor je na to woprowať. Knjez Hajna je dirigent towarstwa z čěłom a dušu. Wjedže towarstwo, džěła za nje a žiwi je; njeda sebi wot towarstwa služić, ale nje-sebiěnje služi jomu; njerěči a njelubi jenož, ale džěła přinjese hotowe skutki. To je wšeje khwalby hódne. Tuž je sebi wón, kaž tež spěwarjo a spěwařki, zaslužil třiokróćnu hrmotacu sławu, kotruž k. kantor Hila na towarstwo „Liliju“ wunjese.

„Lilija“ džěła a budže hišće wjacj džělać. Dobra wola tu je a tež zahorjenosć za spěw. Njecha jenož pěsnički spěwać, ně, swoje mocy chce tež k česći Božej naložěć, wosebje za pozběhnjenje swjatočnosće Božich službow na rěčnych časach. Dokelž Bohu dyrbimy služić, tak derje hać jenož z našimi mocami móžemy, a hdyž je nam Bóh dar spěwa dať, čohodla jón nic tež joho službje poswjećić. Bohu, do cyrkwy, słuša najlěpše, štož mamy. Abo je za cyrkej kóžde spěwanjo dobre dosć, za dom Boží, w kotrymž naš najwyšši, wšohomóćny kral, drje zakhowany, ale tola w swojej majestosći a krasnosći wěenje a wopravdže bydli a knježi? Tohodla ma so w cyrkwi, wosebje při woporje Božej mšě, při tak swjatym skutku přjedy wšoho rjenje spěwać a nic wołać. Zo by so to čím lěpje docpěło, budže „Lilija“ wosebje nětkole w posće serbske kěrłuše wuknyć, zo

bychu kërluše, kotrež hižo spëwamy, čim rjeńšo so spëwale a nowe so nawukle. We „Wosadniku“ je hišće wjele rjanych kërlušow, kotrež lud njemóže a tohodla so tež ženje njespëwaja. Wukńmy a njebojmy so džëla a prócy. Wšitko pak k Božej česći a nie swětneje khwalby dla! — Slawa „Liliji“!

B cyloho swëta.

Rëmsta. Tolerancny namjet centra bu ze 151 hłosami pschecziwo 113 hłosam komisiji pschepodaty.

Rom. Psched krótkim bëshje we watikanje swjatocznošč, kotraž husto njeje: swjaty wótc Pius X. sam je 29. januara w Sixtinskej kapali mëshniła na biskopa swjecził. To so jara z rëdka stawa. Tak je Pius IX. 31. julija 1874 w swojej privatnej kapali swojoho tajnoho komornika Sanminiatielli-a a Leo XIII. 25. mërca 1889 we wójwodskej sali archybiskopa za Florenc Bausa a archybiskopa za Sienu Zini-a z dobom swjecził. Pius X. čechšje swojoho pscheczëla hrabju Nadini-Tebešchi, pomjenowanoho biskopa za Bergamo, wosebje wuznamjenicz, zo jomu sam biskopstu swjeczižnu wudžëli. Pschi žadnej swjatocznošči bëshje wjac kardinalow pschitomnych; tež wulka zhromadžizna hoščzi z najwšchšchich zemjanskich swójbow a wšchelacy zastupjerjo diplomatije bëchu pschitomni.

Ruska. Woprawdže njezbožowny w tym času to kraj. Z wójnu so nješchlachczi a doma hubjenstwo nie male, zbëžtatški duch žëli so we wutrobach mnohich a wudobhwa so tam a sem jako woprawdžite płomjo. — Wëčzora tñdženja, 17. februara wječor rozščërjachu wosebite kopjena časopisow zrudnu a hrózbnu powëščz wo nowym attentatu. Wulkowječch Sergius Alexandrowicz bu w Moskwe z bombu morjeny, hdyž popoldnju z historistoho mušjeja do Kremļa jëdžëšje. Njesutt sta so pola justicnoho hroda, hđžëž bu bomba pod joho wóz čisijnjena, kotraž hnydom rozbuchny a wóz roztorha. Wulkowječch bu tež na čaštki roztorhany, hłowa a nobi wot čëzla motorhjene a daloko rozmetane. Tež pohoncž bu na smjercž ranjeny a wumrë a wjele wosobow tohorunja ranjenych. Wšchë wotna justicnoho hrodu buchju rozbite. Mordarja, kotryž čechšje čëtnyč, popadnychu, brón bu jomu wotenzata, bu potom zajaty. Wón mordarstwo njepřëšëšje, ale wudawajšje so jako jobustaw revolucionarnoho zocialistiskoho towaršstwa a wupraji, zo je po poručžnosčzi činił. Swoje mjeno pak so wobarašëšje mjenowadž. Tak je ličžba krawnych njesuttow w tutym kralestwjë hrózbny a zbëžtow so zaji wo jedyn tajti njesutt powjëtšchila, kotryž je zacpijomny a wohidny cyłomu zdžëlanomu swëtëj. Zamołšjenjo to zawëščë njeje, zo bë Sergius „najbóle hiđženy muž“, taž židowšë časopisny joho mjenuja, a „wjednił najhóřšëšje reakcije“ pschecziwo kóždej reformje.

Njedžiwajo na to, zo je wotmyslene mordarstwo pschecy zacpijomne zabłudženjo čłowjestkoho ducha, bu tale bomba čisijnjena w času, hđžëž mër a pokoj, zakladaj za polubjene reformy, so po zdacžu zaji wróčëšëšje. Tola runje to so založerjam njeporadžëšjeje revolucije njelubjëšje a tohodla špytachy nowy trachacy šrëč za knježëštwu, zo bychu reformy a šnadž cyle druge wëcy wunucžili. — Šačž je to woprawdže pučž k tomu, rozomni dnëluja a so boja, zo zmëja nawopacžne štuttowanjo. Dofelž bomby su tola kruty dopokaž, zo čzi, fotšiz je mjetaja, njesju hišchëžë duchownje a moralisčy žrali, jobu knježicž a rjadowadž.

Tež je wulka lža, zo je tale bomba muraž powšchitkownoho rozhorjenja ruskoho luda; tón njeje na tom wina, ale tutón attentat je stuf zběžatstwa, wjedženoho wot lože, kotrejž žadny srědk pschěhubjeny a njechmanj njeje, zo by swoje zaměry docpěła. Tuž je tež attentat w Moskwyje zasn hrózbne menetekel za zdžělanj swět, hdže nješčěječzanstwo lože ze swojima wupłodoma, socialismom a anarchijom, wjedže.

— Wulkim Parizskim nowinam so pišče: General Stössel je ze swojej žonu do Adena (w Persijskim zaliwje) dojeł, hdžež so joho schtyrjo žurnalistowje wupraschowachu. General Reik tołmaczeše. General Stössel prajesče: „Japaniski stabny čef Seži je mi zdžělit, zo Japanowje pschi wob-
lchowanj Port Arthura zhubichu 100 000 mužow. Mi bč jenož schěšć tysac granatow zbyło a dwaj milionaj patronow. Z tym njebč možno, frontu 25 kilometrow schitacž. Hižo někotre měsacy dōstawachu wojacy wschědnje konjace mjaso, z maschinskim molijom pschichotowane. Kapitulaciju wozjewich sam hjez čzežskuli radu. Čarej tym do wole dał, hačž sebi pscheje, zo bych twjerdžiznu do powětra wutščělit abo zo bych kapitulował. Wón sebi wuzwoli, radšchi mjenšče mjeno w stawiznach mēčž, hačž 30 000 mužow woprowacž.“ (Kaž je znate, su po padže Port Arthura Stössela winowali, zo je twjerdžiznu do časa wudał, haj zo je ju hiščče měsacy džeržecž mohł. Wny to ženje njewěrjachmy, ale widžachmy w bajach pschilobdžerstoho hada a žoktu zawisčž.)

Porjedženka. W čisle 7. strona 59. we wozjewjenju, nastupajo n o woho archybiskopa za Bamberg, ma rěcač: Ze to Dr. Friedrich Filip **Albert**, nie Albert.

Wschelcžizny.

* **Wěsto Barlin je druhi milion swojich wobydlerjow doščahnyło.** Sdnyž so z Barlinom zwijowace města, kaž Charlottenburg, Schöneberg, Wilmersdorf atd., do „Wulfo-Barlina“ liča, bliža so wobydlerjo hižo blizko třecžomu milionje! A w tymle morju wobydleri je wjac stowtysac katolikow. Wulki džěl tychsamych pak pschěz mēščane mandželstwa, woczehnjenje džēczi w njekatholiskej wěrje, so najščeji cyrkwi tam zhubja. Wschelake katoliske cyrkwy drje su w Barlinje a pschědměstach hižo twarjene a něhdže 100 katol-
fskich mēščnikow tam stutuje, tola wscho to hiščče njedosaha. — Podobne zrudne wobstojenja su tež w naščeji sakiskej diašporje.

Naležnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1905: kk. 333. 334. z Mnišonca: Wórša Pólankowa, Ernst Pólank, 335. 336. ze Sloneje Borsée: Jurij Lebza, Mikławš Mōńk, 337. August Robl ze Židowa, 338. Jakub Kral z Čemjerje, 339. Jan Helgest z Budyšina, 340. 341. z Radworja: Mikławš Běrk, Madlena Wūńčec, 342. 343. z Bronja: Mikławš Rječek, Mikławš Žofka, 344. Mikławš Wičaz z Kamjeneje, 345. Jakub Žur z Lutowča, 346. Jozefina Seyfertowa, knjeni nad Dobrošicami, w Budyšinje.

Sobustawy na lěto 1904: kk. 747. Michał Bjars z Khelna, 748. Jakub Hantuš z Radworja, 749. Jakub Žur z Lutowča, 750. Mikławš Bělk z Boranec.

Na lěto 1903: kk. 810. Jakub Žur z Lutowča.

Na lěta 1899, 1900, 1901, 1902 N. N.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo: k. Jakub Žur z Lutowča 50 pj.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 9017 hr. 40 pj. Dale woprowachu: J. L. ze S. B. 3 hr., k. W. z Budyšina 1 hr., přez k. kapłana Šoltu: kubler M. Žur z Njebjelčie 3 hr., J. Š. z Marijinocho Doła 2 hr., po Bjesadže wowčerjo 60 pj.

Za twarjomnu nowu cyrkej we Wulkim Šunowje: J. L. ze S. B. 3 hr.

Za cyrkej we Wulkim Hojnje: J. L. ze S. B. 2 hr.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 12480 hr. 8 pj. Dale darichu: Молоканы (331,10): Lubijski přečel staroho nana nawabi 1 hr. 50 pj.

Zaplać Bóh wšëm dobročerjam!

Za terciarow: Zemřela je sotra: Herta Hana Paula w Małym Šunowje. R. i. p.

Sobustawny bratstwa „Šězuseje Wutroby“ a „Zapošćelstwa modlenja“ maja swoje dobre skutki a modlitwy w měsacu měrcu Bohu woprowač: „**žo bježny jo w prawym duchu modli.**“

Spěwanske hodźiny „Jednoty“ w Budyšinje započínaja so hakle zasy wutoru **14. měrcu.**

„Meja“

jutře njedźelu 26. februara swój **10. založenjski swjedenj** wječor 1½8 hodźin we „Wjesnej korčmje“ w **Radworju** wotměje.

Katholske Kasino w Kamjencu

změje jutře njedźelu 26. februara w hosćencu „**Königstreu**“ **zabawny wječor.** Započatk w 6 hodźinach.

K tomu přeprošuje

Předsydstwo.

Šhěža je na pschedan

w **Autowje** pola **Panczic** čisło **24.** Dalshe je tam zhonič pola wobšedzerja.

Šonjeczanski mlhu

poruča: **Wofu**, **džecz**, **jeradela** a **wšitke druge nalětne šmjenja** — jenož **najlěpshe družiny** —

tohorunja rjanu wuležanu **pschencznu mulu**; wšitko po kaž jeno móžno **tunich płacžiznach.**

Dale **briřety** poručam po tunjej płacžiznje, tež hač do domu na požadanjo wobštaram.

W Šonjecach pola **Róžanta.**

Miklawš Čornak.

Pjekarštoho wucjobniča

pyta **A. Biesold**, pjekarški mištr w Budyšinje na bohatej dróze.

W Radworju na kwasu 14./2. je něchtó mój **dobry czorny klobuk** we wjesnej korčmje sobu wzał. Prochu joho, zo by jón pola **f. Hantuschy**, gmejnskeho pschedsjojiczerja, wotedał.

W.

Dženšnišce čisło wopchija 12 stron.

Čisłč Šmolercjec knižicšćetnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katolski Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w knihaŕni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěštki plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudomy časopis.

Wudawany wot towarstwa ff. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, faraŕ w Budyšinje.

Číslo 9.

4. měrca 1905.

Lětnik 43.

Gapon džela.

Štótžkuli so z politifu zaběra, nowiny číta, zhladuje do Ruskeje. Strašne powěsće psichadžeja. Wšcho so mucži, wari. Šhorn je tón słowjaniski hobr, totrhož so hišćeje njedawno wšchón swět bojeje, a tohodla so tež njemóže wobróć małoho, šhrobtoho Dawida, kiž so w narańskej Afijiskej na njoho zaběhuje. Nětko wěmy, pscheczo je tak słaba joho ruka, tak tupa joho brón. Mječe wotupuja w domowych bitwach, dynamit a bomby džělaju doma mjez ludom hrózbnišcho hač wonka w rjadach njepschecželow. Wjele z tych, kotrychž na Japanow ščelu, bychu šhroblišcho ššli a zwólnišcho na cara a joho swójbu. Wšohi Kuropatkin.

Nješšym politikaŕ — ani po štronje Pobjedonoscewa, toho kata wšcheje swobody, za totrhož je w šwěće wuwofany — a tola tamam, zo so lud doma wo konstituciju pomina z bombami w rucy, hdyž so wot wonka z durjemi nutšlama njepschecžel. Kaifu šchodu, pienježu a politistu, ponjeje Ruska a z njej Europa, jeli pschehraje. Štótž w tajkim čašu njeměr šyje, njeje pschecžel ludu a wótcžiny.

Hdyž njeměry w Pětrohrodže nastawachu, hdyž so lud hromadže a z wotmachom k carej čiščeske, hdyž so potom frej ludu pola po naměje pschod carštim hrodom, rozniše so z dobom mjeno „Gapon“ po čyłym šwěće, toho muža, kiž na čžole ludu krocjeske, tamnu krawnu njedželu.

Ale z toho pschecžela ludu bu nahle hotowy zběžkaŕ. Šmjerči a policii wučžetnywšchi šchžuwa lud do nowych zběžkow a njeměrow, za kotrež změja tola jenož z krewju potucžicž. Wuda pišmo a ze šamšnej ruku je podpišawšchi rozpóla je kóždydomu z 11 wotrjadow towarstwa fabrickich džělacžerjom.

Tele pišmo je nimo měry wuznamne a wujasnja wjele. Tuž je tu podawamy:

„Ródní z krewju związani bratřja, towařšowje, džěłaczerjo!

Džěchmy pokojnje 9. (22.) januara ł carej po sprawność. Do časa wojewichmy wo tom joho dohanjerjam, ministram, a prořchachmy, zo bychy wojsko cofnyli a naš swobodnje puřćezili ł našomu carej.“

Samomu carej pošłach 8. (21.) januara list do Carřłoho Sioka, prořchach, zo by wuřćoł do řiedź swojoho ludu z wutrobu nadobnej, z duřhn mužřkej. Ruřłowachmy jomu ze samimym žiwjenjom, zo řo njedótknje ničtő joho wořoby. A řhto! Rozła řo krej njewinowata.

Zwěrjata ... joho zařtojnicy, wurubjerjo pořłada (trajnoho) a ruřłoho naroda! Swědomje požadachu, mordarjo być a řtachu řo mordarjo našćich nježbrónjenych bratrow, řonow a džěći. Ruřłe carřłich wojatow, kotřiz morichu džěłaczerjow, njeseć wobrazy carowe, přćetřłichu wobrazy a zabichu w naš wěru do cara.

Tuž, bratřja, běda na ... pořłatoho přćez lud, běda na cřty joho hadowy řód, na joho ministrow a rubjeźnikow njezbožownoho ruřłoho kraja. Šćtőž a řaž móže! Wřćěch, řćtőž chce woprawdže pomhacž džěławomu ludu ruřłomu, zo by swobodnje živy był a wodynćomał, wołam na pomoc! Wřćěch rozřwěłenych řtudentow, wřćě organy revolucije, wřćěch!

Šćtőž njeje z ludom, tőn je přćezřowo njomu! Bratřja, towařšowje, džěłaczerjo cřteje Ruřłej! Njeřtupicze řo do džěł, doniz njedobudžćezje swobodny! Cyrobu za řebje, řony a džěći, a teź brőř domolam wam bracž, hđzež řo wam hđži. Bomby, dynamity — wřćitko dowołam. Njewurubće jenož domow privatnych a řlamow, hđzež njeje cyroby ani brőnje. Njewurubće řhudnych, řđalucze řo, namocowacž njewinowatych.

Řepje přćepuřćezćiz 10. řnadno^T łapacow, dyzli zahubicž jenoho njewinowatoho. Twaćće barikady! Rozwalucze carřłe hrody, wutupće policiju, lud hđzacu! Wojacam a wřřćam, swojich njewinowatych bratrow řoncowacym, jich řony a džěći, wřćěm bracžam ludu — moje pařtřřłe pořłecžo. Wojacam, kotřiz budža ludej na pomoc w bėđženju wo swobodu — pořohnowanjo,

Wot jich wojeřłej přćiřłahi, řłoženeje přćerađnikej, kotřiz njeje ani swojoho ludu řłyřćecž cřćył — wot teje wojeřłej přćiřłahi jich wotwřazuju.

Drozy towařšowje, řjekowje!

Njeřpaducze na duchu! Měćće dowěru, zo bőřzy wurwojujemy řebi swobodu a řprawność. Ruřłuje nam za to krej, njewinowacze přćelata.

Wocřłiććezucze, wotpřřucze, řćtőž móže, a rozćěřřucze mjez řobu a po cřłej Ruřłej — moje piřmo a řestament, zwołajcy wřćěch pođćiřćezěnych, poniženych a zařtorčěnych w Ruřłej, zo bychy řtanęli ł wobrónje swojich prawow.

Řeli mje dořłhnu, řeli rozřłeja, wjedžće dale wojowanjo wo swobodu. Špominajće řtajnje na přćiřłahu, mi řłoženu wot 100 řřłacow řprawnych džěłaczerjow. Wojucze, doniz njebudže zwołana řonotřtnanta (řhromadřizna řkonstituciju přćiřłotowaca) na zařładže powřřřłownoho, njepořřěđnoho, jenajřłoho tajnoho wořłbnoho prawa, doniz njebudža woleni přćez was řamych, řćłitajcy wasćich řajmow (interěřow), najpomnjenych w našćej prőřřłwje na přćerađnika. Řjedč je řřwa řřhadžaca swoboda ruřłoho ludu!

Řětrohrőđ, 1905 22. januara w 12. hđđinje w noćy.

B Ružicu a Sakskeje.

3. Matohu Wjelstowa. Tudomne buriske towaršтво a z nim zjedno-
čjena nalutowańnja mějeske njedźelu 26. februara swoju naletnju hłownu
zhromadźiznu. Sobustawow bě so nahladna čtrjoda zefčła. Pšchednyda Mónf
Čzemjerczański wotewri po 3 hodžinach zhromadźiznu a powita z wjeselošću
telko zhromadźenych, wosebje pak tež wšysočostojneho knjeza seniora Stalu,
kiž bě tež towaršтво ze swojim wopytom počezčik a potom knjeza wučerja
Sommera, kiž bě z lubošću pšchihwatał, zo by sobustawow z wurjadnym
pšchednosćkom zwjeselił. — Po dženškim porjedze poda najprjedy pokladnik
zlicžbowanjso minjenoho lěta. Po skónčenju tutoho dźěla dženštoho porjada
z nělotrymi namjetami, mějeske spomnjeny knjez wučer Sommer za towar-
šтво jara zajimacy pšchednosć wo Sibirii a jeje wobstojnosćach, nastupajo
lud a kraj. Zawěno wulkojne wobrazy to běchu, fotrež so tu wóčku pšched-
stajachu. Z wulkej fedžblinosću scžehowachu pšchitomni zajimawym skowam
rěčnika. A horcy džał bu jomu za joho prócu a lubošć, kiž bě z tym
towarštwu wopotažak. Wotoko 1/26 hodžin bu zhromadźizna skónčena. Njech
towaršтво tež w nowym lěće wobkřowa, sćhtož ma, a njech tež hišćeje wjac
sobustawow dobudže — mnozy móhli tu byč, kotřiž so tohošamoho hišćeje
zdaluja.

Nadworsta „Meje“ wotby sebi minjenu njedźelu swój 10. z a t o ž e n ĩ k i
swjedžeń. Sdnyž Nadworšcy wustupuja, rozemi so wuspěch sam wot so.
Tohodla njetrjebaja wjele prošcy, ale proscje wozjewja džen a městno, a sal
maja pońny. Tak bě tež tóntróč. Rindermannec lubja pak šicža tež nětko,
hdyž je telko wjele pomjetšena, woprawdže lube pšcheywanjo. Ludžo móža
skoro wšchity pěńje za blidami sedžeč, ani njeby myslit, zo je jich wulka
mnohosć, a sedži jich tu do třecžoho sta. Woni wšchity su pšchischi, widžeč
a sćuchac, a bohatty program spočojso wocžakowanja a žadanja wšchěch.
Snydom přenje čisłto swědčež wo njewšchědnej zahorjenosći a njewustawacej
prócy tudychich spěwarjow a spěwačkow. Knjez dr. Pilt, sam wurjadny
pšchecel „Meje“, je čisłto zložil: fugatu k witanju krala Friedricha Augusta.
Ze to twjerdy worjesch, a čzesč komuž čzesč, wuznawach rad, zo sebi
na wšy towaršтво wěri na tajke koncertne čisłto. Dale wotmēnjeja so ze
spěwami a hrami deklamacije, to rěka: pšchednosćhi wótcžinskich bajni. „Serbski
hólc“, „serbske hólczo“, „serbske podtykowanjo“, „serbske pjenjezy“, „němco-
warjam“ — wšcho to jara pěńe a witane wěcy. Ženož zo, kaž so mi z naj-
mēńšja zda: za pšchednosćchowanjo pšchez naschich ludži tola trochu pšcheczežke
truchi. Sonett ma po prawym mumjele pšchednosćchowac, njemě-li nicžo
spody blida padnyč, a to pšchi sonecže wosebje, dowež je tak wumjazany a
trótki — absolutnje njemě! A tomu běchu sonetty Čžiškinskoho, kotryž, kaž
wěmy, nihdže nicžo dwójcy njepředuje. Tola to njeje poroť, jenož pšchi-
spomnjenje. A docyła nam trjeba njeje, křwalbnych křluschow zanosćchowac,
my proscje rozpramu pišamy. Mjez spěwami lubjachu so nam najlěpje nasche
krajne wjesoke narodne spěwčiki, fotrež budža so lubič, doniž budže swět štač.
Nětotre z nich hižo ze Šernjan wěmy, a prawje tak, zo Nadworčjenje nje-
činja po njerozomnym heřtu: My wot drubich nicžo njetrjebamy ... Njenje
je, trochu do čzesče byč, ale tajkele pomēdanjo je njelepoc. Žiwje a
pilnje pšchedstajena bě tež hodowna hra młodocho Šerba, A c h l o w c o w e
„Z b o ž o w n e h o d y“. Štawa spisowarjej (lěpje: wobdžerjej), štawa hrāja-
cym wosobam. Za to pak tón k o z a c h naporjadk wjele hódny njebě. Tu je

nam swěrných mišctrow skoro žel było, bjez toho su z tejule kufow wo-
pramdže jenož woni sčžinili, sčtož su sčžinili. Cyły wječor pať bě zašy jara
krajny a „Meja“ smě počnje z nim spokojom bjez. Wjeselimy so nutrnje na
přichodny swjedgeń, hdyž budže zašy w nominach stacž. Njech to jara dołho
njetraje! „Meja“ je naše najhorliwšije serbiske ludowe towarštwó! Do-
potaž toho je so minjenu njeđželu z nowa podať, a to radženy dopotaž.
K słowu knjeza administratora Andricěho, kotruž so přešed poslednim čisłom
zamołwi wo słowo, wróćimy so hišće, dokelž je nic jenož Radwošćtoho,
ale poměritkownoho wuznama.

Z Njebjelčie. Wutoru 21. februara běše tomu 25 lět, zo je
cyrkwiny wučer k. H. Brauner pruhowanja wólbokhmanosće wotpołožił.
Tohodla gratulowaše jomu na tutym dnju Kamjenska konferenca
wučerjow přez swojoho předsydu a někotrych wučerjow a přepoda
jomu jubilejny dar. Tež wosada, we kotrejž hižom 19 lět dołho
skutkuje, přeješe jomu z rjanym darom wjele zboža. Mnohe druhe
dary je hišće dóstał, na kotruž ma swoje wjeselo. Na mnohe lěta hišće!

Ze Sernjan. K wudospołnjemu tydžeńskeje rozprawy ma so
prjedy wšoho wopačnosć porjedzić, zo je so Ralbičanska „Lilija“
w Konjecach pola Šołty w herbskej grychće založila a nic na šuli.
— K spěwnemu wječoru je k. prof. dr. E. Muka zbožopřejacu dopis-
nicu pósłał, kotruž je k. wučer Hajna tež přečitał: „Dóstawši džensa
program Wašoho „Spěwnoho wječora“ w Sernjanach 19. II. 05 raduju
so na Wašej žiwej pilnej džělawosći a zahorjenosći a na Wašim
wóteńskim skutkowanju k lěpšomu našoho luboho Serbowstwa a
přiwołam Wam z daloka z cyłej wutrobu: Slawa, slawa, slawa
Ralbičanskej „Liliji“ młódnej a čilej a jeje wustojnemu njesprócnemu
dirigentej k. wučerjej M. Hajnje!“

B cyłoho swěta.

Němka. Bóndželu 27. februara bu nowy protestantski „dom“ w Bar-
linje w přichitomosći fejšora a fejšoroweje, mnohich wječow, zastupjerjom
cuznych knjezerjom a nimale wšichich najwšichich zastojnikow, tež wšelaticich
wšichich protestantskich duchownych z druhich krajow, přichi najrjeńšim wjedrje
swjatocžnje swjećeny. Za dospołne dohotowanjo krasneje a drohotneje cyrkwy
(kšćta sama přez 60 000 hr. płaczi!) budže hišće dlejši čas trebnj.

— Boražace zawěro je wotšudženo, kotrohož je so w najposledni-
škej dobje nježbožownomu hrabi Soensbroeckej dóstało, a to wot
protestanta. Protestantki wučenc sławnoho mjena wo poslednim Soens-
broeckowym džěle, bamža a bamžowstwo nastupachm, piše: „W cyłej mi
znatej stawizniškej literaturje, haj w cyłym pišmowštwje — a ja sym tola
wjele čitał — džěla njewěm, hdyž by so tak lohkomyšlnje, zkoštnje, haj za-
tamanja hódnje pišało, kaž w tymle Soensbroeckowym spisu. — Taktoho
knjeza Soensbroeckha pať chćežža někotři knježa na wołtať stajicž, a to drje za
to, zo je wotpadnył.

We Wuherskej přichy hišće ministerstwa nimaja. Wšichitke dotalne
jednanja wuspěcha měte njeju. Grabja Andrašy ma čžeži nadawć, zaš
naležnosć do prawych kolijow přichwjesč. Najwjetšje zadžewi „njewotwišni“
čžinja, mjez kotrymiž je wosebje Franc Rošuth, syn něhdušchoho revolucionara

a njepšcheczela ratuškoho fejžora. Njewotwiśni chcedža wot Rakuškeje wu-
swobodženi bycz wojebie w hospodariškich a woješkiich naležnoszczach. Runje
wójško pač fejžor njedha dželene mječ. Raki to wufonc zmeje njehodži so
dowidžecz. Spodžiwne pšchi cykej wječ je, zo Rhorwatojo, prjedy kručzi
pšcheczwnicy Madjarow a fejžorowěni, nětke so njewotwišnym podawaja.
A tola je znate, zo su Madjarowje, kotšiz chcedža wscho zmadjarscheczicz, jich
najhóršchi njepšcheczelojo.

Italija. Wulke džeko je nětke nimale dokonjane: Simplon su pšche-
tkóli. Je to wysofa hora z pšchekhodom na mjezy mjez Schwajcarškej a
Italškej, pšchez kotruž dolhi tunel, podobny St. Gotthardškomu, twarja. Za-
poczawšchi z wobeju bokow nadobo, su džekaczerjo wobeju stronow so nět
wostředž horn zetkali. Z tymle hobrskim skutkom je nětke pjaty pucz do
Italškej wotwrieny. Do njebies jahace hory Alpy, kotrež pšchecrocicz bšche
něhdy jara wobčežne, nětke njac zadžewka njeczinja. Do hornjeje Italškej
budžesch nětke móc pač z Wina pšchez Semmering, pač z Innsbruka pšchez
Brenner, pač z Němškej a Schwajcarškej pšchez St. Gotthard, abo pšchez
Simplon, pač z Francóžskej pšchez Mont Genis. Wšitke tele železne drogi
maja wulke a mnohe tunele. Najdlějškej budžetaj St. Gotthard (na 2 mili
dolhi) a Simplon.

Rom. 287 procesow wo swjato- abo zbóžnoprajenje nětke w Romje
wiša. (Prjedy hač swjata cyrkej toho na wotat staja a jošo swojich džecz
czelczowanju a pobožnej dowěrje poruča, so mowa dokładnje pšchewědčuje,
hač staj tón a ta hódnej, haj dofhodža k woprawdžitomu procesej, sudženju ...).
Z tychle 287 procesow na sobustawu rjada swj. Franciska samoho pšchipaduje 75.
Je potajkim nimale polna ischtwórczina tych, kotšiz budža něhdy kšcheczanskomu
ludu za pšchikladu swěrných mucžownikow Zbóžnikowych služicz, rjadej swj.
Franciska pšchikluchata. Tón ma tež w Serbach pšcheczelow a pšcheczelnicy.
Njeh swěrných a swěrne!

Francóžka. Komisija, kotraž ma zakon wo dželenju cyrkwy wot štata
dowuradžecz, z wulkej pilnoscu džela. Zda so, zo chcedža w Francóžskej tu
naležnosć ze wškej mocy pšchewješcz. Raž je komisija wobzamkla, ma so
„swoboda swědomja“ wobkhowacz a wufonjenje nabožništwa domolicz, kaž daloko
postajenja dla zjawneho porjada to pšchidadža. Tola žadyn kult, žane na-
božništvo pšchipóznacza abo podpjeru wot republiki njedostanje. Tuž maja wot
1. januara po wozjewjenju zakonja wšitke płaczenja cyłoho štata abo jenotliwych
wotrijesow za cyrkwyje pšchestacz. Zjawne městna nabožništwa (cyrkwyje atb.) so
zběhnu, za jenotliwe wosady abo šary maja so zjednocženstwa tworicz, kotrymž
ma so zamoženjo cyrkwyjom pšchepodacz; te kubla pač, kotrež su wot štata, maja
so štatej zas wróczicz. Šhtož pač je hdže za spomožne šutki založene, ma so
wustawam pšchipokazacz, kotrež su wot štata pšchipóznate a maja podobne
zaměty. Potajkim štatej samomu zamoženja pšchipadnycz nimaja. To by so
hišczje poslucho — tola ischtó za to rukuje, zo so wscho sprawnje wumjedže
a zdžerži, hdž w Francóžskej powšchitkownje njesprawnosć knježi? To płaczi
tež wo tamnych wobjedženštwach, kotrež „su wot štata“ a maja tomu zas
pšchipadnycz. Ze kubla niečo druge njesu hač cyrkwine kubla, abo wob-
jedženštwa duchowných, kotrež běchu so cyrkwi abo duchownštwu wzač, kotrež
pač bě Napoleon, hdž konfordat založi, cyrkwi a duchownštwu zas wróczil.
Wo nowych namjetach maja duchowni, kotšiz su 30 lět duchownštu službu
dokonjeli, pensiju dóstacz, poloju swojich dotalných dofhodow wot štata,

wotriješa abo gmejny, tola na žadny pad nic wjac dyžli 1200 frankow (960 hr.), tež nic mjenje hač 400 frankow (320 hr.). Šhto z cyleje wěcy w Francóžskej bndže — Wóh to mě. Zrudne časy su a budže drje hišćeje zrudniše. A to sebi kraj da lubić, kiž je cyły katholiciski!

— „Swobodni mulerjo“ maja w Parizu 56 ložow (zhromadzeniščow), w Parizskich vschedměstach 11, w departementach (provincach) 219 ložow. Alžirka ma 17, kolonije 13, a hewak hišćeje je we wntčaju 21 ložow. Ze wschěm je 410 ložow z něhdže 28000 stawami, a tute w pschitomnym času wobknežuja Francóžsku. Zich posłuchasche Combes, wone kommanduja Rouviera, joho nastupnika. Šim dže wo to, wschitka křesćanstu wučbu w kraju zahnač a z tym křesćanstwu a katholickej wěrje w ludu forjeń zničič; pschetož w schuli je kždoho ludu pschichod a forjeń.

W Šendželstej ze Šchottskej hromadže je w lěče 1904 kždny měšac 700 wošobow w pscherěžu z anglikanskeje do katholickeje cyrkwy přestupilo. Duchownych městnow bu w samnym lěče 83 nowych založenych a 54 nowych cyrkwow so natwari. Nětko ma Šendželsta 3 arcybiskopow, 21 biskopow, 3794 měšnikow. Z rjadnikow je wjetšina jesuitow a benediktinow. Hišćeje wjele mócnischo hač doma, pschibywa w jendželstkich kolonijach a hdžež ma Šendželsta hewak wliwa, katholicow. W Australskej n. psch. bě l. 1838 jedyn jenički katholicki duchowny; džensja ma Australska z Nowym Zelandom 6 arcybiskopstwom, 17 biskopstwom, 5 japoschtołskich wikariatow a japoschtołsku prašekturu. Šižo je položca wšěch australskich křesćanow z cyla katholicoho wuznacza. — A tak dže w Awstriji a tu a tam tež w Němskej a w Šakiskej zhniše čašće wotpaduja, ale za to na hinaschich kónacach mócnjo pschibywa, a to šchtomow, fotrež, dofelž lu dobre, tež dobre plody njesu.

Ruska. Car Mikławš II. pocžina so sam knježenja pschimacž. Tak je 16. februara přeni króč w posedženju ministrow pschedydstwo měł a postajil, zo ma to wot nětko kždny pjatk tak byč. Jedna so wjele wo tom, kak maja so žadanja w nastupanju zastupještwa ludu dopjelnjecž. Kaž nowiny „Rus“ pisaja, ma so „zemski sobor“ w měrcu zhromadzić a njedyrbi wjac hač 400 sobustawow mjeć. Pschetož hdy by — kaž so z druheje strony namjetuje — na 100000 wobhydlerjow so jedyn zapóšlanc ličič měł, by jich wjele wjac hač 1000 byč dyrbiato. To pak by za spomožne džěto zapóšlancow pschewjele bylo. — Njeměry w Ruskej su so nimale zas zlehnyły, jeno w Batu je hišćeje ropot, we Warschawje hroža nětko zas wschitcy zastojnicy železnicow strajkowacž, tola jeno z hospodařskich pschicžinom.

Amerika. W Šendželstej a tež w Americy so wosebje z wošobnych ludži mnozy do kłina katholickeje cyrkwy wróčeja. Z uajnowšchoho časa staj dwaj pschipadaj wopomnicž. Přeni nastupa wyšokobostojneho knjeza Benjamina F. de Costa, přjedawšchoho předarja anglikanskeje (jendželsteje) cyrkwy. Zomu bě nimale 70 lět, hdyž pschestupi. Studowasche potom w Romje bohosłowstwo a tele lěto bu na měšnika šwjeczeny. „Za sym najstaršiji kandidat“ tak tehdom rjekny, „kotryž je hdy měšnikstu šwjecžiznu dóstał“. Druhi konvertit z nahladnoho domu, Ralph Hoyt, bu 65 lět starý, duchowny. Tež joho syn, kotryž bě dotal rěčnik a totromuž žona zahe wumrě, so na duchownste powołanjo pschibotuje. Škónčnje tohorunja lěta sam syn amerikańscho wójakšeho ministra, kotryž bě předy superintendent, theologisku fakultu wótcow Jesuitow w Innsbrucku nastupuje.

— Präšident Roosevelt, wopytujo jesuitsku universitu w St. Louis, kardinala Gibbonja a wótcow pocžejši a zwjeseli ze sežehowacej rěču: „Mi

je wulke wjeselo, zo hym džensa z hojczom prěnjeje, najwažnišeje a najstaršeje mysofeje wučerjenje na brjohach rěki Mississippi. Mi je Wašcha dželawosej derje znata; wšchaf mějach sam přichiležnosć widžecj, tať Wj we wědomolczi postupuje, a to nic jenož w našchim ludźe, ale tať tež wučicze dźiwje indianke spłahi. A runje tohodla so wurjadnje wjeselu, zo móžu tu w městnosćach tejele wulkeje wučerjenje pobhecj a Wam swóji postrow dacj... A ja hym sebi toho wěsty, zo Wašcha spokoynosć nad tym, zo mje přchi sebi poměšcze, njebudže a njeje tať wulka jako moja nad tym, zo móžach přchi Wša pobhecj.“ — A tať rěczi k jesuitam a wo jesuitach anglikan, potajskim njeatholiski křesćan ale wězo — křesćan.

Wšhelczizny.

* **Rěhdže na wjy pola Kralowca (Königsberg)** je tamnišchi wučer nic mjenje hacj 14 šchulerjow lepě, kotrymž běchu doma po bleschi palenca „k pošynjenju“ do rancki sobu dali. Wučerjej bu z razom jasno, čjomu něfotki z joho hólcow hižo dlejšchi čas hlomu tať do horšcže kładžechu, zo dyrhješke jich hnydom rano ze šchule pušcžecj. — Za myslach, čjomu to njedyrhjęli tež našchi čžitarjo wědžecj.

Porjedženja. W poslednim čžisle strona 62. w 20. ryncžu wot horka ma rěfacj město 80000 duschow: **30000.**

Naležnosće našeho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1905: kk. 347. Marija Kuhańkowa z Budyšina, 343. Hana Rječyna z Čechorjec, 349. Jurij Špon ze St. Boršće, 350. Jakub Helgest z Brěmjenja, 351. farať Michał Wjesela w Königshainje, 352. dwórski předar kanonikus Jurij Kummer w Drježdžanach, 353. 354. z Worklec: k. kapłan Jozef Papež, Jakub Mět hrodowski zahrodnik, 355. 356. z Hórkow: Mikławš Khěžka, Hana Bušic, 357. 358. z Hory: Jakub Rjeda, Mikławš Kubica, 359. Mikławš Lawkus z Łuša, 360. Mikławš Jawork z Nuknicy, 361. 362. z Wučkec: Jurij Cyž, Jakub Knježk, 363. Madlena Cyžowa z Pozdec, 364—366. z Khrósćic: Pětr Šramm, Michał Hojer, Jurij Wałda, 367. Jan Lešawka z Prawoćic, 368. Jakub Spitank ze Zetje, 369. Jurij Trenklef ze Smječkec, 370. Jurij Budaj z Noweje Wjeski, 371. Jurij Khěžka z Lišeje Hory.

Sobustawy na lěto 1904: kk. 751. farať Michał Wjesela w Königshainje, 752. Jurij Budaj z Noweje Wjeski.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo: k. farať Michał Wjesela w Königshainje na lěto 1904: 6 hr. 40 pj., tónsamy na lěto 1905: 6 hr. 40 pj.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 9027 hr. — pj. Dale woprowachu: N. N. 3 hr. 50 pj., Madlena Rječkec z Džěžnikec 2 hr.

Za cyrkej Mačerje Božeje w Radworju.

Dale su woprowali: Njemjenowany z Brěmjenja 10 hr., J. Cyž ze Stróžišća 2 hr., na Klimantec-Libšic kwasu w Radworju 34 hr. 50 pj.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 12480 hr. 8 pj. Dale darichu: Radwofska Hórnikowa Komisija (450,96 hr.): Za wulkej sedžicy kołbasu přez mać dobru naskładowachmy 1,64 hr. + 6 pj.

Zapłać Bóh wšěm dobročerjam!

Wobłuti za swjećatla (zaramowanjo), **křiziki** (Bože martyry, poštwy Swjatyh a jandželow, křepjenčiki a swěćnički ma we wulkej mnohosći na wubjer a porucza po najtunšich płaciznach

Max Mütze w Budyšinje na bohatej hašy čzo. 11.

Ralbičanska katholska Bjesada

změje jutře njedźelu, 5. měrca, swoju měsačnu zhromadźiznu. — Knjez Hajna budže přednošować wo „francózskej revoluciji“. — Započatk 1/24 hodžin.

Wo bohaty wopyt prosy

Předsydstwo.

Lourdes-woda je, bleša po 1 hr. 50 pj., na skladže na farje w Radworju.

☛ Konjeczanfski mlyn ☛

poruča: **Wofu**, **džeczel**, **seradelu**, **šymjentny wows** a **jeczmenj**, **runlicowe šumjo** a **wšitke druhe nalětne šumjenja** — jenož najlepše družiny —; **tohorunja rjanu muležanu pšćenčnu muku**, **šamomlěte ržane wotruby** z **grifom** po 6,20 hr.; **pšćenupne wotruby** po 5,80 hr.; **dale strowy žolty majšowy** a **tež jeczmenjowy šchrót**.

Cement, **kalk** a **wšitke cuze hnoje** so po štažanju wobstaraja.

Dale poručam **brilethy**, **tež hač do domu** na požadanjo wobstaram.

Wšitko po laž jeno možno tunich płaciznach.

Pšchi wjetšim wotebjeranju so **płacizna poniži**, a **hdyž so hnydom płacži**, **wotlicži** so **3 % rabata**.

Wšitko so tež na žito a wšče druhe zorno wuměnja. — **Tohorunja kupuju žito a wšče druhe zorno po džeńskich płaciznach.**

W Konjecach pola **Róžanta**.

Mikławš Čornak.

Wobhydlenjo na **žwónkowstwo** je w **Radworju** **móže** so f 1. hapyłej **twonajecž**.

D ž a k.

Wšitkim, kotřiž su w **dołhej khorosći našoho luboho syna** a **bratra Jakuba Zarjenkec** wopytowali a **tróštowali**, **potom jomu poslednju česć** a **lubosć při khowanju wopokazali**, **wuprajeja z tutym najwutrobniši džak**

We Wudworju.

zrudni zawostajeni.

Najwutrobníše „Zaplać Bóh!“

wuprajamy wšěm, kotřiž su našu **džowku** a **sotru Mariju Nawkec** z **Radworja** w jeje **khorosći** wopytowali abo jej z **přikhadom** na **pósty-wječor** a z **bohatym přewodženjom** **poslednju česć** wopokazali.

Njech wotpočuje w měrje!

Madlena Nawkowa a **swójbni.**

☛ **Džensa** je tež „**Serbski Hospodař**“ 2. čisło 1905. ☛

☛ Čiřčž Smolerjec knižicžičjetnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katolicki Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Płaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Płaći na pósće
a w kniħarni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěstki płaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudomy časopis.

Wudawany wot towarštwja ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farař w Budyšinje.

Cisło 10.

11. měrca 1905.

Lětnik 43.

Kreml.

43 metrow wysoko nad rěku Moskwa leži najhawniši dźěl města samneho mjena, sławny Kreml. Dofelž je Kreml wošebje w poslednich dnjach zašy časćizišcho mjenowany był a w nowinach stał, drje sebi radži něšto wo nim pschecizacze.

Cyku tule nahladnu wyschinu, na lěwym brjozy rěči Moskwy so wupinacu, wencuje hobrisla starožitna četwjena murja z tšěnicami, wěžemi a mnohimi wrotami. Za murju měsčži so wutroba Ruskeje. Tam je so za teje murju na pschestrěni něšto štow šćorcow pschěz schěšć šćotkow wotměwała ruska historija, tu su korjenje bjež a rozwiwanja tohole mócnoho mócnarstwa.

Hórka, na kotrejž Kreml stoji, dźěli so na dvě njejenałej počojcy. Wjetšchu zajimuje woprawdžity Kreml (tatarske mjeno za hndko tatarskoho chana abo wjetcha), z hrobami a z mnohosću cyrkow. Mjenšcha počojca rěka „Kitajgorod“ a pschědštaja wohniščězo abo srjedzishčězo Moskowskoho pschěkupstwa. Bohatstwa tworow a počkady, tam nahromadžene, na zemi runječa nimaja.

Kitajgorod wotdźěluja wot samotneho Kremla „Zbóžnikowe wrota“ a „Krafnaja ploschčad“ (Četwjene torhoschčězo), hdběž su so za cara Swana Šróžbnoho wotprawjenja wotbywaše. Car sam je z bližkeje wěže wotprawjenjam pschibladował, kotraž tohodla Swanowa (wěža) rěka. Tež nětke je torhoschčězo so zašy zčeřwjeniko, a to z krewju wulkowjetcha Sergeja Alexandrowicža.

Tele torhoschčězo zamka z jeneje strony swětoznata a swojeje družiny jeničča cyrkej Wasilija Zbóžneho. Žana z tšnaczi kopulow a wěžow tohole Božoho domu njeje druhej podobna, su najwšchelatorišchoho twara a

złote, czerwienne, miodre, zelene a wschęd barbow, a tola kóždy na tule pleczeniú a motańcu wudżiwany stojo hlada. Też tale cyrkej pothadża z czašow cara Swana IV. Hrózbnoho, kotryž ju pschez italskoho architekta natwari a tutomu potom da moczi wukać, zo snadź njeby druhdže něšto podobnoho stajik.

Druhi kónc Čerwjenocho torhoščeža zamkaju wrota Šweriske z kapaťu, w kotrejž so hnadowne šwjeczó nathadża Maczerje Božje Šweriskeje. Złota a drohotnych rustich kamjenjow je tu, kaž w cyłym Kremlu, tajka nadoba, zo njeje wopisacj móžno. Wosrjedź torhoščeža je pomnik Minina a Požarskoho, dobywarjow Ukrajiny a Ruskeje wufwobodźerjow.

Ruńje z napschecza pak čehnje so njesměrna fronta „Rjadom“. Tónle twar je Moskowska specialita a zasy jenička cykeje zemjekule. Šo dwěmaj posłhodmaj stoji tu pódla sebie cyły rjad domow, na překi a pódla z wuliczkami (halskami abo pasažami) džělenych a zasy z balkonami a wšacyimi mostami zjednoczomanych. Wschitko je ze škleńcu kryte a wot horka hačž dele z tworami zaworschtowane. Moskowske „rjady“ šu w mauretanskim (turkowskim) štilu twarjene a płacžachu 14 milionow rublow, to je 31 milionow hriwnow. Tworow pak hospoduje tónle najwulcotnišči pschekupski dom šwěta za miliardy.

Pschicuwany k thmle „rjadom“ je wutwořany „Gostinnyj Dwor“ w Pětrohrodže — drobny. A dyrhju tu powědžec, zo ma „Gostinnyj Dwor“ połdra kilometra wobwoda. A zasy tworja „rjady“ jenož zastup do Kitajgoroda, kotrohož pschekupsku móć wopisacj je proscje njemóžno wěc.

Samotny Kreml je impozantny. Ze to naroda šwjatnica, hdžež kóždydomu Ruskej wutroba bje mócnišcho, wótšicho, zahorjenišcho. 30, 40 běłych wěžow, z piřanymi a z wjetřcha zkočanymi kopulemi byzantinškoho razu, k njeby spěje. Móćna čyrjoda hobřstich běłych twarjeniščejow, carstich palaštow, Božich a Maczerje Božje pschepyschnych domow je so tu porunjo sebi zestupało. Pschekrasna „Uspenskaja“ kathedrala (cyrkej šwj. Marije Donjebjeswzaca), z wulkej a šchyrjomi mjeńšchimi kopulemi moczi a wutrobhy putaja: tu cara krónuja a metropolitow šwjeczó. W „Archangel'skej“ (šwj. Michałowej) katedrali wschitich carowje a wulcowjěchowje hačž do Pětra Wulskoho wotpoczujaja. Dale Wlagowjěschčžen'skaja (šwj. Marije pschizjewjenja) cyrkej atd. atd. — Moskwa ma 434 cyřlwjow, 82 kapaťow, 14 mnišchich, 7 knježnacych kłóschťow, 28 pohrjebniščejow. Wyšoko nad Kremlom a wschitkimi wěžemi wójwoduje zhromadna zwónica wschęd: Šwan Welikij, w 5 posłhodach 82 metrow wyšoki a ze 34 zwonami. Jedyn z nich 7000 pudow (2540 centnarjow) waži. Pod Šwanom Welikim stoji rozbiy Car Kolokol, 12 tysac pudow čžežki. Wón je lěta 1737 z wyšokosče dele padnył.

Ze šwětnych twarow mjenuju Wulki Kremlowy (Nikolajewski) palašt, 121 metrow dołhi, 128 hluboki, z tjjomi paradnymi šalemi a 700 šalonami a štwami. Dale Granitowaja palata z „krasnym“ (čerwjonym) šchodow, na kotrymž so car krónowany ludej pofazuje, a nimo druhich justicnych abo palašt šprawnojče, blizko kotrohož je so wónđanjó tón žakóštny nještut podał.

Žo by město pschěchoł, masch wot krótkoho ranja hačž k mjeczoru 14 kilometrow pscheměricž, wobhydlerjow ma „bjelokamennaja“ Moskwa pschěz milion. A nad cyłym tym morjom z Šwanom Welikim knježi Kreml.

Japanſka.

Wo tutym kraju je so poslednje czaſy wjele piſało a wſchelalo ſudſkiſto. Woſebje wot ſpoczatka Ruſſo=Japanſkeje wojny bu tutón kraj a lud pſchecy zajimawſchi. Seni ſtupachu na ſtronu Japanſkich, druzy na ſtronu Ruſſow. To jene pať dyrbimy pſchidacſy, mudry a wobrótny lud Japanſcy tola ſu, koſtiſz za krótkſe lěta ſebi europaſke wumjeſtſwo wojny=wjedſzenja tať pſchiſwojichu, zo ſu nětko abo z najmjeńſcha dotal najwjeťſche móćnaſtſwo Europy do wuztoſczow zehnali. A byrnje ſo tež wo tymle ludſze hiſžo wjele piſało, je nam tola nimo toho hiſchecſze wjele, naſtupajo tutón kraj, czěmne. Tuſž je za=jinawe, wo Japanſkej rozprawy ſlyſhecſz z horta woſobow, koťrymž móžemy doſpołnje wěricſz, koſtiſz ſu kraj a lud ze ſamſnoho nazhonjenja, ſwjenja a doťholětnoho ſtutkowanja mjez Japanami značſy wuſnyli.

Mſgr. Migalune, ſoadiutor archiepiſkopa w Tokio, mějeſche pſched krótkim ze ſobudſećaczerjom Pariſkiſcho czaſopiſa „Univers“ doſkladne rozrěczowanjo wo Japanſkej. Człowjek njemóže ſebi ani pſchedſtajecſy, prajeſche wón, tať wulke je zahorjenje a luboſeč k móćzinje pola tohole ludu! Mitado (ſeſzor) je za nich kaſz pſchibóh, za koťrohož bychu ſo woni wſchity moricſy dali. — So praſhecſze, hačſy je tale wojna ludej pſchijomna? Zawěſce! W towaſtſwoje je jeno jene mēnjenje wo tom. Wſchitſe worſchty luda ſu w tym pſchecſe jene. Na haſach rěči muž z luda na woſebnoho a ſhudy na bohatoho a po= wěda najnowiſche dobyčſa móćzinſkich brónjow.

Na praſchenjo, ſchto je poprawom naſtorť k wojnje daťo, wotmoťwi ſoadiutor: 1895 zjednocichu ſo Francóſka, Němſta a Ruſta, zo bychu Japanſtu pſchinucſyli, zo by wobzamknjenje w Shimonoſeki pſchijala a z tym ſo Port Arthura zbaťa. Njejeťſtſwo w Tokio dyrbjeſche ſebi to lubicſy dacſy. Schto zamóžeſche pſchecſzimo tať wjele? Ale ſo ſta z hóťim začuťjom a z pſchede= wzacſom, ſo wjecſicſy, tať ſhěſe hačſy budſe móžno. Ruſta njemějeſche zmyſlenjo w Japanſkej ani ſedſbu a tež nic jeje njewuſtawace prócowanjo, ſwoje wóſſto na ſtupjeń wójnſtoho wumjeſtſwa naſchoho czaſa pozběhnyčſy. Šdyž bē něť Japanſka pſchihotowana, poruſži přenju dipłomatiſku ſchmjatańcu, zo by započala bicſy.

Dženſa, hdyž wojna hiſžo lěto traje, je kóžby Japanſki za nju tať zahorjeny, zo by njemudrje byťo, by=li ſamo w ſchulach wuczeť abo profeſſor hinať na nju ſpomník hačſy ſhwalo. Wſchetož dſečſy ſu w tym naſtupanju runje tať fanatiſke kaſz dorocſzeni, a wone woſpjetuja to, ſchtož tamnych prajicſy ſlyſcha: Wójna je ſprawna, je ſwjata! Z nohomaj ſu naſ teptali, jaťo z njewólnikami ſu Ruſſowje z nami wobthadſowali, móžachmy to dlěje czerpiečſy? Dlěje hačſy dſećacſy lěť czinjjeſche nam Ruſka na hoſpodaſtſim a pſchekupſtim polu ſaťoſtnu konkurrencu. W Mandſurſkej mějachmy jeje ſtajne czwilowanja wuſtačſy. Nětko dyrbja brónje mjez nami rozchacſy!

Katholikojo, tať wuwjedowaweſche ſoadiutor dale, maja w Japanſkej tajku ſwobodnoſeč, kaſtaž je w druhich najdale k ranju leſachy krajach ſtowo nje= ſlyſchana. Mitado a jocho zaſtojniťojo waſa wſchitſke naſche naboſne prawa, pſchewoſtajeja nam zamknjene dſiwadťa k wuſiwanju za Woſe ſluſby a nje= zadſewaja nam na žane waſchjo. Japanojo ſu jara měrni a ſedſbliwi pſchi= poſucharjo. Pſched nimi móže ſo z wjeſofoſeču rěčecſy.

Šdyž pſchi zapoczatku wojny bonzy (jich poſanſcy měſchnicy) wozjemjecſy a předomacſy zapoczinachu: jedna ſo wo wojowanjo raſow, wo bój buddhiſma pſchecſzimo ſchecſzanſtſwu, tu poſtaji knjeſeťſtſwo, zo ſo z tym pſchetanje.

Wójna je, bu jim we wokolnym lišće prajene, jeno bój dweju wulkeju kralestwow wo jeju interesy.

Hnydom po smjerczi bamža Leona XIII. wotměchu so wežłownej cyrkwi w Tokio žarowanste Bože škůžby. Najwyššy pšchedstojiczerjo wschěch zastojnstwow hłownoho města wopytachu tele Bože škůžby. Mítado sam da so zastupicž. Póšta tež powitanski telegram nowomu bamžej a da jomu t joho krónowanju zbožopščejacu adresu pšchepodacž.

Politiske zjednocženja w Japanskej njeznaja rozdžěla w měnjenju, zo je wójna nuzna a zo Mítadej škůšča najwyjetšča autorita. Sich prócowanjso, samo socialistow, je, so zepjerajcy na autoritu, zo bychu wliw na knježetstwo dobyli. Šchto pšichod pšchinjeje, njewěmy. Najwažnišče zawěšče budže pola Japanskich tamne praschenjo, šchto budža w pšichodžce: wostanje hłowne na-božništwo — pohanstwo, abo pšchibowobrocža so ke křesćanstwu? —

B Ružicy a Sakskeje.

3 Hajnic. W poslednim času je so naschkej kopačcy někotrych rjanych darow dóstało, kotrež potom tež do noweje cyrkwy pšchenjesemy a za kotrež z tutym wuprajamy: nutrne Zapłacž Bóh nadobnym dobroczerjam! W přenim rjedže budž tu ciborium mjenowane, pšchěz wyšofodoštojnego knjeza seniora Škalu nam wobstarane. Hač dotal běšce našy tabernakel próžny a Bože Čžěto dyrčjeshe so z prostym rubicžtom ipokojicž. Nětko je lěpje, a jutše změjemy přeni nychpor, na kotrymž budže so „Swjaty, swjaty“ spěwacž. Dale su nam šchtyri nasche žony čžerwjenu, móbru a čžornu płachtu na stupnje wotkarja kupike — wěcy to, na kotrež hewak njemyslišč, a tola su tež trěbne. A jutram dóstanjemy korchowje. Do teje doby tež hiščeje něšchtožkuli druhe potriebamy: kaž wschak je, zo jene do druhoho pšchima. — Za nowu cyrkę swj. Šózesa nětko pomaču lěto škladujemy a mamy, nimo twarškoho města, pšchěz 9000 hrimnow kapitala na dani. Z tychle pjenjez je wjele serbskich, a budž za tajku swjatu horliwoscž a woporniwu myšl lubowanym Serbam na tymle měsčce hiščeje jónu najwutrobnišcho podžakowane! Tež „Katholski Posol“, tutón dobry rěcznik katholicich Serbow, je na swojich łamacach pšchecy města dočž tež Hajnicam dawał a sam za Hajnicy wospjet rěčžak. Wězo ani jami njejsmy pšchestawali, nuznu naležnosčž spěchowacž, a tež nětko smy, zo bychmy druhe lěto zběrkow zdobnje wotewrili, hromadženjo w tworni a we wosadže zarjadowali; započatč džensa wozjewjamy. Tohorunja budžetey mužške towarštwo a towarštwo knježnow za twar spěwacž a džětacž, hdyž zasy nastupi čas programow. Wzdawajcy potajkim hiščeje raz wschěm, kotrychž nastupa, najhorčyšči džak za bratrowštu pomoc a luboscž, prošmy wo dalschu. Kaž nam z Kamjenskocho judništwa pisachu, je nam + Michal Weclich z Wotrowa 150 hrimnow wotkazak. Bóh daj jomu wěczny wotpočžint! Toho wotkazanjso je přenje za Hajnicy. Njech njeje poslednje!

3 Nadworja. Wozjewichmy hižo jónu čžitanski porjad tudomneje knihownje. Dokelž pak hiščeje pomschitkownje znaty njeje, jón tu wospjetujemy: 1. Knihy wupožčuju so kóždu njedželu hnydom po nychporje. 2. Sobustawy „Katholskeje Wjesady“ a „Towarštwa knježnow“, kotrymž knihownja škůšča, dóstawaja knihi darmo. 3. Kóždy druhi čžitač ma na tydžek 3 pj. čžitanskoho pjenjeza płacžicž. (Knihy móže potajkim t ó ž d y požčene dóstacž.)

4. Sobustawny spomnjeneju towaŕstwom, kotrež mjeŕſke knihi pſchež 1 meſac, wjeſke (500 ſtron) paſ pſchež 2 meſacaj zdžerža, maja za kóždu daſke tydžet čitanſki pjenjež płacžić kaž družu. (To potajſim njeje khoſtanjo, ale čitanſki pjenjež.) — Wiſchón čitanſki pjenjež ſo k pomjeſchenju knihownje, potajſim na dobru wěc, nałoži.

Z Filipſdorfa. Znote exercicije za žony a holey budža tu lětsa po scěhowacym rjedze: 1. wot 27.—31. měrca, 2. wot 1.—5. meje, 3. wot 5.—9. junija, 4. wot 3.—7. julija, 5. wot 21.—25. augusta, 6. wot 2.—6. oktobra. Započatk kóždy króc na ſpomnjenym datumje wječor w 6 hodžinach, a kónce ſtajnje na ſpomnjenym datumje rano w 7 hodžinach. Stacija je džen znata (Nowy Gersdorf). — Kollegium Redemptoristow.

B cytoho ſwěta.

Němſka. Skutkowanjo abo lěpje njepſcheſtawace ſchěžowanjo ewangelſkeho zwjazka pſchecžiwu katoľſkeje cyrkwi tola bjež ſčžhwkow njeje. Byrne rozomnje a ſprawnje zmjſleni ewangelſcy z wulkeho džěla pſchecžiwu tajkomu njepſchecželſkomu wuſtupowanju a ſtajnomu ſchěžowanju byli a byrne je z ſwojimi katoľſkimi ſuſodami ſo derje znjeſli, dha tola wiſchelafich druhich wiſchědne wupady pſchecžiwu wiſchomu, ſchtož je katoľſke, jimaja a jich zmjſlenjo jenoſtronſke činja. Tamne njepſchecželſke wuſtupowanjo ſo z wjeſke z tym zamołwja, zo ſo praji: jeno pſchecžiwu „Ultramontanſkim“ wojujemy, z katoľſkimi chcemy měr džeržecž. To paſ je jeno wurēcž. Wiſchetož hdyž bliže hladamy, ſu wiſchaf to wiſchitch katoľſkowje, na kotrychž ſo zahanjeja. Wiſchaf najſwjecžiſke měrnoſeže a potajnoſeže, kotrež ſo wot katoľſkeje wěry džělicž njeħodža, pſchimaja a hanja. A ſchtož je najzrudniſke: z wjeſke ſo tajkim hanjerjam ničo njeſtanje. To jich dale a kthobliſchich čini. Wójna pſchecžiwu wiſchomu, ſchtož je katoľſke, wiſchelafich nowych pſchimiſnikow dobywa. Tak cny ropot, kiž w poſlednim čaſu po němſkich wyſoſkich ſchulach howrieſke, ničo druge njeħeſke, hač wójna abo bėdženjo pſchecžiwu katoľſkeje wěre. Na wiſchelafich wyſoſkich ſchulach ſu ſo katoľſcy ſtudentži zjednocžili do katoľſkich ſtudentſkich zwjazkow. Na poſlta lět ſu tele katoľſke ſtudentſke zwjazki na wyſoſkich ſchulach měrnje mjez druhowěrnyimi ſtudentami wobſtake, a nikomu njeje do myſlow pſchichko, jim zadžewacž, je zakažacž chcyč. Na jene dobo ſebi ſtudentži na wiſchelafich wyſoſkich ſchulach (technikach a univerſitach) wumyſlichu, katoľſke ſtudentſke zwjazki zničicž; žadachu ſebi, zo maja ſo zakažacž. Wiſchelach z nich ſu nětk ſami ſo pſcheradžili, zo jich cyka hara za „akademiku ſwobodu“ ničo druge njeje hač wójna pſchecžiwu katoľſkim zwjazkam. To paſ je wolebicže płód ſchěžowanja ewangelſkeho zwjazka, kiž je tež na univerſitach wotryady založik. Tež do druhich worſchtow čłowječěboho towaŕſtwa, ſamo do najwyſchich mjeſtnow ſo skutkowanjo pſchecžiwnikow katoľſkeje cyrkwe dobywa. Tak je pſched něħdže dwėmaj njeħzelomaj ewangelſki ſarať Waiž wojewik, zo je pruiſi prync Heinrich jomu prajik, zo wón, prync Heinrich, a tež fejžor ſebi pſchjetaj „pſchecžiwu-ultramontanſke hibanjo“. Hač dotal hiſchče ze žaneje ſtrony žadyn „dementi“ pſchichko njeje, to reka: hamſcy ſo překo njeje, zo je prync Heinrich to prajik.

Nětko zaſ najwyſchich protestanſki duchowny w Hamburgu, ſenior D. Behrmann, kiž je pſchi poſwjecženju Barliſkeho doma pſchitomny byť, zaſ

podobne powěsće podawa a praji, zo je kejžor z nim so rozmoŕwjejo prajił, zo so wjeseli, tak je so pŕŕhi poſwjećenju ſpomnjeneje cyrkwyje „zbrómadnoſć wſchittkich proteſtantow“ poſazała a zo wot njeje wjele wočafuje za wojo=manjo pſchecziwo „ultramontanſmej“. Skoro ſo nam wěrić njedha, zo dyrbał kejžor tał rěčecź. Ze-li pał to woprawdźe prajił, dha bychu to katholicowje cźim bóle wobžarowacź dyrbjeli, dokełž je hewał powſchittkowne pſchewěd= cženjo, zo je kejžor napſcheczo katholicim derje zmynſleny. — Telko je znać, zo ewangelſki zwjazł njepſchewſtawajcy ſkutkuje a zo ſo na wſchelaticch měſtach wari; pał tu, pał tam pucherje ſkhađzeja. Sdych ſu wyſoke ſchule w tu kħwilu woćichke — hđže pał zaſ nowy ropot wudyri?

— W Altheimje w Bayerſkej je 26. februara najſtarſcha žona cyłoho kraſeſtwa wumrěła, pobymſchi jeno jednu dźerſ krućizſcho kħora. Wěſche to wudowa Karolina Majerowa. Wona bě ſo 1. januara 1801 narodźika, je potajkim ſtarobu 104 lět 2 měſacaj doſćahnyła. Zoni bě ju prync Ludwiſ wopytał a ſo wutrobnje z njej rozmołwjał.

W Italskej bě 31. decembra 1871 poſlednje ludulicženjo było, w kotrymž ſo tež na wěrywuznaczo dźiwaſche. W lěće 1881 powſchittkowne praſchenja za wěrywuznacžom do licženja pſchijate njeběchu, jeno licžba njekatholicow ſo na druhim puću wuſlědžicź pytaſche. W lěće 1891 z cyła žanoho ludu= licženja w Italskej njemějachu, dokełž ſo ſrědſi za to zwoliłe njeběchu. Zajimawe je pſchirunacź licžby, kotrež licženi 1871 a 1901 wuſlědžichce. 1871 běſche w Italskej catholicow 26658679, proteſtantow 58651, židow 35356 a druhich 48468. W lěće 1901 pał je ſo nalicžilo: catholicow 31539863, proteſtantow 65595, grecko-ſchiſmatikow 2472, židow 35617, druhich njekachceſćanskich wuznacžow 338, hjez wěry 36092; wyſche toho bě jich 795276, koſiž žanu wěru naſpomnili njeběchu. Sħtož tutych naſtupa, njemōže ſo prajicź, zo bychu cži wſchitch do hjezwěrimcow abo njewěrimcow ſkuſcheli. Kaž ſo w Sendželskej a Francōzſkej pſchi ludulicženju z cyła nabožina abo wěrywuznaczo njezapiſuje, tał tež ſu w Italskej mnozy, koſiž ſu pſchecziwo tajkomu zapiſkej w licžbnych liſtach. Tež druha wěc kědžbnoſć wubudža. W někotrych proteſtantiſkich nowinach cħaſćizſcho piſaja, zo „ſkut ewangelizacije“ w Italskej mōcnje poſtupuje, t. r. zo mnozy Italianowje wot catholickeje cyrkwy wotpaduja a do proteſtantiſma pſchewſtupuja. To pał licžby njedopokažuja. Wħetož 1871 bě 58651 proteſtantow było a 1901 bě jich 65595; to je za 30 lět 6944 pſchiroſtka. A pſchi tym ma ſo woſebje na to dźiwać, zo je licžba z wjetſcha z pſchicħahowanjom mnohich proteſtantow do Italskeje roſtla. Sdych potajkim catholicow tam do proteſtantiſma wotpaduja, dha dyrba na drubej ſtronje zaſ mnozy z proteſtantiſma wuſtupowacź a pał ſo zaſ do catholickeje cyrkwy wrōćecź, pał do njewěrimcow wotpadowacź. Woſebje nadpadne je, zo njedžiwajcy mōcnje propagandy proteſtantow, koſiž ſu ſebi runje Rom za ſwoje ſkutkowanjo žhladali, w Romje a cħlej joħo krajiny (Latium) je za 30 lět licžba proteſtantow jeno wo 1018 duſchi pſchibnyła.

— Tunnel pſchez Simplon budže drje w oktobru cħle doſonjany. Pſchekłóli ħoru ſu, nět ma ſo hiſchće tunnel wutwaricź. Woſebje je dźěło ħaćika ħorca woda, kotraž z wjacorych žōrlow ſo z mocu dobywaſche a dźěło cħežke a ſtraſchne cħinjeſche. Rał ħobrſki tōnle ſkut je, mōžeſch z někotrych licžbow ſpōznacź, kotrež tudy podamy. Tunnel ſo zapocžina pola ſchwaicacſtoho měſta Brig (w kantonje Wallis) a wuħađža ze zemje pola italiſtoho měſta Ivella w provincy Novara. Cħla ta dołhoſć wućžini 19731 metrow,

to je po runej smuzy tójščto wjac, hač pucž wot Budyščina do kłóščtra. A to wscho spodny zemje, spodny hoberskich horow, z kotrychž hora Wasenhorn 2135 metrow wyšče njoho k njeju saha. Cyły tunnel budže, hdyž budže dokonjany na 73½ milionow frankow (frank = 80 pj.) płaczič. Hdyž so sriedž hory zetkachy, pokaza so, zo su wot połnocy do hory so dobywacy wo 2 metraj wyšoto zajeli. Tuž dyrbja tunnel w dołhoščzi 200 metrow wo tak wjele ponižić. Zwaricž su počeli 13. novembra 1898. Dyrbiachy po prawom za polščěsta lěta hotowi być; tola horjeka spomnjene zadžewki njewo-
čafane hačćenjo pschihotowachu. — Nowy železny pucž, kiž Francóžstu po runym pucžu z Italskej zwjaza, změje wulku wažnosć za wobthod. — Dotal najdlějšchi tunnel w Alpach pschěz Sanft Gotthard je 14900 metrow dołhi. Pschěz njón cžah jědže nimale poł hodžiny dołho.

Ruska. Mjezbožowna wójna z Sapanstej je hłowna wina nutfkow-
nych njeměrow Ruskeje. Ludej so tale wójna njespodoba; tajke zmyslenjo bjez dwěla tež ruske wójsko napjelnuje, a tohodla wojacy snadž mjenje trucej na Sapanow du. Ruski lud Sapanow njehibži, ale wobdžiwa jich zmužitoscž a wutrajnosć. W Ruskej je došč zdžětanych Rusow, kotřiž zjawnje pschěja, zo bychu Sapanojo dobyli, dofelž mjenja, zo potom w samnym kraju so zjawne naležnosće polěpscha. — Kroczel bliže k zarjadowanju lěpschich po-
měrow w Ruskej zda so pschipismo być, kotrež je minister rataštwia Sermolow kejžorej pschepodał. W tom piśmie Sermolow wustawu a powołanjo zhroma-
džiny zastupierjom ludu žada. Hdy by nicžo druge so njedocpěło, hač zo trucišchi dohlad na financy zastupi a so pschewjedže, to by hižo njesměrnie wjele było. Pschetož padušćtwia a jebanštwia je mjez zastojnišami, tež naj-
wyšchimi, w Ruskej došč na došč. — Nětczišce hibanj w Ruskej so wot podobnych podawstw prjedawšich lět z tym rozeznawa, zo běchu rozkolnicy
prjedy mjez zdžětanymi; nětke pak je hibanj wosebje džělaczerjom zajało, kotřiž běchu prjedy pschěcy nazdala stali. Wulki podžěl na pschewróće džěla-
czerjom ma schězuwacy ruski měščnik Gapon, kotromuž bě knježerstwo wěšte wjebništwu džělaczerjom pschicpěło. Gapon je revolucionar a mžějsche cžim
wěščizho lud schězuwacž, dofelž za knježerstwoko doměrnika płacěšče. Wo-
prawdže pak bě a je wón tajenc. Tež chcedža prajicž, zo prjedawšchi minister
Witte wschelake mucjenja zawinuje.

Rusko-japaniska wójna. Raž najnowišce powěsće praja, je tež wojo-
wanjo Rusow pola Mukdena njezbožowne. Minjemu sriedu su woni cyłu
krajinu nad Schahom wopušćizili a so do cofanja podali a džeja k połnocy
naspjel. Zapanscy pschěcy su za nimi. Haj marschal Oyama wozjewja, zo su
Rusojo wschubžom pschěhrali a so do zadny cžahnu. Tole wojowanjo, kotrež
hižo 10 dnjow traje, je to najtrawnišce tuteje wójny. Ražke cžrjědy mort-
wych tam tola su, hdyž nam časopisy powědaja, zo Rusojo w pschěstawkach
wojowanja japanškich mortwych do hromadow mjetachu, tefame z pjerščězu po-
spachy a sebi z tym wobory tworjachu pschěcziwo njepschěcželskim nadděham!
Raž so zda, budže tež město Mukden za Rusow w trótkim cžasu zhubjene.

Naležnosće našoho towarštwu.

Sobustawy na lěto 1905: kk. faraš Jurij Kral w Dubnje pola Drježdžan, 373. Florian Vulgan z Wina, 374. Pětr Knježk ze Zrěšina.

Sobustawy na lěto 1904: k. 753. Augusta Susterka w Budyšinje.

Dobrowólne dary atd. za towarštwu: kk. faraš Jurij Kral w Dubnje 40 pj., Florian Vulgan z Wina 40 pj., towarštwu serbskich Burow za nawěški, w Posole wočišćane, 5 hr.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 9032 hr. 50 pj. Dale woprowachu: njemjenowana přez k. P. Romualda 2 hr., Hana Witichowa z Budyšina 2 hr., Hajničanscy wowčerjo z R—im wopytom 2 hr., Mějićel brunicowych podkopkow, Józef Weichenhain w Seitendorfje 10 hr. — Dokładowaf Michał Rječka w Małych Boboleach, wučef Pawoł Rječka w Hajnicach, překupe Ernst Pólank, wudowa Wórša Pólankowa w Mnišoncu po 25 hr., Mathilda Rebšowa w Hajnicach 10 hr.

Zaplać Bóh wšëm dobročerjam!

Za terciarow: Zemřela je sotra: Sofia (Jutta) Springholcec w Hornim Hennersdorfje. R. i. p.

Jednota,

[35]

towarstwo katholskich Serbow w Budyšinje, změje **j u t r e** njedźelu 12. měra wječor we 8 hodžinach swoju měsacnu zhromadźiznu.

Předsydstwo.

Rěža je na přšjedan

[36]

w **Rutowje** pola **Bancžic** čisło 24. Dalšce je tam zhonicž pola wobšedžerja.

Knjeczanski mlyn

[37]

poruča: **Wolu**, **djećel**, **seradelu**, **šymjentny wows** a **jeczmenj**, **runskicowe šymjo** a **wšitke druhe nalětne šymjenja** — jenož najlěpsche družiny —; **tohorunja rjanu muležanu pšćenčiznu mufu**, **šamomlěte ržane wotruby** z **grifom** po 6,20 hr.; **pšćetupne wotruby** po 5,80 hr.; **dale štrowy žolty majšowy** a **tež jeczmenjowy šchrót**.

Cement, **kalk** a **wšitke cuze hwoje** so po šfazanju wobstaraja.

Dale poručam **brilety**, **tež hač do domu** na požadanjo wobstaram.

Wšitko po laž jeno móžno tunich płaciznach.

Pšchi wjetšim wotebjeranju so **płacizna poniži**, a **hdyž so hnydom płaczi**, **wotlicži** so **3%** rabata.

Wšitko so **tež na žito** a **wšče druhe zorno wuměnja**. — **Tohorunja kupuju žito** a **wšče druhe zorno** po **dženškich płaciznach**.

W Knjecach pola **Róžanta**.

Miklawš Čornak.

„Zaplać Bóh tón Knjez!“

wuprajam wšitkim tym, kotřiž su po smjerći mojoho luboho nana jomu z přikhadom na póstny wječor a z bohatym přewodženjom w Njebjelčicach poslednju česć wopokazali.

Njech wotpočuje w měrje!

[38]

Pětr Šolta z Nowoho Lusća.

A dženšnišcomu čisłu je **pšchipoloženy** **Pastyrski list** **najdostojnišeho Injeza biskopa Jurija Knjeczanskoho** — **pšćeložil** **Skala**.

Čisłčej Smolerjec knižicizščetnje w **Serbškim Domje** w **Budyšinje**.

Katolicki Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
słany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w kniharni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěštiki plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Šudowny časopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, faraŕ w Budyšinje.

Číslo 11.

18. měrca 1905.

Lětnik 43.

Štworny temperament pola džěczi.

(Spisał wučer Hajna po pschednoschu, we wučerškim towarštwje mětym.)

Zasady, po kotrychž ma so křesćaniske džěcžo wufublać, woŕtanu
wšchudžom a pschecy jenaŕše. Doniž so křesćanstwo w swojich fundamentach
njepšcheměni, tak doŕho woŕtanje tež zaměr, ke kotromuž ma křesćaniski wufublać
sebi doměrjene džěcžo dowjesć, njepšcheměni, a runje tak doŕho tež woŕtanu
šrědku w bytoŕsći njepšcheměni. Na tutych měrnosćach a njehodži hibać,
khiba zo so cych twar křesćaniskoho wufubljanja powali. Róžde džěcžo ma
so po nich fublać. Jedyn zaměr, jene wufubljanjo, jedyn puc, jene
wjednistwo.

Njedźiwajo na to paŕ je tež runje tak měrno, zo dyrbja so tute
pomštitkowne zasady w jenotliwych pschipadach paŕ tak, paŕ hinaŕ nałožowac,
kaž sebi samotnosć džěcža, kotrež maš pschec sobu, žada. Hinaŕše je wu-
fubljanjo hólca, hinaŕše holecy, hinaŕše žiwoho, hinaŕše měrnoho džěcža.
Zwonkowne wobstojnosće, staroba, cělŕny twar, nałožki a spah na přenim
měsće žadaja sebi, zo ma so na wšchelaŕe waŕchnjo z džěcžom wobthadžo-
wac. Dale paŕ su tež hiŕše druhe wěcy z wliwom na wufubljanjo, a mjez
nimi je najwažniŕši — temperament džěcža.

Temperament woznamjenja waŕchnjo, tak so cělŕnje pschecziwo za-
cziŕšćam zwonkownoho swěta zabđerzi, tak pod jich mócu ŕtutuje abo czerpi.
Temperament žewja so potajkim w začuwaniu, tak duŕcha začziŕšće pschijima
a potom pod nimi ŕtutuje. Dale móc abo tute waŕchnjo je pola wšchelaŕich
cělŕnjeŕow njestónćnje wšchelaŕe. Dwaj cělŕnjeŕaj wiđžitaj samŕnu wěc,
jedyn so směje, druhi chce najradŕšo płać — dwaj wšchelaŕej tempera-
mentaj. Dwaj cělŕnjeŕaj buŕhtaj za samŕnu zaŕužbu jenat mytowanaj, jedyn

so nimo męry wjeſeli, je cyle zbóžny, drugi woſtanje zymny a męrnny — zaſy dwaj wſchelatorej temperamentaj. Dwaj cźkowjeſaj ſtaj pod jenajſimi wobſtojenoscźemi, z jenajſimi ſłowami hanjenaj, jedyn je najhłubſcho rozhorjeny a zrudženy, drugi hiſcące nad tym žortuje, jedyn to njemóže zabycć a drugi na to z cyka njepomyſli — zaſy dwaj wſchelatorej temperamentaj.

Temperament najhłubſcho zwiſuje z cźłnciej ſamotnoſcźu cźkowjeſa, po njej ſo zkožuje. Klima traja, cyroba, ſtaroba, ſtrowota abo ſhoroeć, ſplah a t. d. ſtuſtują z wliwom na temperament. Koſ cyle wſchelatorej je temperament wohniwoho južnoſtrajana a zymnoho ſewjernoſtrajana, ſtarca a dźeſcjo, hólca a hołcy!

Bo prawom ma fózdy cźkowjeſ ſwój temperament, hinaſchi, faž fózdy drugi cźkowjeſ. To by telfo temperamentow było, faž cźkowjeſow. Naj, ſamo temperament jenotliwoho cźkowjeſa njewoſtanje za wſchóu czaſ cyle jenajſi. Wnufubłanjo, nazhonjenjo, pſchiběrace lěta, ſhoroeć, ſtrowoeć a ſamjna wola dawaja ſo temperamentej ſtajnje pſcheměnjecć. Najebacž toho paſ ſu temperamenti jenotliwych cźkowjeſow tola jara podobne, a naſpomunjene wobſtojenoeće ſharakter temperamenta w jenotliwym cźkowjeſu tať maťo pſcheciworja, žo móžemy temperamenti wſchěch cźkowjeſow pod něcotre zaſady zapſchijecć.

Wobhladujemy li fundamentne cžary temperamentow a rjadujemy-li je po ich podobnoſcźi, móžemy je do 4 rjadownjow rozdźelicć, fotrymž je hižo ſtary wěſ trajace mjena dať: 1. ſanguiniſti, 2. choleriſti, 3. melancholiſti a 4. flegmatiſti temperament.

Do jeneje z tutych ſchtyrjoch rjadownjow ſluſcha fózdy cźkowjeſ, wěžo pať we wſchelatej męrie.

Něťo chcu tutón ſchtwory temperament jenotliwie na dźećoch rozpominacć, dźeći fózdoho temperamenta rhyowacć a ſ tomu naſpomnicć, kať maja ſtarſchi, wuńčerjo a wufublarjo z dźećimi jenotliwoho temperamenta wobſhadžowacć. Schťož ma z dźećimi wobſhadžowacć, dyrbi na fózdy pad temperament dźećija znać wufunecć a tež wědžecć, kať ma že wſchelatorej temperamentom jednacć. Seli na to njedžima, cžini dźećicu wufu njeprawdnu, dokeľ nihdy njemě wſchitke dźeći po ſamincej męrie męricć.

1. Sanguiniſte dźećo je lohkoſtrejne, nerwoſne dźećo, wjeſoeće myſle. „Wjeſoeť“ — to ſnadž by z jonym ſłowom najlěpſchi wuraz byť. Wone je nimo męry rozhorjene a ſtajnje hiba z wóćkomaj, z hubomaj, z ruſomaj, z nohomaj, njemóže męrnje ſedžecć, ani ſtać. Boť hodžinki mjelcžecć, je jomn njemóžne. Sanguiniſte dźećo njemóže ſhodžicć, ale dyrbi ſtafacć, a hdyž druge dźeći beža, wone z cyťej mocu beži. Smęje-li ſo — a to rad cžini —, ſmęje ſo mócnje. Cyťe cžěťo, rucy a nozy, wſcho dyrbi pomhać. Hdyž płata — tež to rad cžini —, płata žaľoſtunje. Lohej pať tež zaſy pſchecſtanjaje, a pſchidže-li jomu runje něſchťo ſmęichne na woeći abo do myſlow, wupraſnje ſreďož najhłubſchoho płatanja z mócnym ſmęcžom. Cyľy ſo hiſcące po licomaj ſuleja, wóćcy pať pſcherabžujetej hižo najwjeťſche wjeſelo a wóľnoſcć.

Žmyſľ a začinwanjo ſanguiniſtoho dźećija ſu wurjaduje žive, woſebje pola hołcow. Swojec maľej wóćcy ma wſchudžom. Wſchitko ſhyſchi, wſchitko wiďži. Wſchudžom by najradſcho ſkocžiko, hdyž je něſchťo wiďžecć. Samo pſchi wucženju ſtej woeći po cyťej jitiwi. Włucha na ſeženje je myľi a pohóřſhuje. Pſchi fózdy hibanju wonka by najradſcho ſ wofneć ſkocžiko, žo by

wšchitko widžało, śchtož so tam stawa. Zoho wuchu a wócžku nicžo nje-
wucześnje, dofelž czumidło stuka wot jeneje węc t druhej, a zaczyščezow wo-
stanje mało wisajo. Zenož komiśku a śmėchnu stronu węc z wjetścha prawje
dospołnje zapšchimnje a bóle kaž wšchitcy družu studuje. Za to ma z wjetścha
tež dobry a śwětny pomjatk a wospjetuje pozdžićho wšchitko wjele lóže a
radšo, hač je starschim a wučerjam lubo.

Fantasiya sanguiniŝtoho džěcža je žima a sťutkowaca. Wščudžom so
zaběra. Bjez zwisła ścaže w swojich rěczach wot węc t węc, ani najfědžbni-
šchomu pośkucharjej njeje móžno, z najmjenścha druhdy něfajki zwisť namatačž.
Śrjedž rěče, śrjedž wucžby, śrjedž pacžeri spěwanja prascha so sanguiniŝte
džěcžo nadobo za Wóh wě fajtej węc. Často so zda, kaž by chcyło něščto
interesantne prajicž, ale hdyž hubu wotewri, hižo wjac njewě, śchto je prajicž
chcyło. Tak spěšchuje měšcheja so w nim myśle. Wščěščěžipne pšche wšchu
měru ma samo w towaťiwje wotroščenych lubu nužu, zo by njeměrnj jazyf
wobfnježiko.

Dale je nimo měry wčžipne, njeje pať jomu móžno, wutrajnje na jenu
wěc myślicž. Wone je bóle pšcheklepane, kaž wótrje a hłuboko myślne.
Wšchitko chce wufnycž, śchtož hiščěze njetrjeba; ale śchtož runje dyrbi, jomu
njeczini wjeśla, czim mjenje, hdyž je so hižo došlo z węc zaběracž dyrbjało.
Z wjejelom tšchepota, hdyž so něščto nowoho w śchuli zapocžina, hdyž přeni
frócz śhartu do rukow dóstanje, zo by zemjepiś wufnycž. Přěnja hodžina je
jomu pšchetrótk, ale za tydžěń? W přėnimaj dwėmaj hodžinomaj narwufnje
wjac, kaž za pšchichodne śchtyri.

Najzbožowniŝche by sanguiniŝte džěcžo było, njetrjebało-li z cyla wufnycž.
Dofelž pať njemóže wucžbje wucześnycž, by so najradšo z bajkami a z taj-
fini pšchedmjětami zaběrało, kotrež bóle fantasiyu hač móc myślow napinaju —
a so bóle hrajo hač ze śuchej śhutnošču wot wučerja pšchednoščuja.
W spěwanju, w pijanju a ryśowanju, w biblijskich a śwětnych stawiźnach so
wone z wjetścha pšchěde wšchitfini jobuschulerjemi t swojomu lěpšchomu wuzna-
mjenja, ale w ličžby tych, kotrež móža wubjerenje we hłownje a na taśli
ličžicž, njetrjebamy sanguinika pytačž.

Zmyślenjo młodoboho sanguinika je stajnje wotewrjene wšchomu wěrnomu,
dobromu a rjanomu, ale bjez hłubokoščě a wutrajnoščě. Wjeśelo pyta a
namaka wščudžom a pšchecy. Hdyž wón je, tam je žiwjenje a wjeśelo.
Wón je „žortniwy ptacžt“ w śchuli a joho hłowny nadawf widži w tym, zo
by jobuschulerjam čas, předy hač wucžet do jstwy zastupi, ze wščelafornymi
wjeśołnymi tryfkami, fumiśhtami, žortniwymi rěčemi zahnať a wofłódnit. Wón
je wšchón zbožowny, hdyž docpěje, zo so cyla wofolnošč prawje śměje.
Śchtož je na hermanfu, na něfajfej feliiji abo wot wofoko cžahachych hrajerjow
a podobnych ludži widžať a śhyśhať, to w pšchichodnych dnjach hnydom pšchėd
pšchithadom wučerja swojim towaťicham pšchėdštaja. Zoho talent wo tajfim
pšchėdštajenju joho wulch podpjeruje. Śchtož je jónu widžať, móže hnydom
lohcý wospjetowacž. Pšchėz to a pšchėz joho lohf u hibicžiwnošč je wón pšchi
tajlich śkłaďnoščach śrjedžićchězo swojoho cžłoho towaťiwa.

Wón móže so wjeśelicž, dofelž so joho cyla wofolnošč wjeśeli. Zdaleny
wote wšcheje jebicžnoščě, dželi ze swojimi maľnymi pšchēcželemi łóžde jabłuko a
wšcho, śchtož ma a śchtož móže něfať parowacž, rozdžělecž a rozdawacž.
Z tħudobu a njezbožom ma jobuželnošč a by najradšo w přėnim wofo-
mifu swoju cžfu kapfu njezbožownomu wuśpnyť — a pódla pať zařy hlada,

zo by něsčto směšnje, komiske w swojim zadžerženju a činjenju wuslědžik a wwoje wjeselo pódla měl. Na krasnym wobrazu zraduje a woschewja so, na luboznej krajiny so wjeseli, ze wšchěmi domjachmi wobhdlerjemi a zwěrjatami je přechcel — ale ničzo njeje wutrajne, hłuboke a nutrne. Ščtož džensa wobdžywa, jutse z nobomaj tepta, zo by wězo za jutšichim so zasyt k njomu modlik. W šhwabje a w poroku je njepoměrny. Ščtož spózna je za rjane, je tak rjane, zo nima runjecza, ščtož pak je wohidne, je to pode wšchej kritiku hrozne a wohidne.

Čtke přócowanjo měri so na čželne wužiwarjo. Wšchecy chce w škódkim wjeselu žiwu byč, čžim wjetšje je, čžim lubše. Wón je talent we wuna-maťanjach, kóždu hodžinu namaka pucza a srědkow k nowym wjeselam a zapomni nad tutym žadanjom a přócowanjom winowatsče a łaznje.

Wo požadliwosčji pak tohodla njeshměny pola džěčži rěčjeć, a čžim mjenje pola sanguinišćich; zo by wěštej zkej nashilnosčji dať we sebi knježicž a tutej dať wšchěm přócowanjam ducha štužicž — to je mjenujcy znanjo požadliwosče —, tomu mały schibať htwile nima; k tomu je přchegara rozpjerch-jeny. Njch so to z krotka mjenuje lohtomylnosč.

Štónčnje wobrazť sanguiniškoho džěčža: lohtomylnosč, rozpjerchenosč, žadosč za rozpjerchenosču a za materialnym wužiwanjom, hrobtosč, schiba-łosč na jenej stronje —, dobre zmyslenjo, towaršćnosč, sobuželnosč, žhibiłosč a wjesola mysl — na drugej stronje.

W čželnym nastupanju je džěčo sanguiniškoho temperamanta z wjetšcha něžne, dołhe zrosčene, ma lohti, postakowacy šup, kčžejatu barbu we woblicžu, štrowe, čžerstwe a žive pohladnjenje abo wuraz woczow, a nervowy šystem je přcheg měru nashileny k žbudžowanju abo rozhorjenju — potajkim „nervosne“ džěčžo.

(Potracžowanjo.)

Phacelia.

Phacelija je rostlina za pola, kotraž je so z Kaliforniskeje w nawjecžornej Americi k nom přcheghlita. Dolež so tale rostlina nic jenož za pčolarijom ale tež za ratačtowo wntřwaluje, chcemy něsčto wo njej podać, a to wosebje tohodla, zo by nětotromužtuli z nashich lubych čžitarjom z nuzy wupomhala, hdyž lětja wjele džecžela njebudže. Zo wona pčolam mjedomu brěčžu bohacže škicži, je mjez pčolarijemi došč znate; zo pak so wona tež zelena za škót a za pobhnojenje hody, njeje hišče powschitkownje přchpózmate, a tola je přcheg-pytowatnja za ratačtiku picu w Pomorskej dopokazala, zo je phacelija runje tak šmana, haj hišče hódnišča za škót hacž zeleny džecžel. Nětosi mjenja a su wutrbili, so frumy a konje wo phaceliju njerodža. Tomu pak tak njeje, jeli so phacelija škotej wopak njedawa. Wopaki by bylo, hdy by chcyt nalěto, hdyž su so konje a frumy lědma na zeleny džecžel zwučžite, na jene dobo z džecželom zastacž, a za to by počal zeleny phaceliju dawacž. Dolež je so škót na džecžel zwučžik, njerodži hnydom druheje picy, ani phacelije, ani druheje, tež jomu znateje pich. Šškót dyrbi so na phaceliju zwučžowacž. Tohodla dawaj z woprědka jenož něotre štwjelca ze šyťanjom abo tež z trawu, druhi džer dawaj wjacž a po 3 abo 4 dnjach móžesč jenož phaceliju dawacž. Potom budžesč widžecž, zo konje a frumy phaceliju z wulkim požadanjom žeru. Zo šmy na přch. Ioni nazymu na šladžanowski knježim dworje wohladali, hdyž je so škotej wšchědnje phacelija po wozach dawala. Wopak by tež bylo,

hdy by chcył phaceliju stotej haſle dawacz, hdyž je nimale pſcheczeſza. Potom zeńdže ſo czi hórje hacž ze ſtarym dżeczcelom. Phacelija je potom kijata, a ſije ſu drjewjane, zo ſo za żołdſ wjacj njeħodža. Spytaj, a ty budžeſch ſo bórzy pſchewědżicę, zo je phacelija kſmana pica za frumy a teſž za konje, a zo ju ſfót rad bjerje, hdyž ju w prawym czaſu a po prawym waſchnju dawacſch. Hdyž teſž phacelija dżeczcel zahnacž njebudže a teſž njedyrbi, dha móže ſo tola pódla dżeczela teſž na dobrych polach wuſhwacz.

Dofelž phacelija kſeće roſcže — w czoptym czaſu kęžeje hižo za 8 njedžel po wuſhwje — dha móže tebi teſž lohfo tajki czaſ wurunacz, hdyž je dżeczcel żadny, abo hdyž ſy jón dotal ſtojo woſtajił, zo czi jón ſfót, dofelž bę ſtary a kijaty, njeżerjeſche. Hdyž ſo dżeczcel njeradži, taſž lęſſa, potom wuſhwaj phaceliju. Ze rjany czaſ, zo móžeſch na pola, dha móžeſch z přenim wuſhwom hižo w małym róſtku zapoczecž, a potom daj po czaſach daſſchym wuſhwom ſlędowacz. Pichi tym njeboj ſo zmjerſtow, dofelž male roſtlinki nětotre ſthodžeńki zymy pſchętraju. Hdyž přeni wuſhw poſhwataſch, móžeſch hižo wo ſrjedž meje zapoczecž ſyc. Za ſym toni zapoczatł małego róſta přenju na jara kſlędnym meſtnje w zahrodže za pčžoły wuſył, a ſwjatki bę hižo wſcha módra ze kęženjom. Za taike ſtrony, hdyž dżeczcel njerocže, ma phacelija zawęſcže wulki pſchichod za ſfót. Wot phacelije doſtawacſch wulke wały na małym blecžku, a taſž dżeczcel móžeſch ju 2—3 króčž za lęto poſyc. Chceſch to docpicž, kſwataj z přenim ſycženjom. Prawy czaſ je, hdyž tydžeń přiedny zapoczńjeſch, dųgli phacelija zaſcžeſwa. Hdyž je phacelija tydžeń dołho kęžeła, potom zapoczńina drjewjana bycž. Tuž je derje, hdyž po tym ſebi z wuſhwom zaradžiſch; njewobſhy cny zahon nadobo! Zo je phacelija po hódnoſczi dżeczleji něhdže runa, ſym hižo naſpomnił; tuž dha teſž frumy pichi phaceliji derje deja a butra je dobra.

Za pčžolarja nima phacelija runjecža. Kaſka je to radoſcž, hdyž w Wožim ſlōncu pódla pola z phaceliju ſtojiſch, a tam na róžicžlach, módrych taſž Wože miķe njeboj, z pčžolami wſcho ſchwórcži a bórcži, a wſchudžom wonja taſž po ſamym mjedže. Phacelija dawa wjele mjedu a to wot bęłoho ranja hacž do pčždnjoho wjecžora. Węd z phacelije je wulcy ſlōdny a rjany żoły. Zo njebychu pčžoły z phacelije meď noſycž mohę, to je njemóžne, dofelž phacelija 5—6 njedžel dołho kęžeje, a za tať dołhi czaſ maſch zawęſcže nětotre rjane dny. Hdyž dyrba pčžoły phaceliju derje wużicž, dha je trębne, zo ju tať wuſhyeſch, zo kęžeje, hdyž pčžoły druheje paſtwu nimaju. Za naike ſtrony radžu pčžolarjam, zo dwócy ſnja. Přęnja dyrbi zaſcžęcž po jadowym kęženju, druha po lipje. Hdyž teſž ſad ſtajnje w ſamym czaſu njekęžeje, dha to tola kóždy tať něſat powſchittownje znaje. A lipa kęžeje něhdže 2 njedželi; a hdy lipa „9. džeń kęžeje“, teſž kóždy znaje. Wo lipje kħodža pčžoły hiſcže na koſtrjanc; ze žnjemi, wo ſrjedž julija, ma paſtwa za pčžoły kōnca. Potom žbęraja pčžoły lębma wſchędnj kſlęb za ſębye, za pčžolarja pať nicžo njewu- zbytkuja. Ze pať pčžolať phaceliju wuſył, kotraž wo ſrjedž julija zaſcžeſwa, maju pčžoły hiſcže bohatu paſtwu, doniž je na wrjoſ njewjezeſch. Hdyž wopomniſch, zo phacelija 8. abo 9. tydžeń po wuſhwje zaſcžeſwa, móžeſch ſebi po protcy wulicžicž, hdy maſch ju wuſycž.

Phacelija roſcže na kóždej zemi, wot kħudoho pęſka hacž na najlępſhej roli. Na dobrym polu narocže pſchež metr dołha, na kħudym pęſku je mjekſcha. Sycž móžeſch wot męrcia, druhy hižo wot małego róſta hacž do kōnca julija. Polo maſch derje podworacz a włóčicž. Potom mjetaſch ſymjo, kotrež je jara drobne, taſž kornjeda, ſchęroſo z ruſu na polo taſž prawu rępu abo dżeczcel,

potom z nižka zawlóczišich a jeli trěbne z walcu pschejědžesich. Symjenja trjebasich, hdyž sy phaceliju za słót sył, 8—10 puntow na łórc, je polo dobre, mjenje, je thude, wjacich; chcesich symjo plahowacz, trjebasich jenož 7—8 puntow wuspycz.

Phaceline łopjena su na paprosich podobne. Hdyž je symjo zeshadžalo, so snadno dohladašich; za něotre njedžele mōže so čzi radžic, zo mēnišich, zo masich na polu jenož njerjad, ale žanu phaceliju. Tajte polo psched něotrymi lětami Budyšichy pčołarjo w Radžanecach wopytachu a kōždy po swojim rozomje mēnišiche: „Tu je jenož njerjad, z phaceliju tu ničzo njebudžel!“ Dwe njedželi pozdžischo bē so phacelija pschedobyla, bōrzh bē njerjad poduscheny a rjany zeleny zahon tam stoješiche. Tuž so njeboj, hdyž po wuspywje trasich na polu ničzo njewidžisich. Phacelija roscze z woprědta jara snadnje, hdyž pať je słōncznye porst dołha, potom junje so thēte do dołhoseče, zo druhdy hižo za 7 njedžel po nalētnim wuspywje zacžewa. Rejsy husto sył, dha čžeri phacelija z forjenjow a z kija poboczne hałozy, a tať so jeničta rostlina wulcy rozščeri.

Chcesich symjo žnjecz, njesmēsich čžakacz, doniž je kōžde teženčto wutčželo, dofelž čzi hewat najezžisiche symjo na polu wupada. Zrawu phaceliju dyrbišich rano abo psched wječorom wosyc, hdyž je włōžna. Raž raps zwjazasich ju hnydom, a hdyž je sucha, sčladžesich ju na wōz z płachtami pofruty. Phaceliju mōžesich z cypami abo z masichinu wumłōčžic. Stomu bjesesich t staniu abo mōžesich ju tež fruwom dawacz. Tež wotmłōčžene kłōsy abo hčiwčžki mōžesich naparicž a fruwom abo tozam dawacz, kotrež je rad žeru. Symjo placzi so derje; lētša žadaju za centnar hižo 110 hr. Tať ma phacelija trojati wužitk, a tať mōžemy radžic, zo bychu ratarjo phaceliju syli.

Zo njeby so ničtō zjebať, spominju hyschže na to, zo njemōžesich symjo, kotrež sy z lētuschich žnjow wumłōčžil, za nazymski syw bracz. Tajte symjo ma drje wjele wuzrawjenych symjesichow, kotrež z džela zeshadžaja, najwjacy symjesichow pať njeje hyschže dozrawiło; tajte hafle po čžasu dozrawja a mōc za sčhadženjo nabywaja. Hdyž by tajte symjo na podworane sčžernišchčo mjetať, dha za 2 njedželi wuzrawjene jenotliwje symjesichta zeshadžaja, druge leža dlēsšichi čžas w zemi a sčhadžaja druhdy hafle w oktobru abo novembu, něotre hafle nalēto. Sčtōž ma mysl, na sčžernišchčo hyschže phaceliju syčž, kupuj hižo nētkole; stare symjo budže lētša žadne. Kupisich hafle julija, mōža tebe lohcy zjebačž.

Wo J. Sushkowych zapišach A. S.

B Łužicy a Sakskeje.

Z Budyšina. Jednota, towařstwo katholicich Serbow, mēješe minjenu njedželu zasy swoju mēsačnu zhromadžiznu. Po pōstniskim wjeselu bēchu po zdaću drje mnozy na porjadnu mēsačnu zhromadžiznu pozabyli, kaž nam ličba wopytowarjow pokazowaše. Tola njedžiwajo na to wotmē so zhromadžizna po zwučenym wašnjū: z kērlušom, spēwami, přednoškom a skōnčnje tež z wuprajenjom, nastupajo poslednjoho zawjeselenja. Horcy džak wupraji so wosebje wšēm, kotřiž su při zabawje sobuskutkowali a w krōtkim čžasu wšē mocy napinali, zo so wēc derje poradži. Přichodna zhromadžizna je zasy porjadnje druhu njedželu hapryla.

3 kraja so nam pišche: *Džiwne zarjadowanja*. Nowiny žjewichu wōndy, zo su z 31 nēmstich zawēšchžetnjow za dželatčžerjom 471

milijonow wupožčeli a danje hač do 4½ % zběhaja. Tute kapitale dóstawaja wězo prědny wšchoho měřta za naležnosće a twarby, w šy pak próždne wuńdu. Prastahamy so: Mjedawaja džetaczerjo a čželedž do kasow, kotrež na wšach pšechnywaja? A za druge: Čžohodla zběha šo kóžde lěto wjacny, hdyž tajke sumy so wuzbnytuja? Zapóslancy na sejmach maja tu sftadnosć, zo šo po dawacym ludu horjebjeru a ludžom, kotřiz město po trěbnosći, po dobrym zdacju dawanja nastaduja, do fhartow hladaja. Tute dawanja do „kasow“ džě su hóršche jako wšchě kralowske; njesipokojnosć jich dla džě a bóle pšchibjera a kóžde rozomne knježestwo ma winu, zo tu na stronu dawacoho ludu stupi.

Za druge bě w čžistku 60. „Sächf. Volksztg.“ wóndny doprašchowanjo: Čžohodla fhornych z fhróscžanskich kasow do Budyšichina do fhorownje ftač, hdyž je tajka we Worfkecach? Tuńšcho měsće w měsčanskej fhorowni njeje, hač na wšy; a za druge: fak pšchindu pšchecželjo, kotřiz chcedža fhoroho wopytacž, k tomu, zo do Budyšichina šo nastajeja, hdyž móhli joho tola blizto mječ? Móža džě fhorosče byč, hdyž je Budyšichina (čžohodla nic bližšch a Kamjensta?) fhorownja na swojim měsće, wosebje, hdyž wo operacije šo jedna. Hwaf pak ma lud, fiž pjenjezny zwjedž, tola prawo, na tym wobstacž, zo na bližichim a tuńšich pucžu wothladanjo fhornych šo dofonja.

B cyloho swěta.

Němska. Wěrywuznacža w Němskej. W němskim fejšorštwe běšče 1. decembra 1900 Ewangelsko-lutherskich 35231104; Katholskich 20321441; druhich fšchescžanow 203793; židow 586833; druhich njěšchescžanow 11597; bjez pomjenowanoho wuznacža 5938. Wšcho hromadže wobydleri 56350706. (Starokatholskich, kotrychž šu do katholskich sobu licžili, běšche něhdže 30000.) W cykej Němskej je potajkim po hamtskim licženju katholskich wobydleri wjac hač fšcžina, evang.-lutherskich mjenje hač dvě fšcžinje.

— Pruska ma 10 univeršitow (wšlotich fškulow), mjenujcy w Königsbergu (Kralowcu), Barlinje, Greifswaldže, Rieli, Wrótsławju, Gali, Göttingach, Marburgu, Bonnje a Münsteru. Za ewangelsko-lutherskich je 9 fakultow, mjenujcy na wšchitkich tnych univeršitach z wurzacžom Münsteru. Za katholskich šu jeno 4 theologiske fakulty, a to na univeršitach we Wrótsławju, Münsteru a Bonnje a fštwórta na lyceu w Braunsbergu. Theologow je nětkle ewangelsko-lutherskich 1188 a katholskich 823; přemishich wučži 64 rjadnych a 32 wurjadnych profesorow (hromadže 96), katholskich jeno 26 rjadnych a 13 wurjadnych profesorow (hromadže 39). Za ewangelsko-lutherske theologiske fakulty (1188 študentow) šo w lěčje 1904 wuda 428099 hrinow, za katholske pak jeno 145000 hr. (823 študentow). Nichto njebudže přecz móć, zo to runoprawosć njeje.

Rusko-japansta wojna. Niczo zwjeselace za Rusow njechadža nam časopisny wjacny pšchinjesč. Bitwa pola Mukdena je za Rusow zhubjena, pšchěhata. Japanšcy wšcho móžne nakožuja, zo bychu Ruske wójsto docčka zničili. Žakostne šu licžby morjenych na wobemaj stronamaj: bitwy to běchu, fajšež šu stawizny nam porědko zopisake. Po wuprajenju Džamy samoho šu Japanšcy w tejsle wulkotnej bitwe na 41000 muži zhubili. Ruska je tu 100000 muži zhubila, 50 hač 60000 muži šu jecži wzacži, njeměrna mnohosć municije a provianta padže Japanškim do rukow. Čofanjo Rusow wot Mukdena započža šo 9. měrca a bu njeporjadne, hdyž Rusojo šo dohla-

baču, zo bě jich naspjetcžehnjenje wot japanŝeje infanterije a artillerije wob-
grožene. Wjacore tŝfach Ruŝow padžechu do zajecža. Zola jo zda, zo je
hiŝečje wulki džel ruŝkoho wójska japanŝkomu wobjecžu wucžefnył.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 9158 hr. 50 pj. Dale woprowachu: njemjenowana přez
k. P. Šćěpana 1 hr. K nowej zběrey we wosadže a w twornj (110 hr.) dale:
Hana Rězakowa w Běłecach 10 hr. Jakub Šenk w Mał. Bobolcach 1 hr. Helena
Kaufmannowa w Mnišoncu 3 hr. Swójba Gärtnerec w Mał. Debsecach 1 hr. 30 pj.
Wučer Michał Nawka w Hajnicach 10 hr. Józef Vejnar 1 hr.; w motafni, suŝefni,
pakowni: Fr. Zeman 3 hr., Józ. Patzelt, Vinc. Förster, Hana Jonec, Božena Zárubec,
Barbara Kneifelowa, Amalia Prokopowa, Ludmila Hellerowa, Marija Tippeltowa,
Marija Jahelkowa po 1 hr. Józ. Zeman, Emil Klampfl, Oskar Stein, Franc Rotter,
Hana Munzarowa, Hana Pjetašowa, Rosalija Hübnerowa, Karolina Klimentowa,
Paulina Steinowa, Augusta Pavličkowa, Marija Majwaldowa, Marija Primicowa,
Antonija Jirsowa, Ida Jirsec po 50 pj. Fr. Munzar 70 pj. Wjaesław Swoboda 40 pj.
Jan Vašata 1 hr. 50 pj. Józef Burkert, Marija Kronerowa po 2 hr., dohladowař Jan
Šenk 6 hr., z hiŝće druhimi darami 35 hr.; we wochlowni 8 hr. 45 pj. (Pokračo-
wanjo). — Ze zawostajenŝtwa † Michała Weclicha we Wotrowje 150 hr. Kubler
Julius Weichenhain we Seitendorfje 15 hr.

Za twarjomnu nowu cyrkej we Wulkim Šunowje: Přez k. direktora Nowaka
w Budyšinje 10 hr., w Budyšinje zbožowny njezbožownomu wotdoby 2 hr. 80 pj.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Drježdžanach-Janowym měŝće: Jan Kral, pjekař
w Hućinje 2 hr.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 12481 hr. 78 pj. Dale darichu: kapłan
Kozylek z Plesa 1 hr., farař Michał Žur w Ligoće Turowskej a joho mać (zapomnj.
z l. 1904) 6 hr. Radwoŝka Hórnikowa Komisija (452,66 hr.): miŝtr z Bronja 2 hr.
a 10 pj. hračk.

Zapłać Bóh wšém dobročerjam!

Towarŝtwa Serbskich Burow.

Hłowna zhromadźizna budže njeđzělu 26. měrca popołdnju w 3 hodž.
w Heimrichet hojczencu w Bulecach. — Dnjowy porjad: 1. Rozprawa.
2. Zličbowanjo. 3. Pŝchednoŝt. 4. Namjety.

Wŝitke poboczne towarŝtwa a tež hojczy wutrobne pŝcheproŝujuje
39] **hlowne pŝchednjdŝtwa.**

NB. Wotjěžd z Budyŝcina do Bomore popołdnju w dwěmaj hodžinomaj.

Swob. Zjednoćenŝtwa katholskich wučerjow serbsk. Łužicy
změje swoju druhu lětuŝu zhromadźiznu srjedu 29. měrca t. l.
popołdnju w 3 hodžinach w Baćonju.

Přednoŝk: „Wučmy ze žiwjenja za žiwjenje.“ [40]

Zdžělenja a wuradžowanja wo naležnosćach zjednoćenŝtwa a
zwjazka. — Wo bohaty wopyt prosy **předsydŝtwa.**

Zutrowny grat

hiŝečje cyle nowy, mały trjebany, je na pŝchedań we **Wotrowje** čisłŝo 20. [41]

Šheža je na pŝchedań

w **Šutowje** pola Bancec čisłŝo 24. Dalŝe je tam žhonicž pola wobŝedžerja. [42]

Šheža na pŝchedań w Jaseńcy pola Šhróŝečje čisłŝo 20. Dalŝe je
žhonicž pola wobŝedžerja. [43]

Džensa je tež „Serbski Hospodař“ 3. čisłŝo 1905.

Čisłŝež Šmolercjec knižicžisłŝetnje w Serbskim Domje w Budyŝcinje.

Katolicki Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z križ-
nym zwjazkom do domu
słany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w knihaŕni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěški plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudomy časopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farar w Budyšinje.

Cisło 12.

25. měrca 1905.

Lětnik 43.

Schtwory temperament pola džěczi.

(Spisał wučer Hajna po pschednosćku, we wučerškim towarštwje mětym.)

(1. potrjećowanjo.)

Ze sanguinijskimi wjesołymi džěczi njesměmy z pytanaj krutošću a tšutnošću wobthadźować, dolež bychmy je z tym wot so štorfali. Njeh wone wědža, zo su nam wjesole džěczi lube a zo mamy je radži. Haj, samo je dowolenc, zo z nimi we wěstnych mjezach hrajemy, jeno dyrbi my jim pschecy začuwac, dawac, zo to tohodla čini my, dolež chcemy je zawjeselić; hewak žadaja sebi pschecy wjac a wustupuja k hroble pschecziwo pschedstajenym a čješćownosć abo autorita škoduje. Namakamy-li praweje měry w tutym nastupanju, dobudžemy sebi dowěr a lubosć džěcža. Njenamakamy-li ju a pschecroćimy-li prawu měru, stajimy wschón wuspěch na wahu. Džěcžo widži w swojim wučerju, pschedstajenym, w staršich čješćomne, doštojne wšchšće podobny. Sdnyž nětko tamnu mjezu pschecroćimy, swoju doštojnošć wotčyšijemy a jo džěcžu runamy. Njesudžimy nihdy něotre šutki pschecrucje, kotrež je mały šhibak w swojej wjesolej a lohkej myšli zawinył. Njeczujmy so tak lohcy pschec něotre šłoma, kotrež je sebi w swojim spěšnym wšchšnju pschecziwo nam dowolito, na swojej čješć ranjeni. Tak lubosćiwne, kaž tajke džěcžo je, tak pschecziwne móže nadobo być. Ale to njeje złě mjenjene, spěšnje zaj wobjelnosć a prosy wo wodaczo.

Wšcho, šchož małoho sanguinika t sebi wabi, njeleži w nim, ale zwonka njoho; wšchitto joho intereseje. Sčěhwt toho je joho wulka rozpierschenosć, woselje we wučbje. Tu ma wutublat wulke, ščěroke polo t džětu. Ze šchulškeje jstwy a z najbližeje wokolinu ma so wšcho wotštroniec, šchož mohło jo wócžtu, pať wuchej džěcža cuzbarske zdac. Ma-li džěcžo w schuli městno,

hđež ma wuhlad z wofnom, móžemy pschewědženi być, zo žadny ptaczť nimo njezleczi, kotrohož njeby widžało. Ležomnošč schulsteje jstny, chto bo twarjenja, nutskowne zarjadowanjo a wosebje wofna su z wulkej wažnosću za wuspěch wučby. Čim wosamocenišča schula, čim lepje słuži swojim zaměram. Schule pschi pucžach z wulkim wobkřodom su brěmjo za wučerja a schoda za wučomca. Sanguiniste džěčo pať schoduje pschěz to najbóle. Ma drugej strone pať dyrbinu fantaziju tajtoho džěčša pschěz žiwu a zajimawu wučbu na wěc pschiputacz dokonjeć. Samo poměrný žort w prawym času njeje schódny. Sanguinist chce wjeselo měć. Njeposticzuje-li so jomu we wučbje, wufnje z pscheczijowjenjom. Słowa dyrba so ze wischelakimi sředkami možiwjeć: pschěz rjšowanjo na taśn, pschěz wobrazy a modelle atd.

Bola sanguinistoho džěčša je wosebje nuzny fruty zwonkowny porjad. Wone nima telto měra, zo by to, štož je započało, dospołnje došćońčiło. Mjez tym zo ma hišćeje jene džeło w rukomaj, chce hižo druge započjeć, dofelž lubi sebi wot njoho wjac plešera a njezda so jomu džiwnje, přenje poť hotowe ležo wostajicž. Štož džěšču potajsim na wutrajnosći a frutej woli (energiji) šamo na sebi pobrachuje, maja wufubkowarjo pschěz frutosč svojoho křaktera wupjelnicž a zarunacz. Njesmě so džěšču domolicž dale džełacz, doniž njeje jedyn nadawť dopjelniť. Šduž njejsu pschewstajeni fruczi w tym, so tuta słabosć na tajtim džěšču bórzy abo pozdžišcho čžečy wjećzi. Z toho nastawa njesamostatnosć, kaž ju žjewja tajcy, totkiž su wiščem rjemještam nashileni, ale ani w jonym njedóńduť miščtrstwu.

W moralnym nastupanju dyrbi so pola sanguinistich džěči wosebje na to hladacz, zo so zwuča wěrnosć lubowacz. Woni křwala pschěz měru a tež hanja pschěz měru. Woboje je křa a pohnumať křenju pschecy bóle. K tomu njepočintej je wone runje najbóle nashilene. Pschěz wischelakore praschenja, pschěz sčerpnosć a mudrosć, hduž džěčo tať barbi, móža staršchi a wučerjo wjele w tym polěpschicž a wučomcať moralistej křmanošči domjelcž.

Štož rad kři, tež rad křadnje. Kaž je sanguiniste džěčoť kři nashilene a w swojim temperamencže začoť ztoho načoťa namafa, tať je tež padušćtwu nashilene. Šduž to nastupa jenož křbko swójbje křuschace a wosebje, štož je dobreť jědži, mjenujemy to křlósčćenjo. Kóžde sanguiniste džěčoť pať je mjenje abo bóle padušćne abo křlósčćenje. Wina křeje nashilnošč je z rěđta křa wola, ale je to načoť temperamenta. Njewobstajne, wčipne, kaž sanguiniste džěčoť je, pschewobrocza a pscheczujšchi wišč róžki a křčiki domu. Pschi tym namafa něštoťkuli, a žiwa fantazija praji jomu, kať so hodzi to abo druge z namafanych wěcow pschi wischelakim křaczu abo džeło wužicž. Pschepytajmy jónu křpšy abo žaki tajtoho džěčša! Što tam wiščo njenamafamy! Pschěz tute pafosćenjo njecha so wone wobohacžicž, jenož wjesela a křajow chce sebi nadobycž.

Staršchi a wučerjo maja zawěščje wišču pschikřušćnosć, džěčoť w tajkej straščnej nashilnošči křucze wobhladacz — ale čžeť je žať, zo njejsu pschěz měru křuczi. Wěsta swoboda njech so tajtomu džěšču wostaji, zo móže wišč křčiki pschepytacz a wěcy a wěcki křomadžicž, zo by sebi čas zahnať. Straščne by byť, džěčoť na zaťadže tuteje nashilnoščje hnydom jako paducha wognamjenicž a pod tutym njecžestnym titulom křostacz. Sanguiniste džěčoť chce swoje ideje a myšle pschew wučomaj we wěcach widjeć a pschimacz, a to je tež derje. Zohodla dyrbi so jomu težť tomu trěbny material

pschewostajicz, a njesmė so jomu z najmjeńšcha pschez mėru za zfo mėcz, hdyž so prócuje, tajki material ze wschėch kucziŋow, kistow a kaszczizow hromadzić.

Žadosć za wjeselom a taŋ njewinowatymi, poŋornymi wėcami, kotrež wustutkujaz zash wjeselo, njeħodži so pschez frute zaŋazanjo wotŋtronicz. Chce-my-li natbilnoŋeć z mocu podtkóćicz, nastanu z tajkich dźećzi tajeńcy, miŋctrowje w tajeńju. Woprawdže namatamy cyke swójbny, hdyž pschez tajku methodu so tajace, zwontownje tupe dźećzi wutubľaju. Gźemnikow móžemy jich mjenowacz, a lud praji wo tajkich dźećzoch: „te maja za wuschomaj“.

Gdyž smy dźećzo po tutym wopisanju za sanguinika spóznali, a po napomnjenych poŋwach, kotrež wėzo njesu hiŋcže wuczerpane, wobdźeľali, budže nam sanguiniŋe dźećzo najlubŋe w ŋchuli, w domje a we wobŋhadže. Pomjatk je spėŋny a doŋonja mnoħoŋeć wopŋchijec. Dolež ma žadosć za wėdomoŋeću, ma za kóžde powuczenjo wotewrienej wuŋchi. Břećniwoŋeć wobdari je t nawuknjenju cuxnyh rėćzi. Dolež je pschećelne pschećiwo wschėm ludžom, je lubuŋŋ wŋchitlich, kotřiž su z nim w zwiŋsu. Soħo dobra wutroba waži sebi wŋchitko dobre a rjane, joħo towarŋchnoŋeć zwiľaza mjeľ nim a joħo wutubľowarjom nimale swójbny zwiľaz. Dźeľo njewoŋtanie jomu na porŋtach wiľajo. Břadownoŋeć joħo duŋche je njewuħaŋchomna; niczo njemóže joħo wjeselo myŋl na dlejšchi cľas zniczić. Soħo poczińki doŋtanu we wocžomaj swėta wosėbite kuzko, dolež tħutna frutoŋeć zjednocza so z wjeseloj žortniwoŋeću. Ze sanguiniŋskoho dźećeća nastanje wucžomc, kotroħož wucžet rad pschi sebi wiďzi a kotruž poďđiŋŋcho w ħoľku žiwjenja ŋtajnje z wjeseloj dźaľownoŋeću na to spomina, ŋchto su wutubľowarjo a wuczerjo na nim cžinili.

(Poŋracžowanjo.)

B Łužicy a Sakskeje.

3 Budyŋŋina. W tudomnym katholicŋim seminaru bėchu wot 6. ħač do 10. mėrca pruhowanja łandibatow wucžestwa. Poľne pruhowanjo wotpoťoźichu dźewjećzo: ħ. Max Bahr, A. Dűring, Rudolf Goller, Pawoľ Hartmann, P. Sănichen z Budyŋŋina, Jan Kranz z Worflec, Miľtawŋŋ Rjeda ze Žuric, Pawoľ Rimpler a M. Walter. Šeŋećzo ŋnjeľa, kotřiž bėchu hižo nazymu wėdomoŋtne pruhowanja wotpoťoźili a wot toħo cľasa nėť hižo jaťo wuczerjo ŋtutkowali, mėľachu jeno hiŋcže praktiŋte wustupy. Bėchu to: ħ. Franc Feldmann, Wilibald Kurze, Jan Łufasch, Miľchaľ Nawka z Radworja, ħarl Rimpler a J. E. Winkler. Wŋchitcy 15 su pruhowanjo wobŋtali, a to jedyn z ħłownej censuru Ib, dwaj z IIa, ŋhećećzo z II, pjećzo z IIb a jedyn z IIIa. Ze zadđerženja móžeŋe so wŋchitkim censura I wudźeľicz.

3 Radworja. Na namjećornej ŋećenje tudomneje ŋtareje cyrkwje je inženė Rauda, pucžowat towarŋŋtwa za zdđerženjo twarŋŋŋch starožitnoŋećow, zaŋtarŋŋej, na ŋećenu wobrazowanej ŋwjećećzi namatał. W zymŋŋim wjedrie bėche so ħuŋŋ kalcowoho wobmjeta wotdrjebiľ, pod kotrymž so na ŋećenje nėťotre czerwjene ŋmuźi poľazachu. To domjedže na myŋl, zo moħte te dźeľ ŋŋhowanoho wobrazu bęć. Tuž bu toľŋta kalcowa ŋtora zwotklepana a z tym nad mėŋtnom, hdyž je ŋwj. Woŋcžanowmy woľtať ŋtaľ, na ŋećenu wobrazowane ŋwjećzo pruhatoho, z palmowymaj ħaľzomaj wobdatoho ŋŋŋiľa wotkrute. Po tutej namatancy bu teľ na druħej ŋtronje (nad mėŋtnom bratřŋstoho woľtaťka) ŋwjećzo wutlepane, kotrež ŋtoľpate, z jandėlemi wupyŋŋchene wrota pschėďŋtaja.

Smjeczeći stej 2—300 lět starej, nic runje mumjelskej, tola pač stawiznišcy wažnej wěc.

Němske nowiny „Bauener Nachrichten“ (čžo. 65) a po nich „Sächsishe Volkszeitung“ (čžo. 67) pišaja, wo namakanymaj wobrazomaj rozprawjejo, dale: „Dochta je tuta cyrkwička wulkeje mnohosćeje zaštarfich smjeczatow a postawow dla nanajbóle zajimawa a z tym pschebe wšćemi druhimi cyrkwjemi tudomneje krajiny wuznamjenjena.“ — Zo je cyrkwička žadna starožitnosć, spóznawamy tež z toho, zo je wona jenička ze serbskich cyrkwjow, katolskich a lutherskich, kotraž je w loni wudatej wědomostnej knizy: „Die Dorfkirche im Königreich Sachsen“ wopisana a na wobrazu pschedstajena. — Horjeka spomnjeny knjez je tu hižo dwójcy był a pschińdže pschi pschihódnyh mjedryc zaly, zo by smjeczeći na papjeru zwobrazował. Po jutrach pač pschijědže tajny radźicel Gurliť, profesor na techniskej wysokej schuli w Drježdžanach, sem, zo by jebi smjeczata a druge starožitnosće wobhladał. Wot njoho drje najwěšćišcho žhonimy, šhto su hódne a kač so najlěpje za pschichod ždžeržecz hódža.

Šlowežto ł wólbam! Stojimy lětša psched wólbami do druheje komory našchoho krajneho sejma! Wšchudžom po kraju so hižo politiske strony hibaja, so wobhladaja za pschihódnyh wosobami a swoje brónje wótsja za wólbnu bitwu, pač so zaly za swojich dotalnych zapóšłancow wuprajeja a jim swoju doměru a dospołne pschipožnacžo zawěšćeja. A kač pola nas, w našchym krajnym wotkrjesu? Wězo su so tež pola nas hižo, a to najprjedy wot němskeje strony, pospyty z tym šake, zo je so dotalny našč zaslužbny zapóšłanc, knjez Kubaľ Michal Kofla-Khróscžanski, wot konserwativneho wólbneho towarštwu jenohłósnje zaly za to postajit. Naschi Serbja dotal mjelcžachu. Njejsmy tajcy, kiž wšcho čornje widža, tuž wukladujemy to za dobre znamjo, zo smy pschezjene, šhto mamy činić, a zo jebi na ničžo druge njemyslimy, hač, kaž so samo rozemi, zo zaly našchoho serbskoho zapóšłanca wolimy. A tola, hačrunjež by jebi kóždy rozumny takle myslić dyrbjal, šlyšchimy, zo so tež pola nas w tajnym pscheczivo tomu džěta. Šhto wě, tajke pschicžiny tajtomu podžemškomu džěku nastork dachu, dobre pschicžiny to zawěšće być njemóža. A tež njewěmy, čžohodla dyrbjeli wot wosoby, nam derje znateje, kotraž ma zawěšće najwjětšje zaslužby, lětša nadobo wotpadnycz. A dokeľž tomu njerozemimy, zo móže so tam a sem z cyła na druhu wosobu myslić pschi wólbje, njech je tute pscheczělnje šlowežto tu wuprajene. Hdyž je so knjez Kofla wot konserwativneje strony jenohłósnje postajit a tuczi su z nim dospołnje spočojom, šhto móhli potom našchi ludžo na nim wustajecz móć? Ně, to by był wot nas Serbow njeđžal, njesprawny, našchoho mjena nježódny šutk, a jenož wosobinška zawijěc abo tola z najmjenscha njenazhonitošč z našchimi wobstojnosćemi móže tajke pospyty wupłodžić, kotrež so za šhibjetom stawaja a so swětko boja. Abó prajče sami, Serbja, njeje pschecy knjez Kofla to, šhtož móže zapóšłanc za nas Serbow, za našche wobstojnosćeje a poměry, hospodašće a nabožne, z cyła wustutkowacz, njeje won to dotal stajnje najsměrnisho a njesprócnijwe činić? A wěšće, njebiesa spowaleč a žkote hrody wam natwarić tež njeby mohł žadyn nowy zapóšłanc. Dobry „politikus“ je jenož tón, kotryž móže pschi našchich wobstojnosćach telso wustutkowacz, kaž so to hódži za našche poměry, nic pač tón, kotryž jenož prjedy woła a lubi, ale potom ničžo njewustutkuje a njecžini. A šhtož je so hódžało docpěć, je

knjez Roſſa tež ſtajnje najlěpſje doſonjaſ. Njech čzi, kotſiž tu ſchkaraja, najprjedy ſami do Drježdžan jědu a wuſnu, ſaſ ſo tam džěſa, potom nazhonja, zo dotal lěpſchoho zaſtupjerja naſchich intereſow nimamy.

A dobromu zapóſtancej ſluſcha, zo ma doſholětnu, najlěpſchu nazhonitoſcž a wobhonitoſcž w naſchich intereſach, a to ma zawěſcže knjez Roſſa, a ma wjeſcchu nazhonitoſcž wo naſchich poměrach hacž něſotržſkuli, kotrž by tež zapóſtanc bycž mohł. Wjele, huſto najwjacy tež wucžinja dobre znajomſtvo a pſhecželſtvo z druhimi zapóſtancami, a hdyž mamy jenož j e n o h o, ſo pſchez pſhecželne, doměrliwe ſkowcžko mjez ſobu a doprědka huſto wjacj hodži wuſtutkowacž, hacž pſchez zahorjene rěcže, na kotrěž ničtō njepoſtucha. Hdžěž ſami mocy nimamy, tam płacži ſłowo: l u b o ſ c ž m o c y d a w a. Tuž njewěmy, hdže bychmy nětko ſhmanſchoho zaſtupjerja naſchoho wotrjeſa w ſejmje namakali, hacž knjeza Roſſu! Woſtaſmy pſchi nim! Njepoſtuchajmy na druhich, kotſiž nam hinaſ rěcža! Budžmy wjeſeli, zo ſo hiſcžcže raz tětoho napinacōho džěſa pſchima nam ł luboſcži, a to jenož nam ł luboſcži w lětach, hdžěž ſebi družu na wotpocžinł myſla. Wón ſo wo zaſtupjeſtvo njetorha, jenož wot wjacorych ſtron ł tomu namoſwjenny, je ſo wuprajł, zo hiſcžcže raz kandidaturu pſchimozmje. Tuž pſchi wólbje:

m u ž p ſ c h i m u ž u z a R o ſ ſ u !

Pſchispomnjenje. Dopis, kotrž dōſtachmy, ſmy nimala tajki wo-
cžiſcželi. Zola hacž dotal nam ničtō ničzo wo tym zjewił njeje, zo by ſo pſhecžimo dotalnomu knjezej zapóſtancej Roſſi-Liſakej ſchkarako. Myſlimy ſebi, zo móžemy wjeſeli bycž, zo ſu ſamo konſervatiwni nam luboſcž wopokazali a knjeza Roſſu z nowa poſtājili. Tuž mamy hiſcžcže njelube džěſo zalutowane, zo bychmy ſebi dyrčeli nowoho zapóſtanca pytačž a wſchelafore jednanja čžiničž, prjedy hacž pał bychu zaſy tał něſał wſchitych ſpokojeni a wu-
jednani byli.

Redakcija.

B cnyłoho ſwěta.

Němſka. W ſtaroſtawnym fejžorſkim měſcže Speieru wumrě ſobotu 18. měrca rano w 7 hodžinach biſkop Zōzeſ Surij z Ehrler po čžejſej thoroſcži, pſchez kotruž bē tež wiđženjo zhubił. Zōho ſmjercž njeje jeno katholicow w bayerſkej Pſalcy, ale tež cyteje Němſteje hłuboko zrudžila. Zemrěty biſkop narodži ſo 8. hapyła 1833 w Miltenbergu a bu 10. auguſta 1856 we Würzburgu na měſchnika ſwjecženny, 6. oktobra 1878 pał dōſta biſkopſtu ſwjecžiznu. Swojoho miłoho waſchinja dla bē biſkop Ehrler jara lubowany a čžejcžowany a je z mulkej mudroſcžu a wobhladnimoſcžu ſwoje zaſtojnſtvo w ſwojej konfeſionalnje jara měſchanej diōceſy wjedł. Wóh wobradž wſyroczenej diōceſy bōržy zaſy hōdnoho naſtupnika tohole tał lubowanoho a dobroho paſtyrja!

— Pruſki miniſter nutſtownych naležnoſcžow, ſwobodny knjez z Hammerſtein, je 20. měrca w ſtarobje 62 lět wumrěł. Wón bēſche „rěžny“ w ſtužbje, zdwōrlivy a čžejcžomny w privatnym wobthadže. Mjez pruſkimi miniſtrami drje bēſche Hammerſtein najbōle wōtry pſhecžimnik centra.

— Čžrijōda němſkich ſtudentow je ſo w Eiſenachu zhromadžila; mjeno-
wachu ſo zapóſtancow němſkich ſtudentſkich zwjazkow. Běchu ſo zhromadžili, zo bychu za „afademisfu ſwobodu“ nowe demonſtracije čžinili. Tež fejžorej Wilhelmej ſu telegram poſtali. Rejžor pał je jim wotmoſtwičž dał, zo ſo za

postron dżafuje, żada pał sebi teź, zo bychu studenty „swobodu ducha teź z częścźowanjom pšchewědczenja hinał zmyšlenych wopokazowali“. Dosć razne napominanjo kejšora pał czi knjezkojo dale ledźbu měli njejsu, pšchetoz najitra hišćeje raz wuprajichu, zo zběhnjenjo (zakazanj) katholickich studentkich zwjazkow žadaja. Teź njeatholickich profesorow pšhec dale a wjac so wupraja pšhecziwo njeznjesliwosczi nashczuwanich studentow.

Francózska kroczi po swojim zahubnym puczu rucze dale. Komora deputirowanich je w sobotnym posedzenju wobzamknyła: „Republikanska wjetřchina je krtu wolu pokazala, dźelenjo cyrkwe wot štata špěšnje pšchewješč.“ Wjetřchina 347 hłosow pšhecziwo 245 hłosam je czim zajimawšcha, hdyž běchu so zapóskancy tola haće runje ze swojich wólbnych wotrjesow wrócili a tak hišćeje cyle pod wliwom zmyšlenja swojich wolerjow stojachu.

Selizo nakte pšchekapjenjo njezastupi, drje budža pšchedłohi za nětotre njedzele zatoń. To teź wjednich cyrkwe we Francózskej woczafuja. Wnozy biskopja su w swojich pastryškich listach so wo nowym zatonju wuprajili. Wšchitcy katholicow napominaja, zo bychu kručze hromadu dźerželi, towaštwu a jednoty založeli, kotrež maja cyrkej teź w časnych naležnosćach zakitac a nabožnosć rozšěrjeć teź tam, hdzež su ju hač dotal mało ledźbu měli. Dobře žro hišćeje we Francózskej je, su to czi, kotřiž su poslednje 50 lět z nětko rozpušćenych katholickich škulow wuschli.

Ruska. Rutšowne poměry tutoho kejšorstwa so hišćeje porjedźić njejsu. A wosebitym zběžkarjam a njespokoynym dźěłaczeryjam su so nětk teź na mnohich městnach rólnich pšchizamli. Hacz dotal běchu ludžo na kraju měrni. Nětk pał ze wšelafich krajinow pišaja, zo tam burški lud wulkofublerjow pšchima, pali a puščzi, šhtož jomu na překi pšchindže.

— Powěšće, zo chce Ruska z Japanskej měr cžinić, so njezadža prawe być. Nawopał so wobkručza, zo Ruska dale wójnu powjedže. Nowa armija 400 000 mužů so za wójnu pšchihotuje. Seje wjednik ma wulkowješč Mikławsch być. — Sara czežko je za Rusku trebne pjenjez dostać, pšchetoz wójna žada pjenjez a zas pjenjez. To je nětko za Rusku cžim hórje, dolešč je špšheczelena Francózska cyle zaprajila. Tamišchi pjenježnicy so bojeć počínaja. Džewjeć milijardow dolha Ruska we Francózskej hižo ma. Tuž nětk wosebje francózske nowiny Ruskej naležnje k měrej radža.

Rusko-japanska wójna. Witwa scžěhuje bitwu w tutej žakostnej wójnje, tola dotal njebě tu namafacž zboža za ruske brónje, mjez tym zo Japanscy wot dobyčza k dobyczu šhwataja. Město Mukden je teź padnyto do mocy Japanskich, a Kuropatkin tu hišćeje swój posledni wojeřski štut wumjedže, zo tu z najmjeńšcha město njebu za njoho a cyle wójsko Sedan za Rusow, abo zo njebu z mochow a prochom wot Japanskich popadnjeny. Kuropatkin sam mějeske wójnu štu a prošesche cara wo wotwołanjo wot wjednistwa. Car je wotstupjenjo tohole wjednika pšchijał, kotruž teź dostawšchi depeschu carowu hnydom so wjednistwa wzda a je šchwórtk 16. měrca Linewiczej pšchepoda, wójsko wopušćezi a so z wosebitym cžahom na dompuć poda. Pomjenowanjo Linewicža za wjednika zbudži w mandžurskim wójsku wulku wjeselošč. Z toho pał je pžznać, zo Ruska hišćeje na měr njemyšli, ale chce, kaž so praji, wójnu dale wješč, doniž škónczuje njeje jónu dokladne dobyčzo scžiniła.

Wšelafore su powěšće, nastupajo wotstupjenja Kuropatkina. Že drje so tola škónczuje šlaby na poručnosć kejšorowu cžuk. Wulkowješč Nikolaj Nikolajewič pał sebi njezwěrjesche wjednistwo cyle do njeporjada pšchindženoho

mójiša w Mandžurskej pšchiznacž; tuž je drje jeno natřwilnje nimale 70 lět-
nomu Vinewiczej pšchepodachu. Hracž budže tutón něšto pšhecžiwu Japan-
štim wučžinicž?

Najnowišče poměšče wozjemjeja, zo je Kuropatfin tola zašy woštał a
fejžora prošł, zo by směl wjedniš přenjeje armeje byč a potajkim tať pod
Vinewicžom stacž, ščož bu jomu tež pšchizwolene. To tola cyle hinať klineži,
džžli předawšče powěšče, a pokazuje nam Kuropatfina jať wopravdže
mufłoho wótcžinca.

Naležnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1905: kk. 375.—377. z Baconja: Michał Pjeh, Handrij
Handrik, August Pjetaš, 378. Jurij Hendrich z Haslowa, 379. 380. z Nowoho Łusća:
Jakub Pjetaš, Pětr Šolta, 381. Michał Handrik z Pozdec, 382. Jakub Zynda z Banec,
383. Michał Pjeh z Libonja, 384. Michał Čemjera ze Stróžišća, 385. Michał Wrobl
z Čornec, 386. Jakub Džisław z Nowodwora, 387. Michał Kocor z Wotrowa, 388.
Jurij Kubanja, inspektor w Petershausen, 389.—391. ze Sernjan: Hana Bjeńšec,
Mikławš Koplanski, Madlena Hermanowa, 392. Michał Wičaz z Róžanta, 393. 394.
z Dobrošic: Pětr Popjela, Jakub Šćapan, 395. F. H. Žundálek, katechet w Prazy,
396.—407. ze Smječkec: Jakub Pjeh, Pětr Šolta, Jakub Wjenka, Michał Džisław,
Michał Symank, Michał Šiman, Hana Kudželowa, Jakub Šewc, Hańža Jakubašowa,
Michał Šiman, Marija Fulkec, Pětr Matek, 408.—410. z Worklec: Michał Handrik,
Jakub Mencl, Jakub Bódlinc, 411.—413. z Noweje Wjeski: Hańža Kochowa, Hana
Dyrlichec, Jurij Wojnať, 414. 415. z Kozarc: Pětr Běťka, Pawoł Khěžka, 416. Bosčij
Zarjenk z Khróšćic.

Sobustawy na lěto 1904: kk. 754. Michał Hermann z Wotrowa, 755. Jakub
Džisław z Nowodwora, 756. Jakub Zynda z Banec, 757. Pětr Popjela z Dobrošic,
758. Jurij Wojnať z Noweje Wjeski.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo: kk. Jurij Kubanja z Petershausen 30 pj.,
Jurij Wojnať z Noweje Wjeski 25 pj.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 9425 hr. 85 pj. Dale woprowachu: Wj. z L. 5 hr., N. N.
z Budyšina 2 hr. Farať Józef Zaukhuber w Tyrlaching, Baworska 3 hr. Justicy
radžićer Seyfert w Budyšinje 30 hr. — K nowej zběrcy we wosadže a w twornji
(179 hr. 75 pj.): J. W. D. 2 hr. 50 pj., N. N. 1 hr., na łubi 2 hr. 20 pj.; w ko-
wafni atd.: Wilh. Riedel 3 hr., Franc Portik, Albert Šober po 2 hr., Eduard Rudolf,
Vincenc Riedel, Robert Kasper, Wjacław Gottstein atd. po 50 pj., Hubert Grundmann,
Adolf Jirsa, Franc Zeman, Rud. Stránský atd. po 1 hr., hromadže 23 hr. 30 pj.,
dale 4 hr. 60 pj. a 5 hr. 55 pj. (Pokračowanjo).

Za twarjomnu nowu cyrkej we Wulkim Šunowje: Wj. z L. 5 hr., F. T.
z Budyšina 5 hr. Zapłať Bóh wšém dobročerjam!

K zelenomu štwórtkej

so naležnje poruča:

Nowa Jězusowa Winica z kěrlušemi, w rjanym zwjazku
6 hr. 50 pj.

Pobožny Wosadnik po znatych plačiznach.

Khwalće Knjezowe mjeno po 2 hr. a 2 hr. 50 pj.

Rěčna Swjatnica zwjazana po 3 hr. 50 pj. a 4 hr. 50 pj.

Wšitke knihi su dóstať w Budyšinje na farje, kaž tež přez
kk. duchownych.

Žutrowne kěrluške za fšchizerjow šu w Budyšinje na farje dóstať.
Wjazana fnižša po 25 pj.

 Hłosy za kěrluše Pobožneho Wosadnika z přidawkom
su njewjazane na předaň za 60 pj. w redakciji „Katholskoho Posoła“.

Knihownja „Serbowki“ w Prazy. [44]

Wjelečesćenych knjezow, kotřiž su sebi hdyžkuli z knihownje „Serbowki“ knihi wupožčili a je hišće njewróčili, naležnje prosy, zo bychu to po móžnosći bórzy towarštwu wozjewili, abo njetrjebali je, wróčili, knihownik „Serbowki“.

Towarštwo Serbskich Burow.

Hłowna zhromadźizna budže jutře njedźelu 26. měrca popołdnju w 3 hodź. w **Heimricher hoszczencu w Bulecach.** — Dnjowy porjad: 1. Rozprawa. 2. Zličbowanje. 3. Pšchednosch. 4. Namjety.

Wšchitte poboczne towarštwu a tež hosčzi wutrobne pšcheproschuje hlowne pšchedshdstwo.

45] NB. Wotjězd z Budyschina do Pomorc popołdnju w dwěmaj hodžinomaj.

Swob. Zjednoćenstwo katholskich wučerjow serbsk. Łužicy změje swoju druhu lětušu zhromadźiznu srjedu 29. měrca t. l. popołdnju w 3 hodžinach w **Bačonju.**

Přednosk: „Wučmy ze žiwjenja za žiwjenje.“ [46]

Zdželenja a wuradžowanja wo naležnosćach zjednoćenstwa a zwjazka. — Wo bohaty wopyt prosy předsydstwo.

Šhěža je na pšchedań

[47]
w **Jasench** pola **Šhróscje** čišťo 20. Dalshe je zhonič pola wobšedžerja.

Konjeczanfsi mlyn

[48]

poruča: **Wofu**, **džeczel**, **jeradelu**, **šymjentny wows** a **jeczmenj**, **runčicowe šymjo** a **wšchitte** druge **nalětne šymjenja** — jenož **najlěpše družiny** —; **tohorunja** rjanu **wuležanu pšchenicnu mufu**, **šamomlěte ržane wotruby** z **griso** po 6,20 hr.; **pšchepupne wotruby** po 5,80 hr.; **dale štrowy žolty majšowy** a tež **jeczmenjowy šchrót.**

Cement, **kalf** a **wšchitte** **cuze hnoje** so po šfazanju wobstaraja.

Dale poručam **brilety**, tež **hacž** do domu na požadanjo wobstaram.

Wšchitto po **kaz** jeno móžno **tunich płaciznach.**

Pšichi wjetšim wotebjeranju so **płacizna** poniži, a **hdyž** so **hnydom** **płaczi**, **wotliczi** so **3%** **rabata.**

Wšchitto so tež na **žito** a **wšchě** **druge zorno** **wuměnja.** — **Tohorunja** **kupuju** **žito** a **wšchě** **druge zorno** po **dženškich płaciznach.**

W Konjecach pola **Kožanta.**

Miklawš Čornak.

Žutrowny grat

[49]

hischče **cyle nowy**, **mało trjebany**, je na **pšchedań** we **Wotrowje** čišťo 20.

Włodocho, **šylnoho mužškoho** jako **džěłacžerja** w **swojim pšchepu-**
štwje **pyta** [50]

W Budyschinje, **Lessingowa** **droha** **čjo. 5.**

Pittner.

Čišťeč Smolerjec knižicishčětnje w Serbskim Domje w Budyschinje.

Katoliški Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plači lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z križ-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plači na póse
a w knihaŕni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
weštki plači so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudomy časopis.

Wudawany wot towařstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, faraŕ w Budyšinje.

Číslo 13.

1. hapryla 1905.

Lětnik 43.

Schtworny temperament pola džěczi.

(Spisał wučer Hajna po pschednosćku, we wučeriskim towařstwie měthym.)
(2. potraćowanjo.)

2. Choleriske džěcžo — to je džěcžo čzopkeje krewje, wohniwe, zwažliwe — „wulskomyslné“ inadž z jenym słowom. Wone chce pschecy wysofo won, tajki hólce chce hižo knjez a holca knjeni być. Wobaj čzujetaj so štoro ranjenaj, hdyž jeju do džěczi ličimy abo z nimaj tak z džěcziimi wobšhadžujemy. Wokomik, hdyž jimaj něchtó přeni tróć „wy“ praji, je šutk. Z hordosću začuwa choleriske džěcžo tutón přeni aft počjećowanja, a čzuje so hnydom wo hłowu wjetšce a wo 10 lět staršce, a wězo tež telko mudrišce. Soho stup, rěč, cyke zadžerženjo dyrbi pokazac, zo hižo nade wšćěmi runikami staroby a stawa stoji. Raž hudžba jomu klineži, hdyž so jomu praji, zo je na swoju starobu wulke a sylné. Tajki hólce by so najradšce sšhilał, hdyž něhdže z durjemi zastupi. Zbožowny by był, hdy by hižo hłuboki mužacy hłós mēł a dawta sebi wšchu móžnu prócu, zo by tolsće rěčzał. Tajka holca, lědom 11—12 lět stara, njerodži wjac wo hrajki, samo so rozemi, te džě su za džěczi.

Najlěpje spóznawamy choleriske džěcžo pschi hraczu z druhimi. Z poł-
nym prawom rěka, zo pschi hraczu čłowjeka najlěpje zeznajemy. Se wob-
šedžbuj, zo njepytnje, móžemy joho duchownu šhmanosć a płacziwosć naj-
lěpje dopóznac. Wunamkanošć, wutrajnosć, zriadnimosć, wěrnimosć, znješli-
wosć a nawopał napschecziwne njepočinki dōstanu w zhromadnym, towař-
skym hraczu najjašnišči wuraz. Wobšedžbowanjo choleriskoho džěcša w čzjódže
druhich ma za pscheczela džěczi wosebite zajimanjo. W hraczu zjewi so wone,
kajkež wopradowje je. Zašostnje rad hraje, ale wone dyrbi w małym towař-
stwie wjednik być, dyrbi knježic nade wšćitkimi, hry namjetowac a postajec,

zafonje a wumėnjenja hrtj postaja a rozfudzuje z mocu a dostojnosću we zwiadach. Choleriski hólć dyrbi w čyrjódze małych hrajerjom kral a tajta holca, sebi wědoma swojeje dostojnosće, kralowna być. Seli so to jima njeoporadzi, so radsko pschi hraczu njewobdželitaj a spytujetaj nětko ze zafatnym schczuwanjom a směchenjom a z hordym, jedytym zacpiwanjom tež druhim džeczom wjeselo pschi hraczu sfazyć.

Choleriske džeczó je khorbke hacž t zwadžimoseži. Žadyn zadžewt nje-wotrasthi je, z čezemi roscje khorblosć. Žadyn schtom njeje hólcej pschewysofi, žana hrjebja pschescherofa. Nicžoho so njeboji, a hdyž so tola jónu boji, z najmjenšcha njecha to wuznacž. Choleriska holca ma spodobanjo pschede wschitkim na tych hrach, kotrež so wosebje za hólcom pschihodža. Wona wustupuje kaž mała amacona a jako wotroscžena je zawěscze pschewědcžena wo nahladach žónskich, kotrež bychu najradšcho porjad w swěcze powrócziće. Choleriski hólć ma wjeselo na wschém, schtož khorblosć, rozfudženosć, spěsch-nosć, frutu wolu sebi žada. Tak lubuje konje, frinfotate brónje bóle hacž wscho druge a chce mojat być, pať hajnik wufnyć.

Tuta spěschnosć, khorblosć a rozfudženosć, počinki, kotrež debja młodženca a muža a hižo pola džěscža wěstu kědžbnosć zaslužaj, su pola cholerischo džěscža často došč zacžěmnjene, dofelž pobrachuje džěscžu hiščęje smilnosć. Wone je často surowe pschecžimo druhim džeczom a wosebje pschecžimo žměrjatam. W tym nastupanju wuznamjenja so wone cyle njepeńnje psched sanguinom. Tajti hólć ma kamjeń pschecy w ruch; ani ptaczka, ani pla, ani kórczu njemóže napokoj wostajić, pschińdže-li jomu na pucž, a su-li jara zdalene wot njoho, čžijnje z najmjenšcha něšto za nimi.

Hordy na swoju čžělnu móć a wobwótniwość dawa rad swoju hylnosć towarščam začuwacž. Mjez swojoho runjecža je wón zadžerať, kotrohož so boja, ale tež wobdžiwaja. Hdyž ze stachymi džeczimi surowje zafhadža a je trjduje, pyta w tym wěstu čžecž a wulłosć a chce sebi z tym nahladnosć nabohć. Schtož chce z nim wo měrje žiwj być, dyrbi so joho zbalowacž. Choleriske džeczó je tež te, kotrež w tym widži čžecž, khostanjo, po móžnosći wjele prařtow a puřow bjez hylzow žnjecž. Tesame spytuje tež wschě džeczí t njeposlušnosćí a t spjecžowanju pschecžimo wuczerjam a pschedstajenym schczuwacž a wěste zapischahansřto zbudžowacž. Dale ma wone hnydom nje-fnicžomne pschecžó, zo by so z čžělnej mocu runało pschedstajenomiu a mohło so khostanju spjecžowacž a ze swojej rufu wotruncž a z nim so měríc. Tajte džeczó móže wuczerjam, starschim a pschedstajenym žiwjenjo jara hóřke čžinić. Płakacž wone njecha, samo nic pschi najtrucžishchich a najčezžichich khostanjach. Chlyz su jomu znamjo stabosće, a zo by je rozliwało, t tomu je pschehorde. Hdyž wone płaka, potom je to bóle wořanjo ze zafatkosće a ze žłobami, hacž muraz bolosće. Nařhilnosć t hńerwej a t žłobam je wulka, joho zafatkosć a džiwna hłojczka njeistej t wustacžu. Zo by swoju wolu pschewjedto, so samo wrěschćo abo schřěćo ze žłobami wo zemju čžijnje, haj hrozj samo, zo chce sebi žiwjenjo wzacž. Se-li schť pschiležnosć měł, džeczí wobfědžbowacž a tajti murazny choleriski temperament nadeńć, pschihłosuje t tomu, zo njeje tu pschewjele prajene a pschetokřto barbjene.

Choleriske džeczó wuznawa žiawnje a runje won, schtož je řtucziko, samo žke řtutki, ale njecha pschidacž, zo je to žke, a prócuje so, zo by z toho hiščęje póccžimowć a dobry řtutk žwjedto. Wo wodacžó tajte džeczó njepróřny, to by žyrěřchiko pschecžimo swojej hordosćí, a hdyž tola dyrbi, pschihhadža

w cofanju jako wurjadny mištr bitwišćeža pokazat, sprawnosć, zo njebu wotwołany, ale zo smědžesche so z generalom Linewiczom mēnjec, tak zo bu tutón nětko wšichski wjednik, mjez tym zo Kuropatkin pod nim přenju armeju nawjeduje. „Kuropatkin budže stajnje wurjadnje dobry wjednik jeneje armije, ale ženje dobry wšichski wjednik“, je pjecza jónu general Skobelew prajił. Dla tohołe słowa nětko wulku haru činja; hoča wěnosć drje pač je, zo so z tajkim wójškom a z tajkej organizaciju, kaž tu Rušojo mējachu, Japanscy pschodobnje njemōža, a byrnež so tež wšitchy hač do poslednjoho muža zabić dali. Z čyła njebē Kuropatkin sam wo swoje wotwołanjo prošł, hdyž tefame na njoho pschindže. —

Tuž chcedža Rušojo nětko, kaž prajachmy, nowe wójško, 400 000 muži sblne, na bitwišćežo pōskac. Šhto pač mōže so mjez tym stac, předy hač so po tamnej jenoczarnej železnicy na 8000 kilometrow daloko 400 000 muži zwōža (wobdžeń snadź mōže so tola jeno na 1000 muži na blak domjesć), ničto prajicž njemōže. Ženo to je wědome, zo budže za tamne, hišće na bitwišćežu pschewywece wójško jara čezko, třebne sředki žiwjenja namakac, hdyž su nětko z tamnych pōdných krajinom Mandžurskeje wuhnaczi. To je zawěsće tež k pschemyhlenju.

Japanscy su wězo tež w tutej mordafkej bitwie pola Mukdena na 50 000 muži zhubili. Ale woni maja zasj zahorjenosć a scjewědomosć dohņerja a dobry zwisł a zwjazł z domiznu a jeje sředkami a tež z Čhinesami. A tymle chcedža woni tež po zdaczu dalsche wobstrožowanjo Mandžurskeje pschewostajicž, dofelž bu nowy čhinski městotral do Mukdena, z mjenom Šhaw=Erh=hen, pōskany. W Mukdenje samom zeńdže so tamnym Rusam, kotřiž mjacy četnyč njemōžachu, kaž tež khoro-wothladatkam ze strony Čhinesow jara złē; wopravdže sfocžace njeskutki buchu wot tam wozjewjene.

Francóžska, kotraž ma 9, haj po najnowšich licženjach za 12 milijardow ruskich papjerow, t. r. telto je Rusam pienjez poččika, wězo je w strašče wo swoje kapitale, jeli by Ruska to dofkadnje pschehrała. Tuž bjez džiwa, zo tam časopišy k měrej radža.

B Łužicy a Sakskeje.

3. Budyšcina. Čžas wotpusćenja džēczi, kotrej su schulu wuthodžili abo swój schulski čas dopjelnili, tu zasj je. Mnozy knježa duchowni a snadź tež wučerjo bychu rad nětotromužkuli džěscju něšto make k wopomnječju šobu na pucž do žiwjenja dali, ale njewědža často, šhto by so tak prawje pschihodžalo. Tu chcemy jónu zasj dopomnicž pschede wšittim na knižku: „Křescanska mladosć“, ze swojim krasnym wobšahom. Pokazamy jeno na hłowne wotrězi wobšaha: Čžas mladosće str. 1—21; Šhto je naj-nuznišče str. 22—49; Winowatosće napschecžo starschim a pschedstajenym str. 50—60; Wólba stawu str. 61—92; Napominanja str. 93; Radobny pschiklad mladosće str. 131—141; Wažna naležnosć 142—164; Dyrbiš do wojakow str. 165—173 a na kōncu něotre modlitwy.

Zawěsće rjeńšchoho a khmańšchoho wjednika pschěz lēta mladosće sebi ani myslić njemōžemy. Tuž dyrbiny so jenož džiwacž, zo knižka hišće bóle rozšěrjena a znata njeje, hdyž bu tola hižo lēta 1896 wudata. Kač mnohim mlōdžencam a knježnam by rjeńšchi pschichod začčěl, bychu-li sebi tule knižku za wjednika brali a po rjanym tu pschedpisanym abo radženym pucžu khodžili.

Tuž po stach mēla so knižka w jenotliwych wosadach rozšcherjeć. Hwata jo pšchecy wola, zo ničžo w serbskej rěči t čítanju njeje. Tu móža so te por gróšchom na najmjetšich dań dac, kotrež zawěšće pščinjesu bohate płodny za čas a wosebje tež za wěčnosć. Zohodla móžemy jeno prajic: wzmicće a čítajće. W naschkej młodosći pak radžimy, zo by kóždy a kóžda so prócowali, sebi knižku pšchisnojic a kupic. (Hladaj tež nawěštk.) — Zohorunja dopomina so hišćeže zaly na rjany znatu knižku: „Hnadowne Pražske Jězus-džěcatko.“

Głowna zhromadźizna „Towarštwu Serbskich Burow“ 26. měrca 1905 w Bulecach. Pšchednyda knjež zapóslanc Kofla wotewri zhromadźiznu w $\frac{3}{4}$ hodžin a witalche pšchitomnych. (Wěšće jich 83. Wšče towarštwu, kotrež t zwjazkej hišćeže swěrne su, běchu tež zastupjene. Z duchownych a wučerjow pak běchu jenož štyrjo: k. farar Nowak, kantor Hila a wučerjej Sommer a Andricki.) Knjež Kofla pokračowasche suadž podobnje: My smy džěn zhromadženi w historiskich, starostawnych serbskich Bulecach nad podnosćkom dalofo znatoho Čornoboha. Zawěšće, wšchity so radujemy, zo tudy smy, a Bulecy sebi to zasluža, pšchetož tudy na ranjšich pomjezach serbstoho krajita skutkuje a stražuje wjac hač jene serbske towarštwu hižo lěta dołho za wobstaczo a zbožo Serbowštwu w tutych a dalschich stronach. Zwjeselace je, zo je našch starcy generalny stab „Towarštwu Serbskich Burow“, te kotromuž tež někotři z Bulec pšchisłusheju, kaž na kóždej, tež džensnischej šhadžowanych pšchitomny. Ale my stari veteranojo sebi tež pšchějemy, zo bychu našchi młodži serbscy ratarjo a burja mōenje so zahorjeli za „Towarštwu Serbskich Burow“, za nasche džěto a prócowanja, za serbski lud, jeho derjemězo a wobstaczo. Dale pak tež njedyrbjała žana serbska wosada byč, hđžež njeby „Towarštwu Serbskich Burow“ swoje narodne sydło a swojich sobustawow měto.

Najmutrobnishe zwjazki a wěrne a swěrne pšcheczelstwo dyrbjało z najmjeńšich **jónu** za lěto zhromadjeć serbskich ratarjow a burow wot mjezow Lubijskich a Kamjenskich a wot Huskowskich-Hodžijskich a Rascežanskich-Kulowskich. Krasny a zwjeselach by to wobraz był.

Prawje a derje pišche našch organ „Serbski Hospodař“ w swojim 2. lětušchim čisłje:

„Ważna je to wěc, zo hospodarjo swojich synow pohnumaju, zo z časom do „Towarštwu Serbskich Burow“ pšchistupja. Čłowjek dyrbi wot młodosće na towarščne žiwjenje so načožeć a wučbu pytać za pozdžishe burste powołanje. Dalschi mužik je tón, zo towarštwu mocy narostu, kotrež na starcy džě „do schule“ řhodžic njetrjebaju, ale hižo wědža, ka ma so zawjesć, zo z towarštwu žohnowanjo wuřadža. Řěpie, do tutoho towarštwu šlusheć, hač zo trjebaj młodži domjacy so na bok štorcža, po próždnej a njeřhmanej zabawje řhodža, hđžež lóycht za džěto a burjenje pšchisadža?!“

Kóždy rozumny a derjezmýsleny Serb sebi zawěšće tak pšchěje. Njeje to wužitny nadawt a krasny ideal? My Serbja jako řudžka Němcow chcemy zawěšće tež z nimi byč pšchějene a pšchecelni. Z nazhonjenja wěmy, zo řamo wěmni Němcy tež chcedža, zo našch mały serbski lud to wostanje, a tež tajki, jakož je dotal był: ponižny, džělawy, pobožny a kraloswěrný. To pak je tež wola našchoho krala. Serbskej deputaciji, kotraž jožo jako nowoho krala w mjenje Serbow postrowjesche, praji: zo so wjeseli nad Serbami a jich kraloswěru a řhwalešche nasche „Towarštwu Serbskich Burow“. Wšchitko to

a podobne dyrbi nas dale pohonjowacź, narodej swěrnj wostacź, „Towarštwu Serbskich Burow“ dale mjescź a hajicź, so prćbowacź, joho zaměry spěchowacź a jchtoź mōže naschomu narodej tycź, k joho wobstacźu a k zbožu za cźas a wěcznoścź. — Naschomu kralej bu tštrćbćzna sława munjesena. —

Rnjez zapōstanc Zoba cźitasche postrow Čizšinskeho. Stary, swěrnj sobustaw z Rōžanta bć so z listom zamołtwić.

Rnjez pschedsyda poda **rozprawu** wo zańdženym lćce: 1. Za burštwu bćsche loni njepšchibōdnj cźas: suchota. 2. Pschekupštwowe zwjazki su hotowe. Němšći fejžoršći sejm je pschija. Rnježerštwu je so za rataštwu pschi tym swěru štaralo. 3. Rajši wliw změje ruško-japanška wōjna na nasche burštwu — njeje hišćeje dowiđžecź. 4. Wosebje wo „Towarštwu Serbskich Burow“ mam ždželić, zo je so swjedženšći dar za „Serbski Dom“, 50 hriwnow wulki, kaź bć postajene, wotedał. 5. Senomu sobustawej, hđžej je Woži wohen bñł, postajene 30 hriwnow hišćeje dali njeismy, dokelž adresu hać dotal njeznajachmy. 6. Dla hońtwiškeho zakonja peticiju na šafski sejm podacź — po namjecze Rnjeza Čyža w Strōžischće — bć poslednja zhromadźizna wobzamknyła — ale Rnjez Čyž je mjez tym swōj namjet wrōćo wzal — tuź z peticiju ničo njebu. 7. Wubjerł je jene poseđzenjo w Budyščinje mět (5. novembra w „žtothym šłōncu“), 5 pobocźne towarštwu bćchu zastupjene. 8. Swoje pschinoschki do poškadnicy „Towarštwu Serbskich Burow“ hać dotal płacźa jenoź Buteczańske, Wjelkowske, Nadworške, Wacžonške, Ralbiczańske a Rhrōšćanške burške towarštwu.

Scźěhowasche **zlicžbowanje**: Zamōženjo „Towarštwu Serbskich Burow“ bćsche po poslednim zlicžbowanju wscho dohromady 1699 hr. 68 pj. Dochodow bćsche wot poslednjeje hłowneje zhromadźizny 9. Julija 1904 hać do 26. měrca 1905 159 hr. 87 pj., wudawkow 152 hr. 87 pj., w bćžnej poškadniczy zbywaja 7 hriwnow.

Zamōženjo „Towarštwu Serbskich Burow“ je:

w poškadniczy 7 hr. — pj.

na dani . . . 1707 hr. 55 pj.

hromadže: 1714 hr. 55 pj.

Nětko mējesche Rnjez mēšćežanšći wuczeł Sommer pschednoschł wo Sibiriji, šajtu wažnoścź ma a změje tutōn hobrški kraj za nasche rataštwu, haj za chće cźłowjestwo. (Rōnc pschichōdnje.)

3 Kulowa. Towarštwu „Bratrowštwu“ wotmć njeđzelu 26. měrca swoju hłownu zhromadźiznu, kotraž bć nimale derje wopytana. Pschedsyda Rnjez Wocho powitawšchi pschitomnych wobroczi, so potom wosebje na Rnjeza kapłana Woicžecha a wupraji nutrne pscheczi, zo by wōn tola tež prawje cźašto a rady do towarštwu pschishadźał. Tutōn pał wupraji swoju radoścź nad škutkowanjom towarštwu a joho idealnymi zaměrami. Tohorunja napominasche sobustawow, zo bychu jeno spěw prawje horliwje hajili, wosebje tež cyrkwinj spěw, kěrłusche, z kotrymž džēn Wožu cźesć spěchujā. Tež napominasche pschitomnych, zo bychu potom w cyrkwi tohorunja prawje sobu spěwali, hdyž je tu tola telko Serbow, ale spěw je w cyrkwi najbōle jara šlaby. Rnjez kapłan tež slubi, zo chce towarštwu podpjeracź a cźačćišcho do spěwasčich hodžinow pschishadźecź. Na džēńšim porjedže bć wosebje tež namjet, hać ma so pschinoschł za piškanjo na rańšich kēmšchach njeđzelow a swjatych dnjow (30 hriwnow) dale płacćicź, a potom powyšćenjo lćtnocho

přichinořka pařivnych řobuřtawow. Přěniřche bě řo na pořlednej řhromađřiznje wotpořařařo, dořelř woařadni towarřřtwa mařo podpěraja, tola řłowna řhromađřizna přařćenjo zařh přichizwoli. Potom bu wobzamřłajene, řo řo přichinořk pařivnych řobuřtawow wot 1 řr. 20 pj. na 1 řr. 80 pj. powyřřhi. — Přichochodnu njeđželu po nyřhporje pař budřa zařh řěrluřche w lořalu towarřřtwa řpěwane, ř čřomuř čhřli jeno teř prawje wjele nic řobuřtawow přichřhwatačř. — Kulowřřkonu „Bratrowřřtwa“ přchejemy zařh z čhřej wutrobu „ďaj Wóh řbořřo“ ř řwěrnomu a woporniwomu řřutřowanju, a tamniřřhim řerřam pař, řo bhřhu řebi towarřřtwa prawje wařili a jařo ařtívne a pařívne řobuřtawh do njohu w prawje nadobnej ličřbje zařřupowali!

B cřłohu řwěta.

Němřřa. Minjenu pőńđželu je němřři řejřor do Řiřřabona, řłownohu měřřta Portugaliřkeje dořěl, řđžeř bu najřřwjatocřniřřho powitany wot tamniřřchohu řřala, řřonpřynca a najwřřřřřřřhř řřatnyř zařřojniřow. Teř řud bě čhře wurjadne wupřřřenja měřřta přchřřotowař a pořřrowjeřche řejřora z wulřej zahorjenořřřu, řđžeřřřřli řo wőn pořřařa.

Rom. Pőńđželu wotmě řwjaty wőtc tař mjenowane bamřřowřře konřřtorium a w řwojej narěčři řpominařche Pius X. na řnutřřtowne wjeđřenjo čhřřřwje, a potom řo teř na njeřřheřřčaniřřohu řucha we řřancőřřřej řomorje wobčęřřowařche, řotřř řřancőřřřřu do řahuby powjeđře. Teř wobřarowařche bamř řivje njeřřatholiřře řakonjeđawanjo w řuřřno-ameriřřej řepubliřey Ecuador, w řhmlę wuřřwolenym řřaju řwobobodnoho murjeřřřwa, a přchřřřřowařche tohrole we woběmaj řřajomaj řnjeřřachohu řucha jeno tamnomu wot řwobodomurjeřřřřh řęřřow řarřadowanomu řhibanju, řotreř řo po čhřej Euporje rozpřřęřřřwa. „Mařřa wutroba je teř řřřubohu řřudřena“, praji bamř řale, „přčęř řařřřřnu wőřnu, řotřař řiřřo řłłhi čřař wulře řřaje w řalokim ranju palo a morđujo řomapřřa a řřřřřny napohľad pořřřřa“. řařo zařřupniř Woha tu na řemi, řiř je řřřřř wřřřřřho měřřa, přchejemy najwutrobniřřho, řo by Woař přčęřđwidřřwiořř řnjeřřerjow řudow z mřřřřu přčęřřjenowřřę napjelnika. řubjenřřřow, pod řotřřmiřř čřłowjeřřřw zřřřřuje a řo wobčęřřuje, je tař wjele a wulřřh, řo njeje řřřeba, řo wone řiřřčęře pod njeřřornowřřřmi wőřny čęřřpi.“ W narěčři řpomni bamř teř řiřřčęře na jubileřřři řwieđřenř njewobľatowanohu podjęřřa mačęřje Woařje w řecembřu řłłřřřřřho řěta a řřłncęř řřřřřu z pőřřřřw ř mačęři Woařje.

Eřpanřřa. Z Mađřřida piřřaja, řo w čhřej řuřnej Eřpanřřej řařřřřna řřřřřřa řnjeřř; řně řu řřubjene. Mnory řurřř řđęľačęřřř řu řiřřo řřłodu wurřřli. Z wjele řřřow řo wozjewja, řo řřłōđni wřřčelake njeřřřřř dořřonjeja. W Montejaque poľa Maľaga bu řur Pęđro Calle řřłncowaný a řohu řom wurubjený, w Almogia bu přčęřřęř řřřřu řabity po wurubjenju řohu řřđřa; w řřřřř Maľaga bu řřřřřř řřřřř řariōř řřřřř na řřřř řařřřřř, dořelř bě řđęľopřřřřř wotpořřařař.

Wřřčelčřřřř.

* **Eľěborný řřđřř.** řřđřř, řotřohōř je wčęřřnowřřę něhđře do řřadownoho měřřta řahnařa, widřři tam w řapali řľěbornu mřřřřřř. Eľěborna mřřřřř wčęřřnoho řřđřřřa řajima, a řhřř řo prařřřa, řřřřř, řo je wěřřa wjeř mřřřřř dla řwjatej Mařři řo ľubika, a bywřřř wuřřřřřřřa, řule řľěbornu mřřřřřř

barika. „Ale Marija to tola ničžo pomhačž njemžže“, mēni židžif. „Može drje, ž wotfel by hewač slěborna myščka so wzała!“ „Ale pšchecy wona tež njepomha...“ žafy židžif. „Ně, to wšchaf, hdy by pšchecy pomhała“, wotmołwi žwónf, „dha by tu dawno tež slěborny židžif był.“ Žid dšěfche dale. B.

Naležnosće našoho towaršstwa.

Sobustawy na lěto 1905: kk. 417. Jakub Konjecht z Brēmjenja, 418. Marija Zmijowa z Budyšina, 419. Jakub Pjech z Khrósćie.

Sobustawy na lěto 1904: kk. 759. Jakub Konjecht z Brēmjenja, 760. Jan Šafer ze Zdžerje, 761. Jakub Pjech z Khrósćie.

Na lěto 1903, 1902: N. N.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 9505 hr. — pj. Dale woprowachu: Jan Šafer ze Zdžerje 1 hr., njemjenowany z Budyšina 2 hr., přez k. hrod. kapł. Papeža: njemjenowana z Worklee k. česći swj. Józefa 20 hr., N. N. přez k. tach. přéd. Šewčika 3 hr., přez k. fararja Žura N. N. z Budyšina (jako džak a próstwa) 50 hr., Lejna z Lejna 50 pj., B. o. z W., E., S., M. 55 hr., njemjenowany z Brēmjenja 3 hr. — K našej zběrey (218,90): Jakub Šenk z Małych Bobole 10 hr., Franc Töppel z Džěžnikoe 2 hr.

Zapłać Bóh wšém dobročerjam!

Sobustawy bratštwja „Šěžusoweje Wutrobny“ a „Zapowšchtolštwja modlenja“ maja swoje dobre štuťki a modlitwy w měsacu **haprjylu** Bohu woprowadž: „**žo bychmy wšchitłe čzerpjenja a pšchecžiwnošće w duchu lšchěščanskeje ščzerpnošće žnješli.**“

K zelenomu štwórtkej

so naležnje poruča:

Nowa Jězusowa Winica z kěrlušemi, w rjanym zwjazku
6 hr. 50 pj.

Pobožny Wosadnik po znatych plaćiznach.

Khwalće Kujezowe mjeno po 2 hr. a 2 hr. 50 pj.

Ročna Swjatnica zwjazana po 3 hr. 50 pj. a 4 hr. 50 pj.

Wšitke knihi su dóstać w Budyšinje na farje, kaž tež přez kk. duchownych.

W redakciji Posoła, na farach a pola wudawarja, knjeza tachantskoho předarja Šewčika, je dóstać knižka:

Křesćanska mladosć.

Přewodny list za mladosć a přez nju.

Zwjazana plaći 50 pj.

Hnadowne Pražske Jězus-džěcatko.

Zwjazana knižka po 70 pj. a 1 hr.

Knihownja „Serbowki“ w Prazy.

[51]

Wjelečesćenych knjezow, kotřiž su sebi hdyžkuli z knihownje „Serbowki“ knihi wupožčili a je hišće njewróćili, naležnje prosy, zo bychy to po možnosći bórzy towarštwu wozjewili abo, njetrjebajali je, wróćili,

knihownik „Serbowki“.

Kalutowačška knižka Budyšchškeje krajnošawškeje banki čžižo 80396 ž napismom „Katholisches Kasino zu Rudau“ je so **žhubila**. Prošchu naležnje, tšjamu pola mje wotedačž.

[52]

P. Romuald, pšchedyha Kasina.

Čižičž Smolerjec knižičižčzjetnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katolicki Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicieljach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w kniharni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěstki plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudomy časopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farań w Budyšinje.

Cisło 14.

8. hapyryla 1905.

Lětnik 43.

Schtworny temperament pola džěczi.

(Spisak wučer Hajna po pschednoschtu, we wučerškim towarštwje mětym.)
(3. potracžowanjo.)

Choleriske džěcžo chce pschecy samostatne być a nochce ničoho pschi sebi
abo nad sobu mjeć, chce pschecy něšto wurjadne a wulkotne wusfutkowacž.
Tutón temperament wupłodži wulkich a nahladnych muži a tež žónste, kotřiž
hluboko do swojbnoho a statnoho žiwjenja zapšchimuja. Skroczi-li pak tempera-
ment w złych a schpatnych čarach, wupłodža wón zwažliwych zběžtarjow a
štrobtych zkošnikow, abo w druhim splachu žónstu w hrózbnej podobje jako
tyranku a furiju bjež hańbicžiwosće a z cyła bjež moralnosće.

Swjaty japoschtot Barwol, Cyrus, kral Persow, Karl Wulki, zmužita
Judith staroho zakonja, na druhej stronje Cäsar, Napoleon Bonaparte, a ze
zrudnych stawiznow Marije Stuart: njecześnje znata kralowna Hilžbjeta
jendželsta su zawěsće džěczi choleriskoho temperamenta byli, kotřiž su so na
cyle wšelafore wašchnjo, jeni pschez Božu hnadu a pschez swoju raznu wolu
t mćernej, družy pak w swojej nathilnosći t njeměrnej wulkosći pozběhnuli.

Zmysły choleriskoho džěcža nimaja tak wobščěrný horicont kaž sanguini-
stoho, a wone tež telko njestyschi a njewidži, ščtož pak žhubi na wob-
ščěrnosći, to dobudže na hlubokosći. Wšcho widžane a styschane zawostaji
w nim hluboki, trajacy začisčej, a w schuli je tajke džěcžo kědžbnishe hač
sanguiniste. Fantazija je mjenje žiwa, začuwanjo mjenje bohate, tohorunj
njejsu prócowanja tak mnohe, ale zjewja so špěchnišcho a su sylne a
wutrajne.

Wóć myšlenja zjewja so hižo zahe jako hluboka a wótra. Włodny
cholerik wutnje hižo, zo by so wudočnjał, a njeje spokojeny ze zwjěščneje
wědomosću, ale joho mały, wysoki duch pyta so zachwacž do bytosće wěcow,

do jich elementow. Wón czaſto njeje ſpokojny z wuſkładowanjom ſwojoho wučerja, ale ſpytuje na wérnoſczi dwielowacž, napſchecžiwja tež to a tamne a raduje ſo, je-li ſo jomu radžiło, wučerzej někaſti wědomoſtny zmyſł dopokazacž abo je-li ſo jomu z najmjeńſcha radžiło, zo je wučerj na woſomił do wužtojcze pſchichoł. Haj ſamo jeno tole pohnuwa jich k njewuſtawacej pilnoſczi a k napjatej kędžbnoſczi.

Šdyž choleriske džęćzo knihi njelubuje, njelubuje je tež ž cyła, hdyž pał je lubuje, potom pał tał doſpołnje a wutrajnje, zo nawuſtnje něſchto doſkādne a njeſpuſchczi to tał lohczy z pomjatkā.

Joho hordocž a tež czeſcželaſomnoſcž je ſylna, joho rozhorjenoſcž, woſebje joho nałkoſcž a joho wječžiwocž móćna. Špęſchnje ſo rozluđža a ſtutk ſpęſchnje wukonja. Móć joho wole je nadpadnje křuta a ſylna; ſchtož cholerik zapſchimnje, dyrbi ſo, kaž prajimy, roztorhnyč abo rozłamacž.

Škóncžnje křótki wobraz choleriskoho džęćcža je: Wone je z přęnja ſwojeje hłowy, horde, chce ſebi wſcho dowolicž, wſcho prawje męćž, wſcho křitiſowacž, je njepoſlušne, wječžiw, ſurowe, twjerde, žwaŹliwe; z druha pał wotewřjene, wuſtomylne, darniwe, wótreje myſle a křuteje wole — to je ſwětło a ſęžin choleriskoho temperamenta.

W cžęłnym naſtupanju je tute džęćzo z wjetſcha zaſadžite a muſſulozne, ma wótreje rſhowane, wurazne wobliczo, wohniwey wóćčcy, džerži ſo ſtajnje křucze a eſſatnje a ma móćny, razny a węſtn ſtup.

Kał mamy z choleriskim džęćczom wobſhadžowacž? Temperament džęćcža njemóžemy pſchęſchtręć. Džęćzo dyrbinny bracž, kaſtež je doſtanjemy. Naſch nadawł jenož je, zo zmyſli temperamenta po móžnoſczi woſtabimy a dobre ſtronny w intereſy pócžiwocze wudoſonjamy a wufubkujemy. Ža choleriske džęćzo trjebamy křutoſcž a njęmęmy ſo k waſchnju džęćcža žnižicž. Wuſubłowat dyrbi wyſokomylſnomu temperamentej napſchecžiwu na wyſoſczi duchownoho wufubłowanja ſtačž, zo by džęćzo reſpect pſchęd nim męło. Sanguiniſte džęćzo dyrbi ſwojoho pſchędſtajenoho lubowacž, choleriske pał czeſcžowacž. Wone dyrbi wědžęćž, zo ničzo njeje, ſchtož wón njeby lępie wědžat a znał. Tohodla njebudža cži, koſtiž na ſebi a na ſwojej wědomoſczi ſebi mało zaležęćž dawaja, nihdy z wuſpęchom tute džęćži wufubłowacž, ale budža dęeri wote dnja hóřtoſcze a cžwile nazhonjęćž. Wuſubłowat dyrbi męćž křutu wolu, ſwoje poručenja njęch ſebi doſkādnyje rozmyſli a ſwoje ſłowo njęch nihdy njewróćži. Tajſtomu choleriskomu džęćczu mało ſłowow, ale njępomalne! Wone ma pſchęwjele duchapſchitomnoſcze a zaſałkoſcze a pytnje, hdyž w rozhorjenych woſomikach pſchęž wjele ſłowow něſchto pſchęćžiwu ſwojej doſtojnoſczi žhręſchimy.

Ž pſchipožnawanjom ma ſo napſchęćzo tutym džęćczom ſtupicž, bóle hačž pola wſchitkch druhch. Pſchipožnacž ze ſłowom abo ze ſtutkom, dar abo cžęſtne męſtno wuſtutkuje pola njoho džiwy. Pſchuhowanjo, nadžiſa na přęnje męſtno abo cžęſtny dar — dawaja jomu móć, wſchitke žadžęwli pſchęwinnyč a wotſtronicž a ničzo njeje pſchęćęžke. Węzo dyrbi ſo tu z wudroſcžu a z wobhladniwym wóćčkom žadoſcž džęćcža za cžęćczu w intereſy wufubłowanja wužicž, zo njeby do njepócčžiweje cžęcželaſomnoſcze wukrocžifa.

Woſebje ma ſo na to hladacž, kał mały cholerik pſchęćžiwu ſłužownym w ſtarſchkiſkim domje wuſtupuje. Tu je wón njewučerpiomny w pſchęćčach a žjewja ſo hižo jał mały tyrā a dracž. Šchula a dom dyrbitaj žjednocženej „hłojcžu“ a hordocž tajkoho džęćcža w prawym cžaſu pſchęwinnyč. Pſchębe

wšijem je tu nabožništvo z pomocu. Živj, čjoplj a wutrobity wobraz maŕoho Sězuŕka ſtutkuje z wohniweŕ mocu a žmjehečŕi choleriſku wutrobu. Tu ma ſo poŕkazacŕ, kaŕ Sězuſ wſchitko wědŕeſe, wſchitko meŕeſe a wſchitko mōŕeſe a tola — bēŕeſe poniŕne, poſkuŕŕne, kŕude dŕēcŕo.

Ze skónčanje tamna helsta waša hordboščje pšcheminjena, potom so z razom pšchemeni cyke jewiščjezo, potom je maty choleryk dobhyčjet w póccziwosčji. Wo dobre so jenož prócuje a jeno dobre stutkuje, dofelž wě, zo to cžłowjeka cžesčjuje a debi. A wutnjenju ma lubosčž, dofelž znaje wažnosčž wědomosčje. Se-li swoje skowo dač, je tež džerži. Ženož swojomu pšchewědčjenju a žaba-
njam swojeje wutrobhy posłucha, byrnejž joho cykly swět směšaj a hanit. Rhrobtosčž rosčje ze zadžewkami. Wón njeje płáčiwy, zadžewki, totrež joho pucž kšhižuja, zapaluja joho k nowym stutkam. Z njoho nastanje kruty, póccziwy fcharakter w dobrych a złych dnjach. Z tajtoho džěšča jezami muž
abo žónsta, kotrajž so džiwacy sobuswět na so totnjeta, a kotrajž mataj nadawt, cyke džěle cžłowjekoho towarštwu wodžicž a wozbožecž.

(Bošracžowanjo.)

Legenda wo Jězusowym křichžu.

Hdyž Hadam po dohlim a wobčežnym žiwjenju čujuše, zo dyrbi wumrěć, pólka swojoho syna Setha do paradiza t jandželej po wolij hnady, kotryž bě jomu Bóh slubił. Seth poda so na pucž a namaka paradiz, dokelž kroczeše po stopach Hadama a Žeby, kotřež běchu hišće wijdjeć z časa. Hdyž buchtaj z paradiza wuhntaj. Tam pschischedschi rjetny t jandželej, kiž hišće wrota wobstražowashe, swój wotpohlad a sčto chce. Tu wotewri jandžel wrota a praji: „Gladaj, syno Hadamowy, a powěž mi, sčto wijdliš?“ Seth wotmołwi: „Widžu krasnu zahrodu, kajejež hišće ženje wohladał nješym, sriedž zahrody je rěčniščežo, kotřež so dźěli do sčtyrjoch rěkom a woskchewja cyłu zahrodu. Na brjozy žórka stoji sčtom, kotryž so tak krasnje zeleni, joho zdont je jara sylny a joho hačzy sahaju hač t njeby. Na wjeršcku pak sjeđi džećatko, joho woblicžo blyščeži so jako skónco a drašta zyboli so kaž sneh. Jandžel praji: „Sy prawje wijdáš. Tute džećo budže Hadamej wolij hnady škicjeć, hdyž pschindže potnosć časa.“ Potom dari jomu jandžel tsi zorna wot sčtoma spóznacža a praji: „Tute zorna sčhomaj, a hdyž je Hadam wumrěł, polož je do joho horta a pohrjebaj joho. Z toho wurostu tsi sčtomy, kotřež chcyli derje wothladać.“ — Seth wróći so naspjet. Hadam bě jara woskchewjeny a wumrě z doměru na Boha. Seth čzinješe, kaž bě jomu jandžel poručil. Z Hadamowoho rowa pak wuroščedju tsi sčtomy, cedra, cypresa a kšójna, kotrychž wjeršcki wysoko t njebyjesah sahachu. Seth a joho potomnicy kubłomachu je ze wschitkej móžnej prócu.

Abraham dósta wot Boha poručnosć, zo by sčtomy pšesadził do doła tróšhta. Tu rosczechu zathowane a njeznate. Móžes wotřeza sebi wot nich swój kć, z kotrymž činješče džiny pšed Faraonom. Tež Aaron měješče wot nich swój kć, kotryž so tať spodžiwne zazeleni a težěješče. Kral David da je do Jeruzalema pšehenješć a pšed swojim hrodom jadźić. Tu pak zrosczechu spodžiwne sčtomy do jenoho zdonka. W joho thłóku je David pieča najwacy swojich psalmow basniť abo zestajať. Sdych Salomon templ twarješče, trjebachu twarcy hrjadu, a dokelž so tutón sčtom runje

f tomu hodžesche, domoli Salomon, kotrnž mējesche shtom jeno za spodžiwny wupšód pschitrody, zo jón porubachu. Ale wón bē pať pschedokhi, pať psche-krótki a njehodžesche so zamurjowacž. Nētť spózna Salomon, zo je shtom snadž za něscho wažnišche postajeny. Tuž wosta shtom w pscheddworje templa ležo. Psihi zapuščenju templa bu zdont do hata Bethesda čzišnjeny, kotrohož wodže wón tať spodžiwnu móc wustrowjenja dawasche. Sduž bu najsč Zbóžnik zajaty, spłowa zdont nadobo na zwiťech a pschiplowa f brjohej. Tu namakachu jón žibža, a dokelž nikomu njestuschesche, wudžěľachu z njoho Žezusowy kšijž.

(Zapóstała: Hana Wicžazowa z Nowoslic.)

Muſden, ſwjate chinſke měſto.

(Bjeſaduje —i.)

Hizo tſinacže mēſacom widži so čžitať nowin z mjenom Muſden ſkoro wšchědnje, a w najpoſledniſchich dnjach zhonichmy kóždej ſłowjanſkej wutrobje bołoſtnu powěsč, zo je Kuropatkin pola Muſdena poraženť a zo ſu Ruſowje Muſden wopušćžili. W tymle pomjatnym mēſcže a joho wokolinje so z tym trochu rozpišuju. Wſchaf je Muſden, dženſa hižo w japańſkich rukach, jene z najzajimawſchich a ſtawizniſch ſławnych měſtow dalokoſo ranja. Po powěsčach chinſkich ſtawiznarjow je wjele tſjac lět ſtare, je z kolebku dženſniſheje nad Chinſkej knježaceje dynaſtijje, dynaſtijje Mandžu. Z krótkim wječžorom pať wot Muſdena nathadžeja ſo měſtna, wſchēm Chinjanam ſwjate: kejžorſke rowy, w kotrnž knježerjo wotpocžuja, koſiž dawno psched dynaſtijju Mandžu w Chinſkej knježachu. Tež prěnej kejžoraj tejele dynaſtijje ſtaj tu poſhowanať.

Sara rjenje wopisuje Muſden a wokolnoſć ruſſi poſkownik Alexander Waſiljewič Wereschěžagin, bratr ſławnoſo molerja, kotrnž loni psched Port Arthurom z admiralom Maſarowom tať ſtruchle zahiny! Poſkownik Wereschěžagin, wojownik kaž ſpiſacžel jenať dobry, prěni króć raz w zymje do Muſdena piſchińdže. „Měſto ſame“, praji, „leži něhđže 20 werſtow wot dwórniſchěža (potajſim kaž Kulow wot Budyſchina). Wyſoko ſněha po polach ležesche, wſchudžom wokolo wſcho ſo bēke bſyſkotasche. Krajina koťwokolo je jena hobriſta, njepſchehladna runina. Droha f měſtu wjedže jenicžka, jara ſchěroka, ze zajimawym, čžežko twarjenym moſtom, kotrohož ſtołpy ſu ſkaliſta. Dwa- rjeny, jako by wěſti mēľ ſlužicž. Balluſtrada (wobloženje) moſta je z džiwnymi ſcherjatymi poſtawami pſychena, z bēłoho kamjenja čęſanymi a psched-ſtajachymi z poť lawy, z poť pſy. Psched nami w dalokoſcži leži Muſden jako čžemny dypk. Čžim bliže f měſtu, čžim wurazniſcho wuſtupuja joho rſy, hačž ſo na kónc zjewja na bēlej pódže čžemne tſchchi, na róžlach ze zmiijemi debjene, triumfalne wobłuki a wrota.“

Zaſtupiſch-li do měſta, pschekwapi čže ſpodžiwanja hódna čžiſtota, kotraž je w druhih měſtach Mandžuſkeje rědka žadnoſcž. Haſy ſu, wosebje w zymje, jara čžiſcže wumjećene a rune kaž blido. Po wobemaj boťomaj haſow čžahnu ſo, moť rjec njepſchetorhnjene, rjadny ſławow, kotrež ſu z džiwnymi rězbami pſychene a z chinſkimi napiſami, ſchto je w ſławach dóſtač. Wot toho čžaja, zo Ruſowje Muſden wobſadžichu, je na měſto chinſkich wjele ruſſkich napiſow ſtupiť. Ale pschekupcy ſo na ſame napiſy njewobmjezuja,

woni też po drugim, namalowanym wachnięju dopominają nimoduccho, czego maja na pschedań. Tak na pschikad w Mukdenje czašto psched domom widżisch drjewjanu schórnuju porównjeniu abo postajenu, na znamjo, zo tu nadźdżesich chinjskoho schewca; abo widżisch kłamy z drjewami, do kotrychż je mnohość chinjskich a ruskich pieniez wurężana; to su mienjerne. A tak dale.

Zajimawe je, zo po prawym nihto prawje njewě, kelko w Mukdenje ludži bydli. Někotři němscy pucźowarjo wudawaja, zo nima wjacy hač 100000 wobydlerjow; Wereschczagin rěči wo poł milionu dušow, družu praja, zo je 200 tysac abo też 250 tysac wobydlerjow. Zda jo, zo je Wereschczaginowa licžba šětro pschepjata; ale wulke, rozthwarjene a wutwarjene je město tak, zo by tule licžbu hospodowacž mohło.

Šnydom, hdyž do města zańdžesich, psched wulkim twarjenischejom zaštanjesich, štarym malajškim kšichotrom praspodźiwnoho twara. W tymle kšichotrije sedźesich hischcze psched lětom, potajkim hischcze loni, ruski městodźeržiczeř a městokrak Aleksejew. Wo joho wotkhadže šyblachu tu ruscy wójnscy wyschšchi. Dženja su ruske straže pschcz japanste wuměnjene . . .

Najwjjetšija žadność a pomnik Mukdena su kejžorški hród a hižo spomnjene rowy kejžorow. Kejžorški hród bu po ruskim dobycžu a wobšadženju hnydom zawrjeny a zapjeczatowany, zo jo w nim njeby bračo a rubiko, štož bě jo hewak wěćše stało. Wobdźiwania hódny hród wobštoja z rjadu krasnych domow, z kotrychż ma kóždy jenu jeničku jstwu. Wjetšchina domow je prastara, a mnohe z nich nusta dochła zarjadowane njejsu, dokelž jo do hromady wjezu . . . Něotre hižo w rozpadantach leža. Scženy su z pišanych kachlicow zložene, barby su jara rjane a czerštwe. Sena niža, poł spadana tšěža je prjabawšcha sławna kejžorška knihownja, wulcotne poškady maš tam založene: drohotne lisčiny, sławne dokumenty, wot samych chinjskich kejžorow podpisywane. Wschitko to je ze žoktej židu wjazane. Dom džensnišcheje knihownje ma po dwójim poschodže a tež hižo jědže. Zoho balkony jo wjezu, pschistup na nje domoleny njeje. Knihownja sama je cyle jednorje zarjadowana, pódla scženow stoja kšchinje, a w nich su knihi wupołożene. Z wonka pač je knihowny dom, kaž druge domy kejžorskeho hrodu, njewschědnje krasny. Tšěchi su na špódnich kóncach na zwjerčch zhibnjene, kaž pola kłobuka, a horjeka jo pašy zašy zetykujaja a kóncza jo z podobu zmiya. W rókach widżisch figury psow a druhich zwěrjatow. Tšěchi cyłoho kejžorskeho hrodu su z pišanych cyhelow, zelenych, žoktych a druhdy tež módrych. Wulke a wosebne starožitnošće tu khowaja: dejmanty a drohe kamjeje. Pschedmjety leža w kšchinjach, zamknjene pač njejsu. Broch stotkow lět drohotnošće kņje. Bašy a debjenki z čornoho bronz, ujewidžanych formow a razu. W drugej jstwi su graty za kejžorske konje, pozłocane a bohace z kamjenjemi wukładowane. Chinjskoho šlěbra maš tu hromady, wscho pač w tajkim njeporjědže, zo njeby wěrik. Tysac lět snadž čłowještwe ruki sem jahnyło njeje. A tak maš tu bronz, złota, šlěbra, korallow, tyrfisow, skonoweje koscze („elefantneje zubiny“), želwje (Schildkröte), wobrazow na židže a knihow, pišanych na pergament (zwěrjacu kožu) a debjenych ze žlotymi swjećatkami.

Kejžorske rowy, „Čžaolin“ a „Fu-li“ rěfane, wosm kilometrow (połdra hodžiny) na krótki wječor wot Mukdena leža. Za pštona kejžorskich rowow je Chinjan postajeny, kotryž je Wereschczaginej wištku z tymle titulom pschepodač: „Dow Jan, žokty prync z kejžorskeje krowje, pšton rowow Fu-li.“ Wrota, z kotrymiž zastupujemy na swjate městna, su z kachlicow zestajane, po

barbach jara harmoničny, to je luboznje wuběranych. Wšched wrotami je kołojte wobtwjerdženjo z dubowych zdonkow, tak mčonych, zo žanoho z nich njezamóžejš wobslahnyč. Wo murjach sedža lamy z mjedžanymi pierščyczenjemi w nošach. Wo tročišč-li z wrotami, sy w schmrěkowym lěšu, wulcotnym, nje-wopisajomnje. Wrastare ičtomy rostn t njeby, jedyn krasnišči hač druhi. Na srjedža čže njje so, zo woczi lědma domižitej, pinijowa (schmrěkowa) aleja, a aleju zawěra templ. Tule aleju na překi pscherězuje druha, wobstawaca z najžiwnišich postawow, stocžatom z bajtow a hróžbnych bytoščzi. Wšchitke te postawy su na wysotich kamjentnych podstawach, z mjedrom stóncomanych a z močhom pokrnych. W templu, kotryž na fónce aleje stoji, je wulka kamjentna želwja, kotraž ma na šhibječe kamjentnu pomjatnu desku. Njedalošo pschewapitej čže krasnej stołaj, srjedža z blidom. Na blidže leži bul. Čhinjenjo wschał wěrja, zo na narodniny mrtwoho kejžora joho dušča pschilětuje a dušča joho žony. Tam so wonej sydatej a wužiwschi jěžžow, na blidže pschipramjenych, hrajtej z bulom a zasy wotlětujeje. Wódbla tohole templa na-šhadža so z kóždoho boka hišče rjad pagodow (tež pohanam swjatych twarow). Wosrjedž wulcotnoho parka pač su stare čhinške kejžorske rowy wižecž, z kotrychž je mausoleum kejžora Tajfuna ze 17. lěstotka najpschisnišče a najwjettejše. Soho syn Sundžu lěta 1644 cyke čhinše kejžorstwo podčzišny a wobfruczi.

Čžeščownošč, kotruž Čhinjenjo rowam kejžorow wopokazuja, je mohč rjec statny zakon. Tohole hladasčtaj so tutych swjatych městnow, njedótknyščaj so jich Kuropatkin ani maršchal Džama. Wědžesčtaj, zo byščaj z tym čhinški hněw zapališoj.

B Łužicy a Sakskeje.

3 Budyščina. Džensa tydženja bě spocžatk abo 1. hapryla. Nižo por dnjow bě so hapryl w poslednich dnjach měrca na swoje mjedro pschisotowač a wschě přenje dny hapryla njeczišajchu tež hańby znatomu haprylstomu mjedru. Wosebje tež minjena njedžela, 2. hapryla, stojesče došpočnje pod znamjenjom tohole pschisłownoho mjedra. Bě njelubozne mjedro, ale ičto pomhašče, Budyšsčy katolikojo dyrbja so mēcž na nobi. Wšchez něfajti zmył abo njewěm, pschez čžo, běščaj tu na tym dnju dwaj swójbnej wjecžoraj so postajikoj. W šalu měščežanskeje zahrobny mějesče němiske ludowe towařstwo swóji přeni lětušči swójbny wjecžor, a w katolskej towařsčaji zasy towařsčoj to tež swóji swójbny wjecžor. Tak běchu ludžo trochu njeluboznje džěleni, ale tola bě so na kóždym z teju městnow pschecy schwarna čžjódka wopytowariow zeschča, mjenujcy pschez sto.

W měščežanskej zahrobže mějesče knjez senior Škala pschednošč wo „ludowym towařstwie (Volkssverein) a joho hłownej zhromadžiznje“, kotraž bě tež zjednocžena abo sobu wotměta na hłownej zhromadžiznje katolikow Němskeje w Rěznje. Statistika, zaměry a wážnošč tohole towařstwa, wschitko bě pschednjet zajimawoho pschednoščka, a zhromadžizna wupraji tež swoje pschisłownošč a džal knjezeji senioreji z postanjenjom. Knjez seminariski wjšschi wučer Semant mějesče potom hišče pschednošč wo praščenju: „Ščto ma naš hólčec byč — wufnyč?“ Še to wosebje tež za mnohich staršich nětkle w jutrownym čžasu zajimawe praščenje, hdyž džěči ščulu wukhodžischi do žiwjenja šupaja a sebi swoje powołanje wuzwoleja. Tež tu doščachu mjele dobrych a wužitnych posiwow. —

W katolskej towařšni běšče wopyt tež poměrnje hišće nadobny a knježeske tam žywa zabawa. Knjez přases (nětk tež central-präses w Sakskej) Schewczik mějeske jara zajimawy pschedenoscht wo skutkowanju katolskich towařšnych zjednocženjow (Gesellenvereine) lěta 1904 w Sakskej, kotrychž je w tu chwilu 11 z 1341 jobustawami. Tu zhonichny, fajt wuřadnu wažnosć tele towařštwu za młodych rjemjeslnikow maja za socialne kaž nabožne stojishečo. Po tutym pschedenoschtu běšče wosebite česćowanjo knjeza seminariskoho direktora Löbmanna, kotryž je česćny přases towařštwu a fiž bě tu nětk přeni fróć jako scholastikus pschitomny, wobstojace z deklamacije, spěwa a nareče ze strony central-präseja. Na to mějeske knjez scholastikus jara powučachy pschedenoscht wo zapadže rjemjesla w 16. a 17. lěstotku a pschicžinach tohole zapada. Tomu scěchowachu žiwe wobrazy, pscheditajace žiwjenjo rjemjeslniskoho towařštwu, zjednoczene ze spěwami a deklamacijemi. Zortny frótti kuf, „Wuměnjeste zapismo“ (Wechselschuld), bě woprawdže frótti, ale dobrty. — Chyly raz towařštwu bě woprawdže rjany swobjbny mjeczor.

— „Zednota“ ma jutse, njedželu 9. hapyrta, mjeczor we 8 hodžinach zhromadžiznu — ta njetrjeba so džělic, tuž drje budže wopyt tež čim bohatšcy.

Swobodne Zjednoćenstwo katolskich wučerjow serbskeje Łužicy wotně srjedu 29. měra w Baćonju swoju III. lětušu zhromadžiznu, a to w přitomnosći 15 sobustawow. Hdyž bě knjez předsyda Symank w $\frac{3}{4}$ hodž. posedženjo wotewrili, přepoda hnydom, powitawši přitomnych a zdželiwši džeński porjad, knjezej tachant-skomu šulskomu direktorej Nowakej słowo k přednoškej. Knjez direktor Nowak wukładowaše «ze žiwjenja za žiwjenjo». Džěsću dōstawa so w šuli formalneje wučby, to rěka: wuknje čitać, pisać, ličić; bywa dale idealnje wzdžělane: wuknje počěiwosće znać a samownosće, kotrež maja kōždoho rjanoho čłowjeka pyšić (wězo ma w tym nastupanju přeni hłowny nadawk — a z najmjeńša mēl by mēc: staršiski dom) — ale wulecy, wysoce wažny nadawk je za naše wučernje z roscacymi praktiskimi potrjebami našoho ludu narostli, a te potom knjez direktor dokladnje wopominaše, rozpominaše. Zawěsće su wšitecy, kotřiž přednošk slyšachu, z tym předewzaćom domoj šli: Budu přichodnje hišće bóle hać dotal swojim Serbam tež w hospodařskich a druhich wužitnych a najwužitnišich wěcach najpilnišo słužić. — Referat knjeza direktora Nowaka bu z khwalbu a z džakom přijaty, wón bě tež tak wutrobnje přednjeseny. — Za tele lěto je serbski kraj za městno hłowneje zhromadžizny Zwjazka katolskich wučerjow Sakskeje wuzwoleny był, a to Radwoř. Škoda, zo to tak móžno njeje. Wšo to zhonja wobdžělene w přichodnej zhromadžiznje Zjednoćenstwa, kotraž budže w spočatku junija w Radworju. Jena wěc pak dyrbi so hižo džensa wšitkim na wědomjo dać, zo bychy so sobustawy našoho Zjednoćenstwa najhorliwišo wobdžělili při jutrownej hłownej zhromadžiznje Maćicy Serbskeje. Tehdom chcedža, njedžiwaycy na druge nadawki Maćicy, ewangelscy wučerjo namjet swojeje noweje čitanki zastupować. Slawa jim!

Zapisowař.

Rožprawa wo hłownej zhromadžizny „Towařštwu Serbskich Burow“, wotmětej 26. měra 1905 w Bulecach. (Slōncženjo z čyřka 13.) Pschedenoscht knjeza měšćaniskoho wučerja Sommera žožowashe so na nazhonjenja

jenocho Madjara. Tutón je wšofci zaštojnič katholickeje cyrkwy a je pšchez Sibiriju puczował, a puczowanjo w jendźelskich nominach wopisował.

Wujewski z Pëtrohroda dojeđže do Moskwy, kotraž ma hižo trochu raz asiatijskoho města, dale z „wulskim“ spěšnikom do Sibirije pšchez Marzanlu (typiske ruske město) do Penzy (znate pšchez nastawł w šulskich čitanach). Znamjo tutych kónčzin su wětrniki — mlynny — Čzah zastawa z wjetšcha daloko zwonta města. Džiwno je, hdyž rěka, do města ju dojeł a tola daloko a schěroko třeči njewidžišch. Wuram „mužikam“ so w Ruskej derje njemjedže. Wosebje pšchez zaštojnikow so jim wulke kšchidny a njeprawdy stawaju. Wuczeŕnjow pak je w Ruskej jenož mało — tuž wobohi „mužik“ njenawuŕnje čitacž atd.

Kóžda wjes ma swoje pola, kotrež wšchity ratarjo zhromadnje wobdžělaju. Tam so tuž nalěto tak njepisani kraj z barbami — dokelž snadž třečina zahonow je nazymski šyw, zašy třečina je k nalětnjomu wušywej a třečina je smaha a pastwiščežo. (Kńez Kofla pozdžišcho pšchispomni, zo tež pola nas su něhdy wšchě pola wjeŕne byle.)

Žezba dže dale pšchez Wólgu (najwjetšcha rěka Europy), milu dołhi železny móst je pšchez wodu spinjenu. Wschindžemy do Baschkirскеje krajiny (baschkir bydli w stanach, kłodži we womečich a podobnych kožach). Su tudny tunje wiki: punt mjaso płaczi 11 pj., dobry kón 41 hr. Zemja je płódna — wjedro hóji —.

Uralске hory khowaju w svojim klinje hiščeje njelicžomne bohatstwa: šlěbro, złoto, železo atd., a podkopy su skoro k njewuczeŕpanju.

W nawjecžornej Sibiriji je hłuboki měr. Njebjo je cunjy módre. Za wobhyleŕstwo tutych — za rataŕstwo tak pšchihódnych kónčzin — so knježeŕstwo šwěru stara. Pëtropawlowsk budže něhdy hłowne město nawjecžorneje sriedžneje Azije, hdyž budže železnica dotwarjena do Taschkenta a na indiske mjazy a do poknochy hač na brjohi lodowoho morja. Wokoło zastaniščežow su nowe zašhdenja Rusow. Nowe statoki su z drjewa — wabja pak cuzbnikow pšchez porjad a čyŕtotu. Dwórniščežo je w ruskim stilu.

Sibirska zemja je njeznata. Tam njewidžišch na 100 mil ničžo, khiba šchotny, rostliny a kwětki, mjez nimi tajke, kotrež wucženy čłowjek hiščeje njeznaje, tam masch ptacžki, džiwyje zwěrjata, mjetle a bruki, kotrež nimaju runjecža. Z krótka, w Sibiriji je šwět sam zasof. Tam su namakali kosežowcy wot zwěrjatow, kotrež bėchu do lijeńich žiwe a wulke — zo by był elefant porno nim poš. (Tajke zwěrjata khowaju so w musejach w Pëtrohrodže, Moskwy a Irkutsku, a buchu wurty ze šajnje zmjerzweje zemje w Sibiriji.) Zwěriska mējachu hiščeje kšmny, mjaso móžachu hiščeje psy wužicž a w žołdku bėchu rostliny, kotrež su zwěriska hobry pšched tšacami lět něhdy póžerafe. Z toho ščěhuje, zo je Sibirija něhdy čzopka krajina byla. —

Z krajiny Tomsk so do Sėndželskeje wjele butry a žita wukožuje, tuž zetkamy wulke čzahi, kotrež žito do Europy wuwožuja. Z daloka widžišch wšofke Altajске hory, kotrež tworja mjezu z Chinu. Železnica wjedže dale pšchez Irkutsku guberniju — kraj je płódnišchi, wžli bohaty a rjany Kanadžiŕski kraj w šewjernej Americy, ale nimale hiščeje njewobhdeny, a tohodla nima wažnosč za schěroki šwět. Wosebity wotdžěl sibirskoho wobhyleŕstwa su zapóšłani, kotrychž tež wopytachmy a jich žakosč w Tomsku c Pëtrowsku spóznachmy.

(Potracžowanjo w pšchifozy.)

Priloha ke „Katholskomu Posolej“ č. 14.

8. hapryla 1905.

Srkutsk, sibirski „Pariz“, je hłowne město nic jenož gubernije, ale Sibirijske. Tu masch nimo mnohich schulow, cyrkwow, kasarmow, krasny „Sibirski narodny muzej“. — Zo by wobraz zdrasćenjom, samownosćow atd. krasny měł, trjebasch jenož muzej wopytać. Polakow a Chinjanjow je tudy wjele. Žiwjenje w měsće je drohe, dofelž so lud na rozbrójenje křila. Wječor wokoło 8 hodžin je na hasach měr. Z Srkutska wujědžemy pschěz Bajkalski jězor z łódžu, kotraž pschěz meter tofsty łód łama, do Za-Bajkalskeje zemje. (Sdnyž loni wojakow na bitwischězo Rusowje wožachu, běšče jězor zamjerzny — a tak, zo hnydom železniske kolije pschěz łód pschekladžechu —) Tuta sibirska železnica je wosebje za wójnu wulcy wažna. We wuchodnej Sibiriji je mnoho wuhla, kotrež pak so za wuteplenjo lokomotiwow njehodži. Zemja khowa bohatstwa, wosebje železo. W podkoptach dyrbyja wupóskancy dželacz. Pětrowsk je na čzarje zastanišćozo za wupóskancy. Sdnyž tute mjeno styschisch, dopomnišch so, telko sławnych synow ruskeho a pólskeho naroda tu zhynychu we wuhnanstwie ... Za-Bajkalska zemja nima krasnych rjansćow a ludžo su nam cuzy, maja žoktu barbu — muže a žony khowa jenat zdrasćeni, wěra je „buddhismus“. Pschekladžemy pschěz mjazu do „žoktoho kraja“. Tež w Mandžurskej je železnica pod ruskim schitom. Zastojnicy su pschekladni a stědžbni, bóle dychli na europskich železnicach!

Móžemy prajic: Sibirska je wulki džěl swěta, ma wjac tajseje zemje, kotraž hodži so woracz a posch — dychli nascha cyla Europa. Nad njej knježa drje džensa běli — ale wona je domizna žoktoho splaha. Sdny tuczi wotucza? Zato bu hoberka sibirska železnica wot Ruskeje natwarjena — bě přenja krocěl k wotewrjenju a k póznaczu wulkeho kraja sczinjena. Ruska je z tym swoju nohu zastajila hač k čichomu oceanej — hač tam stupi, njewěm. To rusko-japaniska wójna rozjudži. Nic jako słowjan, čłowjek, ale jako křesćan myslu a pschēju sebi, zo křesćanstwo dobudže. —

Čyła zhromadžižna džakowasche so za wobschěrny, krasny, powucacy a zajimawy pschednosch knjezej Commerej z tym, zo postany.

Scžehuja namjety: Knjež cyrkw. wučer Schewczik bě z listom wzjewil, zo chcedža na Budyschto-Rakeczanskej čzarje naschim konsumam kafazacz, swoje tworj rozwožowacz hnydom na zastanišćozu — a tak styschachmy, dha w Njěmacybde to hjo su. Po dlějškej rozmohtwe bu wobzamknjene: zo knjež zapóskanc Rofla na hłownu direkciju železnicow, hdžež je derje znaty, sam póndže so wobhonicž. — Na naschkej Rakeczanskej železnicy so tola pschěz rozwožowanjo njehodži wobkhow hacicž, a tuž podobne kafazy njepacža.

Po namjecze knježa Rofle bu dale wobzamknjene, zo ma so wot naschich towarštwow w „Serbskim Hospodarju“ kóždolětnje referat podacz.

Pschichodna zhromadžižna budže w Rakecach.

Knjež Róna křosy wo peticiju dla „kilometer-tasch za stótnych lěčarjow“ — schtož so stanje.

Knjež Bart z Brěžnki zdžěluje, zo je Khwacžičanske serbske towarštwu wobzamkn. k „Towarštwu Serbskich Burow“ pschistupicž (kawa!); dale so prascha, hač je tu schto z Delnjeje Šorfi.

Sklončnje knjez Sommer wo witanju krala w Serbach — hdyž w meji wot Kamjenca do Budyschjina a dale do Lubija pojedže — porěči. Raž mjez tym zhonichmy, su so nahladni Serbia na srjedu 12. hapryla do Budyschjina powokali, zo bychu witanjo krala w Serbach wopominali a wubjerť sebi wuzwolili.

Po 7 hodžinach bu hłowna zhromadžizna „Towarštwu Serbskich Burow“ sklončjena.

3 Drježdžan. Zašy z najmjeńšcha jenoho nowoho duchownoho dósta našcha Sakska 25. měrca, na Pšchizjewjenje swjateje Marije, na kotrymž dnju našch najdosťojnišchi knjez • biskop Dr. theol. Jurij Eusejanskij knjezej Scheuringej swjaty sakrament měšnišćeje swjećizny w dwórškej cyrkwi w Drježdžanach wudžěli. Romoswjeczeny knjez pšchindže natħwilnje na wupomoc do Kamjenic, swojoho narodnoho města, hdyž je tež hižo primicu wotměł.

— Lětša, da-li Bóh, hišćeže 8 nowych duchownych w Sakskej dóstanjemy. Šchtyrjo w Brazyl dostuduja (su to tšjo Serbia: ff. Dórnik, Delent a Rjeda a Němc f. Kielmann) a šchtyrjo na universitach Němskeje.

B cyłoho swěta.

Němska. Hłowny podawěł, kotryž posledni čas cyłku Europu zajimawše, je wopyt němskoho fejžora w Tanger = u. Wjele je so wo tym pišalo, hdyž bě fejžor hišće na mořskim puczu do mjenowanoho města. Tanger je město (a tež pšchistaw) sultanata Marokko a leži cyle na samym tónce poľnócnowječorneje Afriki, pšchi mořskej drózy Gibraltar a srjedžno - krajnym morju. Město ma na 20000 wobydlerjow, mjez nimi 7000 židow a 2000 křesćanow. Pšchekupstwo tu kćěje ze žiwym twornym wobħhodom. Tu w Marokko prěcowawše so w nowišchim čašu Francóžska, sebi tónle kraj wosebje pšchiwobrocjeć, hačrunjež je tam dalšchi pšchimořski kraj španiski. Tuž ma tam tež Španiska wosebite pšchekupke interesy, ale nic mjenje tež Němska, kotrejež pšchekupki wobħhod je tu poslednje lěta pšchecy bóle pšchibjeral a kotromuž po ždaczu z Francóžskeje strony štrach hrožěje. Zohodla tež mnozy Němcy hižo žadachu, zo by so tu Francóžam pjaseč pokazala. Zola fejžorowy wopyt změje zawěšće móćnišće scěħwki. Z tym je wliw Němskeje w Marokko zaměšće wo wjele so powjetšil a z tym budže Němskej tež loħto, wšchelatore pšchizwolenja, nastupajo pšchekupski wobħhod, tu wot Francóžskeje dóstacž. Němska noħce tu žanoho kraja sebi dobyč, hrabja Wilow je 12. hapryla 1904 w němskim sejmjje prajił, zo mamy jeno interesy nad tym, zo w tutym kraju porjad a měř knježi, a tak tež Němska nima žaneje pšchicizny, hdyž so jeje žadanja dopjelnja, zo by tu wotmyslenym francóžskim reformam zadžewala.

Tak wopyta fejžor 1. hapryla tele město. Wón bu tu powitany wot sultanowoho wuja, Šcheicha Malai Abd-el-Malek, kotryž bě hišće wot tšjoch wysofich turskych zastojnikow pšchewodžany. Po powitanju czechnješće fejžor ze swojim wysofim pšchewodom na arabistich konjoch do města. Njemuprajna bě radosč wobydlerštwu, wulťotne tež wupyschenjo města a joho hafow. Rejžor poda so do němskoho poškanštwu, hdyž běchu so pošlancy europškich statow zěšchli z najwosebnišchimi wobydlerjemi města. Potkěcža hodžiny pšchewawšće fejžor w měšće, potom so zašy poda do pšchistawa, hdyž jomu předy špom-

njeny wuj sultana te za fejžora postajene sultanowe dary pschepoda, na cžož fejžor zasj motjědže.

Wjesokosć w Tanger bě tohodla tať wulka, dokelž maja nětk wěštoć, zo tam njedyrbi so zmahowacž francóžska torhoj, ale Marokko wostanje sultanowy kraj — a tutón drje tež pokazuje, zo je jomu Němska lubšča hacž Francóžska.

— Ze Spehera. Tamnišči dom-defan Dr. Busch bu za biskopa w Speheru pomjenowany.

Wšhelčizny.

* **Mjeniny abo narodniny.** Katholfski křesćan swjećí pschede wšchitkim džěn swojoho mjena, t. r. mjena patrona. Hewan pak je w swěće waschnjo, wosebje narodniny swjećić. Čžohodla swjećí pak katholfski křesćan džěn swojoho mjena patrona, mjeniny? — Tutón džěn dopomina joho na dóstacž swjateje křesćenich, w kotrejž bu z džěcža hněwa džěcž Bože a herba njebies a hdžěž tež dósta swoje mjeno, mjeno jenoho swjatoho, zo by měť w nim rjany pschitkad a tež mócnoho zafitarja.

Pschi tom dopominam so runje na žortniny podawť na železnicy. Tu jedžěšče muž z Kölna nad Rheinom do Barlina. W rózku woza sedžěšče Kölnjan z trochu cžěžkej hlouwa a spytowasche spacž. W Hanowru zastupi do woza knjez z Barlina a postrowi tu znatoho, kotrohož we wozu nadeńdže. „Hdže dha tola sem pschindžěš?“ so tón prascha. — „Ja wšchal sym tu w Hanowru narodniny swjećil.“ — Rozmołwa bě Kölnjanskoho trochu zbudžila a hjez pschestajenja mórcži w swojim kucze: „Ach, ja swjeću swoje mjeniny.“ — Nětk so cyle zawjeselene towarštwu na mjena swjećerja wobroczi. „Čžohodla dha swjećićže wy swoje mjeniny?“ prascha so narodniny swjećet. — „Ja swjeću swojoho mjena“, wón bórči w swojim kucze. — „Ale kajfe macže to pschicžiny k tomu?“ — „Ach, to je cyle jednorje“, wurazy nadobo, „e kóžde cželo ma tež narodny džěn, ale dołho hiščeje nic mjena džěn.“ — Šrimotace smjećžo sobupucžowarjow wozjewěšče, zo bě Kölnjanski dobyť.

* **Rajwjetšče město cžyloho swěta je London,** hłowne město Šendželsteje. Wone ma nětkle 6554449 dušchi, 924143 křěžow. Psched 13 lětami, 1891, měšče 5596104 dušchi a 782858 křěži. Licžba wobydlerjow je potajkim za cžas 13 lět so nimale wo 1 milion rozmnožila. Hacžrunjež su Londonste kurlawy wuwolane, je tola London jene z najštronskich wulko-měštom, sčtož so z licžby zemrětych špóznaje. W lětach 1871—1880 w pscherežku z 1000 wobydleri 22,5 zemrě, 1902 pak jeno 17,2. Tola tež porodow je dale a mjenje. London ma 53 džiwadłom, 43 wulkich šalow za koncerty, 103 torhosčěžow abo naměštom, kotrejž maja hromadže něhdže 4000 šórcow rožšěrje.

Naležnosće našoho towarštwu.

Sobustawy na lěto 1905: kk. 420. Jakub Lawkus w Lipsku, 421.—423. z Budyšina: Pětr Šwan, Augusta Šusterka, Jan Wjerab.

Dobrowólne dary atd. za towarštwu: k. Jakub Lawkus w Lipsku 40 pj.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 9651 hr. 50 pj. Dale woprowachu: Njemjenowana z Budyšina 2 hr. Litoměrski knjez biskop 8 hr. — K našej zběrce (230,90) dale: w salu A: Vincenc Grundmann 10 hr., Hana a Filomena Grundmannec po 3 hr., Marija Kaufmannec a Försterjec po 2 hr., Józefa Budišec, Hana Kotoček atd. po 1 hr.

a dale, hromadže 63 hr. 35 pj., přadownja B 2 hr. 80 pj., w ručnej wochlowni 2 hr., Karl Stupka 5 hr., Wilhelmina Stupkowa 10 hr., knjez P. 50 hr., kubleř August Trenkler w Budestecach 20 hr.

Za twarjomnu cyrkej we Werdawje: přez k. tach. předarja Šewčika, M. M. z Budyšina 6 hr.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 12490 hr. 88 pj. Dale darichu: Fr. H. Žundalek, katechet w Prazy, 10 hr. Radwowska Hórnikowa Komisijsa (454,76 hr.): z wowčeje we „Wjesnej korěmje“ 2. IV. 0,96 hr. a dar k tomu 19. III. 3 hr.

Zapłać Bóh wšěm dobročejam!

Jednota,

[53]

towarštwu katholskich Serbow w Budyšinje, změje jutře, njedzelu 9. hapyrła, wječor we 8 hodžinach swoju měsacnu zhromadźiznu.

Předsydstwo.

Wozjewjenje.

[54]

Češćenym wobydlerjam Šhrošćic a wokoliny dowolam jebi z tutym wozjewić, zo sym kaž doma tež w Šhrošćicach pschekupštwu **šuljanych tworow** załožił. Mam na pschedań **hotowu draštu** za **muže, hólcow a dźěći**, tež **kobući, čapli** atd. Chcu so prócować, kaž dotal, tež pschichodnje pschecy swojim wotebjerarjam najlěpše twory posćićeč a jim nanajlěpje posćužować.

W Šulowje.

J. Benada, trawšti mištr.

K zelenomu štwórtkej

so naležnje poruča:

Nowa Jězusowa Winica z kěrlušemi, w rjanym zwjazku 6 hr. 50 pj.

Pobožny Wosadnik po znatych plaćiznach.

Khwalće Knjezowe mjeno po 2 hr. a 2 hr. 50 pj.

Róčna Swjatnica zwjazana po 3 hr. 50 pj. a 4 hr. 50 pj.

Wšitke knihi su dóstać w Budyšinje na farje, kaž tež přez kk. duchownych.

W redakciji Posoła, na farach a pola wudawarja, knjeza tachantskoho předarja Šewčika, je dóstać knižka:

Křescanska młodosc.

Přewodny list za młodosc a přez nju.

Zwjazana plaći 50 pj.

Hnadowne Pražske Jězus-džěcatko.

Zwjazana knižka po 70 pj. a 1 hr.

Wobkupi za swjećatla (zaramowanjo), **šichiziki** (Bože marty), **poštawy Swjatych a jandželow**, **trjepjenčizti a swěćizniki** ma we wulkei mnohosći na wubjerł a poruča po **najtuńšich plaćiznach** [55]

Max Mütze w Budyšinje na bohatej drózy čjo. 11.

Jutrowne kěrłuske za šichizerjow su w Budyšinje na farje dóstać. **Wjazana knižka po 25 pj.**

Dženjsniske čizko wopisija 12 stron.

Čisćić Smolerjec knižicizščetnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katolfski Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
stany 3 hr. 60 pj.

Plaći na póśće
a w knihařni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěštki plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Gudowny časopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikoławš Žur, farař w Budyšinje.

Cisło 15.

15. hapyrła 1905.

Lětnik 43.

Biskop Strossmayer †.

Njeje wón naš biskop. Ale tola je tež naš. Dokelž bě Słowjan. Dokelž bě k tomu muž tak čisty a bjez poroka, zo ani najhórši njepřeceł njezamóže kamješka za nim čisnyć. Zběrachu přećiwo njomu, madjarske knježerstwo zběraše kamjenje, ale kamuška njezběhny ... Hidžachu joho Madjarowje, ale njewohidžichu joho. Swěrnje a w prócy njewustawajo služese Józef Jurij Strossmayer, kaž swojej a našej swjatej cyrkwi, tež swojemu khorwatskomu ludu. Tón je z čemnotow a hubjenstwa wučahnył a so k wyšinam zběhnył. Hakle před krótkim wam, lubi čitarjo, wupisowach, kelko je tónle jenički přenadobny muž wuskutkowal za swój narod! Bjez džiwa, zo so wo njoho nětko sylzy a sylzy ronja! A runje sobotu 8. hapyrła, hdyž sće někotři hižo „Katolfski Posol“ do rukow brali, wón w štyrjoch hodžinach popołdnu dodycha. Někotři z was sebi tola tež khowaja „Katolfski Posol“; přečitajće džě sebi hišće jónu, što tam w tymaj čislomaj stoji.

Běše to krótko a njebolostne mrěćo. Hdyž ma čłowjek 90 lět: wumrěć dyrbi. Ale w dušach wšěch swěrných Khorwatow a južno-słowjanskoho splaha a wšitkich słowjanskich narodow: Strossmayerowe wopomnjećo na wěki njezahinje.

Tež moji najdrožši a najlubowaniši Serbja njech su sebi toho wědomi, zo budže jich njebjeski Wótc z nimi najlěpje spokojom, hdyž z kubłami Božeje miłosće a hnady tež swoju narodnu řeč a

pócciwosće a drastu zdżerža. Njeh Strossmayerowa smjeré ani za nas prózdna njeje!

M. A.

Schtworny temperament pola džěczi.

(Spisak wučerć Hajna po pschědnosćku, we wučerćskim towarštwje mětym.)

(4. potracžowanjo.)

3. Melancholiske džěcžo je čěžkotrejne, čěmne, pothmurjene, škutne — z krótka: to je zrudne džěcžo. Wone ma pschěcy schpatne wuhłady, mało wjesela, ale čim wjac zrudoby na swěće. Džěcžo wone po prawom njeje, dofelž njedofonja, so kaž džěcžo zawjeselič. Cyły džeń tšchaje swoju staromudru hšojěšću, ščahuje k wšchomu, ščtož widži a štyšči, tak prawje rozomnje kaž stari a špodžiwnje ze swojimaj małymaj ramjenjomaj, a pschida k tutomu najlubšchomu hibanju tak prawje starosćiwje hšěcže „haj, haj!“ To runje nawopať, kaž pola sanguinika: tam wjeselosć, tu zrudoba.

Sanguinik měni, zo je na swěće wšitko žort, mały melancholik pat měni, zo je wšitko škutnosć, tak prawje bojazna škutnosć. Sanguinik widži wšitko najrěžownišcho, złote, melancholik najšlubšcho a najwobidnišcho čorne a čěmne a tohodla je stajnje w horcej wójnje žiwj. We wšchěm, ščtož so wokoło njoho stawa, widži strach za swoju wosobu, za swoju čěsc, za swoje wobšedženjo. Stajnje studuje, špekuluje a špiomuje, fak šu pschěcziwo njomu zmysleni. Zo je jomu, wbohomu rawškej, něchtó woprawdže dobry, je jomu njemóžna wěc. Nikomu njeje wón dobry a pschitšileny, wo wšitkich schpatnje myšli a sudži, wšitkich hani. Wjez šubšchulerjemi a runikami staroby ma mało pschěczelom, ale čim wjac tych, tošiz joho wusměšujuja. Pschi jich hrach so njewobdžěluje, jich towarštwó njepyta. Pschěcy chce sam po swojich pučach šhodžić.

Žanej čłowjeskej duschi so blizko njecžuje a k žanej joho njecžehnje. Wón je žymny šebicznik, pošny hidy a njepopšchěcža, samo pschěcziwo bratram a šotram. Šdžž wón pod hodošnym ščtomom štoji, najprjedy ze zawišnym wóčškom pschěhlada dary bratrom a šotrom a potom hašle swoje wobšladuje, ale tež jenož tohodla, zo by je z darami druhich pschirunowať. A samo so rozemi, hnydom špóznaje, zo je zašy do zad šajeny a — truhnjeny.

Zo by druhomu džěcžu něšto dariť a je z tym zwjeseliť, to je melancholikej njemóžna wěc. Dyrbať-li jablko z něsim džělic, cyle šprawnje nóz na plěšću zaštaji, ale zawěcže wón čyť kónc póbla šchishči wujědže — a čohodla? To so samo rozemi.

Šdžž cuze džěcžo do jštny zaštupi, žesthadžuja jomu hnydom wšchelake žke myšle. Pschimnje-li so joho hrajkow, zo by šebi je wobšladať, myšli hžžo, zo chce jomu je wzacž. Še-li wone lědma na jenym kóncu pschimnyť, grabnje hnydom za drugi kónc, zo by jón truce džeržať, a špytuje rěč a ščedžnosć na druge wěcy zwjesč, nuczi pschěcy a pschěcy dale k durjam a džakuje so Bohu, hdyž je towaršča a towaršchu z próžnymi žakami pschěz proh wučššchězať.

(Potracžowanjo.)

Sylžy.

Cyle bjez šylžow drje so žane čłowjeske žiwjenjo njeminje — bjez džywa „w tutym dole šylžow“. Wološne hodyny wšchak tak čašto pschidnu, a hdyž

nas něščto hnuje abo cyle njenadźich zwijseli, potom drje so tež šlyz w wočjomaj zabłytnu. Haj, najwobšče zbožo nima słowa ani spěwa, najhlubša bolosć nima ani zmuža; wobaj zjewitaj so mjelčicy a najrjeńšo w kapkach, kotrež so z wóčkow zhybala.

Džecžom a wošebje hólcam so z dobrym prawom praji, zo je njeplěchisťušnje a hanibne, pschi kóždej najmjeńšej šķadnosći pšechjeć. Runje młobosć ma so zwučić, sebje samoho wobtnjeć, a k tomu šķušča tež, zo šlyz, kotrež chceža so radh wudobhwac, tež druhdy krucže zaprěje. Ale pschey njeje hańba, šlyz hronić. Často pschińdu podawši, zo tež dorosćeny, šlyny muž — pľafa, pľafa jako džecž. Hdyž běšče šwjaty Pětr Šezusa, šwohoho mišćtra, šķi tróć zaprěć, wuńdže won a pľafasće hórch. Šlyz želnosće! . . . Hdyž šwědomjo hrjeba a tamny nutforny jasny hłós mjelčžo a tola pschey wóšćišcho rěči: moja wina! mea culpa! — potom, haj potom tež najšlynišchoho cžłowjeka znutfu mócný wichor rozšķasuje, a woći nuritej so w šlyzach. A tola runje tute šlyz wobradža cžłowjetej šwjaty nutforny měr. Šķtóz zamóže nad šwojimi zabķudženjemi a hrěchami hšķe pľafac, tón njeje we šwojich zaķtadach hšķe najwješći zķóštnik abo šķpatnik, a hižo hiba so we nim truta, energišķa wola, k nowomu, hinašķomu a šķmańšķomu žiwjenju.

Šere a hórke su wšķitke šlyz starosće, zrudoby a tyščnosće, kotrež so zjewja, hdyž našķi šobucžłowjetojo zapomnja, zo našķe frótkke žiwjenje tudy tola poprawom njeje za wadjenje, hīdu, kusanje, zawisć, hanjenje a mjerzanie. Ow, tak krasne wjeselo to mnohim, hdyž móža šwojomu šķodej, pšechćelej — šobucžłowjetej žiwjenje zajědojećiz a z hórćosćemi napjelnicz! Hdyž byšķe jenož trochu móhli začķwac, tak žaķóštnje hórke a jere tute šlyz su, wy byšķe tšķepotali, kóšiz šķe jich pšķicžina!

Šlyz zrudoby hronja so pschi kóžu mrějacych, pschi maracy a nad rowami — naturške a najzroemlšwšķe znamjo bolosće, hdyž so nam drohi, luby cžłowjek ze žiwjenja wutorhne. Haj, w tajšķich pšķipadach so nam kamjeń wot wutrobhy wotwali, hdyž móže so něma, šķwjerdnjena bolosć šķóncžnje prawje wupľafac. Tež tu pať mamy poměni być. Praji džěn so, zo wotemrěty měra njenamata, hdyž zawoštajeni nihdy njemóža a njedadža pšķestac pľafac — mofry pľasķe ma na sebi nošć, kotryž macža so z tamnymi šlyzami. Kóždomu šķentimentalnemu a melancholistomu hibanju we sebi nješķemny so nimowóńnje podac. To cžłowjeka haķle tak prawje nježbožownoho šķžini, a to tež šlyzam wažnosć, wuznam a pľacžiwosć hjerje. Nic bjez pšķicžiny pšķirunaju so šlyz z parlemi. Njech su wone tež tak žadne, kaž parle we hľubiny na mořskim pěšću, potom změja tež wažnosć! — Njepraj, luba šķodžinka, hdyž šwojoho lubušķa dla, kotrohož Wóh do šwojoho paradiza wotemža, cķle rěši šlyzow wuronšķ, zo njemóžeš sebi pomhac! Wufi sebje wobtnjećiz a praj ze šķerplšwym Šobom: „Šķnez je daķ, Šķnez je wzaķ; kaž je Šķnezej so šķodobako, tak se so šķaķo. Šķnezowe mjeno budž šķwalene!“

h.

Šaprylske wjedro.

Dešće, šněh, křupy, wichor, šķóncžne wjedro, tak chce šapryl mēc a nihdy nješķeš jomu wěric. Tež w cžłowješkim žiwjenju móžemy často šaprylske wjedro wobķedžbowac. To su šķawnje abo njeķrasnje znate cžłowješe

waschnja abo, kaj so tež praji, lawny. Často zjemja so hižo pola chle zeleneje mlodoščje. Nadobo tajki hólččf abo tajta hólččka njechataj wjac, kaj dhyrbataj; to so štaja, spjeczuje a puzoli na wščěch bokach, jenož derje je, zo mamy za tajke pschipady w prawje wulkej prizy njepalenocho popjeka runje taf wubjerny, kaj tuni domjacy sřědč. Pola wotročěnyh ččłowjěskich džěčzi wščak so waschnja abo lawny taf lohcy njezahója. Wjeleczmilowany knjež domu ma za swoje dobre prawo, schpatneje abo dobreje lawny byčč. Knjeni pak z wjetřcha mēni, zo so to pschi nej samo wot so rozemi. Wščědne domjace džěko, hdyž so prawje poradžic njecha, samo wjedro a wščelake podobawki wščědnoho žiwjenja móža w nětotrym domje wob džěm mnohosč wščelakotych lawnow wupłodžic. Hdyž potom stónčnje tež džěči mjenšche a wjetřche swoje spdožiwne pschēmēnjace waschnjo pofazuja, potom je to „krajne“ žiwjenje wo domje. Z tajkimi ludžimi, kotřiz so w tym nastupanju wjac wobtnječic njemóža, je njewustawace bydlenjo. Ččłowjek nihdy njewč, na čim je. Blě je, hdyž sy nuceny, z tajkimi ludžimi živy byčč abo z nimi abo k nim řhodžic. Tónu su wjeseli, zo móhli wřstacč, nadobo zařy do řmjercze zrudženi, řhwilu pořni wjesoleje nadžije a bórzy chle zraženi, na ččas duchapořni, řrótko po tym bjez myřli — taf sebi sami a druhim žiwjenje zajědočja a čzežke čjinja. Hdyž bychu jenož trochu řpytali, nad sobu knježic! Woprawdže řědže řróždneje malicřsčje dla so njedhyrbak ččłowjek — řróna řtwóřby — řwojomu waschnjo podočřinych. Ščtóz čhe řwój řharakter wudofonjecč a čhe řěřty nutfowny mēr abo harmoniju w sebi mčč. řón budže sebi na tym z wulkej prócu zaležecč dawacč, zo swoje na hapřylřke wjedro podobne waschnjo řpóznama a řrucze pschecřimo njomu wojuje. Lawny, kaj řlawny muž praji, njeřsu k pschewinjenju, hdyž wuřhadžuja z njezahojomnych řhorocřow abo z najřtrasčniřch řtarocřow. Potom móc ččłowjeka nje-dofaha. Tola našcha řwjata wěra a hnadowne řřědki našcheje řwjateje cyřkwe pofřlnjuja řlaboho ččłowjeka.

Často je jenož trochu energije řřěbne a řchpatna lawna so pominje, kaj pluwj z wěřřikom. Řóždy njech so hlada w domje, w zařtojnřtwe a powořanju a w towarřtwe, pschecřimo řwójřnym, podatym a cuzym tajkich nakřlnocřow k hapřylřkomu wjedrej! Taf njebudže potom jenož za řobucčłowjekom ľuby a ľubowany towarřch, ale budže tež sam zbožownje živy. h.

B Łužicy a Sakskeje.

3 Budyřčina. Řaž wam wědome, čhe našch ľubowany a wjeleczěřcřowany řral Friedrich August tež Łužicu wopyřacč a 29. meje na řerbiku zemju řtupicč. Samo so rozemi, zo řoho řwěřni Řerbja tež pschřřuschnje wuwitaja. To hižo zhromadžizna řerbřch mužow pořaza, kotřiz so zandženu řřjedu popořdnju w $\frac{1}{2}$ hody. pola Gudic řendžechu k wuradženju, řak so to řtanje. Knjež mčřčanřski wučěř Sommer, pofřrowiřski pschitomnych knjezow z Budyřčina a z řraja, wotewri řnydom řebatu. Řo dľěřřkej wobřřčěřnej rozmokřwe wuzwolř so řnydom dwoji řomitet, řjedn za Řhřóřčanřřku řrajinu a drugi za Buceřanřřu. Řařch najmřřocřiwřřki řral pojědže wot Řamjenca do řłóřčtra Řariņeje Řwěřdy, hđžež powobjeduje, po čřimž w 2 hody. k Budyřčinej wotřědže a nazajřra do Łubija. Řak řoho powitamy, wučřini řónle dwoji řomitet; za Řhřóřčanřřki řomitet: řř. zapořřanc Řofřla (pschěřřyba), cyřřw. wučěř Šymanř, řublerjo Šchotta-Wěřrowřři, Řjencž-

Čžornjecžanſki, Žur=Njebjeležanſki; za Buſecy: zapoſtanc Žoba (pſchedynda), ſarač Rubica, ſantor Keč, kublet Króna, ſantor Hancžka=Porčkiſki, wučer Žódnja, kublet Skopa z Koſwazy. Pſchichodnu ſrjedu, 19. hapyrła, zaſy popoſdnju w 4 hodž. zeńdu ſo knježa z pſchedyſtstwom Macžich Serbſkeje zhromadnje z nowa pola Gudžic. Macžica Serbſka zmjeje wěc w ruſtomaj. Bóh dač, zo by dobre džěło, wo kotrymž budže hiſchče wjac ſyſchecz, ſo derje radžiko. Čyle wěſče ſerbſkeje luboſče a ſwěty napſcheczſwo kralej njebudže mač, zo byſchtej dnaj kralowſtoho wopyta ſwjatej dnaj byłoj za wſchón ſerbſki lud a kraj. Pſchitomnoſč wſchěch ſlawow pſchedyſtwa a wubjerka Macžich Serbſkeje je ſrjedu nužna. —i.

Z Budyšina. Njedželu 9. hapyrła mješe tudomna „Jednota“ ſwoju mēsačnu zhromadiznu. Knjez kapłan Šolta poda nam krótki přehlad ze ſtawiznow hnadownoho mēstna Róžanta. Předſyda poda rozprawu wo poſedženju wubjerka 22. mērea a toho poſtajeńja. K tomu přida hiſče někotre zaſady, naſtupace ſobuſtawſtwo towařſtwa, a wosebje tež ſpominaše na mnohe ſerbske holecy, kotrež tu do Budyšina pričahnywſi ſo ſwojeje narodneje drasty wzdadža, a kajke ſu huſto přičiny toho, tež wopomni ſkóržby knježſtwow na tajke katholske holecy, kotrež ani ſwojeje narodnoſci, ani ſwojeje cyrkwi žaneje česce nječinja. — Naſtupajo založenſki ſwjeđen ſo porěča, daſe ſo w „Poſole“ wozjewi.

Ž Hajnic. Najše mužſke towařſtwo je njedželu zhromadnje t ſwjaťomu woprawjenju ſchło. Něchtu pohnuwacoho to we ſebi ma, hdyž ſyłu mužow wiđiſch, hewať doſč džělenych (doſež ſu woni kħudži džělaczerjo, a mjez nimi zaſy rjenje zdraſčeni a wučeniſchi knježa —), w jenej čyrjódže ſchťwórtu kaźnju dopjelnječ. To je na wulkich ſemſchach za wſchu woſadu pſchikład pſchekraſny. Wyſoťodoſtojnemu knjezej ſcholaſtičej a ſeminarſkomu direktorej Lóbmannerj, kotryž je tač dobrý a luboſčiwý byč, zo njeje jenož t nam pſchichot, ale tu wonka tež pſchěz nóc woſtač čhyč, budž za to naſch najhorſychi džak žawdaty. Bóh luby Knjež budže jomu tež mytowacž. Wo čož proſimy.

Ž kraja. Lěťſa je ſwjatoho Marka tſecži džěń jutrow. Zo bychu procesijony do Róžanta na tutón džěń ſo po waſchnju wotmēcž mohče, a tež hewať ſtajnoſč po woſadach knježiťa, je najſprawniſcho: zo ſo litanije, kaž na ſwjatoho Marka, po pucžu do Róžanta wuſpěwaja a tam na kóncu Božich ſlužbow knjez ſarač z Rałbic modlitwy a pobožnoſče doſkóncži, kaž je to tutón džěń poſtajene. K.

Wuľoſeč bėrnow abo nepli t ſadženju. Bórzy zaſy je čzaſ tu, zo ſo neple ſadžeja. Tu ma ſo jónu ſpomnič, zo je tež wuľoſeč nepli, kotrež ſo t ſadženju bjeru, wažna. Wot wuľoſeče tutych, kaž ſo tež praji, ſymjeńnych nepli wotwiſuje wunoſch. Tajſi nepl nima jeno nowu roſtlinu tworice, ale ju tež w přėnim čzaſu ježiwicž. Čžim wjac ma toħodla ſymjeńny nepl pich, čžim ſyľniſcha ſo tež roſtlina wuwije a čžim lěpje budže jej tež tyeč, ſamo hdyž wobſtojnoſče wjedra a role njeħoja. Ž neplom tež njeje ħinať, kaž z druħim ſymjenjom; čžim doſpoľniſche je, čžim lěpſchi tež wunoſch. Ž toħo ſčžěhuje, zo njeje mudrije, kaž ſo čžaſto ſtawa, zo ſo t ſymjenju jeno mały praſťot bjerje, a zo ſu tajke małe neplſi njepſchihóďne t ſadženju a wopacžne lutowanjo tu je jeno ze ſchłodu. Wězo pať tež njeje trěbne, runje najwjeťſche neple t ſymjenju bracž, ale najpſchihóďniſche ſymjo ſu ſrěnje neple. Wunoſch

w liczbach wuprajent by był: hdy bychu wulke neple 100 kilo wunofcka daće, bychu srěnje 90—95 a małe 60—65 kilo wunješke. Nimo toho je tež mnohosć wulkich a derje wuroščęnych płodow pola wulkocho a srěnjoho smja wjele wjetšcha hač pola małoho, a to je dalšchi wužitk. Z toho pak tež śčěhuje, zo je wopať, hdyž so dwaj abo tři małe neplki město jenoho wjetšchoho hromadu połoža, dofelž wone swoje mocy njezjednoczja, ale wunofcht so hišće pomjeniši, dofelž so žadyn dospołnje wurwieć njemóže.

B cyłoho swěta.

Chorwatika. Pšecz smjercz biskopa Strošmayera je chorwatiski narod swojoho najlěpšchoho syna zhubił a Skowjanstwo jenoho ze swojich najwofebnišich ludži. Zoho hłowne stutki: založenjo južnoškowjanskeje akademije a wobrazatnje w Zahrbje (Agram) a twar wulkotnjeje Djałowskije kathedrale, kotryž je 16 lět trať. Strošmayer bě we swojim času tež političy džek, hač do lónca pak wošta swětny pšeczel škowjanskich narodow, wofebje čžěstoho. Tohodla ma joho tež kralowška Praha w rjedže swojich čžestnych měščanow a wobdžěluje so wuznamnje a wurjadnje pšči joho pohrbje, kotryž ma so pjatť. Sam měščanosta Dr. Srb jědže z deputaciju měščanškeje rady do Djałowa a wjeze tam pšekrašny wěnc ze škowjansćimi bantamt. Ze Zahrbja jědže do Djałowa wofebity čah. Čytle město žaruje. Njědželu wječor w 10 hodžinach wotměwajše so ludowa zhromadžizna, w kotrejž so jednasche, kať budže so žarowanjo swjećić. W Zahrbje budže jenož jene jenicžke repuiem, zo by čžim imošantnišcho było. Řeči so wo tym, zo by so po cyłom kraju na jenym dnju Boža mšcha za dušchu zemřětoho swjećika. Skoro wščitke domy su z čžornymi korchowjemi zawěščane. Šdžěž čžornych korchowjow njeje, su narodne korchowje z florum wodžete. Řoncerty a džiwadła su pščestake.

Rusko-japanška wojna. Na bitwiščęzu je drje nětke runje hłowne džěto Rusow, zo dale cofaja, mjez tym zo su Japanšcy pšchecy za nimi, jich wobhrožujo. Wězo tež tam a sem małe bitwiczi so stawaja. Sřjedžiščęzo, ke kotromuž japanške wojška šhwatajo čžahnu, je Kirin, a hdyž śnadž so sřjedž tohole mējaca tež dohromady zeńdu.

— Spěšchnje zariaduja so Japanowje w nadobytch krajinach, jako bychu doma byli. Čžinski pošť su do swojich rukow wzali, po pucach hižo japanška policija šťutkuje. Železnich pšcheměnjeja so ryhly za japanške rozpjećjo folijow (ruske folije su ščeryše —). Wufden je z Dalnym hižo zjednocęny.

— Wufdenska bitwa je, kať pišaja, najwjetšcha we wojńskich stawiznach z cyła była. Trajesche 14 dnjom, mjez tym zo wuwolana bitwa pola Lipška 1813 jenož tři dny. Pola Wufdena je 850 000 mužow wojowata, pola Diajana 460 000 mužow a nad řěku Šcha 580 000 mužow. — Rusowje su doťal 435 000 mužow na bitwiščędach wostajili a dwě milijardže rublow pjenjez. Ženož teje jenicžke licžbe nad řčńco janišcho dopofazujetej, kajfi řurowy prut na ludy je wojna. Zo jenož pjenježnu stronku našpomnju: řelko by so za tu njeřměrnu mnohosć pjenjez mohło za rozwučęnjo ludu řtać, pšchetož řčń je w Řuskej hišće w řaťej řřěščnej njemědomošči! Ale w Japanškej njebudže mjenje řlě. Z cyła řěka, zo budže wojna wjedžena hač do lónca, to je: doniž budža pjenježy. Řrafne wuhlady!

Wschelcziŋny.

* **10 kaznjow za žony.** Za našče žony njech płacza sežehowace 10 kaznje. Hdyž so po nich zadžerža, zakroči so mnohej njeľuboznošći a žiwjenjo w domje budže tak ľubozne, pschijomne a zbožowne — fust njebejstoho raju na zemi. Tute su:

1. Hładaj so prěnjeje žwady. 2. Njezapomni, zo sy z mužom woženjena, zo je muž čłowjek, a zo ma čłowjek tež čłowjeste słabošće! 3. Njebróji pienjez, kotrež wurwifujesh, na njetrjebawšče wěcy, ale hromadź je k ľěpschomu swojoho statoka. 4. Seli njedyrbjał twój mandželski wutrobny mječ, ma tola bjez dwěla žoď; derje budžesh činiš, hdyž sebi pschez derje pschiprawjene pojedže joho pschihilnošć dobudžesh. 5. Druhdy z najmjeńšcha jomu woštaj poľednje słowo; to joho žwjeseľi a tebi njeschodži. 6. Nimo „pscheklepanoho Bosčizja“ tež wschě druhe wěcy w „Hospodarju“ a w „Bošole“ a snadź tež w druhich nowinach čitaj; wón budže so džiwać, hdyž budže z tobu wo wschelafich hospodarskich a druhich naležnosćach porěčecź móc, bjez toho zo by trjebał do korežmy hieć. 7. Budź stajnje zdwórlima a pscheczelnja pscheczimo njomu. 8. Druhdy njech je tež wón mudrišchi hač ty; nječini stajnje, kaž by njezmylna była. 9. Budź twojomu mandželskomu pscheczelnica, jeli je wón rozumny a mudry muž; jeli nie, hładaj, zo joho za swojoho pscheczela sebi powychiš. Powych joho k sebi, ale njeponiž so k njomu! 10. Čžesčuj pscheczelnstwo twojoho muža, wosebje joho macź: wona ľubowasche joho wjele předy hač ty.

* **Ženož to trochu pschepoľožich** . . . Rěčimy wo 4. kazni a po schtwórtrej kazni mamy tež krala čžesčowacź a w ľubosći mječ. „Sanko, tak rěła nětkle našch kral?“ „Friedrich August“, wotmoŋwa Sank wjesele a z hordostnej pychu młodoŋo sakskoŋo poddana. „A čžohodla dyrbiš krala Friedricha Augusta w čžesći mječ a ľubowacź?“ „Dofeľ na joho narodnym dnju (25. meje) njeje žana schula.“ Pohľadžich pětnomu, ale trochu sebiečnomu Sanke joho brune wóľsti a džach dale: „Ně, Sanko, ale dofelž je našch ľubowany kral jedyn z najlepšich knjezow w cyłym sakskim kraju.“ A potom powědach džěčom někotry podawki, kotrež pokazuja ľubosćiwu a dobru wutrobu našchoho krajnoŋo wótea, a tu hlej, pytnych, tak so do młodych dušchow dobywasche z mojimi słowami pruha swěrneje wótežinskeje mysle; pschetož hdyž so za chwiliu zasj Sanka woprašach: „Sanko, hdyž změje kral Friedrich August narodniny 25. meje, schto budžesh to čžinić?“ „Za njoho so modlicź.“ „Tak, Sanko, tak je prawje“, pothwalich hólčka a wjeselach so.

* **Kral Eduard — pschedstojiczer stacije.** Ľuboznu stawiznu z Žendzelskeje powědaja. Běchu tam psched něschto čžasom něotre kľóschtriske knježny, kotrež běchu z Francóžskeje wuhnate, w Folestonje z kľóžje wustupiwšchi na dwórniščeŋo pschishke a chcychu ze železnicu dale do Ľdinburga jěć. Žena z nich, kotraž ľama móžesche jendželski, maľu čžrjódku nawjedowasche. W čžahu, kiž chcyšche wotjěć, njemóžesche 7 abo 8 městnow, kotrež běchu za jeje knježny trěbne, nadeńć. W swojej nuzy so za pschedstojiczerjom stacije wohľadowasche, zo by jim pomhał. Tu wuhlada čžesčomnoŋo knjeza w bělej čžapcy; pokornje k jomu pschistupi, powědasche, zo je ľhuda duchowna knježna z Francóžskeje, a prośesche joho, zo chcył jim městna pschipokazacź, zo mohke wone hromadže woštacź. Sara zdwórlima a dobročimny „pschedstojiczer“ wotmoŋwi, zo so jeje pscheczjo hnydom dopjelni, a poruczi, zo so wóž prěnjeje

klasę i czahej pschipowjny a za knježny wobkhowa. Wojazliwje knježna swoju kharitu pokaza prajich, zo maja jeno bilety tšeczeje klasy. Muž w bčej czapecy pał ju społoji prajo, zo to nicžo njewadži . . . Krótki čas pozdžišcho našču knježnu w Edinburgu knjež zetka, kiž praji, zo ju znaje. Šdyž so wona tomu džiwašče, rjekny knjež: „Ja so cyle wšecze na džeń dopomnicž wěm, na kotrymž šče wy we Folestone z kralom Eduardom VII. rěčaća.“ — „Z kralom Eduardom? Toho tola čas žiwjenja widžaća njeslym!“ — „To so molicže, wotmołwi knjež, wy tam na dwórniščę z njomu pschistupiwšchi na nětotre wosoby pokazowawšče a joho něšto prośešče. Njewěšče so wjac dopomnicž? Kral Eduard bč runje swoju łódž wopuščęžil a bjez wulkoho pschewodništwa pučowawše.“

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 9814 hr. 65 pj. Dale woprowachu: Wóskafnja K. A. Böhma w Schmiedebergu 10 hr., Terezija Hauskaufowa ze Slanknowa 5 hr., dračowje a dračowny 2 hr.

Za twarjomnu nowu cyrkej we Wulkim Šunowje: Po jenej zemrětej přez knjeza direktora Nowaka 25 hr.

Zapłać Bóh wšěm dobročerjam!

Za terciarow: Zemrětoj slej: sotra Marija Wowečerkowa z Konjec a sotra Madlena Bardonka z Pěštec. R. i. p.

XXXI. nalětnja skhadžowanka Serb. Stud. Młodžiny
budže **srjedu 26. hapryla 1905** dopołdnja w „**Lišćej jamje**“
w **Budyšinje**. Studowacy so proša, zo bychu w dospołnej liěbje
přišli. **Jurij Delenk**, stud. theol.,
t. č. hlowny starši. [56]

Proceſijon do Žilipsdorsa pónbže pónbželu **1. meje** z **Khróšćic**.
Woža mšča budže tam přjedny rano w 5 hodž. — Njezabudžće pał tež na
Krupfu! — Wozow a automobilow dla dyrbya wšchitych **na prawej stronje**
dróhi hiež. Wjednič. [57]

Wozjewjenje. [58]

Češćenym wobhydlerjam Khróšćic a wokoliny dowolał sibi z tutym
wozewječ, zo sym kaž doma tež w **Khróšćicach** pschepustwo **šulnjanych**
tworow załožił. Mam na pschedań **hotowu draštu za muže, hólcow a dječzi**,
tež **Kobuti, czapki** atd. Chcū so prócować, kaž dotal, tež pschichodnje pschecy
swojim wotebjerarjam najlěpšche twory posłiczeč a jim nanajlěpje poslužowacž.

W Kulowje.

J. Benada, frański miščtr.

Mjana Ihěja, cyle nowa, kotraž so derje zadani, je w **Budyšinje** na
pschedań. Dalsche je zhonič w redakciji „**Bošola**“. [59]

Žitnowež čisło 11 w Jaseńch pola Khróšćic je z wjac abo mjenje
połom ze swobodnje ruki na pschedań. Wšcho dalsche tam zhoniš. [60]

Džensa je tež Serbski Hospodař 4. čisło 1905.

Čisłčej Smolerjec knižiciskčjetnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katolicki Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
stany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w knihaŕni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěški plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudowny časopis.

Wudawany wot towarštwja ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, faraŕ w Budyšinje.

Cisło 16.

22. hapyryla 1905.

Lětnik 43.

Introwniczka.

„Chrystus je horještanył“, tak klinčiž dženja zasy po cyłym katolickim swěće. Wutroba tšhepoco z radošću pschi tutych słowach a duška je chle zahorjena z wjesołošću. Alleluja! mócnje zaschumi a cyłoho čłowjeka pozběhuje. Wulkotne a krasne swjedženje drje mamy w cyrkwinym lěće, tola žadyn wjeselschi a krasnišchi hač jutrowniczka, jutry. Najswjećišchi to, bjez dwěla, čas w cyłym cyrkwinym lěće. Wokoło toho so wschitko druhe rjaduje. Kšescejansti stary wěl wuznamjenjesche jutry z mjenom: „swjedžen wšchěch swjedženjow“. Swjaty bamž Hrehoŕ praji w homiliji wo tutym wulkim dnju — je tež najdoštojnišcha swjatnica „to swjate wschěch swjatyh“ a „spěw wschěch spěwow“, kaž hordozny kěrluschi njewjescejinsti, kiž spěwa zjednocženjo Chrystusowe ze swojej cyrkwi.

A zawěrnjo, jutrowniczka mějesche póskanjo wocčkowjeczenoho Słowa (Syna Božoho) tamny wuspěch, kotryž bě joho zaměr; na tutym dnju bu padnjeny čłowjeki splah zasy pozběhnjeny, a dóŕta zasy, šchtož bě pschěz pad šadamowu žhubił.

Godobniczka bě nam darika Bóh-čłowjeka; psched tšjomi dnjami je wón swoju njefónčnje drohotnu krej za naše wumóženjo pschelał. Ale jutrowniczku nimamy tu wjac morjene, wot smjercze pschedobyte woporne jehnjo psched nami; je to dobyće, kotryž je smjercz, scěhwt hřecha, pschedobyt, kotryž nam žiwjenje wozjewja, wěczne, njelmjertne žiwjenje, kotrež je nam dobył. — Njewidžimy tu wjac ponižnosć pjeluschkow, nic wjac čerpjenje a smjertne bėženje na fšchizu; widžimy tu krasnosć, najprjedy joho, potom pať tež našcu. Na dnju horještacza, jutrow, widži Bóh w zaschstanjenym Bóh-čłowjeku swój přeni stutk z nowa postajeny; a nic jeno wón so wróća zasy k wěcznomu žiwjenju, ale pschěz njoho cyły čłowjeki splah.

Lětne wopomnjećo tohole wulgotnoho podawka je potajkim kóžde lěto hłowny džej, radošny džej, wopravdžity džej; na tutón zhladuje cyfe lěto, nad nim je joho porjad zadnjeny. Ale kaž je tutón džej mjeze wšchitimi swjaty, dofelž nam wotewrja wrota njebjefskoho žiwjenja, do totrchož my, kaž je Chrystus zasy stannj, zastupimj, tak chce tež cyrkej, zo by jeno tónle džej nad nami so blyšchczik, hdyž smy nasche czěła pichze posćenjo, nasche duške pichze želnosć, pokutu wucizjili. Zohodla je wona schyrcceži-dnjowski pokutny čas postajika. Něto smy tónle čas psychotowanja dokonjeli a skónco jutrowne, dnja horještacza sřadža a blyšchczik so nam na njeby.

A njedhrybjał tež tónle začajščę njemuhašchomny w nas zwoścacę, hdyž tola wěmy, zo je Chrystus naša dostoińska hłowa a jeho potajnosće so tež na nas wzajemjeja? Wo swojim mocžłowječenju njeje tež ani stopu bje nas činił. Hdyž so w Bethlehemeje narodži, buchmy tež my z nim narodženi. Hdyž bu w Seruzalemje křižžowany, bu tež, kaž japoščtoł Pawoł wučić, našč stary čłowjek sobu fchžžowany. Hdyž bu pohrjebany, buchmy my sobu pohrjebani; a z toho scěžhuje, hdyž je wón z mrtwyh stanył, „zo budžemy tež my sobu živi z Chrystusom“ (Rimš. 6, 8). Tuž je jutrownička tež horliwje napominanjo za miščić. Srečnich, kotřiž scže jutry zašy namali žiwjenje hnady, njemumřeječe zašy, ale wutonječeče štući zašy zbudženo žiwjenja. Sprawni, kotřiž scže w swjedženju jutrownym čerpali nowu horliwość, wudospołniče so w myslenu a štuťowanju! — Tak budžemy w nowym žiwjenju živi, kaž japoščtoł nam poruča, kotrohž tróna je potom wěčne žiwjenje z horjestanjenym Zbóžnikom.

Wuczeny a pobožny spisaczel Segur powěda ičžehowacy wěrnny
namf:

W francóžskej faršej wošadže bě wašchnjo, zo hólcy pschi přenim swjatym woprawjenju z bětym rubiškcom wočoło schije te mšči pschiindžechu. Zedyn hólčžec nětko pschi swojim přenim swjatym woprawjenju napadny slub čzinje: „D Žězuso, zatkowaj mje psched kóždym smjertnym hrěchom. Echu za

to tak dołho w tutym bčnym rubiſkſu wołoło ſchije kłodźić, doniż prěni ſmjertny hrěch njewoběndu.“ Ničtò njewědźeſche wo tutym rjeſowſkim wotmyſlenju ničo, jenož joſo luba macz a joſo ſpowědnik.

Šurij, tak rěkaſche tutón duſchny, wobdarjeny hólce, pſchińdže na gymnaſium, hđžež joſo bčłoho rubiſkſa dla wſchelako ſmėſchič pntachu. Šónu ſtónčnje wón jenomu ſobuſchulerjej, kotryž jomu njebė měra dał z praſchenjom, ſwoje potajniſtvo dowėri; wězo njeſmėdźeſche tamny ničo dale powědač. Ale na-za-jtra hižo cyły gymnaſium to wědźeſche; hđyž bčchu prjedy joſo ſmėſchili, nětko joſo poččinachu wobđžiwac.

Naſch horliwy Šurij ſtónči ſtudije na gymnaſiju a filoſofiju z wuzna-mjenjenjom. — Hiſchče pſchecy mėjeſche bėle rubiſkſo wołoło ſchije; ale wón bė hač dotal kőđu njeđzelu k ſwjatomu woprawjenju kłodžil!

Lėta 1870 naſta nėmſko-francőzſka wójna. Tež naſch dobry Šurij dychjeſche ſobu do wójny čahnyč. Wón wojowaſche pod rjeſowſkim gene-ralom Charette. Tež tu đžėſche kőđu njeđzelu a kődy pſchitazany ſwjaty đžen k ſwjatomu woprawjenju. Pola Mansk bu wot njepſcheczėlſkeje kulki trjeheny a čzečy ranjeny. Šdyž wojeſti duchowny ranjenoho ſo wopraſcha, hač čce traſch ſo ſpowědač, wotmołwi Šurij: „Nimam ničo, ſčtož by mi ſwėdomijo wobčežəwało, pſchetož haſle pſchėd dwėmaj dnjomaj bčh k ſwjatomu woprawjenju. Połožče mje jenož na kuſt ſtomy a pſchinjeſče mi ſwjate woprawjenjo. Potom budžče tak dobry a wocžinče mój wowsny mėſch. Tam namaſacze bėle rubiſkſo, bėlu ſekelku a bėty rőzowc. Wſchitke tſi wėcy ſu wopomnjeńti na moje prěnje ſwjate woprawjenjo. Budžče tak dobry a podajče mi je.

Mėſchnik tak ſčini a połožil je na joſo ſmjertne lėhwo; bėle rubiſkſo pał połožil jomu wołoło ſchije a wudžėli jomu ſwjate woprawjenjo. Šdyž bėſche Šurij pučzu cyrobu pobožnje doſtał, rjeſny: „Anjež! Šdyž budu wumrėty, budžče tak dobry a poſčelcze tute rubiſkſo mojej maczeri a ziewče jej, zo tute rubiſkſo moſjoho prėnjoho ſwjatoho woprawjenja hiſchče ženje wopancane njebu.“ Tutón dobry ſyn bė potajkim ſwoju njewinowatoſč ſwėrnje wobkhował hač do ſmjercze.

O tak wjele ſtarſchich, tak wjele dobrych nanow a maczerjow budže ze ſwjatej zawieſču hladac na wulke zbožo tuteje maczerje, kotraž mėjeſche tajtoho rjeſowſkoho, njewinowatoho ſyna! Al kėlko ſtarſchich hlada ze zrudobu na njekhmane žiwjenjo ſwojich njeporadženych đžėči!

Ščtò wė ſčto bychu dali za to, hdy bychu wěđželi potajniſtvo, kotrež by wuſtutkowało, zo bychu mėli tajke njewinowate, dobre đžėči? Šleječe, lubi ſtarſchi, tajke potajniſtvo mőžu wam pſcheradźić. Tute potajniſtvo je tež Šurija w njewinowatoſčzi zdžeržało hač do ſmjercze. Al Šurij ſam je wam pſcheradži, a to je: Šurij doſtawaſche čaſto hódnje ſwjate woprawjenjo.

Staraječe ſo tohodla, wy ſtarſchi a wocžehnjerjo, zo waſche đžėči njebychu najlėpſchi a najmėcniſchi ſrėđk k tomu pſchējara z rėđka doſtawali. Tež wam Anjež w tutym naſtupanju praji: „Daječe đžėči ke mni pſchincz a njewobaraječe jim, pſchetož jich je njebjėſke krałėſtvo.“

O ſčelcze waſche đžėči čaſto k Zėzuſej w ſwjatym woprawjenju, a wy njebudžčeče potom pſchepozđže ſtoržic na njekhmane žiwjenjo waſchich đžėči, ale budžčeče ſo nad nimi wjeſelicz, kaž Šurjowa macz.

Schtworny temperament pola džęćzi.

(Spišať wuczeť Hajna po pschednoschtu, we wuczeťskim towařstwje męthym.)

(5. potraczowanjo.)

Wišes njedowęru a podhlad nima melancholiste džęćzo nihdy męra. Smęjemy-li so, męni hnydom, zo so jomu smęjemy. Chcemy je šhwalić, męni, zo mamy je ł lępschomu. Chcemy sebi z nim zęžortowacz, myšli, zo mamy je za blazna. z frótka: wschitka pscheczelnosć zda so jomu falichnje męnjena być. Smęje-li pak so samo nękomu, potom je to smjećzo, kotrež mjenujemy schęžerjenjo. Spodźiwna jędojtosć hraje wočoło mędnych hubow.

Božhostane wořtanje melancholiste džęćzo zwonkownje z wjeticha męrne, byrnjež so znutiťa teŹ bóle paliťo a wariko. Zwonkowny wiđžomny hnęw grabnje je powšchitkownje jara z rędka, ale hdyž so to řtanje, potom pak je to bojaznje; potom starichy a wuczerjow wohanja abo ze zubami řhipjo ze řřtwy wuprajnje a bęži bjeŹ myšli precz, řnadž z wotpohladom, zo so z chća njecha wjac wręćięć abo zo bychu je starřchi a řwójbni wjecřor staro-řčiwje pytali. Węřte dojčęřinjenjo jomu to je, hdyž řu woni joho dla starosć a řtrach męli. Wišę džęćzi, kotrež, řaž řo praji, řitaja, maja bóle abo mjenje melancholiřki temperament.

Čřařto řpytuje řaťe džęćzo řwój hnęw a řwowe řłoby w řřtřku wozjemięć, ale jomu njeje date, ł tomu řrędka namařacz. Tořodla řrędki pyta, kotrež joho njemęc pořazuja. Wone čęřa a řřchi řym hraje řólu dobyčęria. Dure zaprajnje, řwari a řařhadža, ale potom řařle, hdyž je wot njepřhecžela dořčę řdalene.

Melancholiste džęćzi řu řať řwoweje řłowy, zo njemęža ze řłobami a ze řrudobu drubdy za wjele dnjow ničzo řęčęć a ničzo řęćč. Řřchi řym čřakaja řať dořho, donię řo řim dobre řłowa njedawaja, a potom řu řbožowne, hdyž řu pschęřřtaji řať řřabi, zo to čřinja.

Zmyřky tutoho džęćčja džęłaja pomařku, ale dořřadnje. Řoho wóćčy njemidžitej wjele, ale řřtož pak wiđžitej, to teŹ dořřadnje řapřhimmjetej. Řuřřchi njęřřřchitej wjele, ale řřtož řřřřchitej, řřřřřuje a pořřđuje. Wosebję chce melancholiste džęćzo, hdyž so jomu nęřřto pschęřřtaji, řřchede wiřčęm węđčęć, řač je jomu to lubo abo njelubo, wužitne abo řřřřřne, řřchęćřelne abo njepřchęćřelne. Ř řym nastupanju ma řřřřřne a wótre zmyřky a po řym řřđi wážnosć abo njewážnosć wiđžaneje abo řřřřřaneje węč. Řoho řačřwawanja, řřchęřřtjenja, zmyřłenja a řřdořčę řo pomařku řbudžuja, ale řu-li řo řónu w řřřchi řapřhimmnyli, řawořřaja řrajacy řačřřřčę. Řa řřtož je řo na řřřřřad řónu řořřnęwaťo, je řęta dořho řřnęwne.

Wiřłenjo małoho melancholika je řłubowe a męrne, nad jenej węcü dořonja dny dořho džęłacz a řřudowacz. Řařřcho řabęra řo z pschęřřmetami, kotrež řadaja řębi wjele řřutnosćę a wjele myřłenja, řaž z řařřimi, kotrež jenož řařřřřř řřajo a mařřajo wubudžuja a wožřwjeja. Řařřcho chce řřčięć, řač řřęwacz abo řřřřč. Ř pořřđřřřř řřwjenju je řbožowniřche w řřřřřřři a w mathematicy řač w poeřři: Małó řařřřřř je melancholiřřřřř tempera-menta, ale řřřřřřř, mathematicow a ařřřřřřř řřř wjac.

Dořęł je dořho řrajace myřłenjo a njepřchęřřawace řřchęřřřřřřř nad jenej ideju najwubjerniřřa a najwobřobniřřa řamotnosć melancholiřřřřř řřřa, męřęřę řřřřř wucženc Řřřřřřřřř řřchęř wulke męnjeno wo řřřřř tem- peramencę. Genie abo wobdarjenoho řřřa w řřřřř melancholiřřřřř řřřřř-

tera ma wón za něsčto wurjadnje wulke. Zawěšče nima chle njepravje, ale tež nic chle prawje. Rač zmylnje melancholiški temperament do normalnoho duchownoho žiwjenja zaražuje, je mjenje lěpje na džěčoch, ale čím raznišcho na wotroščenyh widžecž. Melancholišcy čłowješkojo zapadnu lohy do hypochondrije, bldnoščje, čježkomyslnosčje, bldnosčje. Najradšcho čžekaja z woczow čłowjekow, pytaja wosamoczenosč a čžerpja wschity mjenje abo bóle na wštej chorowatosčji ducha.

Tuž krótki wobraz melancholiškoho džěsčja je: myslate, njepopšchate, zamistne, njespokojne, njesamostatne, zrudne, bojazne a wosamocžene na jenej stronje, na druhej pač rozomnje a měruje myšli a je khtne, scžerpne, podate. Čžělne je wone dołhe, schwižne a skabe, kłowu a schiju do přědka natħila, woblicžo je blěde a woczko mħwowe, pomakħu, ale kručje stupa a čžuwu sy pola njoho skabe.

(Potracžowanjo.)

Japanſke financy.

Japanſka tħecža zwonkowna počžonka 600 milijonow hriwnow je nětko w Sendželskej a w Americy pschěz měru zawěčžena. Tħi zwonkowne počžonki wučinjeja hromadžje na 1052 milijonow hriwnow, a za tute pjenježy je w Japanſkej nimale wschitko zastajene, sħtož móže Japanſka jako ruhowanjio podacž. K tomu pschińdu nutkowne počžonki pschěz 800 milijonow hriwnow a stóncžnje hišchje — dołh, kotryž mējesche Japanſka psched započžatkom wójny, na kotryž ſo pschi woblicžowanju z wjetſcha njespomina. Tutón dołh pač běšche hižo w lēcze 1902 na 1090 milijonow hriwnow złěžł. Potajtm nimale 3 milijardy hriwnow dołha je sebi kraj ſħhadžacoho stónca nadžekal za mało dlějšchi čas hacž 1½ lětdžesatka, a to dołh, kotryž nima jenož z najwjetſchoho džěla jara wysofo zadanicž, ale tež we wuzko wobmježowanym času jazy wróćicž. Nichtó njemóže prajicž, zo ſn to blyšchjate a ſpokojace financne wobſtojnoščje, a k tomu tež njeje nadžija, zo budža lěpsche, jeli z Ruſkej k mērej dóidžje, dofelž potom haſle zmēje Japanſka čím wjetſche wudawki za powjetſchenjo wójſka a kóđſtwa za Koreu a Mandžurſku. Japanſka je dženska hižo pschěz wójnn nimale ruinowana. Ale wona ma wulku nadžiju, zo dóstanje wot Ruſkeje nahladne wójnske zarunanjo za ſħkodu: 3 milijardy hriwnow mēla Ruſka płacžicž. By-li to čžiniħa, by derje byħo, ale Ruſka to njebudže čžiniħ, dofelž to z krótka njemóže. Ruſka je doħal pomērnje lohy trēbne pjenježy zwjedħa, a tež wobaraujo pscheczĩwo počžonych w Parizu běšche jenož manever, zo byħu lěpsche wumēnjenja za daricžela wuſtocžike. Dyrħjaka-li Ruſka tħi milijardy hriwnow zarunanja za pschehrath wójnu płacžicž, njeje dwēla, zo wudħri po cyħym krajn žiawna revolucija pscheczĩwo knježetħwu, a toħodħa njebudže za zarunanjo wjele abo ničžo wyšche.

Zo wēcy w Ruſkej derje ſtoja, zawěšče nichtó njepraji a njemyſli, ale tež to pač nic, zo je Ruſka ke kóncej ſwojich mocow dóšħa. Doħal džě hišchje njeje ani jednũ njeſcheczelski Japan na ruſku zemju ſtupil, pschetož Mandžurſka je, kaž je znate, džěl Chĩnskeje a Japanſka nima dołho hišchje cyħu Mandžurſku wobħadženu. Zawěšče pschibližuje ſo Ruſka pschecy bóle k ruinei, čím dlēje wójna traje, ale pschi tym pač ma ſo tola na to pomyslicž, sħtó bndže ſo po stóncženej wójnje ſpēħniſcho k mocam pozbēħnyč mōc, dofelž wulkoſč Ruſkeje a nutkowne ſrēdki ſn wažne faktory, mjez tym zo je Japanſka dženska hižo taħ derje kaž pschedata. Po wójnje haſle, na ſħutħach

měra, na kotrychž wjac nahladnosć a zahorjenosć dobyčerja sobu njestutkuje, a hruba móc ničo njepłaczi, so pokaz, tak hłuboko je so kraj kupow ze swojimi fanatistimi wobhylerjemi do dołha podnurił a tak je swoju eksistencu na wahu stajił.

B Łužicy a Sakskeje.

3 Zajeńcy. Měsacna zhromadźizna 2. njedźelu hapryła bě raz prawje bohacze wopytana. Monsignore farar Wornat poda pschělad hubjenstwa ludow a krajow našeho časa, w kotrychž bjezbóžnosć knježi abo kraje w močy ma, wosebje pschěz swobodnych murjerjow, tak na psch. Francobzka, Stalska atd.

Wysokodostojny knjez spominajće tež na naše powšchitkownje zbožowniške wobstojnosće a pokaz tež na khorownju we Worflecach pod nawjedowanjom a z wothladanjom mikošćiwych sotrow, kotrež so tak lubošćiwje za našich khorých štaraju, a hdyž tež kóždu, njedźiwajo na jeho wěrywuznaczo, pschizaczo namaka. Wosebje wažna je tale khorownja tež za křudskich ludži, dofelž tu hižo za 1 hr. 20 pj. wobdžen zastaranjo a wothladanjo namakaja, a nic mjenje wažna tež za naš jako katholicow, dofelž móže tu kóždu bjez zadžewtow a wobčežnosćow swoje nabožne winowatosće dopjelnjec a swjate sakramenty dóstawac. Tuž je tež winowatosć za wokolinu, zo sebi tajki wustaw woprampdže waži. Tež na załoženjo wosebiteje poskadnich za khorých bu w pschědnosću spominane a k tomu za sobustawow radžene. Stónčnje so hišće tež wo čzečowanju a powitanju našeho lubowanoho krala pojedna, kotryž chce w pschichodnym měsacu tež našich serbskich kraj wopytac.

3 Drježdźan. Soho Majestosć kral Friedrich August pschěd krótkim dom Drježdźanskeje banki wopyta. Pschědnyda dohladowaštwu tajny wyschšich financny radžicel Sende a wyschšich měsčanosta Beutler Soho tam powitašćtaj. 3 tuteje pschiciny je Drježdźanska banka fundaciju krala Friedricha Augustowu wustaw za swojich zastojnikow založila a jako zalkadny dar 100000 hriwnow k tomu postajiła.

*

Z Filipsdorfa. Přichodny měsac budža tu exercicije za žony a knježny: wot 1. meje wječor 6 hodž. hač do 5. meje rano 7 hodž., na kotrež křesćanske žónske přeprosuje kolegium Redemptoristow. Zastanišćo ze Sakskeje Nowy Gersdorf.

B cnyloho swěta.

Rěmska. Na swojim pučowanju je kejžor Wilhelm w Neaplu pobyt, hdyž je so z italskim kralom zetkał. Pschi tej pschiležnosći běšće tež hošćina, pschi kotrež kejžor Wilhelm a kral Viktor Emanuel porěčješćtaj a pschěčěšćtwo wobnowješćtaj. Kejžor Wilhelm trojzwjazk škawješće a jón jako rukowarja měra wuzběhowašće. To je čim nuznišće, dofelž Stalska wosebje pschěčšiwu Awstriji kětro njeluboznje, haj nimale njepschěčěšću wustupowac počina. — 3 Neapla je so kejžor dale do Sicillije podał, hdyž kejžorowa w krasnym Taormina ze swojimi džěcimi pschěbny.

— Dr. Gutbrod, pschědnyda najwyšichšeho (kejžorstwowoho) suda w Lipsku, je w štarobje 63 lět wumřěl. Šakle 1903 běšće do tutoho wysokocho zastojnstwa powołany. Dr. Gutbrod běšće jara wumřěny jurist.

Pruska. Raž je knježerstwo z pschiležnosće wulkeho strajka hórnikow nad Ruhru w swojim časju slubiło, zo chce z wosebitym zakonjom wschelate njedostatki za tamnych džěłaczerjom wosttronjeć, tak je wone tež slubjenje dopjelniło. Psched dlějšchim časom je knježerstwo załož za hórnikow pruskemu sejmej pschedpołożiło. Wjac njedžel došlo je wosebita komisija wo zakonju wuradžowaka. Tola nacionalliberalni a konservativni, kotřiž maja w pruskim sejmje hromadže wjetščinu, su pschedłoju tak škepsali a šazyli, zo knježerstwo jón na žadny pad pschijecž njemóže, křiba zo by so samo za njesměrne wurajiko. To, šhtož je z komisije wuschło, njeje tamón zakit za džěłaczerjom, kotrnyž je knježerstwo slubiło. Šhto nětk budže, so cyle wěcže prajicž njehodži. Móže bycž, zo spominjena wjetščina zapóšlancow tola spóznaje, zo je jich wjetščina w komisiji pschedalošo šchła, a móže bycž, zo w sejmje, hdyž budže wo zakonju dowuradžowane, dotolni pscheczownich knježerstwowomu zakonjej so zas pschibizli, potom by w Pruskej załož wobzamknjeny był, jeližo dom knježicž (Herrenhaus) jón tež pschizowznje. Šewak dyrbjeli załož němškomu sejmej pschedpołożicž, a tam by wěcže wjetščinu dobył. Toho so nacionalliberalni a konservativni tola trochu boja, a tuž je móžno, zo tola hišćeje nochowacž počnu.

W **Stalskiej** załojnicy pschi żeleznicy strajkują, tak zo je wobtchod nimale cyle zahaczony. Strajkowacy pak w parlamencie žaneje podpjeru njenamafaja. Wschyty za nuzne spóznachu, zo dyrbi stat mjez tym železnicy zastaracz. Tuž budža mjez tym wojacy jězdbicz, doniž civilni załojnicy zas njestajupja.

Ruska. Wójna w Mandżurskiej w tu chwili wotpočuje. Rusojo su cofacź pšhestali, tam a jem so małe bitwiczki stawaja, tola bjez wulkeje schodny. — Ruskie kódbstwo, wjedzene wot Roždestwjenjskoho, je pšched tróttim pšjez morštu dróhu pola Malakka pščeježo. Šdže nětke je, ničtś njewě. Wóže być, zo škoru zas powěsće wo moŕškim bitwach pščińdu, hdyž kódbstwo bliže k Japanskej dojdže.

Należności naszego towarzystwa.

Sobustawy na lëto 1905: kk. 424. Jakub Šuster z Budyšina, 425. P. Romuald Domaška w klóstrje Mar. Hwëzdze, 426. Hana Trenklerowa z Worklee, 427. Hana Cyžek, słužowna w Drježdžanach, 428. Jakub Hostak z Njebjelčie, 429.—434. ze Serbskich Pazič: Pawoł Šuster, Mikławš Lukaš, Hana Mikławškeec, Pëtr Haška, Jan Ryčerja, Jurij Walda, 435. Michał Lehmann z Pěskec, 436.—438. z Ralbje: Mikławš Błažik, Jakub Wnuk, Jurij Žur, 439.—443. z Konjec: Marija Wjaesławjec, Madlena Kralowa, Madlena Hrjehorjowa, Pëtr Janca, Pëtr Brësan, 444.—447. ze Šunowa: Jurij Žur, Michał Bräuer, Pëtr Narčík, Jakub Šelc, 448. Michał Kórjenk z Nowoslie, 449. Bosćij Rachel z Łazka.

Sobustawy na lěto 1904: kk. 762. Madlena Hrjehorjowa z Konjec, 763. 764.
ze Šunowa: Pětr Handrik, Michał Bräuer.

Dobrowólne dary atd. za towařstwo: k. P. Romuald 75 pj., Hana Cy¿ec
w Drje¿d¿anach 40 pj.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 9831 hr. 65 pj. Dale woprowachu: k česći swj. Józefej sotře H. a M. Cyžec z Drježdźan 5 hr., Jakub Čemjera z Wotrowa 5 hr., nje-mjenowany ze Sunowa 1 hr., Michał Hejduška ze Židowa 1 hr. Po jonej zemřetře 25 hr., Kurt, Thea a Fredy Symankec w Budyšinje 5 hr., swjećacy biskop dr. Marx we Wrótstawje 10 hr., kaplan Mikławš Zarjenk w Mišnje 5 hr. — K našej nowej zběry (386,05): Dračowje a dračowany hišće 5 pj. Wowčerjo z hrabinskim wopytom 2 hr. 60 pj. a doma 50 pj., zarjadnik składu Karl Kastner w Hornjohórčanskim papjerniku 5 hr. Robert Swoboda 50 pj., Franc Hettfleis 30 pj.

Człowiek Smoleńsk i nieliczne w Serbskim Domie w Budapesztynie.

Katolicki Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z križ-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w kniharni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěštki plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudowny časopis.

Wudawany wot towarštwosći ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farań w Budyšinje.

Cisło 17.

29. hapyryla 1905.

Lětnik 43.

Ave Maria.

„A nam meja pschisćła młódnja, so hona zelenja. D pójmy chwalicź
knjeni, kiž da płódn žimjenja!“

Tak nětko zasj spěwa katoliski swět w měsacu, kotruž so pschichodnu
póndželu započnje. Měsac to, poswjeczeny k wosebitomu česćowanju maczerje
Božej. — Nic pak jeno w měsacu meji, ale z cyła wschědnje česćuji katoliski
křesćan tule njebiesku maczer. A tomu joho tež napomina swjata cyrkej,
hdyž tsi króć wob džen swoje džěczi z wysokosće wěžow pschěz zwozi zvonow
nam pschisćła: „Česćuj Mariju! Spomni na swoju njebiesku maczer!“
„Modl so k wóčtowjencemuh Synu Božemu! — A Skłówo je so mjaso
scizniko!“ We wysokosći horow, we hłubinje dołow, w dalokich a schěrokich
krajinach Asije, w pšěkajtych pusečinach Afriki, w praštarich lěsach Ameriki a
na wosamoczenych ležomnosćach Australije, wšchudžom postrowjeja, chwała
Mariju. — Ave, budź powitana, strowa sy Marija! To je lubozny hłós,
kotruž so hižo na dwaj tysacaj lět k njeju pozběhuje.

A tónle postrow tež njewuflinčiji na zemi, doniž njeje poslednja katoliska
wutroba pschěstała biec w smjerczi. Ale doniž hišće bje wutroba, kotraž
ma katoliskoho čuća, budže tež tutón lubozny postrow stupac k njebiesam;
a to nic jeno z radoštych wutrobow, ně, tež tam, hdyž žuli bje wutroba
w starosćach a hrěšnym hnbjenstwje. Sdžěž móćto zhladauje do bjezdna
hrěšnjeje zańdžerowsće a by dnšcha najradšo zadmělowała pschji pomyslenju
na wěčnoho sudnika, tež tu so wudobhwa z hłubokosće: „Budź powitana,
Strowa sy Marija!“

Sdžžnik, kotruž na howrjajach morju smjerczi do wóčow hlada, młódnenc,
knježna, kotraž dychitaj won na strašne morjo žimjenja, nan pod čěžu

ſwojich ſtarofcſow, macz w ſtraſche wo ſwoje dżecz, khoru na ſwojim bołoſt-
nym kożu, mrějacy na prozy węczoſcze, wſchity wołaja, ſo modla: „Strowa
ſy Marija!”

Zawěрно, žana kralowna na zemi njemóže ſo mćricz z Mariju. Žana
kralowna abo keižorta nijeje zawěſcze wot wſchitſkich ludow na zemi tajſeje
čzeſcze nazhonika kaž najžbóžniſcha knježna. Zeje mjeno znae hižo dżeczſo na
klinje macjerſnym, jeje mjeno zbdychuje mrějacy, ju woła wojaſ w ſmjerſtnej
bitwje, k čzeſczi jeje mjena zaſtinczuja džeſ wote dnja trójcy žwonu po cychym
katholſkim ſwěcze. A wot małeje wjeſneje cyrkwičſki hač do najwjeſcſheje
kathedrale njenamaſamy drje domu Božoho, w kotrymž njeby z najmjeſſcha
jedyn wołaſt był poſwjećeny k čzeſczi Marije.

Taſ je ſo dopjelniſko ſlowo, kotrež je jónu wuprajika macz Boža ſama:
„Žbóžnu budža mje khwalicz wſchitke narody!”

Tu paſ nětto pozběhuje ſo proteſtantiſmus a praji: „To je tola runje
njeprawda katholiſkow, wo tajſim čzeſcžowanju Marije njeſtoji tola ničžo
w bibliji. A čzeſcžowanjo Marije je cyle pſchecžimo bibliji.” Tola na to
dyrbimy wotmoćić, zo ſo ani ſlowa ze ſwjatoho piſma mjenowacž nje-
móže, kotrež by čzeſcžowanjo Marije zaſažowało. Nawopaſ, namaſamy tam
mnoghe mjeſtna, kotrež runje naſtorſ dawaja k čzeſcžowanju Marije. Hižo
hnydom na zapocžatku tutych ſwjatych knihi je połažane na Mariju. Tu
rěči Bóh wo žónſej, kotraž haſej hlówu roztepe; tuta žónſa nijeje žana
druha hač Marija, kotraž móc djaboła zničzi, hdyž nam toho porodži, kotryž
je nam pſchinjeſt wumóženjo. W mnohich wobrazach a pſchedznamjenjach
poſažuje biblija na Mariju. Abſo nijeje n. pſch. Eſther, kotraž krala Aſſuera
wo žiwjenjo ſwojoho luda proſy, žiwe pſchedznamjenjo Marije? Abſo Sudith,
kotraž ſo bjez bojoſcze do lěhwa ſoloferneſa poda, joſo mori a taſ ſwój lud
wumóži, nijeje tež tuta pſchedznamjenjo Marije?

Ale tež proſetojo ju znaja a woſtraſnjeja. Wo njej rěči tamny wuſkotny
ſſaias. „Knjež ſam da wam znamjo“, wón praji. „Slej! knježna podejmje
a ſyna porodži. Somu budža Emanuel rěkač, t. j. Bóh z nami!”

Hdyž taſ ſtary zaſoſ na mnohich mjeſtnach na Mariju poſažuje, je norwy
zaſoſ poſtny khwaly Marije, nam wozjewjejo, kaſ ſamo Bóh da poſtrowicž
tule ponižnu knježnu pſchež njebyjeſtſcho wjerčha, jandžela Gabriela. Nam po-
wěda, kaſ Hilžbjeta, hdyž Marija k njej pſchiſhadža, ze ſpodžiwanjom wu-
znawa: „Ž wotkel je mi to, zo je macz mojoho Knježa ke mni pſchiſchła?”
Nam powěda, kaſ je Syn Boži na próſtwu ſwojeje macjerje přeni džiwo
ſtutkował; nam wozjewja, kaſ jónu pſchi napohladže na džiwy Khrystuſowe
žónſa z ludu ſwój hłós pozběhnywſchi wuznawa: „D žbóžny je žiwot, kotryž
je tebe noſyſ a žbóžne ſu nadra, kotrež ſy wužiwaſ!”

To by potajkim byla žónſa, kotraž po zaſadach druhowěrmych žanoſo
čzeſcžowanja njebyrbi hłóna byč! Zawěрно, paſ dyrbi ſo ewangeliu zničzić,
paſ mamy Mariji k nohomaj padnyč.

Tu pſchiſndže zaſy druge napschecžiwjenjo, a praji nam: „Tele čzeſcžo-
wanjo Marije je tola bjeze wſcheje mery. W přenich čžaſach njewědžachu
ničžo wo čzeſcžowanju Marije. Haſte w poſlednich lěſtſotkach je ſo čzeſcžo-
wanjo Marije taſ na pſchelnate waſchſnjo wumiko.”

Tola tu dyrbimy napschecžiwicž: „Kaſ dha potom, hdyž je čzeſcžowanjo
Marije haſte w poſlednich lěſtſotkach naſtaſo, pſchiſndže, zo hižo na powſchit-
kownym koncilu w Nicäa lěta 325 ſwjaty Eſrem ſyriſki k Mariji na čzeſcžo-

wace waschnjo rěči: „O njewoblatowana, cyle czysta knježna, maczer Boža Marija! Ty wschittich kralowna, nadžija zadwelowacych, nascha najhordobnišcha knjeni, poľna miłosće a krasnosće, doštojnišcha hacž njebiescy duchowje, rjeńšcha hacž skónca pruhi a swětłosc blyška! Ty sy bóle częscžowana hacž Rherubimy, swjećizišcha hacž Serafimy . . . ty nadžija naschich wótcow, słowa profetow, šhwalba japoschtow, częscž martarjow, wjesłoscž swjatyh, króna wschěh knježnow a wschěh swjatyh Božich!“ To bě potajkim tež pšchezměrny częscžowař Marije. A tola bu tónle muž hižo tehdom mjenowany jako stołp cyrkwy a wučer swěta. Toho słowa pať nam swědča, zo bu Marija hižo w přenich lěstotkach šheješćanštna częscžena. A dale hladajcy, mamy tu w pjatym lěstotku patriarchu Nestorija w Konstantinoplu. Tutón so zwaži zjawnje předomacy, zo njeje dowolene, Mariju mjenowacž macž Božu. Dla tuteje nještyšchaneje wučby pať so pozběhny zahorjene pšhečžiwjenjo tajkej wučby po cyłym swěće. A w lěće 431 bu tale błudna wučba wot koncila w Ejesu začžijnjena. A biskopja buch po skónčenju koncila w swjatocžnym czahu do jich byđlow pšhemodženi, cyle město bě tehdom w noč wobsweťlene, tak zo so zdašće w luthym wohnju płowacž a wěriwi z wjesłoscž zanoschowachu šerluschy. W zhromadžiznje biskopow bě so wosebje wuznamjenil swjaty Cyrillus, patriarch Alexandrije, kotryž Mariju mjenowasche „maczer a knježnu, žiwý templ bóštwy, poklad a swětlo swěta, podpjeru prawej wěry a Boha radžiczerlu.“ Tuž potajkim częscžowanjo Marije njeje ničžo haľle nowe, ale wot najštaršich časow cyrkwy sem tesame wuŕonjane.

Tež samo Luther je po swojim wotpadže wot cyrkwy hišće wjacž krócž wuznawaľ, kať częscžowna tola Marija je, jako knježna a macž Boža. We swojim traktace „wo pšchihotowanju na šmjerčž“ n. pšch. wón praji: „A tomu ma człowjek wschěh swjatyh jandželow, wosebje swojoho jandžela, macž Božu, wschěh japoschtow a lubych swjatyh pšheprošyčž (abo ł nim so wotacž).“ A zašy: „Wotacž so mamy ł Mariji, zo by Bóh pšhez jeje wolu nam dať a ščiniť, wo cžož proshmy.“ (M. Luther, 6. džel: wo Magnifikat.) „Rad žcu měčž Mariju, zo by za mnje prošyla.“ (Postilla wo ščenju na džen Marije naroda.) Z cyla krasne su słowa Luthera we wuľožowanju špěwa Magnifikat, hđžež rěči wo doštojnošči maczerje Božej, kaž tež joho wuľadowanjo, nastupace njewoblatowanje podjatu knježnu. By-li Luther tymle swojim słowam tež swěrný wostaľ, bychmy tež dženš hišće jako jena šwójba wotolo njebieskeje maczerje zjednocženi byli.

Z toho pať tola pžznajemy, zo częscžowanjo Marije njeje tať njezmýšľne, kaž so cžasto wot druhowěrných mjenuje, ale zo je to cyle prawe a rozomne a tohodla tež katholicški šheščan macž Božu częscžuje, doľelž z tym ščěhujemy pšchiklad Boha samoho; hđžž tež Bóh ju częscžuje, potom pať ju częscžujemy jeje wuľkeje moč dla, jako maczerje Božej. Zaměšče, šchto dyrbaľ Syn Boži tej zapowěčž, kotraž je joho maczer a kotruž je Bóh sam ł tomu wuzwoliť, a kotrejž so njeje tu hižo zapowěť, hđžž šwój přeni dživ škutkowasche na jeje proštwu, hacžrunjež hišće njebe pšchikla joho hodžina. A skónčujuje ju tež częscžujemy dla jeje dobroczynošče. Thacy jeje džěči su tšamu hižo nazhonili w czělných a duchowných naležnošcach. To wschitto haľle doľadnje rozľadowacž njetriebamy. Stotore jeje hnadowne měštna nam tež w tutym nastupanju wozjemjeja jeje šhwalbu. Njech tež tón, kiž ľěpje njewě a njerožemi, Mariju hani a jeje częscžowanjo ze štrony katholicški šheščanow šměšči, my pať tola wěmy, zo so podarmo ł njej nje-

wołamy jako pomocnych ścieśnianow, ł tróścietnnych zrudnych, ł wuczejei hrześnitow a ł winje naszeje radości. — Wśśac meja budź nam też zaśy nowy nastort ł tomule cześcżowanju, hdyż derje wěmy, hdyż so Marija cześcżuje, tam też cżim bóle so Bóh cześcżuje. Bóh wołtanje też za nas prěni a jenicżki, a jomu śluscha jenicżcy bóžska cześcż modlenja, mjez tym zo Mariju jeno cześcżujemy Boha dla a tamnych njewuprajnych hnadow, kotrež je Bóh jej spožcżił. Mariju pał prośmy wo jeje cżim móćnišču zastupnu próstwu jako maczerje Božej a też naszeje maczerje, a pschi tym wóćżto žkožujemy na jeje kraśny pschikab, zo bychmy jón też ścžehowali jako jeje džęćzi. A ł tomu też daj nam zaśy nowy nastort něł „meje kralowna!”

Łi poslednje dny martrownoho tydženja w Drježdžanskej dwórskej cyrkwi.

Cyrtwinśke swjatocżnosće tychle dnjom cżinja drje na kóždoho, kiž jim ścžehuje, njed je w kotrejžkuli katholickej cyrkwi, śluboti zacżiścż; tola pał njehodža so pola nas nihdže tak wulfotnje wuwjeścż, kaž w rumnej kralowskej cyrkwi w Drježdžanach. Tuž zaśluža sebi spomnjene swjatocżnosće, zo je jónu spomnimy. Wnohim, kotřiz su hižo skladnosć měli, pschi tym pschitomni pobheć, budže spomnjeńta rjana dopomnjeńta, druhim snadź zajimawa.

Metty, śriedu popołdnju su džěn zeleny-śchtwórtkowne, kotrež farać z assistencu wotdžerżuje, śpěwaja so z łhora po wofebitej, hewał njeznatej melodiji, mjez tym zo psalmu duchowni pschi wołtarju śpěwaja. Traktus je wot Pałastřiny. Cyrkej je z pobožnymi derje napjelnjena, a spowjedne stłły su psched zelenym śchtwórtkom wot spowjednych wobstupjene. Mjez tutymi běšce lěta też kral Friedrich August widžecż.

Zeleny śchtwórtk je hižo rano zahe w 1/26 hodž. kaž we wschitkich biskopskich cyrkwiach biskopska Boža mšča (cżicha), mjez kotrež družu męschnicy wschitcy swjatocżnje ł swj. woprawjenju du. Je to ł wopomnjecżu na poslednju wjeczeł Rnjeżowu. Po męschnikach wudžęla biskop druhim wěriwym swjate woprawjenjo. Na to ścžehuje woswjecženjo swjatych wolijow za łhorcy, za ścžęńcu a łhryzama, kotrež so potom hnydom pschez wofebitcy póstow, na nje hižo cżalachy po wobemaj diocesomaj rozęscżelu hacż do poslednjeje cyrkwićzi na wjach. Pschetož wot toho dnja njesmědža so stare lońšce swj. wolije wjacj naložowacż.

W 1/28 hodž. cżita potom najstaršči dwórski kapłan pschi pobocżnym wołtarju Najswj. Sakramenta druhu mjelčacu Božu mšchu za kralowski dwór, kotryž pschi tym jutrowne swj. woprawjenjo žhromadnje, žjawnje a swjatocżnje dóstanje. Cyła pobocżna kapalka je ł tomu z młódněj zeleninu a drohimi zawješčkami wupychčena, fehelfi a klecženja su z cżęrtwym somotom wubite a zemja z tepichami wukładžena. — W 10 hodž. je tlecža a wulka Boža mšča, na kotrež so žwony žwjazaja. Po Božej mšchi pschenjese so Najswjeczishe w swjatocżnym processionje do tabernakla pobocżnoho wołtarja. Tež najwyschishe knježstwa, za kotrež su w presbyteriju pschne klecženja pschihotowane, pschewodžaja procession. Lěta běschaj jeno S. M. kral a pryncesa Mathilda w Drježdžanach pschitomnaj. Młódži pryncy počżinaja hałle po swojim prěnim swj. woprawjenju z processionami łhodžicż. Tuž drje kronprync Surij ł lětu zapocżnje. — Ceremonija nohimęcža, kajkaž je hewał w biskopskich katedralach a w kralowskich hrodach waschņjo, tu nimamy. W Prazy na psch. mje

kardinal w domje, w Mnichowje tež kral (pryncerent) a we Winje kejžor dwanacze křudym starcam nobi, t wopomnjeczu na to, zo je našch Zbóžnik pschi poslednej wjeczeri dwanacze japoschtolam nobi mył. Dwanaczo starcy su potom tón džeń hofcjo swojoho biskopa abo krala. — Zeleny schtwórtk popoždny su zasy metny kaž džeń přjedy.

Wulki pjatk pocžinaja so pobožnosće w 9 hodž. z přědwanjom dwór-
stoho přědarja. Na to wukonja knjež biskop cyrkwinste wobryady z psched-
pschedohnowanym woporom. Po tutym pschenjeje so Bože Čžělo do Božoho
rowa, kotryž je w schižnej kapali ze strony wulkeho woltarja hacž na naj-
zdobnišcho pschihotowanym.

ProceSSION dže po dolhim puczu pschez cylu cyrkej. Za Božim Čžělom
kroczi tež cyly kralowski dwór: najprjedy kral a za nim kralowsch pryncy a
pryncesy tóždy wosebje, w galauniformje ze schěrofej zelenej scherpu pschez
ramjo a ze swěcztu w ruch; jim scžěhuja knjenje kralowskeho dwora we žaro-
wanstej čzornej židžanej drafcze z dolhej schlepu, kotruž čzěrwjenty puschny paža
njeje. Kóžda knjeni ma swojoho pažu. A tutej čžestnej službje bjeru so jeno
kadetojo (t. j. wučomcy officirskéje schule).

Pschi Božim rowje, kotryž je cyly nóc pschistupny, wotměwa so pobožna
štraž po hodžinach wot wschittich sobustawow kralowskeje swóby, zemjanow,
milosčiwych sotrow a z cyly wschittich wěrimych. Boži row je hacž na naj-
krafnišcho wuhotowanym, podobnje kaž woltarje na Bože Čžělo a z njelicžomnymi
swěcžkami wobswětlenym.

Swjeczizny na jutrownu sobotu dokonjeja so z asistencu: wsche
profecije so spěwaja; po nimi runje tak wulka Boža mscha, pschi kotrejž so
zwozy wotwjazaja. Mócne zapadni tu zasy přěni raz po dolhim mjelcženju
pschewulkotne pschěčzele dwórskéje cyrkwoje, schtož runje pschi tutej sšladnosčzi
najwjetschi zacžisčez čžini. Hóbrste to džělo jenoho z najšlawnišchich wumjelcow
w nastupanju twarjenja pschěčzelow, njeboh Silbermanna. To je so tež wosebje
loššče lěto pokazalo. Dla wulkeje suchoty běchu nimale wschudžom w cyrkwojach
pschěčzele wjele čžerpile; Drježdžanske pak docyla nic.

Jutrownu sobotu wjecžor w 6 hodž. swjeczi so horjestaczo, najrjeńšcha
to pobožnosč jutrownoho čžasa. Biskop zhromadži so z cylym Drježdžanskim
duchownstwom a kralowski dwór z tak mjenowanym „wulkim služownstwom“,
t. j. hacž do najwschšchoho komornika a maršchala, jedyn pschemoh druhoho
tresaty, tež drje wschitcy katholiccy officirojo z kompagniju wojakow, wscho
w gala a w paradže, zo bychu swjatocžnosčz processiona z Božoho rowa
porjeńšchicž pomhali. A tomu zecžěri so tajsi lud do cyrkwoje, bohuzel tež šly
njekatholicow, zo $\frac{3}{4}$ hodžiny trjebaja, doniž so z pjeczimi durjemi zasy z cyrkwoje
wudobudu. Sudžba a spěw wschal staj krafnaj, wosebje Te Deum a Regina coeli.
Komposiciji stej drje trochu swětněj; tola pschi tajfej sšladnosčzi to mjenje myli.

Na tajše wachnyjo swjecza so wobryady šjoch poslednich dnow martrow-
noho tydženja w Drježdžanskej hlownej cyrkwi. Šlubofci zacžisčez čžinja na
toho, kotryž je přěni křócz widži. Čžasto pschithadžeja Serbja do Drježdžan;
schtož w tym čžasu tam pschipadnje je, njech njezafomdži, šebi tam swjatocžnosčze
wulkeho tydženja wobhladač.

F. R.

Njebojče so!

Jutry smy swjeczili. Křystus je tola wuschol z rowa jako dobyčžer.
Tež dobyčžo cyrkwoje nad jeje njepschěčželemi njewuwostanje; byrnjež nje-

fichejczanste zwjazki a zjednoczenja bóle howriše, zefkhađža tola cyrkwi tež kóždy króć po wulskim pjatku — jutrownicžka, džen dobheca. Na kalvarskej horje a w Jeruzalemje dyrbjachu njepšheczelojo Sězusowi tež jara khetje nazhonicz, zo bėchu woni sami czi pschedobhecy, a zo tón, kotrohož mējachu za zničenocho, tu stojese jako dobhecy. Pšhecy zaš pozbėhuje tohodla fichejczan woczi k tamnomu jenicžkomu, najhorbozniškomu podawkejši cžłowješkich stawiznow: k horjestacžu Sězusowomu z mrtwyh a k joho do-
bheczu nad swojimi njepšheczelemi, wosebje potom, hdyž je w cžaju žiwu, kotryž so křwali, zo je fichejczanstwo mohańbił, zničił a do rowa położył. Tajke dopomnjeczo jomu wosebje zaš zmužitosc dawa a dowėru na dobheczu pošylja, byrnejž tu tež stał pšheczimo cžkomu swėtej, połnomu lutyh njepšheczelow. Kak dha bė tehdom?

Kajka namėřhana mora bė so tola tam zbėžaka, zo by Křystusa a fichejczanstwo zničika. Farisejowje a Saducejowje sebi nadobo ruch zawdawachu, Pilatus a Herodes bushtaj pšheczelej, židža a pohanjo so zjednocža k zhromadnomu nabbėhej. Al pšheczelojo Sězusowi? Sedyn z joho wuzwol-
nych dwanacžoch bu dla něšto klicžatyh fruchow pjenjez z pšheradnikom, družu rozčėfaja, haj jedyn joho zaprė, a jeli joho na smjertnym pucžu z daloka pšewodžėja, nimaja tola žaneje zmužitoscje.

Se snadž dženja hinak?

Nimamy tež našchich Farisejow a Saducejow, wėsty zwjazk, kotryž po zdacžu tak jara za cžisty ewangelium chce wojowacž a schjmatikow — a tež liberalnych křótow, kotryhž mōžesh hewak za wschitko mēcž — jeno nic za wėnoscz, kiž je Zbōžnik wucžik — a za wschitkich tyhse je tola hida pšhe-
cžimo cyrkwi tamny powjazk, kiž jich jenicžcy zjednoczi, zo sebi ruch zawdawaja, byrnejž hewak bóle džėleni byli!

Njewidžimy tu židow a nomych pohanow jenomyšlnje w bitwje pšheczimo cyrkwi, byrnejž tež poslednišchi hewak najhōrěshi antisemitajo byli?

Nimamy Pilatow a Herodejow, t. r. političkich cžjėdow, kotrež hewak daloko sebje zdalujo, tola z wjesołoscžu sebi wofoło schije padaja, hdyž rėka: precz z cyrkwiu. Al tež Judaschow njepobrachujje, kotřiž takle dla nėtajseje tak mjenowaneje lėpsheje žėitwy (!) abo w nadžiji kusta hamčžika dobroho pšhe-
radnika pšhedstajeja, tež nic Pėtrow, ale bjeru sebi joho jeno za pšhičad w joho padže dla hanibneje strachocžiwoscje pšhed cžłowješkimi!

Wjez džiwa tuž, hdyž pšhi tajkim napohladže a tajkich wobstojuoscžach tón abo druhi myšli, zo prawje židži, mēnjo, zo tola zadwėlommje stoi z wėru Křystusowej. —

Al tola, kaž w dnjach tamnych wulkotnych podawkow prėnjoho martrow-
noho tħđenja w Jeruzalemje, naležnoscz Křystusowa z najwjetřchoho poniženja so k najwyschdej krasnosczji pozbėhny, tak budža tež jónu swėta stawizny zapisowacž dyrbjecž, zo je so lėřtoretł monisma a pantheisma, cžas materialisma a socialisma tola pšhezahe hordžik z dobheczom nad Křystusom a joho wėrje, dofelž wón tola stōncžnje jako dobhecy tu zwosta na jewiřcžu.

Njezmyšlny zawdak toho pak je skutk Sězusowoho horjestacža, kotrež stōncžnje dobheczu fichejczanstwa nade wschitkimi bjezbōžnymi mocami wozna-
mjenja, kaž tež stōncžnje dobheczu nad njedostojnym pšchahom hrėcha a na hewak tak hrōžnej smjercžu, kotrež bu tež pšhecz tele, nam našhe horje-
stacžo zawėřcžace, horjestacžo Křystusowe tamne bolostne žahadko wotewzate.

B Lužicy a Sakskeje.

3 Budyšcina. Minjeny šchtwórť rano wudželi tu w tachantskej cyrkwi našej najdosťojnišiji knjež biskop šchtyrjom bohosłowcam z Prahi tak mjenowane minores abo nižiche swjećizny. Wěchu to scěšowacy knjeza, totišiž postupichu na přenje šthodženki k swjatomu měšništwu: Mikławš Dórnit z Njebjelczić, Jurij Delent z Hašlowa, Jurij Rjeda z Hory a Heinrich Rielmann z Woštrowca; přeni tšjo su Serbja.

— Srijedu po jutrach mějeske Maczica Serbska tudy w swojim domje swoju lětušchu hłownu zhromadžiznu. Drobnišchu rozprawu za tydženi podamy.

3 Baczonja, 22. hapyrła. Kralowske ministerium kulta je tudomnomu cyrkwinomu wučerjej knjezej Janej Symankej titul „kantor“ spožčiko, dźiwajo wosebje na to, zo je spomnjeny knjež nic jeno w našej šchuli a w cyrkwi swědomiče škutkowal, ale zo je sebi nimo toho jara wulke zaškušby dobył wo cyrkwinškim spěw a hudźbu w katholickich wošadach serbskeho wotrjesa. Hižo lěta 1896 wuda porjedžene „hłosy za kěrliwke Bobožneho Wošadnika“, zandžene lěto pak, kaž je to knjež senior Skala w „Katholicim Wošole“ wopisał, druhu wulcu wažnu knihu „hłosy serbskich kěrliwchow z pšehowodom pišchčeli“. Z wulkim dźatom ma so pšchipožnac, zo su tež druzi wěchwustojni knjeza pšchi wobdželanju a wudaczu wobaju knihow knjeza wučerja Symanka podpjerowali, tola hłowne dźěło je wón sam dokonaj a z njewšědnej wutrajnosću k zbožownomu kóncei domjedk. Tohodla wjeselimy so wutrobnje, zo je zaškušba tež zjawne pšchipožnaczo wysokeje kralowskeje wyšchnosće dóstaka, a pšcheyemj nutrinje, zo chcył Bóh našchomu lubowanomu knjezej kantorej Symankej štrawotu čěka a čerštwosć ducha zdžeržec, zo mohł hišće prawnje dołho z wupruhowanej wustojnosću, pilnosću a swěru, kaž dotal, tež dale škutkowac za šchulu, cyrkej a našej luby serbski narod. Na mnohe lěta!

J. L.

3 Chróšćic. W nastupanju křichžeriskeho procesiona móže so zdželić, zo so na nim lěta wobdželiču: z Chróšćanskeje štrony 56 porow (loni 62) a z křichžerskeje štrony 33 porow (loni 32), hromadže 89 porow (loni 93). Čohodla tak wotpadowac? wjele loni je hišće w domach štało, kiž mohše tež sobu hić. — Lětušcha jutrownička njemóže so do rjenškich liciz, dolelž so někotrerazy ze sněhom, z krupami a z desčejom pokrjepjeske, ale tohodla so dobry jutrowny křichžer hnydom wottraschiz njeda. Sewak je Božu dźak wšchitko bjez nježboža woteščło. A lětu, jeli smy živi a štrawi, z bohatschim wobdželenjom!

M. W.

3 Hadworja. Njedźiwajo roznoho wjedra běše wobdželenjo pšchi jutrownym jěchanju tola nimale bohate. Tudomnych křichžerjom nalicizimy 25, Baczonskich pak 22 pšchajow. Wosebje z šwalbu pšchipožnac dyrbinym wašchnjo, zo hospodarjo štoro bjez wuwzacza sami sobu jěchaja. Tež druhich njedostatkow ani lěsa, ani w přjedawšich lětach widželi njeismy. Wobžarowac jenož dyrbinym, zo wjacny hospodarjom z Budyškskeje wošady sobu njejěcha. Šdnyž maja wězo tež někotři trochu daloko, njech so tola w dopomnjeczu zdžerži, zo Bóh buram konje njeje jenož k tomu dał, zo bychu pšcheńcu domoj wozgli, ale tež k tomu, zo bychu z nimi čěšć Božu spěchowali.

Wšchiležnje tež naspomnjamy, zo je tělenjo pšchi horjestaczu, tak dołho hač so w křichžnej cyrkwi wotpušćne paczerje za wotemrěnych spěwaja, njepšchistojne, dolelž so z tym swjata čiščina, tutej modlitwy pšchiměrjena, kažy.

3 Kraljic. Pozdže bėchu lėtša jutry a nadjijachmy so tohodla rjanoho wjedra za křihizerjom. Ale runje lėtša je hapył tež jutrowniczku swojomu mjenej wřitku czeřej cziwik. Hižo martowny tydžeń bėchu hrozne wuhłady. Křihizerjo pak so toho njejsu bojeli a su jėchali k Bożej czeřci, kaŝ druhe lėta, njeđiwajo zymnoho a kaŝacoho wjedra. Nařichy křihizerjom bėřhe 42 porow, a woni su lėtša drubi krocŝ jutrowne kėrluřhe po nowyř hłošach řpėwali. — Kulowřichy křihizerjom bėřhe 84 porow, kaŝ je so nalicŝiko.

Nėple abo bėrny z kifernacŝemi. Přchecy zařy napominaja hořpodařřhe czařopiřy a pokazuja na to, zo bėrny z kifernacŝemi k jėdŝi w jacy řhmane njejsu. Nic jeno, zo tajke bėrny wjacy telko picy za ŝeřiwjenjej nimaja, řu wone teŝ wőprawdŝe za řtrowotu řřhődne. Hdyŝ teŝ w bėrnach telko jėdu řo njenamafa, kaŝ w druhich řłobach abo rořtlinach tuteje řjadownje, tař mjenowaných Solanejow, je pak tu wőn tola teŝ w mjėřřřej mėře a přchibjera wosebje, hdyŝ bėrny kifernacŝe cŝėria. Tohodla je cyle nuřne, zo řo, priedy hacŝ řo bėrny warja, wřitke kifernacŝe wotřchcŝipaja. Teŝ k picowanju řtotu njejsu tajke bėrny přchecy řhmane. řtőt zacpiwa, hdyŝ je řonu na řolaninowe zajėdojčjenje řhorjeř, tajku picu. Řhorjeř řo z tym přcherađŝi, zo řtőt tu řtoji z rőřno řtajenymi nořami, ze řtojatymaj a huřto cŝėřwjenymaj wocřomaj, a zo řitŝ řhėřřřcho cŝėpu. Čařto je řtőt kaŝ pjanŝ, dŝrbi wot řo dawacŝ a jeli řo z hrodŝe wuwjeđŝe, řypnje řo do hromadři. W tajřich padach maja řo bėrny hnyřdom přchecacŝ dawacŝ. Přchecy pak je rozřladniwocŝ přři picowanju z tajřimi bėrnami řřėbna, teŝ potom, hdyŝ buchŝ kifernacŝe wotřchcŝipane. Wosebje pak dŝrbi řo woda, w řotreŝ buchŝ tajke bėrny warjene, na řőřdy pad wotlecŝ, a řenje řo bėrny njeřmėđŝa w teřřamej hnyřdom rozřřacŝ.

B cyłoho řwėta.

Rom. Wamŝ Pius X. je 15. t. m. wokolny řiřt (encykřiku) na biřkopow řatholřřře cyřkwje wudař, řotreŝ řo zapocŝina ze řłowami „Acerbo nimis“. řwjaty wőtc tu wosebje prawidřa pořtaja, nařtupace rozwučřowanjo młodořře w řateřiřmu, a namořwja biřkopow, řo za to řtaracŝ, zo byřu řararjo teŝ tele zařađy wobřėđŝbowali a řpomnjenje wučřbu po tym wuřonjeli.

Řudiřla. Hižo por njeđzel přřiřhadŝeja z tutoho řraja njeřboŝowne powėře w wuřim zemjerŝenju, řotreŝ řpowala řhėŝe a hroby, kaŝ teŝ cyřkwje a wjele cŝłowjeřow mori. Přřchcŝe přchecy njeje řo zemja zmėrowafa. Čyřy přchėđpořłedni tydŝeń řrařchadŝy nowe a řylne řhibanja zemje řamniřřich wobŝdlerjom. — W mėře řimle řo řhėŝe z nowa puřaja. — W řharmřala bu 424 wobŝdlerjom morjených. W řalampurdiřtričŝe je pjećŝa na 3000 a w řangrabiřtričŝe řamo na 10000 cŝłowjeřow řiwjenje přřiřađŝiko.

Za cyřkej řwj. řőzeřa w řajnřach.

Dotal kwittowaných 9897 řr. 50 př. Dale woprowachu: Mėnjec řwőřba z Budyřina 6 řr., njemjenowana čėŝey řhora 10 řr. — Kłőřt řariřna řwėřda 50 řr., řan Angermann w Budyřinje 10 řr., řran řilkens w Kőlnje-Ehrenfeldŝe 3 řr.

Zařlać řőh wřėm dobročėřjam!

Řa terciarow: řemřėla je řotra řariřa (řumiliřana) řriřřeřec z řumburřa. R. i. p.

řobuřtawŝy bratřřwa „řėřuřoweje řutrobŝy“ a „řapowřtłowřa modlenja“ maja řwoje dobre řřutři a modlitwy w mėřacu mėři řořu woprowacŝ: „zo byřu řariřřře řongregacije řo rozřhėřŝate a nařřu młodořřę dobřu řřchėřęřařřu a pőcčřiwu řđŝėřŝate.“

Čřiřřę řmolerjeř řibŝiřřřřřęřne w řerřřim řomje w Budyřinje.

Katolfski Posol

Wudawa so kóždu sobotu.

Płaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Płaći na pósće
a w kniħafni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěštiki płaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Šudomy časopis.

Wudawany wot towarštwos fl. Cyrilla a Methodija w Budyščinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farař w Budyščinje.

Číslo 18.

6. meje 1905.

Lětnik 43.

Hłowna zhromadźizna Maczicy Serbskeje w Serbskim Domje w Budyščinje 26. haryla 1905.

Lětuscha hłowna zhromadźizna přenjoho towarštwos Serbow běšče 58. Tón króć běchu wšyche zjawneho pscheproschenja w nowinach tež hišćeje jenotliwe sobustawy kóždy wosebje z listom pscheproscheni byli, dokelž měješe so někotre wažne praschenjo dorjadowac, za což bě wjetšicha licžba sobustawow trěbna, dychli so howať na porjadnych hłownych zhromadźiznach zhromadźuje. Tón frědk je tež pomhať, kaž so z dalšheje rozprawy wo zhromadźiznje domidži.

Tež pschěz to so lětuscha hłowna zhromadźizna wuznamjenješe, zo so přeni króć w swojim domje (w delnim rumje, kiž je za hoščenc postajeny) wotbu. Na to pschedyda, najdosťojnišchi knjež biskop dr. Łusčanski, z radosću pokazowasche, hdyž po 1/3 hodž. zhromadźiznu wotewri a pschitomnych přeni króć w Serbskim Domje witaše. Wozjewinski porjad džensnišheje zhromadźizny poda słowo pismawjedžerjej Skali, kiž přenju rozprawu čitaše.

I. 1. Hłowna rozprawa spominaše na 58. wurjadnje zbožowne lěto Maczicy Serbskeje, w kotrymž smy Serbski Dom dotwarili a 26. septembra z wustotnej swjatocnosťu wotewrili. Tomu je so pschizamkta swjedženiska hłowna zhromadźizna, „wuznamjenjena z wopytom nahladnych čestnych hoščiz, kajkichž Maczica Serbska hišćeje ženje pola sebje wohladaka njebe, trónowana pať běšče swjatocnosť z wosebitym spěwaniskim swjedženjom, kiž w annalach serbskoho spěwanja najčestnišche městno wobthowa“. Rozprawa dale praji: „Tak tu nětk dom stoji, a wustojne zarjadowanjo joho financneho založenja nam spotojacy wuhlad posćizja, zo budže tu z čješću štać, a zo so joho financne postajenjo lěto a bóle polepschi.“ Potom spomni na salu, kotraž so

twari, ale hiščeže dohotovana njeje, a na to, zo mješćanſta wyſchnoſć konceſſiju za korežmarjenje Serbskomu Domej zwoliła njeje, hačrunež ſmy ſchtyri króć wo to žadali. — Pſchedyſtdstwo a wubierk ſtaj pieć zhromadnych poſedzeni mekoj, wyſche toho je wyjedzeniſta hłowna zhromadžižna po wotewrjenju Serbskoho Doma ſo wotbyła. — Wo nadawku dženſniſcheje hłowneje zhroma- džižny rozprawa praji: „Nadawt dženſniſcheje hłowneje zhromadžižny je wam, čžeſćeni knježa, z woſebitoho pſchipiſma znaty, kotrež je pſchedyſtdstwo tón króć kóždomu ſobuſtawej pſchipoſtało. Jedna ſo wo domupielnjenjo naſchich wuſtawkow, kotrež je nužne, dofelž ſu ſo naležnoſće Maczicy Serbskeje dale wuwiže, tak kaž ſo pſchi załoženju naſcheje Maczicy, a hdyž ſo jeje wuſtawki wobzamknych, woczałowacž njemóžeſche. Maczica Serbska ma ſwój dom, kotrohož zarjadowanjo abo administracija budže za dalſchi pſchichod ſobu naj- wažniſcha naležnoſć, wona ma tež ſwój muzej, kotrohož wjednik dalſchu wažnu naležnoſć Maczicy zaſtupuje, wona ma ſtónćnje ſwój Časopis, kotrohož redakciju je prjedy nimale pſchecy ſobuſtaw pſchedyſtdstwa wobſtarał. Zarjadnik domu, muſejnik a redaktor Časopisa tohodla do pſchedyſtdstwa ſluſheja. K mjenowanym tſjom ſo tež hiščeže zaſtupowacy ſekretar abo piſmawjedžeć pſcheje, kajtohož wſchě druge towaſtwa maja. W tym naſtupanju dyrbi ſo wuſtawki wudoſpoſnič. Dofelž pať je Maczica Serbska zapijane towaſtwo, móže a dyrbi ſo pſcheměnenjo a wudoſpoſnjenjo wuſtawkow jeno tak ſtać, zo je tež ſwětna wyſchnoſć, ſudniſtowo, pſchipožnaje. Wo tutyh naležnoſćach ſu pſchidawki za naſche wuſtawki zeſtajane a ſu ſo jenotliwym ſobuſtawam pſchipoſtałe. Pſchidawki ſo tež počahuja na wubierk Maczicy Serbskeje, kotrohož ličba meka džiwojo na rozmnožene pſchedyſtdstwo ſo měto dotalnych 4 na 6 ſobuſtawow rozmnožić. Wo tutyh pſchidawkach zmjeje dženſniſcha hłowna zhromadžižna wuradžeć a wothłowacž. Po wothłowo- wanju a nadžižnomnym pſchijeczu pſchidawkow zmjeje hłowna zhromadžižna dale nowych ſobuſtawow pſchedyſtdstwa a wubierka wuzwolicž.“

2. Po piſmawjedžerju poda zarjadnik domu, knjež rěčnik notar Čyž, krótki pſcheglad ſwojoho zličžbowanja, pokazujo na nadrobne rozličjenje w poſlednim (112.) zeſchivku Časopisa Macicy Serbskeje. Wot 1. januara 1904 hač do 1. januara 1905 je dom Maczicy Serbskeje měl doſchodow hromadže 15966 hr. 93 pj., a to wunoſčka z pſchenajecža bydłow a kłamow 7202 hr. 50 pj., dobromólnych darow 6639 hr. 92 pj. a zbytk a poſklad- nicy 2124 hr. 51 pj. — Wudawkow (dań, dawki, porjedženja, nowe džěta, za porjad a čžiſtotu, za wuhło, koſka a drjewo, pſchi ſtkadnoſći wotewrjenja Serbskoho Doma) je było hromadže 6872 hr. 5 pj. Tuž móžeſche ſo z do- ſchodow 8000 hr. k zapłaćenju twara nowoho domu wužić, a 1094 hr. 88 pj. w poſkladnicy woſta. Dale knjež zarjadnik wozejwi: Sala, kotraž ſo hiščeže twari, budže něhdy 22000 hr. płaciz a je na to hižo 5000 hr. wot- płaczenych. Schtož pſchichod domu naſtupa, njejsu wuhłady ſchpatne. Hdyž budže wſcho pſchenajate, zmjeje dom hač na 12000 hr. doſchodow a budže kóžde lěto z najmjeiſcha 3500 hr., pozdžiſcho 4500—5000 hr. zbytk, kotryž dyrbi ſo k wotpłacenju dołha natožecž. Rozprawa pſchitomnych wulcy zwjeſeli, a woni knjezej zarjadnikej ze ſławu mytowachu, knjež pſchedyda pať z woſebitym džakom joho zaſkužby, wulku prócu a mnohe pjenježne wopory wopominaje.

3 Poſkladnik Maczicy Serbskeje, knjež pſchekupc Čžecž, w ſwojej roz- prawje wozejwi, zo je knižna poſkladnica meka doſchodow 3128 hr. 53 pj. a

wudawkow 2178 hr. 56 pj., tak zo je zbytku w pokladnich wostało 949 hr. 97 pj. Cyłokoho zamóženja tuteje pokladnich je 4338 hr. 32 pj. Drobnijšce rozliczenjo je w Časopisu.

4. Tež rozprawa knihištkadnika, knjeza kantora Kaplerja, so w poslednim čisłe Časopisa Mačicy Serbskeje namata. Z knihiškada je so 1904 wudało 8839 knihow a knižkow, mjez nimi 6772 exemplarow prothyfi „Pšchedženata“.

5. Knihownik, knjez seminarški wyschšchi wučer Fiedler, wozjewi, zo je w $\frac{3}{4}$ lěta knihowni wscho hromadže 126 čisłow pschibylšo wot 14 jenotliwych daricelow a 18 towarštwow a wustawow.

6. Po rozprawje muzejnika, knjeza tachantškoho předarja Schewczika, je muzej w minjenym lěće 199 tajkich wopytowarjow měł, kotřiž su za zastup płacžili. Dariko je so wot 15 daricelow hromadže 91 jenotliwych truchow a kusłow.

Za wschitke tute rozprawy knjez pschedsyda džak wupraji, tak tež wosebje za wschitku prócu a swěru, kotruž su spomnjeni knjeza w cyłym lěće zas z nowa nadobnje wopofazowali.

7. Na to scěžowasche rozprawa wubjerka Mačicy Serbskeje. Zoho pschedsyda, knjez faraš Kubica, wozjewjesche, tak je won z dwěmaj wubjerkownikomaj knihownju, muzej a knihištkad pschehladał a wscho w najrjeńšim porjedže nadeschoł. Potom su pokladnicu a zlicžbowanja zarjadnika domu Čyža a pokladnika Čjećza pschehladałi a pokladnich cyle w rjedže namatoli. Zlicžbowanja su so pruhowale a móža so za dobre spóznacž, dofelž su prawe. Wosebje ma so z šwalbu pschipóznacž, zo je knjez pokladnik mnohe zastate pschinoschki sobustawow žadał a dóstał, tak zo je tež w tym nastupanju rjad.

Tež wubjerkej so knjez pschedsyda wutrobnje džakowasche.

8. Potom hišćeje scěžowachu rozprawy delnojokůžiskoho, rěčespytnoho, stawiznistoho a starožitnostnoho, wumještneho, hudžbnoho a belletristiskoho wotryjada, kotrež nufskowne naležnosće Mačicy a jeje štuťowanjo na duchownym polu nastupachu. Ze tudy nadrobnje rozpisacž njemóžemy.

Swój pschistup k Mačicy Serbskej běchu wozjewili: k. kantor Reč z Bulec, kapłan Michał Wicž z Khróscje, wučer emer. Herman Šurk z Budyšćina, pomocny duchowny Jan Ršchžan z Budestec, dr. med. Eduard Szablewski z Drježdžan, kandidataj duchowništwa Wikkawšch Dórnik a Šurij Rjeda z Prahi, študentaj Wałtaš Mróžał a Korla Wyrzacž z Lipska, kubler Ernst Rychał ze Strowic pola Khoczebuza a dr. Frantischel Schimeł z Čječskoho Broda. Wschitkich zhromadžizna jenohłósnje za sobustawy pschija.

II. Nětko so k druhomu hłownomu nadawkej lětuscheje hłowneje zhromadžizny pokročili: za wustawki Mačicy Serbskeje někotre pschidawki wuradžicž a wobzamknyčž. Za tožde pscheměnenjo wustawkow stej po dotalnych wot wyschnosće pschipóznatych wustawach dwě tšecžinje wschěch rjadnych sobustawow Mačicy trěbnej. Pschedsydstwo sebi do přědka praji, zo njebudže móžno, dwě tšecžinje na hłownu zhromadžiznu zwjesčž. Tuž bě so z pscheproschěnjom na tu zhromadžiznu tež formular sobu pošlał, z kotrymž móžachu tajcy, kotřiž njeměnjachu abo njemóžachu na zhromadžiznu hičž, požnomóc pismawjedžerjej dacž, za nich wotkłosowacž. Tajku podpisanu požnomóc potom knjezej notarej Čyžej abo sobustawej pschedsydstwa pošlachu.

Tuż bę 75 sobustawow, kotřiž tu njeběchu, potnomóc póskalo. Pšchitomnych běšče, hdyž so k tomu dželej dóndže, 60 sobustawow. Wšcho hromadže ma Macžica Serbska rjadnych sobustawow w tu křwilu 160. Hdyž dha běšče wosobinŝy abo z potnomocu zastupjenych sobustawow tu hromadže 135, běšče wjele wjac hač dwę tšecziny zastupjenych. Knjez pšchedyda tole wozjewi a tež na to pokaz, zo je so powołanjo na džensnischu zhromadžiznu prawidlownje po wustawtach stało. Ma to so jenotliwe pšchidawki, kotrež mějachu sobustawy hižo čřiščežane w rukomaj, čžitachu. Wšchitke tute pšchidawki so pšchijachu z tym jeničkim pšcheněnjem, zo nic 4, ale hižo 3 sobustawy wubjerka dosahaja, zo bychu płacziwe wobzamknjenja čžinicž mohće.

III. Ma zaškadže wudospoknjonych wustawkow so potom k nowowólbam frocžešče. Najprjedy přeni pšchedyda, najdosťojnišči knjez biskop dr. Łusčžanski, wozjewi, zo je jomu pšchi mnohich napinachch zastojnišch džělach a dofelž dyrbi čžasto z Budyšćina zdaleny byčž, njemóžne, pšchedydstwo dale wobkřowacž. Knjez farať Kubica swěrne džěło a wulke zaškžby knjeza biskopa dr. Łusčžanskoho za Macžicu wukřwalujo praji, zo dyrbimy na sprawne pšchecžo knjeza pšchedydy džiwacž. Ma to knjez prof. dr. Muka namjet staji, zo hłowna zhromadžizna knjeza biskopa dra. Łusčžanskoho za čžestnoho pšchedydu wuzwoli. To pšchitomni z radošnym pšchimołanjom jenohłóšnje wobzamknuchu. Knjez biskop na dweju knjezow, kotrymajž je so tale najwjětšha čžesčž Macžicy dóstala, njeboh Smolerja a Žmishča, špomniwšchi praji, zo tajkoho wuznamjenjenja zaškžik njeje; tola pšchitomni čžim móćnišcho swoju wolu wozjewjachu, tak zo so knjez biskop powšchitkownomu žadanju podčžisny a čžestne pšchedydstwo pšchija ze šlubjenjom, zo tež dale luboščž a štaroščžiwosčž za Macžicu wobkřowa.

Po powšchitkownym žadanju so nětko wólbhy nic z cedulkami, kaž bę pšchedydstwo namjetowalo, ale pšchěz afklamaciju wotbychu. Ženohłóšnje so wuzwolichu do pšchedydstwa: za přenjocho pšchedydu knjez farať Křičžant w Hódžiju, za měštopšchedydu knjez senior Škala w Budyšćinie, za přenjocho pišmawjedžerja knjez tachantški předať Šchewčžik a za druhoho pišmawjedžerja knjez farať Andricki w Hajnicach; dale za zarjadnika domu knjez rěčnik notar Čžyž, za mušejnika knjez Šchewčžik a za redaktora Čžasopisa knjez prof. dr. Muka, kotřiž tšjo šu hižo w tutych zaštojnstwach byli a nětko jako tajch do pšchedydstwa zastupja. Knjezej Šchewčžikej so tež žwoli, zo smě sebi za mušej pomocnika pšchizacž.

Do wubjerka so jako 5. a 6. wubjerkownik wuzwolichťaj knjez kanonik farať Jakub Herrmann we Wotrowje, čžestny sobustaw Macžicy Serbskeje, a knjez farať Wikkawšch Žur w Budyšćinie.

IV. Šchwórtcy džěl hłowneje zhromadžizny běšče pošwjecženy wopomnecžu zemřěťch sobustawow, a to pšchede wšchitkimi našchoho njezapomnitoho kantora Kocora, sobužaložerja Macžicy Serbskeje. Z nutnym zapalom w jara zajimawej rěčži knjez seminarški wšchšchi wučžet Žiedleť wobraz žiwjenja tohole našchoho ryzh-narodnoho a płódnoho komponista ršwowasčče, na čžož pšchitomni wopomnecžo zemřětoho z poštanjenjom čžesčžachu.

Potom poda jara zajimawy žiwjenjopis knjez duchowny Nowy z Kettlic wo šlawnym wučžencu Surowinu abo Sauerwein, sobustawu Macžicy Serbskeje a wutrobny pšchecželu wosěbje delnjokůžisťich Serbow, najšpodžiwnišchim znajerju trasč 50 wšchelaticťh rěčžow.

Zato tječi knjez farar Andrici ze znatej wustojnosću wopomnjeczo skawnoho biskopa Djałowstoho, dra. Strohmayera, dobroćzela serbskoho naroda, skawjesche.

Tež k czeštnomu wopomnjeczu Sauerweina a Strohmayera pschitomni po rěčjomaj postanychu.

V. Stónčnje hišćeje so wo nětotrych namjetach rěčjesche. Tak knjez kantor Kapler wozjewi, zo so noma serbska čítanka pschihotuje, a prośchesche, zo knježa wučerjo njebychu mjez tym němskich zawjedli. — Po pscheczu knjeza komponista Krawca, zo bychmy tola pschichodnje z hłownych zhromadźiznow tež trajacy wužitk domoj njeseć móhli, knjez prof. dr. Muka wupraji, zo so pschedydštwa za pschednosćk wo wažnych a akutnych prashenjach za nasch narod pschichodnje postara. — Tón knjez tež žadanj wupraji, zo pschichodnje, hdyž změje so hdy serbska deputacija hdže stacž, k tomu tšjo knježa z pschedydstwa a wubjerka, na psch. přeni pschedyda, pismawjedžeť a pschedyda wubjerka Macžicy Serbskeje, k tomu so postaja. Tomu wschitey pschitomni pschihosowachu. — Na posledku hišćeje knjez Schewczik naležnje prośchesche, zo bychmy tola, hdyž mamy nětko swój serbski dom, tež so za to starali, zo nam Serbstwo na wsach njeby mrěło. Za to tež knjez farar Bart rěčjesche.

Postromy na hłownu zhromadźiznu běchu póskali: k. prof. Čžerný a katecheta Žundálek z Prahi, farar Mrózak z Grodžiščaja, farar Sakub z Njeswacžidła a duchowny Schwjela z Rhočžebuzy.

Ze spěwom „Hišćeje Serbstwo nježhubjene“ so zhromadźizna $\frac{3}{4}$ hodž. fšónči.

B Lužicy a Sakskeje.

3 kraja. Kaž je nětko postajene a kaž štyšchimy, pojedže Soho Majestosež fral Friedrich August pschi joho wopnyče nascheje Lužicy 29. meje wot Kamjenca do kšóchtra Marijineje Swěždy, hdžež kšóchtr wophta. Wot tud pojedže pschěz Khróšćich na Wóšchicy do Njeswacžidła a potom ze železnicu (wosebitym čahom) do Budyšćina.

Gajnich a jich twar cyrkwie swj. Žóžefoweje maja dobroho, swěrnoho a woporniwoho pscheczela w serbskich procesijach do Čžech a w jich čželeženym wjedniŕu. Loni, hdyž z wulkeje, do 600 wosobow wulkeje čžrjodu pschěz Budyštech čžehnjechu, su nadobnje za nas škladowali, nawdawšchi pschěz 60 hrimnow, tež Krupcženjo su nas wopomnili. Tule póždželu bě Žilipsdorffskich mjenje dŕžli loni (wosebje drje, zo su pólné dŕžka zakomdžene), ale ani tónkrócž jim nješmy darmo žwonili, hdyž wot Raschowa pschihadžachu a sřjedu wot Sifoc so wrócžachu. (Klincži wschaf nasche klintanjo porunjо smjertnomu hronej k pohrjebej, ale njebě pohrjeba a płacžjesche to jenicžy jim ...) Wóh dať — a Wóh tež da, zo Žilipsdorffsku procesiju z najmjeńšcha za dwě lěče abo tola po tšjoch lětach ze žwonami powitamy, a potom woni tež pola nas w cyrkwi swj. Žóžefa pozastanu, pomodla so tu a dóstanu požohnowanjo z Najswjećišchim. Mjez tym pať budž Žilipsdorffskim a Krupcžanskim pobožnym pučžownikam a pučžownicam a jich wjedniŕej najhorčjši a najnutnišči džak za jich lubosćiwosć a woporniwosć najpodo- wolnišcho daty.

3 Kalbic. Minjenu njedźelu, tak mjenowanu bėtu njedźelu, bėſche teſ za Kalbiczańſtu woſadu dſeń luboſneje wjeſoſoſcſze a radoſcſze. Pſchiſtupi dſeń 16 dſećci (8 hólczatow a 8 holeczatow) z Kalbiczańſkeje a Konjeczańſkeje ſchule prėni króć ł ſwjatomu woprawjenju. Dſećci bėchu ſo we 8 hodſinach w Kalbiczańſkej ſchuli zhromadſiſke a wot tam buchju z korchowjemi w ſwjatocſnym procesionje do cyrkwy wjedſzene; dſećci dſećchu ze ſwėćkami. Tu bėſche nėtko najpriėdy prėdowanjo, na kotrymſ ſo dſećczom wuſkadowasche ſwjate woprawjenjo jaſo najdrohotniſcha a najmóćniſcha cyroba za duſchu. Po tym bėchu wuſke kėmsche, na kotrychſ dſećci ł woprju dſećchu, a po wobnowjenju ſchecſeńſkoho ſluba zaſtupi Żėzus, Żbóſnik ſwėta, prėni króć do tutych nje-winowatyh wutrobom. Pſchemodſane buchju dſećci wot ſwojoſho wuczerja, knjeza Hajny-Konjeczańſkoho, kotryhſ z nimi ſwjate woprawjenjo dóſta, zawėrno rjany a hnuiacy pſchillad. — Z dobom bėſche na tutym dnju druhi lėtuſchi ſwjedſeń za towařſtwo Żėzus-dſećczatſwa, a tuſ buchju wſchitte dſećci, kotreſ bėchu ſo mjeztym pſched woltarjom zhromadſiſke, po Woſej mſchi ſwjatocſnje poſohnowane, kaſ je to na tajlich ſwjedſenjach waſchnjo. — Ģdnyſ bėchu ſo dſećci, kotreſ bėchu prėni króć ł ſwjatomu bliu pſchiſtupie, ſwojomu Żbóſnikowej hiſchcſe khwilu dſakowake, dóſtachu na farje kſoſej a caſtu a wróćidſu ſo z wjeſolej wutrobu ze ſwojim wopomniėczom domoj. Starſchi, kotſiſ bėchu ſwoje dſećci, kaſ ſidowſke maczerje w ſwj. ſcſzenju ł Żėzuſej pſchimjedli, dóſtachu je nėtko zaſy wróćo wot Żėzuſa ſwjatoſcſzene, ſohnowane a wobhnadſzene.

Żanſta kupjel w Ģmjećkėcach. Nėtko je ſo zaſy cſas pſchibliſiſ, na kotryhſ ſo kſori dawno wjeſela a w kotrymſ ſo nadſiſjeja pał ſtrowoty namaſacſ, pał z najmjeńſcha ſwoje boloſcſze pomjeńſchicſ, t. j. cſas wotewrjenja kupjelow. Wnozy hiſo dawno pſchemyſlujaj, hđſe bychu ſo pobali, hđſe poſóſzenjo namaſali. Mamy tu teſ w bliſkoſcſi ſławne kupjele, Żanſtu kupjel w Ģmjećkėcach, kotraſ je znata jaſo jena z najlėpſchich we wſchelach kſoroſcſach. Woſebje pał ſo trjeba pſchecſiwo rheumatizmej (drėnju), pſchecſiwo wſchelatiſm družinam lemjenja (neuralgiſiow), potom pſchi ſkhorjenju cſuwow, teſ pſchecſiwo tak mjenowanym ſonjacym kſoroſcſam atd.

Glowne hójace ſrėdki Żanſkich kupjelow ſu: ſchwablowa mineralno-ſelezojta pochowina abo łuh (Moor) a kupanjo w ſelezojtej ſchwablowej wodſe a druge kupjele, kaſ teſ maſſaſa a Ģymnaſtika w Żander-ſalu. Tola ſchto by njeznał tamne wſchelate waſchnja, na kotreſ móſa ſo tudomne hójace ſrėdki nałóſowacſ. Tola najlėpje wė a rozemi to lėſat, w kotryhſ kſoroſcſach ſo tudomne kupjele trjebacſ hodſa. Wėſo ma pał ſo teſ potom ł woprawđitomu wuſpėchej wėſty cſas woprowacſ, po poſtajenju lėſarja.

Teſ za tych je tuta kupjel jara waſſna, kotſiſ chcėdſa ſo woſebje w ſtrowym powėtſe lėfowacſ. Cyła mėrna leſomnoſcſ tutych kupjel je kaſ za to pſchiprawjena, doſelſ dſeń ſu tu wuſke, wjele mil dołſe lėſy ze ſwojim hójacym oconowym powėtrom a Ģjezpróſchnymi kſódbami. Woſebje je tu kraj kaſ ſtworjeny za tych, kotſiſ ſu kſori na cſuwow abo njemđſa ſpacſ, abo ſu kſudſi na kſeji a teſ na wutrobu cſerpja, doſelſ za tajlich dſeń njeje kſmane kſima wyſoſkich Ģorow.

W kſrajnych twarjenjach, cyłe potrebnocſcam naſchoho cſaſa pſchimėrjenych, namaſajaj kſori teſ Ģyđlenjo po cyłe ſrėnich plaćſiznach. Za hoſcſi z daloka ſu najbliſſiſche ſtacje: Kamjenc a Ģalschtrow, z wotſelſ teſ potom tuni wóſ dóſtanu wot zarjadniſtwa pſchipoſłany, hđnyſ ſebi jón priėdy ſkaſajaj. Pſpecty

Zanowych kupjelow su tež dóstacž wot zarjadništwa (Badeverwaltung) a trjeba so jeno wo to napisać.

3 Drježdźan. Mjez mnohimi zbožownymi džěcžimi, kotrej bělu njedželu přenje swjate woprawjenje dóstachu, běše tež jastfi krónprync *Furi j.* Swjatocžnosć bě w kapali *Tajchenbergstoho* kralowstoho hrobu, kotraž bě najkrafnišeho wupyšena. Rano $\frac{1}{2}$ 8 hodž. zastupi *Toho* Majestojcz kral do kapale a k jeho prawicy džěše krónprync z rutu wobwitu swěcžu w ruch. Potom scžehowachu Zeje Majestojcz kralowa-wudowa, pryncesna *Mathilda*, pryncesna *Korla Antonowa* z *Hohenzollern* a prync *Max*. Pšched wołtarjom běchu za nich městna pšchihotowane a pšched nimi ławka za krónprynca. Na prawicy wołtarja klecžeshe najdosťojnišči knjez biskop. Wožu mšchu mějeshe krónpryncow muceř nabožiny, dwórski kapłan pralat *Klein*. Spěm mwmjedže kralowstka kapala hólcžatow pod namjedowanjom hudybnoho direktora *Kreczmera*. Po scženju mějeshe pralat narěč, ke kotrejž so wobnowjenje kšchěženstoho sluba pšchizamfny. Po měšchnikowym woprawjenju dósta najprjedy krónprync swjate woprawjenje, potom najwyšichše knježstwa a druge žónsfe a družu knjezojo. Na wšchěch pšchitomnych čzinjeshe swjatocžnosć skutka a pobožnosć krónprynca hłuboki začiněč. — Pšchipołdnju wołoło 12 hodžin pšchindže potom kral z krónpryncem do bydka dwórstoho kapłana, pralata *Kleina*, zo by so tomu za wšchitku pšchihotowanstu prócu džatował. Kral sam pšchepoda pralatej krónu za rycžělfi kšchiz *I. Kasy Albrechtowoho* rjadu, mjez tym zo krónprync rjane swjećatko a tež swoju podobiznu z pšchijomnymi słowami pšchepoda.

— Wutoru 3. meje pucžowashe naš kral *Friedrich August* do *Wina*, hdžěž wječor $\frac{1}{2}$ 7 hodžin dojdže. Na dwórniščězu bu wot kejžora *Franca Sózesa*, archymójwodow *Franca Ferdinanda*, *Otta*, *Franca Salvatora* a druhich wyšofich powitany. Wosebje wutrobne bě powitanjo ze štronj kejžora. Wječor bě potom pola kejžora wulka hosčina.

B cyłoho swěta.

Rěmisa. Nawal džěłacžerjom z pólskoho kralestwa je lěta mjela móćnišči dnžli druge lěta. W *Podzamczu*, wokřesa *Repinskoho*, je w poslednich tšjoch njedželach wołoło 30 000 mužškich, žónskich a džěcži rusko-prusku hranicu pšchěskfo, a na někotrych dnjach bě telso ludži, zo dyrbjachu wosebite čahy zasuněč. Pucžowanjo njeje hišćež skónčene, dokelž so njeminje dnja, hdžěž njebychu hromady ludu k čaham křwatake.

Schwedfski sejm je 4914900 krónow za nowe wójnske łódže pšchizwolik.

Ruska. Tu je car abo kejžor na dnju ruskich jutrow jara wažny, tak mjenowany toleranc=edikt wudał, kotryž dotal nještřchanu a wulku swobodnosć tež tajtim dawa, kotřiz njeju prawostlawneje (rusko=šchismatistěje) wěry, a to nastupajcy wěry, mandželstwa, šhule a hewał wšchelakich politiškich prawow. Z tutym wukazom so tak rjec nadobo cyle waschnjo žiwjenja w Ruskej pšchemeni. Dotal běchu džěn tajcy, kotřiz njeběchu šchismatiskoho wěrywuznacža, cyle bjeze wšchoho prawa. Pšchěstup k druhomu wěrywuznacžu hač k ruskomu pšacžeshe dotal za nještut a bu tež tak křostany. Zastojnicy w statnych službach smědžachu jeno prawostlawni byčž atd. — To so nětko nadobo pšchemeni, wězo dyrbiw pał pšchistajicž, jelizo tutón toleranc=edikt pał zašy jeno na papjerje stoji njewostanje.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 9976 hr. 50 pj. Dale woprowachu: Filomena Šubertec z Hajnie 2 hr. Handrij Guda a Michał Hórnik w Hornjej Kinje po 5 hr. Filip-dorfska procesija 26 hr. 29 pj. a 1 halef = 26 hr. 50 pj. Njemjenowana 2 hr. Biskop Wojcéch w Fuldze 10 hr.

Za twarjomnu nowu cyrkej we Wulkim Šunowje: přez najdostojnišoho knjeza biskopa: 300 hr., 40 hr., 50 hr. a 100 hr. wot R. z Č., njemjenowana čezey khora 10 hr.

Za cyrkej w Lubiju: Knj. Riedlowa w Šerachowje 5 hr.

Za katholsku šulu w Ebersbachu: přez najdostojnišoho knjeza biskopa 100 hr.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Drježdžanach-Janowym měsće: Njemjenowana čezey khora 10 hr.

Za cyrkej we Wulkim Hojnje: Njemjenowana čezey khora 10 hr.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 12504 hr. 84 pj. Dale darichu: Fr. Neliba we Veselě w Čechach 3 hr. 40 pj.

Zapłać Bóh wšém dobročérjam!

Za terciarow: Zemřela je sotra Marija (Šortulana) Willec z Rutowa pola Šitžojetow w Raadnje. R. i. p.

Ralbičanska katholska Bjesada

[68]

změje jutře njedźelu 7. meje swoju porjadnu měsacnu zhromadźiznu. Započatk w 7 hodź. wječor, Róženčanskoho mejskoho nyšpora dla.

Wo bohaty wopyt prosy

předsydstwo.

Wozjewjenje.

[69]

Pšchichodnu pónđzlu 8. meje popođnju w 5 hodžinach budže we Wudworju pola Nowalec zhromadźizna dla powitanja Jeho Majestosće krala Friedricha Augusta w serbskej Łužicy. Gmejnsky pšchedstojiczerjo, wučerjo a wšchitcy z bližšeho a dalshego wokólnosće, kiž so za to zajimuju, so z tutym na zhromadźiznu najpodwolnišeho pšcheproschuja. **Wubjerl.**

Mjana lěža, cyle nowa, kotraž so derje zadani, je w Budyšinje na pšchedań. Dalshe je zhonič w redakciji „Posoła“. [70]

Za tak mnohe ertne a pisomne wopozazy lubosće, sobužarowanja a duchownoho pokojenia pšchi khorosći, smjerczi a pohrjebje našeho horcolubowaneje mandželskeje a maczerje

Gany Šórbankoweje rodź. Willec

wuprajamy wšchitkim swój najwutrobnišchi džak a zapłać Bóh tón Anjez.

Wosebje džakujemy so wjeleostojnomu knjezej Monsignore kanonikej fararjej Wornarjej za jeho lubosćiwu wopytowanjo njebočizněje w jeje dołhej čezkeje khorosći, tohorunja tež wšchitkej sote Bartho-lomaeji za starosćiwu wothladanjo. Wšcho je nam k tróšceje było a pozběhnenju našich čezke zrudženych wutrobom.

W Prawocizicach, 3. meje 1905.

[71]

Zawostajena Šórbankec swójba.

Katolfski Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w knihaŕni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěštiki plaći so za rjawk
wot sobustawow 25 pj.

Šudowny časopis.

Wudawaný wot towařstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, faraŕ w Budyšinje.

Číslo 19.

13. meje 1905.

Lětník 43.

Šchtworny temperament pola džěczi.

(Spisak wučer Šajna po pschedenoschku, we wučerškim towařstwje měthym.)

(6. potracžowanjo z čysta 16.)

Za staršich, wučerjow a wschěch, kotřiž maja z džěczimi wobkhažowacž, je wulke zbožo, zo namafamy džěczi čyštoho melancholiskeho temperamenta jara z rědka. Po pomšchitkownym mēnjenju pschiŕdže snadž na 100 džěczi najwjac 5 melancholikow. W čyŕnym melancholiskim temperamencze pak tež njeje absolutnje nič, sčtož mohło wučerja k džěcžu wabicz a putacž. We wučerju widži wone pschescžeharja, čzwilowarja, dracža, kotryž ma po joho mēnjenju njefnicžomny a zasakny nadawł, jomu młoduŕŕke žiwjenjo z hórko-ŕcžemi napjelnicž. Na džatownosč njeje ani mysl. Ze-li wučer pschecželny, mēni, zo chce je zjebacž, chce-li sebi z nim zežortowacž, mēni, zo ma je za błažna, pschiŕdže-li jomu blizko, je to jomu pschecžiwne, zbaluje-li so joho, myslu jazy, zo nima k njomu lubosčje. Zo melancholiske džěcžo wučerja njerad widži, je wěŕte. A tola je tu wučer, kotryž ma lubosč k swojomu pomokanju, džěcža dla a tohodla je jomu kóžde džěcžo, kajtežtuli njech ma pscheden jebu, kħude abo bohate, duchownje abo cželnje tak abo hinał wudebjene, jenak lube. Zawěŕcže je tuta zasada kóždomu wučerjej hwězda, kotraž joho wjedže pschecž joho cyke ŕtutkowanjo. Bjez tuteho wědomja by joho džěko było wuŕnym bjez płodom, ŕchtorpizna bjez jadra. To płacži ŕtajnje a wschudžom, ale pola melancholiskeho džěcža najbóle. Pschecž mudre a cžucžiwne wobkhažowanjo dyrbi so nježbožownomu džěcžu dopokazacž, zo mamy je rad, zo je lubujemy a zo nam njeje cžeža a brēmjo. To je jenicžte, sčtož móžemy wo wobkhažje z melancholiskim džěcžom prajicž. Pschecž ma so na to myslicž, zo wocho džěcžo njeje swój nježbožowny temperament same zawinħko, a tohodla mamy

pola tajfish džeczi jenotliw zmyšli a njepočzinki na fonto temperamenta štajecz a nic w nich wotmyšlenu zasakfošč a zacpiwanjo wytacž.

Nihdže njeje nuznišcho trěbne, zo mataj sebi staršijši dom a šchula rucy zardawacz a so podpjeracz, hacž we wufubljanju melancholistocho džječža. Nihdy njeje pschemjele prajene, hdyž z wurazom praju: jenicžcy staršijši dom ma w rukomaj, hacž móže wuczeť z melancholijim džječžom něščto docpěčž abo nic. Hdyž wbohomu džječžu, kotrež hižo samo wot so wuczerja doščž čornoho widži, so wuczeť hižo psched zastupjenjom do šchule rysuje jako tón, kotryž budže je potom jenož wschědnje z kjom wobdžětacž, a skóncznje, hdyž potom pozdžijšcho staršij wuczerja njeswědomicže a njesprawnje psched džječžom sudža a hanja w joho zastojniškim a privatnym skutkowanju a žiwjenju, potom njech je wuczeť jandžel z njebies, ale z tutymi džječžini je wón hotomy. Bohužel so tak w žiwjenju stawa, kaž často pschikladny wučža — jenož zbožo je, zo je melancholijšij džječzi tak mačo. Pola džječzi druhich temperamentow so tola, najebacz tuteje zrudneje wěrnosče, hodži něščto docpěčž, hdyž wuczeť po rjanym pschikladže dobroho pastyrja swoje wowni pase, njespuschěžiwšchi z woczow bóžije, swětna a swědomja zafonje, a jenož wobdžiwajo jěroščž sobuczłowjetow a ironiju žiwjenja.

Dofelž by mały melancholik najzbožownišchi byť, by-li moht w měrje we ložu ležecz, pať za čopłymi kachlemi jedžecz a na swojich čěmnych idejach plešč, dytbi so kubkowat prócowacz, zo by džječžo pschecy aktiwne w džěle dđeržak a žanoho časa njebať, zo by jo do čěmnych myslow zabudžiko. Se-li móžno, njech so melancholiste džječžo prawje často towaršchi z wjesołym sanguiniškim, a njech su staršchi a wuczerjo wobfhadžujcy z džječžimi stajnje njewinowaczje wjeseli a živi. Wjeselo natykuje. Wjeseloščž a wjesela mysl, z kotrejuž je widžecz, zo štužitaj t lepšchomu džječzi, tež w šchuli zraťoho a šhutnoho muža debi, a njeje jomu hišččje nihdy t hańbje byťo.

Wičez mudroščž, dobru wolu a skóncznje pschecz zbožo je temperament po času šrěť t počěziwosčzi. Melancholija sama na sebi wjedže t wosamocženju, t moralnej šhutnosčzi, t wotwobrocženju wote wschoho zwonkownoho swěta. Se-li melancholik spóznať, zo jomu pasiwnosčž, prózdne žiwjenje, schťodži, hnydom pohnuma joho tutón zadžewť t džěławosčzi. Stajnje a wutrajnje wón potom džěla, bojo jo, zo jo njezbožo njeby wróćiko. Derje wufublowany a kručje nawjedowany, wotroščje z njoho cžłowjet, kotryž drje nima nadawť, z wurjadnymi wuspěchami sebi šławne njeno dobyčž, tola pať cžłowjet, kotryž pschecz moralnu šhutnosčž a rozmyšlenu, rozomnu krutoščž sebi dobudže w cžłowjetim towarštwje cžěščomne stojniščžo.

4. Flegmatistje džječžo, to je zymnokrejne, lymfatistje, lěnje — z króťka najrjeišcho prajene: „zýmne“ džječžo. Maťoho flegmatika tať lohcý ničžo z měra njepschinjese abo njerozhori. Wščho, schťož so wototó njoho stawa, wostaji joho zymnoho, ničžo joho njepohnuma, za ničžo so njezapali a njezahori. Flegmatistje džječžo je runje napšchecziwne wot choleryšcho. Energiju a křutu wolu mały flegmatif njeznaje. Wěr je joho ideal. Druhe potřebnosče nima, starosče ju jomu cuze, wosěbite wjeselo njeznaje a tež nježada. Hdyž ma jenož měr, so wo ničžo druge njestara. Womaťku, njenučžene, zamyslene, lěnje dunda wototó, rucy na šhribječje hromadžje počoženej, wschudžom wostanje stojo, na lěwicu a na prawicu, do njebies a na zemju hladajo, tola ničžoho wosěbitoho njewidži a njewobedžbuje. Na nim je widžecz, zo ma pschecy a wschudžom šhwile doščž. Hacz ma rjanu abo njerjanu, nowu abo

staru, cyfu abo roztorchanu draštu, to je jomu wscho jene. Wo swoju toilettu so z cyfa njestara. Zoho knihi a druge wěcy waleju so po cyfej ištwi a po wschěch kutach. Klefšy debja joho knihi. Sduž joho fedžbnoho činimy na joho njeporjad a njerodu, napschecziwja so šmėjo: „Tak žło to tola njeje!“

Tež pschi najkruczišchim poroku a khostanju je flegmatik z rědka špytowany, staršchim a wučerjam šlowo napschecziwicz abo w swojim zadžerženju hněw zjewić. Z wjetšcha so prócuje, zo by pschěz swój bjezpschikładny měr abo samo pschěz dobrocziwne wusměwlowanjo hněw swojich pschedstajenych zničył a wot so wotwobroczył. Tohodla stawa so tež, zo staršchi a wučerjo pschecziwne flegmatiskim džěczom so z rědka z hněwom zapala a z krutošču a twjerdošču pschecziwne nim wustupuja. Samo so rozemi, hđžež njenamafamy z hněwom a ze žłobami napjate spjećowanjo, tam tež njeje tajšeje krutoščez a tajšoho hněwa trjeba.

Pschecziwo towaršcham je mały flegmatik měrnimy a znješimy. Wot nich sebi ničzo nježada, jim njeje wostudny ani t postorkej, niomu njeje wobčežny. Wšchitkim z wutroby popscheje přenje městno w šchuli a widži, zo je to cyle prawy porjad, hdyž wón jako posledni sedži. Čžesczelakomnošč je jomu njeznata. Swojich runikow a towaršchow runje njepyta, ale tež z pucza jim njethodži, a tež nawopaf, woni joho runje rad njewidža, ale tež jomu z pucza njeńdu. Wote wschěch hrubych wustupow a pschetrocženjow je flegmatik zbaleny. Z towaršchymch zabawjenjow a hrow so njewuzamfuje, ale tež za žło nima, hdyž móže w čžichim tšłódku ležo w měrje wot nazdala pschihladowacž. W tule pašiwu rólu hraje najradšo potom, hdyž zwisuje z hru šhlnišče čželne napinanj, a hdyž hrajacych towaršcham pót tak po wobliczu běži. Tajta hra so z joho potrebnosću a žadosću za měrom njeznjeje. Z cyfa je flegmatik w swojich pscheczach jara pokorny a ponižny. Čžopke tšachle, dobre jěšč a picž, dołho spacž, mało džěfacž — to je snadne tošo joho žiwjenja, a w joho wobrusku hiba ja so wschitke joho pschecza a ideale.

Sduž ma w žymje swoje čžopke městacžko za tšachlemi w heli, w lěčze swój tšłódk na zahrobje — kaž Šans Klepotaf pod trušchwinu — hdyž njetrjeba wjele džěfacž a wutnyčž a je z cyfa w swojim měrje njemplyny, potom je wón najžbožownišchi čžłowjek na cyłym šwěće. Pschi tym pač wězo myšli w prawym čžasu na jěšč a picž. Rad wjele je a wosebje něščto dobre, ale najebacž toho hiba so pschi blidže pomafku a ničzo joho njepohnuwa. Sduž su hižo wschitcy po jědži, hiščeje mały flegmatik w měrje dale rymza.

(Pofracžowanjo.)

B Łužicy a Sakskeje.

Z Budyšina. Tutón tydzeń měješe wosebity raz z tym, dokelž bu wutoru 9. meje swjećene wopomnječo sto-lětnoho dnja smjerće slawnoho němskoho basnika Schiller-a, kotryž je sebi ze swojimi basnjemi a spisami wosebje wutroby němskoho luda dobył. Tuž bu tež sto-lětno wopomnječo joho smjerće we wšitkich němskich krajach swjećene, tak derje w ludowych towarštwach kaž w šulach. Tež našej katholskej tudomnaj wustawaj, tachantska šula a seminar, bęstaj k tomu rjany a přiłodny swjedžen zarjadowałoj. Tachantska šula měješe rano we 8 hodžinach swjedżeński aktus, wobstojacy ze

spěwow, deklamacijow a swjedžeńskoho přednoška knjeza wučerja Schwoppy. Aktus bě tež wuznamjenjeny wot mnohich nahladnych wopytarjow, kaž knjeza seniora Skale, zastupjerja tachantstwa, knjeza notara Cyža, jako předsydy šulskoho předstojícíerstwa, knjeza scholastika a seminarskoho direktora Löbmann-a a wyššoho sem. wučerja knjeza Klause, jako zastupjerjow wučerskoho seminaru, a druhich knježich. Po skónčenju swjatočnosće w šuli wobdžělichu so džeći a wučerjo na dopołdńišich kemšach.

We wučerskim seminaru bě swjedžeń w 10 hodžinach, podobnje připrawjeny kaž w tachantskej šuli, wězo wyššomu stojišću seminaru přiměrjeny. Swjedžeński přednošk mješe tu knjez seminarski wyšši wučer dr. Neubner.

— Město Budyšin je džěl měscanskich promenadow abo wobkhodow tutomu sławnomu basnikej k česći z joho mjenom pomjeno- wało a tam na spomnjenym dnju smjerće wosebitu swjatočnosć wot- měło, při kotrejž bu tam tež dub jako „Schillerowy dub“ sadzeny kaž tež wopomnjeński kamjeń z napisom pódlá stajeny. A wječor toho dnja bě hišće w salach hosćenca króny wulki ludowy swjedžeń. — Tak česći němski lud swoich sławnych mužow.

3 Radworja. Tudomna „Katholiska Bješada“ (časnik) mějeske njedželu swoju lětušchu hłownu zhromadźiznu. Přichodnja poda rozprawu wo towar- stwje w zańdženym lěće 1904: Zhromadźiznow běše 11 a založeniski swjedžeń. Na nich přichednoschowachu nimo přichodny knjeza: Budyšćicy katechetowje Hejdušćka (dwójcy), Scholka a Delan, wučer Kral-Radwošći a twarc Wiczož z Kamjenjeje. Přichy cyrkwinšich swjatocžnosćach wobdžěli so towarstwo dwójcy z forhomju (na Bože Čžěło a přichy wurjadnym procesionje na jubilejskim swjedženju njewoblažowanoho podjěcža swj. Marije) a dwójcy ze žarowanstej forhomju přichy pohrjěje zemřětych sobustawow. Z dalschich sobustawow buchtaj 2 wuzamknjenaj (lěša přiched založeniskim zašy 2). Wuzamknjetaj přichednybštwu a wubjerš po svojich wustawach (§ 9) tajke sobustawy, kotrež z płaćenjom přichinowštwow porjad njedžerža a so tež za cyłe lěto na zhromadźiznach nje- polažaja; přichetož towarstwo njerodži wo sobustawy, kotrež jenož na založen- skim swjedženju přichindu pilnym wopytowanjam městna přecz bradž. Nowe sobustawy zastupichu 3, tak zo ličba wšěch sobustawow 67 mužčinja, a to z Radworja 38, z Kamjenjeje 6, z Bronja 6, z Měrkowa 3, z Lutowcža 3, z Boranec 4, z Rhelna 2, z Mikkec 2, z Rhajowa 2 a z Luha 1. Kaž z tutoho přichelada widžimy, je wosebje jena wjes z nahladnej ličbu katholic- kich swojbow hubjenje zastupjena; haj, w tu njemjenowaných wšach ani jenožo sobustawa njeje.

Po tutym přicheladze poda knjez cyrkwinu wučer Scholka rozprawu wo towarstwonych pjenježnych wobstojnosćach. Po nej běše dohodow: 93 hr. 76 pj.; wudawštwu 73 hr. 10 pj.; potajskim zbytku 20 hr. 66 pj.; k tomu 80 hr. 28 pj. w nalutowanskich knižkach, to je: 100 hr. 94 pj. zamóženja.

Na to rozprawjeske knjez wučer Andrici wo knihowni, z kotrejež je so za krótki čas jeje nowoho porjada 120 zwjazkow wupožčiko. Tutu wulka ličba přichěžitanych knihi wujasnja so z toho, zo móža 1. něšto tež (wězo za čitanskej pjenjež) njesobustawy towarstwom, n. přich. wudowy abo potrəcəwanicy chulercjo, knihi dóstacž, a 2. zo so knihi kóždu njedželu wupožčujuja. Přichy-

hódne knihi, kotrež snadž ma tón abo druhi doma nječítane ležo, knihownja z džatom jako dary psichijima.

3 Ahrósejcie. Mjany mjesoty a zabawny mjeczor nam zańdženu njedželu našča mjesna „Klinka“ w tudomnym Wjenfec hoščencu psichotowa z wuwjedenjom dweju dźiwadłoweju fruchow: „Tam dže, sem dže“, dramatizowana anektota w jentym wustupje, a „Zapłata je mjestscha hač džěra“, w dwěmaj wustupomaj. Grajerjo fruchow su dyrbjeli wulku prócu nałożić, přjedy hač su sebi kóždy swoju rólu spomjatkowali; nijeje to ničjo lohke, w běhu dnja swoje wšchědne džěła wobstarać a potom hačle mjeczor swoje duchowne mocy napinać k zawjeselenju swojich sobučłowjekow. A to je „Klinka“ činiła a wšcho derje wuwjěta. Tohodla „šława jej!“

Hošči běšče drje tu tójschto, mohło pač jich hišće wjac być. Wšchizina toho pač bė, dowež běchu tež w susodnych wsach zawjeselenja a kwapš pschěd durjemi. Toła tež z dalšich stron mječachmy čěščěnty wopyt, šchtož je nas jara zwijselišo. Čžisty wunošćk běšče za nowotwar našchich pišćčželi postajent.

Wo skónčěnju dźiwadla podžatowa so namjedowať „Klinki“ za dóstaty wopyt wšchěm hoščom, a jeje sobustawy munjesechu tsifrčžnu šławu wšchěm hoščom. Běšče něť pothodžinska pschěstawka a započachu so reje za čěščěntych wopytarjow a dalšcha zabawa za staršich hoščž. Wšchitcy su zawěščž w myslíčch dom šchli z pschěčžom: A lětu zasy tak!

B cyłoho swěta.

Čalša. Zoho Majestojčž našch kral Friedrich August je so do Mnichowa, hłownoho města Bayerskeje, podať a tam srjedu 10. meje po-połdnju 1/5 hodžin dojěť, zo by tam pryncregenta wopytať. Kral bu na hłownym dwórnišchž swjatocžnje powitany. Město bė wupychene ze šłami forhowsjom. Wjeczor 7 w hodž. bė wulka hoščžina, na kotrejž so 150 wošobow wobdžželi. W narěčžomaj šławjesche pryncregent šakšchto trala a kral zasy pryncregenta, a so wobaj prěcowašchtaj, pschěčželstwo mjez wysošimaj šplahomaj Wettinskim a Wittelsbachskim zasy wobnowić a pošhlicž. Pryncregent pschepoda kralej Friedrichaj Augustaj 15. infanterie-regiment.

Čžěša. W Pražy změje swjatki t. l. (12.—14. junija) Marijanski kongres swoje zhromadžizny z dowolnoščž biskopow Čžěščeje.

Tutón kongres ma nam krasne pschillachy čěščžowanja Marije w zańdžěntych časach pschěd mocži štajecž, ale tež pschiležnosčž posćicžecž, wuradžomacž, šak mohło so čěščžowanjo macžerje Božej w našchich džěnsnischich wobstojnosčžach za cyłe tschěščžanšte žiwjenje tak prawje płódne ščžinicz.

Zaměr a nadawť kongresa je wopradowžje wulkotny. Ma so tu jednacž wo Marijanskej literaturje a Marijanskim wumjełstwje, wo wliwje toho na nowinaštwjo abo pšimowštwjo z cyła; potom wo čěščžowanju Marije a wo našchomu čžasej pschiměrženju čěščžowanju macžerje Božej mjez ludom, wosebje tež nastupajo pučžowanja na hnadowne městna, tež z počžahowanjom na woczěhnjenje mřodowščž a pozbėhnjenje žiawnoho morališchtoho žiwjenja.

Powšchitkowny nadawť šwjedžěnskeje zhromadžizny budžje jednacž wo socialnej misiji čěščžowanja Marije, šakž tež wo wažnosčži tohosamoho za powšchitkownu ždžěłanosčž.

Zawěrne su to wulke a waſne nadawki tohole kongresa; Bóh daſ, zo bychu wotpoſhlady tež prawje dobroho wuſpěcha měte. A tomu je wězo tež trěbne prawje nadobne wobdźeſlenjo ze strony wſchjeć, kotřiž woprawdže kaſtholſcy myſla a čuju.

Jednanja a pſchědnoſćki budža we woběmaj rěčzomaj, w čěſkej a němſkej. Nic jeno kaſtholſkojo Čěſkeje ſo pſcheproſchujaja, ale tež wukrajni budža jaſo hoſćzo lubje witani w kraſnej Prahy. Napraſchowanja dla kongresa maja ſo ſtać pod adreſu: Prof. W. Müller, Smichow 1050. Pſchědnyda komiteja je Wójceſch Šózeſ hrabja Šchoenborn.

Ruſſa. We wjacorych měſtach Ruſſeje běchu 1. meje zaſy krawne ropoty, woſebje we Waſchawje. Ale bohužel njebudža tele krawne wopory njeſhmanoho ſchězuwanja pomſchitkowne wobſtojnoſće ruſſkojo luda tež ani wo najmjeńſchi ſthodžent polěpſchecy, ale ſterje dobre wotpoſhlady knježacych ſpowala a znicza. Tuž njemóže ſo bjeſhwědomitoſć anarchiſtiſkich a ſocialdemokratiſkich ſchězuwarjow, kotřiž wbohi njewědomy lud pſchecy zaſy do ſwojoho hubjenſtwa ſtorkaja, doſć tamac. Tak lohcny, kaſ ſebi někotſi myſla, ſo w Ruſſej z pomſchitkownej revoluciju njecžini. Wulke worſchty luda njecžinja ſobu; woni džěn wědža ſo ze zaſtojniſkami, kotřiž ſu jara k wobtyſkanju naſhileni, derje doſć wotnamatać a jich džěči maja džěn tola ſame wuhlady na zaſtojniſtwa, kotrež čěleče a pjenjezy munoſchujaja. Woſebitych idealnych ludži, kotřiž bychu ſo jeno za wſchſchke kubka čłowjeſtwa woprowali, tam jara pſhtac njetrjebamy. Tam ſu jeno najbóle zamjercžane hłowy a hromady podtkóčowaných džěkačerjow, kotřiž bychu revoluciju čžinili. Tola tučži ſu pomſchitkowne tola pſchěſtabi k tomu, a tež wuwſtanie pomoc burow, kotřiž ſu hiſchče pſchējara zaſpani a njeſamoſtatni. Tučži drje ſo jónu fruch pozběhnu, ſtóncuja někotrych a tež něotre kubka wurubja, ale to ſu jeno loſalne pozběhnjenja. Ruſſki bur je hiſchče z cyla na to žwucženy, pod knutu ſtać a ſputany być. Ze ſklawiniſka natura, tež joho lenjoſć to zawinuje, a tuž tež njeje wón za ſkutkowne pozběhnjenje z idealnym zaměrom doſtać; čěpie drje druhyd woſoſo ſebje, tola potom ſo zaſy tuli pod knutu. Pola anarchiſtow a ſocialdemokratorow haſle prawje jara njemóžemy čžiſte zahorjenje pſhtac, kotrež by zamohło, tele hibanjo woprawdže wulſotne a ſkutkowne ſčžinicz. Tak woſtanie tu wſchitko pſchi loſalnych zběſtach, wot nje-duſchnych ſchězuwarjow pſchihotowaných a naſchkaranych, kotrež wbohomu, wopuſchčenomu ludej njeſtónčžne krawne wopory munuča, bjez toho zo by tež woprawdžity wuſpěch z toho dócpěť. To tež ruſſcy móćni wědža a tohodla tež tak njeſmilnje a hrubje pſchecžiwjo ſo zběhachym zaſhabžēja.

Wſchelcžizny.

* **Što móže wěrimy ſchěječan (laik) wſchitko za ſwoju cyrkej čžinicz?** Dla tute praſchenjo dawa wjelenazhonjeny biſkop Hedley z Birminghama w Žendželſkej wotmoſtwu, a to wotmoſtwu, kotruž móža ſebi tež džěniſki džěn wěrimi prawje k nutrobje wzac a ſo tež po tym zadžeržec. Biſkop praji:

„Wěrimi móža na pjeczore waſchnyjo prócowanjo cyrkwie podpjerac: 1. zo ſu pſchěženi z měſchynkom, kotryž ma cyle nužnje zarjadować a wjedniť we woſadže być. 2. Zo ſo prócuja tež wo doſtojne a hódne měſtna w žiawnych žjednocženiſtwach abo zaſtupjeſtwach, a zo tež džělbjeru na jednanjach, naſtupajo žiawne wobſtojnoſće. 3. Ze zaſoženyjom towaſchnych žjednocženiſtwow

abo towarštwow, kotrež su w zwjazku z cyrkwju. 4. Pšchez nominarštwow, kotrež džěn je šfowo prěnja móc našeho časa, z tym, zo katholicke časopisy tež woprawdže z pjenježnymi šřědkami podpjeraja. 5. Pšchez darniwošč a woporniwosć, došelž jo tola žana dobra wěc bjez pjenjez špěchowacž njemůže.“

* **Ruscy židža a wojerštwow.** Ruske knježerštwow je wozjewiło, kělo refrutow bu w zańdženym lěće do wójšća postajenych. Po tutej rozprawje dyrbyteje 1004075 młodych ludži do wojašćow, z kotrychž pač 41489 na ordr njeposłuchachu. Licžba židow, kotřiž běchu winowaczi, do wojašćow zastupicž, bě 57440. Z tutych pač běchu 21164 čjeŋgeli (desertirowali), to je nimale 45 wot šta (45 %). — Krajna to zmužitosć a šwěra džensnišćich židow!

Kělo ludži špóžeraja bitwy.

Zajimawe zestajenje ma „Berliner katholicke Volkszeitung“, kělo ludži su najwjetšće bitwy poslednjoho lěšćotka žadaje.

Bitwa pola:	Datum:	Tracžo bitwy:	Morjenych, ranjenych a žhubjenych:
Austerlitz	2. decembra 1805	12 hodžinow	19 000 mužič
Eylan	8. februara 1807	13 =	33 000 =
Wsporn	21. a 22. meje 1809	21 =	64 600 =
Wagrama	5. a 6. julija 1809	14 =	42 110 =
Borodino	7. septembra 1812	15 =	62 000 =
Wulfoho Góřšćna	2. meje 1813	8 =	23 000 =
Budyšćina	20. a 21. meje 1813	15 =	33 500 =
Drježdžan	26. a 27. augusta 1813	15 =	25 000 =
Lipsa	16., 18. a 19. okt. 1813	3 dny	93 000 =
Waterloo	18. junija 1815	8 hodžinow	39 100 =
Solferino	24. junija 1859	11½ hodžiny	27 520 =
Kraloweje Gradca	3. julija 1866	8 hodžinow	32 492 =
Gravelotte	18. augusta 1870	9 =	27 490 =
Sedana	1. septembra 1870	12½ hodžiny	25 220 =
Lianjanga	24. aug. — 7. sept. 1904	15 dnjow	33 513 =
Schaho	8. — 20. oktobra 1904	12 =	68 491 =
Mufdena	27. febr. — 10. měrca 1905	12 =	150 000 =

Zawěrně pomučajace je tajke zestajenje špadanych w najwjetšćich bitwach poslednjoho lěšćotka. Tu póznajemy, kač žakosćne hromady a hrožbne licžby młodych, kčžejacych a šćowych mužič jo tu za krótki čas wopruija a šćoncuja; potom pač tu tež póznajemy, zo mnohosć mrtwych njewotwišuje pšchecž wot časa tracžaj tajkeje bitwy. Tak n. pšć. špadachu pola Waterloo za 8 hodžinow wjacž cžłowjekow hač we wojowanjach pola Lianjanga za 15 dnjow. Pola tajkich hromadu zestajenjow ma jo tež na wšchelafe wobšćojnosće džiwacž a zo jo z licžbow šamych njemůže na wobšćojnosće cykeje wójny abo bitwy žudžicž.

Naležnosće našeho towaršćwa.

Sobustawy na lěto 1905: kk. 450. 455. z Khrósćic: Monsignore Jakub Wornaf, Jakub Kmječ, 451. dr. Alfons Parczewski, rěčnik w Kaliszu w Pólskej, 452. 453. w Prahy: minoristaj Jurij Delenk a Jurij Rjeda, 454. Pětr Ledžbor z Worklece,

456. 457. z Hory: Jakub Mlynk, Michał Rjeda, 458.—464. z Radworja: Michał Šmidk, Pětr Kurjo, Jakub Kasper, Kosmas Pjekař, wučer em. Jakub Kral, Jan Šenk, Kath. Bjesada, 465. 466. z Kamjenjeje: Mikławš Rjeńč, Jan Winař, 467. Jakub Rječk z Khelna, 468. Jakub Rjeńč z Lutowča, 469. Marija Kasperka z Měrkowa, 470. Hańža Wičazowa z Boranec, 471. Mikławš Wólman z Łuha, 472. Michał Wičaz z Konjec, 473. Pětr Šolta z Łazka.

Sobustawy na lěto 1904: kk. 765. Jakub Pan, listynošeř w Kamjeneu, 766. Mikławš Rjeńč z Kamjenjeje, 767. Marija Kasperka z Měrkowa, 768. Kath. Bjesada w Radworju.

Dobrowólne dary atd. za towařstwo: Marija Cyžowa w Lipsku 50 pj.

Za cyrkej Mačerje Božej w Radworju.

Dale su woprowali: Njemjenowany z Brěmjena 10 hr., Jakub Cyž ze Stróžišća 2 hr., na Klimantec-Libšic kwasu w Radworju 34 hr. 50 pj. Jakub Rjeńč z Khelna 1 hr. 50 pj., njemjenowana swójba ze Zdžerje 15 hr., J. pola změra z R. so wujednawši 5 hr., na Bjarscec-Šefrichec kwasu w Radworju 25 hr. 66 pj., na Rjeńsec-Pjekarjec kwasu w Radworju 17 hr. 42 pj.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 12 508 hr. 24 pj. Dale darichu: Radwořska Hórnikowa Komisija (460,72 hr.) na kwasu 9. V. 0,50 hr., po „Bjesadže“ 0,40 hr.

Zapłać Bóh wšëm dobročerjam!

Ža terciarow: Zemřela je Madlena Kocorowa ž Pančiciz. R. i. p.

Towařstwo knježnow w Radworju

[72]

změje měsačnu zhromadźiznu wurjadnje **tutu** njedželu (14. meje).

Jednota,

[73]

towařstwo katholskich Serbow w Budyšinje, změje jutře njedželu za tydžeń (**21. meje**) wječor we 8 hodžinach w towařsni **založeński swjedžen.** Zabawa ma wobstać ze spěwow, dźiwadla a rejoy. — **Jutře njedželu 14. meje** měsačna zhromadźizna wupadnje.

Přistup maja jeno sobustawy abo wosebje přeprašeni a či, kotřiž su sebi přjedy khartki pola wubjerkownikow wobstarali; tesame maja so při zastupje pokazać.

Předsydstwo.

Sobotu 20. meje pojeđže **procecion** do Albendorfa dopořdnja $\frac{3}{4}$ 8 hodž. ž Budyščina. **Schtož** ž Biskopice wotjeđže, njech sebi billet hač do Žhorjelca lopi, tam a wróćo. Ž Bruskeje wotjeđu wobdžělerjo najlěpje ž Wojerec do Žhorjelca. **Wot** Budyščina pojeđže potom **Pětr Matijejsch (Korch)** ze Serbskich Bježic.

[74]

Za tak mnohe wopokazy lubosće, sobužarowanja a duchownoho pokojenja při khorosći, smjerći a pohrjebje mojeje horcubowaneje mandželskeje

Madleny Kocoroweje rodž. Cyžec

wuprajam wšitkim swój najwutrobniši džak a zapłać Bóh luby Knjez.

Pětr Kocor.

W Pančicach, džeń 12. meje 1905.

[75]

Čiřččč Smolerjec knižicizčččetnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katoliški Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plači létnje w našich
expedicijach 2 hr.; z križ-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plači na pósce
a w knižarni létnje 3 hr.,
štórtlétnje 75 pj. Za na-
wěštki plači so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudowny časopis.

Wudawany wot towarštwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyščinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farar w Budyšinje.

Číslo 20.

20. meje 1905.

Lětnik 43.

Witanjo krala do Serbow.

„Bórzny k mojim lubym Serbam pschińdu“, tele słowo, date serbskej deputaciji, kotraž 9. novembra 1904 Serbow zbožopšćecza nowomu kralej Friedrickej Augustej w Drježdžanach pschjednješe, tutón w bližšich dnjach dopjelni. Pschijedže póndželu 29. meje na Ramjenc do kłóštra, Khróšćic, Mjesmaczidla a počehnje nanajswjatocznjšeho do serbskeho hlownoho města Budyščina, hđež hacž do 30. meje popoždnu wostanje. So samo mě, zo našch serbski lud jeho z radošću powita, zo so wschudžom, hđež nimo pojedže a pozastanje, z čerjódami zeńdže we swjatocźnej drascze, a zo so mócnje rozlehnje po cyłej Łužicy serbske: „šława! šława! šława!“

W Panczicach a Khróšćicach budže kralej hołdowacž katoliška strona (česťne wrota, družki, jěcharjo, šchule, towarštwa a krótkje powitanstwe słowěcžo ju dypki jeje programa), w Bóšćicach, Mjesmaczidle ewan-
geliska strona.

W Budyščinje pač budže hołdowacž **cyły narod** officielnje, zhromadženy psched našchim narodnym domom, hdyž tam lubowany kral wutoru 30. meje w 11 hodž.: 10 mjeńščinow a najskerje hišće dlěje pozastanje. Richtó njeje powołany, w mjenje cyłoho serbskeho luda rěčecž a hołdowacž, khibali „Macžica Serbska“, a nihđe nimasch k tomu pschi-
hódnjšeho měšacžka, hacž wošředž Budyščina, psched widžomnym sředžiščom serbskeho naroda! Zohodla je tež Macžica tónle česťny móćzniski nadawš na so wzała z krutej nadžiju, zo so z lubošću a radošću wschě woršchty luda wošło njeje zhromadža we swojich zastupjerjach. So samo mě, zo su najpriedy a wutrobne proscheni wschitke sobustawy Macžich. Dale je wona pscheprošła wschě serbske towarštwa, zo by kóžde dweju zastupjerjow póšło. Zeli by na žane towarštwo zabyla, njedž

je z tutym najwutrobnijšo pscheproshene. Njech so žane towarštwo nje-
muzamŋnje! Pschińcź, to je wschěch cześtna winowatosć. A kotrež ma kothoj,
njedź ju pśejele z tšjomi sobustawami!

Dale najnaležnijšo prosy serbške žony a knježny, zo bychu w na-
rodnej psyche, žony, kaisež na kwas kłodža, a knježny w cześtnej družczej
drajće w **najwjetškej liczbje** do Budyšcina kralej hołdowacź pschisćke.
Dokelž je njemóžne, kőždej wosebice pišacź, je Macžica po wschem serbskim
krajn t tomu sebi dowěrnikom wubraća. W katholicich Serbach su to
knježa: kanonikus farać Herrmann (Wotrow a wokolina), kapłan Just a
zapóšfanc Kofla (Khróšćich a wokolina), kapłan Sawork (Njebjelečich a
wokolina), cyrkwiny wučer Wjenka (Rőžant a wokolina), cyrkwiny wučer
Schewczik (Kalbich a wokolinosć), wučer Hajna (Konjecz a Schunow),
kantor Symant (Baczon a wokolina), farać Nowak (Radwor a wokolina),
admin. Andricki (Hajnich a wokolina) a farać Żur (za měšćanštu wosadu).
Tymle knježim njech wschitke, kotrež chcežda w narodnej psyche do města
pschińcź hołdowacź, hnydom to wozjewja abo direktnje podpisanomu hacź
do 25. meje. — Njech nihtó njepřaji: ja budu pőńdželu hižo hołdowacź,
šćto haće zasy do města kłodžicź. Njejsy šćyschać, zo w měsće hołduje cyle
Serbowštwo a zo so tu jedna wo cześć cyłoho naroda? Tuž njedź
nihtó so njekomdži! Tež kšćizeljio tu budža. Wo nje so staracź, staj
Macžich pschilubikoj k. k. kublerkej Młynk w Czemerjicach a Rjencź w Czornecach.
Jenakosće dla je cyle nužne, zo so kőždy, šćtőž chce jako kšćizel pschijědacź,
z tymlemaj knjezomaj zrěči. Družny njebudža pschipusććeni.

Tuž dha, lubi Serbja, pschindźće z cžrjódami! Pőńdželu wječor
budže Serbski dom wobšwětleny. Zo so cyle rjenje wupřischi, so rozemi.
Po hołdowanju dostanu družki a žony w nowej sali kłosej. W 2 hodź, po
wotjědže krala z Budyšcina budže zhromadna serbska hosćizina
w „Měšćanškej zahrodze“, ke kotrejš su wschitcy Serbjo z tym psche-
prosheni. Zola jenož cži změja pschistup, kofšć **do 25. meje** sebi wobjed
pola podpisanoho skazaja. Wobjed płaczi 1,25 hr.; picź so ničo njetrjeba.
Po wobjedže budže za Serbow darmotny zašćup do serbskoho mušej.

Wőh luby Knjez chceł nam rjane wjedro wobradžicź, zo by wscho so
derje radžiko a chceł tež wschitkich t zdobnomu šćutkej zjednocžicź a zahoricź,
zo by našćomu miłosćiwomu kralej wošćalo njezapomnite witanjo a
hołdowanjo Serbow!

J. Schewczik,

pismanwjedźer Macžich Serbskeje.

Schtworn temperament pola dźěći.

(Spisak wučer Hajna po pschednosćku, we wučerškim towarštwoje měthym.)

(7. potračowanjo a šćonćenjo.)

Po tym, šćtőž smy wo flegmatiku šćyscheli, móžemy sudžicź, šćto mamy
wo joho duchu, joho wutrobje, joho zmyšlenju myslicź. Džěło joho zmyšćow
je jara snadnušćke. Wőčch ma wotewřenej, ale ničo njewidži, na wscho
posćucha, ale ničo njěšćyschi, wo ničo so njeinteresuje, wscho je jomu jenat
lubo abo njelubo. Měšćto nowo nima za flegmatika kuzćo. Zaczuwanjio je
šćajnje słabe, we wjesokych káž w zrudnych pschipadach. Šćyž druge dźěći

wyſtają, ſo flegmatik najwjaſy wuſmiejtnie; hdyż ſu druge dżeczi ze zrudobu, ſobużelnoſcju a tuſchnoſcju cyle pſchemzate, wón hiſcze ani z wóczkom nje-miſnje. Soho rozluďny ſu, zdalene wote wſchoho fantaſtiſtkoho začuwania, zymne a ſtróžbe. Mały flegmatik je ſucha, nje poetiſta woſoba, podobna weſtomu wuheriſkomu zemjanej we Wiſkim dźiwadle. Piſchedſtajecche ſo hnuiaca ſcena a knjezi ſwjata cziſchina. Sylzy zabłyſtnu ſo we wóczomaj taſ mnohich hoſczi. Maďjar ſtojeſche lénje na ſtoły zlenjeny z na wutrobnu hromadu położeny-maj ruſomaj wobhladujo ſebi paſ poſtuchaſtmo, paſ jewiſcžo. Wot ſuſoda praſchany, taſ zamóže joſo taſ muſtotny ſtutk cyle zymnoho woſtajicž, wot-moſtwi wón cyle flegmatiſcy: „Z přenja mje to ničzo njeſtara, a z druha, ſchtó wě, hač je to tež wěrnó!“ Zawěſcže běchu filoſofowje móhli na tutym knjezu w joſo młodoſczi intereſantne ſtudije cžinič a ſ poſudžowanju flegmatiſtkoho temperamenta wjele nawuſknyč.

Tajke ſuche a měrne začuwano wězo wuſthowa flegmatika pſched napja-tymi, wrótnymi rozſudami, ale na drugej ſtronje paſ tež njezamóže ſwojej woli a ſwojomu duſchey trěbny zléť a nuźnu móc poſticič. Džeczo, kotrež ſo njemóže za ničzo zahorjeć, tež njemóže ničzo z wohenjom a podacjom za-pſchinnycž. A doſelž nima horceje luboſcže ſ ničjomu, ſchtóž ſo w nim a žwonka njoho ſtawa, wuſthadža z toho, ſamo ſo rozemi, wěſta lénjoſcž, duchowna a cželna lénjoſcž, doſelž dżeczo nima idealow, kotrež měto do ſtutka ſtajicž. Flegmatik tež tohodla nima žanoho ſympatiſtkoho začuwania: Niſkomu njeje pſchithileny, pſchecželſtwa njepyta, tež nic pola tyč, koſtiž ſu ſo cžasto pſchecželſtwa hóbni wopoſažali. Piſhecžimo nuzy, boloſczi a bědže bližſchoho je wón taſ bjez cžucža a taſ liwki, zo dyrbjaſo to cžłowjeſa, kotryž ma cžucžimu wutrobu, taſ rjec rozhoricž a rozhněwacž, njeby-li, na joſo tempera-ment dźiwajo, ſebi to wujasnič a joſo zamoſtwicž moſt.

Nětko wobraz flegmatika: Zadoſcž za derjeměczom, wěſta cželna a duchowna cžeža a lénjoſcž, nimale žanoho ſobuzacžuwania a pſchecželnoſcže a naſchilnoſcž ſ dobromu žiwjenju na jenej ſtronje, měrnoſcž a ſčžerpnoſcž, zunjeſliwoſcž we wobthadže a rozwaſliwoſcž w ſtutkowanju na drugej ſtronje.

W cželnym zjewje pőznawamy flegmatika jaſo rozduťoho, toſtkoho cžłowjeſa, tola bjez mocy. Wiſitka cyroba pſchethadža do tuſa. Wóčcy a jeju muraž je cyle mortwy a ſtup je lěni, njeroďny, wiſaty a ſhabſaty.

Wot flegmatiſtkoho dżecža njeſmě ſo wjele žadacž, hewaſ ſo zaſtróži a njenamaſa ani kuſta kruteje wole. Něſchto ſnadne chce rad ſpytač a wu-wjeſcž. Wjele nadobo njech ſo nježada, jenož po małyh kuſtach, a po kőždym njech zaſy wotpocžnje, zo by ſo na nowy džel z noweje mocy zaběžało a jón powaliſo a potom zaſy wotpocžowaſo. Z tajkim njewinowatym jeba-njom docpějemy pola flegmatiſkich dżecži jeničcy něſchto, doſelž z tym poſticižujemy jomu joſo horco lubowany měř, za kotrymž ſtajnje žedži. Na flegmatiſkich dżecžoch móža ſtarſchi a wučerjo ſwoju ſčžerpnoſcž mēricž. Zo bychu kőždy tydžeń na nimi wěſty poſtup wiďželi, toho njech ſo njenadžeja. Tu dyrbja ſpoſojni byčž, hdyž po mēſacach něſchto maſo docpěja. Móžno drje tež je, zo je flegmatiſke dżeczo wobdarjene, ale jara z rěďta to namaſaſch. Šchtóž paſ je wone jónu nawuſtko, to woſtanie na wěcžne cžaſy w pomjaťku ſebžo. Móćny zadžewť we wuſtubłowanju flegmatika je, zo je wón taſ cyle bjez cžucža. Kőžde druge dżeczo móžemy ze ſlubjenjom, z ſchwalbu a z poroťom pohonjowacž, ale na małym njecžucžiwym a wuſchim flegmatiku ſo tajke ſrěďki wotražuja. Čžecž njeznaje, poroť njecžuje. Něch to twjerďže kłinczi, ale

wěrnno wostanje: pschecziwo tajtemu džěsczu smy nimale bjez mocy, jeli nje-bjerjemy ł poměrnemu a rozomnemu czełnomu khostanju, kaž to lubošć ł džěsczu žada, swój wuczeł. Z tym so flegmatik wubudźuje. Senož bojojeć pschecb nowym khostanjem sylni joho wolu, móc a energiju a poduškuje a dobywa lenjosc. Flegmatiske džěcžo dyrbi so tak wobhladać, zo móže so wot kóždoho wosomika prajić, zo njeje bjez wužitka zaschoł. Z próždnoho časa wukhadźuja wšchitke njepocziwki. Wšchón čas ma so derje nałożowac, jeli njedyrbi wucžomc schodowac.

Wosebitu lubošć a džakownošć njejměny wot flegmatiskoho džěcža za nasche prócowanja wotčakowac, ale wědomjo, zo smy na džěsczu činili, schtož smy zamóželi, je tež krasne myto, a hłós swědomja njeje najposlednišche myto. Tute jeniczych čini nasche žiwjenje zbožowne a społojne, a my móžemy je sebi pschecb swoju móc dobyć a zawěšćić a njetrjebamy žedzić za čašto tak falschnym mytom zwonkownoho swěta, naschich sobucžkowjekow, njetrjebamy so wobližowac za mytom, kotrež je hoły falsch a škódki jěd. Hłós swědomja, kotryž nas mytuje, hdyž smy swoje městno wupjelnili, po swojej zamóžnosći dawa nam móc, tež najhorchysche kapki, kotrež wšchědne žiwjenje nam druhdy nawari, z měrnym wusměwom póžrjeć.

Po tutym recepcje poradži so nam tež, flegmatiske džěcžo na tamny schhodženk pozběhnyć, z kotrohož móže wone swojim swójbnym wobstojnosćam a duchownym darom pschiměrjene zastojnistwo abo powołanje docpěć a we nim budže potom, njecy tež pomačku, ale swědomicze a swěrnje swoje winowatošće dopjelnjeć.

Z tym je nětko kóždy jenotliwy ze schtworoho temperamenta rozpomínany, a měło so nětko hišćeje něschto prajić, kak so temperamenty w jonym a tym samym cžowjeku měščeja. To inadž pozdžischo jónu.

B Łužicy a Sakškeje.

3 Budyšcina. W tutym měsacu, póndzeli 29. meje, chce Jeho Majestosc nasch lubowany kral Friedrich August Łužicu wopytac. Łuž tu podamy najpriedy program tutoho wopyta za tych, kotřiž hewak druhe časopisy njeczitaja. Kral pschijěže z Drježdžan do Arnsdorfa a wot tud w 9 hodž. dopołdnja do Połcznic, $\frac{3}{4}$ 10 hodžin do Ramjena. W 11 hodžinach tu wotjědže a budže $\frac{3}{4}$ 12 hodž. dojěcž do kłóschtra Marijneje Hwězdny. Tu so powita wot wosolnych gmejnischich zastupjerjow, wojejskoho towaristwa atd. kaž tež wot knjeza probsta. Na to je wopyt cyrkwy a kłóschtra (konwenta) a po tym swaczinja w kłóschtrze, $\frac{1}{2}$ 2 wotjědže do Šhrósczic, hdžež joho gmejny, duchowni, schule atd. powitaja. Potom pojědže pschecb Łušč, Horu a Bóschich (hdžež je tež powitanjo) do Mjesnacžibla, hdžež je powitanjo a potom wopyt knježstwa w hrodže. W 3 hodž. pojědže wot tud z wosebitym čahom do Budyšcina, kotryž w Matym Bjelkowie pozastanje a tu powitanjo, a škónčnje pschichad do Budyšcina $\frac{1}{2}$ 4 hodž. popołdnju.

W Budyšcinje wšchitke zwony zazwonja pschi joho pschichadže. Na dwórnišcžu budže wulke powitanjo. Potom pojědže po Bismarkowej drózy, Šolsche haly, seminariskej drózy, žitnych wiskach a bohatej hašy ł radnej kěži. Šchulske džěcži budža na tutych dróhach špalěr stacž. W radnej kěži budže krala wšchischi měščanosta dr. Kaebler powitacž. Z radneje kěže póndže kral pěchki do wulkeje (Pětroweje) cyrkwy a wopyta tu džělej woběju wěry=

wuznaczojow, a wot tud do krajnostawskojo doma. Wot 5—6 hodž. wopyta wotřejsnoho hejtmana, a w 6 hodž. chce wopytac najchoho najdosojnischoho knjeza biskopa dr. theol. Guščaniskojo na tachantstwie, a potom so poda zasj do krajnostawskojo doma, hdžež je w 7 hodžinach wulka hosćina. Po 9 hodž. wječor paš pschinjesu jomu pschi swjatocznyj wobswětlenju mješćan-
skich kłěžow zjednocene spěwaste mužske towarstwa na hłownym torhosćežu jerenadu, a schulerjo wyschskich schulow wuhotuja jasklowy czah, shtož chce kral na balkonje kupnicy pschijimacž.

Razajtra, wutoru 30. meje, budže rano we 8 hacž $\frac{1}{4}$ 9 hodžin ranjša hudžba psched krajnostawskim domom. Snydom na to poda so kral do hrodu Ortenburg, a wot tud potom pojědže wón sebi město a wschelake wustawny wobhladač. W $\frac{1}{2}$ 9 hodžin wotjědže wot hrodu po serbskej hašy, po knócnjej dróžy, pschěz kralowski wal nimo ewangelskeje towaršćownje, po slincowej dróžy k jastwu, kotrež sebi wot $\frac{3}{4}$ 9 hacž $\frac{1}{2}$ 10 hodžin wobhlada. Na to pojědže nimo katholicsoho seminara po Mužakowskej dróžy, wal-dróžy hacž k zwonkow-
nym bohatym wrotam — na to wopyta wobej spitalow a Weyganger fabriku, potom dže nimo ratašskeje schule po Mättigowej a Surjowej dróžy, pschěz Albertowe naměstno, po Albertowej a wal-dróžy k gymnastijej, ke krajnostaw-
skomu seminaraj a k realcy, hdžež budža psched kóždej schulu wučerjo a wučomcy kralej hořdowacž.

W 11 hodž. wotjědže kral wot realki po seminariskej dróžy a lawskich hrjebjach k serbskemu domej. Tu su zhromadženi zastupjerjo Macžich Serbskeje, wschěch serbskich towarstwom, serbske družki a žónske w narodnych draščach atd., hdžež kral wustupi, zo by tu hořdowanjo cyłoho serbskojo ludu pschi-
jimał, a knjez faraš Kschizan z Hodžija, jako pschedsyda Macžich Serbskeje, joho powita.

Wot tud pojědže kral potom po znutkownej lawskej dróžy a pschěz torhosćežo do krajnostawskojo doma. Snydom po 12 hodž. je paš potom w jalu kupnicy wulka swacžina, kotruž město kralej poskiczi, a mjez tym je na torhosćežu koncert. Po swacžini budža potom hšichče towarstwa kralej w swjatocznyj czahu hořdowacž, kotrež budže wón z balkona kupnicy na hłownym torhosćežu pschijimacž.

Škócnje $\frac{3}{4}$ 2 hodžin pojědže kral zasj na dwórnišćežo po lawskej hašy, lawskich hrjebjach, seminariskej dróžy, Hosćic hašy a Bismarkowej dróžy, a potom w 2 hodž. 10 mjeńschinow wotjědže dale do Lubija, Žitawy a wokol-
nosće.

3 Budyščina. Hizo so cyke nasche město hotuje na powitanjo krala. Tež ze strony Serbow so wscho móžne pschiprawja, zo by było hořdowanjo wulkotne. Njech so tola ze wschěch škócnin prawje mjele družkow a tež žonow w psichnej narodnej drašče na tymle wurjadnym swjedženju wobdželi, a towarstwa njech njezabudu swojich zastupjerjow pošćacž! Ničtó paš njesmě zabycž, swój pschihad bórzy wozjewicž. Kacž so ničtó njebudže, shtóž k nam pschihywata. Budže tu mjele rjanoho widžecž a kšychecž. Wulkotny budže hořdowaniski czah, kotryž město pschihotuje, zo podobnoho trasch ženje wjacž njewohladašch. Rjany paš budže tež serbski swjedžen z rěču a džiwadłom, kotrež so wutoru popołdnju wuhotuje. Pschirunaj tež džensnišchi wosebity artifel na přenjej stronie.

Ze Sotolcy. Tudy wumrě srjedu 17. meje rano nahle knjez wučer Kral. Bě jara znata a zdžekana wojoba a prócowasche so wjele wo hromadženju starožitnosćow. Bě tež dobry Serb a wopyta hišće jutry srjedu letušcu hłownu zhromadźiznu Macžich Serbskeje.

3 Kulowa. Tu běchu serbscy hólcy k 1. meji na Hólfowškej drózy rjanu „meju“ stajili, z rubiščkami a bantami rjenje wupyschenu a k tomu tež zwóncžk powisnuli. Tyle dalofo po kraju fivaca „meja“ bu nětko njeđzelu 14. meje pušćezana. Snydom w blizkosczi buchu popołdnju w 4 hodžinach židžane rubišča wukulane — kehele běchu kóždy wot druhoho 1 meter różno zestajane. Tuž hagle bě džěko wukuljenja wokoło 8 hodž. wječor stónčene, na czož potom „meju“ we wjesolym cžahu do Smyretec jale donjesechu, hđžež běchu na to wjesole reje. — To je zawěšće rjane zamjeselenjo a běšče přjedy z cyka jara wašcnjo, na wšach „meju“ stajecž. Ale jšto dha čžini Kulowšta serbska wojada hewaf? Su tam tola wjac tyjac Serbow. Ale wotebérarjom našchoho jeničchoho serbskoho katholickeho cžasopisa „Posoka“ tam njejsu wjac hacž cytych 25—28. Tež hewaf jara njezwjeselace powěšće wot tam přichadžeja. Wo tom trašč druhi fróčž.

Ze Serbow. Nětkle w měsacu meji su najbóle wšudžom mejske pobožnosće z wustajenym Najswjećišim. Zo by so tak při tutej přiležnosći a tež druhich swjedženjach něšto k wotměnenju měło za spěwanjo, je so prało, zo by so scěhowacy krótki hymnus jónu w Posole woćišač, štož so z tutym stawa. Je na poslednjeje stronje čiščany, zo mohł sebi jón kóždy wurězač a do pačerjacych knihi připožić.

B cyłoho swěta.

Rěmska. Khorosć sprostnjenjo schije (Genieštarre) zafhadža we wschelačich krajach Eupory; je natykowaca khorosć. Wot 19. novembra 1904, hđžež tuta khorosć počžinasche wustupowacž, su w Hornjej Schlezynskej samej hižo na 1100 cžłowjekow na nju zemrěli.

Glšaj=Vothringen. Wóndželu 15. meje je zawěšće wopomnjecža hódny džen. Na tom dnju pschija kejžor kardinala=wjetchbiskopa Roppa w Měžu, hđžež kejžor runje pschewywasche, w swjatocžnej audiency. Kardinal pschepoda kejžorej „Rjad swjatocho Rowa“ z pschihodžacej narěcžu. Kejžor džačowasche so tohorunja z narěcžu. Wo tutym běšče swjedženska hoščžina. Wšchi tutej jedžejche kejžor mjež kardinal=wjetchbiskopom dr. Roppom a kardinalom dr. Fischerom. Tež biskopaj dr. Trigen a Benzler běšchtaj na hoščžinu pscheproschenaj.

Kardinal Ropp běšče mjenowany rjad z pschihódnej narěcžu pschepodač. Wotmołwa kejžora je tež spomnjenja hódna, kotruž drje pač budža wschelako wuskadowacž dla stejščezža kejžora, nastupajcy najwyschichoho wjedniča katholickeje cyrkwy a dla štučomanja Benediktinskoho rjadu. Kejžorowa narěčž mějesche scěchowacy wobšah:

„Rjane šłowa wašcheje Eminency su moje mysle zasty pschepadžiše do cžasa, w kotrymž ja nětko šłoro pschod sedmimi lětami hromadže z Seje Maještosčju kejžorku na swjatych měščinach pschewywasč móžach, kotrež wobladacž ze samšnymaj wocžomaj bě wschitke lěšłotki žedženjo pobožnych křesćanzow. Běšče

za mnje wulke doščezinjenje, zo so mi tehdom poradži, džaf dobrej woli joho maje-
stosce sultana, za nemsich katholicow fruch kraja na swjećenej zemi Seruzalema
dobheč a tónsamy nemsitim Benediktinam pschipokazacž, wo kotrychž
pschihódnyhm skutkowanju sym so psched dwěmaj lětomaj pschi mojim
wopncze w Monte Cassino zasj z nowa pschepokazał. Pscheju sebi,
zo bychu z tamnoho tehdom zapožoženoho symjeschta t žohnowanju nemsich
katholicow bohate płody zrawite. Wěsche psched dwěmaj lětomaj w Meku, tež
na jentym dnju meje — tehdom bē wascha Eminenca pschede mnje pschischla
pschi poswjećenju wote mnje darjenoho domportala, jako Legat joho swja-
tosce bamža Leona XIII, tamnoho česeczomnoho starca, kotryž je
w swojim dołhim knježenju tež mi parščonscy bliže zestupił. Dženja
wjedže was te mni nadawł joho nasłědnika, něsichoho bamža, za kotrohož
hižo po joho dotalnym skutkowanju wysotu česeczownosć začuwam.
Wy mi pschinjesce w dopjelnjenju pschedža zemrětoho patriarcha Biawi-a,
kotrehož dostojnu postawu mam hišče z Seruzalemskich dnjow žiwje w duchu,
insignije rjadu swjatoho Rowa. Pschijimam rad tutón rjad a pōznawam
w tutym česeczowanju nowy zwjazt, kotryž mje z nabožnym prěcowanjom
ščesčanstwa w Swjatym Kraju zjednocža.”

Rusko-japanjska wójna. W Mandžurskej stawaja so tam a sem małe
bitwy, kotrež pač tola dalscheje wažnosće nimaja. Wažnišča je powěsč wo
zjednocženju rufskich lědžow, kotrež po zdacžu je so hižo wumjedło, abo tola
brje so wumjedže. To by mohło nadobo wójnje chle hinaschi raz dacž, a to
t lěpšchomu Ruskeje.

Wschelcziny.

* W bayerskim měsce Bambergu stojesche wóndanjo młodny pschekupc
psched ławništim sudom. Zoho swójbne poměry njeběchu dobre, a hdyž so
joho tohodla praschachu, hacž je ženjeny, wotmołwi: „Bohužel.“ Statny
zastupnik za tule „njepschistownosć“ hnydom 3 dny jastwa namjetowasche, sud
pač so stónčnje z 10 hriwnami jastwa społoji. — Drobnny nastawł słušča
„t znanjenjam našchoho časa“.

Naležnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1905: kk. 474. kaplan Wojćech w Kulowje, 475. Pětr
Hernašt z Rachlowa, 476. Jan Kětan ze Sloneje Boršce, 477. Max Šāfrig z Podhroda,
478. Michał Krečmer z Budyšina, 479. Hańža Nowakowa z Noweje Wjeski, 480.
481. ze Smjerdžaceje: Michał Sejda, M. Čornak, 482. Jakub Bjedrich z Łazka, 483.
484. z Pěskec: Khata Kubašowa, Michał Mjechela, 485. 486. z Worklec: Hana
Hermanowa, Jakub Hórník (Rjelka), 487. Michał Lebeš z Hórkow, 488. Pětr Ledźbor
z Kozare, 489. Jakub Krawěik ze Zejic ($\frac{1}{2}$), 490. farař Jan Šořta w Lichtenbergu,
491. Michał Wawry z Kulowea, 492.—494. z Němcow; Pětr Čórlích, Michał Šořta,
Michał Čórlích, 495. Michał Domanja z Dubrjenka, 496. Jan Žur (młynk) z Hóska,
497. Mikławš Jórš z Koćinje, 498. Michał Kral z Kulowa, 499. Marija Kronsec ze
Salowa.

Sobustawy na lěto 1904: kk. 769. Pětr Hernašt z Rachlowa, 770. Michał
Krečmer z Budyšina, 771. Michał Mjechela z Pěskec, 772. M. Čornak ze Smjerdžaceje,
773.—777. z Němcow: Michał Čórlích, Jan Šiman, Pětr Zarjenk, Mikławš Pečk,
Hańža Popjelina, 778. Pětr Serbin z Koćinje, 779. Pětr Nykela z Kulowea, 780. Hana
Nowotnikowa z Hóska, 781. M. Róla z Rachlowa.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 10022 hr. — pj. Dale woprowachu: Přez knj. P. Šcépana
z Róžanta 5 hr., tohorunja 3 hr., tohorunja 3 hr., P. z B. 10 hr., njemjenowana 3 hr.,

Za twarjomnu cyrkej we Werdawje: Přez k. P. Šćepana z Róžanta 5 hr., přez, J. Š. wot N. N. z Budyšina 1 hr. 50 pj. a tohorunja 1 hr., Madlena Lehmanowa z Drježdźan 10 hr., Hańža Šercowa z Khrósćic 10 hr.

Za terciarow: Zemřela je sotra Monika z Warmbruna. R. i. p.

- towarstwo katolskich Serbow w Budyšinje, změje jutře njedźelu
21. meje wječor we 8 hodź. w towaršni **zalożeński swjedźeń**.
 Zabawa ma wobstać ze **spěwow, dźiwadła a rejow**.

Přístup maja jeno sobustawy abo wosebje přeprošeni a či, kotřiž su sebi prjedy kharški pola wubjerkownikow wobstarali; tesame maja so při zastupje pokazać. **Předsydstwo.**

Kaž w zańdzenych lětach, tak budže tež lětsa na **narodnym dnju Joho Majestosće krala Friedricha Augusta** štwórtk **25. meje** wječor 1½ hodźin w **Nowakec** hosćencu we **Wudworju**

➡ swjatočna hosćina. ➡

Wobdžělnicy njech so hač do 23. meje zamołwja pak w Khrósćicach pola knjeza zapósłanca Kokle abo knjeza předstojícíerja Čěsle, pak we Wudworju pola kk. Hermanna, Šewčika abo Nowaka. [77

W redakciji Posoła, na farach a pola wudawarja, knježa tachantskoho předarja Šewčika, je dóstać knižka:

Křesčanská mladosť.

Přewodny list za młodosc a přez nju.

Zwjazana płaćci 50 pj.

Hnadowne Pražske Jězus - džěcatko.

Zwjazana knižka po 70 pj. a 1 hr.

Czyżby Smolerjec Inibicjiłłczetnie w Serbskim Domie w Budyszinie.

Katolski Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w kniharni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěštiki plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudowny časopis.

Wudawany wot towarštwja ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farař w Budyšinje.

Číslo 21.

27. meje 1905.

Lětnik 43.

Bamžowstwo.

„Hdyž knjež njetwari dom, potom twarcy podarmo twarja“, spěwa hižo kral Dawid w swojich psalmach. Syn Boži je swojim tež dom twarič, mjenujcy katolsku cyrkej. Chce-li pak něchtó křěžu abo twarjenje twarič, kotrež ma dołhe časy stacež, potom dyrbi mječ pšehede wschěm fruty zakkad. Čim kručiški a křmanjški je zakkad, na kotryž so twarjenje staji, čim wjetša je tež wěstosć za wobstacež twara. Tohodla je tež Bžóžnik swoju cyrkej na njepowalny a fruty zakkad natwarič, a tónle zakkad je bamžowstwo.

A Pětrej praji Křhstus: „Ty sy Pětr (skála), a na tule skálu natwarju swoju cyrkej, a mocy hele njepšchemóža ju.“ Tu je potajskim wuprajene, zo Křhstus swoju cyrkej nije na pěst twarič, ale zo je jej dač fruty, haj njepowalny zakkad, mjenujcy bamžowstwo.

Wosebiteje wažnosće bamžowstwa dla w cyrkwi je Křhstus tesame tež z najwjetšimi połnomocami wuhotowač: „Debi dam klucze njebieskoho kralestwa; a štožkuli zwjazasč na zemi, budže zwjazane tež w njebiesach, a štožkuli wotwjazasč na zemi, budže wotwjazane tež w njebiesach.“

Swjatoho Pětra sežini Křhstus dale tež wjednita druhich japoschtow, kaž wschěch biskopow a mješnikow. Dofelž t njomu wón praji: „Bas nic jeno moje jehnjata, ale paš tež moje wowcy!“ t. r. ty njedyrbišch byčž jeno paštyr křesćanow, jehnjatow, kotrež za wowcami krocza, ale dyrbišch tež byčž hłowa biskopow, na kotrychž hłós wěriwi posłuchaja.

Swjatomu Pětrej a druhim japoschtowam slubi Křhstus, zo pola nich wostanje hač do kónca swěta: „A hlej, ja sym z wami wschitke dny, hač do ščónčjenja swěta.“ (Mat. 28, 20.) Pětrej wón slubi, zo da jomu a japoschtowam Ducha swjatoho, kotryž joho ženje njewopušćaji. „A ja budu Wóta prosljeć,

a da wam druhego pokojiczerja, zo by z wami wostał do wječnosće, Ducha prawdy, kotrohož swět pschijecz njemóže." (Jan. 14, 16. 17.)

Ale Bžbžnik tež njewustanje, wulku wažnosć swjatoho Pětra w cyrkwi pschecy zasy wuzběhować. Tak praji pschi posleđnej wječeri k njomu: „Za pak sym za tebe prosył, zo by twoja wěra njewoteběrała; a něhdy wobroczeny, posylń ty swojich bratrow.“

Tak tu bamžowstwo psched nami stoi nic jako cžkowjeffe, ale jako bžjffe zarjadowanjo. Bamžowstwo je tamna njepschewijomna, kruta twjerdžizna, na kotrejž so pschecy wšitke pschecziwo cyrkwi zložene wicory rozražowachu a rozražuja. Za to swědeža nam hižo nimale 2000 lět, kotrejž su so wot založenja bamžowstwa minyle. Šhto su bamžoj w tymle času za cžkowjeffstwo cžinili, k čomu su tamnu wustotnu, wot Boha dštatnu móć nałożowali, to nam praji Herder w swojej knizy: „Šdeje k filosofiji stawiznow cžkowjeffstwa.“ Wón praji: „Wjez bamžow by była Europa rubienstwo despotow (mócnarjow), městno wječneje njepschewijenošće abo snadž samo mongolska puščina.“ Tak rěči tu protestant. A zasy druhi křóž praji tón samy Herder: „Bychu-li wšitke fischeščanste, fejšorske, kralowiske, hrabinske a ryceriske swóby swoje zašlužby pokazacž dyrbjale, pschecy kotrejž su se knježenju nad ludami pschisčke, mohł je bamž wšitke ze fchizjom žohnowacž a prajicž: Wjeze mnje njebyšće byle, šhtož šće.“

Pschede wšitkim bu bamžowstwo šchit pschecziwo absolutismej fejšorow. Rěči so pschecy wo njesměrnej žadošči bamžow, zo bychu knježili. Čžohodla dha so njerěči wo tajkej žadošči pola fejšorow? Runje wobžiwanja hšdna je zmužitósč, z kotrejž su so bamžoj hač do 8. lětšotka pschecziwo absolutismej byžantinskich fejšorow špecžowali, wobarali. Knježerjo tam nad „Złotym Šrohom“ w Konstantinoplu mějachu wotpohlad, cyke cžkowjeffstwo pod swój šceptať pschinješč z je absolutnje wobtnježicž, trasež tať. kaž so stawa hač do džensnišchoho dnja w Ruskej wot cara. Tola tajke knježefstwo bč drje móžne w pohanskich časach, w času Nerona abo Kaligule, ale wone so njeznjeje z duchom fischeščanstwa. Tohodla špecžowachu so tež bamžoj tajkim wotpohladam knježenja.

Tošame cžinjachu bamžoj tež, hšž tež w namječžornych frajach abolutismus swoju hlówu zběhaje. Pschetož je tola znata wěć, kotraž so njehodži přecž, zo mějachu něšotši němscy fejšorjoj, wosebje Hohenštaufoj, wo swojej pošnomocy tajke pschedstajenja, zo, hšž bychu so wuwjedke, bychu zasy pschinješke časy pohanskich fejšorow, kaž pod Neronom atd. tesame bčchu. Wo nahladach fejšora Friedricha Barbarossy by džěn fejšorffstwo najwšisčke a jenicžke žórto wšchoho prawa było. Tohodla nječerpj tajke pšdla sebye, ani radu wječchow, ani zašupjeffstwo ludu, pschecy cžož by džěn wola knježerja, byrnjež tež najhšrschi tyran był, so někať putała. Tajke fejšorstwo by tež było row němšfeje swobodnosće. Było-li pak tošame tule najwšisčchu móć jónu docpěto, by tež za lud cžěžto byto, ju zlamacž a swoju swobodnosć zasy dobyć. Najšlynišcha twjerdžizna pschecziwo tymle, ludowej swobodže njepschecželškim přbcowanjam bu pak bamžowstwo. Na joho mócnym špecžowanju zlamachu so absolutistiške wotpohlady fejšorow z hrodu Hohenštaufow. Tute wotpohlady bčchu pak so tola nimale wěšće poradžike, bychu-li so bamžoj tomule fejšorškomu wšchomócnarjenju podcžinyli.

(Škónčzenje pschichodnje.)

Słowonc.

Ŗdnyž je nalećžo do kraja pschischko, so cyła stwórba z nowa možimja a pschi puczach a sczeżtach namatašč czasto kerš, nam derje znaty hłowonc. Je to jara wužitna rostlina. Ŗoho twjerde drjewo so rad naložuje k blidařskim a draschleřskim džetam. Stora so trieba k barbjenju a tež k harowanju. Z płodom dobywa so kisařo. Dale pak stej skora a korjeń tež dobrej ředřtaj pschi zymnicy. Raž je skychecř, je z joho jahodkow wucřiřchczana juřchla dobra pschecřiřwo nōřkrawjenju, a hdyž so do njeje prawje wjele cofora šypnje, je jara pošgnjacy napoj pschecřiřwo řkabořči řokřka.

Tež mam rjane powēdańczko wo tutej nalećnej rostlinje. — Ŗdnyž bu Rnjez wot swojoho njeřwērnoho wucřownika pscheradřeny, krocřiřche po bolostnym řichřiřnym puczju a cyła pschiroda řarowasche. Tež hłowonc so nařtrōža, hdyž hrubi motrocřy jōń łamachu a z njoho cřernjomu křōnu řplecřiřchu, kotraž dyrbjesche řbōžnikrej na hłowu řtajena jomu cřoko a cyku hłowu krawnje roztorhacz. Słowonc drje so wobarasche, ale podarmo. Ŗdnyž Rnjez to widřiřche, rjeřny wōń z miřym wōcřkom na njōń zhladujo: „Spotoj so! Ty njeřny na tym wina, zo dyrbřiřch wot łatow nuzowanj moje bolosče po-wjetcřiřcz a moju krei pschelecř pomhacz. hdyž tebe wokoło mojeje hłowny žwija a twoje cřernje řtasumu rozřakaja! A zo by řwēt zhońiř, zo řy nje-winowaty, budža tebe jandřeljo na wopomniřenskim dnju mojoho cřerpjenja wot nēřka z bēkej drařtu drařciřcz.“ Potom wōń swojej rucy pozbēhnywřchi hłowonc pořohnowa a přeni křōcz řcřiřjesche tōń w radořnej bēkej barbie a krasnej přiřche.

Tute powēdańczko wo hłowoncu dopomnija nař na cřerpjenje řhryřtusowe, ale z dobom tež na řwjatu eucharistiju. Pschetož najřwjecřiřchi řakrament wōřtarja, kotryž chce w tutym řnadownym cřasu do wřhitřich cřłowjeřkich wutrobom tak řjec nuřš žwonicř duchowne nalećžo, njeje jenož wopomniřczo na řhryřtusowe cřerpjenje, ale wōń wopřhija teř wřhitře płody řezuřsowoho cřerpjenja; a tohodla je wōń wubjerny řredř pschecřiřwo wřhitřim řtorořczam cřłowjeszeje duřche. Wōń řlabi zymnicu řřch nashilnořczow a pošgnija pschcz hřch řekřabjenu wolu w bēdřenju pschecřiřwo řřowu. A řchtož je so pschcz hōřku řelnořcz a prawu pořutu wucřiřczit a potom wot najřwjecřiřchoho řakramenta wuřima, toho drařciř wōń z rjanej cřiřtej bēkej drařtu.

A řiřchczje na jenu rjanu řamotnořcz Ŗořoho cřiřka dopomnija nař hłowonc. Słowonc řospoduje řubje a nadobnje řpřōcne peřokři, kotreř jōń tohodla teř bohaczje a njeřchestawajcy wopntuja jako řořczo a řlōdki mēd z njoho doby-waja. Tak nam hłowonc teř pschēřřtaja bōžřřkoho řospodarja řezuřa řhryřřusa, kotryž milijony duřchom z řřřacoryřch tabernařkow bohaczje nařpřczja z mjēdom njebeřřřkoho manna. Ŗořebje w jutrownym cřasu ma tutōń najřlubořcziwřchi řospodar řtajnje pschifřryte a pschihotowane řwoje blido a so wulcy wjeřeli, hdyž teř tajcy jako řořczo k njomu řařny pschindu, kotryčř dořho, dořho wjacu za řwojim blidom widřak njeje.

t.

B Rujicy a řakskeje.

Z Budyřina. Narodny dřen joho Majestosče nařoho krala Friedricha Augusta rozpřestrēwasche teř hač k nam řwoje pruhi wjeřořořče a darniwosče. Nař derje znaty knjez scholastikus a

seminarski direktor **Franc Löbmann** bu wot Joho Majestosće krala za **šulskoho radźićela** pomjenowany a dósta tute česćowne a wuley sławne wuznamjenjenje přez Joho Excellencu ministra ze Seydewitz hižo wutoru 23. meje tež z joho zbožopřećom připósłane. — Na samsnym dnju bu tež tudomnomu konsistorialnomu assessorej justienomu radźičelej **Seyfertej**, kotryž bu wot Joho Majestosće krala za **ryčerja Albrechtowoho rjadu I. kl.** pomjenowany, wot knjeza seniora Skale a scholastika Löbmanna **ryčeŕski křiž** tutoho rjadu přepodaty. — Woběmaj knjezomaj přejemy, zo byštaj hišće prawje mnohe lěta mohłoj w swojich česćach cyrkwi a krajej swoje mocy poswjećić!

Kaŕ je kral Friedrich August Serbam zmysleu, měješe joho pschemodnistwo pschi pschiležnosći pucžowanja do Sibyllenort-a škladnosć, so pschepokazać. Wěšče so zřěčaŕo, zo kral tola hišćeje wšě serbske wšy njewopyta, kaž bě to z wopředka čynt. To bě jomu k wuschomaj pschischo. Hněwny a raznje rjekny na to po słowie: „Wladny! Njemyslu sibi na to, Serbow pschikrótschicž. Woni su často swoju swěru wopokazali, kaž na pschiklad pschi wólbach. Za budu jim tež swěrný a čcu do srjedž serbskich wšow. Njeměrnó, Khrósczych a Njesmacžidko ležitej srjedž Serbow?“ Wobroczi so pschi tym na swojoho dwóriskoho kapłana. Jaŕo wotmołwa na tajke kralowste wuznacžo njech zašlinczi wšchudžom, hđež so kral pokaza, móčne Hurra! — Slawa!

3 Budysčina. Program pucžow abo dróhom, po kotrychž kral tu pojedže, je so hišćeje něšto maŕo pscheměnik, a to, zo wón **póndželu** psched wječorom **w 5 hodžinach** wot krajnostawiskoho doma pojedže k wotrjesnomu hejtmanej po mjaŕowym a hłownym torhosćežu, po bohatej a samjeńtnej dróžy, pschež drjewowe torhosćežo, zwonkowne bohate wrota a po wal-dróžy hač k domej wotrjesnoho hejtmana. A wot tud **w 6 hodžinach** naspiet pschež drjewowe torhosćežo, po hornčěrškej dróžy, serbskich hřebyach, serbskej hašy, nimo mjaŕowych heřow na tachantstwo. A **wutoru 30.** meje wotjědže potom kral popoždny **3/4 2 hodžin** pod zwonjenjom wšchěch zwonow wot kupnicy po znutkownej a zwonkownej lawiskej dróžy, Hořchic hašy, Bismarkowej dróžy zašy na dwórnišćežo, dale do Lubija, Žitawy a wokolnosć, kaž bu hižo wozjewjene.

3 Budysčina. Ze wšchěch kónčin našchoho luboho serbskoho kraja su so pschipowědžili sobustawy Macžich, towařstwa, knježny w družceje a žony w kmoťšjacej narodnej psche, zo bychu wutoru 30. meje Zoho Majestosći kralej Friedrichkej Augustej w mjenje cykoho naroda hołdomali wotrjedž Budysčina. A našchi pschyni křichizerjo wobstupja Zoho Majestosć krala jaŕož joho čjeřtna garda. Mima džen kral spuschežomnišchich, swěrnishchich a wěšćijichich wojaŕow, šchtitarjow a poddanow hač swojich „lubych Serbow“. — Wóřny po 10 hodžinach so wšchity w „Serbskim Domje“ zhromadžiny. Njech ničto njeskombži. Wobkřód nimo „doma“ so potom zašchlaha. Šchtóž pař by tola so zapoždžik, njech praji zašchlahaŕcomu mužštwu, zo słušča k hołdomacym Serbam. Potom joho pschepuscheža, budže-li w pschedpisanej drašće. W 11 hodžinach je hołdowanjo. Knjež šarař Křichžan, pschedsnda Macžicy Serbskeje, změje powitanisku řeč. Dwe družcy pschepodatej ze serbskimaj šchtucžkomaj rózowym kwečel a album. — **3/4 12 hodžin** je w nowej sali, kotraž so tu přěni raz wužije, zhromadny křofej za našche družki a žony. **1/2 12 hodžin** počehnje nimo našchoho domu wulkotny hołdowanški čah. Po

motjéždže Soho Majestofježe krala do Lubija budže w 2 hodž. zhromadny wobjed w „Měščanſkej zahrodže“ (hubert 1,25 hr.), te kotromuž ſu wſchitcy Serbja a woſebje tež wſchitke Serbowti lubje pſcheproſcheni. Tola je cyle nužne, zo ſo čzi, kotřiž hcedža ſobu wobjedowacž, doprédka pola knjeza Šchewčika w Budyſchinje zamołwja. Džžo jara wjele woſobow je ſebi wobjed ſkazało. Budže to rjana ſerbska hoſćina, porjeńſchena z wotčiniſkej rěču knjeza ſararja Domafčki a krónowa ze ſerbskim džiwadłom, kotrež ſo w 4 hodžinach wobjedej pſchizamtnje. Šchtóž ſo pſchi hołbowanju a hoſćinje wobdželi, njetrjeba zaſtupa płacžicž. Wobbdželnicy změja tež darmotny zaſtup do muſeja.

Z Budyſina. Njédzelu 21. meje ſwjećeše „Jednota“, towařstwo katholskich Serbow, swój založenſki ſwjedžen. Hačrunjež běchu wuhlady trochu struchle na poradženjo — ſpěwařski dirigent knjez cyrkwiny wučer Rječka bě nam ſkhorjeł runje w času poslednich pruhow a přihotow. Tola joho njewuſtawaca prijedawša próca njeje podarmo była. Přetož přeni džěl, ſpěwy — ſo cyle derje poradži, hačrunjež dyrbjachu ſpěwarjo a ſpěwařki ſwojoho zwučenoho dirigenta parowac. Přewod bě naſ ſobuſtaw knjez Hejduška přede-
wzał, a tež joho próca njebe podarmo.

Wubjernje ſo poradži tež druhi džěl, džiwadło. Wjele prócy drje bě ſo tež tu nałožowało, njelubozne běchu druhdy wobſtojnoſće pri přihotach, tola džěło njeje było bjez wuſpěcha. „Džiwja Hilža“ běše w ſwojej róli cyle doma a hraješe krasnje (Hana Hajnec). „Herta“, měščanska knježna, činješe ſwoju wěc tež runje tak derje (Hana Rychtarjec) a „hajnk“ a „Marko“ hrajeſtaj bjez dwěla tež wubjernje (Hajna z Bóſic a naſ ſobuſtaw Hejduška), tak móža wſitcy z wuſpěchom jara ſpokojom býć, tež knjez katechet Delan, kotryž bě nawučenje kruha do rukow wzał — a tež joho „zaplacana kóčka“ ſamo njewuwosta. Tuž wuprajamy z tutym wſitkim najwutrobniji džak, kotřiž ſu ſo wo poradženjo naſoho založenſkoho ſwjedženja ſobu ſtarali a prócowali. Wopyt běše tež bohaty. Knjez ſenior Skala, protektor towařstwa, bě naſ tež ze ſwojim wopytom zwjeſelił, kaž tež kk. direktor Nowak, tach. předař Šewčik, kaplan Šolta, a administrator Andricki naſ připóſla zbožopřejacy liſčík a farar Winger, založer towařstwa, dokelž zadžěwany, bě ſo dał zamołwić. Tak je ſo založenſki ſwjedžen tež tón króc jara derje poradžił. — Spěwařske hodžiny dla khorowatoſće knjeza Rječki na dalſe wupadnu.

Ze Smječjecer. Šchtwórť tydženja, 18. meje, na kotrymž dnju mějachmy přenje lětuſhe wulke njemjedro, blyſk do ſtarych njewobdlenych twarjenjow Roſic (prijedj Nowafec) kubla dyri, kotrež ſo docnyła ſpalichu. Wſchi tom paſ ſo tež Matefec (Mättichec) žiwnoſež wotpali. Dalſchi ſtrach, kotryž bě za druhich jara wulki, ſo wotwobrocži pſchez frute džěło ſyławow, z kotrychž běchu tu přenja z Miſocžic a druha z Worflec, a te kotrymž potom hiſćeže Wudworjanſka a kłóſchtriſka na pomoc pſchijědžehjetej. Matefec ſtót bu hiſćeže wuſchowany, hewaſ paſ je z wjetſchoho džěla ſo wſcho ſpaliło.

Z Filipſdorfa. Přichodne exercieije za žony a knježny započínaja ſo 5. junija wječor w 6 hodžinach a ſkónča ſo 9. junija rano w 7 hodžinach, na kotrež pře-
proſuje kollegium Redemptoriſtow.

B cytoho swěta.

Saksja. Raž „Dresdner Journal“ pija, chce Jeho Majestoscź kral Friedrich August ze swojimi dźěćimi lětsa w schulschich próždninach w Seis w Tyrolskej pschěbhwacź.

— Z přjedawškej krónpryncesnu Luisu, nětcziškej hrabinku Montignoso, je sakski minister dr. Otto skónčne wučinjenjo domuwjednā. Po tymle wučinjenju so hrabinka pschiskulchenja do sakskocho statnocho zwjazka za wšchě časy wzda a slubi, zo tež do žanoho druhoho statnocho zwjazka w Němskej njezastupi. Mała pryncesna Monika so jej hač do 1. meje 1906 hišćeje wostaji. Po tej termiji ma wona pryncesnu doměrnikej, wot krala k tomu pōstanomu, pschepodacź. Za jeje wocěhnenjo hrabinka taž hač dotal 200 hr. dōstanje. Grabinicy so dowoli, po 1. meji 1906 za lěto jōnu so ze swojimi dźěćimi na postajenym mēscze zeńcź. Wšcho blišče wo času, mēstnje a traczu zeńdženja kral postaji. Wot 1. junija 1905 so jeje lětna renta wo 10 000 hr., potajim na 40 000 hr. powyšchi. Cyke wučinjenjo pak jeno placzi, jeli so hrabinka změrom zadžerži a dalschich pohóršctow wostaji. Hōhž je tute wučinjenjo nětko kral Friedrich August zwolił, so wo cykej zrūdnej naležnosći ničō wjac prajicź nima. Nadžijomnje tež či skónčnje wotmijelsnu, kotřiž su jeje dla w Sakkej njejměrnje wjele njepokoja pschihotowali.

Pruska. W pruskim sejmjje hižo dlějšchi čas wo nowym hōrniskim zakonju wuradžuja, kiž bē přjedn we wosebitej komisiji pschedžětanu był. Z komisije bē zaton wuščol, kotryž je wjele schpatnišchi hač tōn, kotryž je knježerstwo wudžětało. — Wosebje konservativni su jara pschecziwo zakonjei a pschecziwo wšchikim wolōženjam k wužitku džětaczerjow a so na to wołaja, zo budža wolōženja k spomōženju socialdemokratom. Znote pak tola je, zo je wjetšchi džel hōrnikow w kischesczanskich zwjazkach, kotrež wo socialismu ničō wědžecź njechadza. Dofelž je knježerstwo so zwjazakało, zo zaton wuda, kotryž sprawnym sfōržbam hōrnikow wotpomha, a dofelž je na to tehdom wulki strajf so skōnczik, dhrbi knježerstwo tež skowo džeržecź. Rak to hišćeje budže, hōhž su konservativni — wjetščina pruskocho sejma — pschecziwo tomu, njewěm. Raž so wěste byč zda, konservativni njepopuschcza. Hač knježerstwo potom na němski sejm abo rajchstag ze zakonjom pōndže, hōžecź je jomu wjetščina wěsta, so prascha.

— Dofelž je wobzamknjene „druhe čitanjo“ w pruskim sejmjje dopoka zało, zo joho wjetščina thmanoho zakonja za hōrnikow njezwoli, je centrum so hižo na němski sejm (rajstag) wobrocziło a tam namjet nowoho zakonja za hōrnikow stajil, kiž je na podložku toho wobdžětanu, kotryž bē pruske knježerstwo pruskomu sejmej pschedpožiko, ale w nēkotrych dyplach porjedženy.

— Katholikojo Němskeje hotuja so na wulcotny swjedžen. W Juldže, w tymle starym biskopskim mēscze, budže lětsa 1150. džen jnjercze swj. Bonifacija swjeczeny. Pschēz 30 biskopow budže so na tymle swjedženju wobdžělicź, zo bychu tu zastupowali katholske žiwjenjo a mēru. Tež katholske zemjanstwo budže so w nadobnej liczbje wobdžělicź. Tola tež zawěscze katholski lud pokaze, zo je w nim žiwj zmysł za tradicije chrstwe hišćeje žiwj. Wěstfalske towarstwo Walteskich ryczerjow je rad pscheproschenjo pschijało, relitwije (powostantki) swjatoho Bonifacija 4. junija w swjatocznym wobthadže z čěstnym pschewodom wuznamjenicź. Tež katholske studentske towarstwa pōsczeli k tomu deputacije. Džen 5. junija je potom we Juldže konferenca němskich biskopow

pod pschedsydstwom kardinala wjetch-biskopa Roppa. Też nasch najdosťojnišchi knjež biskop budže pschitomny.

Italija. Zaťosťne zliwki su w Hornjej Italiskej měli. Řeti, kotrež hewat w tych časach hižo wusakowacž poczínajaja, su wschitte pschepjelnjene, mnohe mosty spowalane, cyke krajiny, wosebje wokoło Padurny, na wjele mili powodžene. Wschelake kžež su spadake abo hroža so zehypnyč. Řeta Řo je tak pschepjata, kaž najstaršichi ludžo njepomnija. Woda Gardajezora je tak zrostka, zo na mnohich městnach so pschez brjohi pscheliwa a je dróhi pocžerika. Řdy by cyke cžłowjestwo, kotrež nětke na zemi je, so do jězora podnuričo, praja, zo by joho woda jeno wo 70 centimetrow (to je $\frac{5}{4}$ łohčja) postupika. Z toho móžemy widžecž, kajkich njesměrnych wodow je nětke do jězora naběžako.

Rom. Tu wotměwaja južnoškwjanscy biskopja nětke kongres. Řižo zańdženu njedželu 21. meje dojedžechu tam archbiskopja a biskopja z Görz-a, Zara, Agrama, Laibacha, Pola, Trieste, Veglie, Cattaro, Lesina, Ragusa, Sebenico, Spalato, Modrusa a Djakowara. Zaměr kongresa je: wuradžowanjo, kať daloko ma so škwjanska liturgia naťožowacž (t. r. škwjanska rēc pschi Božich škužbach — Božej mschi a pschi wudželenju swjatyh sakramentow atd.). Kaž je znate, staj japoschťokaj Škwjanow, Cyrill a Method, hdyž bušchťaj w lécze 862 na Morawu powołanaj, zo byšchťaj tu kšchescžanstwo předomakoj, po pucžu pschez Bolharstu swjate pišmo w škwjanskej rēczi předomakoj, ale tufamu tež pschi liturgiskich Božich škužbach trjebaschťaj a naťožowaschťaj. Wjacy krócž dyrhjesche so tohobla Method w Romje zamokwjeć. Tola z džiwaniom na to, zo by so pschezjenoscž, kotrejž runje tehdom štrach hrožesche, zdžeržako, poradži so tomule japoschťokej Škwjanow, bamža pohnučž, zo w tutym nastupanju cofasche. Dokho pať škwjanska liturgija na Morawje nijeje wobstaka, pschetož bórzy po Methodowej smjerci bi pschez łacžanski wotcžisčžana. Ženo nic w Krainje, w namórskim kraju, Rhorwatskej a Škwjeniskej a w dalmatiskich štronach, hdyž je so tesamo hačž do džensnišchoho dnja zdžeržako. Pod knježenjom Leona XIII. wuda swjaty stoť dekret 5. augusta 1898, w kotrymž bč cyle raznje spomnjene, zo tamne dotal škwjanskim biskopam spožčene prawo, liturgiju w jich rēczi wotměwacž, nijeje na žane waschňjo parichonški privileg, ale pocžahuje so jeno na tamne cyrkwie, w kotrychž je so Boža mscha z najmjekšcha 30 lět dokho w škwjanskej rēczi swjecžika. Naťožowanjo tohole dekreta pať nadeńdže wulke wobcžěžnosčje, dokelž džěn so kóždy farať přecowasche dopokazacž, zo joho cyrkej tež do tamnych pschez dekret Leona XIII. wuznamjenjenych škušcha. Dalschi dekret z lěta 1902 tež njemóžesche tu hišče pschježienoscž docpēcž. Tuž pschipošća w lécze 1903 kongregacija ritow škwjanskim biskopam dopis, zo bychu k wuradžowanju toho so do Roma zeschli. Džěl južnoškwjanskoho duchownstwa žadasche njedawno w Zara powšchitkowne zawjedženjo škwjanskeje liturgije we wschitkich južnoškwjanskich katolskich krajach a kłóži na kroatiskich biskopow tež na to so pocžahowacu peticiju.

Francóžka. Wuradžowanja wo zakonju dla dželenja cyrkwie a stata wjele bóle pomaku du, hačž bčchu sebi myšliti. Combes bč pschi swojim wotstupje hišče porucžik, zo ma dželenjo do jutrow hotowy zakon byčž. Ř nětko — su ze 30 artiklow tohole zakona cyke 4 pschewuradžene. Ř to hišče hujenje dolčž. Krocžel za krocželu so cžžktyh pofazuja, nětčžischem ministram, wosebje ministrej kulta Bienvenu-Martin bywa džěn a cžoplišch, cžty zakon, wo kotrymž bč tutón z horda wobkrucžak, zo so w nim žanoho dypka nje-

vschēmēni, wopofazuje so jačo jara žwierschne a njehotowe džěto. Šchto hiščcže ž toho budže, schto chchť prajicz?

Ruska. Carowy tolerancypatent je, kaž pisaja, wulke nabožne hibanjo w Ruskej a Pólskej wupłodžił, a to wróćenjo wulkič cyrjodom zasy do katolskeje cyrkwyje. W ruskej Pólskej pščešćupuja chcyće hromady orthodoxnych (pramjewěrnych, tak mjenuja jo ruscy schimatičjojo abo wot katolskeje cyrkwyje džěleni ruscy katolikičjojo) zasy ke katolskeje měrie abo do katolskeje cyrkwyje, kotřiž buchu dotal pščež rusku intolerancu (njeznjezliwosć) k orthodoxnej měrie pščinuzowani. Tež unirowani Rutenowje (to su ž katolskeje cyrkwyje zjedno- czeni), kotřiž pak buchu často ž mocu a pod šajnym protestowanjom do ruskeje orthodoxnej cyrkwyje pšchinuženi, pšchimbroczeja jo nětko hjez zadžěmkow ke katolskeje cyrkwi. Wodobne hibanjo je w Litawskej a Livlandže.

Samo tež w pruskej Pólskej je tamne z mocu wufonjane wotrodźenstwo Polakow z pomocu protestantizma, kaž najnowšće powěsće zjewja; w Melauskim wotřeju wufutrowało, zo nadobó wulka čzjěda, na 20 000 Polakow, z evang.-luth. krajneje cyrkwy dla zawjedženja němstich Božich słužbow město dotahnych pólskich wustupi. W Brombergskim wotřeju je tohorunja 15 000 Polakow dla tajtoho snadneho habanja bohotaj němstich cyrkow wobzamkło.

(„Reiz. Ludowy časopis“, Warnsdorf.)

Žorty.

Hanjenjo. (Jaty, kiž svojoho něhdušoho prawiznika a zakitarja w khlódže nadeńdže): „Ah, tež wy tudy, knjez ufkota; wy drje sće sebie sam zakitował?“ („Młodosć.“)

Należności naszego towarzystwa.

Sobustawy na l6to 1905: kk. 500.—506. z Jawory: Madlena Zarjenkowa, Marija Waurichowa, Madlena Krawcikowa, Haŋza Jakubašowa, Mikławš Raab, Jakub Bryl, Jakub Hainš, 507, 508. z Budyšina: Jan Pawluš, M. Grólmusowa, Jakub Lawkus.

Sobustawy na lęto 1904: kk. 782. M. Grólmusowa z Budyšina.

Za terciarow: Zmireła je sotra Rbata Glawšćec (Margarethja Cordula) z Róžanta.

Přeprošeno. „Katholska Bjesada“ w Jaseńcy budže jutře njedźelu 28. meje kralowy narodny dzeń z dźiwadłom a balom w Handrikec hosćencu w Jaseńcy swječić. Započatk w 5 hodź. po-połdnju. K tutomu přeprošuje wšitkich, kotřiž hewak k nam přikhadžeja, **předsydstwo.** [78]

„Meja“ w Radworju přeprošuje wšitkich na zabawny wječor 4. junija. Pódlu rjanych **spěwow** budžetey najnowšej hrje: „Čestny bóńk“ a „Serbske brašćenje“ poskičenej, tohorunja žortaj: „Maćij Piskor“ a „Spěw kurjerjow“.

Započetak $\frac{1}{2}$ 8 hodžin we „Wjesnej korčmje“.

Zrěčniwoho, energiskoho a spuščomnoho muža, kotryž tež
 ratařstwo rozymi, pyta jako pučowacoho předawarja za maz a
 wolijowe twory en gros **A. Pittner,**

80] w Budyšinje, Lessingowa dróha 5.

Łziszcz Smolewec Inibicyszczetnje w Serbskim Domje w Budyschinje.

Katolski Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z križ-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w kuihafni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěstki plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farań w Budyšinje.

Cisło 22.

3. junija 1905.

Lětnik 43.

Holdowanjo Serbow

Joho Majestosći kralej Friedrichaj Augustej.

Z wutrobnej radoscy su Serbja 29. a 30. meje 1905 witali swojoho krala w serbskej Łužicy. Hdyž bě w Tonbergu (Njebjelčicy), klóštrje (Wotrow a Róžant), w Khróšćicach (Kalbicy) a na Łužančich namjezach (Baczoń) jomu hołdowała katolska serbska Łužica, hołdowachu jomu w Bóšćicach a Njesmaczidle ewangelscy Serbja. A hdyž nimo Radworja kralowje čah jědźesche, postrowi na dwórnišću Jeho Majestosć Radwořta wosada. Wo wšěm tym drje nadrobnjšćich powěsći do „Katolskeho Posola“ hišće dōstanjemy. Tu chcemy wopomnić a do serbskeje tróniki zapisać officielne hołdowanjo cyłoho Serbowstwa w Budyšinje.

Budyšin bě so do woprawdže krasneje pychi wšchón zawalił. Wšcho so zelenjesche po wšěch dróbach z pletwami, wěncami, brěpczkami a šmrcězkami a so pisanjesche z korchowjemi w sakskich, lužiskich a němšćich barbach. Serbske korchowje so zmahowachu ze „Serbskeho Doma“, na tachantstwo, na katolskej serbskej cyrkwi a farje. Hewak njeismy serbskeje korchowje widželi na žanym domje. A tola mamy tu mnohich Serbow, kotřiž maja swoju třežu. Njemóhli so tež čzi postarać z najmjenšcha za wchichod wo serbsku korchoj, kotrejež barby tak lubje wóčžo woskhowjeja? Abo njeje so wšěm wulcy spodobal našch krasny „Serbski Dom“? Z njoho zmahowaschtej so wosrjedź druhich dwě wulkej serbskej korchowi, a joho sředžizna, tak rjec doma wutroba, bě z draperiju w narodnych

barbach pšychnje wopasana. Z balkona 3. posfhoda wisasche brohotny tepich z kralowski woponom. Nad nim wupinaschtej so pismikaj F. A. z trónu, z elektrifikimi lampkami wusadzanej a wot zelenych schtomikow wobdatej. Na balkonie 2. posfhoda stojesche wošredź zeleneje pschi bůsta krala. Dwójcy bę chły dom wupasany ze zelenej girlandu, t čzomuž bę na 300 metrow pletwy trěbne. Do zelenych wobkufow bęchu zapleczene jětle w serbskich, łuzickich a saskich barbach. Pšched sřjedźnymi durjemi bęsche natwarjeny baldachin, z korhojczkami pšycheny a znutřka wobczehnjeny z płatom módrým, čterwjennym a bęhm. Kopa brězyczkow na khódniku dom wobrubjesche. To bęsche wopravdže krasny napohlad, wosebje tež pónđzělu wječor pšchi wobswětlenju. 1300 swěczkow so w našchim domje swěczesche!

Tak dha bęhmny našch dom wupšychili nanajrjeńscho, zo bychmy tu pšched nim, pšched našchim wiđzomnym sřjedźischezom dostojnje powitali našchoho lubowanoho krala. Maczica Serbska bę t tomu holdowanju pšcheprošła nasche čestne družki a spřócniwe maczerje, zo bychu pšchisłšte w narodnej psyche, bę pšcheprošła serbske towarštwu, zo bychu kóžde dweju zastupjerjom póskale, bę pšcheprošła tež čzřjódku našchich řichžerjom. A to nic podarmo. Mimo 40 sobustawow Maczichy Serbskeje zhromadžichu so wokolo baldachina 62 zastupjerjo 30 serbskich towarštwow. Šchtyři towarštwu bęchu póskale swoju korhoj. Ruřowski kafino, „Katholřka Bjesada“ w Radworju, „Zednota“ w Řhróřczicach a „Katholřka Bjesada“ w Ralbicach. Nim budž wosebity džat! Dale bęchu zastupjene: towarštwu serbskich buřow w Řhróřczicach, w Běřšecach, w Ralbicach, w Mařym Bjeltowje, w Butecach, w Rařecach, w Řhwacžicach a w Minakale; nalutowańnje: Radwořska, Butečzanřka, Mařesčezanřka, Bačzonřka, Ralbiczanřka a Mařo-Bjeltowřka; spěwańřke towarštwu: w Bačzonju, w Radworju („Meja“), w Ralbicach („Lilija“), w Budyschinje („Zednota“), w Rařecach („Lipa“); dale: „Zjednoczenje katholřkich wučerjom w ř. Ř. Ř.“, serbske towarštwu w Butecach, w Řhwacžicach, Budyschřka „Bjesada“; towarštwu serbskich koleřarjom w Radworju. Sařeńczanřske kafino a towarštwu řnježnow w Radworju. Čžestnych družkow bę jich pšchisłšo 125, a to 85 katholřkich a 40 ewangelřkich z Budyschina, z Wotrowa, z Rařšec, z Radworja, z Čžěřšec, z Róžanta, ze Sernjan, ze Zžzerje, z Pařłowa, z Bačzonja, z Pozdec, z Čžornec, z Banec, z Butołczic, z Řhróřczic, z Wotřlec, z Lejna, z Radworja, z Řonjec, z Čžemjerc, z Ralbic, z Řhelna, z Bronja, ze Štróžřisčezka, z Kamjenjeje, z Běřšec, z Borschic, z Kratec, z Butec, ze Šřhanec, z Delnjoho Ğunjowa, z Ğornjoho Ğunjowa, z Bjelecžina, z Bolborc, z Ğodžija, z Řhwacžic, z Barta, z Čžornjowa, z Bloařšec, z Řeichneje atd. Rónřkich w řwańnej psyche bę pšchisłšo 56 katholřkich a 44 ewangelřkich, z wjetřcha z runje mjenowaných řřow a dale z Mařesčec, z Rařec, z Ğrodžřisčezka, z Měřkowa, z Lutowczka, z Řhařowa a z Boranec. Tež řřjoch brařštow mějachmy wjeřele powitač: z Měřkowa, z Řhwacžic, z Barta. Łubych řichžerjom nalicžichmy 24, 12 z Bačzonřskeje, 6 z Radwořřskeje a 6 z Budyschřskeje wofady. Tak dha stojachmy 354 pšched našchim domom wobdaczi wot mulfesje řřty, tež z wjetřcha serbskoho ludu, zo bychmy powitali krala. 5 mjeńřchinow po 11 hodž, mějesche po programje t nam dóńč. Šchtwóřč na jědnacze so pocžinachmy grupěřowacž. Tu nadobo řěka: Kral pšchijěđže řchtwóřč hodžiny prjedy. Řěto řhěřse. A hlej! 8 mjeńřchinow po na poř 11 hodž. zaržachu Ławřske pšchisłřny wot myřřanja ludu, kotřehož bęchu tu řřacy a řřacy. Wóž zařta pšched Serbskim Domom. Kral zěřkóžzi z woža wot Serbow

z mócnym „šlawa“ witany, a z pschewodnistwom stupi pod baldachin. Tu stojesche pschedybstwo a wubjerł Maczicy Serbskeje. Družki w rjany mčencu baldachin wobstupichu, tak zo Toho Majestoscź stojesche wosrjedź Serbow. W mjenje cyłoho naroda powita krala pschedynda Maczicy Serbskeje, knjez šarať Rščižan z Šodžija, z tymile šlowami:

„Najhnadnishi a najmócnishi kralo a knježe! Pšched tutym swojim serbskim domom, kiž ma to napismo: „Bohu ł čjesčzi a Serbam ł mužičtu;“ a kiž z tym swój idealny nadawł zjewja, psched tutym domom, za kotrohož twar je tež Wašcha Majestoscź z wulim darom rjany twarski kamjeń woprowała, smy tu my, šastupjerjo Serbow wobeju wěrywuznacžow, wschěch šlawow a wsow, wot kromow našchich rjanych Łužischich horow sem hač ł lěšam a hatam nižiny, zhromadženi, a prošymy Wašchu Majestoscź, našče hołdowanjo miłosćiwje pschijecź. Šdnž Wašcha Majestoscź loni nazymu serbskej deputaciji bliski wopyt Łužicy zjewi a hdnž bu to mjez nami znate, dha so tu wschudžom wschitcy zawjeselichu a tuto wjesele došahasche hač do najnižšcheje kšěžki najdalscheje wjeski, a džensa našče wutroby wyskaju, hdnž mamy to wulke zbože, swojoho krala w swojej šrjedžiznje witacź. A tak mohło to hinať byč! Wonkach na našchich wot wótcow namrětych honach so nětko wscho zeleni a wscho kčěje, ale tak je tež pod dotholětnym woprawdže wótcowski kralowanjom Wettinskoho doma začčěła kweťka lubosče ł našchomu kralowski domej we wutrobach wschěch poddanow, je začčěła lubosč tež ł Wašchej kralowskej Majestosczi. A tuta lubosč nas wuczi, psched Wašchu Majestoscź swoje pschecza pschinjesč. Našče pschecza pať su próštny wěrjacny wutrobow. Tak je to zrozemič, hdnž my džensa wschě swoje začčucza za Wašchu Majestoscź do toho pschecza položimy: Bóh žohnuj Wašcheje Majestoscze kralowanjo, Bóh zdžerč Wašchu kralowski wutrobu tež na dalsche pschilhilenu ł nam Serbam, kotrychž šwěra łe kralowski domej kaž škala njepowalna zawoštanje. Bóh žohnuj našchoho luboho krala a joho cyły kralowski dom w bohatej měrje!“

Na to pschepoda džowczička knjeza notara Cyža jako serbska družka kralej krasny r ó ž o w y k w ě č ě l w serbskej rěči prajicy:

Do Serbskoho Domu, kralo, nam witaj
A z woblicžow našče wjeselo čžitaj!
Njech serbskeje šwěry a lubosče šwědki
Su ze serbskej zahrody tele Čži kweťki!

Rwěčel mějesche atlasowu šeklu z napismom:

„Bóh žohnuj našchoho lubowanoho krala a cyły kralowski dom!“

Rščižanec družka z Šodžija pať pschepoda kralej album z wobrazami Serbskoho Doma a museja tež ze serbskimi šlowami:

Čže, luby kralo, powitamy
Pšched Serbskim Domom z radošču,
A wobraz doma Tebi damy,
Z nim pať tež swoju wutrobu:
Kaž tutoh' doma murje twjerde su,
Tak šteja Serbjo ł Tebi ze šwěru!

Kral so widžomnje radowasche a wjeselesche. „Wjeselu so jara“, tak něhdže prajesche, „zo sym tež serbsku Łužicu mohł wopytacź a zo mje tež tu,

wosrjedź Serbow, w Budyščinje, Serbja postrowjeja. Dawno a derje znata je mi jich swěra a jich wótczińske zmyslenjo. Tež wčoraj sym so wjeselił na jich wutrobnych witanju. Chcych džen jim swoju pschihilnosć pokazac, zo pschjedźech jich wšy. Wě to rjenje. Wosebje w Khróšćicach bě jara rjenje." Šdnyž dale zhoni, zo je tu zastupjenych 30 serbskich towarštwow, so wjesele džiwašce: „To sebi njebych myslil, zo macže telko towarštwow.“ Šdnyž zhoni zo je pschedyda farať w Hodžiu, džesche, „zo je tam na manevrach wjacj křóć był, ale zo tam njeje tať rjaneje žónsteje drašty widžal kaž tu“. A wobhladowašce sebi nadrobno našch narodnu pychu. Da sebi rozkłašć rozdžěl mjez draštu katholickeje a ewangeliskeje žony. Jara spodobasche so jomu tež družča drašta knježny Njenczec z Wjeleczina. Tež Zobic družčiczy z Čornjowa da sebi pscheditajic. Wjeselešce so tež nad rjany mišchizerjemi. Wobtrucešce z nowa, zo je so jomu mjez nami jara lubilo. Rozžohnowa so z nami hišće raz za wšcho so podžatowawšy a — wotjědže. Nášcha sława joho pschewdžesche. —

Nášche družki a žony dóstachu wot Maczicy w fali nětko kofej a tyfancy. Dwojcy so šala, kotraž wšchał njeje hišće cyle hotowa, z nimi napjelni. Šdnyž bě so hołdowanški čas minyl, kajtohož Budyšchin hišće zawěšće ženje njeje wobhladał — tež 19 našchich křchizerjow so pschi nim wobdžěl, kotřich buchn, wosebje cži z kóstkachy gratom, wšchudžom z wulkim spodobanjom witani — podachmy so na 300 ł žhromadneje hošćinje do „Wěščansteje zahrody“. Tu munjeje přenju sławu S. Schewczil kralej: „Smjećimny tu kwas. Brašcha a z dobom kwasna macž je našcha Maczica Serbica. A njewěsta? To je našcha luba serbska Łuzica, kotraž je so džensa z nowa zwěrowata ze swojim kralowškim domom, z lubowanym nawoženj, našchim kralom Friedrichom Augustom. Jomu sława!“ Wuspěwa so hymna: Krala Bóh požohnuj. Druhu sławu munjeje knjez farať Rubica družkam a žonam. Tu pschizamny so spěw ł jich česćži. Knjez senior Štala sławješce serbske towarštwow, w zastupjerjach džensa pschitomne, a z cyla serbske žhromadne zmyslenjo. Wuspěwa so: „Hišće Serbstwo“. Knjez kanonik farať Herrmann munjeje sławu knjezomaj rěcznikaj Čyzej a tachantstomu předarjej Schewczikej, kotraž štaj z wjele hary a prócy wšcho tať rjenje pschihotowaloj. Knjez farať Domascha spominašce we swojej wótczińskej rěči na njeboh krala Žurija, žłowasche so potom na złote słowa nětczišchoho krala, zo wóstanje Serbam swěrný a napominašce lud ł wěry sebi samomu. Knjez administrator Andricki sławješce našchich rjanych lubych křchizerjow, knjez kubler Króna wjednikow luda a student Wryl hišće raz krala jako protektora Serbow. Knjez dr. Mufa běšce našchej žhromadźiznje pschipóšal telegram. Sobustawy Budyšckje „Zednoty“ pscheditajichu po hošćinje rjanu hru: „Džiwja Šilža“ a žnějachu z wuštojnym hracžom wulku sławu. Sich škónčny spěw: „Šdže statof mój“ žhromadźizna z wulkej zahorjenosću sobu spěwasche. Šim, knježnomaj Hajnec a Rychtarjec a knjezomaj Šejdušch a Hajnje, budž tež tu hišće wuprajemy wutrobny džal. Pschi telko a tať rjany duchownym wóšchwěnjenu so trochu na to pozabu, zo wóšchwěnjeno za hłódný a lačný žódf njebě cyle spokojaće — kaž wšchał to pschi tajkim hoberškim wobjedže w městach ženje wjele hinať njeje. Njenje tola běšce. A tež musej, kotraž so po hošćinje wobhladowasche, so wšchěm jara lubješce. Njech ta paša swěrný a luboćže ke kralej a paša serbskeje wzajomnosće, kotraž so 30. meje w Budyščinje w tajkim blyšću frintotašce, tola ženje njezerzawi! —

Wopyt Joho Majestoscze krala Friedricha Augusta w Budyschinje.

Prëni dzeń.

Woczałowany dzeń wopyta Joho Majestoscze naschoho krala męsta Budyschina bę pórńdżelu 29. meje zesłhadźal. Wulgotne pschihoty bęchu so wukonjale. Wschitko wopisacź je nam njemóžne, to dyrbi cźłowjet sam widźecź. Wnohe cześne wrota, njelicžomne wěncy, korchowje wschěch družinow, wupyschene wulke wustajenske wołna z postawami krala wschěch wulkoścżow, wobdate z rostlinami a kwětkami, cych Budyschin pschewobrocžany, wosebje te dróhi, po kotrchyž męjelšče kral jęcź, kaź jena wulka „via triumphalis“, dohycześka dróha, wzjemwjejo zjawnje, kať je sebi kral wutrobny wschitkich dobył. Z pukotacej wutrobu woczałowasche tať kóždy popołdnju $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$, hdy kral do Budyschina zastupi. Z małym zapozdženjom bę stóncznje cžah dołhwatał. Nadoho 13 mjeńschinow po $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$ zazwonichu zwonny wulkeje Pětroweje cyrkwyje a hnydom so pschizamknychu zwonny wschěch druhich cyrkwjow. — Kral tu bę! — Spodźiwnje zapischija tajki woczałowany wołomit wutrobny. Nadošne hibany dže po cychm męcze, wosebity cžah dojědže hač na dwórnišcžy. Tu bęchu so wschitych wysocy zastojnicy męsta ł powitanju zhromadźili, z woještwa generalmajor z Laffert, potom wokrzejny hejtmann, hamtski hejtmann, wyschšchi męščanošta ze swojim stabom, teź knjez biskop a scholastikus schulski radźiczel Löbmann bęschaj ł tomu pscheproschenaj. — Joho Majestoscź kral bę we wulkej generalškej uniformje a męjelšče paš a rjad rucžaneje króny. Joho pschewodžachu sobu z Drježdžann wyschšchi dohladowať kralowskich hróždi (Oberstallmstr.) z Haugl, excellenc general a la suite generalmajor z Altrođ a ordonancny officer wyschł Richter. Kral pschijimasche najprjedy pschizjewjenje tudomnoho brigadekommandeura generalmajora z Laffert a powita wschěch tu ženžennyh wyschšch knjezow. Džowka wyschšchoho męščanošty powita krala we wjazanej rěczi pschepodawšchi jomu richel rōžow. Pucź z perona hač na dwórnišcžywe namęsto bę wobstupjenny z knježnami w bęlych draštach. Stupiwšchi na dwórnišcžywe pschewmęstno, wotkroczi frontu cześneje kompanije, kotraž potom z paradestupom nimo njoho cžehnjesche. Potom poda so kral ł woještlim towaštstwam, kotrchyž bę so tu na 49 zesłcho z 45 korchowjemi a pschez 11000 muži; wjednik bę tu wyschł krajneje wobory Klemm. Kral wotkroczi teź tu frontu a wuznamjeni wjacore sobustawy z pschecželnymi stowami.

Cžah do męsta a powitanja.

Na to bę swjatocžny cžah do męsta samoho. W rjanym gala-wozu ze schyrjomi konimi a psched wozom por jęcharjow jědžesche kral, wschě zwonny na wěžach cyrkwjow zwonjachu, ihly ludu jomu ze zahorjenosczu a z wjeselosczu pschimołachu a tať dojědže hač ł radnich, hdyčez joho nętko w radžinym šalu wyschšchi męščanošta w mjenje męsta Budyschina swjatocžnje witašche a jomu potom w drohotnym pošalu powitanški pschipitk męsta pošiczi.

W swojej wotmołwje wuzna kral, zo je stajnje z wosebitej lubosczu ł Łužich pschimišny był, kať je tu hižo prjedy cžasto pschewymał a pschiležnoscz męł widźecź, tajki duschny a luby lud tu bydli. Teź prajesche, zo drje tu Budyschin jako jeničke provincialne hłowne męsto stoi, kotrež w naschym wótcnym kraju tole mjeno wopravdže zasłuzi. „Wjeselu so“, džesche kral,

Bo pschēbstajenju pschitomnych knježich džěšche kral pšēchi do hłowneje Pětroweje cyrkwi, a to najprjedy do lutheriskoho džěła, hdžēž bu wot pastora primaria Węzi powitany, kotryž wosebje tež na to spomni, zo je pod knježstwom Wetinskich w našchim kraju knježila swoboda we wěrywuznaczu a konfessionalny měr, za cžož je tež runje tale domcyrkej žiwe znamjo! W cyrkwi samej powitachu joho pschi zastupje mōcne žwuki pschczelow a krasny spěw cyrkwiniskoho spěwaŕiskoho towarstwa. Bo wopytanju lutheriskoho džěła poda jo kral hnydom do katholskoho, hdžēž bu wot najdosťojnišchoho knjeza biskopa dr. theol. Sulczanskoho z duchownstwom powitany a k wulkomu wołtarjej domjedženy. Ćacilijanške towarstwo „Domchor“ wuspěwa rjany spěw (ze 96. psalma). Hdžž bē so kral tu flecžo pomodlił, mējšche knjez biskop scžěhomacu narěčž: „W Božej rucy stoi knježstwo jenoho kraja, wōn zbudžuje w prawym czaŕu křmanoho knježerja. Tute słowa mudroho Siracha wobwěrnoscza so jainje we wažnych podawkach našchoho luboho wōtnoho kraja w nowišchim czaŕu. Boža wschohomōcna ruka wotwjedže našchoho wysocyčscžomnoho krala Surija ze zemiskoho kralowskoho trōna, zo by jomu za joho cžěžke bēdženja a ze spodžiwnyh podacžom znjeŕene pruhowanja njebiestu trōnu darika. Zaŕama wschohomōcna ruka Boža zbudži krajej křmanoho knježerja, kotryž nanomu njewultawacu pilnosčž a horliwoscž herbwa a wukonja. Tule staroscžiwoscž wno zbožo ludu je wašču kralowstu Majestoscž džęnja do našcheje lubowaneje Łužicy njedla, zo by jeje dobrych a swěrných wobydlerjow z jich, na stawizništim zakladže zadnjemyi samotnosčžemi pokornje powitala a jich wěrne hołdowanja hnadnje pschijimala. Na wuloscži zwonkownych wopokazmow njemōža so jednore wř kraja, pschēž kotrež je wašču kralowsta Majestoscž džęnja jěla, njemōže so samo hłowne mēsto markhrabinstwa z kralowstej residencu mēricž, ale z woporniwoscžu, z luboscžu k wōtnomu krajej a w kralowswěre mōža so dobri Łužicęnjō ze wschēmi poddanami Wascheje Majestoscže wuběhomacž. W tutej hłownej cyrkwi cyleje provincy, spodžiwnyh wysokim domje, w kotrymž je so wašču Majestoscž krajej wschēch kralow ponižnje modliła, budžemy so stajnje modlicž, zo by Boža najmuđbrišča ruka, w kotrežž je knježstwo nad kōždym krajom, wašču Majestoscž njedla po puczu sprawnoscže a swěrnoho dopjelńjenja cžěžkich, zamołńjenja polnych winowatosčžow k cžasnomu a wěcžnomu zbožu, budžemy so stajnje modlicž, »Krala Bōh požohnuj, zbožo z nim wobradžu!« — Słuboko pohnuty da kral knjezej biskopej ruku, kotryž joho nētk zaŕy z duchownstwom hacž k durjam domjedže. Snydom wot duri bēchu holcy tachantskeje šchule w swojich rjanyh bēnych draŕtach zestupane jako spalier hacž na hrodowistu drohu, mjez nimi tež mnohe serbiske šchuleŕki jako družki zhotowane. Pschi wustupjenju z cyrkwi pschepoda krajej Marija Domšhec z Bozantec z pschihodnymi słowami rōžowy bufet, z kotrežž kral tež so k nej křilejo a luboznje imějo nēfotre słowa porěčža. Potom pať džěšche pšēchi do krajnostawiskoho domu, mjez tym zo jomu džěczi a syky ludu radoštnje pschis- wyskachu a z wōtnow křěžow pschimjetowachu jomu hromady krasnych kwětkow.

[illegible]

Pschi zastupje do krajnostawskojo domu powita joho grabja z Lippe a joho tu f pscheytkej pscheprosh, shtož kral pschija a so na to na nětotry čas do jomu pschihotowanoho bydlenja poda. W 5 hodž. jědželche kral f wotrjesnomu hejtmanej ze Schlieben na čzaj. Wot tud pak jědželche potom na wopyt tachantstwa, wězo po wschěch dróhach najhorliwšcho powitany.

Wopyt Joho Majestoscje na tachantstwie.

Do programa swjatocžnosćow běšče tež wopyt krala pola najdosťojnišchoho snjeza dr. theol. Eusežanškoho pschijaty.

Za hołdowanstu swjatocžnosć cyłoho města powšchitkownje a za wopyt Joho Majestoscje na tachantstwie wosebje bě so tachantstwo wulotnje wupshchiko.

W tachantскеj cyrkwi bě wulki woltať z lawrjencowymi shtomami a hobrkimi palmami krasnje pshcheny. Psched woltarjom stojesche lawka z četwjennym somotom wodžeta.

Puč z cyrkwie, t. r. po cytkej froncze tachantskich khezow wot scholastitata hacť f Weidemanec khez, běšče woprawdžita via triumphalis. Z wobaju bokow stojachu mnohe wysoke běke sčezory ze zelenymi pletwami wobwite a mjez sobu po dohłoczi a přěki kaž z wulkimi wšachymi zelenymi wobkufami zwjazane. Wosebje shtyri stołpy srjedz tachantstwa, cyrkwie a staroho seminara běchu rjenje pshchene a z mjeńschimi je wobdawacymi stołpami wobrubjene. Tež tele stołpy běchu z mócnymi pletwami na kščiž zwjazane, kotrej runje na kščižowanju wulka zelena króna pshchesche. Nad wrotami tachantstwa bě zelene wobwite a z por stow elektriskimi lampkami posadžane kralowe mjeno F A, nad nim krasna króna a po bokomaj dwě hwěždže. Do wscho so potom wječzor swěčesche, shtož wofuzłacy napohlad posćicjesche. Po cnytm puču běchu mejfi (schmřeczi a brězpeczi) zestajane.

Tachantški dwór bě kaž do lěsa pschewobrocženy. Rokwotoło wjetšchoho džela dwora stojachu sčezory kaž wonka a mejfi. Na wschittich sčezorach wonka a nultsa so korchowe zmahowachu w šakskich, kužiškich, serbskich, bamžowych a němškich barbach. Psched durjemi, z kotrymž mějesche Joho Majestoscž zastupicž, běchu hordozne čestne wrota natwarjene: Dwaj mócnaj sčerokej stołpaj běkeje barby z pletwami wobwitať a krónowanaj z wulkimaj pozłocenymaj wasomaj z płomjenjemi. Nad bělym wobwěncowanym wobkufom, kotryž stołpaj wjazasche, stojesche wulka zelenoběla króna. Tež durje same běchu wobwěncowane, nad nimi bě kralowski šakski wopon pschicžinjeny.

Joho Majestoscž pschijědže wot wotrjesneho hejtmana krótko do 6 hodž. do tachantškojo dwora. Pschi durjach krala najdosťojnišchi snjez biskop powita a swoju radość nad tak čestnym a miłosćiwym wopytom wupraji. W hornjej přenjeť stwi běchu tachantscy duchowni a tachantscy zastojnicy, tež wschitch hajncy zhromadženi. Šdruž bě snjez biskop pschitomnych pschedstajč, podachu so kral ze swojim pschewodništwom a duchowni do wulkeje šale, hđžež běchu drohotne cyrkwine sudowja a nělotre wosebje zajimawe a drohotne wuschiwanja z cyrkwie wustajene, tež dwoje prastare pergamentowe antifonarium z knihownje wupoženc. Šdruž bě kral sebi ze zajimanjom nělotre wěcy wobhladať, podachu so wschitch do dweju zadnjeju stwow, hđžež so Joho Majestoscž z snjezom biskopom a wschelakimi snježimi lubosćiwje rozmnožesche. Tež schlenčku wina dobrocžiwje pschija.

Něhdže poł hodžiny kral na tachantstwoje pschebu, potom so ze swojimi knježimi pśěchi do krajnostawskocho domu poda, hdžež běchu Łužiske krajne stawy na 7 hodž. wulku hosćinu pschihotowate.

Wjeczor přerjeho dnja. Wobswětlenjo města Budyšina.

Po 7 hodžinach bě w krajnostawskim domje wulka hosćina, kotruž bě rycerstwo Hornjeje Łužicy kralej pschihotowalo, a pschi kotrež jomu wosebje rycerstwo holdowasche. Hdž pak so wjeczorna cžemnosć a pomaklu nócna cžma nad městom wupšestrije, započinašche so wobswětlenjo města. Tesame dokladnje wopisac, je wězo njemóžna wěc. Tajke něšto dyrbi cžłowjeł widžec. Město, wosebje srjedžizna tohosamoho stojasche kaž w lutyh swětle. Srimotace pschimołanjo $\frac{1}{2}$ 10 hodž. wozjewjasche pschihad krala, kotruž z cžrjódnu knjezow wobdaty nětk w hufarskej uniformje wot krajnostawskocho domu džěsche do kupnicy. Grodomska dróha so blyšcžesche w elektriskim swětle, wosebje krasny bě tu krajnostawski dom. Mimo tachantstwa pschihchedschi, so kral hišcže jónu wobhladowasche na tamne wumjelske, hižo wopisane wobswětlenjo. Kral pschińdže hacž na hlowne torhošcžo, wjele tysacow su tu zhromadženi, hlowna pschi hlownje stoji, njewuprajne wysłanjo schumi po torhošcžu a bližichich drohach. Radnica, kupnica a wschě pódłanske kžěže torhošcžsja stoja we wohnju illuminacije. Gobreke mjena, hwězdy atd. so tu swěcža a blyšcža. Kral pschińdže do kupnicy, hdžež běchu so najwosebnišchi knježa města zhromadžili. Kral wustupi na balkon a hnydom tež pschicžahny wulkotny cžah wučomcow wyschichich schulow, na 600 z faklemi a sylnej hubžbu na cžole. Jomu scžěhuja wjacore spěwatke towaštwa z 200 pisanyh lampijonami. Započinašche so wulka serenada, wobstojaca z mnoho spěwow. Wyhichich wučer Schellschmidt mějasche zahorjacu narěcž, w nej wosebje holdujo kralej w mjenje spěwarjow. Čhle torhošcžsja stoji kaž w lutyh wohnju. Wěža radnicy płomjeni so w cžetwjentym bengaliskim swětle. Z tysacorych schijow klicžki sakska hymna. Kral porucžzi zarjadowarjow tohole wulkotnoho holdowanja t sebi, a wupraji jim swój džak a dasche tež wschěm wobdželerjam prajicž, kał jara je joho tole zwjefeliło. W 11. hodž. wróći so kral zas do krajnostawskocho domu, zo by tam pschenocowal a so poshlul za štrapacy pschichodnoho dnja. Město pak njepschićińdže hišcže tak kžětsje t měrej, hacž pschez poł nočy so hišcže cžrjódny po hasach hibeču, cžasto zasj wunjesujo kralej sławu, abo pak saksku hymnu spěwajo. Městno, hdžež buchu potom fakle na hromadu mjetane, ma pschichodnje rěfacz „Kralowe Friedrichowe Augustowe naměsto“! Zaměrnó wulkotny bě to džei za krala a za město Budyšin. (Stónčenjo pschichodnje.

Serbšcy hosćo w Prahy.

Stowěžata złota Praha, hlowne město kralestwa Cžěskocho, pschez kotrež so Woltawa wije wokoło skalnatych horow a kupy, zahrody a winicy poj, byma z wopravdžitym srjedžišcžom wschoho słowjaniskocho swěta, a dla swojoho krasnoho položnja „sewjerna Roma“ mjenowana, smě so Praha w mnohim nastupanju wěčnomu městej pschirunacž. Wosebje pak wuzwoleja sebi pučowarjo z dalokich a cuzych krajow tole srjedžišcžsja, dla joho njelicžomnych historiskich pomnikow za swój zaměr.

Čhle wosebity raz nabywa Praha w meji na swj. Sana Nepomuckoho, a w septembrow na swj. Wjacława. W tychle dnjach křwataju cžěscy krajenjo ze (Potracžowanjo w pschilozhy.)

Příloha ke „Katholskomu Posolej“ č. 22.

3. junija 1905.

wšech štron kralestwa a tež z dalšich kónčinow kraja do jich „matičky“, kaž z česčownosću swoju kralowšću Prahu mjenuja, zo bychu tu na swjatych městnach někotre zbožowne dny pschežiwili, kaž džěn je tole pobožne pucžowanjo w procesijach tež pola našchoho serbskoho luda z pětnym waschujom.

Čěšća pak wuwitachmy tež w dnjach Swjato-Sanskich swojich krajanow z Łužich, kiž w malej čerjódce t nam do Prahi pschijědžechu. Čim mjeńšcha horštki jich bě, čim wjetšcha bě lubosć a pschečelnosć, z kotrejž pschindže so jim tudy powščitkownje napšecžo. A zawěsće budža na tole pschebywanjo w złotej Prazh ččas žiwjenja spominacž, tak rjany ččas su tu pschežiwili! — Štyri swjatocžnych dnjow hospodowasche Praha swojich serbskich wopytowarjow a kóždy wosebje bě za nich woprawdžity swjedžen. Sobotu hnydom duch z dwórnišcža witašche jich kněz Forman, dobry pschečel našchich Serbow a Łazowši sřadžowanat, a posćiczi so jim za wjedniša pschi rozhladomanju po kralowskim hlownym měsće. Dale bě so tež lubosćiwje wo pschistup t wšelakim sřadnosćam — wurjadnje w tom času jenož t zawohladanju — postarał a poda serbskim hosćom zastupue listki, postajiwšchi program za pschichodne dny. Po zasřyhlenju w swojich kwartěrach nastupi našcha čerjódka pucž na Jofin. Tudy wotněwasche „Akademišči Wotrjad Narodneje Jednoty Semjero-čěšteje“ III. Majales, to je narodnostny swjedžen, lěšća t wopomnjecž 20-lětnoho wobstacža tohole zjednocženstwa wuhotowanj.

Narodna Jednota Semjercžěšća — bywaju wschał hišcže druhe stowarščenja ze samym zaměrom, kaž na psch. M. S. Poschumawšća, abo Macžica Schulsta atd. — wufonja plóдне džělo w dobrych stutkach z tym, zo zběra po cyłym narodže pjenježne sřědky a potom z tajsim kapitalom hospodaricž pomha čěškim krajanam, kiž na pomjezach dyrbja žiwi byčž a w swobodstwie ze zamožicžiwšimi Němcami maju sebi čezžo zachowacž swój narodnostny žiwjoł a čěšte džěczi swojomu narodu. Hđžež stat njemóže a nohce za čěšte džěczi schule twaricž, budž to ludowe abo měsćanške haj sředžne, tam sebi Čech ze swojoho narodnoho kapitala natwari schule, domy, hospodastwa a ze swojimi sřědkami prćuje so wón, tomu šhudomu joho bėdne žiwjenje sčtož móžno polěpschicž. Tak džěla so jenomyslnje samo w najšhudšich poměrach tola pschech za postupom. Čech wostanje w kraju a swěru džerži so wóteneje pódy, doniž so to někat hóbži, a pschi tom wostanje tež swěrnj swojej narodnosći. Tohodla šhwataju tajke towaršstwa na pomoc wšěm čěškim mjeńščinam na pomjezach čěškich krajanow, a cyły narod posćicža t tomu džělu swoje dobrowólne pschinoschki, dokelž tu ma kóždy dobre porozemjenje za sprawnu narodnu wěc. Tak tež samo studenczi so t tajtomu zhromadnomu džělu pschitowascha. Tež akademich studowach su psched něšcto lětami založili swój akademiški wotrjad pschi Narodnej Jednocže Semjercžěštej a kóždołětnje wuhotuja tajki swjedžen t lěpschomu čěškich mjeńščin.

A tak dha běchu lěšća tež našchi Serbja swědch na tomle swjedženju „III. Majales“, hđžež je so jim tak wubjernje lubiło. Haj studentšči lud je wjesolny lud a wě radosć a jušt zbudžicž pola starych a mlodych — ale wšchón wuspěch je stajnje za dobru wěc! Tole Serbam t pschikladej!

Jenož wjesole woblicza, spěw a wustojnych hrajerjom hudźba! Kat impoſantny napohlad činja tola čile cyganjo, ſamo lučji pſchetworjeni ſtudenti, kiž w jich cyganskej koreciznje hudźa a juſtaju, kaž bychu ſwjećili kwas abo termiſchu. Albo tele orientaliſte knježnički zbadža jo byč z Turkowſkeje, zaſy druhe z naraſkich kónčin ſwěta, z Japaneſkeje, Činy abo z kuta pſchi Dunaju, hdyž cyganjo hromadže kucharja, a tola ſu to pyſkne „Pražſké ſleczinky“ ſobuſtutkowaſki pſchi „Damiſtim Wotrjedže“, kiž kaž piſane mjetelki wabja, ale jenož pjenjež z bypſata wabja za rjane měſti na pſchedaſi. Stónčnje wjeczor wotměwa ſo akademijska, to je wumjetelſki program, wumjedženy wot ſlawnych mowow, wirtuoſow, kaž je to hrajetka na huſle, wirtuoſka jendželſka Miſ Gileen D'Moore, abo ſpěwaſka a ſpěwač p. Kurzowa-Čzelatowſka a pan Pacowſky, abo kwartet lětnych rožkow tejžorſkeje Warſchawſkeje Filharmonije.

Pſchi tajke wjesolej zabawje miny ſo ſerbskim hoſčjom přeni džen na ſwjedženju „III. Majales“ we wulkich ſalach na Žofinſkej kupje. —

Mjedželu ſwjeczachu dopoſdnja na Božich ſlužbach, wopytawſchi nětore z naſchich rjanych cyrkwow, tajkich mamy tudy na wſchě 65. Wopoſdnju wopytachu pſchedſtajeſo „Gero“ w Narodnym Džiwadle, hdyž bě knjež direktor Čhuwrauz pſchez pſchedžela Žormana wſchēm tudychſim Serbam jhdadla na I. balkonie poſticiž, taž zo ſmy wſchitch hromadže wſchitko nanajlěpje wiželi. Z cyle wosebiče ſlawnym wuznamjenjenjom pač běſche za Serbow, zo pſchi tutej ſkladnoſczi autora ſamoho, Aloisa Žiraſka woſobinſcy woſlawichu, kiž bě z luboſczi k nam pſchijoſo. Wón je tole drama ze ſlawiznow poſobſkich Słowjanow, potajkim naſchich ſłowjanſkich přjedownikow, ſpiſač. Pſchispomnichmy jomu, taž je to zrudny podawč z naſcheje narodneje hiſtorije, a z wosebitymi ſłowami poſtrowi ſlawnoho knjeza ſchuſtkoho radžicžela w mjenje maleje horſtki lužicki hoſczi krajan Serbin. Wunjeſchmy jomu ſlawu za luboſcž, z kotrejž bě tutón kruč z taž žiwymi barbami čjiſteje měrnoſcže a wopravdžitoſcže naryſowač wſchu winu naſchoho narodnoho woſuda, a naſchim Słowjanam w činohře pſchedwjeđl ſtare rozkory a zwady, pſche kotrejž ſu wot wſchoho ſpoczatka ſłowjanſke narody a ludnoſcže mjez ſobu jo zničowate a zahubjate.

Tehdom drje by podarmo Žugoměr hrač Žudaſcha nad ſwojim ludom, hdyž jo jednaſche wo ſwobodu a njewotwiſnoſcž poſobſkich Słowjanow pſchedžiwio Němcam, by-li jenož tutón lud lěpje ſwojoho Želibora poſluhač, kiž jo nje-tajeſche, wſchēm hromadže raznje prawdu prajicž, tajkej pſcheradnikaj ſtaj Gero a Žugoměr. Ale woni 30 ſłowjanſcy knježerjo džeču ze ſlepej doměru do paſli němſtkoho marthrabje Gera, kiž da jich wſchěch pſchi hoſcziſnje zamordowacž, zo by ſebi z tajkim krawnym njefutkom pucže rubač k wulkomu mócnatſtwu, kiž chcyſche joho čzeſčelatomnoſcž a ſyna Sigfrida založicž, a joho ſčiničž krala naraſcheje marti a ſłowjanſke ludy joho wotrocžkom. A wſchitke joho plany a zaměry wuſtutkowa pod heſtom: z mjeczom a wohnjom kiſheſčanſtwo pola hiſcheje pohauſkich ſłowjanſkich ludnoſčžow zaſchčepicž. Ale Gerowe pſcheradnikſtwo njewotewri tutomu narodej hiſcheje močzi, ani potom nic, hdyž žhoniču, taž bě wón jich knježerjom jač hoſczi ſtóncomaw, a radſcho dawajche jo zaſlepicž wot judaſkſtkoho Žugoměra, Gerowoho pomocnika, kiž pytaſche ſwoju móč ſebicžiwje wobkručicž z cuzej namocu, a pſchež to domjeze ſwój ſłowjanſki narod tomu narodnoſtnomu woſudej, kiž ſmy tež my po naſchich přjedownikach namřeli a hiſcheje něšto wjac, ſtaze zwady a njepocžinki: njepſchežjenoſcž, zawiſč, njepopſchežjo a hidu ſobu, kiž jo čaſto doſčž nic jenož we wſchěch ſłowjanſkich narodach, ale wosebje tež w tom najmjeńſchim, tež pola naſ Serbow, zjemjuje. —

(Stónčenjo pſchichodnje.)

B Łužicy a Sakskeje.

3 Radworja. Šacžrunjež njějsmy mjele njeźel do časa wo tym pisali, smy tež toho kralowštu Majestotšč z na jězbje pschež Radwoť na tudomnym dwórnišćežu postrowili. A tomu běšće cyłe 150 metrow dołhe psched= dwórnišćežo (perron) z dołhimi ryntami brězow postajane. Zady nich pozběhowachu so na wysočich šćežoroch korhowje, wošrjedža 2 wulkej serbstej, po stronach mjeńšće satfke. (Němske korhowje my pschi powitanju satfstocho krala njewupowěšujemy.) Na tutym wupyschenym měštnje stojachu na nawječornym lóncu wyschće schulske rjadownje a spěwašte towaštivo, wošrjedža wojeřske towaštivo a Katholika Bjesada, wobej z korhowju, na narašćim lóncu kolejariske towaštivo a stóncznje towaštivo knježnjow, kotrohož sobustawy běchu jako družki zhotowane. Šdnyž kralowšti cžah wot Rhasowa pschijewšči zastawacž počža, zanjese schula wjacychłóšnje: „Krala Bóh požohnui“. A tomu pschizamfny so postrowjenjo; bórzy kłincžesche mbčna „Stawa“ (žane: hoch!) balofo po krajnje. Nětotsi wysocy zastojnicy, kaž so powěda, na tutón jenož serbsti postrow pothmurjene mjezwocža činjachu. Čzim pscheczelnischo pak džafowasche so toho Majestotšč. Šdnyž běšće cžah hižo zasy w polnym jěźenju, so kral hiščće jónu z wofnom nakhili a pscheczelnj postrow kwasche. Potom so cžah pschi „wulkim“ zwonjenju tudomnych zwonow do Rhelnjanstoho zarěža winy, zo by kralowšti wopyt do Budyščina pschiwjež, hđžež so pschi serbstim powitanju tohorunjna nahladna licžba Radwořskich kwasactow, družkow a kšizjerjow, kaž tež zastupjerstwa tudomnych 4 serbstich towaštwow wobdželiču.

3 Róžanta. Stručku powěsč dóštachmy zańdženy tydžeň z hnadownoho měštna Róžanta. Srijedu 24. meje w nočy wopali so tu žałošnje 30 lětna knježna Rhata Glawšec, tak zo za něotre hodžiny hižo wumrě. Wona běšće so tež jako družka pschi powitanju krala do Budyščina zamokwika. — Tuž tež nochcychmy zrudnu powěsč hižo tydženja wozjewić. Dobra dušča je so hotowala, šwětnomu kralej hořdowacž, nětko pak bu hižo powołana psched wěčnoho krala, zo by tam byla zarjadowana do hořdowacoho cžaha wěčnoho krala. Bóh dai jej wěčny wotpocžink!

B cyłoho swěta.

Rusko-japaniša wójna. Dłěšči čas njebě wjacj wjetšceje bitwy ani na kraju ani na morju. Nadobo nětko zasy pschithadžeja powěsče wo wulkej bitwe na morju. Ruske a japanške lódze su w Korea drózy pola kupy Tschichima hromadu praše, a tak zasy nasta wulka bitwa na wodže, w kotrejš běchu Japancy dobyčerjo. Zańdženu njeźelu dopołdnja započža so bitwa. Wot wulkocho, ruskocho lóđžitwa je jeno třecžina zbytna wostala. Šłowny mjedniť, admiral Roščdjestwensti, bu cžežko ranjeny a jatj wžaty, a tež admiralaj Šölferjahn a Rebofatow buschtaj jatej. Porazenjo Rusow zda so cyle dołhadne byčž. Špodžimny dóńt wotpocžuje nad Rusami w teile wójnje.

Naležnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1905: kk. 510. Handrij Młynk z Dalic, 511. Jakub Róla z Rachlowa, 512. Madlena Salowskowa z Koćinje, 513. Jurij Lipič ze Šulšec, (¹/₂) 514. Jan Hančik z Brěmjena.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11108 hr. — pj. Dale woprowachu: Handrij Młynk z Dalio 30 hr., M. Grólmusowa z Budyšina 6 hr., njemjenowany z Hajnie přez knjeza adm. Andriekoho 1 hr. 80 pj. Mištr Rössler, nětko w Lipsku, 1 hr. Wowčerjo 3 hr. 30 pj. Zapať Bóh wšem dobročerjam!

Sobustawny bratstwa „Žezusoweje Wutroby“ a „Zapowšćotstwa modlenja“ maja swoje dobre skutki a modlitwy w měsacu juniju Bohu woprowač: „**30**
bychu lšćeŕcenjo mšac Wutroby Žezusoweje doſtojnje ſwjećili.“

Jednota,

[81]

towařstwo katholskich Serbow w Budyšinje, změje tónkróć **jutře njedźelu 4. junija** wječor we 8 hodź. w towařni swoju mšaćnu zhromadźiznu.

Předsydstwo.

Do Sernjan!

Jutře njedźelu 4. junija budže tožojězdne towařstwo „**Spěšne Dobroſchecy**“ w Bjenſhec hoſćencu w Sernjanach swój **založenſki ſwjedžen** z pšchedſtajenjom a balom wotbymač. Započatk $\frac{1}{2}$ 8 hodźin wječor. Na to wſchitkich pšhecželow najwutrobnjšcho pšheproſchuje **towařstwo pšchedſydstwo.** [82]

„**Meja**“ w Radworju přeproſuje wſitkich na **zabawny wječor jutře njedźelu 4. junija.** Pódlu rjanych **spěw**ow budžetej najnowſej **hrje**: „Čestny bōńk“ a „Serbske brašćenje“ poſkićenej, tohorunja žortaj: „Maćij Piskor“ a „Spěw kurjerjow“. Započatk $\frac{1}{2}$ 8 hodźin we „Wjesnej korčmje“. [83]

Přeproſenjo!

Naſich knjezow wučerjow a studowacych přeproſuje na ſwjatki k wulětu do Prahi ze serbskim strowjenjom [84]
Praha II. Jenſtejnſká č. 1. n. **J. B. — Serbin.**

ſtawowſki procesion do **Wbendorfa** pojedže 26. junija wot Žhorjelca woſoło 9 hodźin najſperje z woſebitym čahom. [85]

Wſchě družiny **poſtawow, lšćizow, rōžowcow** z najlěpſheje maćizny a **poſtaw**ow, woſebje wumjeſkſeho džěla a dobreje barby, **20—100 cm** wyſoke, tohorunja **porcelinowe** a **ſchlenčane** wěch wſchěch družinow poruča za najtuńſhe **placizny** [86]
W Kulowje. **Franc Möller**, cyrkwinu droha čyſſto 4.

Zjawny džak.

Wróćiwſi so wot rowa naſeje droheje džowki a sotry

K h a t y,

kotraž bu přez tak nahlŕu a bolostnu ſmjeré wot nas wzata, wuprajamy wſitkim tym, kotřiž su jej na pusty wječor khodźili a ju k rowej přewodźeli, naſ najwutrobnjši džak a **Zaplać Bōh tón Knjez!**

Wopokazy lubosée, sobužarowanja a duchownoho pokojenja su nam byle k pozběhnjenju naſich čezkozrudženych wutrob.

W Rōženće, 27. meje 1905.

[87]

Hluboko žarowaca ſwójba Gławſec.

Katoliški Posol

Wudawa so kóždu sobotu.

Plači lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z križ-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plači na pósće
a w kniharni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěstki plači so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Indomyn časopis.

Wudawany wot towarštwosf. Cyrilla a Methodija w Budyščinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farař w Budyšinje.

Cislo 23.

10. junija 1905.

Lětnik 43.

Biskop a tachant Dr. Ludwig Wahl

je wumrěł, tak nas pschewwata wutoru popołdnju zrudna smjertna powěsć ze Šchërachowa, hdbjež bě popołdnju $\frac{1}{2}$ hodzin knjež biskop w tachantškim hrodže zemrěł. Po zdaczu so najbošojnišiji knjež čělnje pschecy derje dosć sylny a stromy za swoju starobu byč zdasche. Na-
posledku bywasche trochu slabšiji, tuž bu ze swjatymi sakramentami doma wobstarany, a nimale njenadžicy joho nětko Bóh nadobo wotwoła.

Biskop Dr. Ludwig Wahl narodži so 7. septembra 1831 w měšćaczkju Walbsee we Württembergstej. Soho nan, kiž bě tam z wučerjom, hižo zahe zemrě. Pobožna mac, džowla měščjanosty Tailera, poswjeczi so cyle dobromu a nabožnomu wocěhnenju jeje syna. Zola tež wona hižo lěta 1850 zemrě. Ludwig Wahl bě sebi duchownske powołanjo wuzwolil a po dokonjenju swojich studijow w měšćniškim seminaru w Rottenburgu bu 9. augusta 1856 na měšćnika swjeczeny.

Soho přenje měšćno w duchowpastyrštwje běsche w Ulmje, hdbjež jeno tróite lěta pschewwasche. W lěće 1858 pschindže jako repetent na Wilhelmowu wustaw w Tübingen, hdbjež měješe filosofiju repetirowacž a tež so dale w theologiskich wědomosćach wudospołnješe. Zola hižo lěta 1859 nazymu bu powołany za dwórštoho kapłana pola pryncsa Sürija. W lěće 1861 bu jako pomócny dwórski předař pomjenowany, doležł bě wubjerny rěčnik, a tak bu 1. oktobra 1871 potom jako kralowški dwórski předař postajeny, 1883 pak za wifariatnoho radžicžela pomjenowany, 1885 dósta došojnosć bamžowštoho domjacoho pralata, a 1886 bu za čěstnoho kanonika tachantštna swj. Pětra w Budyščinje wuzwolent.

Šdhž potom 18. mërca 1890 biskop a japoschtoliski wifar Dr. Franc Bernert wumrë, bu po pscheczju a namjeczje frala Alberta kanonikus Wahl wot bamža za japoschtoliskoho wifara w saksim kralestwje postajeny a f titularnomu biskopej z Cocufus w Armentskej pomjenowanj. Wiči tym spožči jomu Wroćlaski universita došojnosč Doktora theologie a na tachantstwie w Budyschinje bu tejame lëto za tachanta (Defana) wuzwoleny. W samim lëće 20. julija pať bu wón potom w domje w Rölnje wot arcybiskopa Dr. Kremenža na biskopa smjeczeny.

Za swoje nadobne skutkowanjo bë zemrëty knjez biskop tež mnohe wuznamjenjenja dôstať. W lëtach 1864 a 1866 bë f pomocy w lazaretach, a 1870/71 bë wón na wójnje jako pólny duchowny džël brať a dôsta Albrechtowy rjad 1. rjadownje, kaž tež kejžoriski Franc Šazelowy rjad a stónčnjne železny fchžj. W lëće 1893 pať spožči jomu kral Albert na swojim narodnym dnju komthurstichž 2. rjadownje kralowiskoho saksikoho rjadu. Tež swjaty wóte Leo XIII. bë joho wuznamjenit z lichžjom pro ecclesia et pontifice.

Wulku nahladnosč mjesche zemrëty knjez biskop na kralowiskim dworje hižo jako dwórski kaplan a kralowski dwórski předať, tuž tež je potom wosebje po pscheczju kralowiskoho dwora a po wobkrućenju swj. wótea, bamža, 10 lët spomožnje mjedł katholsku cyrkej w Sakisej, doniž jomu czežte sthorjenje joho horliwë džëlo we winicy Knjezowej njezaraczi. Tuž bë potom wot lëta 1900 cyle wot swëta zdaleny žiwj w tachantskim hrodže w Šchërachowje, hžjež je tež nětko cžiske wumrël. Mjecz tym bu wot japoschtoliskoho stola w herbstich krajach Protonotar Monsignore Maaz za administratora postajeny a tehdomnišči can. cap. cantor Protonotar Łuščanski pať za administratora w Šornjej Łužicy, doniž stónčnjne, hžjež tež knjez Maaz počinasche strašdnje chorowaty bnež, po pscheczju frala Šurija swjaty stol nětcžiskoho knjeza biskopa Łuščanskoho za japoschtoliskoho wifara w saksim kralestwje, kaž tež za soadjutora tachanta Budyschiskoho tachantstwa z prawom naslëdowanja pomjenowa.

Knjez biskop dr. theol. Ludwig Wahl je nětko wotešchol do wëcznosče. Zuta powëščj zawëšče tež mjele wutrobow z hótlim žarowanjom napjelni, wosebje tych, kotřiž su jomu w žiwjenju bliže stali. Mjele dobroho je zemrëty knjez tež w našim wótčnym kraju skutkowat. Wosebje wulki džak su jomu dołžni zjednocženja towařichow, najbóle Drježdžanske, w kotrymž je pschëž 25 lët był přášes a krasny dom tam za nje natwarit. Žako wyschichi paštjr saksich katolikow je so horliwje starať za rozšchëjenje swj. wëry a wo spojojenje tať mnohich duchownych potrebnosčow. Cyrkwje a kapale buchj twarjene: kaž cyrkej swj. Ławrencja w Lipsku, kapale w Dubnije, Olsnicach (w rubnych horach), w Querbachu, a cyrkwje w Žitawje a Żebnicach atd. do-
twarjene, cyrkej w Lubiju natwarjena a cyrkej w Radworju nowa twarjena a w novembu 1896 wot njoho swjatocžnje smjeczëna, konsekrerowana, Šhróščanska pschetwarjena a wobnowjena. Wschudžom mjesche wóčšlo a wutrobu za potrebnosče wëriwych. Swoje dołhodny rozžëlesche na dobre wëcy a za potrebnosče cyrkwy a sam za so sebi jeno telko sthowa, šhtož nuznje trjebasche. Žoho darniwosč bë wschudžom znata. Tež joho pschëželne wašdnjo jomu doby wutrobj wëriwych. Z krótkimi a raznymi słowami wëdžesche cžasto najcžëjšche naležnosče rozrjowacž. — Wóh daj jomu nětko wëczny wotpoczint a mytuj jomu joho luboščj z wëcznym mytom.

Žoho pohrjeb bë wčzora dopoldnja w Šchërachowje, hžjež bu joho cžëlo f wotpoczintej položene na stronje njeboh biskopa Mauermanna. Pohrjeb wopisany hiščeje w pschichodnym cžisle z króťta.

Wopnt Joho Majestoscze krala Friedricha Augusta w Budyschinje.

(Stónčzenjo.)

Druhi džen.

Kaž přeni džen kralowoho wopnta wosta mjedro tež druhi džen, wutoru 30. meje, rjane a krasne. Rano w 7 hodž. běše sebi kral sam džen předy skazał Božu mschu, kotruž chcyshe wopytacž. A tak mějeshe knjez senior Skala w 7 hodž. wosebje Božu mschu (porjadne rańšhe kemsche su tu w tachantsej cyrkwi w lěcze wschědnje w 5 hodžinach). Kral pschidže ze swojim abjutantom a z jenym słužownikom z krajnostawstoho domu z dypkom 7 kemschi a bu wot najdosťojnišchoho knjeza biskopa pschi durjach pschijaty, kiž jomu swjećenu wodu posćiziwšchi joho potom na wosebje pschiprawjone městno pola wulfoho wołtarja domjedže, hdžež kral tež cyku Božu mschu pobožnje klecžo wosta, za njoho tež pschihotowanoho stoła ani nje-powužijo. Po Božej mschi pschewodžeshe joho knjez biskop zasj hacž k durjam, kaž bě joho pschijał. Kral džeshe po kemschach zasj pschi do krajnostawstoho doma, wězo hižo tež wobdath wot čyrjódow ludži, a runje tak tež psched kemschemi běšhe joho cyta čyrjódka pschewodžaka, tola běchu změrom a štrwjachu joho čžishe. Nětko po kemschach zapocža so dalschi nadawt tutoho dnja. Po rańšhej hudžbje tudomneje regimentšeske kapale wokoło 8 hodžin džeshe kral do hrodu Ortenburg, šyđta judnistwa a wschelatic wyschnoscžow, hdžež jomu wschitcy kralowscy zastojnicy města Budyschyna hołdowachu.

Wot tud zapocža so potom jězdba po měsčje, kaž smy to hižo w programje napisali. Kral wopnta nětk tu hakež založene nowe jastwo ze swojimi hobrstimi twarjenjemi (kotrej je kaž městacžto samo za so), jědžeshe hacž ke katholicomu seminarej, hdžež jomu wučomcy z wučerjemi hołdowachu; potom wopnta měsčanskej hoipitalaj, Weigangec fabriku a na dalschim puczu pschijimashe hołdowanjo rataršeshe šule, gymnasia, krajnostawstoho seminar a realki a do 3/4 11 bě hižo pola Serbskoho Domu, hdžež jomu Serbja na wurjadne waichajo hołdowachu, kaž bu hižo w posleđnim čžisle Posoła wopisane. Po stónčzenju wokoło-jězdby bě potom hosčžina (swacžina) w kupnicy, kotruž město kralej posćicži, ke kotrejž běchu najwysichši zastojnicy: woješcy, cyrkwinšcy a civilni pschitomni, z katholicich jeno knjez biskop. Wězo bě tež tu najkrasnišho wschitko wupyschene, powitanjo wot němšich družkow a wosebje pschi hoicžinie toast a džatprajenjo wyschšchoho měsčžanosty dr. Raenblera. Šdyž bě so kral tu z mnohimi knježimi tež hiščeže zabawjał, bě so čžas pschiblišč, hiščeže pschijimacž tamne wulotne hołdowanjo swjedženšchoho čžaba, k čžomuž so kral na hlomne torhoščežo poda, do wosebje k tomu pschiprawjenoh a kralowscy wupyschenoh štana. Wokoło 1 hodž. pschipołdnju zapocža so tónle wulotny hołdowanšt čžah. Tónšamy tu wopisacž, njeje derje móžno, by to samo jene cyte čžisto Posoła trjebało; takske něšchto chce tohorunja byčž widžane. Na 3000 wosobow wobdželiču so na tymle čžahu, kotryž tworjachu wschelake čyrjódny rjemješnikow, towaštwow, wjele pschynych wozow fabrikow abo twornjow, z wulotnje a krasnje hromadu zěstajanyimi wupłodami a džěkami tychle wschelatic družinow tamnych wobdželenych twornjow. Tež čyrjódka nashich šchizjerjow běchu jobu w čžahu. Wokoło 3/4 2 hodž. bě čžah stónčženy, a kral so hotowashe, Budyschin zasj wopuschćicž. Zwony wschěch cyrkwjow

zazwoniču na božemje. Kral pada so do woza a jědźešče ze swojim pschewodom a mješczanskimi najwchšchimi zastojnikami na dwórnišče, hdžež so potom rozjohnowa a wosebje wchšchomu mješczanosče hišče jónu swój kralowski dzał a pschibóznaczo wupraji za te jomu tak krasne witanjo a hołdowanjo. Dwe mješchinje do 2 hodž. wotjědže čah z kralom do Lubija. Na dwórnišče zhromadženy lud jomu hišče pschwyšasche a kral bě Bubyšchin wopuschyž, zo by so podał do Lubija, Žitawy atd., štož pak tu dale wopisowac njemóžemy.

Zawěsče je našch lubowany kral tež wchškich swojich poddanow, hdžežkuli je so pokazal, z nowej wutrobnej lubosčju sebi dobył a kralowěru swojeje lubowaneje Łužicy z nowa wobtručał. Bóh zdžerž nam Zoho Majestosč krala Friedricha Augusta prawje wjele, wjele lět w zbožownym knježenju.

Serbsch hosčo w Brazju.

(Stónčenjo.)

Po pschedstajenju pobychu serbsch hosčo tróščku we wjesolym towaštwje na koseju w kosejowni „Slavia“, hdžež jim Serbin to, štož běchu runje w „Gero“ widželi, wosphetowasche, zo by kóždy woblah činohry derje zapšhijał. Potom rozmowjachmy so hišče wo wažnosći zachowania swojeje narodnosče a wobtručichmy sebi swěru a lubosč k našchim serbskim zaměram. Na to zastupichmy zasy na Žofin, hdžež našchi Akademikojo wotbhwachu doswjedžen swojich Majales z reju a wjesolej zabawu.

Nazajtra hačle rozhladowachu so našchi Serbja po kralowskim měšče a w joho zběrkach a po sławnych pomnikach. Tak pobychu w narodopisnym museju w Kinskeho zahrodže, hdžež bohate wuschowania a rucžne wudžětki kaž tež draštu, wobwolenja a domjacy nabytk čžestostojanskich narodow wohladachu. Smydom na lěwicu zastupiwšchi běchu doma w serbskej jstwi, hdžež našcha rjana družta pschynje na nas zhladowasche, kaž by tež wona prajicž chcyła: „Witajče k nam!“

„Wšchě zarjadowanja tohole museja su džěto našchoho luboho drohoho čžestoho Serbow pschězela A. Čžernoho, kiž na swojich jomu tak lubych Serbow stajnje a wchudže spomina a pola swojich krajanow so stara za pschěžowanjo a lubosč k Serbam. Nichtó z wjetšej lubosčju za našch mały serbski narod w pschitomnej dobje džětac njemóže, kaž wón za nas džěla, rozšěrjejo čžesč serbskeho mjena w swojim časopisu „Słowjanski přehled“ abo pschednoschujo serbsku macžerščinu na čžeskej universicje abo spisawšchi wo našchim narodže do nawučneho słownika, čžestoho konwersacijonlexika. To wchitko wuŕonja drohi knjež A. Čžerný nimo druhoho hobrskeho džěla. Pschitomnje je wobohi šchorjek a dyrbi na kraju pschewwac, zo by so na čžerstwym powěšće Pschtowskich lěsow zasy tróščku wustrowił. Bóh dał, zo bychmy so z nim w nazymu strowi zaswidželi! —

Pschěhodžichmy so po Kinskeho zahrodže a khwatachmy tež hišče na Zawriencowu horu abo „Petřin“, hdžež so k našchim noham złota Braha w najrjenskim stónčnym blyščeju pokazowasche ze wšcej swojej krasnosčju wot kralowskeho hrodu na Hradčanach hač tam za Wostawu a za domow morjom ze „Žižkowej horu“, z Kralowskimi Winohrodami a staroslawnym Wychěhradom, kotryž w swojich skalinach khowa powostanki někotrychžkuli

stawnych a najstawniejszych muży a żonow, w kotrychż żywieniu je bivała złota wutroba za swoj narod.

Alle njebe chwila, zo bychmy dołho so dženja rozhladować móhli; wschał hižo na radnicy czałaje nasch pscheczł Forman, kiż je tam na magistracze zaměstnjeny. W 11 hodż. zastupichmy do radnicy, a nětko wodzeše nas mjenowany knjez po wonnych salach a městnosćach, hdžež hižo ze zastatsta radni knježa města Brahi hač do dženisnišohoho dnja t radže lydaju. Wułożowasche nam wschitko najnadrobnišcho, a my wschitcy z kedybliwosću a z cześcownym začucjom posłuchachmy a hladachmy na tele stawne wuznamne městnoje. Wošebje pschiputa nas potulna kapačka w rjanym gotiskim stilu, hdžež sebi radni knježa wot Boha rozswětlenjo wuproschuja za rozomne a wažne muradžowanjo, pryedny hač so t radže lydaju.

Sduž bechmy so tež magistratnomu sekretarej, knjezej z Čžentowa, za lubosćiwu posćiczenjo pětnych městnow t mjeczornomu wohnjostroju podžakowali, domjedže nas nasch pscheczł psched „Woroj“, to je astronomiski časnik na radnicy, hdžež so kóždu hodžintu japoschtojo ze swojim Wóžsim mišchtronom wotnjeschdach zjewia, smjercz mjez tym zwoni pschipominajo, zo je cžkowješte żywienjo zachódne, stare na sij zepřetny to pschismědžuje, ale młodženc nochce drje wěricz. Jebje spodobnje wobhladujo w schpihelu, a ani mudrowc nic, kiż zasy z počnej móschnju tšchaje: z pienjezami chce sebi kupicz lěkarstwo a schio wě fajke zelo pscheczliwosť smjerczi nańcz. Šonacz zachřeczi — duřčka zaprasnu a wschitko je nimo! —

Rozhladowachmy so potom po staroměščanskim naměstnje, kotrež bě jónu městno t wotprawjenju było a w najstarschich cžasach wotměwachu so tudy wisi a hermanfi. A wupschahowanju mějachu pschekupcy a wifowarjo z daloschich narańschich krajow abo z Italije a Grekskeje swoje ložije tam za Tynskej cyrkwi, hdžež su hiščeje wone stare domy z ložemi zachowane, tak mjenowany stary Ungelt. Tutón džěl města je hiščeje najlepje zachowany a ma cyle raz stareje Brahi, mjez tym zo so židowske město „Bražiske Getho“ torha. Za to změjemy tu za něchto lět najrjenšchi džěl z cyle nowymi, wuskotnymi twarjenjemi, město stareje budže tu stacz cyle nowa Braha a naschi serbscy hoščjo budža nětko rjec móc, zo su byli swědkojo nastawaceje noweje Brahi na rozpadanach židowskoho staroho lydlisčęa. —

Čžas bě t wobjedu a tak so roženďzechmy. — Alle popołdnju w 2 hodż. so zasy zhromadžichmy, a pscheczł knjez Forman z lubej knjenju a z džěščomaj pschindže zasy po nas. Čóntrócz džěchmy na wustajenišchjo „Kral. Obory“, hdžež so w swjatojanskich dnjach wotbawasche „hospodatišta wustajenća“. Čželcha su jara praktiski lud, wědža pschihódny čžas wolicz, w kotrymž pschihadžeja wopytowarjo a pučowarjo z kraja do Brahi a posćiczeju tajkim ludžom pschiležnosć, wscho móžne zajimawe t zawohladanju. Tule škadnosć móžachu potajkim tež naschi hoščjo z Ružicy wužicz, a nasch luby pscheczł jich derje domjedže na hospodatišku wustajenću. Naschi ludžo džěn su sami dobri hospodarjo, a tuž bechu tudy doma. A zawěšče bechu tele wěcy za nich drje tež sobu najzajimawšche. Ratařske mašchiny a z cžka mašchiny wschelatich družinow za ratařske potrebnosće tu wobhladowachmy, kaž tež najrjenšchi škót a pólne plody. A wopravdže tak wabiko a putako drje serbskich hoščji nicžo wjacj njeje, kaž tale hospodatiška kultura cžěskoho ratařstwa. Tak spofojne a rozradowane woblicza, kaž je za cyle tole popołdnjo pozagowachu Čžžec wuj a joho šufodka Marja runja najchěj drugej cžetcy, hiščeje njebechmy wobhladali. Tak miny

jo chyłe popoſłdnjo w zajiłmarvej hjeſadſe a rjane ſłónczne wjedro rozradowaſcye naſ hiſcye bóle. —

Na rozſzohnowanjo z lubym pſcheczelom Formanom zaičdžecymy ſebi do „Mjeſzanſkeje Bjeſady“ a poſylnichmy jo z dobrym Piłženſkim piwom. Potom zambadymy naſchomu woporniwomu wjedniſej „Boženije“, kiž džen bę naſ piſchęz chył dny tak luboſcžiwyje wołoko wodžił a ł wiſchomu wólny zaſtup wobſtarał. Tež tudy hiſcye zjawny džał lubomu knjezej Formanej a ſława!

Na pſchedwječſoru ſwjatoho Zana mamy tu w Prahy weneციონſtu nóć. Po Wołtawje jęzdža czołmiki, wobſwęczone z lampijonami, a na „tſělerſkej kupje“ puſcyejeja jo rafety, wohniwe hady, kiž rozpraſnu wyſoko horjeka do žehliwych wopuſchtow abo do wiſchelatorych piſanych, rjanych hwęzdžiczkow. Zaſy druhe wohniwe naſtroje wjerčža jo kaž motedka abo ſchřěćozlywace koła a koleſka, ſchtož ſkutkuje za wóćzko z fantaſtiſkim začyſchcžom. A naichy ſerbscy hoſcžo męjachu zaſy wubjerny wuhlad na tole fužtorjane džiwadło; bęchu džen wot mjeſzanſkich knjezow liſtki dóſtali na ſydadka piſchi ſtaromjeſzanſkich młynach, haj piſchiſtup jamo na czołmy. Cyła Praha bę tutón wječſor na nohach kołwołoko tohole džiwadła, kiž řeka palenjo ſwjatojaniſkoho wohenja. —

Stónčnje poſledni džen, na ſwjedženju ſwj. Zana Nepomucňoho, wutoru 16. meje, wopytachu naſchi Serbja zachowane pomóſtanci w ſlěbornym kaſcyežu w Pražſkim domje ſwjatoho Wita, hdžęž męjeſche archybſkop wulke kęmſche. Schtožkuli jenož bę tu woſebitoho ł zawohladanju, wiſcho to jo naſchim Serbam poſaza. A mjez tym, zo dyrbiachu cžaſto po Pražſkich dróhach khwatnje bęhacž, dokełž džen poprawom ſtajnje cžaſ wubywa, doſwjecžichmy z najmjeńſcha to poſlednje popoſłdnjo poſojnje hromadže we wjeſołej towaſcynoſcži. —

A w „Narodnym Domje“ ſpomnichmy tež na přěni ſerbski koncert, kiž bę jo tu pſched tſjomu lętami runje w mejiſkej dobye pſched ſwjatym Zanom wotmęł a tak rjenje poradžil, jo nadžijejo, zo jo piſchichodne lęto, da-li Wóh, ſtrowi zaſywidžimy — na II. kužiſko-ſerbskim wječſoru w Prahy!

Naſchej Serbowcy buſchtej wobhladowanej a wobdžiwaney dla napadnjeje rjaneje narodneje draſty, a nětotrežkuli piſchipožnawace ſłowo zaſlyſchachmy: „To je hezky kraj!“ — to pať je rjana draſta! abo „to jej ſluſchý!“ to jej piſchiſtoji! ale ani jeničſkoho ſłowa njęſlyſchýſch, kiž by wuſmęſchowake abo hanike naſchu wopradowže rjanu draſtu lubych Serbowkow! —

Nětko hiſcye ſłowcžo lubym ſerbskim pſcheczelam, koťiž bęchu z naſchimi hoſcžemi za tak rjany cžaſ w złotej Prahy. „Powędajče naſchim trajanam wiſchēm, z kaſkej bratrowſkej a ſotrowſkej luboſcžu a piſchecželnoſcžu ſu waſ tu wiſchudže witali, a kať ſtej woſebje naſchej ſerbskej knježniccy bykej z luboſcžiwoſcžu piſchijimanej do dobrocžiweje ſwójbny knjeza rady Rytíře, a joho luba knjeni jeju pohoſpodowała, zo ani macž ſwojeju džęcži lępje wobſtaračž njemohła!“ Tole njech je za zjawnę džałprajenjo wiſchēm Pražſkim pſcheczelam.

Serbscy hoſcžo pať chcyli wiſchęch w džałownym wopomujecžu wobkhowacž a ſwěćni zwoſtačž ſwojej narodnoſcži, koťrejež dla je jo jim tajſkoho powitanja a telko luboſcže dóſtať!

Želibor.

B Łužicy a Sakskeje.

Z Budyšina. Při wopisowanju hołdowanja Serbow w Budyšinje smy zapomnili naspomnić, zo běchu tež tři serbscy braškojo přitomni: z Měrkowa, z Khwaćie a z Barta. W jich rjanym wuhotowanju zložichu tež kedźbnosć krala na so. Joho Majestosć kral Friedrich August je džěn jako mały prync tež raz sam so drastu serbskoho braški woblekł. Běše to při składnosći jubileja krala Jana. Je so tež tehdy dał fotografować. W serbskim museju móže kóždy tule fotografiju widzieć. Jara sbodobaše so jomu třiróžkaty klobuk z richelu a bantow a bantaty kij. A tola měješe kij bant w serbskich barbach. W „Bautzener Nachrichten“ so na naše serbske barby puzola, měno, zo te do Prahi abo štó wě hdže slujeja. Ně! Serbjo slujeja do Łužicy, do Sakskeje a do němskoho kejžorstwa a nihdže druhdže, a tuž tež serbske barby slujeja do srjedź lužiskich, sakskich a němskich, kaž bě to tak rjenje na Serbskim Domje widzieć. Njeh jenož so „B. N.“ wo to staraja, zo tež druzy bychy byli a wostali stajnje tak dobri a swěrnj Łužičenjo, Saksojo a poddanojo němskoho kejžorstwa, kaž to Serbjo z cyłeje wutroby su a stajnje běchu a budža. Swěrnj Serb je tež stajnje swěrnj poddan był. Abo njebě 1848 a 1849 serbska barba dobra saksonska? a při poslednich wólbach dobra kejžorska? Druhim hižo je lojalnosć druhy khablała, ale Serbam ženje. To tež „B. N.“ derje wědža. My smy našomu lubowanomu kralej hołdowali jakož serbski narod a tohodla smědžachmy a dyrbjachmy tež k tomu wužić swojich njewoblakowanych barbow. Tola hida njeplaći barbam, ale Serbam. Wobžarujemy.

J. Š.

Z Budyšina. Njedźelu 4. junija wotmě towarstwo katolskich Serbow „Jednota“ swoju měsačnu zhromadźiznu wurjadnje tydzeń přjedy, dla swjatkow. Předsyda přednošowaše wo „dostojnosći a wo žohnowanju džěla“, pokazujo na dweju wulkeju rjadowni džělačerjow, mjenujcy tajkich, kiž duchownje a druhich, kotřiž ćělnje džěłaju. Potom wopomni so džělo w pohanstwje a z druha w křesćanstwje, a wulka wšelakosć nahladow wo džěle. Tež so tu rozestaja, kajki njesměrny wužitk tesame ma za ćělo abo ćělnje žiwjenje, kaž tež za dušu abo duchowne žiwjenje. Zdžělić hišće chcemy, zo bu w zhromadźiznje postajene, zo ma so město přichodneje zhromadźizny wotměć wulět do Lubija, a to njedźelu 9. julija. Štóz chce ze sobustawow sobu jěć, ma so pola wubjerkownikow zamolwić. — Zhromadźiznu wopytachu jeno 52 sobustawow.

3 Hajnic. Rudomne „Mužske towarstwo“ změje njedźelu 18. junija w Raschowstej forcnje zabawny wječor z džiwadłom a rejemi. Wunosht budže za twar Hajnicanskeje cyrkwy. Hrate budže: „Hasemanowe džowfi“, ludowa hra w 4 jednanjach.

3 Baczonja. Na swjatocnym hołdowanju kralej Friedricha Augusta jo tež naša wjes a wokolina žiwje wobdžěliščej. Bónďželu 29. meje dopólnja zhromadži jo schulsta mladosć: holcy (nimale wšitke) w družčej drasćej a z wěncami w rucy, holcy paž z korhojččkami. Z kóždoho wěščta rěčesćej džěšćowstva radosć: „Dženz wogladamy, powitamj swojoho krala!“

A tak czechnjefche czrjódka mjeſele ſpěwajo do Khróſćic. Na pſchipoſazanyh měſtnje ſo tam ſchule zeſtupachu. Kral dojeđže. Hdyž běſche znate poſtrowjenjo nimo, kroczeſche kral pſchi francze ſpalira a pſchi tym pſched naſchej ſchulu po- zaſta, počjeſcžo miſe jeje wučerja z porěczenjom, wobhladowaſche družki a pomajta někotre z nich.

Po doſonjanym hoſdowanju, a hdyž běchu ſo džězi na pimoje — za kotrež wone dariczelej, knjezej piwaſceje Nowakej, „Zapłać Wóh“ z tutym mu- prajeja — woſchewili, czechnjechu pſchez Ruſcz, hdyž ſebi duch rjane wuphſchenjo wobhladachu, wróćzo domoj.

Woſebity muraz pſchi pomſchitkownym hoſdowanju ſficžachu naſchi „ſſchizerjo“. Popołdnju 29. meje zeſtupachu ſo 10 jězdnych w poſnej pſchde na pucžu pſched Ruſczom, zo bychu tu krala w mjenje woſady witali. Kral ſo na tutym wuſtupom jara zwjeſeli a kſwaleſche joſo „elegantny na- pohlad“. Džeń 30. meje paſ hoſdowachu naſchi jězdni w Budyſchinje. Z knjezom kublerjom M. Kjenčom-Czornjeczańſkim jaſo wjednimom wobdželiſchu ſo na zeſtupom pſched „Maczičnym domom“ a na ſwjatocznym czaſom knježa: S. Kjenč a Robl z Czornec, Delan a Rjebiſch z Bačzonja, Buſ z Czjeſhec, Rjebiſch a Lenſch z Paſłowa, Schäfer a Czemjera z Poždec a Delan z Hunjowa.

Tež mnohe dorocžene družki a žónſte w kſwajnej draſcze z naſchich ſtron pomhachu rjanu ſerbiſtu ſwjatocžnoſcž w Budyſchinje porjeńſchič, a wutrachu, njeđžiwajo na palace ſtónćſto, na ſwojim měſtnje, doniž kral na dwórniſcžžo ſo njewróćzi. Poſlednje ſłowo paſ, kiž ſo z kralowſkich wożow jaſo „božemje“ Serbam pſchimoſaſche: „Nochmals die wendiſche Treue!“ — wone ſame je bižo najwěſcžiſchi džal a najrjeńſche pſchipožnacžo.

3 Khróſćic. Hdyž bě ſo z wěſtoſcžu zhoniſto, zo Soſo Majeſtoſcž naſch lubowany kral Friedrich Auguſt tež naſchu Metropolu wopyta, zo by tu hoſdowanjo ſwojich Serbow pſchijimał, zahori ſo cyla mjeſ, a wſche worſchty luda ſo hibachu, zo by ſo naſcha mjeſ pſchithadžacomu kralej hač na jeno móžne waſchnjo wuphſchita. Wěncy ſo wiſjachu a girlandy ſo pleczechu, a njebe to ničžo mało, pſchež 500 metrow nimo mulſteje ſyły wěncow nawicž, zo bychu ſo w runej ſmuży po dwěmaj kruhomaj zeſtajanyh ſcžežorow po- wěſhecž mohſe. Eſi czeſtne wrota běchu natwarjene, a tam a ſem tež přeſi pſchez pucž dołhe pletwa na dwěmaj ſcžežoromaj wiſjachu, tež rjane zelene meſki běchu zeſtajane a debjachu pucž, kotryž běſche z rjanym peſkom poſypany, na ſcžežorach zmahowachu ſo rjane korchojczi w jaſkich, ſerbiſkich a němſkich barbach. Wſcho běſche w najrjeńſchim zwiſtu pſchihotowane. Czrjódka jěcharjow, wſchitcy wumučženi wojacy, běchu kralej hač na Khróſćzańſte mjezy naphſhecž póſtani. A hoſdowanju běchu tu zaſtupjene: Worfleczańſta, Wudworjanſta, Rozarczańſta, Jejičzańſta, Hórczańſta a Rutniczańſta gmejna pſchez ſwojich pſchedſtojičerjow a zaſtupjerjom, koſiž běchu z kóždeje ſtronj rjaných czeſtných wrotow zeſtupani, potom Ronjeczańſte wojeſke towaſtſwo z korchowju, naſchi wjeſni wójnſcy veteranojo a tež ze ſuſodnych Hórkow. Dale Khróſćzańſte a Rałbiczańſte ſpěwaſke towaſtſwo „Jednota“ a „Lilija“. Potom Rałbiczańſte kaſino z korchowju, tež ſchuſke džězi Bačžońſkeje ſchule, holczi běchu w na- rodbnej družceje pſchje. Na druhej ſtronje běchu džězi Khróſćzańſkeje, Ronjeczańſkeje, Rałbiczańſkeje a Worfleczańſkeje ſchule.

Hdyž běſche wſcho zariadowane, pſchijěđže kral wot Stareje Cyhelnicy a pod přenimi czeſtnymi wrotami z woza zeſtupi. Tu powita Soſo Majeſtoſcž krala naſch gmejniſti pſchedſtojičer l. Czjeſla ze ſłowami: „W mjenje Khróſćzan- (Potracžowanjo w pſchiloży.)

Priloha ke „Katholskomu Posolej“ č. 23.

10. junija 1905.

Iste a wofolnych iusodnych gmejnow a jich zastupierjom pschimołam Wajšej kralowskej Majestosci wutrobne witaježe t nam! Na to podžakowa so kral wutrobne zwjeseleny posliciziwšchi jomu ruku a mēnjese: „Ecze sebi wulku prócu dawali a wscho tať rjenje pschihotowali“, a prajeseže so tež, „tať dołho je gmeinški pschedstojiczeť.“ Nětk zanjeseštej zhromadnje spěwaštej towaštwje t tomu pschiprawjeny spěw z mēšchanym khorom. Kral wotkroči tu Konječanske wojetke towaštwu a zwjeseli so na jich rjanej kothowi, pschińdže hač t veteranam a nětk zanjeseštej spěwaštej towaštwje kralej tsifróczne hrimotace „šława“. Šdnyž běše nětk w blizkosczi spěwaštej towaštwow, wustupichu tsi družki-spěwački: knježna Nowačec z Wudworja, knježna semskoho zapóšlanca Kofle a knježna kantor Šilic z Khróščic, a pschepodaču jomu rjane róžowe wonjeschlo z rjenje zstajanim hrónczkom, kotrohož započatť a kónc bē: „A nam witaj, kralo, w serbskim kraju!“ Tež exemplar hołdowanškoho spěwa pschija kral z wjesolej džakownosczi wot mjenowaných družkow. Ze spěwačkow, kotrež běchu z wjetšcha w pschnej družceji draščje, napadže kralej jena w žarowanškej čornej draščje. Kral so jeje woprašča: „Kajta je to drašta?“ Knježna Šilic wotmołwi za tu samu: „Žo je to runje lěto, žo je jeje nan pothowaný.“ Kral džěše hnuty dale hač t Waczońskim schulskim džěczom, kotrychž hołczi běchu wschē w družceji draščje, schtož so kralej wubjernje lubjesche, kať tež wschē w družceji draščje zwoblešane spěwački. Kral pschińdže nětk t druhim čestnym wrotam, hđžež so hornjokůžiki wopon zmahowasche. So na wobeji stronje miše posmēwujō stupi nětk pod mócnym šława-mołanjom do swojoho woza, žo by dale wotjěť.

Po wotšalenju krala běše swjedženška hoščina we Wjenkec hoščencu, hđžež so wschelake šławy munjeschu, a mējesche tu knjez omor. farat Bart swjedženštu rēc. Brěnju šławu munjesje t. gmeinški pschedstojiczeť Čžěšla jako džak za tajki wysoki kralowski wopyt, na to wuspěwaštej so stojo dwē šchtucžy: „Krala Bōh požohnuj!“ Druhu šławu munjesje t. farat omor. Bart zash kralej jako zakitarjej swojich swěrných Serbow, tež na to spěwaštej so stojo dwē šchtucžy: „Krala Bōh požohnuj!“ Tšeczu šławu munjesje t. kantor Šila serbskim spěwačkam, a schtówrtu tōnsamym tym, kotřiz běchu so tať wubjernje za rjane wupshchenjo wsh njewustawajch štarali, žo bē so wscho hač nanaj-rjēšcho radžito, kať je to Žoho Majestocēž kral sam wuprajit: „W Khróščicach bē tola rjenje!“

Ž Khróščic. Žańdženu njedželu swjećeschtaj tu w počnej strowošczi tublet Žakub Čžěšla a joho mandželska Šana rođžena Marec z Mjebjelczi swój žłoty mandželski jubilej. Šdnyž běschtaj rano swjate šakramenty počuty a móltarja t poshlinsenju na dalschi pucž žiwjenja, křiz jimať tu Bōh luby knjez popščeje, dóstałoj, pschijimashčaj popoždnuju zbožopschēcza swojich najblizšich pschēczelow a wuhotowaschtaj wutrobne zwjeselenaj jim kwasnu hoščinu. Tež našcha „Šednota“ wuži tónle wurjadny swjedžen a pschinjesje jubilaromaj zastanicžto a zbožopschēcza, schtož wonaj wjesele pschijimashčaj a poslicizishčaj tež nam dobru wječjeť, schtož so z džakom pschija! Šława jimať a hiščje mnohe lěta!

Do Radworja. Tak mužichmy njeđzeli zašy raz „zabawnoho mjeczora“, na kajtez khodzimy radži. Wšach „Meja“ njeznaje jenož pscheprošchowacz, ale tež podacz něšto hódne. Program wobšahowasche 10 čisłow, w nich dwaj směchaj a dwě, wězo krótkej džiwadowej hrje; myslu pač, zo běšče jena połnje dosahala. Zapisuju do „Wšchelcžiznow“, ščoťož je něhđže Multatuli prajił; to plačži tež tu. Najrjeńšchi džel zabawy běchu spěwny. Wubjernje krasnje, čisłce a wurunanje pschednjese Šchołcžic Hana Pawoła Ğodžijskoho „Abc Maria“ a Kocorowu něžnu pěćnicžtu „Ha džěšče to holiczo do zahrobnj.“ Šeli so njemyłu, sym ju na Łazowskej šhadžowanec šyšchal spěwacz „Bod Łazom rjana mjesta je“ — a tajfu žnějšče šhwablu! Šeje pschednoscht a hłós njeje wot teje doby pozbył, ale šterje nabył. Njebě nihdy jara „darniwa“, ale po druhim spěwje pschidacz dyrbjěšče. Tež khory wustupichu wšchitke raznje, połnje. Koncert bě z Radwořskich jedyn z najlěpschich, kotrež pomnju. Zahorjena sława, kotruž k njez administrator Andrici munješe towarštwu a joho prócam, bě wěšče zaslužena a tež dóńđže zahorjenoho wothłosa pschi wotewrjenej scenje. W džiwadle widžachmy štoro cyle nowe wěcy. W „Serbskim brašćcženju“ pschedstajischtaj knjez Wencl-Bronjanski a Marija Grubertec jara pěfne nana a macž Mlyněc. Wosebje macž je so mi nimo měry spodobala. — Šłownej štokpaj Radwořskich hrajerjom štaj Šicka a Šofla, ale mi so zda, zo štaj tónkróč trochu pschepjaloi, to je: trochu pschewjele dałoi. „Šejtowy Ğandrij“, pschi přědku jara dobry, po šhwili „žkofli“; a w druhim kručju, w „Čžestnym bóńcžku“ z „Wóšlicžanskich wotpóšlancow“ zašy „Wowca“ njesměđžěšče tak jara so zpotworjeć. Pšchpotacz smě a ma, ale nic pschez měru jakotacz; Arnoscht pač dyrbi sebi zašy lěpschu hubu wobštaracz. Šchłoda tohole znamjenitoho wustupa! „Čžestny bóńcžk“ mjenujcy šipi wšchón ze směchom a často namasany, pschecy wšchaf pschisťotnyh žortom. Tón poběhnje pschez serbske jewiščěza, a „Meji“ šluscha zaslužba, zo je jón na deski štajila. Tež to je šhwably hódne, zo je jón dała čisłčžecž. Wjele ludži je sebi knižku jako wopomnjeczo jebu domoj wžalo, a hdyž budža druhđže „Wóšlicžanskich wotpóšlancow“ hracz čyecz, něšto wěđža, hđže jo za nimi prašchecz. Šlejcze, hižo tež serbske towarštwu knižki wudawaja! Zawěrnó postup! Krocžel do přědka, sława! — „Macžij Pšifor“ je w Radworju hižo jónu psched lětami swoju „hluposčž“ šlawil — kaž so mi zda: lěpje; najšterje, dofelž bě tehdom „hlupišchi“, to je: njepšchihotowanischi. Njeje to žadyn šchpatny kručšt. — Čyle nowy žjewi so za tónle kraj „Spěw kurjerjom“, přěni serbski kuplet teje družiny z čyła, a ze Šernjanskoho štana přěni króčž znaty, z lěta 1896 znatoho wopomnjecža. Nimale tuž 10 lětny jubilej! Wobžarowach, zo naščej mužej njemějšchtaj serbskeje dymki („šajfki“). Dučej rjanoho duetta by to lěpje wotpowědowało, a tež effekt by za tym zdobnišchi byl. Spěwajšchtaj pač a kurještaj jenał wubjernje, kaž Šakub Šicka, tak Pětr Ğantuič. Z přjedawšchoho čcu tež hiščěze brašćku „dwóřskoho“ Čyža pošhwaličž, kotrohož za pschichodne wjacž rólam abo dlějščej rólí poručžam. Radwořska „Meja“ za korchoj hromadži, tež niczo wopacžne! Nječ sebi ju w šłwjanskim wustawje prawje krasnje a — tunjo da žesčicž a wušchicž, njech pod nej f dalschim a rjeńšchim škutkam krocži a zabawu a powucženjo a zawjeselenjo w ryžy serbskim šchacž rozšěrjeć a pěšćicž njepšchestawa! — Šnadž je wědomo, zo maja Radwořčy tež swojich hercow. Šława jim! Woni su wulcy rjenje hubžili a trubili a džělali, samo ouverturu (pschedehru) f šłownej a šłwjenej operje Šmetanowej „Pšchedata njewjesta“. Z dalschich

hošci na rjanyh mječoru mjennju wot Butec zapósłanca Zobu a kublerja Krónu. Tež Hornja Rina bė zastupjena. M. A.

Ze Seitendorfa. Dzeń 31. meje zmjeseli Zoho Majestoscź nasz kral tež našcn mjes ze swojim wopytom. Z Reichenawa pschijėmschi zasta we swjatoczńje wupyschenej sriedńej wsy wokoło 4 godzinach popońdnju. Wosadny pschėdstojicźet knjez Keil powita joho tudy, a kral wotmołwi z luboznymi słowami a wo wosadnych wobstojnosćach z mnogimi pschitomnymi porėcźa. Šdnź bė dołhi ipalir wosadneje rady, towarstwow, škulstich džėczi atd. pschėschoł, wotjėdźe dale pschėz Rönigsbain a Ruzdorf do kłšchtra Marijnoho Doła. Wosadni, kotsiź bėchu so we wulkej licźbje na swjedźėńskim městnje zėschi, bėchu zmjeseleni, zo bėchu swojoho krala w Seitendorfje widźeli, a bóle hišće, zo bė so jim tak lubozny a pschėczėlny pokazal, a pschėjachu sibi, zo bychu tutoho krala prawje dotho zdźerźeli. Wokomiti, kotrėž Zoho Majestoscź tu pschėbywajšce, wostanu, tak krotke kaź bėchu, wschittim wobhydlerjam našejew wsy njezapomnite.

W kłšchtrje Marijnym Dole minjenu wutoru tute 7 knjeźnow swjate sluby zkoźichu: Stefaniya Wjenkec z Rbźanta, Juliana Pjehec z Rukowa, Hana Bajer z Wostrowca, Floriana Kumpfel z Rönigsvalde (w Czechach), Thella Ebermann z Ruzdorfa, Theresija Kurjatkec ze Schunowa a Martha Heidrich z Klosterfreiheit. Swjatoczńoscź knjez wistator propst Vincenc nawjedowajšce. Tež kł. kłšchtrski bohót ze Salza Lichtenau, senior Skala, farat Wjesela a administrator Andricki bėchu pschitomni. Bóh žohnuj poboźne knjeźny w swjatym powołanju!

B cyłoho swėta.

Němska. Rajchštancler hrabja Bülow bu do splahu mječchow powyšchėny, šchtož jomu kejžor paršchonscy wozjewi.

— Škónc zańdženoho mėšaca, 30. meje, buchu poseńdenja němskoho sejma (rajchštaga) škóncžene a tutón rozpuchčėny, zo by so nazymu zasų zhromadźil.

— Dženja tyńdenja začahny swjatoczńje do hłownoho mėšta Pruskeje njewjesta kónprynca němskoho kejžorstwa, wójwodta Căcilia z Meklenburgskeje. Wulkotne a radošne powitanjo bėšce jej pschihotowało městno Warlin. Wutoru 6. junija bėšce wėrowanjo teleju wyšofeju wosobow, 23 lėtnoho kónprynca z luboznej 18 lėtnej pryncesnu. Cyły němski kraj zjednocźešce tu zawėšće swoje pschecźa z proštwu k Bohu, zo by tele mandźelstwo njebyło jeno ze žohnowanjom za kejžorsku swójbu, ale za cyły němski wótcny kraj. Kaź bėšchtaj wyšofej starčej nawoženje štajnje pschiklad najlėpschoho mandźelstwa, tak chcył Bóh dacź, zo by mandźelstwo młodoštnėju mandźelšeju runje tak zbožowne było za kraj a lud.

— Wulkotny bė swjedźen, kotrėž swjecjachu katholicjo Němskeje zańdženy tyńdėn w Żulďe. Póńdźelu 5. junija bėchu so 1150 lėt minyle, zo bė tamny wulki japoschtoł Němcow, swj. Bonifacius, swoju krej pschėz złóštnisku ruku pschelał a kónu matrašku sibi dobył. Na 40 000 pobožnych pucźowariow bė tu ze wschėch rózłow hromadu so zėscho. Tež 33 biskopow bėchu na swjedźen pschihhwatali, mjez nimi 3 kardinalojo a 5 archbiskopja. Njedźelu na pschėdswjedźenju mėšeske kardinal mječhbiskop dr. Kopp pontifikalnu Wožu mšchu a biskop Rorum z Triera pať přėdomajšce. Přėni dzeń swjatoczńoscźow bė so hižo najrjeńšcho minyl, doniž w nočy do dwanacźich wołańca njenašta, dom, hłowna cyrkej, so pali. Pschėz wohnjostroj bė so poľńocna wėža zapalila a

so tež wupali, tohorunja so druha wěža zapali, krasne zwohy buchů zničene, so rozšchrěchu, domcyrkej pať bu tola hišće pšez woboru zdžeržana, tať zo mōžachu so swjatocžnosće hišće dočōncić. — Nasch najdosťojnišči kněz biskop je so tež hižo zasu dom wrōciz, zo by so na pohrěbie zemrjetoho biskopa a tachanta dr. theol. Ludwiga Wahla w Scherachowje wobdžěl.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11150 hr. 10 pj. Dale woprowachu: Hajničanske towarstwo knježnow po bjesadze 70 pj. Rottenburgske diocesne towarstwo swj. Bonifacija 50 hr.

Za twarjomnu nowu cyrkej we Wulkim Šunowje: wučer em. Jakub Kral z Radworja 5 hr.

Za twarjomnu cyrkej w Ebersbachu: wučer em. Jakub Kral z Radworja 5 hr.

Za twarjomnu cyrkej we Werdawje: wučer em. Jakub Kral z Radworja 3 hr.

Za twarjomnu cyrkej w Riesy: wučer em. Jakub Kral z Radworja 3 hr.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 12509 hr. 14 pj. Dale darichu: Radwowska Hórnikowa Komisia (461,62 hr.) stajnje swěry Boží dar Hrabja 2 hr. a po swjedenju 0,55 hr.

Zaplać Bóh wšem dobročerjam!

Přeprošenje.

Druhi džen swjatkow popołdnu wotměwa so w Janowych kupjelach w Smječkach **koncert** Schubertec swójby.

Potom su **reje** za wopytarjow koncerta. Wšitecy su lubje přeprošeni. — Za dobre jěsć a pić a wuprah je postarane.

Zastup **50 pj.** — Započatk w **4** hodžinach. [88]

Zarjadnistwo.

„Herbska grynča“ w Rablicach.

[89]

Druhi džen swjatkow budže popołdnu wot 4—6 hodž. **koncert**, potom **reje** za hošći. Wšitkich wutrobnje pšeproschuje **Jurij Wałda.**

Rchrōšćanska nalutowaŕnja

[90]

změje njeđzeln **18. junija** popołdnu w 4 hodžinach we **Wjentec** hoščencu w **Rchrōšćicach** swoju **26. generalnu zhromadźiznu.**

Dnjowy porjad: 1. Zličbowanjō a bilanza 1904. 2. Wólby. 3. Namjety a wozjewjenja.

Pšchedsyba: **Mich. Kolla.**

Žiwnošć z **lowatnju**, z něšto fōrcami pola a z **łutu**, kaž tež z **inventarom**, ze žnjemi atd. je **na pšchedań.** Dalshe zhonišch w **Radworju** pola wobsedžerja **čisło 35.** [91]

Pšchedadźowanjo žiwnošće.

[92]

Wtoru 13. junija popołdnu w 4 hodžinach budže so pola wobsedžerja **žiwnošć** čisło **11** w **Zajenych** pola **Rchrōšćic** ze 14 fōrcami ležomnošće 1. fl. na pšchedadźowanjo pšchedawacž. **Wobsedžer.**

Wšitkim, kotřiž su nam při wohnjowym njezbožu, kaž tež při natwarjenju nowoho domu z radu a ze skutkom k pomocy byli, wupraja wutrobny džak a zaplać Bóh [93]

swójba **Jenkec** w Smjerdźacej.

Čisłóč Smolerjec knihišćicetnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katoliški Posol

Wudawa so kóždu sobotu.

Plači lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z križ-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plači na pósce
a w kniħafni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěštki plači so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudom p časopis.

Wudawany wot towarštwia ff. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farař w Budyšinje.

Cisło 24.

17. junija 1905.

Lětnik 43.

Pohrjeb biskopa a tachanta Dr. Rudwika Wahla.

Pjatt 9. junija bu zemrěty knjez biskop w Scherachowje, hdžež bě wumrěł, tež pohrjebany. Wot nazdala hižo bě pōznacž, zo městacžko žaruje. Čorne korchowje zmahowachu so na wěžomaj cyrkwyje. Wulke syty ludži w žarowan-
skich draštach hromadžachu so wokoto cyrkwyje na pohrjebnišćežu. Sbyž čah
duchownych po čěto wysokocho zemrětoho w 10 hodžinach do hrobu džěšče,
běchu so tam hižo wulke licžby towarštwow zestupałe. Najdosťojnišči knjez
biskop a tachant Dr. theol. Lusčžanski mějesche sam cyłe pohrjebne swjatoč-
nósče z assistencu ff. wikariatskeho radžicžela a superiora Fischea z Drježdžan,
scholasťika Löbmanna a kanonika fararja Könšcha. Po dočonjenju modlitwow
w hrobže nastaji so wulkotny čah z čětom do cyrkwyje. Na čole čaha
běchu schulste džěči ze swojimi wučerjemi, potom scěchowachu wšchelake
towarštwia, kaž tamnišče towarštwia: knježnow, žónstich, towaršchow, mužskich,
wojerške, tšěly atd. Towarštwia, kiž mějachu korchoj, běchu ju tež žarowanšcy
wupyščenu sobupšchinjesli; mjez tutymi běchu tež zastupjeni Budyšchscy a
Drježdžanšcy towaršchojo ze swojimaj korchowjomaj a tudomne mužske towarštwio
bjez korchowje. Tajkich korchowjom nalicžichmy 9. Na kōncu towarštwow
džěšče tež deputacija studentiskeho towarštwia „Burgundow“ z Lipska w swojej
swjatočnej pišanej draščje a z korchowju.

Do cyrkwy pšichžahnyšcy wuspěwachu duchowni cyrkwine officium. Po
tutym mějesche knjez biskop pohrjebnu Božu mšchu ze spomnjenej assistencu,
na kotrejž Scherachowste spěwaške towarštwio tež derje spěwašče. Po Božej

mšči mējesche knjez senior Skala pohrjebne předomarjo, w kotrymž njebohoho knjeza biskopa žiwjenjeběh a skutkowanjo dokladnje wopominasche a joho duschu wěrnym do pobožnych modlitwow poručesche. Po předomanju wuspěwa šhor „Libera“, a hdyž běchu so tež k tomu słušace modlitwy wuspěwale, poda so čas z čěkom k rowej, hdyž so hišćeže krótko pohrjebne modlitwy dokonjachu. Po nich so duchowni hišćeže zasy do cyrkwy wrócizchu, hdyž so pohrjebna swjatocnosť ze „Salve Regina“ stónči, mjez kotrymž wojeřske towařstwo třicetčinnu salwu wustěli, došelž mējesche zemřetý knjez tež železny řichž z wójny. —

Tak bě nětko čěko našeho přjedawšeho knjeza biskopa pschepodate křódněj zemi. Wsoto na horje pschi Šcherachowskej cyrkwi namaka swój wotpocžink. Tam porno sebi spitať nětko z kóždoho bofa pucza do cyrkwy jedyn — mjenujcy, kaž bu hižo posledni króč spomnjene, biskop Mauermann k wječoru a biskop Dr. Ludwig Wahl k ranju ležo. Na tym dnju pokaz so tež zasy stara lubosć k njebočiččkomu knjezeji, došelž joho pohrjeb bě zawěrnio wuskotny, kaž jón husto njenadeńdžesč. Hižo na dnju smjercze póstka Zoho Majestosč kral Friedrich August jara pschijomne sobužarowanjo na tachantstwo telegrafisč, wšchelacy družcy knjeza scěchowachu. A pschi pohrjebje tale mnohosč ludži, a telko wošebnych pschewodžeri. Wězo bě tam pschebe wšittkim bohacze zastupjene duchownstwo, na 50 knježič. Zoho Majestosč kral bě póstkał swojoho zastupjerja komornika z Minskij, Zeje Majestosč kralowa wudowa pať komornika z Mějsč. Tohorunja běchu krasne wěncy póstali kral, kralowa wudowa a prync Jan Jurij z napismami. Tež Šcherachowska wošada bě poswjězčila wulku palmowu haťzu, kaž tež Drježdžanske duchowne wyschnosče rjany wěnc. Naschej kłóschtraj běšetej zastupjenej pschěz jeju ff. probstow a kłóschtr Dřeg bě póstkał swojoho priora P. Malachiasa. Tež Budyschin bě rjenje zastupjeny ze štrony wyschnosčow, wotřesny hejtman ze Schlieben, kaž tež krajny staršchi hrabia z Lippe, přäsident krajneho juda Dr. Hagemann z Budyschina a měščanosta Dr. Bahn; tohorunja tež cyrkwiny radžičel Dr. Mayer, kaž tež rektor gymnasia Dr. Friedrich a profesor Raumann z realki. Tež běchu hišćeže pschitomni: přjedawšchi minister z Moskij Wallwitz nad Sohlandom, baron Lehrer ze Žitawy, Alfons Borák z Hainic, hrabinka Schall ze synom a džowfu z Huski. A samo čerjódka njebohomu knjezeji biskopei pschecy swěrných a wo njoho starosčiwnych ščěrných šotrow z wšichšchej Alexandrinu bě z Drježdžan pschisřwatała. Wězo tež njebrachowachu zastupjerjo tudomnych škulow, knjeza wučerjo ze seminara a tachantškeje šule. Tak bě pohrjeb knjeza biskopa woprawdže wuskotny a doštojný.

Wóh daj jomu wěčne mřto, za kotrohož česč je skutkował čas žiwjenja ze wšchej swěcu. R. i. p.

W a m ž o w š t w o.

(Stónčzenjo z čisła 21.)

Často so wojowanjo bamžow pschecžiwu němškim fejžoram tak wukladuje, jako bychu bamžoj so tak činili z pscheludkami pschecžiwu Němcam z cyła. Bamžowstwo je pieča pschecžiwu Němcam njepschecželske bylo, došelž z časami pschecžiwu němškim fejžoram, wošebje pschecžiwu Šohenstaufam wojowasche. Štož je wězo njezmřlnosč. Potom by bamžowstwo tež dyrbjało Francžam njepschecželsch zmřšlene byč, pschetož bamž Innocenc III. wojowasche pschecžiwu

francózsťomu kralej Philipej Augustej, Bonifac IX. pscheczíwo Philipej rjanomu, francózsťomu kralej, runje tak krucze, kaž družu bamžojo pscheczíwo něťotrym němšťim kejžoram. Bamžowstwo by tež dyrbjalo žendźelčanam nje-pscheczělšte bycz; pschetož něťotři bamžojo tež z jendźelšťimi kralemi do krutoho rozrěčowanja pschíndžechu. Haj, z cyla njebudže drje luda w Europje, z kotrohož knježerjemi njeby bamžowstwo tam a sem do rozkory pschíščło. Hdžež bamžojo njeprawdu widžachu, wustupowachu pscheczíwo tejsamej njebojaznje, byrnjež tež cži, toťsiž njeprawdu cžinjachu, wjetšči, mócnišči a nahladnišči byli. Z tym bucham bamžojo twjerdžizna swobodnosće. Woni to běchu, toťsiž su ludam samostatnosć wobthowali. Wěsta měra politiskeje swobodnosće pať je i wumieču toždoho luda nuznje trěbna. To najlěpje widžimy na Ruskej. W tutym kraju, hdžež car cyle samostatnje knježi, tež w nabožnych wěcach, je tež zdźelanosć, kultura jara zady wostała.

Zawěrnó, cžežke běchu wojowanja, kotrež mějesche bamžowstwo pschebědžic. Ale woni njejsu ani stopa wotkročili z pucza prawdy. To wobkrucza bamžam samo tamny tak sławjeny němšťi basnist **Friedrich Schiller**, hdžž praji: „Widžachmy kejžorow a kralow, mudrych wodžerjow statow a nje-powalnych wojakow we wuzkoščach prawa woprowacž, swojim zasadam njeswěrných bycz a nuzy nochmacž; tajke něščto sta so z rědka abo nješta so ženje ze strony žanoho bamža. Tež hdžž bamž samo w hubjenstwje wokoło bludžesche, ani stopy kraja abo žanaje pschíščilneje dušce njemějesche a so z miłosću cuznych žiwjesche, stražowasche wón tola wobstajnje nad prawami swojoho stoła a cyrkwyje. Byrnjež tež žadyn trón na swěće tak cžasto swojoho knjeza nje-pscheměnjal, z tak horcym bědženjom so njewobšadzał abo wopušćzał, bě tola tónle trón jenicžti na swěće, kotryž so njezdasche ženje swojoho mějicžela pscheměnjecž, doťelž jeno bamžojo mrejachu, ale duch, kiž jich wobtnježesche, bě njesmjertny.“ Tu mamy zasty z protestantskoho horta wulotne pschekrasnjenje bamžowstwa. „Bamžojo“, praji Schiller, „mrejachu, ale duch, kotryž jich wobtnježesche, bě njesmjertny.“ Duch, kotryž bě w bamžach žiwý, bě pať tamny duch wěrnosće, kotrohož bě Chrysťus Pětrej slubił, hdžž chce Wóća prosyć, zo by jim druhoho tróščtarja pošlal, Duča wěrnosće, zo by stajnje pschí nich wostał. „Tež hdžž w hubjenstwje wokoło bludžachu, so z miłosću druhich žiwjachu a ani stopy kraja njemějachu a běchu wot wschitkich wopušćženi, džeržachu so bamžojo krucze prawow swojoho stoła a cyrkwyje.“ Tak praji Schiller. To pať je jeno dopjelnjenje słowom: „Pětre, ja pať hym za tebie prosył, zo by twoja měra njewoteběrała.“ (Luk. 22, 32.)

Tohodla praji tajny wschšči knježerstwowy radžicel dr. Hübler, profesor na universicze w Barlinje: „Pontifikat (bamžowstwo) je jene z najwulgotnišchich postajenjom, kiž su hdž na swěť pschíščle. Bjež bamžowstwa bě sředžny wěť był dobytť tyrantstwa. Šisćež dženja by bjež bamžowstwa swobodnosć ludow w najwjetšim strašče była. Wone je najlěpscha pschewaha pscheczíwo wscho wobtnježacej statnej mocy. Njeby-li tu był, by so dyrbjalo wunamťacž.“

Podobnje wupraji so protestantski stawiznať Gregorovius, kotryž wuznawa: „Stawizny nimaja doťc rjekowskich mjenow, zo by so z nimi clył swěť wobjimace šćutkowanjo, tamne wulotne šćutki a njezafhodna sława bamžow tež jeno trochu woznamjenila... Žich wulotna licžba budže na njeby kulturalnych

stawiznom tworicz system, kotrohož bljščez wščitke druge rynki wjetčhom a knježerjom wščez časow ze swojim bljščezom pschetrejchi."

Tak stoji tu pschod nami cyrkej jako twar, kotryž je na frutu podklohu twarjeny. Nascha wutroba dyrbi tohodla z lubosczu k cyrkwi a bamžowstwej bhez zahorjena, napjelnjena. Tak praji Karl Menoscht Sanke, universitny profesor w Barlinje a Bonnje: „Hdyž budu zemrěty, prajče kóždomu, kotryž chce šlyšecz, zo sym swoje najwjetšche zbožo w romskej cyrkwi namašal, a z hněwom sym so rozhoril, chysche-li šchtó pscheczimo tejsamej něšto mēc.“

A swjaty Chyprijan (+ 258) praji: „Łón njemóže mēcž Boha za wótca, kiž nima cyrkej za macžer.“

A Zbóžnik praji: „Šchtóž cyrkej njeslyšchi, budž wam kaž pohan a cłownik (zjawný hrěšnik).“

Dule luboscz k cyrkwi a k swjatomu Přetrej mamy pak tež w stutku wopkazacz, wosebje zo tež wěmy wopory pschinjescz (Přetromy pjenjež). Dla tohole Přetromoho pjenježka drje sebi njepšcheczělo cyrkwoje hubu torhaja. Bjez toho by pak swjaty wótci hysčez do wjetšich wuztosczow pschischoł hacž hižo je. Wot spoczatka džěn bě přócowanjo wščez njepšcheczělow cyrkwie, zo bychu cyrkwi wšče řědkí wurubili a jej tak žiwjenstu móc wzali. „Khrystus je“, tu potom kóždy křóž řekajše, „řhudobu přědował, kať dha so to potom znjeje, zo so bamž a kardinalojo z purpurom hotuja. Řěpe by tola zawěрно było, te pjenježy řhudym dacž atd.“

Hižo za Khrystusowe časy je něchtó tajke poroki činił, a njebě to ničtó druhi hacž Žudašč. Hdyž mjenujey Marija Madlena Žězusowej nozy z drohej žalbu žalbowasche, tu pschinđze tamny řkupy wučžownik a praji: „Řajše to pscheczimwenjo! Bychu so tola radšcho te pjenježy řhudym dať!“ Kaž Žudašč tehdom z Khrystusom činjesche, tak činja to tež džěnsa hysčez duchowne džězi Žudaščome z cyrkwu a ze zastupnikom Khrystusowym.

Řajku pychu a krasnoscz w tym nastupanju namašamy pola řwětnych knježerjom, řejžorow a kralow! Řajša njewustawaca přoca a džělo so nočžuje, hdyž so jedna, knježerja na dostojne waschnjo powitacz! A hdyž so jedna wo wótca cyłoho řchescžansřwa, wjedniša a wobknježerja na 300 milijonow katholicow, tu so řězi wo pschje a pscheczimwenju!

Řajku civilistu maja řwětni knježerjo! Přuski kral n. psch. ma kóždoleťnje z najmjěnscha 15 milijonow řriwnow dořhodow a stoji z tym hysčez porno druhim kralam do zadu. Francóžski přášident dőstanje leťnje 1200000 řrankow. Řuski car ma na řodžinu 20000 řriwnow. Swjaty wótci řreba wščědnje za swoju wosobu na 5 řriw, to řu 4 řriwny. Še to hysčez luxus? Wšcho druge so řreba za wobknježenjo cyrkwoje, k řežimwenju zastojnikow, k twarjenju cyrkwojom, k podpjeranju misřiow a k jačmožnje za řhudych.

Řóžde towařstwo zběra tola pschinosčki. Řať njehromadži tola socialdemokratija pjenježki řhudych ľudži za swoje zaměry! Řele čezčy řařřuzene řrořchki pschinđu potom do řatow najbóle řidowsřki wjednikow, kotřiz so džěla boja, a do řatow wotřlo dundachy agentow. Wbo čžohodla dha sebi hubu njetorhaja dla njeměrnoho řidowsřtoho řamóženja? Pscheczimo hoberřkomu řamóženju Notřchilda so řelfo řolka njecžini, kaž dla dobrowólnych řarow luboscz, kotřez wěřimi za řwjatoho wótca wopruja.

Wosebje w našchich čřasach džěn je bamž nucženy, so na darniwošč wěřimych řpusčezcz. Čřřwinny řraj, kotryž jomu řřusčesche, řu jomu

rubili. A darovno su so tež njepršeczeljo cyrkwie prócowali, bamžom jich wobšedženstwa wurubicz. Sich wostpohlad bě, wjednitej cyrkwie wschě srědk, kotrež za swoje postajenje trjeba, wotewzać a tať dopjelnjenje wulskich a wažnych nadawkow bamžowstwa za nabožništvo a kulturu jomu zadžewacž abo njemóžne scžinicž.

Tohodla mamy swjatoho wótca podpjeracž wosebje z darowanjom, składowanjom Pětrowoho pjenježka, za šóždy po swojej zamóžnosći za tať nimoměry wažnu wěc wopruijemy. Wjeselmy so, zo smy džěczi swjateje katholicsteje cyrkwie, zo mamy bamžowstwo, šcho by nam tola hewak cyły swět wobšynneč pomhało, bychmy-li duchownje dyrjeli zawutlicž? Tu wopradowže dawamy za Jezusowu wěc a joho kralestwo, jomu samomu to zašty, šchož džěn tež wscho jomu słušča. Abó smy snadž jara křudži, njemóžemy wjele woprowacž, potom pať móžemy so tola čim nutrnišcho modlicž: „Wschiněž t nam twoje kralestwo!“

B Łužicy a Sakskeje.

Dodawki a porjedjenje I czištej 22. Posoła str. 184. Nasch spisowac „Hodowanjo Serbow ...“ bě nastupajcy swjedžeń a wschitke sławu, tam w „Wšěcžanstej zahrodže“ munjełene, pišať: „a student Wryl hišćeje raz (sławjesche) krala jako protektora Serbow.“ Nasch dopisowac wo tymle džělu tehdomnišchoho swjedženja njebe słowa studenta t. Wryla zrozemiť (doteľž njebuchu jara wótse rěčžane a w salsi bě njeměr). Tuž so tudy po nětk haće dóndženym dopisu podadža. Student Wryl prajełe: „Prošchu waschu sławnostnu zhromadžiznu lubje wo wodacžo, zo sebi zwažu, waschu pomosćitownu ščerpliwosć napinacž, hacžrunjež je wězo zdobnišcho a radno, zo młodži posłuchaju na słowa staršich. — Tuž mi wodaječe, zo mje t słowam nuczi młoda začuwaca wutroba a na idealacy zložene pomofanjo serbskoho studenta. Džensa pšichi tutej manifestaciji serbskoho naroda widžimy tu nasche serbske towašstwa a zastupjełstwo wschěch woschitow luda. Zenož nascha studowaca młodosć njeje tu officielnje zastupjena, a to dyrbi naš wschěch pšechwapič. Studowaca młodosć mjenuje so tať rjenje luba nadžej swojoho naroda a křona serbskoho luda. Mi so zda, zo w pšichitomnym času sferje bywa z černjowej křonu, jako pšehswědčeny serbski student so wuznawacž, doteľž wěny derje, kařka běda knježi w organizaciji pšche kablace wědomjo naschoho studentstwa a cykeje dorosćženeje intelligency. Ze to čim bóle hórko toho wopomnječ, hdyž znaješ to žiwjenje a rjanu jednotu a dobre čućejo tajkoho pomofanišchoho studentstwa druhich narodow, kiž chle hinať wudofonjeja swoju misiji jako studentstwo. A tole rozwaženjo pohnuwa mje, na zróst a křěw nascheje serbskeje studowaceje młodžiny a jeje hłownych šhadžowanow, na žloty, lěpši pšichod cyłoho Serbowstwa a na naschoho najmłosćžiwischcho krala jako pšichodnoho protektora naschoho serbskoho studentstwa munjełč žiřčiznu sławu!“

Ž Hajnic. Kaž je hižo tydženja „Katholicke Posoła“ zdžěliť, budže jutse, nježelu, w Naschowje džiwadko t lěpšchomu noweje Hajnicžanskeje cyrkwie. Žafo loni, je nasche mužšte towašstwo, tež lěta w žjednocženju z towaštwom knježnow, tajku zabawu za nuznu a wězo bohupodobnu naležnosć zarjado- wało. Loni džěšche munosć do druhoho šta hřiwnow; nadžijamy jo, zo budže nam tež tónkrócž spodobne wjedro wobradžene a wjele hošći. Spokojni

zawěšče wschitcy budža; hra „Safemanowe džowki“ je so na Dreždžanskich jewiščcach hrała a wjele wupěcha žnjaka. Zapoczątk w 1/28 hodž., zastup 40 pj., na čišlowane sybło 60 pj. Wopytajće nas nětke w tym krasnym času, pozabawće so pschi nas; budžemy wschitkich z radošču witacž, hižo dobroho šlutka dla, kotromuž z tym lubošć wopofazacže. Wot Budychina a ze wschěch stron rjane pucže a scježki k Wyrzaczcz nowomu salej wjednu. Po džiwadle reje.

Nady na Bože špěcžo špjećnjne. Tak bě tež lěta, a po storo afrikanškim warje, pošhmuri so njebo, hrimot zarěča zdala a hdyš a hdyš zaswěcži so wobzor. Potom so blysti hižo sešlowachu, trochu hróžbne, ale tola wultotne we swojej majestosci, džiwadło wustupi woczomaj. Tajkej illuminaciji jenož Bóh tón Rnjež w njebjesach rozemi. Tež desčezita so plódnoho póněž, ale mało. Sake wčora, sriedu, wjetšcha mnohosć pschedroheje wóhni nasche lacžne hona wofschewi a nasch strach, zo so něšto podobne, kaž loni hotuje, bohu-džat njebu dopjelnyeny. Wschitto młódné stoi a krasna, zo žadyn čłowjeski jazyt wupowědacž njezamóže, w njewjesčinskej psyche pschenadobna kčže pschiroda.

Ze šlowjanskoho swěta. Jedyn z najwutrobnjšich pschecželow naschoho luda je benediktiski mnich P. Method rycerz Salabala w Rajhradže na Morawje. 19. junija budže tomu 50 lět, zo je křesťanske sluby wotpołożil. K tomule jubilejei k česćci njech su tu něotre sady wozjewjene z joho nje dawno nam pschípóskanoho lista: „Dubuju Was“, tak psyche tónle česćcomny starc, „a cyle šlachotne Serbowstwo jakož šlowjanski bratr. Znaju drje wschitke šlowjanske rěče, mějo jich šlowniki, rěčnicy a čitanki, tola rěčecž wschitke njemóžu. Ale šlowjan so ze šlowjanom derje dorozemi w lubošći, woporniwosći a hospodliwosći. Rajku radošč je mi pschihotował kanonik Michal Šornik, hdyž mje lěta 1885 w Rajhradže wopyta! — — — Tež kaschubsku rěčž sym wuknył a nětko studuju hižo něšto lět božharstu, hacž runjež sym starc 72 lětny. Nimo toho čitam kóždy džen kaczonški, čěški a němski w modlitwach a pschi Božej mšchi, w politicy, filosofiji a w druhich wědomosćach; hebrejsch a greckych kóždy džen něšto w theologii; italščy, francóžščy a jendželsch tež kóždy džen něšto, z najmjeńšcha něotre sady psched lehnycž hičom, zo njebych zabyl, ščtož sym prjedy nawuknył a ščtož sym derje trjebacž mohł na pucžowanju do Roma 1877 a do Seruzalema 1886. Čłowjek je telko křóč žiwu, kelkož rěči móže. Ruščinu a starošlowjancžinu sym wuknył pschcz 20 lět. 50 lět psychu do nowin. Časćišcho tež sym psak wo kuziškich Serbach, tak tež lěta wo poswjecženju Serbskoho Doma, za kotryž sym tež tu hromadžil a pienjež wotpóstał Sym křudny mnich. Swoje tysach sym dawno psched zastupom do křesťtra na dobre wěcy rozdał Wjele sym čerpjel a wustał jako młóženc a čerpju jako starc, ale pschi wami, kuziški Serbami, štoju ze swěrnej lubošću a ščelu Wam w tutym liščje 10 křonow k wotplacženju doha, na Waschim domje wotpočowacoho. Z mała — wjele! Džafuju so za powěsč, zo sym zakladnik Serbskoho Doma a proschu wo pschípóskanjo diploma, nic swojeje šlawy dla, ale zo bych z tym druhich k dobromu šlutkej nawabıl. Postrowjam Was a wschěch lubych Serbow wutrobnje z nutrym: »Pombaj wam Bóh!« — Pschjemjy lubomu jubilaraj z cyleje wutroby: Wjele zboža!

J. Š.

B cytoho swěta.

Rom. W tymle měsacu, 2. junija, swjećejše našy swjaty wótc Pius X. swój 70-lětny narodny džen. Zawěsće je to hižo wjosa staroba. Wóh chce jomu, kiž je sebi w krótkim času wutrobny měrny a samo česćowanjo pschecziwnikow dobyć, hišćeje prawje wjele lět zbožowne knježenjo a wjednistwo swjateje cyrkwy spožćić.

Španiſka. Kral Alfonso wopytuje w tu khwilu něotre knježeſte dwory. Tak bě so najprjedy podať do Francóziſkeje a wopytať Paris a prašidenta Lobeta. Powitanjo ze strony luda a prašidenta bě jara pscheczelne. Zola je tu storo wo žiwjenje pschischoť pschěz zkošć anarchiſtow, kotřiž spytachu joho z bombu morić. Nadpad pať so njeporadzi. Zańdzenu njedželu běchu tohodla w španiſkej kapali džafne Bože ſlužby za zathowanjo krala pschec smjerczu. W nočy na pónđželu pať wotjědže kral potom do Sendželſkeje na wopyt.

Rusko-japanſka wójna. Wšchě časopiſy nětke poczinaju wo ſtónčenju tuteje krawneje, storo njecłowjeſke wójny piſać. Woſebje ſo prócujeťej wo měr Francóziſka a Amerika, hdžež je ſo prašident Roſewelt ſam nětke tež poſkićil, zo chce ſrjedziczerja činić. Kať khětje pať k tomu dóńdže, je njewěſte. Wchudžom ſlej dwě wotdželeni, w Ruſkej kať w Japanſkej, z kotrejuž chce jene měr a druhe wójnu dale na kóžny pad, doniž jedyn z tuteju wojowaceju nijeje cyle poražen. Japanſka chce Ruſkej hišćeje por wulkich ſchlapow pschihotowacž a najradſcho hač do Ruſkeje nobu zaſtajić, a Ruſka zaſy chce Japanſku cyle woſtabić. A w tu khwilu stojiteť tež dwě njepſcheczelſke wójny hišćeje pschecziwo sebi. Zola pschedoťho drje wjacj tracž njebudže, zo ſo tale čłowjeſtowo njedostojna wójna ſtónči.

Žorty.

Poražena. Žona (k fotografie): „Sym přiſla, zo bych wam prajiła, zo naš swójby wobraz na žane waſnjno ſpokojacy nijeje. Mój najmlóđſi džěn je cyle na wopicu podobny.“

Fotograf: „Haj, luba žonka, to byſće sebi wy dyrbjala wopomnić, prjedy hač sće joho fotografować dała!“ („Wjesole liſtna.“)

Z priwućenja. „Čohodla dha je zakitowať (prawiznik) tak jara rozhorjeny?“

„Haj tón je džensa přěni króć jenoho njedočinka wuwinował, a na to je hnydom w ſwojej rozpjerſenocí rewiſiju zapołožil.“

(Wjesole liſtna.“)

To zawěsće dowěru zbudžuje. Cuzy: „Móžeće snadž mi zub wutorhnyć?“

Wjesny zuby-torhať: „To wſak dokonjam ... ale hleję, je hnydom 1/212, to hagle hódnje nijeje, dopođnja hiſće započec.“

Wſchelczizny.

* **Franc Xaver Wezel,** ſlawny ludowy ſpiſaczel a mlóđizny pscheczel, mějše ſo ze ſwojej woſadu w Alſtätten rozžoňnowacž. A tu wón rjenje

we swojim poslednim předomanju krasne, runjež křutne słowa wuži, kotrež bě na rowje wěstoho staroho, čješčownoho knjeza sararja čitať něhdže:

Zašywať sym do was wěru — o, njezhubčeje mi ju!

Předomawať sym Bože kaznje — o, njeteptajčeje je!

Wajšče mandželstwa sym wjazal — o, njewadžeje so mi!

Lubowať sym wasche džěčži — o, njesfažeje je mi!

Křowať sym wam waschich mrtwych — o, njezapomněje jich!

A njebyeš po puczu was wodžach — o, njespuchčejeje mi jich!

* **Nětko po jutrach** džěčži swjaty křichž w šuli wufnu. Šěblatec Zutej so někať njecžini. Nětkle je zašy spytať, ale hižo pschi „w mjenje Wótca“ je wjaznył. Tu wobroča so cyle na knjeza wučerja a zložiwšich na njoho cylej mufkej wócžch, swětnje praji: „Wujo, ja čži jutse kołbaju pschinjesu.“

* **Wóndy tupa** sebi dobry čłowjek pola někajtoho Maufchelesa, abo běšče Albeleša — na tym njezaleži: móšchničku za 1,78 hr. (Runje 78 pj., to je tola zajimawel) Dobry čłowjek džěšče dale a pschpadnje wuhlada pola mafoho kłamarja we wofnje cyle tajfu, haj cyle tufamu móšchničku. Wčžipny zastupi do kłamow a woprascha so: „Čhto ta móšchnička pčacži?“ „1,50 hr.“, rětašče wotmołwa. „To pak je tola pschžeje wšchu měru“, roz-njemdri so dobry čłowjek, a nětko wufida so cyla dóńca hněwa a swarow na žibowšte pijelch. — Tajkele wopravdžite „pschikłady“ měle so ludej čašcžišcho podawacž. Tak běha bjez kónca kaž stadło błudnych wowcow a so křihacž dawa. A „swoje“ kłamy prěždne stoja.

* **Napoleonowy sekretar** (blido k pisanju) je wjerch Pawoł Metternich tele dny za milion do wuftraja pschedať. Swoje mjeno kupc wozjewiľ njeje, najskerje, dokelž so boji, zo bychu jeho tyknyli, tam hěžež błudni su! Wóžno było by.

Naležnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1905: kk. 515. Jakub Mechela z Budyšina, 516. 517. konwent klóštra Marijneje Hwězdy.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo: konwent klóštra Marijneje Hwězdy 2 hr.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11200 hr. 80 pj. Dale woprowachu: M. Ž. 3 hr. August Kokla a Michał Kurjat ze Zajdowa 2 hr.

Za twarjomnu nowu cyrkej we Wulkim Šunowje: M. Ž. 3 hr.

Zapłać Bóh wšěm dobročerjam!

Ralbicžanska nalutowarnja

[94

změje njedželu 25. junija t. l. popołdnu w 5 hodžinach w Sernjanskim hospčencu swoju nalětnju generalnu zhromadžiznu..

Džeński porjad: 1. Bilanza z lěta 1904. 2. Wólby. 3. Namjety, kiž so hač do 20. junija pišomnje na pschedšydstwo pšěčelu.

Zlicžbowanjó wot lěta 1904 je pola zlicžbowarja k wobhladanju wu-położene.

Pschedšydstwo.

Žiwnojez čisłó 4 we Wutoležicach — 14½ kórca wopšhijaca — je z inventarom abo bjez inventara hnydom abo pozdžišcho na pschedaň. — (10 mjeńšichinow hač do cyrkwy a šhule.)

[95

Čžiččž Smolerjec knižicžiččžětnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katolicki Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w kniharni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěški plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudomy časopis.

Wudawany wot towarštwy ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farar w Budyšinje.

Číslo 25.

24. junija 1905.

Lětnik 43.

Pjećzo martrarjo Kaźmierscy.

W něhduskej Wulkopólskej, w pschepysknej wokolinje, blisko krasnych
jězorow leži městnosć Kaźmierz. Tale městnosć spomina jara dawnych, zdale-
nych časow. Pustnicy, wo kotrychž so tu rěči, běchu tam žiwi a wumrěchu
martariskeje smjercze za krala Bolesława Khrobłoho.

Tehdom bě Pólska hišće mócnastwo, pschod kotrymž tšchepotachu druhe
kraje a ludy. Bolesław Khrobły, kral mudry a zmužity, wědźeše w swojej
železnej, ale z dobom sprawnjej dłóni wulke a móčne kralestwo dźeržecž. Naj-
bližši susedža, Němcy, radži do Pólskeje zhladowachu. Wabjachu jich bohate
a derje zdžěłane hona. Často pospytachu so, płódných pólskich krajín so
zmóćnić. Doniž Bolesław Khrobły knježeše, wróćachu so kóždy raz pobicži.

Tehdom bě w Pólskej zemje nadoba a wscha bě płódna. Katarstki lud
bě spróćniwy a spoćojny a wědźeše rolu tak derje dźěłacž, zo so z pólskim
rólnikom nihtó na swěće runacž njemóže. Pólski stót bě daloko sławny.
Konje běchu wutrajne we wojnje a po swojej sylnosći znate. W rěčach a
hatach bě polno rybow. Tež lěsy njeběchu tak wudžěłane a rědko kaž džensa.
Běchu tam haje wulke rozkožene kaž morja, a schtomy w nich stojachu kaž
hobry, a hobry strážowachu zemju, na kotrejž polčechu.

W lěsnych hušćinach bě njemáło dźiwjeje zwěriny. Žubry, tury (Bison,
Auerochsen), mjedwjedze běchu w nich z domom. Ludžo so jich njebojachu, běchu
zwučeni na stajne strachi za žiwjenje, na wojnu a rozprawu z njepšeczelom.

Najsylniši staw ludu bě rycerstwo. Wójna bě joho rjemješto, hońtwa
joho zabawa. Tež kral Bolesław Khrobły rad na hońtwu rchodźeše.

Pšchěz Pólsku mjedžechu zastarstu sławne pschekupste dróhi, po kotrychž
kupcy z nawjeczorných krajín Europhy jězdžachu do zbaleneje Grefseje, hač do
Mákeje Afiseje.

Dofełż bę Woleław mudry a sprawny kral a so wo swojich poddanow swęru starasche każ wótc wo swoje dżęczi, knjeżesche tež w kraju męř a zbožo. Tuż tež sława krala Woleława z kóždym dnjom roscęsche a njesęsche so po wschęcch sufodnych krajach. Ale ženje njezaby Woleław, zo je nad nim kral njeřłónęnje mębnischi, pschęc kotrymż je jenoż proch a poppeł. Tuż tež řkųesche Bohu ze wschej swęru. Za krala Woleława pschibywawše w Pólskej duchownstwo. Pschithadęsche z Włóch, z nęcęzięsche Belgije a z dalosęe řrsęe. Sedny z tajkich japoschłow, kotryż na dworje krala Woleława pschibywawše, bę swjaty Wojęęch, biskop Brazyli. Kral Woleław w kóždym waņnischim powdawku žiwjenja radu swjatoho Wojęęcha wużiwawše, a hdyż joho wjacj njebę na kralowskim dworje, jęđđęsche kral Woleław, męc a dusche pokoj cęępacj na joho rowje.

W tamnych prastarych cęasach rozřđęřjachu jenoż kłóschtry zdęłanoscj a węcłomoscj. W kłóschtrach bę węcra a węcłomoscj z domom, a z nich řtupasche swęcłko do ludu. Woleław Khróbtj njemyřlesche jenicęcy na to, hranicy swojoho kraleřtwa rozřđęřjecz, ale starasche so z dohom wo to, zo by lud z cęęmnoścje posřupit na swęcłko, zo by był rozwucęny we wschęcch węcłomoscjach. Tohodla pschłow a do Pólskej mnichom, Benediktinom, a twaręsche jim kłóschtry. Ale nic jeno w męcřach pschibywachu mnischa. Tęđdom bę węcra tak řylna a hłuboka, zo so mnoży wđdach wschęcch swęcnych kłókw a wjęselow. Šim bę kłóschtr hįschę pschewosębny, kłóschtrřta řtwicęka njebę jim dosęj prořta, žiwjenjo w nej nic dosęj twjerde.

Tajęch wucęřłach so do njedostupnych řęnych řhowankow. Tam twarjachu sebi prořte, maķe z hliny dęłłane řępantki a w řęnej cęiřcinje modłachu so za cęłowjęęę hęcchi. Cęařto za cęęę lęcto njęřtyřchachu cęłowjęřłoho hęcřa. Z cęasami zabłđđi so ł nim pucęwař, z cęasami załłapa do duri puřniřtwa cęłowjęę, złamanj w žiwjenju. Tu nęcotryżłulį złóřtniř sebi zařny doby cęiřtosęj wutrobj a řwęcłomja. Šłowa pokornoho puřniřa wrocęjachu zabłđđęne dusche na drowu prawdy a pęcęřiwosęę. Želene řęčęny řęřow dawachu řřhow, cęiřčinu a pokojenjo.

W tajkich řęnych hųęcinach w nęcđuschej Wulkopólskej, w męcřnosęęi dęęniřniřchi dęęni Każmierz mjenowanęi, byđłachu puřniřni Każmierřcy, wupóřłani do Pólskej po prořtwej krala Woleława. Po prawym jenoż dwaj z nich, Benedikt a Jan, pořhadęřłaj z daloka, z Włóch. Šimaj pschidrużichu so w Pólskej bratřja Matej, Zaał a Khrystin. Kral Woleław natwari jim cęřęę a sam sebi kóđdy natwari maķu puřnicu, hđęę bę sam za so živy.

Podawajęy so modłitwej pozabywachu puřniřny wo sebi, bęcų jenoż za Boha živi a w tej jenej myřli, zo byų joho prosyli wo wocacę za hęcřęniřłow. Po węcřym cęasu pschitowařłchi so nastawacym martrarjam mnich z mjenom Barnaba. Za swojoho nawjedowarja wubrachu sebi Benedikta.

Puřniřny Każmierřcy wjedđęchu frute žiwjenjo. Po cęłęch dnjach a nocach so modłachu a řpęcwach psalmj. Šich regula bę jara fruta, mjęz řobu so ženje njerozmółwjachu, řhibu pschi řchwitanju. Rano po Boęej młchi so kóđdy řrocę řchwıřachu.

Męnjachu, zo rozmóřwa myřle wot modłitwy wotwobrocę a ducha rozpjęřłuje. Sami sebi swoje zahrodki dęłłachu, řnjachu, řnjachu, pļęjachu a řłųžbu w cęřłwi řami zařlawachu. Žęživjenjo bę nad męcřu prořte. Mįřa a řřbow z cęła njęđđjachu, jabył a cęorny řhlęc bę jich jenicęřta pojęđj a woda jich napoj. Runje tak prořta bę jich drařta, řuřowa z řřřow řłana řufnja.

Też spara skupje mužiwachu, a hdyż spachu, leżachu na twierdej rohodži a kamień skuzesche jim za hłowat. Wschithadżachu t nim pucżowarjo a njezbożowni ludžo a pytachu pola nich pokojenjo. Denož žonam njebe dovolene, prohi jich puštnich pschetrocžicž, njerēcžachu z nimi, a samo jich pohodnjenja pytachu so zminučež.

Žonu kral Bolesław Khrabły na cžole swojoho rycerstwa a swojich dworjanow do Kaźmierſkich lěšow zawita. Swěta zdaleni puštnich cžinjachu na krala Bolesława hłuboki zacžisheč. Proštota jich žiwjenja, wulka, cžišta kaž studnja nadobnošč a swjatošč wutrobom, putasche krala.

W pokorje modlesche so kral w cyrkwiczech a porucžesche so do modlitwow pobožnych puštnikow, tež wotewri swoje pokladny a poščisžesche bohate dary křudym mnicham. Ale myśle zacžucža tyhle ludži spějachu do cyle druhoho swěta, a hinašcha hudyba hacž schčertot slěbra a złota klinkčesche w jich duschi. „Pšče cžo a t cžomu dawasch nam, mišosčiwu kralo, złoto a zlebro? To njeje za nas. Z nim móže jenož hrěch do našchoho puštništwa zawitač. To, schtož mamy, došaha za našche potreby. Złoto njedawa ludžom zboža, namopať hušto z hórtošču a ze hylzami napjelnja žiwjenje. Našch Knjež Žezus Khrystus njetreba złota. Wón wot nas žada jenož modlitwy a dobre stutki“.

Wóznawšchi, zo puštnich darow z joho rukow njepšchijimaju, sthoma je w puštništwe a wotjědže. Kať so puštnich wustróžachu, hdyž po kralowym wotshadže pokladny namasachu. Hnydom wuprawichu mnicha Barnabu za kralom, zo by kralej wrócžit, schtož je joho.

Po kralowym wotshadže nawali so cžłowjecža złóšč a nahrabnošč na cžiche puštništwe. Złóštnicy derje znajachu kralowu nadobnu wutrobu, wědžachu, zo kralowista stopa ženje próždnu cžět po sebi njezawostaja. Tuž tež tufachu, zo je kral puštnikam swoju schčedrimu ruku bohacže wotewriť. W cžěmnej hłuchej noch, dnja 10. novembra lěta 1003, w cžasu, hdyž puštnich psalmy spěwachu, rozpocžnzechu so hodžiny cžwělow. Wumrěchu wodawajcy swojim mordarjam. Z modlitwu za mordarjow rozžohnowachu so z cyrkwicžu a cžichim lěšnym sthowom.

Njesutť pak njewošta mjelcžo. Wokołni ludžo pschischedišchi do cyrkwicžki wuhladachu zapuščenje. Powěćž wo tom roženě so w stoku a dóndže hacž do kraloweju wuchow. Kral Bolesław žarowasche a rudžesche so jara. Žoho pokladny běchu džěn rubježnikow pschiwabite.

Kral rozesta póškow do wschěch stron a kazasche, zo by so wschudžom slědžiko za złóštnikami. Hdyž běchu złóšeni, zašubdžichu jich po kralowym rozkazu na smjercž. Ale hdyž złóštnikow do rječazow stowanych domjedžechu nad row pjecžy martrarjow, žjewi so nadobo wulka jasnošč, a w tej thwili padžechu rječazy mordarjam z rukow a nohow. To be za krala pokiw z njebies, zo swjecži martrarjo nježadaju smjercže tych złóštnikow, ale zo bychu so nakažali a živi byli. Tať so tež sta. Kral jich wobhnadži a z poščenjom a modlenjom pofucžachu tucži něšto swój njesutť.

Mnich Barnaba, wrócžiwšchi so z njezbožowneje wuprawy, pscheby žbytńy cžas swojoho žiwjenja w tej pucžinje, ani na thwili ju njewopusčewšchi. W sthly bolosčji a hylzach pschěndže džěn kaž džěn pschepjelnjeny z modlitwu, dobrymi stutkami a wulkej lubosču t Bohu.

Skława wo martraškej smjercži puštnikow Kaźmierſkich roženě so daložo a ze wschěch stron thwatasche lud, zo by so modlit na rowje swj. martrarjow a pola nich pomoc pytať.

3

1

trjebamų taŭ jara na ŭejzorskich wujkach dźiwiać. Kotyż su tam taŭ ŭałoŭnaje zaŭhaďŭeli pŭŭhećiwo pralatej Scheicherej. Pŭŭhirunaj Aŭŭstriju.)

Z Hajnic. Naš dziwadłowy wječor je sò radził. „Haseman-
nowe džowki“, ludowa hra w štyrjoch jednanjach, su dobry kruch,
a tudyši hrajerjo njesu špatni. Wosebje zasy žónske, pěkne sobu-
stawy towarstwa knježnow, znamjenice wustupichu a žnějachu za-
słuženu khwalbu. Ale swěrnje prócowali so wšitcy běchu, a při
znatej čilosći a žiwosći wjesołoho twornoho luda je rjany wuspěch
prěcy kaž wěsty. Tón bě njedźelu čim witaniši, zo so za twar
našeje noweje cyrkwy swj. Józefa hraješe, potajkim za najspomóžnišu
naležnosć. Tež hewak wšitke wobstojnosće nam k dobromu swěd-
čachu. Wokřewjacy miły čopły dešć, kotrohož so wot zažneho ranja
nadobnje džěše, pokaza so nic jenož rolam, ale tež dobrej wěcy jako
jara płodny. Mnogi wulět bu překaženy a ludžo wostachu pěkne
doma a na wječor Rašowsku łubju napjelnichu do poslednjoho
kućika. Přědku pod jewišćom pak sedžachu wosebni hosćo a
stajnje swěrní přeceljo Hajnic, wysokodostojni knježa z Budyšina:
senior Skala, scholastik a šulski radźićel Löbmann, direktor
Nowak. Tež knjez katechet Delan a zastupnicy lubeje »Jednoty«
běchu přišli. Z Radworja witachmy kk. fararja Nowaka, dawneho
swěrnoho, a wučerja Andrickoho. Porákec knježstwo bě z wo-
pytom, z knježnu Pokornej, džowku knježerskoho radźićerja na
Smíchowje pola Prahi, přitomne. Tohorunja počesćitaj Rašowski
wječor knjezaj farař Domaška z Budestec a kollega. A tuž
hišeć jónu wšitkim tym drohim hosćom naš najhorecyši džak za
wopokazanu lubosć. Wona je w našich poměrach tež wažne
posyljenje a pomoc.

3 Kłóschtra Marijneje Gwězdny. Wutoru 20. junija mějachu tu w kłóschtrze serbscy katolscy duchowni swoju přerju lětuschu zhromadźiznu pod namjebowanjom Monsignora fararja a kanonika Wernera. Sednane bu w. mšchelafich praščenjach duchownoho a cyrkwinoho žiwjenja. Rnjež kapłan S. Ćur z Kralbic mějeske po postajenju přichednosćf. Přichodna konferenca buďže nazymu. 3 najwutrobnišchim dźakom přichipóznawamy tež zasty hošpodliwosć kłóschtra.

3 Dziejdzian. Pschichodny tyhżeń sriedu, na dnju psched smj. japoschtokow Pëtra a Pałowa, budżetaj tu w dwórskej cyrkwi zasj dwaj bohosłowcay: ff. Mür a Klejse, wot našchoho najdosťojnišchoho knjeza biskopa na měschnikow swjeczjenaj. — Tež z Waderborna pschińdže hišćće nowoswjeczeny měschnik, a z Wrótsławia knjez Posselt z Wostrowca, kiž tam džensa, sobotu, swjatu swjecziznu dźostanje. Zasj mała pomoc w našcej nuzy, nastupajcy pobrachowachy duchownych.

Z Filipsdorfa. Príchodny mäsac budža tu exercicije za žony a knježny: wot 3. julija wječor w 6 hodžinach hač do 7. julija rano w 7 hodžinach, na kotrež křesćanske žónske přeprašuje kollegium Redemptoristow. — Zastanišćo ze Sakskeje: Nowy Gersdorf.

B cnytoho swěta.

Němska. Zěndžělska a Němska hižo dawno pschecžiwu sěbi tróschku dźěkaćej, wošěbje pohladuje Zěndžělska ze žamišču na wuwicžo němskeho

pschekupstwa a indusrije. Wosebity nastork t rozmnoženju nic pscheczelných počahowanjom je tež w najnowšchim času dała Marockanska naležnosć, hdžež je Němska Jendželstu wo mjele wukała. W swojim hněwje spytuja nětko jendželste časopisy na Němsku a wjednikow jeje politiki swoje podhlady a khorble sudženja wuhybować a samo tež wosebje kejžorej njedadža pofoja. Za to pak dostachu tež nětko dobru plistu z Němskeje strony. Němski časopis (Nordd. Allg. Ztg.) pishe: Na kóncu nastawka, počnoho njewěrnosćow, kiž nastupa zamóženjo a potrebnj němskeho kejžora, wobkručza Daily Express (jendželsti časopis), zo je sebi kejžor dyrbiak t zaplacenju swojich wudawkow wot někotrych swojich bohatych poddanow pjenjezj požcžowacž; zo sebi njeje ženje wot pruskich zemjanow pjenjezj požcžował, ale wot wulkich pschekupcow a milionarow indusrije. Tute wozjewjenje pak je jeno žłóštniske a žadławe wumyslenjo. Mamy nadawt (zasy spomnjeny němski časopis) wozjewić, zo kejžor njeje ženje ani pjenježka požcžował. Z toho widžimy, zo nimaja jeno jednori ludžo pod podhladom a khorbnym sudženjom abo bladami čerpjeć, ale tež najwysše stojace wosoby.

— Hermann z Wißmann, přjedawšchi gouvenernt němsko-narańšcheje Afriki, kotruž mějeske kubko Weißenbach pola Diezenu w Schyrstef, je tam nahlu smjercž namakał. Schtwórk tydženja bě hišće z dwěmaj druhimaj na hońtwu jurnikow schoł a bě so pschi lěsu na kopjen šna posydněl. Tu joho potom wječor pozdže joho towarškej mortwoho namakaschtaj. Šělba bě so wušělita, drje pschež pschehladanjo, a kulka jomu do wóczka zlecžala a tež nop roztorhnyła. Žoho čžčo pschewjezechu do Rólna.

Tež z Wina pisach, zo je wěste, zo je so z Wißmann pschež njewobhladnimosć zafělit. Žoho mjeno bu předy čžasto mjenowane, wón je mjele w Africh pucžował. Lěta 1895 bu wón potom gouvenernt němsko-narańšcheje Afriki a je počdra lěta swoje zastoynstwo derje wufonjał, doniž khorowatosće dla njewotstupi. Samo Bismarck je joho khalbu spěwał, zo je so z Wißmann tam w Africh dostojuje zadžeržat a njeje, kaž mnoho druhich, němskomu mjenej a kulnrje hańby čžinił. Tohodla so wón tež khalwi jako muž, kotruž je za zbožowne wumicžo němskeje kolonialneje politiki w narańškej Africh zafkad zapołožił. Tež wědomosć zafhowa jomu čžestne wopomnjecžo jako wustojnomu pschepytowarjej Afriki, kotruž je dwójcy pschepucžował, a swoje nazhonjenja je potom we wschelatich pišmach wozjewil, z kotrychž je tež počznacž joho sprawne zmyslenjo. Z tym, zo wón w swojich spisach wospjet katholickej missionskej džetawosći wulku khalbu dawasche a cyle raznje ju uad protestantsku postaji, potom wulke poroki dósta, kotrež pak zasy energisch wotpofaza. W joho hrodže Weißenbach namakaju so tež wulke počkady wěcom, kotrež je na swojich africanskich pucžowanjach nahromadžił. Wißmann zawostaji wudowu a schtyri džěči wo 2—12 lět.

— Ze Straßburga. Tele město změje lětsa čžesć, hłownu zhromadžiznu katholicow Němskeje hospodowacž. Pschichoty so hižo žiwje t tomu čžinja. Dwar, w kotrymž zhromadžizna so wotměje, je 75 metrow dołhi a 40 metrow ščěroki. Ze to zawěšće hobriska hala. Zafama bu hižo swjatki wuprnhowana, hdžž mějeske elsaß-lothringiski spěwański zwjazt swój 5. zwjaztowy swjedžen. Wjacj křóčž běchu tu pschi tom pschež 8000 ludži pschitomni. Hala bu wuprnhowana, zo ma jara dobru akustiku, wosebje za jenotliwoho rěcznika. Zhromadžizna katholicow budže w dnjach wot 20.—24. augusta.

Wschedshda lofalkomiteja je knjez Dr. med. P. Burguluru, Ehrmannstraße 4, Straßburg i. E.

Awstrija. Z Wina pišaju wo nješkodnym zadžerženju fejšorstich socialdemokratow. Tam bė pralat Scheicher jako zastupjet krajnoho wubjerka na wulkejšej křesćansko-socialnej zhromadžiznje w Gaienefeldže pschitomny byl, hđžež tež wjacorym sobustawam prámije krajnoho wubjerka pschepoda. Wo zhromadžiznje jědžesche Scheicher na dwórnišće do Rohrbacha. Socialdemokratojo šćěhowachu jomu na kolešach. Do joho woza mjetachu z kamjenjemi a nabichu lutyh džerow. Scheicher chysche k měsčžanosće čžetnyč, bu pať wot socialdemokratow z woza schwihnjeny, k zemi poraženy a teptachu z nohomaj na nim. Šćónčžnje dyri joho jedyn z nich z bijacej rynchu do lěwowoho wóčžka, kotrež hnydom jara začžefasche. Tohorunja běchu jomu šćoro zuby wubili. Šćónčžnje domjedžechu joho družu někať z mocu k měsčžanosće, a wot tud domjezechu joho potom do Sankt Pölten, hđžež něť šćory leži.

To su potajsim rjane wašćnja a je to zadžerženjo wozbožerjow šćwěta. Hacz tež to budža socialdemokratojo Němskeje tajkomu njepřichistojnomu a hrubomu zathadžženju swojich fejšorstich bratřikow pschihłosowacz? Z čžezka drje, kuff pschistojnišći su čžile knježytojo w Němskej tola hičćže.

Rom. Swjaty wótc Pius X. je na italskich biskopow wokolny list (encykliku) wóřkať, kotraž změje zawěšće wulki wliw na čyle politiske žiwjenje katolikow Italskeje. Wdže so prajicž, šćtož wobřah nastupa, zo po wokolnym lišće Leona XIII., „Rerum novarum“, žadny druhi njeye, kiž by podobne šćěhrowi měť, kať tónle najnowšći za katolikow Italskeje. Tutón wokolny list jedna wo džčławosći křesćansko-demokratišćich katolikow a duchownstwa. Wamž napomina w nim k začžženju ludowyh zjednocženstwow, wokoło kotrychž maja so wschitke druge katolske zjednocženja hořpodařćeho raga hromadžicž, a napomina katolikow, zo bychu so na zjawnym politiskim žiwjenju wobdžělili, a to na tajke wašćnjo, kotrež křesćanskej civilizaciji a materialnomu zbožu luda šćuži. Wamž praji dale, čyrkej budže stajnje pokazowacz, zo zamóže, so potřebnosćam towařćinoho žiwjenja pschiprawicž, kotrež runje čžasž žadaja. Katolikojo pať, kofřiz tajkim zjednocženjam pschistłuscheja a so na zjawnym rjadniřtwje wobdžěluj, dyrbjeli pschecy wot čyrkwineje wyschnosće wotwiřni byč, dyrbjeli pať, tať daloko hacž so wo čyle šćwětnje intereřšy jedna, tež najwjetschju swobodu měčž. Wamž porokuje potom tym, kofřiz so po tychle zasadah nimaja, a napomina duchownych, zo bychu so wobdžělenja na wojowanjach wschelach partajow zdalowali.

Tola pať nočce tale encyklika zakať wobdžělenja na wólbach čyle a dokladnje zběhnyč, kať bė tónřamž wuprajeny w swojim čžasu, w encyklicy non expedit, ale zběha (suspenduje) tónle zakať jeno pod wěřćymi wuměnenjenjemi nathwilnje. Šćeno wurjadnje je katolikam dowolere, so na wólbach wobdžělč.

Ludowe towařćtwa za katolikow Němskeje so w tutym wokolnym lišće italskim katolikam jako pschiklad organizacije pschec wocži staja, šćtož budže zawěšće katolikow Němskeje wjeselicž. — Wězo je tu hižo wulka hara w nastupanju tohole bamžowoho wokolnoho lista, a liberalne nowiny kať židowske maja hižo tu a tam šćrach, zo móhli řnadž italscy katolikojo šćónčžnje do šćopow němskich katolikow řćupacz! To by tola žakofřnje byťo!

Francóžřka. Pschecřiwo přjedawřćomu minister-přšidencžce Combes-ej a joho kumpanej, přjedawřćomu wóřřćskomu ministrej Andrě, pozběhuje čžajopis

Parížski „Figaro“ hólte škoržby, hdyž wobkruća, zo tamny wójnski material, za kotryž je parlament trěbne pjenjehy pschizwolik, tu njeje. Tutón časopis wumjetuje Andrejeje a Combes-ej jebanstwo, a měni, zo mataj so wobškoržić. — Nó, to by hišće byto, zo bychy tajkeju krasneju mužow tež hišće jako njehmaneju jebakow swětej pschedstajili.

Španiſta. Tu je nadobo ministercija wudyrka, kaž z Madrida wot 20. junija piſaja. Dpoſicija namjetowasche w kongreſu praſchenjo dowěry, kotraž bu z 204 hłosami pschecziwo 45 hłosam zapowědžena. Tuž je chły kabinet ſwoje wotpusćenjo žadał. Kral je tesame pschijal.

Ruſta. Kaž so zda, chce Ruſta tola tež počinač dla měra jednacž. Kaž z Pětrohroda piſaja, je minister zwonkownoho, hrabja Lamſdorff, tamniſchomu amerikaſtomu poſlancej wozjewik, zo Ruſta doſpołnje k tomu pschihloſuje, zo so ruſcy a japaſcy z połnomocami wugotowani wotpóſtancy we Waſhingtonje zeńdu. A z Waſhingtona bu tohorunja 18. junija zdžělene: Wot ruſtoho poſtanſtwa tu bu wečora wječor officialnje wozjewjene, zo je a woſtanje Waſhington jako měſtno konferency za Ruſku pschijomne.

— General Kuropatkin je zemjaniſtomu marſchalej w Moſtwje zdžělik, zo wobžaruje, zo ſu ſejmſtwa a měſta k wobzamſnjenju měra pobonjomali, mjez tym, zo ma ruſke wójſko doſpołnje pschewědženjo, zo dobudže. (Dotal pak je so to mało hišće pokazalo a wumjedło.)

Ruſto-japanſta wójna. Kaž najnowſche powěsće praja, Japaſcy ſtajnje dobyčerſcy doprědka kročja. Ruſke wójſko je na wobemaj ſchidomaj doſpołnje wobekidžene. Japaſcy maja wjacj hač poł milijona mužj na wojowniſćeju ſtojo.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11 205 hr. 80 pj. Dale woprowachu: N. N. 3 hr.

Za twarjomnu cyrkej w Riesy: přez wučerja Nawku w Hajnicach 1 hr. 50 pj.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 12 511 hr. 69 pj. Dale darichu: wučerka M. Kramotkowa z Prahi 2 hr.

Jednota,

[96]

towařstwo katholskich Serbow w Budyšinje, chce **9. julija** wulět činić **do Lubija**, štož sobu pojedže, chcył to pola předsydy abo wubjerkownikow wozjewić a khartku doprědka zaplaćić: **90 pj.**

Předsydstwo.

Ralbiczaniſta nalutowaſnja

[97]

změje jutſe njedželu **25. junija t. l.** popołdnju w 5 hodžinach w **Sernjaniſkim** hoſćencu ſwoju nalětnju **generalnu zhromadžiznu.**

Džěńſki porjad: 1. Bilanza z lěta 1904. 2. Wólby. 3. Namjety, kiž so hač do 20. junija piſomnje na pschedydstwo poſćělu.

Zlicžbowanje wot lěta 1904 je pola zlicžbowarja k wobhladanju wupožene.

Pſchedydstwo.

W **Nowym Kuſeju** pola **Bacžonja** je **thěžlaſta** žiwnoſć čyſto 5 z 5 kórcami dobroho pola a zahrody hnydom na pschedań.

[98]

Čyſćež Smolerjec knihičičežnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katolicki Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z križ-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w knižarni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěštiki plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Spomny časopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farař w Budyšinje.

Číslo 26.

1. julija 1905.

Lětnik 43.

Kral Jurij česćowar Wutroby Jezusoweje.

Lěta 15. oktobra budže lěto, zo je naš chubowany kral Jurij so ze swěta minył. Jeho wopomnjeczo zas žiwjeho wutuča w tychle dnjach, kotraž su wosebitomu hordoznomu česćowanju našeho Zbóžnika w najswjećišchim sakramencje poswjećene, a na swjedženju Wutroby Jezusoweje. Wšetož kral Jurij běše hluboko pobožny wječ, kiž Jezusej w najswjećišchim sakramencje pschitomnomu wschědnje z nutrnej pobožnosću hołdowasche.

Sdych bě kral Jurij mumar, tehdom katholicke nowiny „Kölnische Volkszeitung“ pijachu: „Štož joho wosebje nam katholicam njezapomnitoho čini, běše joho nutrna pobožnosť. Wona běše pschitad za wschitich, kotřiž jomu blizko stojachu. Wschědnje wón Božu mischu štychěsche a na njedželach a swjatych dnjach pschitadźěsche k Božomu blicu. We wobkedźbowanju cyrkwinych kazni běše pschitad swědomitošće. Jeho cyła powaha bohabojošć a nutrnosť dychasche, a nad cyły joho dom běše kryn pokoja rozpołożeny, kajkiž móže jeno hluboka pobožnosť posticzeć. Mnoge čezje, štož jomu Bóh napołoži w jeho dołhim žiwjenju, móžesche tohodla tak ščerpnje pschijeć a znijeć. Dacž do poslednich hodzin swojeje bološneje chorosče wosta z Bohom pschež modlitwu zjednoceny. Sam za pokojenjom swjatych sakramentow mřejacych žadasche a smjerczi njebojaznje do woczow hladasche. Do modlitwy wschitich so poručěsche, kotřiž joho posledni čas wohladachu, a wo kotrychž wědźesche, zo běchu joho zmyhlenja.“

To su wschitcy wobswědźić móhli, kotřiž mječachu zbožo, z nadobnym wječhom bliže wobthadžowacž. Kral Jurij bě za wschěch kaž štajny dobry pschitad.

W swojim nabožnym zmyhlenju běše kral runje tak pokorny abo prosty kaž swětny a wětny, nabožneje pschepjatošće, nještroweje pobožnosće by pola

njoho podarmo pytał. Zohodla tež za nowe pobožnosće jara njeběšče, nowotatistwu w Božej služby z městej njedowěru napšcheczo stojesche. Nje-
dźiwajo toho pał so tola pschenahłoho rozluda pasesche a z poskuschnosće
swěrne wobkedźbowasche postajenja cyrkwiniske wyschnosće.

To so wosebje w pobožnosći k Wutrobje Žezusowej pokazowasche.
Dlějši čas so za nju zahoricz njemōžesche, tola po čaju bu nutrny česćzować
Wutrobje Žezusowej. Za swoju domjacu kapalu w Drježdžanach da sebi wot
Düsseldorfskeho mumjelca Sttenbacha swjeczo Wutrobje Žezusowej molowacz.
Swjeczo je wulcy mumjelske džěło, poslednje, kotrež je Sttenbach krótko do
swojeje smjercze dołonał. W tych česćkich dnjach swojich poslednich lět je
kral Surij často psched swjeczczom pschewywał a w pobožnym rozpominanju
móc a połoženjo pytał a namakał. Šdych mějesche joho wnuł, nětčyšci
krónprync Surij, loni swojoho mjena, dari jomu kral postawu Wutrobje
Žezusowej.

Rōžde ranjo pschi rańschich paczerjach kral Surij sebje a swoje nalež-
nosće Wutrobje Žezusowej poruczesche, swoje pobožnosće a dobre skutki wo-
prowasche na te mēnjenje, katež so za kōždy mēfac wosebje postaja. (Tež
Katholiski Bošot je kōždy mēfac wozjewja.)

Wohnišczjo pobožnosće bē za krala, kaž za wschitkich pobožnych katho-
likow je, bōžska Wutroba Žezusowa w najswjecjšich sakramencze woltarja.
Wschēdnje nēkotre razy najswjecjšich sakrament wopytowasche. Bēšče tež
sobustaw archybratstwa najswjecjšich sakramenta a by pschi joho zhroma-
džiznach přeni schtwōrtk kōždoho mēfaca, hdyž mōžesche, porjadnje pschitomny
był. Tež hdyž by wonka na kraju pschewywał, by na tych dnjach do Drjež-
džan na zjawne Bože služby jēzdžil a tam swjate woprawnjenje dōstawał.

Kaž je to wašcnjo kōždoho wopravdže pobožneho kšesćazana, sam wo
sebi a wo swojim nutšownym žiwjenju njerēcšesche a je tež zwonka napadnje
njepokazowasche. Zoho duscha pał we Bohu wotpoczowasche a ze wschoho
bēšče znač, zo je w stajnym wopomnjeću swojoho Boha, kiž je jomu
wschudže blizko, a zo joho zahorja heško „Mój Božo a moje wschitko“. Kał
su joho džězi a najblizšich to wschēdnje wobkedźbowacz mōhli, z toho spōzna-
wamy, zo našch luby kral Friedrich August pschi kōždej pschiležnosći wopom-
njećzo swojoho nadobnoho nana stawu a zo krótko po joho wumrěczu pschi
hołdowanstwm pschedstajenju duchownstwa wupraji: „Mój nan je wumrěl jako
swjaty.“

Bóh so njeda směšćić.

W Retšag (Ungarškej) bē bohaty muž z mjenom M. Daru. Mējesche
wjacy stow kōrcow pola, dwanačje pschahow wołow a bē 7 lět pschedstojicet
mēstacžka, w kotrymž času pał wón pschēz swoje njethmane zadžerženjo kathol-
skim wobhydlerjam wulki pohōrscht dawasche.

Zoho rēcze bēchu: paczerje spěwacz, so posćicž, jačmožnu dawacz, kemschi
a k nychporu kłodžicž, a toho runja wēkli, to je wysche, to snadž pschistoji
starym žonam, džěczom a duchownym, kotrychž džěło džěn to je. Ale bohaty
muž, kaž wón, njetrjeba so wo Boha staracz. Na nim tola ničjo njezaleži;
a šcho mohł jomu Bóh tež pomhacz? Pola njesu jomu derje, dokelž nēšcho
rozemi. Nježbožo joho njepotrijedi, dokelž je wobhladnivy. Z krótka, joho
mēnjenje bē, zo jomu hišćesche ani kuska kšleba dał njeje.

Soho dobra žona napominasche joho často, zo by so tola tajtoko hordzenja a njeſhmanych rěczy wzał a tať jara sam na swoju mudrość a bohatſtvo njetwarit, hewať mohť joho Bóh jónu žałoſtnje khoſtać.

Na Bože Čžělo džěchu wſchitchy katholicoyo kemschi. Ženo naſchomu M. Daru to trjeba njebě. Tola nic na tom doſć, tež ſwojej čzeleđzi a džělawym ludžom njebaſche kemschi hieć, ale poruczi jim, zo maja ſyno dom wozpěć a topić.

Žedyn ž nich, kotryž mějeſche doſć zmužitofće, praji jomu cyle raznje, zo radſcho ſlužbu pſchiſadži, hać zo by na tať mulcy ſwjatym dnju džělať, dokeľž je to tola pſchecziwo kaźni Bożej a cyrkwi, a ſchtóž te pſchecſtupuje, toho Bóh khoſta.

„Zo bych tvojomu Bohu doprědka pſchiſchoť, khoſtam ja tebe najprjedy“, praji Daru hordže; „pať džěsch na ſyno abo wopuſchćziſch mój dom a džěsch, hđžež ſy ſem pſchiſchoť, a to czi praju, zo mi ani do mojoho domu wjach njeſtupiſch. Njech tebe Bóh zdžerzi a žimi, do kotrohož ſlužby chćeſch hieć.“

„Božedla, ſchto dha tola chćeſch, mužo?“ rjětny žona, kiž bě wſchitko ſtyſchala. „Ty tola njebudžeſch na tajtim dnju džělać dacž, Bóh mohť cze khoſtać, prjedy hać je džělo hiſchće doſonjane. Daj tola ludžom kemschi hieć, woni maja tola tež kóždy ſwoju duſchu. Žaťo ſnjež a hoſpodať maſch džěn ty tola krutu winowatoſć, ſo tež za zbožo jich duſchow ſtaracž. Woni maja na tomle dnju Bohu ſkuzić.“

„Schto“, woľaſche Daru helſcy rozniembrieny, „ty chćeſch mje hiſchće wuczić, hdy mam ja džělać dacž? Tať budže, kaž ja chcu. Kemschi mđža hieć, jeli jim Bóh płaczi; jeli pať mam ja moſcheń woczinjeć, potom dyrbja tež rejmacž, kaž ja piſtam. Morſch, na wozy! Won na łuki, do džěla!“

Starý Jan wopuſchćzi ſlužbu a wotědže. „Pſcheju wam Bože žohnowanjo“, praji pſchi wotkhađže, „ale kědžbuiće, zo łamjeń, kotryž ſće džęſa pſchecziwo njeby cziſnyť, pſchi wróćenju wam hłowu njerozrazh.“

Ludžo džěchu runje wote mſchě, hdyž tež Darunowi ſkuzowni ze ſynom dom jědžěchu, ł najwjeſchomu pohorſchtej cykeje woſady. To dyrbjachu runje pſchędſtojiczerjowi ludžo być.

Popołdnju wotgoľ 4 hodžin pſchicžahny czežke hrimanjo nad Ketsag. Džěłami ludžo runje poſledni wóz ſyna próždnjachu, tu nadobo žałoſtnje zawrjeſtnje a btyſť ſo zaſwětli a za maľo mjeńſchinow ſtoja Darunowe tiwarjenja w ſamych płomjenjach. Btyſť bě nuts dyřit a zapaliť . . . Naſch Daru pať ſtojeſche ſriedž dwora, hrožeſche z piaſćemi pſchecziwo njebieſam a hanjeſche Boha. Druhi btyſť dyři — a Daru padže mortny ł zemi.

Wulka ſyla ludži bě ſo zběžala, pózna w tymle podawku porſť Boži a wopuſchćzi hłuboko pohnuta dla khoſtania, kotrež bě njeſhmanika potrjěchit, tute hróžbne měſtno. (Podawť, kotryž je wobkrućeny, powěda ſpiſacžel ſarať Keller w ſwojich wuzwolennyh pſchiſkadach, kotrež je za kóždy waźniſchi wotrěž katechiſma ſpiſať, woſebje za ſwjate ſaſtramenty a Bože a cyrkwine kaźnje.)

* * *

Tole pſchecžitawſchi dopomnich ſo tež na Albana Stolž-a a joho ſpis „Piſaca ruľa na pěť a ſežěnu“, hđžež wón tež wjele tajkich hróžbnych pſchikadow a podawfow powěda. — Tola mjež tym pſchińdže tež hróžbna powěſć z Čžornec (hladať pod „Ž Bacžonja“).

Z njewjedrom bu zaraženy młodoſtny człowiek Paweł Schenker, rodź. z Budyščina, hdžež ſtaj tež joſo ſtarſhej žiwaj, a tuž ſebi tež piſhejeſchtaj, zo byſchtaj joſo w Budyščinje pohrjebanoho meſoj, a tuž bu tu częſo zemre-toho njeđzelu wječor do Budyščina pſchwiezene, do kapale na Wiſſawſkſtu ſtajene a tam tež hnydom puſty wječor wot mnohich pobožnych wotmėty. Wóndželu 26. junija pať bu częſo zaraženoho ſwjatocznje do roma połožene. Wiſhecy ſchwarna cžrjódka pſchemodžeri bė ſo zeichťa, a ſchuſke džėczy, kotrež bėchu joſo hiſheče wot tud ze ſchule znate, bėchu ſobu na pſchemodženju, zo bychu ſwojomu joſuſchulerjej tež poſlednju częſež wopofažate. W pohrjebnej narėczy wopomni duchowny z króťka žiwjenjebėh njebočičktoho, a ſpomni tež na to, kaťe to kłutne wučėby za naſ tajſale ſmjercž nam pſchedſtaja. — Spodžiwne wjedženjo Bože. Tam, w Czornecach, hdžež bu macž zemre-toho jónu jaťo ſyrota dobrocžiwje wocžehnjena, žhubi něťko jeje młodoſtny 14 lėt a 9 meſacow ſtary ſyn ſwoje žiwjenjo.

* * *

W zda ſo być, kať by Wóh tón Knjež tež z časami naſchomu ſerbiſtomu ludej tajſe Włane, Thetel wozjewjať, kať jónu ſtralej Walthaffarej. Wiſhelke podawſi, tať hróžbne, ſu ſo w nowiſchim časju ſtawale mjež naſhim pobožnym ſerbiſkim ludom. Zajėdočženj mandželiſi ſpi woſtrjeđž Serbow a morjene džėczy cžakaja na ſwėdčenjo na ſudnym dnju. Z mordaſkej ruku ſtóncomana dobra knježna tu ſtoji hiſheče w duchu pſched nami, byrnjež tež žadyn ſwjaty pomniť meſťno jeje ſmjercže na Ruťničzańſkich honach njewozjewjať — tajſe hróžbne po-dawſi, njeiſu to kať ſchłódne pluny, kotrež z tymjeſhečža wuſtupuićy ſo zapaluja, kať hróžbne bėyſi tymjeſhečžo roźiwėtluja a ſ njebu ſapaja. W njeboj z časami tež wot horjeka hróžbne pruhi roźiwėtlenja ſčzele zaſy na zemju. Woni tajta ſwėca roźiwėtli rejpwaſku kłubu w jenej ſerbiſkej wju, hdžež hiſheče z módrnym woťom woteńdžechu pſchi cžėtanju — tola druhdy je pſchi tom docžėłane, hdžž tajſa ſwėca z njebja hróžbnie roźiwėtli woťomik pućža do wėcznoſće. Kėľo nahtyć ſmjercžow tu tohorunja ſo poſkažuja kať paduchow pſchi bježſtaroſtnym pućžu žiwjenja. W tónle poſledni wozjew z wyſokoſće, kať ſpodžiwny — najmłódſchi a drje hiſheče njewinowaty tu leži we woťomiku mortwy — a cžrjódka druhich leži woťolo njoho, a ſo džiwa, zo je hiſheče žiwa. Se to wſchitko mi a tebi něſťto cyle pſchipaďne? — Wlyſť a njewjedro bė wothłós Woži na lud Iſrael pſchi horje Sinai, hdžž porſť Woži do kamjenja zary zaťoń wėcznoho Woha, zo by lud, ſo Woha bojo, wobkėđžowal tutón zaťoń ſtworicžela. Wlyſť a hrimot je tež džėňa hiſheče ſylny hlós wėcznoho Woha, ſo praſchach, hdže je mój zaťoń, ſu tamne kaźnje, tež zaryte do kłubiny cžłowjeſkeje duſhe a ſwėdomja? —

Tuž Woťol, jaťo ſtajny pſchecžel ſwojoho ludu, njech ſebi žwėri junu pſchipaďnje tu kłowčžo prajicž a ze ſnadnej pruhu jeno maľy kucžik naſchoho pobožnoho žiwjenja roźiwėtlicž. Čaſny drje ſo mėnjeja a naſche cžajy ſu woſebje džiwne. Tola druhi Sinai tu hiſheče poſtajenny njebu, z kotrohož by Wóh pſchemėniť ſwój wėczny zaťoń a druhe kaźnje dať, kať znate X. Tež cyrkej njeje dóſtala to poſeľſtwo, druhe kaźnje wucžicž a po ſtarych ſo nic wjacž mėcz. Swoje kaźnje pať ma prawo dawacž, tež je zaſy pſchemėnjecž a žbėhacž, kať za dobre póznawa.

Kłowna kaźnja tu piſhecy hiſheče ſtoji na cžole — kiž wopſchija luboſečť Wóhu, ſ bliźſchomu a ſ ſebi ſamomu. Wjeťſheje tež njeje, kať 4. kaźnja ze ſwojim ſlubjenjom, hižo praji ſwj. Paweł. Tola kėľo ićh to hiſheče wėri? Tu je zaľlad zbožownoho towarſchnoho cžłowjeſktoho žiwjenja na zemi

a wěsta nadžija wulkeho myta we wěčnosći. Štož pa ma so čješćowac a posłuchac, dyrbi tež čješćowny być, a zakład toho je Bóh a jeho naměstnistwo. Wón je wěčny lubować dušchow a jich zboža, tohodla póšla Syna na zemju k zbožu čłowjekow. Starši a naměstnicy tychsamych, hospodarjo a knježstwa — tak stojí z wami? Je to starosć wo dušce, hdyž so nještaraš wo jich zadžerženjo a nabožne, dobre křesćanste žiwjenje? Kotre bur pschewostaji slót sebi samomu — a nima jón na starosći wodnjo a w noč? Što chcył haće młody, njenazhonity lud sebi samomu pschewostajic, hdyž jeno derje sprasła swoje džěło? „Krej tychle dušchow žadam wot tebe“, to płaczi staršim kaž pschedstajenym.

Tola hdyž namakaš tamne wěrne wot Boha poručene čješćowanjo staršich, hdyž wěrnú posłuchnosć? Rak mało je swójbom, kotrej móža pschikladne za druhe być! — Što je wina? Hdyž su woprawdžiczi starši swojich džěczi, kotrymž tež wěrnje zaleži na duchownym zbožu džěczi? Zawěrnó to čí njejsu, tosiž sebi něšto być zbadža, hdyž njezrať pachol a schwižna schlipa, lědma ze šule, hižo lubuju po nocach a po rejach wokoło bėhataj, bjez džiwja, zo hdyž tón pobožny lud potom tež kaž k woli hišće kemschi dže (wo nyschporje džěn wjele wjacj abo nicjo njewědža abo wědžec nočebdža), zo so tam potom jedžo wušpi a kěrlusche smorcžo pschewodža. — Su to křesćanšcy starši, tosiž tu často mjenja a hišće schcžuwa ja swoje džěczi, mjenje, jeli tebi njebadža hieć (na reje atd.), dha jeno pschindž dom, tam wjacj njebudž. Zrudny ale bohuzel wěrný to wobraz mnohich zastupjerjow Božich, pola džěczi, t. r. staršich.

Tuž bjez džiwja, zo nětotromužkuli hospodarjei, abo hospozy lósch zańdže, so hišće wo duchowne žiwjenje tajke wory starac. Ale mnozy tež ani to nješpytaja. Tola zamołwjeny žadny z wobeju njeje, dóniž Bóh swój zakon pschemenił njeje. Štož je móžne a so hodži, maja tež pschedstajeni činić a špytac, hewať lěpi so tak rjec frej do zahuby křwatacy dušchow na jich porštach, byrnjež měli rjeńschich wurěčow a byrnjež so bóle zawěrali do swojich extra-jitow. Njejebajmy so tola sami, wěnosć wschał je hórka a druhdy boli, ale rany su, jeli chcemy, jenož naschomu zbožu. Čińmy kóždy swoju winowatosć, wužiwajmy čas derje, dóniž jón hišće mamy. Rus dobreje wole, hnadu Božu dóstanje kóždy dosahacu k štuťowanju za wěrne zbožo. A pócežiwosć, kotraž ju nam nadobnišcho pschibrocža, rěfa ponižnosć. Tuta je třěbna pola pschedstajenych kaž pola šlužownych. Hdyž dha wóstanje zbóžniť a jeho pschiklad, kiž njepschindže, zo by sebi poslužowac dať, ale sam poslužowac, kiž nam praji, zo je potorny a ponižneje wutrobny, a zo mamy wot njoho wufnyć; potom so njebudžemy z hordosću chcyć wjacj puťacy. Časny su žle, njeczińmy je tola hišće my hóršche. Náš čas žiwjenja je njewěsty a krótki, wužiwajmy jón derje a čińmy, zo serbski lud njeby měl wjacj jeno mjeno pobožneho luda, ale zo by to tež čas był. Potom njech knjez pschindže hdyž a hdyž chce, smy hotowi. Čěžki hrěch a njepschecelstwo Bože budž nam njeznate, potom tež njepłacža nam słowa sprawnoho Boha w V. knizy Mójz. 32, 41: „Hdyž swój mjecž kaž blyť wóťsu a moja ruka k judej pschima, čcu so wječicž na swojich njepscheczelach a tym wotplacžecž. tosiž mje hižja.“

B Łužicy a Sakskeje.

B **Budyšćina.** **Serbški muzej** w „Serbskim Domje“ (w III. po-
šthodže) złožuje džěń a wjetšcu kěžbnosć na so. Wědomostne špišy, słowjanste

a nēmſke, z kſwalbu na njón ſpominaju; a z blizka a daloka pſchithadžeju wučzeni a wſchėdni ludžo, zo bychu w nim wobhladali kuſt ſerbiſtoho džela a žiwjenja. Tež wſchėlke towaſtwa a zwjazki zhromadnje ſebi muſej wobhladuja. Tať pobu w nim ſwjaťkownu ſrjedu „Hornjołužiſke towaſtwa wėdo-moſcžow w Bhorjelcu“, pėndželu 19. junija zwjazť ſaťſkich ſtenografow a ſrjedu 28. junija zwjazť pjetaťſkich združeni w Saľſku. Tež Serbow a Serbowkow je ſebi muſej wobhladaťo hižo wjacu ſtow, woſebje na dnju kralowoho wopyta. Njeť dha jich pſchithadža pſchecy wjacu a wjacu! Njeť pak teſ ſo wiſchitcy ſobu wo to ſtaraja, zo by naſch ſerbiſki muſej ſo dale a bėle wudoſpolnjal! Šťtėž ma hđže žane ſtare zajimawe wėcy: draſťy, grat, ſudobja, domjace, pėlne a rjemjeſniſke pſchprawu, wobrazy, hraťki, pjenjeſy, liſčiny atd. atd., abo ſťtėž wo tajkich wėcadu wė: tón tola njeť ſo wo to ſtara, zo pſchiėdu do naſchoho muſeja. Pſchecy zaſy ſtyſchimy, zo Serbja zajimawe wėcy, woſebje teſ popjelnich, dawaja a pſchėdawaja cuzym ludžom. To je jara wopať. Wiſčė tajke wėcy ſluſťheja jenoſ do **ſerbiſtoho muſeja**.

Toſame je wot nėťka pſchiſtupne tėždu prėnju a tjeťžu ſrjedu mėſaca wot 2—4 hodž. pop. za 25 pj. Dary pſchijimuje a wſchėlke napraſchowanja rad žwotmoťwa kuſtoſ Saľub Šchewčik, na taťantſtwje, a joho pomocnik, k. wučėť em. H. Surk (Breitengaffe 1).

3 Hajnic. Pſchėmėnjenja ſchuľſtoho rjadu dla mamy tu na džėťawych dnjach hać na dalſhe w 6 hodž. Wožu mſchu, nic w $\frac{1}{2}$ 7 wjacu.

3 Baczonja. „Tať kėťſe, kať kłof wotleći, ſmjercž žiwjenje nam wozmjė.“ Bėndženy pjatť (23. junija) Ćžornjecžan Koblec a Pėťrancec ludžo z pola domoj kſwatachu, hđſž buchju wot naſťkoho deſčėža pſchėkſwa-tani. Z dobom ſylnje zahrima a hrėžbny bėſť poraſy ſchėťcėch z nich. Hoſpodať, jenoſ nėťotre froćele do prėďka, ſo wobhladnywſchi, widžėſhe Pėťrancec ſkuťownoho, Pawoľa Šchenkera (rodž. 19. ſeptembra 1890 w Budyſchinje), we wohnju. Woſe njewjedro bėťhe joho młode žiwjenje nahle ſťonćiťko. Druzy, drje zaſťrėženi, poduſchėni a ſamo trochu wopaleni, ſo bėrſy zaſy zhrabachu.

3 Ćžornec. Kať ſtyſchimy, je kubľė M. Ćſž z Pozdec=Ćžornec w noćy do ſwjateju Pėťra a Pawoľa jdućy z Budyſchina njedaloťo Suľſchec do hrėbjje padnyť a ſo zaťepiť. Taťe žrudna ſmjercž je nowe hrėžbne napominanjo: Budžėťe pſchihotowani! Bėh Wjeťſchiny pak budž njebocžicťkomu miťkoſčiny ſudnik a zwarnuj naſ pſchėd nahľej ſmjercžu!

B cyľoho ſwėťa.

Saľſta. Joho Majeſtoſć naſch kral je poſledni ċaſ w Ćſaľſkej pućzo-wať a w Ćtraľburgu ſmjėdžėť Wožoho Ćžėťa ſobu ſwjecžiť a na dnju ſamym teſ poboſnje ſwj. wopravjenje dėſtať. Rjany to kralowſki pſchiklad tam, hđžėť ſo muťžo woſebje Woſich ſkuťbow a ſwj. ſaťramentow zdaluja. Na dom-pućy wopyta teſ kupjel Ćľſter, hđžėť joho džowecžicťa w tu kſwilu pſchėbywa. Ćrjedu rano w 5 hodžinach je zaſy do Drjeſdžan doľė a ſo hnydom z kłow-noho dwėrniſćėža do Waćhwiz na ſwoju villu podať.

Nėmſka. Pocžahowanja mjeſ Nėmſkej a Francėſkej ſu ſo w poſlednim ċaſu pohubjeňſchėťe a bėchu kėťro napjate dla Marokko. Tola hać k wėjnje dėndžje, je tola jara praſchomne. Wjeťſchina ludu tu a tam ſebi ani wėjny njepſchėje a na to njemyſli.

Ruſta. W Ruſto=Pėľſkej je jene waſnych fabrikſkich mėſtow 2 0 0 3, kiť ma pſchėž 300 000 wobhďlerjow. W tutym mėſćje kņjeſi w tu kſwilu do-

społny zběžł, rewolucija. Wschitcy džekaczerjo tamnišchich fabrikow (na 300 tajkich twornjow tam namakašy) su pschestali džekacz. A czile wobzoj ludžo su so dali wot njezwědomitych schczuwarjow zaslepicz a woprawdže t režu wjezeč. Na 20 městnach bėchu w nocy 23.—24. junija barrikady natwarjene. Na 60 000 wobronjenych džekaczerjow wojowachu pscheczimo wojakam, 4 regimentam pěchfow, jenomu kofafow a jenomu regimentej dragonarjow. Barrikady buchu wot wojakow wzate a pozdžijcho pšiciczeje hišcėje diviſija pěchfow a jena jėzdnych do města. Tež bomby buchu mjetane. Liczi so na 2000 morthnych a ranjenych.

Z tym su hišcėje tamne frawne zběžti w Pėtrohrodze, Warschawje, Rijewje atd. pschetrjehene. Dostadne powěsće dōstacz njejsu, sčtož so privatnje wozjewja, je woprawdže hrōzbne došč. Cyłe hromady su morjenych a ranjeni mřejachu na hafacy ležo bjez lėkaršćeje pomocy. Zastupy, prohi thėžow a dwory su polne krewje, czėła leža druhdy cyły džen wołoło, bjez toho zo by je sčtō motwjezł, a nimo toho so hromady czėkow z wojestkim pschewodom na pohrjebniščyža woža. Ze zadwėlowanjom so džekaczerjo wobaraja, kamjenje thōdbow a hafow, cyhele, piſtolije a tšėlby, kotrež buchu morjenym wojakam wotewzate, słuža jako brōnje. Klamy, forcymy, fabryki, wschitko je zezamkane. Wōjnške prawo je wozjewjene. Sasy su z 5000 mužemi wojakow wobsadžene. Czasy železnicy su pschepjelnjene z czėfacymy wobhydlerjemi, wosėbje pschėupcami a fabrikantami. Wschė telegrafy a telefonny su skōncowane. Nimo toho hrozny hōd, dolež je njemōžne, cyroby kupowacz. W uocy su wobhydlerjo do thėžow zamtnjeni, tšėleja czasto do patronillow, a te tež niſohy njepšchepuščyža. Wojacy wuſtėlujaja salby, winowaczji a njewinowaczji so potšėleja. Kofakajo pschepnytuja zati morjenych a bjeru wšcho, sčtož je jim hōdž. W dworach a thōdbach domow leža ranjeni a so tam sskaduja. Wjatt tynđenja bu z jenoho domu do kofakow tšėlene. Na to zniczichu wojacy cyły thėžu a morichu wschitkich wobhydlerjow tejesameje.

Hrōzba zapšchijaja człowjeka, to czitajo. Zbėžkarstwo žerje w Ruskej dale, byrnjež so tež pschihoty t mērej nastupajo wōjny hižo czinike a car zastupjerjam sejmstwa trōščtne lubjenja dač, zo so wobstojnoščy polėpšcha, a Polakam so hižo mnohe polōženja pschizwolicchu.

Tale frej w Łodzu je tež cyłe podarmo pschėlata a woła do njebies tak derje pscheczimo tamnym njeſhmanifam, kotřiz džekaczerjow do tak nje-rozomnoho zadžerženja schczuwaja, kaž tež pscheczimo tamnym knježacym klasam w Ruskej, kotřiz džekawomu ludej telto nastorkow t njespokojnoščji dawaja a kotřiz su porjedženja abo reformny tak dołho wotſorkowali, doniž so jich zamjedženjo samo jako straschny pospyt (experiment) bycz zda a nětko snadž wopravdže wjacy hubjenstwa hacž wužitka wupłodzi. —

Gōbrſto-wulka Ruska je tola z wjetšcha burſki abo ratařski kraj. Wjetšchina wobhydlerjow je burſki lud, a tōn njeda so zawěsće hišcėje tak rucze t wuſtupowanju pscheczimo samostatnomu knježenju cara sobu torhnycz. Tam a sem ropoty mjez burſkim ludom pscheczimo jenomu abo druhomu wulkomu wobsedžerjej su drje wurazy rozhnewanja a rozhorjenja pscheczimo njeluboznom knježstwu, ale nic wuſtupy pscheczimo carstwu. Duž tež džekaczerjo fabrikow niczo njewuczinja, hdyž burſki lud sobu njeczini. Potajkim tež tele waſchnjo, wo reformy wojowacz, zo so džekaczerjo na barrikady honja, njeje niczo drube, hacž wotpohladane zhromadami mordowanjo. Sčtō chcy z toho wužitka mēcž, to budže hižo czas wuczicz.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11208 hr. 80 pj. Dale woprowachu: Hajničanske mužske towarstwo čisty wunošk džiwadłowoho wječora 18. junija: 112 hr. 75 pj.

Sobustawny bratstwa „Šezusoweje Wutroby“ a „Zapowštyłstwa modlenja“ maja swoje dobre skutki a modlitwy w měsacu juliju Bohu woprowač: „**30 bychu duchowni a wěrniwi z wěrnyim wužiťom exercicije dołonjeŕi.**“

Jednota,

[99]

towarstwo katolskich Serbow w Budyšinje, změje jutře za tydzeń, **9. julija**, wulět **do Lubija**. Štóz chce so wobdželić, ma so hač do soboty (8. julija) připołdnja pola předsydy abo jenocho wubjerkownika zamołwić a khartku dopředka zaplaćić: **90 pj.** — Telko pak so jeno plaći, hdyž so z najmjeńša 30 wosobow wobdželi.

Z Budyšina wotjědže so **9. julija** w **2** hodzinomaj popołdnju bjez dalšoho wozjewjenja. Štóz sobu jědže, ma najpozdzišo $\frac{3}{4}$ 2 hodžin na dwórnišću być.

Předsydstwo.**Ralbičanska katolska Bjesada**

[100]

změje jutře njedźelu **2. julija** swoju měsačnu zhromadźiznu wječor w $\frac{1}{2}$ 7 hodžin. Wo bohate wopyt prosy **předsydstwo.**

Swob. Zjednoćenstwo katolskich wučerjow serbsk. Łužicy změje swoju třeću lětušu zhromadźiznu srjedu **12. julija t. l. popołdnju** w **3** hodžinach w Radworju w Kindermanec hosćencu.

Přednošk: „Analysa abo Synthesa w nabožnej wučbje?“

Naležnosće zjednoćenstwa a zwjazka.

[101]

Wo bohate wopyt prosy

předsydstwo.**Konjeczanski mlyn**

[102]

poruča folij, wofu a broch. Brifetth wobstaraja so kóždomu po šķazanju hač do domu.

Witt. Čžornat.

Šhěža w Bačonju čisłto 8 z 5 bčrtlemi pola je hnydom na pšchedań.

[103]

Najwutrobniši džak a zaplać Bóh tón Knjez

wupraja z tutym wšitkim, kotřiž su našomu wot błyska zaraženomu synej a bratrej Pawolej telko česće a lubosće wopokazali, knjezej fararěj Libšej w Bačonju za zwonjenje při joho wotwjezenju do Budyšina a za swjatočne kemše tam na dnju pohrjeba, knjeni Pětrancowej w Čornecach za dowjezenje čěła do Budyšina, wopytowarjam pusto-wječora a wšitkim, kotřiž su nam w tychle dnjach zrudoby k pomocy byli, kaž tež wšitkim, kiž su joho k rowu přewodželi,

najhlubšo žarowaca swójba Šenkerec.

W Budyšinje, 26. junija 1905.

[104]

Džensa je tež **Serbski Hospodař 5. čisłto 1905.**

Čižić Čmolerjec knižićižćejnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katolicki Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z križ-
nym zwjazkom do domu
stany 3 hr. 60 pj.

Plaći na póście
a w kniharni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěstki plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudomy časopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikołaj Żur, farań w Budyšinje.

Číslo 27.

8. julija 1905.

Lětnik 43.

Triebes — Weida — Gera.

(List z rozpjerščenja. Podawa M. A.)

W Drježdžanach, pšched swj. Janom.

Čłěšćowna redakcija a lubi čitarjo

mi zawěsće wodadźa, zo sym tu trochu wotpocznył. Sy-li štyry hodžiny ze spěšnym čahom jěł, drje wotpocznijenja trjebaš, wošebje hdyž čje do poslednjoho woza sadźichu, z kotrymž najwjacy mjetaja. Wužiwam tuteje chwile (hdyž ju mam), zo bych wam wopisał, kak běšće a kak mi běšće „w rozpjerščenju“ abo „pšchi wopušćenym ludu“. Tak dže móžach tež napisać. Duchowna wyschnosć bě mje postajila, zo bych druhu a třeczu njedźelu po jutrach tamnišich Čechow a Polakow wobstarał. —

*

Wotjědžech sobotu w 9 hodžinach z Budestec, a potom stoku wot Budyšcina k Drježdžanam z chwatakom dale. Pšchetoz do tych kóncow je tež ze spěšnym čahom dołha noha, dofelz maš cyłe satke kralestwo po dołhosći pšechjeć. Małe je, ale, kaž hišće ze šule wěsće, do dołhosće sežehnjene. Tu dołhosć sym měřili. Mjedźiwacy na to pak jězba njebě wostudła: nawopak jara zajimawa. Za Drježdžanami k Freiberg krajina do hory dže, tuž jědžemy z pšchipschahom, z dwěmaj lokomotiwomaj. Freiberg, hdyž takle za hodžinu wot Drježdžan dojědžesch, je wjele wyshe položeny, dźyli nashe Serby. Hdyž tam na pšchiklad raz wot Kalbic sem knjeza profesjora Wuku wopytach na Swěćk Marije, w Delanach z mocu tajeshe a wšitko bě ščere, tam pak so po sanjach k pšcherzelej dowjezč dach. W něhdyšich časach w Freibergu sławnje za slěbrom rydachu; nětko je wobledła dawna sława a bórzy drje cyle pšchestanu ryc, kaž su loni pšchestali w hišće

řlawnišćich Rutnych Horach w Łežachach. Slěbro je pšez měru ztuńšićo. A potom džěšće dale nimo čorneje, zakadženeje, njelubozneje Kamijenich (Chemnitz), nimo Hłuchowa (Glauchau) a Meerane do Gery, hbjěž mje kněz farar Vange hižo (w 1/4 hodž.) wocakowasće.

Gera je hłowne město wjerchowstwa Keuſ młódscheje linije, a w pſchitonnym časſu knježi tam wjerch Hendrich 24., kotrohož paſ mało ludſi w měſće znaje. Roſy ſo civilnje taž druſy ludſo, a taſ mnoſy ani njezhonja, hdyž je ſtary knjez nimo jěſ, zo bě to jich knježeſ. Toho hrođ leſi na horje a wobknježi cyłu reſidencu; pónđzemſ tam tež hiſchcſe pohladacž. Gera z pſchedmėſtami ma něhđe 60 tyſac wobſderjow a mjele twornjow, woſebje ſfalcowanjow, kotrež wuwowuſia do wſchoho ſwėta. Hnydom za dwórniſchcjom je nimo druhiſ tež wulfa fabrika na harmowiti, potaſtyn něſcho za piſtatyſ ludſi. Doſelž tam knježeſ ſydlu, ma měſto cyle elegantny napohlad, woſebje je hižo ſame dwórniſchczo wyſoſi napadny twar; wrota, kotrež ſ měſtu wjedu, ſu jara nahladne a mócnej marmorowej ſtołpaj, kotrejž je dſerſitej, cſzinitej je nobl. Wězo je na dwórniſchcžu woſebny ſalon za knježeſtiſch hoſcſi, a runje tehdom hotowachu ſo, němſku keſjorowu Wiſtoriju Auguſtu witačž, kotraž mējeſche pónđſelu ſ ſwjedſzenej konfirmacije jcnoho z młodych pryncow pſchicčž, kotromuž je kmoſtiſta. Kſiane cſſetne wrota wupinachu ſo w zaſtupje do měſta, a módrej a cſerwjenej piſanjeſchtej ſo na bēłym polu w zelenym wēncu piſmifaſ A. V. Z dſēławym ludom, kotryž pſychu piſchpramjeſche, ſo wſchitko mjeſtwjeſche; cſerwjenty pſyſch a ſomot ze ſłotym wobrubom ſpławſche z wyſoſoſcſe dele, hdyž mudri knjeſa w cſornych draſtach ſtojachu, wupſchenjo zarjadujcy. Wjeſele zmahowachu ſo na dołhim paſu ſta drobnych korhojčkow němſkich barbow a barbow wjerchowſtwa Keuſ młódscheje linije. Barby ſu cſorna = cſerwjena = ſołta. Wopon tohole knježeſtiſtwa, kotrež ma 140 tyſac wobſderjow, je ſchtyrſrſkž; w hornim lēwym a delnim prawym rſkſu widſiſch ſłotoho krſnowanoho lawa na cſornym, w hornim prawym a delnim lēwym ſłotoho ſłorawja (Kranich) w ſlēbornym polu (Cyke mjeno je: Keuſ-Gera-Schleiz-Loebenſtein-Kranichſeld-Ebersdorf.) Wopon krſnuje wjerchowſki klobuf. Njad móſeſch tu jenož jedny doſtačž: cſetny tſchizž. W trajiſtu jedſi tež 2500 katholikow. Geraſti faraſ ma 1100 duſchow.

Duch po puczu wufladowasche mi knjez farať moje dženijniske a jutjiške pensum, t. r. moje džęko; lubischo bęsche mi byťo, bęsche-li mi radischi wufladowať, hđže a nimo cđoho džemoj. Czuzbnik w czuzbje je częziwny. Tat džęchmoi nimo wuflaje cyrkejwe z wuflaj węžu, wschitko czerwjemny cyhel. Cyrkej je swjatocho Sanowa a płaczęsche milijon. Najskerje je tu nękajsi Anothe-Seect twarik; pischetoz rjana wschaf je, ale tola droga. Zo bychu ju natwarili, su wobhydlerjo męsta Gera samo dawť dyrbjeli dawacz a pischez dwę lęcze pjenjeř z kőzdy karanczki piwa wjaczy płaczicę. Schibawych ludzi wschudže nabeńdęsch, a Gerasen schibaľcy hęschęže džensa swjatocho Sanowu cyrkej mjenuja piwowu cyrkej. Cyrkej nima afusitki, t. r. njeje w nej předarjei zrozemiceę; wscho mőzne su spytowali, slęborne sęce ju po scęenach nacęahowali a podobne, ale ničo njepomňasche. Hdy bychu Hajnicęenjo dwacety džęl milijona męli, bychu sębi cyrkej natwarili a swadz afusitku.

»Gerje je mjez drugimi pomostankami z katholicich časow tež rjana, w swojim času dominikanska cyrkej zbyła a k njej wysoke sfhody z krasnej terassu; ale potomnich, kotřiž mumjekstwu a nabožnistwu runje tak mačo a wjele rozemjachu, jako slepy barbam, su ju spotworili a zatwarili, zo hdyž je

wječor wobsmětlena, hlada kaž menažerija. Z cyła wobhydlerjo hłowneho města tohole wječrowstwa cyrkej wjele njetrjebaja; dwě, tři sta na Božich słužbach z cyłoho města njedželu, to je wscho. Tak z najmjeńšha mój farač.

Katoliška cyrkej a fara je wot dwórnišćeja 20 minutow zbalena. Wschitto je jara jednore, ale farať (tež za kapłana je pod nim rjane wobdlenjo —) ma spodobne wobdlenjo. Cyrkej woznamjenjatej z wonfa drobnej wežicicy; hdyž potom do dwora pščinďeš a zašturpš, widžiš pšched sobu městnosć snadž za tji, schtři sta wosobow z pšonym beshowanym wješčom. W přědku w fulojtny wutwarje je hłowny wotkac, tež po bokomaj pšched kešelsami je po wotkacěju. Na fhorje zady stoji harmonium. Cyrkwička je khuba, ale čysta a — čym bóle zo smy w meji — tež jara rjenje wudebjena.

Zhoniwŝki na farje, zo mam džensa do Triebefa jěcz, pobjach so bórzy zasj na dwórniŝczjo a w 6 hodž. zahwiždachu. Dokelž je tu wjele knježestwom a knježestwicžkom, mēnjeja so tež direkcije železnicom a dnrbjach tŝi krpčj pschestupicž, hacž w $\frac{1}{4}$ 8 hodž. dojědžech, hdžěž mējach. Tam mje hižo Triebefowŝen motpŝlancan wocžakowachu a domjedžechu mje po pucžach njepucžach do „Bžotoho lawa“. (Potracžowanjo.)

B Lužicu a Sakskeje.

3 Budujšcina. Póndželu 3. julija rano zahe wubudži hylne njewjedro ludži je spanja. Dłějši čas po $\frac{1}{2}$ / $\frac{1}{4}$ hodž. bė spodžiwne schumjenjo a homrjenjo styshecz, kaž by z daloka stajne hrimanjo było. Tola nadobo po $\frac{3}{4}$ / $\frac{1}{4}$ hodž. poczinachu krupy žačostnje prassacž a padacž. Bórzy bėchu rune tšechi a z džela tež hajn chle bėše. Krupy padachu pod blyškom a njewjedrom wulke kaž hočbjace jeja, haj tež wulfošč furiachy jejow mējachy z džela. Tola na czopkeji zemi došho ležo njewostachu. Bėšhe-li tajki wětr był, kaž bė czicho, bychu drje zawěšče njesměnu schłodu nacziniše. Tak pak je schłoda wosebje wjetšcha na schłomach, zahrodach a polach. Tež su wězo wjele schłody czerpjele ležate wofna na tšechach, kotrež su pak chle rozbite, pak maja džěry nabite. Schěrofošč krupowych mróčelow njeje přchewulka była, přchelahowasche runje schěrofošč města.

Zrudnišće su pomějšce ze Schlezskeje z poslednich dnjow junija, hdžež je njewjedro wulkeje schody nacžniko, wosebje w Ratworšim (Ratibor) wokrjesu su krupy njemistnje zathadžake. Běrnj su tam skoro cyle zničene. Rožki su na 80 % zahubjene. Tež jadome žně su wjele čěrpike; tež bu wjacj wosobow wot hubyła zabitych.

3 Nadworja. Tudosme towarśtwa knjeźnow mjejske šchwórtk tndženja swój lětuschi wulět, a to do Šchërachowa. Po krótkej jězbje hač do Rozwodec pucžowachmy po rjanej krajiny do Korzymja, nimo rozpadankow tamnišchoho hrodu, kotryž něhdy serbskomu ryčerzej Duczmanej škuschesche. (Toho kamjentna postawa stoji psched Budychiškej radnicu, runje pod wężu.) Dalschi pucž mjedzjesche nas k papjernikej, hdžez z driewa papjeru džělaja, a mottam po lěsnej promenadze nad skałojtym Schprewinym brjóhom do Šchërachowa. Tu wocžakowasche nas direktor Wünschec fabriki, najmjetscheje bałmufakajenje w Nëmsej. (W nej na 800 ludži džěla, kotřiž kóždy dzeń 15000 metrow bałmujeny natfaja.) Fabriku sebi dokladnje wobhladowaschi dóstachmy nowych mjednikow w tamnišchim towarśtwje knjeźnow, kotrež nas pschez hory a doły, lěsy a skały mjedzjesche na 480 metrow wysofu horu Rälbersteine. Dokelž mjez tym tež žołdf swoje prawtožadacž poča, zařtachmy

na delepućzu w „tórniku“, woblubowanym Schërachowski hoscëncu, hdyż pschihotowana swaczina hiżo cnyu khywlu nu wulëtowałki czałafche. Hdyż bëchmy so tu we wjesołym towařstwje pošlyniłi a nabjesadowali, tež pscheczëlow a znatych pòdla wopytali, wrócëzichmy so po druhim puczu do swojoho fraja. — Pschispomnjene njech je, zo imëdža so žony, kotrež su hacž do wërowanja sobustawny byłe, pschi towařstwowych wulëtach wobdžëlicž, dyrhja pał swój wotpohlad kòždn raz hacž do zapocžatka junija towařstwowomu pschedhdyže zdžëlicž. — Pschichodna frótka zhromadžizna je porjadnje 3. njeđžëlu mësaca (16. julija) a to hnydom po nyschporje.

3 Waczonja. Njeđžëlu 2. julija zemrë tu po dołhej khorosëji stawnił a pschekupc Mikławajch Rebišch w 33. lëcže swojoho žiwjenja. Njebocžicžki bëšche jëbi w młodobščji duchownsi staw muzwolik. Wufhodži tohodla praparanu w Budyschinje a zaštupi 1888 do Pražškoho seminara. Tola kthoriwšchi dyrhjesche so w decemburu 1889 studijow wzdacž. Podarmo pytašche w Davos-u a druhdyže wustrowjenjo. Čkicheje a mišeje powaži a wulkeje sežerpnoće dla mējachmy joho wschitcy radži. R. i. p.

3 Delan. Po lońšchej suchocze je nam Bóh tón Rnjež w swojej dobročëwosëji lëtja jara płódne lëto póstał. Deschczik a kłóncžne mjedro wotmënjataj so porjadnje. Džeczële drje nimale žane njesu; za to pał trawa a druha pica wurjadnje derje roscže. Štót nuzy čzerpiecž njetrjeba. Wože žita drje su pschi nałëtnej žymnej mokrocze w hapnylu fuł čzerpieke, su tam a sem něščto rëdšche, ale w kłóach pał su žita a tež wschitko druhe jara rjane. Pschi tutym porjadnym wotmënenju deschczika a kłóncža žita tež derje zrawja, tač zo na nowy tydžëń, da-li Bóh, že žitnymi žnjemi zapocžnjemy. Tola njezabudžmy na toho, wot kotrohož wschitke žohnowanjo pschińdže. Džakujmy zo lëtja za tutón płódny čas, to čžim bóle, hdyž smy loni zhonili, tač nas boli, hdyž Bóh z hubjenstwom naš domapyta, hdyž nětko wëmny, tač mačo z naščimi mocami a z naščim mudrowanjom porno Wožej wschohomocy zamožemy, hdyž nětko midžimy, tač je so Bóh lëtja nad nami hrëščnikami zasy smilk a našche lońšche prošty wusłyschał. Proščmy pał tež hižo z časom, zo by nam Bóh tute płódny dač derje domoj kšhowacž a wužiwać. Proščmy wo wotwobrocženjo wschoho nježboža a dajmy Bohu džešat wot naščich płódow, kotryž jomu kšuscha. Potom budže tež wón nas zasy žohnowacž z nadobnymi kubykami w času a wëcznosčji. A tomu je tež pschiležnosčje došč. Kaž na swjateju Pëtra a Pawoła kšychachmy, dyrbi lëtja a k lëtu Ralbicžanška farška cyrkej wobnowjena byčž, dokelž je porjedženja nuznje potrebná. — Tuž, čcemy-li hiščče dale wot Boha žohnowanjo mocžakowacž, dajmy Bohu, ščtož jomu kšuscha, a pschihotujmy jomu za bydlenjo rjanu čžisty dom. Wjele, jara wjele je k tomu hiščče trebnë! Spominaj, ščtož Bohu dašch, sam sebi dašch, a dwójcy dašch, hdyž špëšchnje dašch!

— Po horych tuznych dnjach pschihotowafche so hižo njeđžëlu popołdnju 2. julija wschitko na šylne njewjedro; tež něščto frócž zahrimota a deschczik fuł pokapowafche. Wječor 1/4 11 hodž. počža so z noma kšysťacž. Hacž do 1/2 3 hodž. rano je so njewjedro pschihotowafcho, a kaž bëšche pschihotowanjo dołhe, tač tež potom hrimanjo same. Hrimanjo traješche wot 1/2 3 hacž do 1/2 9 hodž. dopołdnja ze wschëch stronow, tač zo jene njewjedro po druhim pschihadžëšche. Z wjetřcha bëšche hrimanjo wot nas něščto zdalene. W 6 hodžinach pał pschicžahny jene k nam do Ronec. Do wjacž mësťnow je kšyšt dyrk. Rano 1/2 7 hodž. zapali pał kšyšt Hawfec-Barjenfec domšte w Ronecach.

Gnndom stojesche twarjenje cyke w płomienjach. Syławy z Kalsbic, ze Schunowa a z Różanta wobmjezowachu woheń na domste. Šchož je w domskim twarjenju było, je so nimale wšitko sobu spalilo, tež na 50 centnari wowsa. Hewak je naš Bóh psched dalšchim njezbožom zwarnował. Z deščezitom mějachu drje so krupy, tež wulke kaž hołbjace jejka, ale bėchu bjez škódných scěžmow. Zarjencem pak budža dobri ludžo zawěšće nētkle, tak dołho hač hišće maja konje kwiłe, kamjenje a cyhele pschimožowacž. Ničtō džēn njewē, kařtu pomoc mōže škōncznje jōnu sam trjebacž wot swojich susodow.

B cyłoho swēta.

Nēmsta. Šdnž ma něchtō někařtu šfōržbu, njech je čařto řnadniřka nastupajo wēch, wo kotrež so jedna, dha žadaja so pschi tom najbōle pschisjahow ze strony řudniřtwa. Tohodla so tež zda, zo lud škōncznje na řařostnu wařnosć pschisahi zabudže a ju wjacu za to nima, řchtož je a ma bycz, posledni řrēdk, zo by so wērnosczž žhoniķa, hdnž so tu Bóh řam za řwēdka bjerje.

Tak je tež to zroženicz, hdnž w jenej žhromadžiznje w Raumburgu řatny řēcznik Dr. Kłofž za to wustupowasche, zo by so pschisahanjo na řudniřtwje bōle wobmjezowalo. Tutoń řatny řēcznik wopominasche w swojim tehdomniřkim referacžje, zo so w Nēmřkej woblēto wjacu hač milion wopacžnych pschisjahow pschisaha, a to řařte pschisahi, pschi kotrychž řudnik škōncznje do dwēłowanja pschińdže, kotra je wopacžna a kotra je prawa pschisaha. Tohodla řpomnjeny řatny řēcznik namjetowasche ř wotřpomhanju, zo by so pschisahanjo powřitkownje bōle wobmjezowalo, zo by so pschedřhadžaca pschisaha z cyķa wotřroniķa a so jeno naposledku pschisahařo, a zo by so tež pschi řrjedny pschepřytowanju pschisaha tak dołho, hačř so řodži, wotřtorczika, a zo řo nřebychu bjež pschisahi wopacžne wuprajenja psched řudniřtwom řhořtaķe.

— Ğrabja Paul z Ğuensbroech je škōncznje jōnu jenu rozomnu myřlicřtu mēł, piřa Dēřt. B. Wōń je mjenujey rewiřiju, kotruž bē pschecřiwno wotřpofazanju řwojeje znateje šfōržby z wotřpōřlancem Dařbachom wot myřřchōho řrajnoho řuda w Řōlnje wuprajenym, zapōłōžil, wrōczō wzał. Wřřud Řōlnjanřřkōho myřřchōho řrajnoho řuda, po kotrymž řrabja Ğuensbroech dopokazał njeje, zo je řasada: řamēr abo wotřpohľad řwjatosczři řrēdkri, řasada řesuitow, je z tutym za prawy pschipōznaty, zawēřezři ř mjerzaniu wřřitřřich řzacřřow řesuitow, dořelž nētko řich tak řara řubowana řada řařo řasada řesuitow cyķu pľacřiwosczž žhubi. Ğuensbroech je řidžerřam a nř-pschecřelam řesuitow řara řubjenu řřužbu ze řwojim řrōcowanřom wo tamne wřřtaje ne myřto wopokazał. Tuž je potajřim tamna wot Dařbacha wřřtaje na řuma řiřczje dōřtačř a řařřužicž.

— W řnichowje wotmēwa so w tu řřwilu ratařřka wřřtajeřca. Wopřt je tak řřec pschebōhaty, tak zo řošczeny a řotele bēchu řrēnju nředželu řulija a řczēhowace dny pschepřelnjene. Ğřřřōdny cuzuřch dyrřbachu nocy na řařach, na řłownym dwōrniřczu řačř w řřřřřich řēřach a na řawřach pschecřřnicž. Wřřtajeřca bu nředželu wot nimale 90 000 wōřobow wopřtana. Řřejmērna mnořosczř piwa je řečř řrēbna. Tak bu nředželu w dwōřřřej piwařni 195 řeřtołitrow abo 19 500 řitrow piwa wupite a druřa piwařnja bē 460 řeřtołitrow

abo 46 000 litrow piwa pschetrjebala, zo by lačžnosčzi Indži trochu wotpomhala. Kelko tež to je cyły Mnichow na tajšim dnju pschetrjebal.

Italija. Z Roma pišaja, zo njesměrna čzopłota w Stalskej mjele woporow žada. We Venedigu bu srjedž Laguny gondolier na swojim čzołmitu wot stónca zežahany; wón bě hnydom mrtwy. Psihi jěžbje pschez Appeninentunel pola Prachije dóstachu mnozy pucžowarjo spěšnika mjez Romom a Milanom dla žałoštnjeje čzopłoty widliščja a chychu z wołkami won stakacz. Tež we Florencu a we wololinje su so mnozy wot stónca zežahali. Meteorologowje praja, zo za 70 lět Rom tajšeje čzopłoty wjacy widžat njeje taž lěta.

Francoska. Póndželu 3. julija bu w Parizu nětko zhromadnje w komorje wothłosowane wo zakonju dla dženjenja cyrkwy a stata. W tutym wothłosowanju bu nacišł zakonja z 341 pschecžiwu 233 hłosam pschijaty.

Ruska. Wschitko počina so tu khabtač. Nowa mobilisacija mějesche čzerstwe mocy pschinjesč do wójny. Na tule mobilisaciju wotmołwachu dželačzerjo z tym, zo po cyłym kraju generalstreif wozjewichu. Čzasto stajeja so wojacy z officirami na čzole, do ludži dale tšelecž. K wójnje powołani rezerwistojo so spjeczuja; a tež matrosowje abo wojacy na łódžach so spjeczuja a morduja. Tak bě so wošebje stało w Odešy, na łódži (pancer) „Potemkin-je“. Odešja je město z wulkim pschistawom pschi Čzornym Morju. Tu w měsčje wjacy dnjom židowsto-pólšč a socialističy dželačzerjo streifowachu a bě tu z džela wopravdžity zběž. Nětko pschidžje 28. junija wulka pancerowa łódž „Wječy Potemkin“ z dwěmaj torbedo=čzołmomaž do pschistawa, a tale łódž bě čzerwjenu korhoj wupowisnyła a bu wjedžena wot zběžkarščich a mordowachy matrosow. Čžišami zawěščachu, zo je jedyn matrosa officirej łódže wozjewil, zo je polimka, kotruž wojacy dóstawachu, jara hubjena, na čzož officir tohole muža mori. Na to stóncowachu matrosojo łódže džel officirow, sadžichu džel jatych a wotjědžechu ze Sebastopola do Odešy, zo bychu tam ze swojimi drje pschehnatymi powěščemi a ze zběžkarščim zadžerženjom zběž na měsčje na najwyschšy sthobženk pschinjesli. —

W Odešy wali so wulka čzjěda fanatistkoho ludu na pschistaw, wschitko bu zničžene a zapalene, pschistawne pschiprawy, tworowe škady a łódže. Na hašach města howri hróžbny bój a tež tu zapalachu zběžkarjo na wschěch rózłach, a woheń so spěšnje rozšcherjesche a tworj na sta milionow rublow hódne zničži a spóžera. — Matrosowje „Potemkina“ pak pothowachu čželo tamnoho, taž prajachu, wot jenoho officira morjenoho matrosy Omeltichula, a hdyž jich pschi wróčenju z pohrjebniščja chle na pokoj njewostajichu, počinašche zběžkaršja łódž na město tšelecž. — K tomu wurubichu tež hiščje we wustawje ležace wuhlowe łódže, zo bychu so tak z trěbnym tepjenjom zastarali.

Praji so, zo buchju stari khamščy matrosojo Čzornomórščich łódžow na łódžach Nebogatowa do narańšjeje Wsijeje póšlane. Nětsičy matrosojo w Čzornym morju su zdžela socialističy zmyšleni, zdžela su wutrajnicy. Psihi tym pak tež njesměny zabycz, zo bě tamnoho njestawnoho pschepodacza Nebogatowa w mórščej bitwje pola Tsuschina pschicžina tež njeposłuchnosč a bojazlivosč mužstwa, matrosow. — Wo Čzornomórščim łódžstwu praji vice-admiral Tschutnin:

Wschudžom pokazuje so pola nas tasama khorosč a tesame hubjenstwo, kotrež tež z jenoho a toholamoho kužola wuhabža, mjenujcy zo tu brachuje wschě čžuczo za winowatosč a dobre wojerške woczehnjenje pola pschewstajenych a poddatyh.

Najjednorisze porucznosze nastupace disciplinu na łódzach a kasarmach so njedopjelnja. Wo porjadnej służbie pschi tajkich wobstejnoscach wězo so njemóže rěczec. Officirja czinja wulke zmysli w nastupanju zarjadowania za strażowacu a rondnu służbu; woni sebi ani niczo z toho njesczinja, hdyž tam w Odesy cyłe nočy z matrosami w torczmach pija, kotrež picza so často z powyschtomnymi pułami stónčja. Tež patrouille so wopija a skuczaja nje-
hódnosze, zo dyrba jo wot druhich často zastupicž a dom dowjesz. Tohodla bjezdžiwa, zo w Sebastopolu t zjawnym zběžkam w kasarmach dóndže, kotrež dyrbjachu z mocu potłóćicž.

Admiral Tschutnin wupraja stónčnje po nawědženju wschtich podawkow najnowschoho čaja swoje mēnjenje wo wójsku a marinje: Wschē pschitlady, kotrež sym podał, dopokazuja dosč, tajki duch tu knježi a tajke su wobstojenja w służbie. Dopokazuje, zo pola nižichich pschedstajenych kóžda wutroba pobrachuje, zo so nichto wo wojeiske moczhnjenje njestara a zo mjez wyschschimi pschedstajenymi žanoho wjednistwa njeje. Bady najhóršchoho pschestupjenja pschecziwo discipline njesu w Odesy jara rědk. — Z toho pať je spóznacž, zo je na ruskich łódzach wschitko runje tať skazene, kaž cyłe wulke ruske kralestwo same.

— Kaž pišaja, je najbóle za wschē wulke města w Ruskej wójniske prawo wozjewjene. Hdyž powěsčje z Odesy pschecy strašnishe pschitladžachu, bu car cyłe dwělwach, njeměžžo, sčto czinicž.

— Łódž „Potemkin“ a tež druga łódž, na kotrež bē zběžł wudyriť, „Bobjedonoszew“, stej so nětko admiralej Krieger-ej podežisnytoť. Zběžlatičy matrosojo buchų z rječazami wuwjazani.

— Wójniski minister Sachoroff je wo swoje wotpuščzenjo prošł, kotrež bu pschijate.

— We wšy Wyro, we wotrjesu Zarskoje-Cselo, nadeńdžechu fabriku na bombų.

— Na porucznosč komandanta twjerdžizny bu w Rownje 15 officirow zajatych, dokelž so wobstoržowachu, zo zběžlatiskomu towařstwu pschitluschaja, a bēchu w tym duchu tež na wojakow stutkowali. Woni wschitcy pschińdu psched wójniski sub; mjez nimi je tež jedyn wyschł a jedyn general. Tu je zasų wob-
truczene, zo je w Ruskej wschitko nakažene.

Rusko-japanjska wójna je hišče na starym blatu, t. r. niczo wjetšje so posledni čas podaťo njeje. Bórzy pať snadž wójska tola zasų hromadu prasnu. Tola jeli so samotnosze ruskich wyschschich officirow po bitwoje pola Mukdena polěpschije njesu, by drje khamišcho byťo, zo bychu so psched wob-
zamknjenjom mēra kóždeje bitwy zbalowali.

Wschelczizny.

* **Zadriwje, z krótku.** Dolhe wopny, dolhe powědanjo, dolhe nadawki, dolhe modlenja pramaťo pomhaja tym, kotrymž su postajene. Žiwjenje je krótku. Wofomifi wjele waža. Mnogy rubja swojim pscheczalam drohi čas a spytuja njewustawajcy jich sczerpnosč. Wutń krótschicž, z maľo słowami wjele prajicž. Wostudle wěcy znjesemy, su-li krótku. Mnogu bolosč, mnohi kichž znjesemy dosč lohko, minje-li so bórzy, mjez tym zo tež zabawy nať mjerzaja a so nam spscheczijwa, hdyž so do dolha czahnu, Wutń z krótku byč a jadriwy. Powědaj-li něšto, wuwostaj wscho zbhtne. Wischsch-li list, tu wupraj z jonym słowom dwē. Žhošpodarišcy čaja a papjery a adresat

časfa pschi čitanju. - Štož činiš, njecziš lěnje. Wšcho w prawym časfu.
Zadrinje a tróty. Multatuli (Dekker).

Naležnosće našeho towarstwa

Sobustawy na lěto 1905: kk. 518. Michał Wowdrich z Brěmjenja, 519. Mikławš Šuster z Budyšina, 520. Jakub Lebza z Nuknicy, 521. Madlena Budarjowa z Worklec, 522. 523. z Lejna: August Eiselt, Pětr Ryčerja, 524. Marija Khilanez z Noweje Wjeski, 525, Michał Rjek z Nowych Bóšic ($\frac{1}{2}$).

Sobustawy na lěto 1904: k. 783. Madlena Budarjowa z Worklec.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo: M. B. z Worklec 1 hr.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11 321 hr. 55 pj. Dale woprowachu: N. N. 3 hr., N. N. 30 hr., N. N. 3 hr.

Za twarjomnu nowu cyrkej we Wulkim Šunowje: z Budyšina wot sobustawow modlenja k česći najswjećišeho sakramenta 14 hr. 60 pj., lubjeny dar 10 hr.

Zaplać Bóh wšëm dobročermjam!

Swob. Zjednoćenstwo katolskich wučerjow serbsk. Łužicy
změje swoju třecu lětušu zhromadźiznu srjedu 12. julija t. l. popołdnju w 3 hodźinach w Radworju w Kindermanec hosćencu.

Přednošk: „Analysa abo Synthesa w nabožnej wučbje?“

Naležnosće zjednoćenstwa a zwjazka.

[105]

Wo bohaty wopyt prosy

předsydstwo.

W nowonatwarjenej **herbskej grychće w Ralbicach** budže
16. julija spěwny wječor Ralbičanskoho spěw. towarstwa „**Lilije**“.
Započatk **w 7 hodź.**

[106]

W Bhróšćicach je towarnja z 8 fórcami pola a luti na přehedni. Dalše je
žhonicz pola Surja Čjornata w Granicy čisto 3.

[107]

Konjeczanski mlyn

[108]

poruča **kolij, wofu a hroch**. Brilettu wobstaraja so kóždomu po šlajanju
hač do domu. **Witt. Čjornal.**

Próftwa.

Póndželu 3. julija je so nam přehz Bože njewjebro naše domske wot-
palito, a prošymy nětko šchesežanisku lubošć wo podpjeru z pschimožowanjom
famjeni a chělow. **Sawtec-Zarjentec šwójba w Konjecach.**

[109]

Nutryny džak a zaplać Bóh

wuprajamy wšëm, kotřiž su našomu lubomu synej a bratrej
Mikławšej w khorosći a při khowanju křesćansku lubošć
wopokazali, předewšëm knjezej fararjej Libšej, našomu spěwar-
skomu towarstwu a wšëm swěrnym přecelam a susodam.

W najhlubšim žarowanju:

Marija zwud. Rebišowa a

Jurij, Jakub a Pětr Rebiš.

W Baćonju, 6. julija 1905.

[110]

Katolski Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w kniharni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěštiki plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Štorny časopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farař w Budyšinje.

Číslo 28.

15. julija 1905.

Lětnik 43.

Pastryřski list

bislopow, pola rowa swjatoho Bonifacija na swjedžen 1150. lětnoho
wopomunjeca joho martrastjeje smjercze zhromadženych.

„Pozběhni kótwokoło swojej woczi a hladaj:
wšchitcy čzi su so zhromadźili a k tebi
du. Twoji synojo z daloka přichłhadžeja
a twoje dźowki so ze wšchich stron po-
zběhuja.“ Jf. 60, 4.

Tak, lubowani, hłuboko pohnućzi wołamy wuhladawšchi mnohe syty
pobožnych wěriwych, kotřež tudy we Šuldže na swjatym měscze zhromadžene
widźimy. Wot tutoho dopokaza radošće katolskeje wěry a wot rowa wulkeho
muža, kotrohož wopomunjeco katoliskojo Němskeje džensa we Šuldže swjećza,
spohladujemy horje k tamnym jasnym wyšinam, z kotrychž joho přichładny
duch dele hlada na kraje, kotrymž je won něhdy swoje mocy a starošće, swoje
žiwjenje a swoju krej poswjećil. Soho žadamy za swědka dźakowneje lubošće,
z kotrež so němsti lud nad žohnowanjom raduje, kotrež je knjež přechz joho
ruku po němstich honach wuhywał; za swědka slubjenja, zo chcemy wšchitcy
swěrnje so pracować, tute žohnowanja wobkhować, hajić a rozmnožeć.

Šdny přichd piecždžesat lětami katolska Němska jednacšestwólětnje wopom-
njeco sławneje martrastjeje smjercze swjatoho Bonifacija swjećelše, počinašce
nowa perióda stawiznow cyrkwy w Němskej. Mało lět bě přejdy wchorojty
zběžk ščerokte woršchty zapchijał, wubudženy z njeporjadnej žadošču za
swobodu, kotraž pytašce we mnohich statach wšchelate wobčežne puta tehdom-
nišchoho statneho porjada wottšahjeć; tamón čas wchora běšce čas pruh-
manja za zjawny porjad a za swěru poddanow. Mjez tym hač tróny a
knježestwa khabłachu a słabušchych tšchepotachu, přichěželjo powalečstwa pať
juřtachu, wopokazašchaj so katolska cyrkej a katolski lud jako podpjera po-

riada, jako fruta twierdźizna auktority. Z blyszczącymi piśmiskami na pschecy do stawiznow zapisane stoja wysoko zasłużby, kotreż su w cześnych wichorojnych czaśach katolikowje Němsteje wo człowječe towaństwo a nahladnoścje tróna sebi dobhli.

Z nowym rjadowanjom statnych wustawow, kotreż po tamnych nieměnych dnjach scźěhowašce, zapocza so tež za katolisku cyrkej w němskich krajach lěpšich czaś. Wšchelate wobćežne a njechódne wumjazano spadny, cyrkej bu swobodnišča we wufonjenju swojoho powołanja na zemi; na město namrěteje njeowěry knježstwa cyrkwinym organam wšchelato rozomnišcho napscheczo pschihadźachu a za pschězientym skutkowanjom wobedu wot Boha postajeneju mocow žadachu. Spomóżne wuspěchi tohole pscheměnenja njeđachu so potajicź. Wufubłanjo a wocěhnyjenjo duchownych so z nowa spěchowawše, cyrkwinške zarjadowanjo swobodnišcho swoje nadawki dopjelnješe, duschepastyrške mocy so rozmnožachu, nabožne žiwjenje hłubokošće a horliwošće nadobywašce; nabožne rjady woporniwje pomhachu w cyrkwi a šuli a na polu skutkowneje kšescźanskeje lubošće; cyrkwinške jednoty nastawachu k žohnowanju nabožnych a socialnych naležnošćow; swjatu horliwošć a lubošćiwu kubłanjo duchowni a lud kšescźanskemu wumjełstwu pschiwobrocachu, a z nutrneje počornosću wučzeni scźěhowachu zmyhlenjo a skutkowanjo kšescźanskoho pracžasa, kajšež so nam hordoznje pokazuje w thronikach, pomnikach a skutkach srjedźneho wěta. — To je zradowny wobraz, kať katoliska cyrkej swoju nutškownu móc z nowa wuwywašce, hdyž kšescźanske zasady zas mócnje skutkowacź počachu na žiwjenje a počĩnti ludu.

Z počnym prawom su tohodla biskopja Němsteje, kotřĩž 1855 so tudy pschĩ rowje swjatoho Bonifacija zhromadźichu, so njebjestomu pastyrjej cyrkwoje dźakowali za tutón wobwrót k lěpschomu, so dźakowali za mócnu katoliske žiwjenje z wěry, kotrež z nowa zafěčawašce, a z wjesolej nadźiju su pschihadźachym dnjam napscheczo hładali.

Polsta lět je so mjez tym minyło. Zas so pozběhny hłós: Do Juldy! póymy k jubilejskomu swjedženju nad rowom japošćtoła Němcow! Z wjesolej wutrobu su pastyrjo a zastupjerjo katoliskoho ludu w Němstej tón hłós scźěhowali. Tež dženja je za naš přěnja a najswjećišcha winowatosć, wopor dźata k njeju pozběhnyč. Dźak budź najwyschšchomu pastyrjej a biskopej našich duchow, našchomu Zbóžnikkej Jezusej Khrystusej za mócnu schit, kotryž je tute pjeczďžet lět swojej cyrkwi spožčĩ! Dźak budź jomu za wšchitke žohnowanjo, kotrež je w tych pjeczĩ lětdžesatkach njepšchestawajcy z woltarjow a swjatych saframentow, we wučbje a swjatosćenju so wuliwako nad katoliski lud Němsteje. Dźak budź Wótcej swětkla za hnady płódneho zrěsta a nutškownoho štruczenja! Dźak budź jomu tak za dny počoja, kať za móc ducha, z kotrež je Wóh w lětach cześnosćenja wutroby swojich napjelnjať!

Kunje na dny cześnosćenja směmy z wulkej wjesoloscźu a nutrynym dźakom spominacź. Wchetož w nich je so pokazako, kať miłoscźiwje je Wóža ruka na katoliskej cyrkwi a našchim wótčnym traju wotpocžowala; w nich su duchowni a lud swětej pschĩlad kruteje wěry a dowěry na Boha dawali, kať so za synow krewjesněda Bonifacija kšucha; w nich je chly katoliski lud pokazak, kať hłuboko do joho wutroby je zapisana kaťnja Khrystusowa: Dajeće kejžorej, schtož je kejžorowe, a dajeće Bohu, schtož je Wóže! W tamnych dnjach cyrkwinych nieměrow pak je so tež pokazako, kať jara němšĩ lud z najwjetšchoho džela nieměr a schězuwanjo zasudža, a, tak so dowěrnje nadźijamy,

nutkownje zasudźeć budže, byrnej tež z kšwilemi z nowa zjawnomu měrej tajcy hrozili, kotřiž w mjenje swobody so wo zničženjo swobody kóždoho hinaf zmyšlenocho prócuja.

Dny čěšnosćenja su za katolski lud Němskeje byle pruhowanjo joho jednoty. Krucišćich buchů wšchitcy zwjazani, hdyž najwšichšich nabožnym naležnosćam strach hrožesche. Čžim wjetšich strach nadobnomu kubkej katolskeje jednoty wěry a cyrkwineje swobody hrožesche, čžim wšiche sebi je wšchitcy wažić poččinachu; čžim jasnisho spóznachu, kaje žohnowanjo tamne nabožne towařstwa a počžinki skutkuj, kotrejž maja móc kšhesćžaniskeje póccžiwosće we wutrobje ludu žiwu zdžeržecž.

Ze zaúženosće, lubowani, dyrbimy wufnyć, kať wobrótnjeni mamy pschichodej napscheczo hieć. Kať džens psched potšta lětami tudy biskopja Němskeje jenicžcy na Boha wšchitka swoju nadžiju stajachu, tak tež my pytamy pschede wšchim jenicžcy w Bohu pomoc a jglnosć za pschichodny čas. Wóh chce a budže nas zakitać; tola jeno tón smě so kručze na njoho spušćecžecž, fiž sam kěžbuje a wšchitte mocy a hnady wužiwa, z kotrymž chce Wóh nam pomhać. Nicžo nas njeby Božej pomocy njehódnishich čžiniťo, hacž hdy bychmy chcyli talent zahrybacž, kotryž je Knjež swojim wotročkam dať. Nicžo njeby swědomjo biskopow bóle wobčežiko, hacž hdy bychu zakomžžili powučžicich a napominajcy wěriwych pošlnjecž za pruhowanja, w kotrychž a psched kotrymž stoja.

Šordozny a swjaty jubilejski swjedžen japoschtoka Němskich je tohodla, lubowani, za waschich wšichšich pastyrjow najbóle witany zamysł, zo swoje pastyršće šłowo na was wšchitkich žłoža. Pschěz nas njech Bonifacius sam džens k wam rěči, hdyž joho pschiklad a žiwu wučžbu wam a nam psched wocži stajamy. Nam je wón pschiklad japoschtokseje horliwosće a swěrneje pastyršćej starosćiwosće; za was a za nas žhromadnje pak je joho jubilejski swjedžen namoženjo, zo tamne herbštwó schitamy a plóodne čžinimy, kotrejž je nam zawostajil.

Čžim bóle zahorjena dyrbi našcha lubosć k njomu być, čžim kšroblišcho džens na mnohich městnach tak mnohe mocy skutkuj, zo bychu skutk našchoho wulčoho swjatocho žah zničžili, joho wopomnjeczo pošlabili, haj na město kšhesćžaniskeje wěry a kšhesćžaniskeje póccžiwosće, kotruž je wučžik, pošmurjene pohaništwó stajili.

Wókanju: Precž wot Bohacžłwjeka Žězusa Křhřtusa! Precž wot wjetšcha cyrkwe! precž wot dobytčow kšhesćžaniskeje kultury! postajamy napschecžiwó swjatocho Bonifacija, kať wón pastyršci kij němskeje cyrkwe z jenej, ze swojej krewju womačžane scženiske knihi z drugej ruku džerži. Tak džensa tu we Žuldze stoji psched našchim duchownym wóčžkom. Tak chcemy joho džensa wopominacž a čželcžic k přenjomu jaho japoschtoka kšhesćžaniskeje wěry, k druhomu jaho wojowarja za jednotu cyrkwe a k šćežomu jaho noscherja tamneje zdžěłanosće a tamnych počžinkow, kotrejž je wón wosebje našchomu wótnomu krajej pschinješ. (Pošćacžowanjo.)

*

Pastyršci list němskich biskopow. Biskopja, kotřiž běchu na swjedženju 1150. lětnoho wopomnjecža marťaskeje smjercže swjatocho Bonifacija we Žuldze žhromadženi, su z dnjom 5. junija žhromadny pastyršci list na katolikow Němskeje wudali, fiž bu njedželu 9. julija z kšćkow čžitany, z wuzaćžom Šakškej. Dofelž je jara zajimawy, podamy tu w Bosole pschekožk.

Triebes — Weida — Gera.

(List z rozpjerschenja. Podawa M. A.)

(Poftracžowanjo.)

Triebes ma — pšče swojich 5000 wobydlerjow, jara šchatne a nje-zriadowane zwonkowne. Ani jeneje jenicžkeje runeje dróhi, tu bédne budki a naraz zašy pšhistojny, štoro wosebny dom. Tajki bē tež mój hotel „Kloty law“. Wumnyh tu ze sebje wšče blóto a proch a fur cytoho dnja a poswacžich z krótka. Pšchetož mjele pokoja mi njepopschachu. Pšchemodnich z dwórniščeja sem czíščežachu so předku a z bokomaj a zadny, a domjedžechu mje w štoku na městno, hdžež mějach štukowacž. Cyty kónc džěchmy, potom pozastachmy a w přėnim poskłodže kšěže, wo kotrejž nihdy njebych myslit, zo móža so tu Bože služby wotmėnacž — wotkožich swoje swėtne woblecženjo — a spowėdach. Myslach, zo budže tomu w 9 kónc, ale miny so 10. hodžina, a hdnyž so dele wrócich, stojachu tam zašy czi stari pšchemodnich a domjedžechu mje z nowa na někajki druhi kónc, hdžež bē „towarštwu džělacžerjow“. Wěchu tam tež džělacžerki. Te płacža 10 pj. mėšacžnje do Arbeitervereina, a bjeru je, zo by mjacy sobustawom byto. Mužich płacža 20 pj. Zhromadžizna bē derje wopytana a jara interesantna. Pšchedsyda, džělacžer, wotewri ju němcy, ale hnydom prošěšče knjeza Czížka, zo by, šchtož je němski prajit, wón po czěštku wospjetował. Cyte tak bē z protokolom poslednjeje zhromadžizny. Pšchedsyda němste písmo czitašče; knjez Czížek pšchetožujo protokol w czěštej rěczi poda. Potom dachu so do mnje. Ale rjetnych, zo bychu tola najprijedny swoje towarščne naležnosče zriadowali. To so tež šta. Towarštwu (kotrejž wšchaf njeje nicžo cyte) chce bóržy wulět zarjadowacž; wulecži sebi za dvě njeđželi a nadžijeja so, zo budže wobdžělnikom mjacy, hacž pšchi poslednim, hdžež bē jenož pšchedsyda a hiščeje jedyn. Potom pšchednjese knjez Czížek dlejšchu a jara wutrobnu rěč, zo bychu staršchi swoje džěczi swėrnje na wuczbu škali. Wotmėwa so tu kóždu trjedu a knjez farať z Weidy cyte z dobreje wole to wobstaruje. Ale mjele džěczi, mjež tym zo bychu na wuczbu šche, šchto wē hdže dunda. Tojame dyrhšesche knjez Czížek, ale cyte z krótka, tež němski prajicž. Za dyrbiach tež porěcžecž, a to jenož czěški.

Prajich ludžom, z tak dalokoho šym kraja, wujasnich jim, tak šym jim dobry; wopisowach jim dawnu šlawu a krasnosč czěštoho naroda, kotrohož su džěczi; namoťwjach jich, zo bychu swėrni zwoštawali a zo bychu, hdnyž tež w cuzbje, swój narod czěstnje zastupowali. Smy na pšchedmjeczoru swj. Jana Nepomuckoho. Zo byščeje hódne dowěrjency tohole wašchoho dowėrnika a patrona byli, macže tež w cuzbje joho czěscž hajicž a wėrni katholicny kšěscženjo byč.

Macže tu mjele wobčežnosčow, nimacže knježich wašheje rěče swėdomych, wašheje škódkeje pšchekrasneje macžetškeje rěče. Njeđajče so z nješymanym cuzym ludom zwabicž, a hdnyž njemóžecze hinať, hdnyž njemóžecze nicžo němski: zajěđžecze sebi — a wy sebi tam zajěđžujecze; haj džicže w ródnyh czěškim kraju t swjatej spowėdži, t swjatemu woprawjenju. To je wašcha swjata pšchisłuchnosč. Nětko pať, hdnyž je pšchiležnosč, ju wužijcže, a tež tych, kotřiz so ždaluja, namoťwče, zo bychu jutše pšchisłili.

Tak tež nimale bēšče. Wot 6 hacž do 9 hodž. bē džěka dočč. Mnoha šylža je so tehdom wuronika; štyška so tym dušcham po jich ródnyh kraju, njech su z Morawy, njech (a tych je najwjacy) wot Šicžina a wot Róweje

Paſi; haj, mnoha ſtyſkniwa ſylza ſo wuroni. Někotſi ludžo ſu ſchtyri lěta zanjechali. Njeje to žana pſcherada ſpowědnoho potajniſtwa, ale woni njeńdžechu, dokeľž njerozemjachu. Tu ſym jim wězo doſkādnje wuľožik, ſchto ma byč a ſchto je kaźnja.

Na kemschach ſpěwajſche mój lud ſwoje krasne čžeſke kěrluſche, a po nich bē teź čžeſte přědowanjo. Zubja — ale kubja to njebē, bē to wulka iſtwa — bē pſchepjelniena z ludom. A teź tehdom je ſo mnoha ſylza wuronika. Hiſchče po kemschach někotſi k ſpowědži pſchindžechu, ale njeďžiwajch na to, zo je pozďžiſcho — hiſchče deleka pſchewodnich čžakachu.

Wobďžachu mje po mēſeče. W Triebeſu je wulka pſchadownja komercnoho radžicžela Dra. Herbſta, w kotrejž je pſchěz dwaj tyſacaj dźělaczerjom. Maja tam rjanu kupjel, cyle woſebne nowocześne twarjenjo. Rhorownju hiſchče twarja, ale teź wona budže impoſantne twarjenjo. Voni je w twornu tyſuſ wudyrk, a dyrhjadu khoroch do najbližichoho mēſta Zeulenroda wozbyč; nětko zmēja ſwoju khorownju doma, a mi je ſo tale myſlicžka jara ſpodobaka.

Triebeſ nihdy tak krasne poľoženo nima kaź Hajnich, ale něſchtožtuli je ſo mi tam zaſy jara lubiſo. Wſchitke pſchadownje ſu njeſtrowe dźěry, kotrejž ludžom ſtrowoć žeru. Ale trochu ſpichijomnič ſo tele pſchědžerſke žiwjenjo tola hōdži. Krocžachmy nimo mōcných fabriſkich twarow; ſeľezne ſaluzije pſchitrywachu nam te wſchelake mēſtnoſče, hōžēž ſo telſo wolijomoho procha proſchi. Druhe ſaluzije bēchu wotewrjene a pohlad poſticžachu do dźělatnjow — a potom ſčžehowachu we wulkim rjanym twarje jēdžerņe, hōžēž mōža čži wbožy ludžo tola w mēře a njemyleni z tym prochom rano, pſchipoľbnju a mjeczor poječēž ... Komercny radžicžel Dr. Herbſt ma w Triebeſu pěknu vilu a w Čzechach tjoch agentow, toſiž, hōžtuli ſo jomu zechce, 60, 80 a teź 100 dźělaczerjom hnydom zecžerja. Stajny wotliw a pſchiliw! Tež mi něotre dźělaczerſki pľafajch wuznachu, zo ſu khorē a zo bōržy pōndža; ale na jich mēſtno druhe ſtupja.

W mēſeče Triebeſu je motanica wuznanjom. Na jentym domje ſtojeſche napis, zo je to „cyrkej Methodiſtow“. Ale maja tam teź „irwingianſku cyrkej“, maja tam „armēju ſpomōženja“, ewangelſku cyrkej, — kaťholſku modleńnju, w kotrejž ſym byľ: a wſchitko nicžo kħmane! Wopuſchčeny lud! Woſebje tōn čžeſti, ſnadž hižo doma maľo wobſtarany! bu cyle ſwōj. Widžach tam wulki dom po ſchtyrjoch abo pjecžich poſthodach, tajka wulka kħžža, ach kať je mi was žel! — Wrōčžiwſchi ſo do Gery jēdžech nimo rjanoho mēſta Žena do Weimara, hōžēž ſo tōn džen hnydom dwē korchowi poſwjećiwſchtej: kħba „Unitas“ a „Weimarſcho kaťholſcho muſſiſcho towaſtwa“. Wubjernaj rēcžnikaj, kħnejz doſtojnny prof. Schreiber z Fuldy a Dr. Gleisner z Barlina, wubjernej rēcži pſchědnjeſchtaj. Weimarſka zhromadžizna mēſeſche z dobom zježd Durinſkich kaťholikow byč, tohodla bēchu ſebi teź tajſeju woſebneju rēcžnikow ſkažali. A bōržy ſo k jeju rēcžam wrōčžu, dokeľž ſo nadžejam, zo budže bōržy zaſy kħowna zhromadžizna towaſtwa ſi. Cyrilla a Methodija. Tehdom bēſche we Weimaru teź wiſcho poľno Schillera, hōžēž jocho nětko ſkawja, kať wiſchitkich ſkawnych ludži po ſmjercži ſkawja. (Wotrāčžowanjo.)

B Łužicy a Sakſeje.

3 Budyſchina. Naſch najdoſtojniſchi kħnejz biſkop Dr. theol. Luſcžanſki je ſo hižo tħdženja do kupjelow Reichenhall pōbak, hōžēž chce ſchtyri njeďžele

prześchwytać. Bóg dał, że byś ty zaśnawie strawy a posylny dom wrócił do swych mnogich a ciężkich zasłojnych dzieł.

3. Buduščina. Kaž tachantske konfistorium wozjewja, su tšoje stipendije z Dr. Maroweje fundacije wuprózdnjene, a to 1. jene stipendium 240 hr. na lěto za młodžencow, kotřiž na univerzicze abo w dwěmaj poslednimaj rjadownjomaj gymnasia stdujaja, 2. jene stipendium 150 hr. na lěto za młodžencow na delnich rjadownjach gymnasia, na wučerškim seminaru abo realcy, hajiškej akademiji a podobnych wustawach stdujaja, a 3. jene stipendium 90 hr. na lěto za tajkich młodžencow, kotřiž wumještrowo abo rjemjesko wuknu. — Přenje prawo na stipendije maja krejni pscheczeljo njebo kanonika Mahra, potom inojo Mjeblczanskeje wosady a šfončnje wšichich družaj katholicaj Serbja, kotřiž pač dyrbja tež serbsch rěčecž móc (wukšód ze serbskeje swójby njebošaha). Próstrow wo stipendije maja šo hačž do 15. augusta na tachantske konfistorium zapóšlacz. Wšichpožožicž dyrbja šo: narodne wopisimo, poslednje censurny a wobšwědčjenje dobroho zadžerženja.

Z Budyšina. „Jednota“, towařstwo katoľskich Serbow tu, mješe njedzelu 9. julija swój wobzamknjeny wulět do Lubija město mėsacneje zhromadźizny. Wobdželenjo bě jara sylne, přez 70 sobustawow. Wjedro bě wosebje rjane, byrnjež tež trochu čopě. Najwažniše w Lubiju bě překhód na tamnišu horu, kotraž ma woprawdže swoje wosebite krasnosće. Wězo tež na tamnišu rjenu cyrkwičku njezabuchmy, hdžež por kěrlušow z přewodom pišćelow wuspěwachmy. Čas so nam jara khětre pominy. Knjezej fararjej Wingerjej, kotryž mješe tón króć napinace džěło, dokelž bě tež Zhorjelske towařstwo knježnow na wopyt přijěło, za wšitku starosćiwosć wo nas najwutrobniji džak. Tež joho hospoza Madlena Wawrikec zasluži džak za jeje prócu, zo je nam puće a sćežki pokazowała. Tak je so wulět jara derje poradził, bě woprawdžerjenje. Wječor w 10 hodź. běchmy zasy w Budyšinje, a štóž njebě hišće sprócny dosć, džěše potom hišće wulke mėsćanske třelenjo pomhać doswjećić a tam staroh' lójić.

Z Budyšina. Štwórtek tydženja, 6. julija, zemrě tudy Jurij Gotthold Monsa, sobuwobsedźer Monsec knihičišćeńje a chefredaktor znatych „Bautzener Nachrichten“ (Budyšskich Nowin). Tutón časopis je tež hnydom organ našeju swětneju wyšnosćow, wokrjesneho a hamtskoho hejtmanstwa, a tuž tež su wšelacy katolicy zastojnicy winowaći, tutón časopis dźeržeć a čitać. Powšitkownje dyrbymy připóznac, zo je tutón časopis wosebje w poslednich lětach so přecy tež nastupajo katolikow a katolskich wěcow přistojnje a poměrnje sprawnje zadźeržał. Běchu pak tež časy, hdžež so to njeje přecy wobkedźbowowało. Tuž dyrbymy tež dobrou wolu a njestronistwo zemrětoho chefredaktora připóznac a přeć, zo bychy dobre počahowanja mjez wšelakimi wěrywuznaćemi tež pod nowym wjednistwom so hańle a dźeržałe. — Před něšto časom bě zemrěty tež do rjadu swobodnych murjerjow zastupił. Jeho pohrěb bě njedźelu 9. julija, wězo jara wulkotny. Hłowna žarowanska swjatočnosť wotmě so w žarowskim domje, hdžež měješe najprjedy rěčnik loge (swobodnych murjerjow) knjez wyšši wučer Müller žarowansku narěć. Potom hakle knjez pastor sekundarius

Haebler, kotryž zaslužby zemřetoho na wšelakich polach na razne a dostojne wašnje wopominaše. Monsec knihičišćeřnja je tež hižo mnohe katholske a wosebje serbske knihi čišćala, spomnju jeno na Časopis Maćicy Serbskeje, kotryž bu tu, jeli nie prjedy, hižo wot lěta 1860, potajkim na 45 lět dolho, stajnje čišćany, a samo tež naša sakska cyrkwin a lačanska protyka, „Directorium“, za wobej diöcesy bě džěło Monsec čišćeřnje, kaž tež krasny „Nowy Zakon“ Łusčanskoho-Hórnik a „Božožny Wořadnik“ staj čišćeřskej wupłodaj tutoho wustawa.

3 Woranec. Kralowšte ministerium znutstwownych naležnosćow je Mišk. Raschporej a Mariji Madlenje Kucžchnej, kotraž wobaj hižo pschěz 30 lět na tudomnym knježim dworje džěłataj, česťne znamjo za swěru w džěle spožčiko. Wčora tydženja, pjatk 7. julija, jimaj knjez hamtski hejtman z Kirchbach tute wuznamjenjenje pschepoda.

W Ralbicach, kaž hižo tydženja powědasche nawěšćt, wotměwa spěwarške towarštw „Lilija“ jutře njedželu 16. julija spěwny wječor w nowo-natwarjenej herbstej grychče. Program wobšahuje něotre cyle nowe spěwny, kotrež hišće w Serbschězinje njeznajachmy, a tež rjanu nowu hru. — Dofelž su njedželu našej studowacy hižo na próždninach, posćeža so jim pchiležnosć, zabawny wječor ludowoho towarštw wopytadž a tam serbski lud zeznadž, kotryž so tam zawěcže ze wšěch stron zeńdže, zo by so wotšchewi na dobrej a čerštwěj zabawje. Tuž jutře do Ralbic!

3 Drježdžan. Po swojich mnohich napinachch audiencach a wopytach wjele městow a městnosćow swojoho kralestwa poda so Toho Majestoscě našej kral Friedrich August z trónpryncem do Sais-a nad Schlern-om w Tirolskej, zo by tu trochu wotpočnył a so k dalschim napinachm džěłam a minowatosćam knježenja poslynił. Drježdžany chychče won džensa wopušćežic. Duch po puczu pschizamknjetaj so tež pryncaj Friedrich Joachim a Arnošć Hendrich swojomu nanaj na dwórnišćeju w Hof-u. Wobaj pryncaj pschewywałtaj dotal w Münsteru nad Ramjenjom k poslynjenju. W spozčatku augusta chce so kral zasy do Drježdžan wróćežic a potom dale w hrodže Moritzburgu pschewywał.

— Pschěd něšto časom bě pryncesa Margareta, najstarišja džowcěžka krala, rodžena 24. januara 1900, kaž wjacore časopišy wozjewjeja, do smjertnoho stracha pchisćta. W něotrych njewobteđbowanych wotomkach bě takama k jenomu z wodu napjeljenomu bassinej kralowšćeje ville we Bachwicach běžaka, tam z trjepjacej šanku wodu čěracž. Runowahu zhubiwošči padže do wody. Tu bě so lohcy mohła zatepicž, njeběli njedalofo džěłacy zahrodnik Zeige to pytnywošči pschisćožik a płakacu pryncesu z wody wucžahnył. Kral njeje tehdom pjecža runje we Bachwicach był.

— Seje Majestoscě kralowa wudowa, kotraž chychče rad so wobdžělicž na swjedženju hujarow w Grimma 15. julija, je to dyrbjaka dla njewobstajneje strowoty zasy wotprajicž a chce so stónć tutoho měšaca na wjach njedželi tež do kupjelow Reichenhall podać.

B cyłoho swěta.

Ruska. Wóđž „Potemkin“, kotraž bě telko njeluboznosćow a hartj nacžiniča ze swojimi zběžkatskimi matrosami a wo kotrejš běchmy posledni krócž spomnili, zo je so podčžinyła, njebě drje so tehdom hišćež podaka, ale něto

hale wšěcže wozjewjeja, zo je swoje njeměrne zaŭhadženjo sčóncžika a so 8. julija w Konstancu w Rumunstej pod wumńenjenjemi, lotrež buchu tu postajene, woprabŭže podčiznyla a podbała. Rumunsta pak je tu kóŭž potom zašy Ruskej pschepodała. Zběžkařscy matrosojo buchu po kraju rozŭželeni, došelž su deserterowje, čžetanch, a tajkich njetrjeba Rumunsta na Rusku pschepodačž.

— 3 Moskwy. Minjenu wuturu 11. julija bu tu hejtman města hrabja Schuwaloff morjenty. Bječž kulkow trjechi hejtmána, taž zo wón za hodžinu wumřě.

Rusko-japansta wojna tež ničjo wulke dale sčłodžika njeje, křiba zo Rusojo tam a sem zašy schlapy wotnješu. Taž pak tšěladu Japanscy na města kupy Sachalin. Najhubjejšcho džěšče so městej Korjakomst. Rusojo drje so wobarachdu sčtožž zamóžachu, tola sčóncžnje zašy rěšasche cosacž. Břjedy pak zničžichu swoje kanony, zo njebychu Japanstim do rukow padnyte a zapalichu wšěč knježetške twarjenja.

— Tež w Mandžurskej njepschěstanu Japanscy dale postupowacž a Rusam jich stejichčžo čžěžke čžimicž. Mjež tym pak traja njeměry w Ruskej samej tež bišchče dale.

Za cyrkej swj. Józeŭa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11357 hr. 55 pj. Dale woprowachu: Pražscy serbscy seminarisči ze swojeje Marianskeje pokladnički 10 hr. — Přez k. kpl. Žura w Ralbicach Lebzyna-Bukowa z Konjec 30 hr. — **Zaplać Bóh wšěm dobročerjam!**

W nowonatwarjenej herbskej grychće

[111]

w Ralbicach

budže jutře njedželu 16. julija

spěwny wječor „Lilije“.

Započatk w 7 hodžinach.

Program: 7 měš. khorow: „Witanjo krala Friedricha Augusta III.“, „Sedžalo holčo pod dubom“, „Ow, krasny je naš swět“, „Mačěfny rowěk“, „Hanka luba“, „Doma rjenje je“ a „Čohodla so njewjeselič“. Mužski khor: „Hdyž do kraja čehnje nalěčo.“ Tenorsolo: „Hdyž chce nas zyma spóžerač.“ Hra ze spēwom: „Sym Serbow serbske holičo.“

Wšitkich, kotřiž serbski spēw a serbsku hru lubuja, jenož z tutym wutrobnje přeprošuje a horec wita

„Lilija“.

Mała žiwnošč je w Mitocžicach na pschedań. Wšcho dalsche je žhonicž pola gmejnskeho pschěstojicžerja tam.

[112]

Kowarnja na pschedań. W Křóscžicach je kowarnja z 8 łórcami pola a kři na pschedań. Dalsche je žhonicž pola Jurija Čžornata w hrancy čžisto 3.

[113]

Křěža na pschedań. Křěža w Bacžonju čžisto 8 z 5 bėrtlemi pola a zahrodny je hnydom na pschedań.

[114]

Konjecžanski mlyn

[115]

poruča kolij, wofu a hroch. Břiletty wobstaraja so kóždomu po ščapanju hacž do domu.

Wisl. Čžornat.

Džensa je tež Serbski Hospodař 6. čisło 1905.

Čžiččž Smolerjec knižicžičžerje w Serbstim Domje w Budyščinje.

Katolicki Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z križ-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w knihaŕni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěški plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Štorny časopis.

Wudawany wot towařstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, faraŕ w Budyšinje.

Cisło 29.

22. julija 1905.

Lětnik 43.

Paštrýski list

bisłopow, pola rowa swjatoho Bonifacija na swjedžen 1150. lětnoho
wopomunjeća joho martrašćeje smjercze zhromadženych.

(Počracžowanjo.)

I.

Swjaty Bonifacius běše muž wěry, japošytoł wěry a martraŕ wěry. Chcemy joho wěrypošne skutkowanjo w joho korjenju a kečewje spóznać krotko pohladawšchi na joho skutkowne žiwjenje.

Wón so narodži wokoło lěta 680 jako syn wosebneje anglosakšćeje swobjby, w kotrejež klinje bu starosćiwje a pobožnje moczeŕnjenty. Nahladne postajenjo a bohate herbstwo jomu joho wuthód zawěšćesche; tola Winfrid — tak běšćtaj staršej joho pomjenowakoj — začpě wšchón bñšćež časnych kufłow. W joho wutrobje wysoke zmyšlenjo, hłuboka pobožnosć, lubosć ke kufłanju ducha a k duchownistomu pomołanju bydlachu. Šacžrunjež joho nan pobožnomu žadanju młodoštnje wutrobje so dołho stajesche, docpěchu tola joho wutrajny zamysł a joho synowste přostwy, zo jomu nan zastup do kłóšćtra dowoli, kotrohož šchule jomu dołkadnu wědomostnu zdžekanosć a porjadne kšćešćanske kufłanjo posćicžachu. Zbaleny běše tam młodženc wot hólta swěta, w čijim wob-
hrodženju kłóšćestoho měra, hđžež młodoštna wjesolosć a krute džěto ze swětnym zwučžowanjom kšćešćanskoho žiwjenja so zjednocžachu, hđžež žabyn wěrie njepšćežělski duch z dwělemi a wusmějenjom duschu młodženca nje-
ranjesche, w nim tamna krutosć a zwjazanosć powahy a zmyšlenja zrawjesche, kotraž joho za šakotwjerdoho swěda a pšichizjewjerja ewangelia křmanoho činjesche. Winfrid pšichija draštu swjatoho Wenedikta. Šižo zahe tajtu wu-
stojnosć wědomostnoho zdžekanja a tak wysoku pädagogisťu wobdarjenosć

pořazowasche, zo jo jomu křesćerska šhula doměri; tež so jeho jasny rozum a praktiska mysl poměřitkownje tak wysoce wažesche, zo cyrkwinu a swětni wulcy wjac króč so wo jeho radu we wažnych naležnosćach prašachu.

Tak so jomu w jeho domiznje wobšěrne a wulpěčne šturowanje lubjesche. Tola to njedosahajesche horliwosći wěry, kajkaž běsche we Winfridowej wutrobje žiwa. Čim bóle křesćansta měra a zbožo Božoho měra jeho zahorjesche, čim nutrnišča bě jeho sobuželnosć z tamnymi ludami Němskeje, kotrež hišće bndachu w noč pohanstwa. Ze jaksich krajow běchu Winfridowi přjedownicy do Sendelskeje čahnyli; tu bě won wysoce zbožo křesćanstoho kufanja wužiwał; nutkowny křos jeho nětko čehnjesche wróćo do domizny swjacych wótcow, zo by te zbožo tež jej přichiněł. 718 čehnjesche do Roma, zo by wot bamžy Ğrehorja II. poknomocy za swoje mišioniste šturowanje sebi wuprosył. Džen 15. meje 719 jomu bamž předowanjo mjez němskimi ludami poručí a jomu z dobom da mjeno Bonifacius. Turinška w swjim škěrošim wobšahu so jomu za polo jeho džěta pschepoda. Dokelž tu hišće zastupicž njemóžesche, poda so najpředy do Ğriškeje, hdžež na stronje swjatoho biskopa Willibrorda jako mišionar šturowasche. Willibrord chcyšche jeho za swojoho nastupnika postajicž, tola Bonifacius so toho wobarasche, jeho křubšo do nutkowneje Němskeje čehnjesche, hdžež so jomu hišće bohatšča pschiležnosć za jeho horliwosć wěry wotwjerasche. W Turinškej tatrjec džimje zrosćene křesćanstwo wot jeho změščenja z pohanstwom wucisćicž a Ğasow za křesćanstwo dobyčž, to běsche zamysł jeho mišionistoho šturowanja. Wulke běchu wulpěchi, kotrež ze swojimi towaršchimi dosćahny; we křubofej křudobje a tradanju město wot města čahajcy wozjewjachu ludej ewangelium Křhřtusowe; Bonifacius wschitkich wutrobny dobu z mocu swjacych křowow, ze swojej horcej lubosću a ze zmužitym wotrjekowanjom, z kotrymž hubjenty wosud křudoho luda džělesche. Bamž Ğrehor II., te kotromuž bě powěsć wo tymle žohnowanym mišionistim džěle dóšła, horliwoho póstka wěry z nowa do Roma pomóla a poswjećí jeho na biskopa 22. novembra 722. Jako nastupnik mjěcha japoschtow Bětra potom bamž na duchownych a lud Turinškeje a Ğasskeje swjacych pastyrski křos zkoži jich napominajo, zo bychu Bonifacija za swojoho biskopa, pastyrja a wučerja pschijeli. Adamk nowoho biskopa nětko bě, zo by cytu Němsku na pravej stronje Rheina za křesćanstwo dobył a do cyrkwinoho porjada zarjadował.

Z kajej zmužitoscju a z kajej mocu swoje strasčne powołanje zastaawasche, pokaza pschi pohanskim pschibóžšim dubje pola Geismara. Tam na hórny stojesche praštary dub, kotryž jako narodnu swjatnicu Ğromoboha čěsćachu. Zo by nikajšosć wěry do pschibohow dopokazał, pschilubi Bonifacius, zo dub ze sekeru poruba a tak móc pohanskoho pschiboha wužada pschecziwo japoschtowě Sězusa Křhřtusa. Čězjěbny pohanskoho ludu a měšchnikow hórku wobstupowachu, hdžž biskopowa sekera po lěsu zaklincža. Zmužitý mišionar rubasche do mćenoho zdonta, doniž šchom wrjěfotajo padny a ze swjim padom doměru pohanow k swjim wopacžnym bohám rozraz. Z drjewja toho duba biskop natwari kapaku k čěsći swjatoho Bětra a potom swjecšesche njekrawny wopor Božej mysčě na městinje, hdžež bě žadławosć pohanstwa knježka.

Z mužitoscju a wotrjekowanjom bě Bonifacius křesćanstwu do Ğasskeje dopomhał; njelšoncžne wopory jomu dalšche šturowanje w Turinškej naskadowasche. Tu drje bě křesćanstwo hižo začahnyło, tola běsche podušchene z powostankami pohanstwa, kotrež hišće dale roscšesche, a začěmnjene

z błudnymi wuczbami, kotreż křesćanſke zmyſlenjo mylachu a podrywachu. Njemuprajite zadźewki męjeſche Bonifacius tudy pſchewinyć a boloſće wutracź. Njemóccziwe žiwjenjo a nješkresćanſke zmyſlenjo wobdawachu miſſionara ze wſchěch ſtron, a tohodla běchu hida a pſchecźěhanjo myto joho próch. Wutrajnoſć a dowěra nadobnoho japoſchtoła ſo tudy najkrucźiſcho wuprubowaſche; tola ničo joho w ſwjatym powołanju zamylić njezamóh. Ğdyž teź zamknjene durje nadeńdže, pſchecy zaſ z nowa kłapaſche, doniž ſo wutrobny jomu a joho předomowanju njewotewrichu. Byrne teź pohanscy ſatſcy juſodža młody wuſtyw křesćanſtwa na mjezach zapuſćeli, pſchecy wón wulki nadawſ ſwojoho žiwjenja pſched woczomaj zdźerža. Podyperany wot pſcheczelow ſwojeje domizny, po- mału a wobſtajnje dale kroczeſche, zo by Ğaſow wobrocził a Turinſku po- nēcził k čyſtoće wěry a k cyrkwinſkomu porjadej domjedł; na archybiskopſku doſtojnoſć powyſcheny załožowaſche nowe biſkopſtwa a kłóſchtry jako twjerdžizny młodoſho křesćanſtwa.

Nutrne žadanjo joho wutrobny, teź Ğaſow k Ğhryſtuſej wobroczić, drje ſo njedopjelni; joho zamysł ſo tehdom wotrazny wo twjerdoſć toho ludu. Tola druhe wyſoke nadawki hiſche na njoho čaſachu; to běſche rjadowanjo cyrkwinſkich naležnoſćow w Bayerskej a porjedženjo frankſkeje cyrkwy. Wón poča cyrkwy Bayerskeje a Ğrantow porjedžeć a z tym załoži tamón křaſny kćěw, kotryž w ſečěhowacych lětſtotkach te cyrkwy docpěchu. Wuzwolowdſi Moħucź za archybiskopſki ſtoł a ſrjedžiſchcjo Ğěmſkeje doſonja wulki muž ſkutk cyrkwineje organizacije.

Pſched mjeczorom ſwojoho njewuſtawacoho žiwjenja ſkóncznje Bonifacius hiſche jónu tamón ſkutk zapſchija, z kotrymž bě ſwój běh jako miſſionar za- počať: pſchihotowaſche ſo na nowy miſſionſki puć k Ğriſam. Ğnujace je čitać, kať zeſtarieny archybiskop ſwojomu piſkopſkomu ſydu Moħuczej božemje dawawaſche, ſwojomu wuczomcej Ğullej ſtaroſć wo archybiſceju Moħucź pſche- poda a ſo na ſtraſnym čah hotowaſche: za pućowanjo da kſchinju z knihami napjelnicź a w pſchedzdaczu ſwojeje martraſkeje ſmjercze Ğullej praji: „Pſchi- połož teź rub, do kotrohož budža moje čžěło zamaleć.“ Na naraſćim brjozy jězora Ğuidera, hđžež bě ſo pohaniſtvo zaſy zakorjeniko, poča lěta 754 ſwoje předomowanjo. 755 z nowa wuczahny martraſkej ſmjerczi napſchcjo. Ğdyž bě na 5. junija toho lěta nowowobroczeny na firmowanjo k rěcy Ğorne po- wołať, bu wot črjódny pohanow nadpadnjeny a podleža ze ſwojimi jich mordarſkej zkoſeći. We wokoſiku, hdyž jedyn z nadpadnikow ſo k ſmjertnomu razej na Bonifacija zahanjeſche, tón ſečeniſke knihi zakitaſo nad hłowu pozběhny. Za ewangelium mřejo doſćahny wěčnu trónu.

Pſchi rowje tohole martrara zħromadzeni my jako naſtupnicy w joho zaſtojniſtwje waſ wſchitſch, lubowani, napominamy, zo byſche ſwojoho wulkoſo japoſchtoła ſečěhowali na hordoznym puću ſwjateje katholickeje wěry. Bonifacius běſche w cłym ſwojim žiwjenju muž wěry. Swoje korjenje męjeſche tute joho žiwjenjo wěry w pobožnym woczěhnenju w ſtarſchſkim domje a w ſchuli, kotraž bu cyle z nabožnym duchom mjedžena. Ğłowo a pſchiklad pobožneju ſtarſheju a křuty nabožnje zmyſleny wučerjow męjeſche džeł wote dnja pſched woczomaj. Wucžba a čahnidba běchu z tymſamym duchom mjedžene, z duchom džečacoho podaća k bóžſkim wěroſćam, ſwěrneje poſluſchnoſće napſchcjo katholickej cyrkwi a Ğorceje luboſće k wótczińje. Ğdžež te zmyſlenjo kať hwězda puć džeſća wobſwětla, tam wone z wěſtymi kroczelemi k zbožownomu wuwiczu kroczi. Ğdyž pať wo domje a w ſchuli

jenafosće a frutosće nabožneho zmyšljenja njeje, hdyž z cyrkwi njepšcheczělskimi woliwami a wěrje napscheczěwnymi wučzbami so duch dwěla a njejasnosće do młodoštnych wutrobow schcěpi, njemóže tamne wěriwe, radošne křesćanstwo rozšćěć, njemóže tamón hłuboki měr Boži we wutrobje knježić, kotryž kaž njebejski blyšćeć cyłe myśle a štutki našeho wulkocho japoštoła pšchetrainješe. Tohodla dyrbi zdalene wošćac wot swójby a křesćanškich škulow wscho, šchož móže jasnosći a frutosći nabožneho pšchewědčjenja a cyrkwinškej swěrje we wocěhnjenju a wuwučowanju šchodžec. Swjate ma wošćac a swěrje so hajić, wošebje kaž wuliv, tak tež pšchěžjene štutkowanjo cyrkwy a šchule, duchownych a wučerjow w kubjanju młodošće. Šědnacze lětsotkow a hišće dlěje je tón poswjećeny zwjazk mjez cyrkwu a šchulu k spomóženju wschitkich splahow wobšćat, su wučerjo a wučomcy tamón Bohu swjećeny wuliv cyrkwinoho wučěšćwa a pašćěšćwa na wučěbu a žiwjenje štutkowacj dali, kotryž je Křystus sam swojej cyrkwi jako wocěhnjetych cělowješćwa dał. To běchu lětsotki, kotrež nad zemšćim zaměrom cělowješćwa wěčnogo zaměra njezabychu, kotrež w nabožinje a žiwjej nabožnosći najhłubšich zašćad wěrnej pócćiwosće, wěrnej zděłanosće a trajacoho zboža spóznachu. Džens pak na mnohich městnach widžimy mnohich džěłacj, z džěla z hdy pšcheczěwo křesćanšćtwu a cyrkwi, z džěla z njerozomneho zacpěča nabožneho nadawša wocěhnjenja, zo bychu tši křóć swjaty zwjazk mjez cyrkwu a šchulu roztorhali a auctoritu (nahladnosć) křesćanškich staršich a protest staršišćeho swědomja podušyli. Pšichi rowje swjatocho křewjeshědka Bonifacija, kiž je jako kubłowac młodošće, jako japoštoł a pašćy duchow wschěm staršćim a wučerjam najjasnišćich pšichšćad dawal, my biskopja Němskeje pozběhujemy napominajcy swój hłós pšcheczěwo wschomu počćinanju, cyrkej, kotraž ma po Křystusowej woli a joho słowu być wučerka a kublačka ludu, z wocěhnjenja a wuwučowanja wotčějšćecj, woboje jeje štutkowanju a šobudžělu wotčěhnyčj a krasny šchtom němskoho šchulšćwa wottorhnyčj wot křorjenja, z kotrohož lud swoju nutšćownu móć, móć křutoho a jasnoho pšchewědčjenja a šylneje křesćanšćej powahi dóšćawa.

Cěšćěšćimy, lubowani, Bonifacija jako muža wěry; haj wón je reš katholickej wěry. Něšćowno so pokazuje w džěle, bědženju a woporje. Šchto je wjac za swoju swjatu wěru woprowal a bědžik dnyli tón, kotrohož japoštoła Němcow mjenujemy? Bjez woporniwoho džěla so tež w našćim njeměrnym cěšću swjata wěra zdžeržecj a zašćitacj njehodži. Woporj w našćim cěšću žada hižo žjawne wuznawanje wěry wot wschitkich tych tšćacow, kotřiž su nuczeni, wošćedž druhowěrnych žiwi być. Zo je tale woporniwu zmužitocj wěry swjatocho Bonifacija tež w našćim cěšću trěbna, dopokazuje pilnosć, z kotrež wschudže džěłaja, zo bychu křesćanšću wěru zatšćasli a poslednju šchćicjku tohole Božoho šćomjenja w žiwjenju a wutrobje luda wušćasli. Nješćamj přecj postup we wědomošćnej methodže, ta pak je bohuzel k tomu zawjedla, zo chcedža wěrnosće wěry do wuzšćich mjezow naturšćeho spóznawanja zatšćěć, bóžšćwo Šězusa Křystusa přecj abo hinał wušćadowacj, w zmyšću, kotryž so starošćesćanšćej wučěbje pšcheczěwja, křesćanšćtwu zahaničj a jomu prawu wučěbu wzacj. K tomu so towaršći zrudžacy njedostat, pšchewědčjenje druhich cěšćěšćj, a to so pokazuje w žjawnym hdyženju a pšcheczěwjenju. Haj, lubowani, je hižo wulka zmužitocj wěry trěbna, zo by so radošćimje za Šězusa Křystusa a joho wučěbu, kašćuž je nam swjaty Bonifacius pšćinješć, wuznal; dowěrjamy so, zo njepšcheczělam wěry, kaž dołal, tak tež pšćichodnje

měrnje a kručje napscheczo šupicze, kaž je swjaty Bonifacius jeje pschecziwnikam napscheczo stupak. Drohotny poklad wěry, kotryž we wutrobje nosymy, z nadpadami a hanjenjom jeje pschecziwnikow niczo ze swojeje płacziwosće njezhubi; nadobudže pał blyščęza a moč, hdyž so sami w dnjach wojowania swjateje wěry hódni wopokazamy.

Ze zmužitej woporniwosću wěry, kotruž na swjatym Bonifaciju wobdžiwamy, so na pschemo wopokazowasche woporniwosć joho towaršchow a darniwosć pscheczelow w joho domiznje. Hdyž Winfrid z Sendzelskeje čehnjesche na swoje strasčne misijoniske pucžowania, joho pscheczelo to za najwyschšchu čestnu winowatosć spóznachu, joho wuhotowacž z cyrkwiniskimi draštami a wschitkej potrebu misijonskoho čaha; z dobom tež swjate bratstwo modlenja z nim zwjazachu, zo bychu njeruštawajcy wo Božu hnadu za joho předomawjo prošli. A hdyž so Bonifacius pozdžischo na wobroczenjo pohanskich Saksow hotowasche, dha wón z nowa z cykej swojej horliwosću cyku Sendzelsku k modlitwje a pomocy namokwjesche. Tele namokwjenje swjatocho, lubowani, tež džensa hiščęze z rowa našchoho japoschtoka do němškich krajow wukhadža. To je hłós abo namokwjenje tamnocho towaršstwa, kotrež so po Bonifaciju mjenuje, hłós Bonifacijowoho towaršstwa. Widžimy tu wokoło so zhromadženych tamnych zmužitych muži, kotřiž ze słowom a pismom naležnosće katholickeho ludu w zjawnym žiwjenju zakitaja, widžimy tu tež wjednikow Bonifacijowoho towaršstwa, kotřiž z nješebicžnej prócu wschitke starosće katholicke misijonow w šćěrokej diasporje Němskeje džěla a pschijimaja. Woni prošča a hromadža a džětaja nic sami za so, nic za naležnosće swojoho samšnoho wužichoho wotrjesa, ale z rozšěrjenej lubosću za wschitkich tych katholicow, kotřiž su w njekatholickich krajinach rozpjerscheni a w strasche wostanu, swoju wěru zhubić, jelizo bratšja katholicke domiznow jim njepomhaja. Z modlitwu a darami su swjatocho Bonifacija pscheczelo w domiznje w joho skutkowanju bohacze podpjerali. Čžinče dha po jich pschikladže. Pschizamkujęce so jako hódne džęci japoschtoka Němskeje so modlicy a woprucy Bonifacijowomu towarštwu, zo byščęze podžěl měli na skutku, kotryž swjaty Bonifacius pschěz swojich swěrných synow w němškich krajach dale wješć pyta.

(Postracžowanjo.)

Triebs — Weida — Gera.

(Žišt z rozpjerschenja. Podawa M. A.)

(Postracžowanjo a skónčzenjo.)

Druhi wulět bě do Weida, kotrež mjez Gera a Triebsom leži. To je tež tajke městacžko, kotrež njewě, čžohodla město řeka. Rnjež farač Malkmus mje jara luboznje powita a potom mje horje pošta. We Weidže, runje kaž w Gerje, je cyrkej ze schulu zjednocžena, a tu we Weidže hiščęce bóle. Tu maja tež wšcho, ale wězo cyle snadnje. Mějacy tu Čzechow pařtorowacž, ale mi je zle, zo bě jich tak mało. Tu něhdže někajki šchpał teži. A skónčnje zasty pschi tym wostawam, zo je to wopuščženy lud. Čzechowje su sebje-wědomy lud, wědža, šcho je narodnosć a šcho je macžěrsta rěč, a tohodla tež to žadaja. Hacz runiž je jara čžežko, wšchě te zadžewi zlemić, je tola nuzno, zo so pschěz duchownu wylchnosć wosobny na tele městna postaja, macžěrščęžiny swojich wowcokow wědome a swědome. Woprawdže, z Weidy

sebi njejšym dobroho začajščeža wotnjest, a mi so zda, zo je tam wjele nje-
wobstaranyh dušow zawostalo.

* * *

Podobnje bē w Gerje. Mějach tam čžeske předomarjo mēč, ale
Polatam předomach. To bēšche horcy džē. Na rašchich rēcšesche kněz farať
Bange wulcy nutrne a čžuciwje t sobustawam mužštoho katholicstoho towar-
stwa z Gery. Rēcšesche jim, kať pozbēhowace to je, hdyž so katholicy mužowje
zhromadžuja t zhromadnomu swjatomu woprawwenju, wopisowasche jim, kať
wulcy pozbēhowace to je, hdyž so tajke něščto stawa a hdyž so mužowje,
swěrnje swoju wěru wuznawajcy, t swjatomu skutkej pschihotuja a t Božomu
blidu pschiblišuja ...

Mi je so to njemalo lubiko. Tajte jadrime, wutrobne stowa pomaču a
z dorazom sadžane, kotrež maja kōžde swōj woblah, nuznje skutkowacž dyrbja.
Na ludži w rozpjerschenju dyrbj so cyle hinať skutkowacž, hacž takle doma, hdyž
smy w hromadže a wschitcy swoji. Předať spomni tež na to, zo je runje džē
zakita swj. Šōzefa, a zo tōnle džē njeje jenož tať pschipadny, ale ze zamysťom
woleny. Nječ tola swj. Šōzef waschu swěrnū čžjōdku zdžerži, nječ ju množi
a zakita pschecy.

Dopođnja w 1/10 hodžin mějachy so wulke kemsche, na kotrychž wosada
prawje rjenje a wōtse kērłusche spěwasche. Po Credo woteńdžech, kaž je tu
waschnjo, do sakristije a wotkožiwšči ryžwo a manipel džech na kłětku, psche-
čžitach sczenjo a mějach krotšche předomarjo; po Božej mschi pať zaklincža
stowjanški kērłusch, a předomach, kaž hižo rječnych, čžeski. Běchu tu někotři
Čžechowje, ale wulka wjetšchina je pōłstoho ludu; jim sm tydženja cedulu
napisat a do cyrkwy powōnyčž dať, zo je džensa pschiležnosč t pōłskej spowědži.
A hlej, woni běchu cyrkwej skoro sami napjelnili! Po předomanju, hdyž bēšche
harmonium wusnyto, spěwachy pōłscy ludžo tola njemyleni dale nowe hrōncžto
kērłuscha. Wucžer z nowa zastaji a pschewodžesche jich hiščeže cytu khlwitu.
Potom wschať, hdyž widžesche, zo horliwje schije njewustawaja, začini a džesche
dom. Nowe a nowe kērłusche zaklincžowachy, tať nimo mēry jimawe a po-
božne, kaž je wot naroda pobožna a jimawa pōłsta dušcha! Tajcy Polacy
su! Njeje mōžno, ludu wutupicž, kotryž ma tať hluboko zakorjenjenu nabožnu
a z dobom narodnu mysl. Wšcho mōža jim zakazacž, ale w tajkej rēcži maja
so modlicž a spěwacž, jim nihdy njemōža zakazacž. To je polo, hacž na kotrež
žana čžowjesta mōc sahnyčž njemōže. Tule čži běchu z wjetšcha pschepōłni,
a so na žymu ze zasťuženymi tolerjemi do kralestwa Pōłstoho wrōcža. Tola
ani tajcy, kotřiž so trajnje zasťublja, zakupujcy sebi žiwnosč a kłětku, nje-
mēšheja so z drugej wěru, ani z wosobu drugeje narodnosče, dofelž je wšcho
z wjetšcha „luther“, kaž woni praja.

Psched dwanatej hodžinu zwoprajach pobožnych a wupich hornčč kłoseja.
Mjez tym pschindže tam tajti swěrnj wojak a žadasche wot zwōńta, zo by
hiščeže jōnu z woporom schoť. Tutōn mēnjesche, zo je taleť džensa hižo
dwōjcy wobthodžik a zo budže ludžom wjele. Ale wojak wosta pschi tym, zo
woni čžcedža a budža hiščeže sťkadowacž tomu cūzomu probosčesčej (sararjej)
na pucž. Z dobom pschindžesčtej holcy, hacž njebych za njeju a domjacych
Božu mschu džeržak. Rō haj, ale njemalo so spodžiwach a wobarach so,
hdyž mi tsi žłote dawasčtej. Wonej pať zasť pschi tym wostasčtej, zo stej
sebi tať wotmysľiko, a rječnych jimaj tohodla, zo su něhdže na swěče tež

khude Hajnicy, a zo njedn tohodla tym słuži te pólske stipendium. (Gładaj kwitowanjo w cziśle 20.!)

Za nětotry cjas mój ipěwny lud womjełsny. Tuž rjeńnych jenej z tych, kotraž mjejesche tajke rjane modleńske knižki — modleńske knihi a tež „różaniec“ mējachu tu wsch — hač njedhadža hišćeje jedny. Zo dže ipějaja tať „ładnje“ (rjenje). Skoro njebiejka radość wuliny so jej na wobliczo, a za khwilu z nowa ipěj zahroni tať hnujacy — ach! W 1½ hodžin bē wschitko hotowe, pschedspewach jim po nětotrych druhich paczerjach „Duscha Khrystusa, swjeć mje“, a rozžohnowach so z dobrym pólskim ludom.

Po snědanju scžehowasche hnydom wobjed. Rnjež farať namjetowasche, zo bych so lehnęł khwilu; ale radšči zebrach swoje wěcy, skazach sebi na dwórniščęzo półka, kotrež je pschinješe, a podachmoj so na pschethodžowanjo. Za dwórniščęzom nawinychmoj so ł dźiwadłu, kotrež je rjane twarjenje z napisom: Musis sacrum! t. r. bohowskam mumjełstwa swjećena khěža. Za dźiwadłom dohlada so knjez pschewodnik na nětotrych znatych, z kotrymž schalku kłoseja wupichmoj. Gera ma rjany wječchowiski park, w kotrymž su dróhi za wozy a khłódne scžežki pšchim a druhe jězdnyh postajene. Zež štoji frjedža jara rjany do fulojta twarjeny hrodžik, w kotrymž pak nětko jenož nětoti zastojnicy a zahrodnik sybli, kiž so na swoju wěc wubjernje mustoji. Běšche po desčęzu a nic kaž njedželu tajki kur; njesměrnie krasnje zyhobachy so kwětkowe zahony w pišanyh schacze młódneje meje.

Za parkom leži samostatne městacžo, kotrež so nihdy njecha z Gern zwjazacz. Maja tam wjele mjeńšche mječzańske dawki płacžić; swojoho mječzańostu maja, a to hižo tež něšto rěfa. Šród, kotryž so nětko nad městom na horje wupina, běšche nam njepschistupny, dokelž su knježstwa doma. Ale móžachmy tola ł njomu horje hič a po lubožnych witych pucžach dospěchmy hrodowskich wrotow, z kotrychž tón hižo mjenowany złoty žóraw, bčhščęzacy a swižny na nas zhladowasche. Na brjohi, hewak cyle kaž je w pschirodže masch — njelizane a njetšihane, běšche knjez zahrodnik tam a sem do trawy, do klina lubožneho scžina, hučdo rjanyh czerwjennyh kwětkow sadžik. Ze to modern, ale tež woprawdže rjane. A tať wužichmy potom, postupiwšči psched móčne hrodowske murje, wysoke wofna a balkon woprawdže krasnoho pohlada na město Gern. Zežesche tu kaž na dčóni psched nami.

* * *

Wrócžiwšči so do doła, džęchu woni w druhu stronu, hdyž běchu mje na dwórniščęzo dowjedli. — Tute słowa pak wotmyšlich sebi, cžęčęnym čitarjam podacz, zo bych jim kuť wobrazu cuzoho kraja a ludu, cuzych rjanosčow a hubjenstwow pokazal. A nětko hotuja so w złotej Prahy a po wschēm tym starym sławnym kralestwje, wohnje zapalecz psched swj. Šanom.

Wědomosč a nahlad wo swěće.

Njeměra a bčudy so prócuja, cyle nowe nahlady wo swěće zadnicž, ze-štarjene, kaž praja, kšęsczaństwo pak jako njetrjebawšchu wěc wotstronicž. Dyrbimy pak my nětko to, šhtož uam kšęsczaństwo posčicža a dawka, mjenujcy zmužitosč a sylnosč so pschebicž pschęz tele zemšte žiwjenje, muměnicž z nahladom swěta a zasadami, kotrež njejsu ničdo druhe hač kž nad cžłowjestwom? Nasche nabožništvo, nascha wěra džęn je, kotraž nas jenicžy džęrži a pošlnja, hdyž hóřu wěrnosč nazhonyamy, zo žiwjenje je cžerpjenje, kšęsczańska wěra

nam dawa móc, zo kaž rjeſojo bój wobſtojmym pſchecziwo njeħódnoſćam žiwjenja. — Šhto poſcižeja nam pať załožerjo abo wučerjo nowoho nahlada ſwěta? Woni praja, ž wědomoſću móže ſo nabožniſtvo žarunacž, wědomoſć na joħo meſtino ſtupicž. Šhto pať je ħdy ſtyſchať, zo je ſwětna wědomoſć a mudroſć žedzenjo wutrobju za wěrnocžju ſpofojiķa abo žarudženej duſchi ħorco žadane zbožo darika? Pſichi najwadžniſćich a poſlednich prajſchenjach, wo ſpocžatku a kóncu wſchěch wěcow, nam wědomoſć žapowě, runje tať, kaž je wona njemóčna, žrudženu a žlemjenu wutrobu ž nowej mocu a ſylnocžju napjelnicž. Žohodla nježamóže wědomoſć tež nam doſpołnje ſpofojace nahlady a zaſady wo žiwjenju a ſwěće poſcižeć. Žo wužnawaja ſamo filoſofowje abo ſwěta-mudri naſchoho čaſa, ħdyž na žańdžene wěki ſpohladuja. — Tať piſa Barlinſki wučenc Pauſen:

„... Wědomoſtne prócowanja a pſchepytowanja nježdadža ſo to wuſkutkowacž, ſchtož bu wocžatowane, mjenujch na wſchě ſtrony doſpołnje wěſte nahlady wo ſwěće a žiwjenju, a tež nic w myſlach wobſtručenu mudroſć žiwjenja. Tajſe krute a ſpofojace zaſady pať poſcižeſche prijedawſchim ſplaham nabožniſtwa abo theologija.“ — Dale tónle wučenc wuwjeduje, kať bu we 18. lěťſtotku na meſto nabožniſtwa, theologije ſtajena filoſofija — ſwěta-mudroſć, a ta bu žaſy wocžićžana pſchež wědomoſć. Ale tež poſledniſcha njemóžeſche duſcha a wutrobu k ſpofojacomu nahladej ſwěta domjelijč. Scžěħwť toħo bė žamhlenjo a njeſpofojnoſć.

Ž tym pať je tež ſpocžatť nowoho čaſa ſčinjeny. Ženo pucža a kónca ſebi ħiſće wěſći njeiſu. Njech jeno je wěrnocž pucž a kónce nowoho čaſa, potom budže zawěſće žaſy bórzny rěfacž: Wrócž ke kſcheſčaniſtwu, ſwěrnje ke Ĥrystuſej! Byrnjež tež tole pſchědħadžace trochu wučene kłincžaťo a czežto žrozemliwe byťo, telko tola ž toħo póznajemy, zo potajkim tať mjenowana ſwěta-mudroſć cžłowjekow wozbožićž a ſpofojićž njemóže. A byrnjež tež mnozy, kotřiž ſo ždžěłani mjenuja a ħcedža jara mudri byćž, zo džěłacžerja žacpiwaja a pobožny wjeſny lud cžaſto wobžaruja a wuſměchaja, mjenja, ſchto wě ſchto ſu, dyrbiſmy tola wužnacž, zo ſu ħubjeńſchi a nježbožowniſchi ħacž najjednorieſchi džěłacžet, kotryž ponižnje a pobožnje ħiſće ſwój „Wótcze naſch“ a japoſchtoſke wěrwužnacžo ſpěwa.

Ž Ružicy a Sakskeje.

Ž Budyſčina. Njedželu 16. julija wotměwaſche ſo w katholiſkej towařſchowini ſwójbny wječor k czeſći jubilarow towařſtwa. Na 23 ſtarſćich knjezow pſchisćuſcheja towařſtwu ħižo pſchež 25 lěť, někotři dlěje ħacž 30 lěť. Wiſchity cžile czeſćni mužojo a czeſćne ſobuſtawy buĸn po dlěiſćej narečži knježa praſeja Šchewcziķa ze złotej ħwězdu, kiž bu kóždomu darjena, mějo w ſrjedža lićžbu 25, wupyſcheni. — Daſſcha žabawa bėchu ſpěwy a džiwadło. Towařſchojo ħrajachu kruch, kotryž bė ſo jónu přeni po žałoženju towařſtwa w towařſćni ħrať.

Ž Ralbic. Žańdženu njedželu 16. julija wuhotowa ſebi Ralbičanske ſpěwařſke towařſtvo „Lilija“ ſwój druhi lětuſi ſpěwny wječor, tón raz přeni króć w Ralbicach w nowotwarjenej herbskej grychěe. Sebi wſitkich, kotřiž serbski ſpěw a serbsku hru lubuja, přeproſywi, bėchu ſo lubowarjo „Lilije“ boħaće zeſli, ħačruniž ſo ħodžinu před koncertom pohrimota, podeſćowa a ſo ħiſće na wjetſe njewjedro

(Potracžowanjo w piſchitozy.)

Příloha ke „Katholskomu Posolej“ č. 29.

22. julijs 1905.

přihotowaše, kotrež spěwarjow potom tež nuzowaše, koncert na dlějši čas přetorhnyć. Widzjachmy tu wurjadnych, wosobnych hosći z dalších stron, kaž z klóštra Marijneje Hwězdy, z Njebjelčic, z Budyšina, z Hajnic, z Radworja, z Kulowa, samo z Prahi atd. Wot wokolnych serbskich towarštwow běše nas Rakečanska „Lipa“ z wopytom počesćila, běše synlne zastupjena. Slawa jim! — Spěwny wječor je so tež tón króć zaso jara derje poradził. Akustika nowoho sala je wubjerna a tež spěwało je so jara rjenje. Spěwaše so sydom měšanych khorow, jedyn mužski khor a jene tenorowe solo, spěwane wot knjeza kublerja Čornaka z Ralbic. Jako 8. čisło poskićeše so připoslucharjam: hra ze spěwom w jenym jednanju: „Sym Serbow serbske holičo“, za serbske jewišćo přeložil a wobdžělał dirigent towarštwy, knjez wučer Hajna-Konječanski. Nobl měsčanka, Lucija Lubnjowska (Rachelec-Hesec Marija z Ralbic) měješe wot swojoho bratra nadawk, joho mótu, Hanku Lebešec (Šelcec Hańža ze Šunowa), kotrež běštaj staršej hižo zemřeloj, měsčanscy wukublač. Z 18. lětom přiidźe Hanka ze wsy do města, zo by tu měsčansku noblesu wukla. Tola Hancyna wutroba běše a wosta serbska, stajnje spominajo na słowa swojeje njebočičkeje maćerje: Wostań Serbowka, kaž twoja mać; budź bohobojazna, ponižna a pokorna; štóž serbsku rěč a serbsku drastu wotpołoża, je hordoho ducha. Cyła měsčanska noblesa ze swojim nobl žiwjenjom njemóže Hancynu serbsku wutrobu dobyć a tak čaka Lebešec Hanka jenož na wumoženjo z tuteje měsčanskeje „dračownje“, kaž tute měsčanske hladkowanjo mjenuje. Bórzy so tajka přiležnosć poskići. Šolčic Jurk (Bräuerer Jurij ze Šunowa), z Hancyneje ródneje wjeski je po swojim nanje doma kublo přewzał; pyta sebi nětko njewjestu. Skónčnje zaso namakawši Lebešec Hanku w měsće, kotruž hižo wot prjedawšoho jako dobru a přistojnu holcu znaje, wjedze sebi ju sobu domoj za swoju młodu žonu a Lebešec Hanka hotuje so nětko zaso swoju narodnu serbsku drastu jako pokorna burowka. — Hrali su wšitcy wubjernje derje. Wosebje spodobało je so razne, zmužite wustupowanjo Hanki Lebešec za swoju narodnosć. Po skónčenju hry přizamkny so spěw: „Doma rjenje je, wostań w domiznje.“ Haj zawěrnó: „Njeh je druhdze kraj, rjeńši Boží raj, njeh tež bóle wabi z domizny; mě-li suchi khlěb, pódla starosće doma, doma tola rjenje je.“ Wobdžiwač dyrbymy tež tón raz zasy wustojnosć a prócu dirigenta towarštwy. Nimo spomnjeneje hry je k tutomu koncertej štyri spěwow za serbske jewišćo přerbsčil: Ow, krasny je naš swět: Na kóždu hałžku lěha so młódna zeleń po kraju, wot Beethovena; Maćerńy rowěk: Pod křižom drjewjanym, wot Krawca; Nalěčo: Hdyž do kraja čehnje nalěčo, wot Lubuška; a Domizna: Doma rjenje je, wot Krawca-Słodenska. Džak a slawa knjezej dirigentej za joho woporniwość! „Liliji“ pak přejemy, zo by jej Bóh hišće dołho tutoho wustojneho dirigenta z přecy čerstwymi mocami zdžerzał.

Njemjedra su lětša wošebje straščne, hđžež trjehcja. Tohodla njeje wobhladnimošče nihdy nazbyt. Šdžž so njemjedro bliži, je najmudrišcho, pschi wotewrjenych wotnacy pschebhwacz (tola nic tak, zo czechnje) — a to trjedž jstwy. Pschewapi-li cže njemjedro wonka, njestoj ani njekhwataj, pschetož pschicžahuje na so bšyř! Wožedla njekhwataj so do pupow, njestupaj so pod šchtomy. Najstrašnišchi je po dobytých nazhonjenjach w tym nastupanju dub. W jara straščnym howrjenju su so tež na zemju pschestrěli, z woblicžom dele. Dołpołna wěstosež je wězo jenož w Wožej rucy, kotraž bšyř wodži. Tak runje poslednju šobotu pschi šurowym hrimanju, kotrež so nad městom Šchječžinom rozputa, bšyř naraž dwě tñjeni a hišcže jenožo muža zarazy, kotřiž bčhu w pólnej budcy wucžet pytali. W samšnej budcy pschebhwacše w tym cžasu hišcže pjeć wojobow, kotrež budcy wschitke wopalene. Pola Nowoho Wndžowa w Čzechach žjědže na tym dnju bšyř do topoša, pod kotrymž bčhu so 8 žónšich a hólčec šhowali, a wschitkich do momory cžisny a zžani.

— Ze wschěch stron wozjewjeja straščne njemjedra, wulke žliwki a šylne wichory. Žaždženu njedželu drje tež pola naš wječor njebo rjany napohlad njeměješe, ale straščny a hrožacy. Tola wulkeje schody tu njemjedro nacžinišo njeje, mjez tym zo je druhdže žačostnje zashadžašo. Z Rölina nad Rheinom pišaja, zo je tam njemjedro wošebje wulku schodu nacžinišo we wotriešach Udernach, Neuwiedže a Vincu. Wjacy fabrikow su špadaše, tež bróžnjow a mjeńšich mostow. Wobydlerjo zminychu so šmjercže jeno pscheto, zo czechnjuch. We winicach su precž winowe pjenki. Šchoda je žačostnje wulka. W Alschersleben bu na 25000 wotnowych schleńcow wot krupow rozbite. W Hornjo-Schlesšim wotriešu, hđžež wošebje indusťrija težje, zashadžeshe tohorunja pódželu 17. julija šylne njemjedro, žjednocžene ze žliwkami a krupami a z wulkim wichorom. W Gleiwicach, Zabrze a we wotolinje je wjele kžezow swoje tšechi pschisadžižo. Zemja bč z krupami cyle pschisčyta, kotrež tež wošebje w zahrodach wulkeje schody nacžiniču. Šta šchtomow bu špowalaných.

— Z Francóžskeje pschishadžej tohorunja žrudne powěčeje. Njedžela 16. julija bč wošebje nježbožowna za Pariz a wotolinu, hđžež tež wulkotne njemjedro z wichorom a krupami howrieše. Šchoda je wošebje wulka we wotolinie Pariza. Šyly šchtomow buchu špowalane, telegrafiske žerdže rozlamane, a žně su drje z najwjetschoho džěla žničžene. — Tu dyrbitny tola wuznacž, zo pola naš tajke nježbožowne njemjedra měli njejšny, a šo Bohu džakowacz, zo je naš hišcže tak žwarnowak.

Z Filipsdorfa. Wot 3.—6. augusta budža tu k česći, wot Pia X. na dnju 11. decembra 1904 swjatocho prajenoho Gerarda Majella, bratra z rjadu Redemptoristow, sčěhowace swjatočnosće:

Štwórtk 3. augusta wječor $\frac{1}{4}$ 7 hodž. přédowanjo a požohnowanjo; pjatk 4. augusta dopóldnja w 9 hodž. wulke kemše, wječor $\frac{1}{4}$ 7 hodž. přédowanjo a požohnowanjo; sobotu 5. augusta dopóldnja w 9 hodž. wulke kemše, wječor $\frac{1}{4}$ 7 hodž. přédowanjo a požohnowanjo; a skónčnje njedželu 6. augusta dopóldnja w 9 hodž. přédowanjo, na to swjatočna pontifikalna Boža mša a w 11 hodž. mjelčaca Boža mša; popóldnju $\frac{1}{2}$ 4 hodž. přédowanjo, spěwana litanija a Te Deum z požohnowanjom, k čomuž so duchowni a wěriwi přeprošuja.

Njedźelu 13. augusta pak budže tu nowoswječeny duchowny z rjadu Redemptoristow swoju primicu (prěnju Božu mšu) swjećić. W $\frac{3}{4}$ 9 hodž. swjatočny čah do cyrkwy, w 9 hodžinach swjedžeńske přédowanjo (Dr. Franc Mair, C. ss. R.) a na to primicna Boža mša a požohnowanjo; popołdnu w 4 hodžinach budže swjatočny nyšpor z Te Deum a požohnowanjom.

Rektorat Redemptoristow w Filipisdorfje.

Z Prahi. Přeceljo serbskich studentow, wosebje serbske towarstwa a cyły serbski lud so z tutym nanajwutrobnišo na hłownu skhadžowanku serbskeje studowaceje młodžiny w Pančicach přeprošuje (hladať nawěstk w džensnišim čisle str. 256) nic jenož wječor na zabawu, ale po móžnosći tež hižo popołdnu na hłownu zhromaždiznu, kiž wšěch zawěsće zahori.

Studowacy pak njeh so staraja, zo bychy wšě towarstwa w bohatej ličbje tež na posedženju wubjerka zastupjene byle.

B cyłoho swěta.

Bayersta. Tutón kraj ze swojim katolskim knježerjom mějeske dotal tola cyle liberalne knježerstwo. Někto pak je dóstał nowy wólbny zakon a tež nowe rozdělenjo wólbnych wokresow. Po nowym wachnju běchu zańdžene dny po kraju wólbny. Kaž dalo to je wuspěch tyčsamyh znaty, budža tam w sejmje někto jenotliwe frakcije ze šćěchowachymi ličbami zastupjene: centrum 103 (+ 19), socialdemokracy 12 (+ 1), demokratio 2 (+ 1), delnjobayerški zwjazk burow 3, zwjazk burow w Bfalcy a Oberfranken 4, konservativni zwjazkowacy 10, liberalni 21. (Wjeć mandatow hišćeje pobrachuje, běchu dotal w liberalnych rukach.) Wuspěch tyčle wólbow woznamjenja dospołne zěšpynjenje bayerstoho liberališma a wuskotne dobyčjo centra. Što někto bayerške knježerstwo započnje a što budža ministerjo činić, njeje wězo hišće znate. Zajimawe budža zawěsće podawki za tyč, kotřiž maja interesu za politiku.

Awstria. Što šćězuwa? „Wartburg“ zdžěluje, zo je „Evangeliski zwjazk“ w jeničkim mjesacu meji 23 011 hruwow zhromadžił za tudyšce hibanjo „Přec wot Roma“.

— W Triencze su na kónc junija wulke swjatocnosće měli. Před 1500 lětami je swj. Wigilius, biskop Trientski a patron diocesy, martratskeje smjereče wumrěł. Swjedžen trajeske cily tyženi, wot 22. do 29. junija, a běše nimo cyrkwinšich službow historiski swjedženiski čah z wobrazami z časow romstoho knježenja hač do pschitomneho časa na programje.

Ruska. Z Minška, 10. julija, wozjewjeja telegramy z Pětrohroda: W štyrjoch hamtskich wokresach je pschěz 8000 orthodoxnych (prawoslawnych, t. r. rusko-šćismatiskich) a Rutenow ke katolskej wěrje pschistupiko.

— Njezbožowna wójna z Japanstěj tam dalo to wona změje drje dobry wliw na štručke poměry nutřka doma. Wěste nabožnište swobody, kaž smy čitali, je car hižo spožčił, a šćěhwki pschisłuschnoho wuřaza su zawěrnje pschewapjace a wulke. Z čyrjodami wróćeja so, něhdy z namocu „wobroceni“, zaly do kłina stareje maczerje, katolskeje cyrkwy. W jeničkich 4 wokresach gubernije Minšk činišće tak 8000 wosobow. Prawoslawna wosada Wólhynska

Rusko-japonska vojna. Za komandanta ruskega lódkštva je viceadmiral Virelev pomjenovan. „Komandant bi tu potajkim bil“, pschispomina k tutej poméjci vésta novina — „nétko je jenož híchéje trjeba — lódkštva.“

Total kwittovaných 11397 hr. 55 pj. Dale woprowachu: Daň wot darow kiž su na nalutowaŋni (pošlětnja) 164 hr. 75 pj. N. N. mater amabilis, ora pro nobis! 30 hr. N. N. přez Pětra Měrcinka z Běleč 5 hr. Do listnoho kašća pola redaktora pod: N. N. wotedate 20 hr.

Za twarjomnu cyrkej w Riesy: Přez k. P. Scěpana w Róžeńće 2 hr. a 2 hr. 20 pj.

[116]

Sakub Schërc, dotalny wjednik.

Zejlerjowy swjedzeń.

Popoldnju 1½ hodžin swjatočnosť při rowje.

Wječor w 7 hodź. swjedzeń w salu.

Koncert wuwjedge Khróścanske muž. spěwańske towařstwo „Jednota“.

Wšitkich swěrných a swojemu Zejlerjej džakownych Serbow
wutrobnje přeprošuje a horco wita [117]

swjedgeński wubjerk serbskeje stud. młodžiny.

[118]

budże 5., 6. a 7. augusta 1905

w Pančicach.

Sobotu 5. augusta: posedźenjo wubjerka popołdnju w 5 hodźinach.

Njedźelu 6. augusta: popołdnu $\frac{1}{2}4$ hodźin hłowna zhromadźizna (rozprawy, wólby, namjety atd.); $\frac{1}{2}7$ hodźin koncertna a dźiwa-
dłowa zabawa, wuhotowana wot „Serbowki“, „Włady“ a „Swobody“
z pomocu Radwońčanow. — Wječor piwna zabawa a reje.

Póndželu 7. augusta: Wulět.

W P r a z' y, dzeń 19. julija 1905.

Jurij Deleńk, cand. theol.,
t. č. hłowny starši.

Maša žiwnosć je w Miłocicach na pšchedań. Wšcho dalšhe je žhonicz pola gmejnskeho pšchedstojiczerja tam.

Człowiek Smolerjec knihić się czerwie w Serbskim Domje w Budyschinje.

Katolfski Posol

Wudawa so kóždu sobotu.

Płaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Płaći na pósće
a w kniharni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěštki płaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudomy časopis.

Wudawany wot towaršstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyščinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farař w Budyšninje.

Číslo 30.

29. julija 1905.

Lětnik 43.

Pastrýski list

biskopow, pola rowa swjatoho Bonifacija na swjedžen 1150. lětnoho
wopomnjecja joho martrarškeje smjercze zhromadženych.

(Počracžowanjo.)

II.

Šdyž swjatoho Bonifacija japošchtola Němskeje mjenujemy, sławimy z tym
dwoju zašlužbu wulkoho swjatoho muža. Wón bu japošchtol mnohich tysacow,
kotrychž z wučbu a swjatym žiwjenjom za Chrystusa dobu. Wón pak bu
hišćeje we wyjšichim zmyslu japošchtol z tym, zo cyrkwinške zarjadowanja
stworil a do kruteje jednoty ziwjaza: z tym wuspěchom, zo joho japošchtolške
skutkowanjto tež w scěžehowacych lěstotkach bohate žohnowanjo płodžeske.
Šdyž smy joho wopominali jako předarja a missionara, kiž schtom lědžiža
z mocnej ruku sadži w němškich krajinach, dha dyrbimy hišćeje pohladacž na
wulkotny zarjadowaniki skutk, z kotrymž wón němšce biskopštwu do wulkoho
sylnoho cykla zjednocži.

Bonifacius běšce z darami, kotrež bě Boža přschedwidžiwosć jomu spož-
čila, za organizatora (zarjadowarja) cyrkwy powołany. Z horliwosću,
kotraž joho ke Knjezowomu woltarjej, k stajnomu přschepytowanju swjatoho
pisma, k přědowanju mjez pohanami pohonyjeske, zjednocžeske wón jasny
rozum a wysoke wumještrowo rjadowacž a nawjedowacž. Ženje we sebi nje-
čujeske žadosć za knježenjom. Wjete bóle joho zahorjeske tamna nješebicž-
nosć, tamón čisty zamysł, kiž nicžo za sebje njepyta, ale jenicž Chrystusaj
skuzicž a wschitkich za Chrystusa dobyć chce. W tom běšce potajnstwo joho
žohnowanoho skutkowanja; z tym je wón přichlad a znamjo za wschitkich
skuzownikow cyrkwy. Tasama ruka, kotraž z wotmachom do pohanštoho

pschibóžstcho duba pola Geismara rubasche, pokazo jo njewustawaca w stajnych dobrotach za kładnych a czerpiacych. Czerpienia ludu běchu joho samne czerpienia. Ze železnej krutošču drje pschimasche, hdyž dyrbjesche so swjatnica wot njebódnych najatnych wučizščic, a tola joho pschecy tanua wutrobua, smilna lubosć zahoriesche, kotraž ženje nakamanu sčzinu njebołama, ženje so žehlacy služob njewuhasnje. Až jako posoł njebies wosrjedź pohanow, tak so pokazo jako duchowny lětar w czežcy khorcy, hłuboko padnjennych kšesčezan-
sich wosadach.

Z tej mocu lubosće Bonifacius zwjazowasche wschohomóc w utrajnosće. Štōž so złamacz a wottraschic da, hdyž so jomu něšto njeporadzi, tón žadyn prawy japoschtol Khrystusowy njeje; jomu dowěrna kruta měra pobrahuje, zo Bóh sam zróst da a wuspěch po swojej mudrej radže spožči. Widžimy drje swjatocho Bonifacija často hłuboko zrudzenoho pschez njewobstajnosć a slabosć, kotruž dyrbjesche w swojim času pola wulkich a małych wobkedźbowac. Tola pschec zas z nowa swoju ruku zložowasche k džětu w Anjezowej winicy. Hsichežo jako stare počinasche tamnu černjoitu rolu wobdželać, na kotrejž bě jako młodženc po zdaczu podarmo dželać.

Tak we wschitkim wozjewja počinki swěrnoho duschipastyrja. Tak je wón za mješnikow a wschitkich, kotsiž w cyrkwi, schuli a zjawnym žimjenju stutt Khrystusowy zastupuja, najswjećiške pschedznamjo.

Hsichežo jasniške znamjo pak bu za pastyrjow cyrkwe z tym, zo cyrkwe, kotrejž w Němskej založi, zasadzi a zaměsči do wulkeho twara jeneje swjateje, katolskeje cyrkwe, kotraž ma po Khrystusowej woli kšesčezanow wschěch ludow w sebi zjednocić.

Štōž bě Khrystus w swojej wyschschoměschniskej modlitwy psched swojim czerpiejom za swojich wučownikow wuprosyt, „zo bychu wschitcy jene byli“, „zo bychu dospołnje na jene byli“, — to běche najhorcške pscheczo swjatocho Bonifacija za cyrkej Němskeje. Sednotu we wěrze, jednotu w sakramentach, jednotu w lubosći a pschežjnosć w cyrkwinstim wjedženju: to zarjadowanse prócowanjo japoschtola našcheje wótcžiny pytašce. A runje w tym spódžiwne dopušćenjo Božeye pschedwidžiwosće widžimy, zo wón sam wulhadžesche z luda, kotryž tehdom nadobne kubto cyrkwinsteje jednoty w tak wulkej měrje mějesche a pěstowasche.

Biskopstwa anglosakstcho ludu bě bamž Srehoť Wulki založit. Wuzcy zwjazana z romskej cyrkwu bě cyrkej w Šendželstej krasnje rozkčěła. Duchowni a lud w Šendželstej ze japacej lubosću japoschtolstomu stołej pschimisowachu. Často muže a žony z Šendželsteje pučowachu k rowam swjatych japoschtolow; pokornje zastupowachu do wěčnogo města; z nutrnym džatom k njeby spohladowachu, hdyž mējachu zbožo, pschez próh Pětroweje cyrkwe stupac, zo bychu nad rowom swjateju wjěrchow japoschtolow so modlicz móhli.

Tu lubosć k hłowje cyrkwe bě Bonifacius z macžěrnym młotom do so srěbał. Wscho, štōž so joho woczomaj postičesche, joho w pscheswědčenju wobkrucšesche, zo je jeno we wuzkim zwjazku ze stołom swjatocho Pětra jomu trajace spomóžne skutkowanjo móžne. Až tola w cyrkwach Šendželsteje tečejachu měra a kšesčezanska pócžiwosć, wědomosć a kultura! tak hłuboko zapadnjene pak běchu tamne biskopstwa Němskeje, kotrejž běchu živy zwist ze sriedžiznu jednoty, wosamocžene, nimale cyle zhubile.

Japoschtol Friiow, kotromuž Bonifacius přenje lěta swojoho missionstcho skutkowanja pomhasche, swjaty Willibrord, bě sam do Roma k bamžej

Sergijej I. pučował, priedy hacz swoje czerniojste missionste džěło započža. Jeho pschickad scžěhowašche tež swjaty Bonifacius. Priedy hacz jako japošchtol w nutstownej Němskej wustupi, pučowašche so modło wot cyrkwi f cyrkwi pschěz alpy f wěcznomu městu, zo by sebi wot bamža Sreborja II. poručynoć a požohnowanjo za swój cžežki štutk wuprosył. Tsi krocž do Roma cžežnijsche f naměstnikej Khrystusowomu, tam sebi džěšche po radu a pśłanjo, tam dósta biskopsku swjećiznu a biskopski nadawt, tam da wschitke štutki a postajenja pruhowacz a wobkrucžicž, z kotrymiž cyrkwie Němskeje z nowa rjadowacz počža.

Wny katholicjojo so džakujemy Khrystuskej, najwyšchšommu pastyrkej naschich duchow, za to, zo je tak kroczele swojoho wučownika wjedł. Pschetož nětko bu založenjo naschoho japošchtola staw na cžěle cyrkeje katholicseje cyrkwie; wone bə prućo, kotrež bə jenomu wot Khrystusa jadženomu winowomu pjenkej žiwje zaščěpjenje; wone njbē lubowoli cžłowjetow a pschipadej podońženjom zawostajene, ale bēšche kručje džeržane, wužy zwjazane ze sfaču Pětrowej. Tute pschizamnjenje a podmolenjo njepomjeniški nahladnoć swjatoho Bonifacija, ale wobkrucži joho štutk a poda jomu nutstownu móc, schit za cžistocž wěry, powyški joho bēšchěz a bē žórło spomóženja za njón.

Woprawdže pozbēhowacy wobraz nahladnoćže bamžowoho stoła nam khróniki a listy z tamnoho cžasa němšich stawiznow podawaja. Duchowni a swětni wulcy jako njepřejomne pschipóznawachu, zo wyschšiki dohlad nad kšchěščanskej wučžbu a kšchěščanskim porjadom jenicžcy nastupnišej swjatoho Pětra pschistoji. W nim cyrkwie Němskeje widžachu njczmylnoho swěda podawiznow, stražowarja nad pokladom wěry, najwyšchšoho ludnika w cyrkwinšich praschenjach. We wschěch cyrkwinšich naležnoćchach rozjud bamža płacěšche za prawy a wjazacy. Napominajo a powučujo, křwalo a namokwjajo bamž rěčěšche f biskopam a wjercam, duchownym a ludej. Bonifacius ze swojim pschickadom křuboto wobkrucěšche te powšchitkowne pschěšwědcenje, zo móža cyrkwie Němskeje jenož wužy zwjazane z romskej cyrkwiu nadobhywacz. Wučerški stol Romski bēšche jomu jako stolp wěrnocše a twjerdžizna prawdy. Němski lud tón počžah f bamžowstomu stołej njcžuješche jako podočžinjenje, ale jako zwjazk džěčžaceje lubocše a swěry f wótcej kšchěščanstwa.

Wny wschitcy, lubowani, ze swojimi biskopami cžujeće, tak rady nasche wócžko na tymle krasnym wobrazu jednoty wotpoczjuje, a to w naschich dnjach, hdžez so mnozy pschěčžiwničy njewustawajcy prócujaj, zo bychu z njepěčnym pschiskodženjom a wopacžnym hanjenjom podrywali počžahi f swjatomu stołej, kotrež su za cžas swjatoho Bonifacija tak bohate, žohnowane płody njěše. Nascha hordocž a nascha móc to je, zo smy pschěžjene z japošchtolom Němcow, hdžž smy swěrnje zjednocženi z japošchtolskim stolom. Wsch, schtož mohło tute zjednocženje kazyč, by rozščěpjenje nascheje nutstowneje mocy a wobschodjenje katholicseje wěry bylo. Bamžowstwo je srjedžizna cyrkwiusteje jednoty, w kotrežž so wschelafowe cyrkwinške žiwjenje do křutoho cžłka zamka. Swjatocžnoćž Bonifacijowa tohodla so njedyrbi minyč, křiba zo z džakom f Bohu na žohnowanjo spominamy, kotrež je němškej cyrkwi ze zjednocženja z Romom wurostko; pschi rowje swjatoho dha dyrbinu slubicž, zo tež tute swjate herbstwo naschoho japošchtola swěrnje wobkřowamy a zažitamy. Křuty, swjaty zwjazk němšich katholicow ze stolom swjatoho Pětra wjaza. Z njoho džensa nēcžijški wobsedžer, bamž Pius X., spohladuje na nas, džěčži swjatoho Bonifacija, kotrež su tež joho džěčži, a je žohnuje z tešamej wótcowšej

lubosjeću a starosjeću, kotruž něhdy swjaty Bonifacius pola bamža Gregorja II. namata.

Zjednocenjo němskeje cyrkwy z romskim stolom je jena z najwjetšich dobrotow, kotruž je Bonifacius naschomu wótnomu krajej wopokazał. Zo z tutej jednotu lubosjeć k wótczinje njeje poslabjena, ale jeno hišće wyšje so znadobnjuje, to je tón wulki swjaty ze swojim blyščatym psichadom swojim rojenkam a potomnikam pokazał.

Schtó je nutrischo swoju drohu wótczinu lubował dyžli swjaty Bonifacius? Schtó je wjetše wopory za domiznu svojich wótcow pschinješt dyžli wón? Schtó je bóle nješebicznje zemšte a wěčne zbožo Anglosassow a Němcow pytał, dyžli wulki rjek wěry, kiž njeje z mnohimi słowami swoju wótczinu štamił, ale žiwjenjo džěła a sebjezapřěwanja, swoju wutrobu a swoju krej za swoju nowu domiznu woprowať? Koho su bóle jimałe čerpjenja joho ludu, schtó je wutrajnischo rany Němskeje lěkowať, khiba wulki biskop, kiž runje nad rowom swjateju wjetřow japoschtow pshec zas nowu zmužitost a nowu móc čerpasche za swój wóbcžežny štuff?

Čim šhutnischo a wyšje nabožne a wěčne naležnosće ludow pōznawam a wāžim, čim šwěrnischo w cyrkwi, wot Křystusa založenej, puč do njebjeskeje wótcziny džemy, čim čiščischa, nadobnischa a nješebicznischa je tež lubosjeć k zemškej wótczinje. To je po zakonju porjada mjez křesćaniskimi pōcziwosćemi. Pōcziwosć lubosće k wótczinje je čim wěrnischa, čim hłubšcha a šwěrnischa je lubosć ke kralestwu Žezusa Křystusa, w kotrymž maja wschitke kraje a ludy stawy jeneje wulkeje swójb, prućata na jemym winowym pjenku Knjeza byč. Zahorjeni z tej lubosću pozběhujemy swojej woczi k njebjeskomu pastyrjej cyrkwy a k njomu so modlimy štytnywschi ruch, zo čyč swoju prōstwu tam horjeka pokročowac: „Wótcze, daj, zo bychu jene byli.“ (Jan. 17, 11.) My tudy wobstajnje wospjetujemy tule modlitwu naschoho wěčnoho wyschichoho měšnika a Boha prosymy, zo čyč rozkorjenjo zběhnječ, kotrež džěči swjatoho Bonifacija w najwažnischej naležnosći žiwjenja, we wěrie, džěli, a swoje słowo dopjelnječ, „zo budže jedna wowčejnja a jedyn pastyr.“ (Jan. 10, 16.)

(Pšichodnje šlōnczenjo.)

B Łužicy a Sakskeje.

Dopis. Katholfski Posol je hižo časćischo powěsće podawať, kať tu a tam po ščeroťim šwěce tež naschi Łužicy Serbja zastupuja do winicy Božeje, zo bychu swoje žiwjenjo jeniczy Bohu k česći a k špomōženju čerpiacoho čłowjestwa pošwjećili. Mamy po cykej Europje, haj mamy hižo w Americy a w Africy — a schtó tež to by wschitkich znať — ze serbstoho naroda zastupjerjom w missionach a w kłōschtrach wschelatich wobstojacych rjadom, tať zo by zawěrnō byťo zajimawe, hdy by so jōnu pšehlad abo cyła statistika tajkich wosjowow podaťa, kotrež štutuja jaťo džělaczerjo w Křystusowej winicy!

Dženja podawamy přēni pšchinoschť k statisticy duchownoho stawu ze Serbow. Pšched někotrym čajom čitachmy, zo je w kłōschtrje Marijnym Dole 7 knježnow swoje sluby žłōžilo, mjez kotrymž běchu tji ze serbskeje Łužicy. Na samsnym dnju, wutoru 6. junija, stej tež w Pšchedkłōschtrje „Porta coeli“ pola Tišchnowa na Morawje dwě kandidacy byľej zadržasćenej, knježna Benedikta z pruskeje Schlezskeje a knježna Marija Antonija Brylec ze Stareje Chhelnicy.

Swjatočnosťe wotměwajše knjez přalát Hammer z Hohenfurta. Nazajtra pschijedže tam tež knjez biskop hrabja Paul z Guhn na wopyt a mějesche kemjehe w flóschtriskej cyrkwi.

Dale je Katholskomu Bosolej hižo znata knježna Marija Mlohsija z missionstoho rjadu swj. Franciska w flóschtrije w Marjeille sobotu 14. januara swoje missioniste sluby žłožika. Šdnyž bě na wschě schtyri lěta na Cehlonsej kupje w Colombo (w Asiji) w missionach skutkowała, dyrbejsche so loni do Francóžskeje wróćic, dokelž bě čzežy na wujěšenjo zubow, kotrež bě jej domoródnny lěkar z koscju wutorhnył, šchorjela a psche to měsach dołho wulke bologše wutwara, tola bohudžatowanu derje pschetraka, kaž sama pisaše. Po najnowšeje powěsčiji je nětko dospołnje wustrowjena a wjeseli so, zo so bórzny zasy do Indiskeje k missionstomu skutkowanju wróći.

Z našeje maleje wjeski (Stareje Cyhelnicy) widžimy tak hižo schtyri duchowne knježny w Božej minicy zastupjene: w rjadu młóscžiwych sotrow najswjećiškeje wutrobny Jezusoweje w Türmich Madlenu Kubicec, w flóschtrije Hilzbjetow w Radnje Hanžu Holtec, a hižo mjenowanej Rhatu Brylec w flóschtrije „Njebieswota“ pola Tischnowa, hdžež je nětko hižo 8 serbskich knježnow, a stóněnje Hanu Brylec w missioniskim flóschtrije swj. Marije w Marjeillu.

Parastensian.

Pschispomnjenje redakcije. Jara derje by było, hdy bychy naše knježny, kotrež maja pomólanjo za rjadniše žiwjenje, tež bóle do Borromejskich młóscžiwych sotrow w Trebnich zastupowale, zo mohle pozdžicho tudy mjez Serbami skutkowac. Pschetož jeno Borromejske sotry tu me Łužicy mamy, w nowišim času tež me Worsleach. Ludžom by jara lubo było, hdy bychy tam serbske sotry měli, skutkowanjo sotrow same pak by z tym hišće dokladniše byč mohło, hdy bychy sotre ludowu rěč mohle. A potom drje by tež pschihodžace było, zo bychy bóle w tudomnymaj, ze staršich časow wobštojachmaj cistercijskaj flóschtromaj wošlawale, hacž sebi w druhich krajach měštačžo pytaše, kotrež tola tež najprjedy džiwaja na holcy abo knježny ze samnoho kraja a domizny, a kotrež kraje maja tola flóschtrów došć a na wubjerku, mjez tym zo ma naša Saksa dotal jeno tutej dwaj pschibóznataj flóschtraj: Marijnu Swězdu a Marijny Doł.

Swobodne zjednoćenstwo katholskich wučerjow serbskeje Łužicy měješe swoju 4. zhromadźiznu w towarstwowym lěće srjedu 12. julija w Radworju pola Kindermanne. Přitomnych běše 20 sobustawow, nimo nich štyrjo hoséo. Knjez farař Winger měješe přednošk „wo analyisy abo synthesy w nabožnej wučbje“. Rěčnik wukhwali synthesu, dokelž wukhadža wot datych wěcow a je tohodla džěcom přistupniša. Sčěhowaca debatta běše žiwa. Rěčnikej pak po namjeće předsydy přitomni postanywši swój džak za prócu wozjewichu. Jednaše so dale wo městnje, hdže budže nazymu hlowna zwjazkowa zhromadźizna katholskich wučerjow w Sakskej. W Radworju, w Kamjencu njemóže zadžěwkwow dla być. Tuž postaji so skóněnje: **Wutoru a srjedu w Michalskich prózdnicach budže zwjazkowa zhromadźizna w „Janskich kupjelach“.** By-li tež tam njemóžno było, potom w Pančicach. W swjedžeńskim wubjerku su z knjezom kantorom Symankom kk. cyrkw. wučer Wjeńka, wučer Jurij Renner a P. Romuald. Swjatočne kemše z předowanjom budža po móžnosći w Róženće. — Dale buchu hišće někotre nutrkowne naležnosće roz-

pominane. Knjez tachantski předař Šewčik spomni na wuznamjenjenje knjeza cyrkw. wučerja a z dobom našoho předsydy Symanka přez ministerium. Wuzběhowaše zaslužby knjeza kantora a zhromadźizna wołaše troju „sławu“ knjezej kantorej. Tutón so džakujće lubješe: zo chce swój titul pak stajnje jenož wobkhować jako wěriwy katolik, swěrný Serb a sprawny kollega. Za nowoho sobustawa bu knjez wučer Kranc w Budyšinje přijaty. Přichodnje so w Baćonju pola Smolic, a to 16. augusta popołdnu w 3 hodžinach, zeńdžemy. Zjězd traješe nimale 4 hodžiny. J. A.

3 Drježdźan. Seje Maještoć kralowa-wudowa je na započatku tydženja z wille Strehlen wotjěła do kupjel Reichenhall.

3 Wipsta. Tu předomasche tež w jennym pschědnoschfu, kotryž mějesche: wo ruskej revoluciji a němiskej socialdemokratiji, Alara Zettki, socialdemokratka, tež za Němsku krawnu revoluciju. Seje šłowa buchju z hownjacym a dołhim pschiplacowanjom a pschihłosowanjom socialdemokratow pschijate, hdyž mjez druhim wumjedomasche: „Nic jeno w Ruskej, wschudžom, hdyž so wěšte rjadownje čłowjekow wukłukaja a druge rjadownje knjeza, budža wukłukarjo a knjezacy tšchepotač pschěd zběžkaškej mocu proletariata . . . budže zběžkaškej wojowanjo naschich bratrow zběžkaškej čučejo wojowjeć; proletariat móže reakciji (pschěčiwnikam) jeno wojewjeć: nuza łama železo! Nuza wuczi železo kowac! Nuza wuczi ze železom wojowac! (Žiwje pschihłosowanjo.) A hdyž snadź chce reakcija rejku špytac! a sebi zwažic, potom tež k swojemu zběžkaštomu začuwowanju nuceny a hnuty proletariat wschudžom połaže, zo móže, hdyž je hodžina pschijšta, tež ruskij rěčec! a šutkowac. (NB. Wboha četwjena žónka! Schkoda, zo njeje wojak byla!)

3 cyłoho swěta.

Němska. Rejžor Wilhelm a car Mikławsch staj so zańdženu njedželu 23. julija nětk woprawdže zeschłoj, na narańšich morju w blizkosciji města a twjerbžizny Kronstadt w finskich wodach. Njedželu 23. julija bě car dopołdnja w 11 hodž. Peterhof wopuschćic ze swojim pschewodom, mjez nim bě tež sobu marineminister. Dlejšchi čas pschěbhwashtaj kejžoraj samaj w salonu. Wječor bě hojećina na ruskej łódži „Polarna hwězda“, a pónđelu potom swacžina na němiskej łódži „Hohenzollern“. Zo tute zeńdženjo woběju kejžorow so jeno tak mi a tebi nicžo stało njeje, drje je wěšte, šhto pak staj dołhi čas hromadže rěčatoj, njeje znate. Ruska sama so wjeseli na tymle zjězdu cara z němiskim kejžorom, byrnjež so Zendzelska hněwała a Francóžka so bojala.

— Hurra za Marokko! Hdyž wónđanjo kancleř wječr Bülow k němiskomu kejžorej pschijědže do Swinowusčja (Swinemünde) a na łódž „Hohenzollern“ wustupi, rozlehný so nadobo tši křoč wótše wołanjo cyłaje wobjadti: „Hurra Bülow!“ Kaž němiske nowiny pišaja, je kejžor kancleřej tajke witanjo pschihotował za to, zo je mjezynarodnu konferencu Marokka dla wuskotował.

Zendzelska. Rač móže šylne džěto, nastupajo zdzerženja picža abo alkoholškich napojow, nahlady cyłoho luda pschěmēnicž abo na tesame šutkowac, za to je nam nětkle runje pschikad Zendzelska. Časopis „Daily Express“ połažuje w swojim čisłje, 15. junija wudatym, na to, „zo zjawne křočmý runje tak wotebjeraja, kaž private winowe pincy jenotliwych, kotrež so pschěcy

bóle próždnja a so za fotografiske čěmne tomory a druge zaměry trjebaja". Zedyn najšlawnišich winowych pschepupcow praji redaktorej jenoho časopisa, zo so to nima za dostojne a nužne za zemjana abo wobsedźerja ville, zo ma tónsamy tež dobru winowu pincu. Wudawli za spirituožne napoje su so tohodla tež w pjećich poslebnich lětach w Sendželskej wo 16 940 062 puntow sterlingow pomjehšili, a John T. Rae, pišmawjedźer towarštwja „National Temperance League“ drje změje prawje, hdyž praji, zo tele zjednocženja zdžeržliwosće po dołholetnych čježkich džělach nětko tola někotre płody widža. Tež w Němskej počina džěn mysl za zdžeržliwosć wot alkoħolskich abo spirituožnych napojow mocy nadobychać, a šnadž so tež tu bóržy podobne płody potom pokazaja; pschetož nětke pschepije lud w Němskej hišće pschěz 3 milijardy hriwnow, mjez tym zo džělaty džěl tuteje sumy jeno za nabožne potrebnosće wudawa.

Wšchelčizny.

* **Drježdžany** mějachu 1. junija 502 800 wobydlerjow, du potajkim nětko, pschetročizniški počojcu, do milliona.

* **Bohatstwo a šchědrosć.** Wěšty muž, kotryž nadobo zbohatny, wuzna so swojomu šararjej: „Doniž běch křudy a mějach jenož mały mějacny dołhod, njebē mi tak čěžko, někomu něšto dać. Šdyž wšchaf čłowjek pytnje, zo so pjeněz zaľuločuju do wulkich sumow, šotrež mōže na dań dać, potom so wutroba frucze f pjenězam zamkne, zo jeje štoro wot nich njewutorhnješ.“ — Podobnje je so wěšta žona wuprajiła: „Kaž dołho mějach w móšćniczy jenož čerwjene mjeďžaki, tak dołho mějach wutrobu złotu; wot teje doby pak, zo mam w taschćizny złoto, je w mojej wutrobje lubosć wotemrěta.“

H.

Naležnosće našoho towarštwja.

Sobustawy na lěto 1905: kk. 526—528. z Nowoslic: Michał Domaška, Madlena Cyžowa, Mikiławš Bětko, 529. Mikiławš Šoita ze Šunowa, 530. Michał Wels z Kosłowa, 531. Handrij Frencl z Róžanta, 532. Michał Šejda ze Smjerdžaceje, 533. Jakub Bjedrich z Łazka, 534. Khata Kubašec z Pěskec, 535. Hańža Nowakowa z Noweje Wjeski, 536. Hana Mrózowa z Libonja, 537. Ernst Leńš z Hasłowa, 538. Michał Rjeńč z Baćonja, 539. Jakub Čumpjela z Kašec, 540. 541. z Wotrowa: Marija Čochec, Michał Bräuer, 542. Jakub Smoła z Khanec, 543. Jurij Kmeč z Jaseńcy, 544. Jan Krawc ze Swinańje.

Sobustawy na lěto 1904: k. 784. Handrij Frencl z Róžanta, 785. Jurij Kmeč z Jaseńcy, 786. Jan Krawc ze Swinańje.

Dobrowólne dary atd. za towarštwjo: N. N. z Wotrowa 25 pj., J. H. z Wotrowa 1 hr. 25 pj., Jan Krawc ze Swinańje.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11 517 hr. 30 pj. Dale woprowachu: K česći swj. Antonija pfez k. kapłana Justa 5 hr., knježna z Budyškeje wosady 30 hr. — Hajničanscy wowěrjo, z trochu njesmilnym, ale tola jara lubym wopytom metropolskim 1 hr. 5 pj. Ze zawostajenstwa njeboh' H. G. R. 100 hr.

Za cyrkej w Lubiju: Knježna z Budyškeje wosady 20 hr.

Za cyrkej w Kamjenicy: Sobustawy žiwoho rózowca z Khrósće 9 hr. 90 pj.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakcij nawdatych 12 513 hr. 69 pj. Dale darichu: Radwořska Hórnikowa Komisija (464,17 hr.): drěje so wo tón wšědny Boží khlěb — nětko pak njeha wjacj dawać za naš Serbski Dom, tuž 1 hr. + 1,23 hr.

Zapłać Bóh wšěm dobročerjam!

Sobustawny bratstwa „Šezusoweje Wutroby“ a „Šapostolstwa modlenja“ maja swoje dobre skutki a modlitwy w měsacu **augustu** Bohu woprować: „**žo bychu sebi křesćanskeje dobroćiwosće nadobyli.**“

W Šolće salu we **Lazu** budže **jutře njedzelu 30. julija** k wopomnjenju Handrija Zejlerjowych stotych narodninow

Zejlerjowy swjedžen.

Popołdnu $\frac{1}{2}5$ hodžin swjatočnosť při rowje.

Wječor w 7 hodž. swjedžen w salu.

Koncert wuwjedže Khróscanske muž. spěwařske towařstwo „Jednota“.

Wšitkich swěrných a swojomu Zejlerjej džakownych Serbow wutrobnje přeprošuje a horec wita [120]

swjedžeński wubjerk serbskeje stud. młodžiny.

Wozjewjenje.

[121]

Proceſion z Budyšinja do Rumburga pónđzelu 31. julija pónđe, dofelž je so wjednił namakał. Štōž chce so wobdželić, njedž je, kaž je hewał byto, z dypom 8 hodž. wonła pola piwařnje, hdžež so wobdželerjo zeńdu. **Pětr Matiješ.**

XXXI. Hłowna skhadžowanka serbskeje studowaceje młodžiny

[122]

budže 5., 6. a 7. augusta 1905

w Pančicach.

Sobotu 5. augusta: posedženjo wubjerkka popołdnu w 5 hodžinach.

Njedzelu 6. augusta: popołdnu $\frac{1}{2}4$ hodžin hłowna zhromadźizna (rozprawy, wólby, namjety atd.); $\frac{1}{2}7$ hodžin koncertna a džiwa-
dłowa zabawa, wuhotowana wot „Serbowki“, „Włady“ a „Swobody“
z pomocu Radwoččanow. — Wječor piwna zabawa a reje.

Pónđzelu 7. augusta: Wulět.

W Prazy, džen 19. julija 1905.

Jurij Deleńk, cand. theol.,
t. č. hłowny starši.

Stara šula we Wotrowje

[123]

budže so na swj. Bartromija, 24. augusta, dokołdnja w 9 hodž. (po kemschach) na pšchedadžowanjo pšchedawacž. (Kupcy móža sebi njedželu pšchipołdnju wot 12 hacž do 2 hodž. ju wobhladać.) Wuměnenja so pšched pšchedawanjom wozjewja. **Škulske pšchedstojiczerstwo.**

„Raumannowe Germania“ jězdne kola

[124]

su bjez dwěla najšymanšche, dofelž tefame hnydom z fabriki sam kupuju, je mi móžno, tefame po najnižichich płacžiznach pšchedawacž. **Wužije kola** płacža 110 hr., **žónše kola** 120 hr., z najšymanšchim „Torpedo“ = spěščno = běhom 15 hr. wjac. Pšichi potřebye prosy wo dobroćiwne pšchimobrocženjo dowěry

Witt. Dürlich w Nowej Wjescy.

Džensa je tež Serbski Hospodař 7. čisło 1905.

Čižacž Smolerjec knižeczeczernje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katoliški Posol

Wudawa so kóždu sobotu.

Plači létnje w našich
expedicijach 2 hr.; z križ-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plači na póse
a w knihaftni létnje 3 hr.,
štwołtłétnje 75 pj. Za na-
wěštki plači so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Gudowy časopis.

Wudawany wot towarštwja ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farań w Budyšinje.

Číslo 31.

5. augusta 1905.

Lětnik 43.

Basnyrski list

bisłopow, pola rowa swjatoho Bonifacija na swjedžen 1150. lětnoho
wopomnjecza joho martrastleje smjercze zhromadzenych.

(Skónčzenjo.)

III.

Z wuzkim zwjazanjom nēmisteje cyrkwy z bamžowym stołom je swjaty Bonifacius našej wótczinje hišćeje druhu wultu službu wopozazal: službu, kotruž wschal tanim pschypóznacž njechadža, kotřiž chcedža w frjedžnym wěku jeno čmu a wotročštwu ducha widžecž; to je žałoženjo wyschšćeje kultury a civilisacije w našim ludže.

Nicžo so čazajšicho cyrkwi Khrystusowej njeporokuje hač to, zo je wona njepscheczelnica kultury a zdžělanosće. Kultury njepscheczelnu cyrkej Syna Božoho mjenuja, kotraž je w joho mjenje a poručnosći džewjatnacze stow lět najdošpołnišchi a najnadobnišchi zakon póccžiwosće wozjewjala a stajnje so prócowala, čłowjekow k jich najwyschšchomu a wěcznomu powołanju domjescž. Sako njepscheczelnicu wědomosće hanja cyrkej, kotraž je wschitke pomniki wědomstnoho džěka ze starych časow jako drohotne herbštwó pschijala, wot splaha k splahaj hajila a wobnowjala a tak pschilhadžachym lětnysacem pschepodawaka. Sako njepscheczelnicu civilisacije winuja tamne nabožništwó, kotrohož wumjelske pomniki su najnadobnišchi poklad našeje wótczinj, ke kotrejež Božim domam z čzečowanjom a wobdžiwowanjom pokornje spohladujemy, kotrohož wumjelske stutki swjatosć a zdobnosć, nutrnosć a wysokosć ducha spodžiwnje we sebi zjednocuju.

Ně, lubowani, žanoho prawa nimaja, katolišku cyrkej kultury njepscheczelnu mjenowacž; stawizny čłowjestwa pschecžiwó tomu smědža. Njechamj

honow a łukow; lubozne sadome zahrody, wobhrodžene z kłosčtrstimi murjemi, trajny lud zahrodnistwo wučachu; jo swěta wotrjekowacy mnišcha běchu tež najpilnišchi džekaczerjo na polach; hynojo zemjanskich swójbow jo ze zmužitej pilnosću najczějšchim a najnižšchim džekam w lěšu a na polu podawachu, zo bychu potom zas w czichej mikiel komorcy jo modlili a studowali, hłuboko jo dobywali do potajnosćow swjatoho pisma a scžěhowali skutki minjenych časow kultury. Tež rjemješta a wumjełstwo jo w kłosčtrach tublachu a hajachu.

To runje je, lubowani, jena z najwyschšich zaslužbow swj. Bonifacija, zo w našej wótczinje załoži tamny kčžew, ke kotromuž je w dalšich časach jo kultura germanškich ludow wurwika.

Kak spodźiwnje jo runje w tom skutkowanjo Božeye pschewidžiwosće pokaz! Grehot Wulki běše tón, kiž bě Anglosakam z kšesczanstwom kšesczanisko-łaczonisku zdžekanosć póstał; z kšesczanstej wěru bě w Zendželskej tež civilisacija młodych ludow tamnych kupow krasnje rozkčžeta; nadobny potomnik pschupczowaných sakšich splahow Zendželske nasrěba do swojeje džekaceje czisteje dushe z horcej lubosću ke Rhrystusej a joho cyrwi tež tamneje horliwosće za wědomosć a basnjenje, za duchownu kulturu a zemiski postup, kajež w kłosčtrach Zendželske jako srjedžischčach čerstwoho kulturnoho žiwjenja knježachu. Potom jo joho wóczko a wutroba wobrocžischtej do kraja, z kotrohož běchu joho prjedownich pschischli; tam zbožo kšesczanstoho žiwjenja rozkčžerjeć, běše šón joho młodosće, běše zaměr joho žadanja.

Tak wón pschidže do Němiskeje, zahorjeny z lubosću k Zbóžnikej, czisty a njezranjeny w žiwjenju, wěrný a njesebiečny w swojich zaměrach, nutrny w modlenju, ale tež njewustawacy w džele a zmužity we wojowanju pschecžiwu nawalej zadžewkow a pschecžiwnikow. Wuzch zwjazany z Romom, hłowu cyrkwje, hajektu staršeje zdžekanosće, wón džekaske a skutkowaske, bėdžeske a woprowaske za wyšoki zaměr, kotryž bě druhi bamž Grehot jomu stajil. A lědma běchu jo něotre lětdžesatki minyle, dha bě zdont kščiža do wutrobny Němiskeje jo kručze a hłuboko zakorjenil, a jeje jere hona jo pschewobrocžichu do kčžejateje zahrody.

Nětko měješe Bonifacius jeno hišće jene cziche žadanjo: sčtom, kotryž bě tak sprócniwje sadžik, chcyše ze swojej krewju napojic. Wón jako martrař padny pod mjeczom pohanow a swój wotpoczink w swojim lubowanym kłosčtrje Julda namaka. Wrejo hišće bě swojich wučomcow wopschisahal, zo njebychu Němsku wopuschčili, ale hajili a strážowali, sčtož je započal. Woni wischity swojomu duchownomu wócej swětni wostachu, mužscy a žónske, kofiz, wot njoho namołwjeni, běchu pošto jendželskich kłosčtrow wopuschčili a do straschnych krajnow Frankow, Hafow a Turinkow zastupili. Woni kšesczanstwo a z nim wyschšchi zaměr a zdžekanosć w našich němiskich krajach zaschlichu. Woni czistotu wěry wobkřowachu, jednotu cyrkwje zakitachu a jenaskež tamneje nawjecžorneje kultury załožichu, na kotrejež ožnowanja jo zdžekanosć scžěhowacych lěstotkow a tež našchoho časa zepiera.

Tak dha jo džensa, lubowani, tudy we Juldze, hdžež smy jo na jubilejski swjedžen japosčtoła Němcow zhromadžili, k džakej za tute spodźiwne wjedženjo pschewidžiwosće Božeye našej wocži zložujetej na row swjatoho Bonifacija. Wottudy wischitich katholicow Němiskeje napominamy: hajće a mnozće herbstwo, kotrež je swjaty Bonifacius jako munosch sprócniwoho džeka swojoho žiwjenja našej wótczinje zawostajil. Hajće jednotu ze srjedžischčom

křesćanstwa, z kotrymž je Bonifacius tak žiwje a ze žohnowanjom zwjazany był. Z toho zwjazka je němſka cyrkej tak młode žiwje prućzo z winowoho pjenka Žezusa Křyſtusa wuſtla. Njebajće ſo myſlic z rěčemi tych, kotřiž wudawaja, zo wam ewangelium pſchinjeſu. Wy je dawno macze z joho ruki a ſeže je ſwěrnie tajſe wobſchowali, kajkež je wam pſchinjeſl. Kaž je Bonifacius mrějo ſo ſchitajo nad ſwojej hłowu dđeržeje, tak je wone waſchich přjedownikow zaſitało a ma tež waſch ſchitit bycž w žiwjenju a wumrěčžu.

Swjaty Bonifacius, z jenej ruku dđeržo ewangelium Žezusa Křyſtusa, z drugej ruku paſtyřſki kij, kotryž w Romje dōſta, we wutrobje napjelnjeny ze žehlweſi luboſčju ke katoľſkej cyrkwi a k wōtčzinje, tōn je a woſtanie naſch wjedniſ a naſche pſchedznamjo. Wōn naſ wjedže ke Křyſtuſej, k ſwjatym wſchidnam křesćanſkeje pōccžiwōſče a křesćanſkeje zdžžanoſče; wōn naſ wjedže pſchež žiwjenjo poſne džela, wojowanja a woporow k njebeſkomu, k wēcžnomu tōncej.

Zahorjeni z tej wjeſoľej dowěru my, wučomcy a naſtupnicy ſwjatoho Bonicija, džens zjednocženi ſeželemy ſwoje modlitwy k Wōtcej ſwětki, k dawaczerej wſchitkich hnadow. Zjednocženi w duchu z japoſchtoſkom Němſkeje pozběhujemy žohnujcy ſwojej rucy nad ſwoje ſtaďko a nad cyľu lubowanu wōtčzinu a k njebyu woľamy:

Pōžohnuj waſ wſchohomōčny Bōh, Wōtc, a Syn a Duch ſwjaty.

Date we Juľdže, 5. junija 1905.

Jurij Kardinal Kopp, wjerchbiſkop we Brōtſlamju, tež w mjenje biſkopa **Wilhelma** w Hildesheimje. — **Antonius Kardinal Fiſcher**, archbiſkop w Kōlnje. — **Franc Jōzeſ**, archbiſkop w Mnichowje. — **Domaſch**, archbiſkop we Freiburgu. — **Friedrich Filip Albert**, archbiſkop w Bambergu. — **Michaľ Felix**, biſkop w Trieru. — **Handrij**, biſkop we Warmiji (Ermland). — **German**, biſkop w Mōnſternu. — **Adoľf**, biſkop w Straſburgu. — **Dominikuſ O. Cist.**, biſkop w Limburgu. — **Adalbert**, biſkop we Juľdže. — **Auguſtinuſ**, biſkop w Chelmnje (Kulm). — **Pawoľ Wilhelm**, biſkop w Rottenburgu. — **Hubertuſ**, biſkop w Osnabrücku. — **Wilhelm**, biſkop w Paderbornje. — **Willibrord**, biſkop w Mezu. — **Jurij Heinrich**, biſkop w Mohucžu (Mainz). — **Swjećach biſkop Dr. Piſowſki** jaľo zaſtupjeľ najdoſtojniſchoho knjeza **Floriana**, archbiſkopa w Gnežnu a Požnanju. — **Jurij**, biſkop Samoſſi i. p. i. japoſchtoľſki wikař w Saľſkej. — **Heinrich**, biſkop Pergamonſki i. p. i. katoľſki pōľny pōbſt wōjſta.

Prōzdniny.

(Rozpominanjo za čas w času.)

Rjane to ſłowo, hdyž ěi we wuſomaj zakliněi, a wažny to čas wosebje za ſtudowacu młodoſć. Dawno hižo ſo doprědka liěi, kelko njedžel hiſće traje, a potom won z wuzkich haſow, pōſnych drōhow a duſacoho a na wſě mōžne waſnja wonjacoho měſta. Njedzele ſo pominu, hižo ſo liěa dny a skōněnje hodžiny, hdyž potom pōńdže won do pola, do krasneje pñřirody, na zelene hona, do dymjaecy ľſow. Ale nic jeno woprawdžići ſtudeněa wyſokich ſulow (univerſitow) a wučomcy ſrěnich ſulow (gymnaſijow, realkow, wučerſkich ſeminarow atd.) ſo wjeſela na pñřzdniny, ale runje tak

tež zastojnicy wšelakich družinow, njech su hewak zaryći do próšnych aktow abo w druhich čuwy napinacych džělach. Wšitkim tymle ludžom su zawěsće popřeć někotre njedžele wodychnujenja a posylnjenja wosebje na kraju, hdžež móža so čerstwoho powětra nasrěbać, čuwy posylnić a k nowomu napinacomu džělu zasy připrawić. — Ale runje tak so tež wjesela na prózdniny džěći ludowych šulow, samo tež na wsach, hdžež tola je hopanjo na šulskich ławkach za džěći jeno po poł dnjach trajace, a hdžež su prózdniny trěbniše za wučerja hač za džěćo.

Tola wosebje potrěbne su tajkich prózdninow džěći w městach, kotrež dyrbjaja tu najbóle po cyłych dnjach w šuli sedžeć, maja často hubjene a njestrowe bydlenja doma a k tomu tež hišće khudušku kuchinju. Jich blěde wobliča, słabuške stawčki a kipe ćělka wosebje sobučućiwość zbudžuja. Tohodla sćelu so tež dawno hižo črjódy tajkich džěći do stacijow na wsy, „ferien-kolonije“ mjenowaných, zo bychu so tu posylnjałe w čerstwym powětrje a nadoabywałe při strowej a krutej jědži. Tola zda so, zo je so w tutym nastupanju z katholskeje strony dotal tola přemało stało. Tu ma křesćanska lubosć hišće wulke polo k wobdžělanju. Nadžijomnje nam přichod tola bórzy z najmjeńša wjetši spočatk tajkichle woprawdže nuznych připrawow přinjese. Najwjacy tajkich džěći wšak nimaja na wsach wujow a ćetow, kotřiž bychu so nad nimi smilili a je na por njedželi won k sebi wzali. A mnohim su zasy tajcy mali prózdnicy, kaž so praji, wobćežni. Tola pak wukonjeja ěi, kotřiž so tu smiluja, zawěsće wulki skutk miłosće na wobohich džěćoch. Wězo pak dyrbi tam, hdžež so wjetša črjódka tajkich džěći pósće, tež přihodžace dohladnistwo być. Ale hdžež je dobra wola a kusk woporniwość, tam so tež wjele zamóže wuwjesć. Tuž cheył Bóh spožćić, zo bychmy prawje bórzy tajke něšto w přichodže wohladali.

Druzy pak so hižo sami staraja, zo swoje prózdniny derje wužija, wosebje tež naši studenća. Mnozy synojo ratarjow maja džěn přiležnosć, so tež trochu wudžělać na polu a doma, štož džěn dyrbi jara strowe być — wšak su tež husto sławni mužojo so strowoty dla do džěla dali, byrnjež byle pjeńki-a drjewokałanjo. Hdyž je khwile dosć (a prózdniny džěn tu jara krótke njejsu), njeje tež kusk pućowanja pěši po kraju zacpijomne, zo kraj a lud dokładnje znać wuknješ. Hač pak je to cyle k radženju, zo sebi takle kóždu njedželu na reje dóndžeš, runje njewěm. Je wšak tam tola přewjele procha, a potom maš zasy činić, zo w tydženju proch z płucow wuporskaš, kotryž je so tam njedželu zahněždźił.

Ale časy postupuja a studenća z nimi. Lěpše wěcy hač łubje su tola małe kermuški (wupłód nowišich časow). Před 25 a 30 lětami bě to tež hinak, hdyž wosebje na njedželach a swj. dnjach studenća po wsach čahachu a tam małe komersy w korěmach poskićowachu. Bě to tež zajimawe, hdyž studentka L. z brěmješkom w pomazkowym rubišku přičeže a město pomazkow swoje spěwniki wučěže; a hdyž † knjez Bohuwěr Š. we wulkich jěchařskich škórnjach z nami po wsach sobu čahaše (byrnjež wjetši proch a mjenje blóta było) a nam

často mudru radu dawaše. Tola Šolćie nanowje a maćerje dawachu nam piwo darmo a na kóncu, hdyž běchmy so wuwolałi, sydaše tež kruch khlěba a dobreje šinki. — To drje bě započatk kermuškow — kotrež hišće tak njeznajachmy kaž džensa. Za to pak su tež „Hłowne skhadźowanki“ džensniši džen skoro pyšniše, hač tehdom běchu, při spočatku, a wobžarujemy kóždoho, kotryž so njemóže tež na jutřišej hlownej skhadźowancy w Pančicach wobdźělić. Wutrobnje wjele zboža! zo by so prawje derje radžiła a najsylnišo wopytana byla; naši studenća a jich přecowanjo to zasluži.

Hdyž je wo prózdnicach rěč, slyšiš pak často jenoho abo druhoho mórkotać, ěi maja lute prózdny a burski lud nima žanych, tón dyrbi so w tymle času najbóle drěć, hdyž druzy prózdni wokoło khodža. Tola pomałku, luby wujko; nimaš-li nětkole runje prózdny, maš je w druhim času. A potom njechamy zabyć, zo ručne džělo, často tak ěežke abo najěežše, kaž so praji — tola to najbóle napinace njeje. Žiwjeńskeje mocy ani džěl telko njebjerje kaž duchowne džělo a napinanjo a so wjele lóže tež zasy zhubjene mocy zarunaja. Trochu přihodźaca jědž a dosahacy spar — a wšo je zasy dobre. Wězo na rejach wšak so to njedželu njestawa, ale womučnja tam často bóle, hač poł tydženja na žnjach, a tak zlě potom tež w tydženju nohi za sobu nječahaja, kaž po přerejwanej njedželskej nocy. Tuž džěn su tež mnohe hamtske hejtmanstwa wožně reje zakazaše. — Ale tež burski ěłowjek ma swoje prózdny. W zymje so mnohim často při wšitkich prózdnicach wostudži. Z mašinami so najbóle za sobu womłóci, druhdy wšak so kusk ke klepanju z cypami wostaji, zo je tola něšto za džělo, a powrjestla chcedža tež być, a druhdy kusk třěchi z prjedawšich časow, hdyž je ju wětřik jónu njelubje pocybał abo wjedro jej młodosć wotwjedło. Ale hewak ma burski ěłowjek w zymje swoje rjane prózdny, rjeńše kaž wšitecy prózdnycy w lětnim času, kiž po kraju čahaja a burowy wšědny strowy powětr na khwilku srěbaja. W zymje wšak je druhdy kusk zymny, ale ěłowjek wě sebi pomhać. Často džěn zalězu hóley w bróžni do słomy a jeno najmłódši, kiž ma hišće najskerje bóle horcu krej, dyrbi hladać, hdže sem knježski wětřik duje, zo njeby njenadžicy snadź prózdnikow njelubje ze słomu přetršať. Holcy tež tak hladaja, hdže často wostanu, a hdžež su prjedy ěrjódku husow měli a jim pjerja wutorhali, tam je nětko njemiłosćiwje różno drěja — ěeža wšak njeje. Hórje zawěsće bě, hdyž hišće leń trějachu, a w žalostnym kurje pazdzerjo do huby lětaše a kur do wočow paleše. A wochlowanjo džěla wšak tež kermuška njebě; tola wochle su na wumjeńku, jeno wochlowanjo bjez džěla wšak so hišće zhubiło njeje, hdyž so nětk luby bližši přez wochlu čaha při lohkim pjerjodrěnju. Aw, to je tola hórje hač prjedy — ale wulka kaznja lubosće Boha a bližšoho njeje so hišće na wumjeńk donjesła! —

Tuž njech kóždy po swojim prózdny wužiwa, tola tak, zo při posylnjenju ěěla tež duša prózdna njewuńdže. To je druhdy tež tajki zastawk w prózdnicach, por dnjow duchownych zwučowanjow abo exercicijow, powšitkownje za ludži pak tak mjenowany mission, kotryž džěn ma lětuše lěto hišće wobradzić našej hewak tež mjeno-

wanej prěnjeje serbskeje wosadže. Něktle pak do skoka, su za naš lud žně. Jeli tež přecy wjedro njehoji, nic so přejara zlobić, ničo njepomha. Bóh luby Knjez je tesame rjane narosć dał, wón chce tež słowěko popřate měć, zo bychmy je derje domoj dóstali, hewak by sebi někotryžkuli myslili, zo su wšo joho kumšt — a přikupne hnoje činile. Wšak je so Bóh přecy hišće za nas tu tak wótcowsey starał, hdyž druhdže po sta tysacach hlodu mrějachu a hišće mrěja, ale naš Knjez a kral chce wostać, tuž wěmy, što mamy činić. Domine Rex!

B Łužicy a Sakškeje.

Z Budyšina. Dopisy a listy, Posoł nastupace, chcyłe so něktle hač do septembra jeno slać z adresu: **Redaktion des Katholski Posol, Bautzen, Domstift.**

3 Budyšina. Wažnu knižku je knjez P. Romuald Domaschka w kłóschtrje Marijnej Swěźdže wudał: „Krótkce rozwučenjo wo bratstwach swjatyach skapulirow.“ Z dowolnosću duchowneje wyšnosće. Raž napismo praji, ma knižka došć praktiski zaměr, być pomocna knižka za wschitkich, kotřiž do bratstwow swjatyach skapulirow zastupuja abo sebi skapulir napołożić dadža. Podobnu knižku smy hižo měli: njeboh knjez P. Arnold Werner, tež duchowny cistercijskeho rjada w Dřefu, bě ju spisał a 1873 wudał. Wot toho časa su so nětotre nowe postajenja wo skapulirach wozjewile, nětotre pscheměnilo. Tuž je knjez P. Romuald nowu knižku spisał a wudał, kotraž na nowe postajenja džiwa. Nětotre mjenje wažne wěcy a zapiski su w nowej knižce wumostajene, druhe skrótschene, za to pak je pschidaty pschekozł modlitwow, z kotrymiž so zadržanjo ze skapulirom stawa. Dalschi pschidawki wopischi: Nysporna pobožnosć (mejssi nyschpor), Modlitwy po mjelčacej božej mschi, Responsorium a modlitwy k swjatomu Antonijej a Modlitwa po předowanju. Knižka je w mjeńšim formacie, tak zo móžesz sebi ju do knihi položić abo ložcy do žaka thnyć. — **Knižku móžesz na wschitkich sarach dóstać za 20 pj.**

3 Bulec. Na tudomnym pohřebnišću chce wěšty knjez Wicłaz z Kreibitz w Čěskej k dopomnjeću na nadpad pola Bulec, 14. oktobra 1758, wójnski pomnik stajić, kotryž ma so hišće lěta zhotowić.

3e Zhorielca. Dženja tydženja mējachu tu wulke njewjedro, kotřež žalosnu škodu na pohřebnišću načini. Njedaloko čěłomeje hale su krute, ze zornowca natwarjene murje 8 herbstich pohřebnišćow spadate a so dale do hłubiny zwjezle. Pohřebnišćo same mješče hrózbny napohlad. Štomny a kětki buchti spowalane, rowowe kupy jobu wotnjesene, a na jonym městinje stojachu same kšće wotfryte. Na zasyhnujenju murje pak běšče blyst z winu. Bórzy po dyrjenju zehpnny so murja z wulkim ropotom do hłubiny. — Pschěz blyst je so w poslednim času w Schlezskej mjele statokow wotpaliko a mnoho čłowjekow zarazyło. Burja sforža, zo njemóža stajnoho deschěža dla hewat tak žohnowane žně pod suchy zwozpcy, a počina tuž žito hižo jara roscć.

B cyłoho swěta.

Němska. Rejzor a ludowe (narodne) drašty. Pschi kwapnych swjatocžnosćach kónprynca pschidže tež mjele deputacijow z cyłoho krale-

stwa do Barlina, zo bychu wysofomu natwożeni a wysokej njewjescze dary posliczake. Mnogzy bęchu tež w swojich wosebitnych wurjadnych drašťach pschischi, kajež so hišćeje pola nich w domiznje noscha, a druzy bęchu podobizny tajkich draščenjow mjez darami sobu pschinjesli. Za historiske ludowe drašty, wosebje tež žónskich, pať so kejžor wulcy zajimuje. Na swojich pucžowanjach je kejžor pschecy wulcy zwjeseleny, hdyž wobhdylerjom městow a wšow we wosebnej (modern) draščje njewidži, ale we wosebitej domjacej, ludowej draščje. Šižo psched lětami je kejžor postajit, zo by so tajkim ludowym drašťam wosebita kedźbliwosć pschuwobroczała a zo bychu so po możnosći zdžeržecy pytała, haj chce samo, hdyž je třebne, tež z pjenježnymi frědkami wupomhać. To pať je kejžor tež hižo dotal nadobnje činił. Pschi ženitwoje kónpryncja je tuta starosćiwosć kejžora wo zdžerženjo ludowych narodnych drašťow zasty wosebje wožiwika, a je won t tomu, zo by zmysł za tajke historiske drašty budžił, tež wjetšchu sumu ze swojoho dispositionsfonda postajit.

Hdyž pať je tomu tať, zo so kejžor a prusi kral za tajke draščjenje tak zajimuje, potom pať dyrbjało knježerstwo tola tež wědžecy, zo nimo druhich wobstojnosćow tež narodnosć a drašta zwisujetej. Tať ma tam tež krasne historiske a narodne draščjenje swojich Delnjo- a Hornjołužiskich Serbow. Tuž mohło knježerstwo tola tež tu radšjo na to džiwać, zo tež tónle narod serbski zdžerži, hacž zo jón jeno pscheněmczuje w schuli, w cyrkwi a w zjawnym žiwjenju, wosebje pschecy zastojnikow. Wosebje bychu tež za to džakowni byli našchi Hornjołužiscy Serbja wulkeje serbskeje Kulowškeje wosady.

— Wojacy dyrbja pať zasty nowu wójniku draštu schěreje barby dóstać. A tomu buchu w Potsdamje, Mez-u a Königsberg-u wschelať pospyty na pruhu činiťe, a je so tuta drašta jako wulcy křmana pschihodžaca wopokazała. Tež ma hišćeje to dobre, zo so křornarje křětro nizke, a tež móže so woblecženjo hromadu scžahnyć a rozpuschćicž. Tuž chcedža něť wulke hromady tuteje drašty džěkać dacž.

— W běžachm lěće je wobhdylerstwo Němskeje 60 millionow pschecrocžiko a wucžinja uetle 60 164 000 dušchow. Lěta budže tež lud licženy a křuscha so t tomu hišćeje so wrócicž.

— 20. a 21. augusta swjećzi spěwařske towařstwo w Erjemje swój 25-lětny jubilej. Ze to přenje a najstarsche pólske spěwařske towařstwo w Němskej. Mjez tym je so wězo pólske narodne žiwjenje pod pruskimi a němskimi woponami sylnje rozwiło na wschě strony. Bóle čisichčeni, toľkani, bóle so hibachu. Džeržmy tež my swoje spěwařske a wschitke narodne towařstwa pilnje hromadže!

— Pscheproschowania na hłownu zhromadžiznu katholicow Němskeje w Straßburg-u so něťto stawaja. Přeni křócž ma so takama w Elsaß-Lothringstej wotměć, a to wot 20.—24. augusta t. l. Naprašchowania maja so stać pola pschedyby lokalomiteja: t. Dr. med. Pierre Burguburu, Straßburg, Ehrmannstraße 4.

W Schyrstej (Oberpuchberg) je blyšť do městohu dyrit, hdyž runje 12 wosobow za blydom sedžesche. Schěscž bě hnydom morthych, druhich schěscž bu jenož pohřuschenych a so po času zasty zhrabachu.

Schpaniska. Ze Schpaniskeje wschudžom powěsće wo surowej horcocy pschikhadžeja. W Sewilli su 48 stopnjow w křědźu a 58 na stěncu zapisali.

(Potracžowanjo w pschitozu.)

Příloha ke „Katholskomu Posolej“ č. 31.

5. augusta 1905.

Rusko-japansta wójna. Na jenej stronje prócuja so wo měr a nje-wědža, tak bŕchu jeno wěc najlěpje wumjedli; na druhej stronje pať wojuja dale a Japanscy krocza tež hišće njepršestawajcy po swojim dobyčerstkim puczu. Na dnju swjatoho Jakuba 25. julija su tež nětko město Alexandrowsk na kupje Sachalin wzali. Je to hłowne městno na cyłej kupje a ma na 10 000 wobydlerjow, najbóle z hóstancow wobstojacych. Tuž je nětko cyła kupa Sachalin w japanstich rukach. Z tuteje kupy su Japanscy nětko tež hižo do Sibirsteje nohu nastajili.

Wšhelčizny.

* **Muž, kotryž je přerju dymu (hajfu) do Europy pschinyješt.** W tychle dnjach wotkrychu w Saint Malo pomnik Jakuba Cartier-a, francóžstoho Kolumba, kotromuž ma so Francóžska za swoje knježstwo w Kanadze džatowac. Cartier narodži so lěta 1491 w Saint Malo a f sławnym křobnym francóžskim pucžowarjam šluscha. Ale zajimawšce — z najmjeńšcha za našich kurjerjow, a ščo sebi njeby „hajfu“ zapalik — zawěšće je, zo je samny Jakub Cartier tež přerju dymu do Europy pschinyješt.

* **W Parizu chcedža so pschewědčiz, kelko časa dopisnica trjeba, zo wokoło swěta pobudže.** Tohodla na jnym dnju w jenej hodzinje 470 wosobam dopisnicow wotpósczeli. W New-Yorku a w Bělinje budža křarty pschew doměnikow rewidowane a potom dale do swěta hač do Pariza šlane. Čžejaž dopisnica so přerja wróći, dóstanje nahladnu premiju.

* **Z bjesadowanja maľoho Janťa „wo holcach“.** Holčata su pschecy žónstoho splaha a křodža w suťnjach. Holčata maja něotre rjane běle zubiczi a směja so čašto, zo bŕchu je pokazate. Němste holčata maja jenož jenu křapsu a njemóža jeje ženje namasac. Dorosčenyhm hólcam su holcy jara dobre. Něotre holčata so pschecy směja. Štataja hnydom na stóleč, hdyž mych wuhladaja, a boja so jara. Toła hdyž tajtoho hólca widža, kaž ja, njeboja so, ale zbija joho a su jara šylne. Němste holcy maja dołhe wlohy, tohodla móže je hólce lohcy za nje čahac, hdyž so z nimi bije.

Naležnosće našoho towarstwa.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo: Jan Krawc ze Swinafnje 25 pj.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11 653 hr. 35 pj. Dale woprowachu: N. N. 3 hr.

Za twarjomnu nowu cyrkej we Wulkim Šunowje: Njemjenowana z Budyšina k česći swj. Jakuba 3 hr.

Za Serbski Dom w Budyšinu.

Dotal w našej redakciji nawdatych 12 515 hr. 92 pj. Dale dari: Dr. E. Muka 1 hriwnu.

Zaplać Bóh wšěm dobročerjam!

Ralbičanska katholska Bjesada

[125

njezměje swoju mēsačnu zhromadiznu tón raz přerju, ale **druhu** njedželu mēsaca, **13. augusta.**

Předsydstwo.

XXXI. Hłowna skhadźowanka serbskeje studowaceje młodžiny

[126]

budže 5., 6. a 7. augusta 1905

w Pančicach.

Sobotu 5. augusta: posedženjo wubjerka popołdnju w 5 hodžinach.

Njedzeli 6. augusta: popołdnju $\frac{1}{2}4$ hodžin hłowna zhromadźizna (rozprawy, wólby, namjety atd.); $\frac{1}{2}7$ hodžin koncertna a dziwadiłowa zabawa, wuhotowana wot „Serbowki“, „Włady“ a „Swobody“ z pomocu Radwořčanow. — Wječor piwna zabawa a reje.

Póndzeli 7. augusta: Wulět.

W Prazy, džen 19. julija 1905.

Jurij Delenk, cand. theol.,
t. č. hłowny starši.

Towarštwu Serbskich Burow za Halbiczańsku wošadu
změje jutře njedzeli 6. augusta popołdnju w 5 hodžinach wážnu zhroma-
dźiznu w Konjecach. [127]

Wo prawje bohatty wopyt prošy

předsydstwo.

Jednota,

[128]

towarštwu katholicich Serbow w Budyšinje, změje jutře za tydžen,
njedzeli 13. augusta, wječor we 8 hodž. swoju měsačnu zhromadźiznu
w tudomnej towaršni.

Předsydstwo.

Swob. zjednoćenstwo katholicich wučerjow serbsk. Łužicy
změje swoju štwórtu lětušu zhromadźiznu srjedu 16. augusta t. l.
popołdnju w 3 hodžinach w Baćonju.

Přednošk: „Něšto wo narańšej cyrkwi.“

Zdžělenja. Rozprawy atd.

[129]

Wo bohatty wopyt prosy

předsydstwo.

Stara šhula we Wotrowje

[130]

budže so na swj. Bartomja, 24. augusta, dopołdnja w 9 hodž. (po kemschach)
na přichadźowanjo přichdawacž. (Kupcy móža sebi njedzeli přichpołdnju
wot 12 hač do 2 hodž. ju wobhladacž.) Wuměnenjenja so přiched přichdawanjom
wozjewja. Schulste přichedstojiczerstwo.

„Raumannowe Germania“ jězdne kola

[131]

su bjez dwěla najłhmanšche, dokelž tesame hnydom z fabriki sam kupuju, je mi
móžno, tesame po najnižichich płacžiznach přichdawacž. **Minjše kola** płacža
110 hr., **žonje kola** 120 hr., z najłhmanšchim „Torpedo“ = jězdno = běhom
15 hr. wjac. Běchi potrebje prošy wo dobrocziwe přichwobrocženjo doměry

Wilk. Dürlich w Nowej Wjesce.

Wšě družiny postawow, ličizow, rózowcow, z najlěpicheje macžizny,
a postawow wošebje munjełstoho džela a dobreje barby, 20—100 cm wyšote,
tohorunja porcelinowe a škleńcane wěcy wšěch družinow porucža po
najłhmanšich płacžiznach [132]

W Sulowje.

Franc Möller, cyrkwin a dróha čisł 4.

Čisł 4 Smolerjec knižicžiscženje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katolicki Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w kniharni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěstki plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Swobodny časopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farań w Budyšinje.

Cisło 32.

12. augusta 1905.

Lětnik 43.

Božo, pomhaj!

Pšchede wšchim krótku stawiznicšku. Dwaj pohonczej po drózy jědžeschtaj, kóždy z čezkim nakładženym wozom. Khwilu běshtaj jedyn za druhim jětoj a jebi nicžo njeprajitoj. Skónčnje zadni pohonec, so by rozmołwu zapoczał, so woprašaja: „Shto ty wjezeš?“ — „„Palenc“, přeni wotmołwi. — „Tak“, praji zadni, „prawje jědžemoj, ja za tobn, ja mam rowne kamjenje.“

Za palencom smjercz: časna a wječna smjercz, to je zrudne nazhonjenje wšichkich časow.

Zawěrnó, „alkoholismus je njepšcheczel“, kaž francózske pšichistowo praji, njepšcheczel jenotliwoho, njepšcheczel swojbow, njepšcheczel čłowjeskoho towarstwa.

Pohladaj do žiwjenja njepoměrnoho čłowjeka. Wón je kaž padaca křěža, kotraž so k zahubje křila. Moch čžeka su nakamane, organizmus zajědojčenj, žiwjeniska móc podryta. Jenó krótka khoroscz trjeba pšichstupic — a žiwjenje, předy tak młódne, tak strowe, je zničene. Tajke nakažene čžeko njemóže ani małoho njeporjada pšchewinjeć. Někotry čžowjek by tu hišće byt a swoje měštno w čłowjeczim towarstwje zastawał, hdy bě so bježbóžnej njepoměrnosćzi njepodał. Hižo swjate pišmo praji: „Njepoměrnosće dla su hižo mnozy wumrěli; shtóž pak je poměrnje žiwj, podlějši swoje žiwjenje.“ (Sir. 37, 34.)

Al shto haće joho duska! Njepoměrnoscz, wosebje wopiktstwo je žórto wšichkich złošćow, wšichkich njekřmanstwow. Njeje drje žadyn njesutk, kotryž njebychu hižo ludžo w pianosći stłucili. Swědomjo je zalate, tołšty spław na nim leži, nicžo je wjac nejima. Tu njeje žana swěra ani napšcheczo Bohu, ani napšcheczo čłowjekam. Tu so z ničim njemóžesć na njoho spušćesć — wjele bóle móžesć wšcho wot njoho wocžakowac, jenó nicžo

dobrze nic. Dusza tajtoho cłowjeka je wohidnosć pšched Bohom. A śchto halle, hdyž dyrbi nahle, njenadżicy pšched Boha stupić, zamołwjenje dawacź? Rak czašto śtychisć, zo je toho abo tamoho nahła śmjercź pšchedhwata — w pjanosći. „D czeźci Boži lud!“

Śchto mam prajicź wo swoj bnyh žiwjenju tajtoho cłowjeka? Wścha horca lubosć, kotraž je mandżelskeju hromadu wjedła, je zabyta. Muż bywa tak tyran we domje. Żelizo mandżelska tajtoho cłowjeka njeje jandžel śčerpnosć, nastanu njeměr, wśchědna pšchedora, puki a trajaca hida. A śchto dżeczi? Tónle zaudať lubosć mandżelskeju a Bożeje doměrny pocżina bycź wostudła czeża a zadżewoť njeporadnoho žiwjenja. Czašto so dopjelna słowa naschoho Bbóžnika, ale w druhim hacź joho zmyślu: „Njepšchedzelowje cłowjeka budża joho domjacy.“ Přeć je wścha lubosć, podnurić do diabolstwo napoja. O fajke to zamołwjenje za bjezbóžnoho! „Żelizo pať śchto wo swojich a najbóle wo domjacych so nještara, je wěru zaprěť, a je hóršci dżyli njewěrny.“ (1. Tim 5, 8.)

Njepoměrny cłowjek je cyle njewužitny sobustaw cłowjeczcho towarstwa. Za niczo so wjac njezajima, khibo jeno za to, śchtož moħto joho njeuśchne żadoće Źpokojeć. A niczomu joho trjebacź njemóžesz.

A tajku śchłodu njepoměrnosć nacżini cnyh krajam a ludam! Żeno nětore liczbę ł dopokazej toho podawam. Róžde lěto w Němstej na 1600 cłowjekow pšchez alkohol do śmjercze dóńdu, sebi žiwjenje wozmu! Dale su wulicżili, zo jenoź pšchez njepoměrnosć, wopikstwo, w Němstej fózde lěto 44 000 cłowjekow tak wostudnje, zo dyrbi jich gmejny žiwicź. Rakta njeśmerna śchłoda to za narodne hojpodatstwo! Wo hamśkich rozprawach je w Żjednocenyh Statach Ameriki za 10 lět 300 000 cłowjekow na khorosć wopikcow wumrěło, a czi million syrotow zawostajichu, 100 000 druhich dyrbiach do khorownjow pšchijecź. W lěće 1864 w Żendżelskej, tak statne statiski dopokazuja, 60 000 cłowjekow na ścżchwti wopiktwa zabiny. Ż dobryh prawom so palenc mjenuje najlěpschi hońtwjerśki pos śmjercze; palenc ludži z hromadami honi do ścżow śmjercze. — Keľto narodnoho zamożenia so lěto tak lěto pšchez łrť pšchelić, liczbę dopokazuja. Němśka, śchtož piczo nastupa, hiścze njeje najhóršci kraj; tola dość jo tež tudy ława. Tu so fózde lěto wupije: 700 millionow litrow palenca, 5500 millionow litrow piwa, 400 millionow litrow wina. To wścho fózde lěto 2500 millionow hriwnow wucżinja. To su tola straśchne liczbę! —

Njeje dha žana pomoc za tajkich njezbożownych? Wśchelake śrědki su wudawali a hiścze wudawaja za picżow, zo bychu wot swojeje bjezbóžneje khorosće wotthorjeli. Tola z najwjetśchoho dżěla su tajke śrědki jebanstwo. Drohe su te křepki a próśchi dość, njepomhaja pať niczo. Chemiske pšchepytowanjo z wjetścha dopokaza, zo so te śrědki ze wśchelaticz zelicżow a chemikalijow za nětore pjenjeźki změśhecź dadża; pšchedawaja pať so za hriwny. Tajke śrědki pomhaja, ale jeno móśchni fabrikantow. Wjac wuspěcha maja wustawy za picżow. Hdyž tajki njezbożowny khorý je nuzowany, mėsach doľho pod krutym dohladom, w krutym domjacyh porjedże žiwý bycź, pošl-njace šrowe jědže wużiwacź, cyle wśchoho alkohola so zdżerjecź, dha je pšchecy móžno, zo so zľoho nawucżenia wostaji, zo wotthorje — jeliżo ma trochu krutosć, zo potom, z wustawa puścżeny, tež so dale dżerzi.

Tola, tak wjele jich je, kotřiz móža tajku hojćenju pytacź? A hdyž so tajki zas do wśchědnego žiwjenja a starych pšchileżnosćow wróczi, njeje naj-

wjatschi strach, zo zas do stareje chorosce padnje? Tuž dyrbi so za drugej pomocu pytac. A ta je pola Boha. Schtóž swoje hubjenstwo spóznama w woprawdže pomhane měcz chce, tón móže so z doměru k Bohu wucžecac. Boža hnada je móčna, pomha tež tam, hdžež cžłowjecza móc zapraja. Tuž so wołaj z cyłej mocu swojeje duške k Bohu. Tež tu placzi, sčtož Swjaty Duch w knižy Múdrosce praji (8, 21): „Sdnyž spóznač, zo so hinač zdžeržecž njemóžu, šhiba zo Bóh da, ... džech te Rnjezej a proichacž joho a rěczach z chych swojich nutrinow.“

Boža hnada pač njecha a njemóže nuczić, wona je pomóc, nic namóc. A nej dyrbi pschistupicž kruta cžłowjecza wola, sobuskutkowanjo. A zo by swoju wolu prawje wobkručžil, dyrbišch pschi nutrneje modlitwy tute naturške frědk nałożowacž: kóždeje pschiležnoje, wopyta městnow, hdžež sy dotal padač, so cyle zdalowacž, w domolenych wěcach so pilnje zaprěwacž, pilnje džělacž a porjadnje jěscž, dale šhubofo wopominacž, tak je našch Zbóžnik ze žołčom a kisačom napojeny byl, sebi derje wobhladač, tak so druhi cžłowjek w pjanošči zadžerži, sčto cžini, haj samo njerozomny škót móže tebi z wucžbu bycž — wón wě, hdy ma došč! ...

Sčoncžnje štyšch stawiznu a póznač, sčto cžłowjek móže, hdyž chce.

W lěče 1795 dyrbišche so młody wojač w garnisonje Nancy zatsčělicž. W pjanošči bě swojoho pschědstajenoho, kž bě joho napominač, dyrč. Snydom běchu joho zajeli a do jastwa sabžili, wójnsti šub bě joho k smjercži wotšubžil.

Młody wojač rěšasche Rambroune. Krótki čas hake běšche pola wojatom, a tola bě ze swojej wustojnošču hižo so na podwyščka dobyč, šlawny puč k postupowanju po wojeńskich dostojnistwach běšche jomu wotewrjeny — a nětko bě za wschě časy nimo — joho pieča dla. Tola komandowacy polkownik (Oberst) njechašche tomu pschihladowacž. Běšche jomu žel, hewak tak dobroho wojaka zhubicž, a wobzamkný, zo chce wscho špytacž, zo by wobhnadženy byl. Boda so te kejžorej, šhwalešche wustojnošč a hižo wupruhowanu zmužitocž młodocho korporala a rěczesche tež wo nadžijach, kotrež joho krajne dary lubja. — Sčoncžnje kejžor joho proštwu dopjelni z wuměnjenjow, zo Rambroune so ženje wjac njemě wopicž.

Cyle wjesolý nadobny polkownik do jastwa běžesche a tam dołho a krucze z Rambrounom rěczesche. Tón pač swjatocžnje z pschijahu slubi, zo so nic jeno ženje wjac njewopije, ale zo so za wschě časy wina cyle wotrjefnje.

Lěta běchu so minyše. Młody wojač we wójstu špěšnje pokrěcžowasche wschě a wschě. W bitwy pola Waterloo běšche komandant francóžskej gardy. Jomu so znate šlowo pschipisuje: „Garde mouro, ale so njepoda.“

Po Napoleonowym padže so do Francóžskej wróczi a w Parizu bydlesche.

Tam běšche na wotpoczinku hišchěže žiwý joho přjedawšchi stary polkownik. Tón jónu Rambrouna z někotrymi šlawnymi wyschkami k sebi k wobjedbu pscheprošy a da jomu na přěnim, čěstnym městnje sedžecž. Sdnyž pač chychsche za wobjedom Rambrounowu schleńčku z drohotnym winom nalecž, joho tón za ruku pschimny prajo:

„Dopomńče so na Nancy: Wot toho dnja njeje krjepka wina wjac mojej hubje wmacžala. Za sym to pschisahacž a sym to tež džeržacž.“

Polkownik joho dale njenužowasche, ale radowasche so, zo je tehdom wótčžnje tajkoho muža zdžeržacž.

Bóžny tón, kiž ma telko energije abo krutośće, zo so chle a na wšchě cžasy wotriejtnje. Wón so sam wustwobodži ze žadławoho wotrocžstwa.

Dži, a cžin tež ta!

„Mjeleč a woněm . . .“

Gdyž cžlowjeſt druhdy w njeſpěcěžeſkich nowinach cžita, by myſlił, zo budža kaſholſkeje cyrkwi bórzy ł rowu zwonicež. Mjeđžiwaſe! Wſchirunaſe liežby! Zendžeſka mjeſeſe w započatku poſlednjoho lěſtotka 120 000 kaſholikow, nětko 10½ milliona, Pruska 6 millionow, nětko 13 mill., Schweicarſka 542 000 kaſholikow, nětko 1 170 000 — a hladamy-li z Europy dale: Afrika 17 000, nětko 2 627 000, Aſija 1 400 000, nětko 6 685 000, Auſtralija 2 000, nětko 868 000, Amerika 36 000 kaſholikow, a nětko? Woſebje w Americy wocžakuje kaſholſku cyrkež kraſny a ſlawny pſchichod. Zež w Ruſkej, kaž nětkle wiđzimy, ſtej jej pſchež carſki wufaž rucy zwotwja-zanej, a budže ſo mócnije rozwiječ. Z krótka, w poſlednim lěſtotku je kaſholſkeje cyrkwi pſchibhło 45 millionow. Mjeſpěcěžeſko cyrkwie wſchał w žakoſtnej zaſlepjenoſczi hłupoſč woraju za hłupoſču. W bładnej njem-droſczi zapominaja, zo njewiđžomna móć nad woſudami cyrkwie ſtražowacž dyrbi, hewał by cyrkež, telko króč a tał ſurowje pſheſcěžhana, dawno zahinječ, rozpadnueč dyrbjaſa.

Wězo naſhila ſo cyrkež, podobna łódži na žołmojtnym morju ſem a tam, ale wona ſo, njech ſo žołmy wyſche twarja a džiwiſcho jeſečža, nihdy nje-podnuri; pſchetož tuta njewiđžomna móć cyrkež pſchecy zaſy w runej wazy dđerži, njech pſchińdu bładny, kotrež ſo do łódže točža, wone ju nje-pſchetocža, njech zahowrja wiđhoru pſheſcěžhana, wone ju njepomala, njech ſo jej na zwiětč wuſidnu žołmy hidy, wone jenož tón zwiětčny proch a woplufł wotpluſkaja (kaž lěta 1870), njech tu a druhdže něſchto ſo wotlemi w podobje ſchpatnych mjeſchnikow: hłowna wěć, ſčezor, bamžow-ſtmo, wot Syna Božoho poſtajene, njepowalnje ſtoji, pſchetož wony bōžſki „cžěſliſti“ Nazareſki je jón cžěſlił. A runje tohodla je nam podawizna wo wiđhoru na morju tał pomucžaca a poſojaca; pſchetož je to wobraz, podobniſtmo cyrkwie.

Wuſe wiđhor a ruſe jězor z hłubinow a rozežerečene zmoſi bija wo brjohi. Saſo rozdrěne a roztorhane płachty po cžmowym njebju kaž cžorna nóc — lečža mrócžniſečža, podobne hobrſkim ſurowſkim ptaſam cžěrja ſo nje-kraſnje ſpěſchnje nad ſamotnym cžołmikom. A tutón zatocžuje, zamjertuje ſo nad rozdajenym wariacym bježednom, wiđhor z móćnej pjaſču je hłubinu wurył; potom zaſy cžołmiſ wiſa na žołmitej móřiſkej horje, a jeje zwiětč ſo ludžeri a kruži kaž na cžole rozniemdromu worjowej pjerja; a za khwilu zaſy lečži łódž kaž ſchip, kaž wuſſeleny kłot ſriedž wódreju murjow po njewěſtej móřiſkej dróžy, kotruž je wiđhor w džiwjej jězbe wujěchał, a we łódžiczy žakoſczi 12 mužow: „Anježe, pomhaj nam, hinjemy“; wſchał knjež, kotrohož budža, z mērom ſpi, kaž je mērný a ſtrowný a hłuboki ſpar ſprócnoho muža. Zawěrnó: takle ſpacž, a mjež tym njebjesa a zemja ſo za-ſchajuja w zaſkadach, a mjež tym maja rozputane žiwjoſty, elementy wſchě ſwoju reju w reволuciji, a ł tomu hrimot bije, a ſekluja ſo blyſki a do toho džiwadła hróžby ſo zaſchtapuja; to, tał ſpacž a w mērie byčž mōže jenicžka wſchohomócnoſcž. Tu wotucža knjež, tał wucžownicy wo pomoc

wołachu, a wudżiwany hlada jim do wobliczow, zbróždzenych ze smjertnymi strachami. A pozběhuje ruku, kručze a raznje hladatej joho woczi a kručze a raznje zarěči joho rót: „Wjelcz a woném!“ Tu hlej: Žało wot kludźerja žłoho rubany law zaru hrimot hysceže jónu najhróžbnjšcho, a potom spłóšiwje a bluch dobórcuju cofajo czechnje do hór, a joho ruczo zhubja so w prózd-
njenach a dolinach Libanonskich, a jako wupłóšeny tiger wichor cžeka pschez morjo překi won do puščiny, a mróčzele procha furja so dale a dale w njem-
drym spěchu; a žołmow horstka so lemi a tšchepotajcy so žołma po žołmie pschibližuje, zo by poskušnje wotóschika boč cžołma, w kotrymž je so stupika wschohomóčna noha.

Tónle je wobraz cyrkwe za wěcžne cžasy. Njecz ruja a wuja wichory pschescžehanjow, njecz so pala a šapaja bñški hidy z wocžow nje-
pscheczelow, njecz howri hrimot njemdroscze a žłóscze, my tšchicizny w tñwili najhórnjeje bėdy: „Nnježe, pomhaj nam, hinjemy!“ A wschohomóc, kotraž spi w tabernakulu, wichorej a njewjedru, kotrež tež w naschich dnjach howri na łóžicžu Pětrowu, rjewnje kručze a raznje swoje „Wjelcz a woném!“
A budže wulka cžijčina, ani nam nihdy zahinyč njeda. V. A.

B Łužicy a Sakskeje.

3 Budyšcina. Towarštwó Pomocy za studowacych Serbow hižo 25 lět wobstoi a je dotal ze wsčěm žohnowanjom za našy narod šturowało. Psched něšto njeđzelemi štaj joho pschedydstwo a wubjerť w zhromadnym posjedzenju lětuschu pomoc za studowacych rozđželaťoj. Wo pomoc je so zamolwiko hromadže 9 studowacych, a to 4 studenci na universitach a 5 wučeršcy seminarisczi. Šim so hromadže 600 hrimow zwoli. — Wozjewicž hysceže dyrbym, zo je dotalny poškadniť knjez wučerš Pjecz na židowje tšhorowatoscže dla zasťojnstwo žłóžicž dyrbjať. Na joho měšino je so knjez wučerš Ernst Polan w Budyščinje za towarštwowoho poškadniťa wu-
zwoliť. Tutomu maja so wot nětka pjenježy (pschinoschki, dań a t. d.) šlacž. Joho adressa je: **Herrn Ernst Pohlen, Lehrer in Bantzen, Schulstraße 3.**

W Bóšchicach je wutoru w nočy džěfacžer a wumjenťať Pěť Hajna w swojim wobhyđenju tať nježbožownje ze tšhoda padnyť, zo je so zaražyť.

Stručke nježbožo je so w Krocje pola Minakała štało. W nočy wot wutory t šřjedže 9. augusta so w šhamottowej fabrichy Adolfschütte tam pěčne twarjenje palicž počza. Woheń bě sam nastať. Nad pjecu, w kotrejš so sudobja pala, je hysceže wjac-šchosne twarjenje natwarjene. Dřewjane hřjady chle wususchene su so wokolo 10 hodž. počzale palicž. Woheń jara šřěšnje cyłe twarjenje zapopadny. Bohužel su pschi nježbožu tšjo džěla-
cžerjo wo žiwjenje pschisšli, mjenujcy Žurij Šchołta z Dobroschic a Friedrich Rychtar z 19lětnym synom Ernstom z Žitřka. Čži bėchu hysceže do tšěže, kotraž so chła palesche, zaběželi, zo bychu swoje wěcy přomje-
njam wutorhnyli. Poslednišchey dwaj štaj so zadusyťoj a spalitaj, Šchołta pať, tež hižo cžěžy wopaleny, z wotnom dele padny a so tať wobšchodži, zo je wumřěť. Šchołta, 44 lět štary, zawostaji mandželsku a 10 małe džěczi.

Na železnich šřjedž Hróđla a Šlepocho je so pónđželu popođbnju žakostne nježbožo štało. Psched krótkim bėšche šřěšny cžah ze Žhorjelca do Barlina pschez Hróđl pschějěť. Dokelž z cžahom z Žiršchberga w tšchle cžasach pschec jara wjele ludži z Arkonoschow abo Šobřislich horow do Barlina

jězdži, spěšchnik často dwoji jězdži. Tak bě tež póněželu 7. augusta. Za spěšchnikom do Barlina so ze Bhorjelca hišćeže drugi čah po 3 hodžinach popoždnu wotpušćaji. Mjez tym bě z Barlina spěšchnik do Gródkta pšhijet a dyrbejsche po prawom tam na dwórnišćezu čačac, doniž Bhorjelski čah, kiž bě wozjewjeny, njepšhijědže. Tam ma mjenujcy železnica jeno jene kolije. Kak pak je so to stacž mohło, njemóže so wopšchimnucž. Assistent w Gródku Barlinskemu čahaj wotječž da. Tak tón jědžesche runje napšhečžo Bhorjelskomu čahaj. Z hrózbnej mocu wobaj čahaj krótko pšhed Slepjanskim zastanišćezom do so prasnyschtaj. Tam so železnica we wulkim lěsu w dothim wobkutu wije, tak zo wjednitaj wobeju čahow strach njepytyschtaj, hač hdyž běshtaj hišćeže pođdra sta metrow rózno. Šhto pomhasche, zo hnydom napšhečžnu paru pušćějischtaj a spinaschtaj? Z njesměrnym motmachom lokomotive do so prasnyschtej a so jena do drugeje zaryshtej. Přenje wozy, wosebie Barlinskoho čaha, so cyle rozrappchu a jedyn do druhoho zesuwachu. A tele wozy běchu pokne ludži! Njehodži so wopisacž, tak hrózbne njezbožo bě. Za mačo wofomifow běsche tam stračyna topica rozichčěpsjenych wozowych hrjadow a ščěnow, rozlamanych a zezhibowanych móžtow, tołow a železných žerđi. A spody a srjedž rozpadankow mortwi abo čezžo ranjeni! Hač botal je znate, zo je 14 wosobow mortwych a 4 čezčy ranjenych. Wulka mnohošć pasażitow mjejsche rany dósta. Znjezboženym hnydom z Šhoczebuz a Gródkta na pomoc pšhijědžechu. Stacionistomu assistentej Stullfušej, kiž je njezbožo zawinyt, su hnydom škušbu zafazali.

We Žilipsdorffe budža egercicije za žónste I. wot 21. augusta wječor 6 hodžin hač do 25. augusta rano 7 hodžin. II. wot 2. oktobra wječor 6 hodžin hač do 6. oktobra rano 7 hodžin.

B cyłoho swěta.

Salska. Soho Majestosč kral Friedrich August je so ze swojimi džěčimi ze Salegga w Tyrolskej zas domoj wrócžit. Pšhebywanjo w krasnych a stromych horojtych krajinach je kralej a kralowskim džěčom jara hojiko. Hdyž wšchity zas Seis wopušćěmšči z woczinjnymi wozami do Waidbrucka na dwórnišćezu jědžechu, móžachu ludžo widžecž, tak su kral a džěči w rjaných slóncžnych dnjach cyle wusmahnyli. We Waidbrucku so spěšchnomu čahaj, kiž z Stalskeje do Mnichowa jědžesche, salonowy wóz za kralowsku swójbu pšhipowisny, a potom kral z džěčimi a pšchewodnistwom zas hospodliwu Tyrolsku wopušćěži. Jědžesche pšhez Brenner, Innsbruck, Rosenheim do kupjelow Reichenhall, hdžež Seje Majestosč kralowa wudowa Karola pšhebywa. Tam kral a džěči t jeje 72. narodnomu dnjej 5. augusta pšhijědžechu abožo pšhecž.

Nětko je so kral zas do wótenoho kraja wrócžit a pšhebywa z džěčimi w Morizburgu.

— Soho kralowška Wysofosč prync Max je 8. augusta do Drježdžan pšhijet a bydli w kralowskej villi w Šosternicach pola swojeje šotry pryncesny Mathildy.

Němska. Kejžor Wilhelm je pšchi Póznańskich manöbrach město Šněžno (Šnefen) wopytał. Na powitanjo měšćanosty kejžor mjez druhim wotmołwi, zo so wjelili, zo němšta kultura tam zmužicže, hač runjež čezčy,

postupuje. „Někotři pólscy poddani pať po zbaczu hřichče dwělujaj, hačť pod
korňowju Hohenzollernstich zakit a prawo namaťajaj . . . Někdy katholicři
Polak dyrbi wědžecz, zo wufonjejo swoju wěru na žane waschňjo molentj nje-
budže, zo pať dyrbi čzejčownosč pšched druhimi wuznačžemi wobthowacz.
Němcj w kulturnym štuťowanju wustacz njeimědža, a šchtōž jato Němc bjez
přichiciny swoje mōbsjedžestwo w narańškej Němskej pšcheda, rani swoju wino-
watosč napřheczo wōtčžinje.“ Dale špominasche fejžor na bamža Leona XIII.,
křž je joho pšchi joho posłednim wopřče za wobě rucj pšchimnyť a joho,
hačžrunje je protestant, požohnowat, jomu tež w mjenje němřich katholicow
šlubit, zo budža fejžorej šwěrnj poddani. To dyrbi jo tež džeržecz. —
Ž fejžorowych škowow je nimale špōznacz, zo nětčžichu pruska politika pšche-
čžimo Polakam joho zmyšlenju napřhecžna njeje, byrnje jo hewat přbcowat,
napřheczo wičhēm poddanam šprawny byčž.

— Wójna pscheczíwo domorodnym wobydlerjam nĕmskich kolonijow w južnej Africy žalostne wopory žada a pschec hšchĕže žadyn kónc wídzĕč njeje. Psched krótkim je z Wórmannowym parnikom zas 800 wojakow so do Afriki podalo. Na to su so wšchelake nowiny kručĕje wobĕžežowale, dofelž so rajchstag njeje powolał, zo by k tomu domolnosĕž bał. Z cyla tamne kolonije w Africy Nĕmskej mało wjesela činja. Njĕsmĕrnje wjele pjenĕž žadaja — a njepřichinjaju štoro ničjo. Žabyn dŕŕiw, zo wšchelach praja: „Šchto nam tajke kolonije pomhaja? Přecž z nimi.“

Francúzsko. Wtoru je biskop w Nire wumrěł. Z tym je nětko 15 biskopskich sydłow we Francúzskej wuprózdniennych. Kaž mjenja, njebudźa nowi biskopja pomjenowani, doniž so zakon wo dźělenju cyrkwej wot stata njewozjewi. Potom swjaty stoł jam biskopske sydła wobładźi. Pod konfordatom, kaž hač dotal, je tež francúzské knježestwo do wobładźenja jobu nuta rěčecy měło.

Wschelcżizny.

* **Što džiwe zvěřjata płacja.** Francóžskomu dženífej „Gaulois“ pířaju: Dvojica ľawow płacjı 12000 frankow (frank = 80 pjeněžkow), wězo čim rjeńše je zvěřjo, šo tež płacjıžna měňja; bengalskı tıgr ma hódnotu 5000 hač 7000 frankow; jaguar 1200 hač 2500 frankow; leopard z Savy 1000 frankow; wjelblud (kamel) 800 frankow; cebra 3000 frankow; antilopa do 6000 frankow. Najwjetše pjeněžu płacja šo za trofodile, nořorohacę a žirafu. Žirafa ma płacjıžnu do 9000 frankow, ze žirafu 16000 frankow. Indiskı nořorohacę přichadawa šo za 15000 hač do 20000 frankow. Teľeřkocęata kójicę je mjenujch jara čęžko; je ľ tomu tręba, wulke pučęowanja wožicę, a jara droho tež je, tule řtwórbu žıwicę. Dajıch wodę ľ tomu řadla kózow řobu, dokelę nořorohacę na řchıřkad na řuchım kraju wřhędnę pıje řta ľırow mľoka.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11 656 hr. 35 pj. Dale woprowachu: S. z Baćonja 3 hr.,
H. B. z Ralbie 2 hr. 50 pj.

Zaplať Bóh všěm dobroćerjam!

 Pschichodnu pónbželu pónbže **proceſion** z Khróſćic do W ű l m s =
dorfa, kaſ hewaf. [133]

Delnjoschleska rjemjesłowa a pšchemnšłowa wustajeńca w Zhorjelscu 1905.

Jutře njedźelu 13. augusta popołdnu w 4 hodžinach:

Wulki hornjoluziški draštny šwjedžen (500 sobustatowach).

Šwjedženiski čas: Wobrazh z ludowoho žiwjenja. — Koncert špěwařstoho towařstwa ze Slepoho. — 20 stare kwasne reje w narodnej drašće z narodnej hudźbu.

Wyšće toho popołdnu w 4 hodžinach a wječor we 8 hodžinach:

Dwa wulke koncerty

wuwjedženej wot měščanškeje kapale, nawjedowaneje wot koncertscho mištra knjeza Roberta Reika. Šdny budže so čimic: Šwjedženiske wobšwětljenje cyłoho wustajeńiškeho a wodowe hry. [134]

Zastupny pienjz za dorosčenych a wošobu 50 pj., džěči 30 pj.

Jednota,

[135]

towařstwo katholicich Serbow w Budyšinje, změje jutře njedźelu, 13. augusta, wječor we 8 hodž. swoju mēsačnu zhromadźiznu w tudomnej towařšni.

Předsydstwo.

Ralbičanska katholicka Bjesada

[136]

změje jutře njedźelu, 13. augusta, swoju mēsačnu zhromadźiznu.

Wo bohaty wopyt prosy

Předsydstwo.

Ralbičanska nalutowańnja.

[137]

Wutoru 15. augusta popołdnu $\frac{1}{2}$ hodžin dóstanje jedyn sobustaw našeho towařstwa wot wotřesneho rataršeho towařstwa (landw. Kreisverein) šlěbornu medaliju za šwěr w džěle. A tutomu wurjadnomu podawkej přehprošnym wšichkich našchich sobustawow do Sernjanskeho hošćenca.

Předsydstwo.

Swob. zjednoćenstwo katholicich wučerjow serbsk. Łužicy

změje swoju štwórtu lětušu zhromadźiznu srjedu 16. augusta t. l. popołdnu w 3 hodžinach w Baćonju.

Přednošk: „Něšto wo narańšej cyrkwi.“

Zdželenja. Rozprawy atd.

[138]

Wo bohaty wopyt prosy

předsydstwo.

W o z j e w j e n j o .

[139]

Wutoru 5. septembra rano procesion z kšychtra Marijneje Šwědzy do Krupki pónđe. Rano w 5 hodžinach Boža mša.

Pšchisponnjenje: Sym hromadźace listno wot tam dóstał za porjedženjo fšchizowoho puča a dr. Nadžijam so, zo mje ničto njemotpołaza, hdyž po mały dar (trasch 10 pj.) do domu pšchindu; šchtóž wjacj da, je mi lubšo.

Zakub Ščerc.

Přóštwu. Kubiško (čorne), kotrež je so w kšychtrje na wotpuštu z wotatka šwj. Antonia přecz wzało, njedž so pał pola Zarjentec w Khróšćicach, pał pola pjekarja Zelnaťa w Kufowje woteda. [140]

 Džensa je tež Serbski Hospodař 8. čisło 1905.

Čiškč Šmolerjec knižicšchcjetnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katolski Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Płaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Płaći na pósće
a w knižarni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěštki płaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Indomyczasopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikołaj Żur, farań w Budyšinje.

Cisło 33.

19. augusta 1905.

Lětnik 43.

Duch do Łatrow.

Zašy sedžu we swojej stwicy za pišnym blidom. Džěło točži so po starych kólijach. Z Budyšina nathadža dopisnica, prosta dopisnica bjez wobrazu ale z pišmom mi derje znatym. Njejsu mjelčace wěcki, štož tu stoji. Mjelčace wěcy dopisnicam njedowěrjamy. „Napíš mi něšto do Bosola. Sym na chwilkny redaktor. Mam smjercy nužne.“ Tuž, što sebi chcu. Zatu chcu a Jurij dyrbi. To je disciplina kaž pola wojakow. Derje znajmjeńša, zo mam ruku swobodnu, zo njetrěbam runje stawiznu pjec a žentwu zwjesć. Polecžu radši w duchu wróćo do Łatrow, z kotrychž so njedawno wróćich. Łatry su horišćizna, položeny na pomjezjach Wuhersteje a dawneje Pólskeje. Kaž hobersta murja, natwarjena ze škalow, stoja na hranicy, sahajcy z wještami do mróćelow njebia.

Do tychle hór lěta we wulkich prózdnicach wulećach. Bucz mjedžejske mje na Brahu. Po staroznatej čěskej sewjerneje železnicy wjezech so ze špěšnikom do słowjansteje Brahi. Dwaceći lět je tomu, zo po njej přeni kóć jědžech. Tehdom stojach pschi wotnje a hladach na te krasne krajiny, na te schmrěčiny a horišćizna, na te slěborne rěčki a zelene łuki, na te stadla pašneho so skotu. Wšcho bě mi tehdy nowe, njewidžane.

Dženja hladam na tón samšny kraj — ale hižo z druhim wóćtkom. Mjez tehdom a nětč je spory čas — dwaceći lět. Bytam starych znatych — stare dopomnjeńki. Słyšchu „Bafow“ wołac. Zowle namaj z lubym Mikołajšom psched lětami cžah psched nosom wujědže, hdyž běchmoj sebi na schlencu piwa došłoj. Hščeje wjacj hač jenu dyrbjachmoj wupicj, přjedny hač so druhj cžah pichiwlecje a naju sobu wza do Brahi. Dženja hižo z woza njepolězu. Cžah křwata — je špěšnik. Ludži pichibywa z kóždej staciju. Wozow je mało a ludu wjele a k tomu hščeje wacžotow topica. Tuž je wšcho wutřane

hač do poslednjoho tucžifa, zo so njemóžesč rypnycz. Wonka je so do desčezja dało. Do wołnow pleščoce a my so nutška dušymy. Mi napscheczjo sedži Němc.

Njewěm, z wołfel joho bracz, z Wina abo ze Schtyrsta. Wjele řeči — wšchudže je pobyl — wšcho znaje. Do Prahi hiščezje nobi stajil njeje. Džěči stara so derje wukubłowacz, wuczi je francóžski a jendželski, na wucžby wěry pak mjenje džiwa. Dolho je pjeczja byl w Americh — potom so do Rafustaje scžahnul. Ale wótcžinc njeje, njelubuje Rafustu a swoje džěči pšćezele zasj do Ameriki. Muž to, kiž je mot tšlěba samoho žiwj, prošty wšchoho ideała. Njeje mi sympathiski. Pytam druge towarštwu.

Hžo běh zaslyšchal zwuk čžěstoho słowa a čakam jenož na wołomik, zo byh tež swoju šcherpatku do rozmołwy dodał. Wbogi Němc, mój susob, hdyž so nadobo z Čzechami pscheczelič. Slowjan so t Slowjanej znaje a Čžesča, kotrychž tu nadeńdžech, znajachu tež našch serbski lud a kraj, spominachu z lubosčju na njeboh Šćornika, na krasny Budyščin, na čžichi Mitkawsch a na tak drohi nam row wošrjedž rozpadanow. Njany pomnik tam stoji — ale rjenšchi by hiščezje byl, hdy by wšchón serbski narod jón byl postajil! Njech jomu serbski narod staji z najmjensčja pomnik modlitwow. Njech žadny Serb Mitkawsch njeminje njepomodlowschi so za joho tšudu dušchu. Za narod je džělal, njech narod za njoho spěwa.

Dojědžemy do Prahi. „Práha“ — „Práha“ njesešče so mot woza t wozej. Lud so wuwali z wozow a pytasche sebi wupucz do města. Pšched dwórniščezjom stoji rjada droščkow a fiaktrow. Šolt a wrjesfot. Wudobnyšchi so z nawala měru so na Wjacławske naměsto. Pytam šwój hoščenc. Ale njeznaju so tu wjacy. Tam, hdyž něhdy pokorny hoščenc stoješče, spina so nět wuklotny pschynj dom t njeby. Njeje hiščezje dotwarjeny. Šdžěškuli wóčžo hlada, wšchudže widžijš, tak so Praha modernisuje, so na šwětowe město twori. Pšchenocowach na hrjebjach „U Černého koně“.

Nazajtra tšwatač, zo byh sebi Prahu wobhladał. Že so za te dwacežji lět cyle pschetworila. Židowšte město so pominje, město železnoho mosta wupina so drugi krasny kamjentny pschěz Woltawu. Po brjozy Woltawy mot čžěstoho džiwadła t Wšchěhradej krasna dróha nastawa. Pšched samym Wšchěhradom nowy wulki móšt twarja. Wšchudže postup, wšchudže pilne džělo energiskoho čžěstoho naroda. Čžech mě, ščto chce a wuwjědže, ščtož zapocznje. Doběžu horje na „Vyšehrad“. Něhdy běh tóžde lěto na wšče tšude dušče sem horje stupal. Wopytowach z towaršchemi rowy sławnych Čžechow, zaswěčžachmy šwěčži, kładžemy wěny. Ach w tyčle rowach bě telko lubosče tež za našch mały serbski lud poškowane. Pščenđžech po tym polu morthow, strowjach starych znatych z Pražskich lět tam pod tej šwjatej zemju. Šlej, pschecy jich tam pschibywa. Runje puschčžachu zasj nowy kšchcz do noweje jamy; — čžopke čžerstwe šlyžy kapachu za kšchczom do rowa. Čuze bě to čžělo, čuza bolosč — a tola tež mje zaja — dokelž, ščtož tu widžach, je naš wšchitkich dónt. —

Wopytawšchi krasnu Wšchěhradsku cyrkej a pomodlowschi so za drohich nam zemřetich tšwatač, zo byh hiščezje wobhladał „Hradčany“, pražski hrób a šwjatnicu šwj. Wita. Telko lět hžo ju dotwarjeja — ale wjacy lět změja hiščezje twaricz na tšmle wuklotnym domje Božim.

Wróčžiwšchi so na stare město, wopytach šwěrnoho pšcheczela Serbow, dr. Scheinera. Njebě doma. Ščóncžnje wjaznych „U Primasu“. Dobry to pscheczěl ze studentskich lět. Rak husto šmy so tam štrjadžu z wrotami nutš

junyli. A hdyž běchmy raz z wrotami nutš, běchmy wěšći w tnyh piwownych pinacach pod zemju a nad zemju rozloženyh kaž bludžišće. Hizo njeboh senior R. bě za studentške lěta sem khodžil, a mnozy po nim! Do jich stopow stupacj, mějachmy za swój čestny nadawf. Džensa zasty wubjernje mi šlodžesche. Bosylnich so do šteje wole z čěštim pivom, z čěškej jědžu — pšchetož po-
połdnju wotjědžech do Wina. Ty pať, luby Bóšle, wostań w Brazh a roz-
hladuj so trochu wosrjědž šlowjanskoho zbratšjenoho ludu. Šnadž so raz wróću
a zebjeru čje sobu dale do swěta. Božemje.*

* Pšchisłpom. R. Bóšla: Haj, rad šču so rozhladować po złotej Brazh. Njezapomni
pať na minje, ale z Wina so wróćiwšiji wzmi mje sobu do Łatrow mjez lubny, čěžech
domaphytanų lud pólski.

Narodny swjedžen Handrija Zejlerja.

Podawa Rachlowe.

Loni 1. februara bě tomu 100 lět, zo so přeni serbski basnik, wóte našoho basnistwa, naš Handrij Zejler w Šłonej Boršci narodži. Cyły čas swojoho žiwjenja skutkowaše k zbožu a spomoženju serbskoho ludu — najdlěje jako farať we Łazu. Runjež ma najwjetše zaslužby wo serbski narod, so joho wopomnječo loni njeje tak česćilo, kaž je sebi wón to zaslužil. Duž wuhotowa lětsa serbska studowaca młodžina k joho wopomnječu njedželu 30. julija we Łazu rjany swjedžen.

Njebjesa běchu drje pokhmurjene, šěre, z mróčelemi přikryte; dys a dys pušći mróčel mokre pruhi na zemju. A tola zeńdžechu so k swjatočnosći při rowje wulke syły ludu — Serbja, wosebje Łazowscy, wšak na swojoho pěsnjerja njejsu zabyli.

Swjatočnosć započea so wokoło $\frac{1}{2}$ 6 hodžin. Khrósćićanska »Jednota«, kotraž so dalokich pućow do Łaza njebě bojała, zanjese krasnu hymnu, po znatym hłosu »Rjana Łužica«. Šłowa, kotrež je knjez wyšši sem. wučer Fiedler basnil, njech tudy sčěhuja:

Šlawny pěsnjerjo!
Tebje Serbowstwo
Za wšo džěło wótčinske
Hišće w rowje žohnuje,
Nad nim džakne sylzy roni.

Proch je zachodny,
Skutk Twój njesmjerny:
Serbski narod žaruj
Tebi, zbóžny Zejlerjo,
Do wutrobow pomnik twari.

Časo přichodny,
Nam cheył zakčěć ty! —
Ow, zo bychy z twojoho
Klina wušli mužojo,
Hódni wěčnoh' wopomnika!

Potom wosadny farať, knjez Krygať, šłowa wopomnjeća a počesćo-
wánja porěča. Pokaza wosebje na to, zo je Handrij Zejler na wšě
40 lět Łazowskich Serbow jako dušipastyř wodžil — zo je za jich
čelne a duchowne zbožo swoje mocy woprowať wusywawši šłowo
Bože. Dale tež spomni, zo je Zejler šlawny serbski wótčinc a přeni
serbski basnik.

Po hnujacej řeči položil kněz student Bryl krásný věnc na row, kotříž věnowaše: »Našomu wótcej serbskeje poesije, Handrijeje Zejlerjeje, w mjenje serbskoho ludu serb. stud. młodžina«. — Row bě z cyla krásnje z pletwami a kwětkami wupyšeny — tež z wěncomaj joho džowki Lenki a wasadneje Budařki. Ze spěwom »Čeś Božu hory powědaju« skónči »Jednota« swjatočnosť při rowje.

Hłowny džěl swjedenja wotmě so w Šoľćic sali, kotraž bě wulkotnje ze serbskimi barbami wupyšena. »Jednota« zaspěwa »Postrow na Łužicu«, po čimž student Bryl přitomnych wutrobnje witaše. Mějachmy džě daloki wopyt: Džowka našoho Zejlerja, knjeni Weberowa z džowku Adelu, bě daloki puć ze Strassburga sem přijěla. — A witachmy tež starych knježich, kotříž ze Zejlerjom wobkhaždowachu: kk. Fiedlerja, Šoľtu-Lipjanskoho, Horlicu a druhich. — Nětk wunjese so slawa kejšorej, pruskomu kralej, a spěwaše so pruska hymna »Slawa budź, kralo, Ći«, kotruž je nam kněz adm. Mikł. Andricki lubje přeložil. Władžan Kral deklamowaše město prologa »Wěru do Serbowstwa«, na čož student Bryl woslawi w swjedžeńskej řeči našoho Zejlerja. A po cyłej sali rozlehny so mócná slawa k joho počesćowanju.

Nětko scěhowaše mnohosć rjanych a rjeńšich spěwow — wšitke basnjene wot Handrija Zejlerja a składowane wot Kocora.

Mjez khorami běchu sola zaplećene — tak wustupi kněz wučer Lipič a wustojnje zaspěwa »Što radosć rjeńšu dawa«; a knježna Hanka Šoľćic z Radworja krásnje přednjese »Pod bělej brězyčku«. K přidawkej spěwaše hišće z kněžom kantorom Hilu něžny duet »Hdy bych ja byla rōzička«.

Hicka-Radwořski je po Serbach znaty jako dobry komik — zo swoju wěc dokonja, tež tu pokaza w swojim žortnym wustupje »Mój dešćnik«. — Z krásnje Kocoroweje składbje »Žně« slyšachmy jako kónc přenjoho džěla štyri rjane čisla.

W přestawcy mjez přenim a druhim džělom přečita student Bryl swjedžeńske telegramy a dopisy, a to wot basnikoweje džowki, knjenje Kirchschlageroweje z Lublanja, dale wot Zejlerjowoho wnuka, Hansa Webera z Münchhausena, wot našoho přećela Adolfa Černoho z Pizka, wot Mikł. Andrickoho a Nawki z Hajnic, wot Dra. Muki z Kissingen, wot Jakuba Čišinskoho z Wotrowa a skónčnje wot towarstwa »Sorabicum« w Lipsku.

Druhi džěl započa so z kwartetom »Džeń haša«, hdžež wosebje kněz student Lechner ze swojim krásnym tenorom so wuznamjeni. Docyła slyša jomu slawa a wutrobný džak — je džě tež spěwy na klavěrje wustojnje přewodžał. — Seminarist Jordan z Popoje zaspěwa nam solo »Kaž so města čerwjena«. — Parla cyłoho koncerta pak bě njedwělomnje kwintet »Lubka lilija«. Kněz kantor Hila tak ze zahorjenjom spěwaše a khor joho tak wustojnje přewodžeše, zo so spěw wulkotnje poradži a zo dyrbyeše so wospjetować. Tak prawje luboznje spěwaše kněz wučer Šoľta-Lipjanski »Z dychom swjatoch' Jana« — joho spěw je nam wot Łazowskeje skhadžowanki sem derje znaty; tež džensa dyrbyeše dwaj spěwaj přidać. Po rjanym dueće »Bože slónčko k domu džěše« a po žortnym khorje

»Hans nam'ka doľhu nič« sčěhowaše žortna deklamacija za tři wosoby »Motsowa a Herčina skórzba pola fararja«, štož we wosebitych kostumach wuwjedźechu knježna Šolćic a studentaj Cyž a Pól. Skónčnje zanjese »Jednota« hišće khor »Njeh bratřa, bližša hodžinka«. — A po tym mónje přez cyľu salu zašumi zhromadny spěw »Pod Łazom rjana wjeska je«. Knjez kantor Hila wupraji swoju radosć nad Łazowskim ludom, kotryž je tak z jasnym čołom, z blyšćatym so wóčkom tutu pěseň spěwał — a mjenowaše to přeni wuspěch swjedźenja. A hišće zašumi ze wšěch šijow naša narodna hymna »Hišće Serbstwo njezhubjene«.

Koncerta bě kónč, tola nic zabawy — doľho so hišće radowachmy w hromadže.

Zo je so swjedžen tak derje poradził, je wězo »Jednota« wuskutkowała, a jej budž na tutym městnje wutrobne »Zaplać Bóh« wuprajene, — wosebje pak jeje sławnomu dirigentej, knjezej kantorej Hili! —

Swjedžen je pokazal, zo serbski lud swojoho Handrija Zejlerja njeje zabył, ně, zo džaknu jomu khowa mysl. A njeh ju skhowa wěcnje! Njeh čita pilnje spisy swojoho basnika, wšak su tak tunjo dóstać pola Smolerja w Budyšinje, wšitke štyri zwjazki. — rjenje zwjazane — jenož za štyri hriwny. —

Serbja, tute spisy kupujće a čitajće; te dawajće tež wašim džěcom do rukow, zo duch Zejlerjowy by žiwy wostał mjez nami.

XXXI. hłowna škhadžowanka serbskeje studowaceje młodžiny w Banceicach 5., 6. a 7. awgusta 1905.

Zašy witasche burow won do pola žnjeńši čas a z tym běchu studowachy začahnyłe próždniny do kraja, dny wotpočinka po dnjach frutoho džěła. Serbskim studentam bě z tutymi próždninami zawitał čas, hdyž witaŕu sobu studowachy a lud na swoju škhadžowanku. A rad na tutón swjedžen přichadžuje młody a starý, wučeny a prosty. Tu hišće wěje čerstwy duch, fajtiž měł hušćišcho wožiwjeć w čichim a ach! tak „kódkim“ šparu so dusace wješt serbske. A tak smy, hdyž z džiwnych psychizimow bě nam lěta njemóžne w Njesmacibie, wuhotowali swój swjedžen w Banceicach, zo bychmy sem, hdyž někotryžkuli je bohužel z cuzym duchom zaslepjeny a swojomu samnomu džěšču njepopřicheje rěč, w kotrejž je sam najprěnišče a najkódkšče słowa wuprajał w njewinje jedžo na macěrnym klinje, donješt nowoho ducha a pokazali, zo naša droha serbska rěč je poľad, wot Boha nam daty, za kotryž změjemy tež něhdy zlicžbowanjó dawacž. A běda tomu, šćtž tutón poľad je lohtomyšlnje zhubił, haj wot so wješnył! Ale ně! Njeh bywa tež tajki zaslepjenc tu a tam, našy serbski lud je tola Bohu džat w forjenju a zónku hišće čerstwy a štowny.

Škhadžowanka wotměwa so na tšoch dnjach.

Sobotu, 5. awgusta, popołdny w 5 hodžinach wotmě so wubjert, na kotrymž so porjad njedźelneje škhadžowanki wuradži a postaji. Zwjeselace bě, zo bě so hižo na wubjert zešćła tak nahladna črjódka studowachy — běchmy tam na 30 — a zo móžachmy tam postrowić wjacorych čěščenyh knježich hojči.

Njedźelu, 6. augusta, bė nam krasny dżeń zeshadzał. Skónczko drje wob dżeń tak njesmudžesche kaž loni, ale tež runje deszcz nam njebiesa nje-
wěščachu, kaž to hewať lěta bywa. Tajki bė nam dżeń runje najbóle
witany. Tak tež ze wschěch kónczinow so hotowachu na sšadżowanu, a
z blizka a daloka chwatašche wschitko do Panceic. Zahe chychče tam kóždy
bycz, zo by namatať hiščeje městna.

Popołdnju w 4 hodžinach zapoczła so XXXI. hłowna sšadżowanka serb-
skeje studowaceje młodžiny ze spěwom: „Hiščeje Serbstwo“. Knjez mulus*
Cyž postrowi jako zastupjeť hłownoho staršohoho, knjeza cand. theol. Delenka,
zhromadženych studowacych a česčenyh hošči. Po pschecžitanju protokola
wczorawšohoho wubjerka wotměchmy wólby. Za hłownoho staršohoho pschichod-
noho lěta wuzwoli so stud. theol. Wyrzacž z Lipsčanskocho „Sorabicum“. Městno
prěnjohoho podstaršohoho pschewostaji so Delnjo-Zužičanam (t. Jordaney);
druhi podstaršchi bu mulus Cyž z Pražskeje Serbowki. Pschichodna hłowna
sšadżowanka budže t lětu w Njeswacžidle, zo by, sčtož je lěta zhrěšene,
t lětu so zapokuczilo. Potom so wobzamkny, Zelerje po 100 exemplarach
běžnje wjacaz dacz a dothody sšadżowančow do fonda hromadžicž.
kiž ma so w Kóžencžanskej nalutowaťni danič. Rozprawny towarštwow
pokazachu nam, zo našchi studencža na schulach haja pilnje a swěrnje
serbsku rěcz a zo so swěru prócuja, zo bychu byli něhdy dobri a na-
wjedžiczi wjednicy swojoho ludu. W Lipsku wschaf njejsu wobstojnosče naj-
złoczishe. Tamnišche towarštwow studowacych Serbow „Sorabicum“ je nětkle
jenož dwaj sobustawaj mělo. Zrudnje, ale wěrně. Tola škawa jima. —
W lěpschich wobstojnosčach a pilnje je Pražska „Serbowka“ džěkala, mječy
15 sobustawow. — Zrudžace su wobstojnosče na Budyšchskim gymnasiu.
Wot 36 Serbow, kótiž na gymnasiu studuja, je jenož cyle snadny džěl
w towarštwje „Societas slavica Budissinensis“ zjednocženy. Či družy
hańbuja so serbsčžiny! D serbska macži, sčto sy ty zhrěšička, zo sy tak
swoje džěcz wotczahnyła! Glej, twoje džěcz wuśměša a hani rěcz, fotruz
sy ty mēla jako swjate kubło jomu hluboko do wutrobhy zaschczepicz! Ow,
polěpsch, sčtož hiščeje njeje pschepozdže!** — Zwjeselaca bė zasy rozprawa
„Włady“, towarštwu Serbow na katholicim seminaru w Budyšchinje. Su
drje lěta měli strašchne bėdženjo. Tola wscho zbožownje pschětrachu a
z wótsenymi mocami džěkaja dale na swojim wudošpołnjenju. — Nic cyle
tak zwjeselace je zańdžene lěto bylo na ewangelskim seminaru. Towarštwow
„Swoboda“ je dyrhjało dlěšchi čas swjecžicž, dofelž so jeje tutor (schtitat)
njeje wo nje starať a tež Serbja njejsu t njej džerželi. Tola Wóh dať, zo
budže t lětu lěpje, hdyž dżeń na jeje čžole stoji tak swěrně mužjo. — Po
rozprawje t. stud. phil. Wryla wo Zelerjowym swjedženju we Łazu psche-
čitachu so telegramy a listy, nam wot nadobnych pschecželow serbskeje studo-
waceje młodžiny w jara bohatej licžby pschipošłane. — Nětko porěcz z pschi-
tomnych hošči wjacž česčenyh a dostojnych knjezow skónczko pak studowacych,
pak t ludej, a z wutrobhy wafšadžace słowa su sebi wjele wutrobow dobyli, a

* Tak mjenuja so čži, kótiž su gymnasij wutłodžili a univeršitne studije hiščeje
njezapoczeli. R.

** Wschěch staršich, kótiž maja synow na schulach, wutrobne prošmy, zo bychu so
tola wo to starali, zo džěci serbski wutnu a derje nawutnu. Tež towarštwow Pomocy budže
zawěsče stajnje jenož tajkich studowacych podpjeracz, kótiž so t swojomu ludej znaja, a tomu
jenož je založene! R.

wone njewoſtanu jenož we wutrobje, ale pokazaja ſwoje płody tež w pſchichodže. Spěw „Maſche Serbsſtvo z procha ſtawa“ ſkónčži derje radžený officialny džěl ſſhadžowanſi. (ſkónčzenjo pſchichodnje.)

B Ružicy a Sakskeje.

3 Budyſhina. Najdoſtojniſhi knjež biſkop Dr. theol. Jurij Luſczanſki je jo čerſtwny a ſtrowy z Reichenhallſkich kupiel zajn wróćił. Wóh dať, zo bñchu joho mocy hiſchče doſhe lěta napinacomu džělu w naſchimaj ſakſtimaj dićeſomaj zroſčene byłe. — 10. ſeptembra poſwjecži najhnadniſhi knjež nowu cyrkew w Bławnje. — Knjež ſenior S. Skala je ſo do Straßburga podať, zo by pſchitomny byť na mjeznarodnym zjěždže za cyrkwinſki ſhoralny ſpěw a na zhromadžiznje katholicow Němſkje.

Z Budyſina. Njedzělu 13. t. m. wotmě „Jednota“ ſwoju měſačnu zhromadžiznu. Nic poľna kopa ſobuſtawow bě ſo zeſľa a to bjez předsydy a měſtopředsydy, za to pak z wopytom k. kapľana Mića z Khróſćic. Knjež kapľan Šolta ſo zhromadžiznje přeſtaji jako „naměſtnik předsydowoho naměſtnika“. Swobodna bjeſada, přetkana z tym a druhim ſerbskim ſpěwom, běſe hľowny zaměr tež džensniſeje zhromadžizny. Wosebje porjeňſena bu bjeſada z přeđnoſkom knj. cyrkw. wučerja R je č k i wo piwje a piwowařſtwje. Při tym zhonichmy, ſtož bě k. Rječka w prózdninach w Žitawskim měſćaňskim archivje wuryl: wo zwadže, haj wójnje dla piwa mjez Žitawu a Zhorjelcom. Do ſpěwow a bjeſadowanja zasyte ſěchowachu hiſće rozprawy wo wuľće „Jednoty“ do Lubija a wo ſtudentskej ſkhađžowancy w Pančicach. Knjezomaj předsyđe a měſtopředsyđe poſľachmy „rjane“ ſtrowjenja do Kiſſingow a do Worklec. Spěwanske zwučovanja budža wot nětka zasy porjadnje kóđu wutoru wječor w kath. towařſowni. Njech ſo mnozy wobdžěla!

— Wuſtawki Maćich Serbskeje, na jutrownej hľownej zhromadžiznje wuradžene, je hamtiſe ſudniſtvo wobtručžilo. Wone ſo w pſchichodnym zeſchlowu Časopisa M. S. wocžišćeža. — Pſchichodnu pónđzělu změjetej pſchědňoſtvo a wubjerſ Maćich Serbskeje w „Serbskim Domje“ zhromadne poľedženjo.

3e Sernjan. 15. auguſta bu tu pohonč a žiwnoſčěť Jurij Lipiž z Nowoſlic wot ratarſko-wotrjeſneho towařſtwa ze ſľěbornej meďalju za ſwěru w džěle wuznamjenjeny. Meďalju běſchtaj jemu tajny ratarſki radžicěť Hähnel nad Kopricami a direktor profeſſor Dr. Gräſe z Budyſhina, pſchědňyda a ſekretař ratarſkobo-wotrjeſneho towařſtwa, pſchijnjeſoj. Knjež Lipiž je 20 lět doľho pola knjeza mjěſneho ſchoľty Pětra Čyža w Nowoſlicach a přeđny pola joho maćerje ſľužiť. Maľbičanſka nalutowařnja bě z teje pſchicžiny wosebitu zhromadžiznu do Sernjan powoľala. Tajny radžicěť wuľoži proſče ale wěrnje, tať ma wuznamjenjeny džjenja rjane žně, žně po doľhim, krutym džěle. Ale tež joho knjezej, wuſtaji rjane wuſwědčzenjo. Potom mějěſhe knjež profeſſor Gräſe pſchědnoſčť wo plaňowanju ſtotu, wopija nanajiaňniſcho naſtačžo raſh a poručži na zaľkađže wſobiniſkich nazhonjenjow za naſchu krajinu zawjedženjo ſrěnjoho powezeriſkoho ſtotu. Knjež cyrkwiny wučer Wjenſka čěſčěnymaj knjezomaj najwutrobniſhi džak towařſtwa wupraji a rjanu zhromadžiznu ſkónčži. Njech rjane płody pſchijnje!

3 Freiberta. Maſchomu ľubomu pſchěčělej Dr. E. Much je Čžorno-hóřſki wječř Miſita ſpožčič „komtur rjadu Danila“. Zo ma profeſſor Dr. Muſa

hižo tež wyjsoki ruffi a serbski rjad a zo su schtyri wědomostne akademije jeho pomjenowane za „čestnoho sobustawa“, je znata wěc. Wěmy, zo za česćcu nještoji, ale zo je zbožo Serbowstwa jeho žadošć jenička, čim nutrišho jomu pschiswolamy: Hišće mnoho lět!

B cyłoho swěta.

Salska. Jeho Majestosć kral Friedrich August pschěbnwajše ze swojimi džěćimi hač do džennišchoho dnja w Morizburgu. Na dalsće budže kralowski dwór w Pilnicach. — Zeje Majestosć kralowa wudowa je z dobrym wuspěchom furu w Reichenhallu stónčita. Na Innsbruck a Mnichow, z wotfelž wójwodowu Karl Theodor wopyta, wróći so 26. t. m. do Drježdžan.

Rěmska. Draŕtny swjedžen w Zhorjelscu je so derje poradžik. Rozprawa je nam za pschichodne čisťo pschilubjena.

— Znaty konvertit a jezuit Hammerstein je w Trieru wumrěł, 73 lět starý.

— W lutherstej cyrkwi Gräfenbergstej kurjeshe wotrocžk na kemschach cigaru. Za to dósta 14 dnjom jastwa. Z dobrym prawom.

— Wójna w Africh žada pschecy zash nowe wójsta, nowe milionty. Droha kolonija. 1692 Rěmcow je tam hižo zemrěło.

Awstrija. Rejžora Franca Józefa wopyta w Wiedlu kral jendželski, Eduard VII. Rejžor docpě wčžora 75. lěto žiwjenja.

Francózska. W Sedanje a wokolinie zahadžeshe pjatt surowe njewjedro z wichorom, kotryž za 4 milionty frankow schłody naczini. Na jame Sedan dothadža so z toho jedyn a schtwórcz miliona. Měščanjska promenada a ferchow buch doypołnje zničene. Sena Injeni bu morjena a wjacj wosobow ranjenych. W dwaceći wšach bliže Sedana njewjedro zahubi cyte žně. Sedan za Sedan ...

Španijska. W Andulusijskej je hłód. Bšchěz milion ludži jón čerpja. 8 milionow hriwnom pomocy je knježerstwo pschizwoliko. Njedosaha.

Norwegijska, kotraž je so njedawno wot Schwedsteje wottorhnyła, je z ludowym wothłojowanjom swětej pokazala, zo je so tele džělenjo stało po powšchitkownym žadanju. Wot 366 079 hłosowachy jenož 182 z „ně“ hłosowachu.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11 761 hr. 85 pj. (w čisle 29. je so ličě wo 100 hriwnow zmylił, štož z tutym porjedža). Dale woprowaše: N. N. 3 hr.

Za twarjomnu nowu cyrkej we Wulkim Šunowje: W. P. z M. 4 hr.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 12 516 hr. 92 pj. Dale darichu: Serbska studowaca młodžina na XXXI. hłownej skhadžowaney nahromadžiła 30 hriwnow. Na kwasu knježny Lejny Čěslie-Handrikee a knjeza adjunkta Jana Nedveta w Neveklovje nawdate 17 hriwnow (20 krónow).

Zaplać Bóh wšěm dobročerjam!

Listarnja redakcije: Česćenym rozprawjerjam wutrobny džak! Ale njeměje za zło, zo dyrbachmy króćić a něšto tež wotstorěć do přichodnoho čisła. Posoł je mólički. Prosimy wo dalšu podpjeru. Připisy njech so tón měsac sělu: „redakciji »Kath. Posta«, Bautzen, Domstift.“ Tež přinoški a dary so tam přijimaju.

Za tele čisťo zamołwity redaktor Jatur Šewcził.

Čisťež Smolerjec knihicisťčernje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katolfski Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na póście
a w knihařni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
weštki plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farař w Budyšinje.

Cislo 34.

26. augusta 1905.

Lětnik 43.

Slubjenn dopis.

W poslednim čisłe běšće rěč wo „slubjenym dopisu“ ze Bhorjelskeje
wustajeńcy a wo **serbskim swjedženju** tam. Tu je.

Bhorjelska wustajeńca w času wustajeńcow njeje ničo nowoho. Runjež
so praji, zo su so wustajeńcy přichežiwite a zo je čas wustajeńcow nimo, za-
rjaduja so tola zasy přechcy nowe a nowe. Tak je tež w Bhorjalcu tak
mjenowana „Delnjoschleska přchemyškowa wustajeńca“ nastata. Dokelž je
Bhorjalc hłowne kužiske město a Łužica je sydło Serbow, hodžeje so woczo-
wac, zo budža tam tež Serbja we wschelačich pavillonach hódnje zastupjeni,
abo tola — zastupjeni. Bohužel so tak stało njeje, za Serbow wěczi ludžo
nimaja druhoho mjena, khiba „niederschlesisch“; tež jenički wopokaz serbskeje
narodnosće na teile wustajeńcy, „draštny swjedžen“, běšće drje jako
„wulki“, ale přechcy „hornjołužiski“ zapisany. Wón wšak njebe hornjołužiski
jenož, ale tež delnjolužiski; přchedewšchem pak běšće **serbski**. Zele słowo
mězo nihdže njestojeske po plakatach; najskerje, dokelž so toho mjena něhdže
boja kaž khibža. Woprawdže pak mějeske Bhorjelska wustajeńca
13. augusta **serbski džen**.

Ze wschěch stron bechu so našci dobri ludžo zjěli. Z Kulowa, tež knjež
kaplan Wojciech, kotryž je zawěrnó swojej serbskej wosadze z wutrobu pschi-
thilenn, sobu — wosebje pak z Delnjeje Łužicy. Na knjeza Handrika ze
Slepoho, zariadowarja cyłoho swjedženja, na joho wosadne towarstwo „Spěwny
wěncžk“, samo so rozemi, njesměny zabyc. Wón běšće tajki program zestajať:
W swjedžeńskim čahu mějachu hič a jěč 1. hercy, 2. camparjo ze
Slepoho, 3. hermanfarjo z wozom ze Slepoho, 4. kwapni hoščo ze Sprijewic,
5. knóttja z Nowoho města pola Wojerjec, 6. žnjeńcarjo z wozom z Wojerjec,
7. Samnowski lud, 8. Kulowske kšechžizna, 9. Ludžo ze Zagorja pola Mužafowa,

10. Wojeromski kwas, 11. Lub z Wochoz, 12. kwaparjo z wozom a hercami, 13. Wótowczenjo a Wótowczanki. Dale bėchu wobrazh z ludowoho žiwjenja psichotowane: 1. Camparjo na póstnicach, 2. žnjomy swjedžen, 3. hermaniski (wicžny) cžah a 4. kwas. — Tjeczi a posledni dnyp serbskoho Žhorjelskoho porjada bėšche koncert Slepjanskoho „Spėwnoho wėnczła“.

Z wulkej prócu a starosćiznosću knjeza fararja Sandrika a knjezow, kotrychž bė psichoprost, bu swjedžen tež wumjedžen. Wosebje Wótowczanki w swojich psichnych a nimo mėry rjaných pišanych narodnych draščach Žhorjelskej wustajených wobradžichu džen a — pienježny wunoscht, zo njebė a njebudže podobnoho dnja za cžy cžas wustajených. Mėstne cžasopišy bėchu zasty raz wo Serbach psichetkane z křwalbu. Wopomnjeny koncert a tež serbske reje jo mjenje radžichu. Wulku sławu žnějeje psichi spėwanju knjez kantor Šila, kaž hižo na Drježdžanskich serbskich koncertach, tež tu ze swojim počnym, hlnym a cžistym hłosom a jadritym, njekaznym a ržyž serbskim słowom naschomu mjenu dobywasche křwalby.

Spomnich-li přjedy wo trochu njeradženym Slepjanskim koncertowanju a rejach, mam po sprawnosći dodacž, zo je w tym najwjacy zarjadowacřtvo wustajených sameje zawinyło. Tuto bė jo mjenujcy jara snadnje starało. Zomu je najskerje dosč, hdyž ma ze Serbow dothody, ale něšto za nich wudacž, to je druhi pucž. Hižo, hdyž delnjoslužiske holcy w swojich psichnych židžaných a woprawdže drohotnych draščach psichjedžechu, bė to znacž. Hdyž jo wo to jednašče, hdyž budža psichcz nóc, rėfalsche, zo ju kóža za „lėpsichy“ ludži. Dyrbjachu so tohodla popschecž, hdyž bėšche, to rėta na „škomu. Psichi tym njesměny zabhčž, zo bėchu wone, psichewodžane wot knjeza fararja Šchwjele a druhich serbskich wótcžincow a wuczerjow, z dalosće, wot Křocžebuzy a samo ze wšow tři, štyri hodžiny za Křocžebuzom, psichiběžake a psichijė.

Wobhladujo takle cžlu wėc nimowólne, bjezdžat wuznawam, zo bychu Serbja w psichodže snadž mudrišči byli, hdyž jo njebychu psichi kóžym tajkim a hinajšim swjedženju wobdželowali. Njeje bjez toho było, zo je zasty někotra serbska dušča so zahoriła, zo je so dopomniła: twój serbski narod tola njeje tak šchatny, hdyž Němcy nam placaju a sławu wołaju — ale powšitkownje jo mi zda, zo cži placarjo a sławjerjo mały a snadž hódny kusť bóle myslachu na swoju móscheń. Móžno, zo njeje cžle prawa, ale trochu jadra tola ma scžehowaca myslizčła: Chceče-li Serbow widžecž, psichindžče k nim domoj. Serbja su doma. Serbja su stróžby a solidny lud, a mje woprawdže wutroba holi, hdyž do tajkoho Žhorjelca psichšchěšči, swojich lubých trajanow widžu, a widžu, zo jo jim wščo tak prawje njecžini, a nėlajki hčupy měščanski lud, kotryž ma wšchoho dosč a njewė, šcho rėta, rolu bróždžicž a snopy wjazacž, so jėdojczy a smėchi: „Affentheater“.

„Delnjoschleziska psichemyšłowa wustajeńca w Žhorjelscu 1905“ mėjesche 13. augusta swój dotal najbohatschi džen: štyri tysacy hriwnow wjacž dothodow, hacž na žanym psichedžadžacym dnju. Teke štyri tysacy su serbske a dóštali su Serbja z nich 10%, džesaty džěl — jelizo ju. Zafomdženy cžas a roztočkane drašty mėjachu psichidawka. Ženož budž Bohu hišće džat, zo njepóšla žliwka!

XXXI. hłowna skhadźowanka serbskeje studowaceje młodźiny w Pańčicach 5., 6. a 7. awgusta 1905.

(Stónčzenjo.)

Serb ma wjesotu powahu a wjesoty spěw nad měru lubuje. Škoda jenož, zo našch młody lud tak mało serbskich šćtuczkow znaje. Su džen tak hnujaze a něžne, zo bychu bjez pšestacža klinežake pšchez cyły našch kraj, hdy bychu jenož bóle znate byle. Tola hdyž serbscy hólcy so zhromadža, šćto to wuškšychisch? Krasny serbski spěw, kajtíž je něhdy klinežak pšchez cyłu wjesku a dale, hdyž su so hólcy zestupali pod zelenu lipu tam wo srjedź wjeski? Bóh zwarnuj. Zeli docyła spěwaja, je to někajki němski truch, ž wjetšcha jara „krasnoho“ a „čještnoho“ wobšaha, kiž je tón abo tamny pachokk pola wojašow namuŕnył. Ale hdže tež — namuŕnył. To džen jenož posłuchaj, tak krasna je to němčina. Chcył jenož, zo by takle wošebnišchi Němc do tajkeje forczmiczki raz zašupik a chcył rukowacž, zo by sebi tutón myslil, zo je w Africy, hdžež tam nětke wojuja a zo chcedža Němcow zeschericž. Tola wschaf tež druhich zescherja. Haj šměšna ironija! Němscy njemóža a serbscy nochcedža! Zo bychu tola jenož spózнали, zo ž tym čješče njecžinja ani Serbej, ani Němcej, ale zo sami so najbóle wušměšcheja. Bóh dač, zo bychu to spózнали a so zašy wrócili k serbskomu spěwej, a tutón zašy klinežak kaž něhdy po serbskim traju a kaž klinežesche na jali w Pańčicach!

Koncert zapocža so 1/2 8 hodžin. Sal bě docyła pšepjelnjeny. Telso ludži drje hišćeje ženje hospodował njeje. Koncert wubjernje so radži. Khróšćansta „Zednota“, šćěsč Radmořskich knježnow, Budyšychy seminaricži, katholicy a evangelscy, so wo to postarachu. A Khróšćansta „Zednota“, hacž runiž hagle srjedu pšched šćhadźowanku wo spěw prošćena, žnjejsche powšćitownu šćwalbu. Sej, kaž wošebje jeje wuštojnemu dirigentej, k. kantorej Šili, budž tež tu najwutrobnišchi džak wuprajeny. Džak budž tež Radmořskim knježnam, kotrež su naš ze swojim šćěbrojašnym hłosom wošćewike, wošebje pak knježnje Hancy Šchołćic, kotraž je nam tónkrócž ž mnoho wuškšćow lubje wupomhala. Džak, hory džak budž wschitim sobušćitkowacym! — Po zjednocženym mužskim thoru „Hišćeje Serbstwo“ spěwasche knježna Š. Šchołćic jara rjenje šopranowe solo „Ša šmjała so šćónčnita kucžka je“. Potom šćyščachmy ž hóřskich spěwow mócný thór „Čješč Božu hory powědaju“ a krasny kwartet „Džen hašća“. Baritonowe solo „Trompetar na křawonijachcu“ pšchednjese ž wurazom k. šem. Šchołta. Žara rjenje klinežesche dwójny kwartet „Pšechčelnica“. „Žłote pšhecza“ bě tenorowe solo, kotrež wubjernje pšchednjese našch luby hósc k. Šechnef. Najšćpje lubik je so duet „Hdy bych ja byla róžicžka“ (šnjež kantor Šila a knježna Š. Šchołćic). Tola tež žort njěšmě pobrachowacž, a tuž zehrachu nam k. Kofla, Šchołta a Kral: „Šwizdaj, ale na bubončč fedžbui“, šćtož wjele šměcha žbudži. Po dwójnym kwartecže „Pšchadka je Žarja kudžaktu“ šćónčži kwintet „Lubka lilija“ jara hódnje wulch radženy koncert. Po křóttim wodynženju zehrachu nam krasny šměšč „Proces wo hubicžku“. Žara wuštojnje hraješče Žarju, burštu hólcu, knježna Hanka Šchołćic. Tež adwokat Dr. Šuchji (gymn. Wjeńka), Pětr, burški hólc (gymn. Žur) a šćužowny (gymn. Ból) su swoju wěc jara derje wuwjedli. Šměchi šćajichu so hagle, hdyž bě padnył zawěšč.

Špokojom ž tak derje pšchěbnythm wječžorom, chcyšche nět wokoło 10 hodž. kóždy na wofomik na čješćny powětr. Tola tu bě so ž njebjes linył dešččž,

kž zaſtaji kóždy dompuć. A hdyž džen wjedro na druhi džen žně njelubjeſche, to nihto domoj tež khwatał njeje, ale je ſkladnoſć wužił. Hać do noćy, do nazajtra hercy dženachy, a hólćit a hólćka we wjeſolej reicy ſo wjerćeſchtaj.

Wulětej pónđzelu, 7. auguſta, wjedro tał najbóle njebojeſche. Bjez pſcheſtaća dženſche ſo deſchć a macjeſche hižo tał doſć wólóžu zemju. Zola naſch młody ſtudent ſo tež kuſt deſchća njeſtróži. Popoſdnju $\frac{1}{2}$ 3 hody. wuczežechmy z Pańćiz, a lědom běchmy z Kułowa, tał ſo hižo zaſy liny. Zola ſhto wo to? Wjeſeli doczežechmy do Wudmorja, a tam ſmy pola knjeza kublerja a piwarca Nowała ſchwarnu „cechu“ nadžěłali. Zola płacžili njeſmy, to zapłaći Wóh luby Knjez. Z džałom ſmy ſo zaſy, tež w lićbje wobohacženi, wotſalili a pſchi cyłe pſchijomnym wjedrje ſkónćnje dorazyli do Khróſćiz na tſicećo hać ſchtyrcećo. Tam pola knjeza Wjeńki ſmy hiſchće pſchežiwili mnohu wjeſolu hodyńku: pał na Wjeńec ſali, hdyž ſmy hiſchće hibiłoſć nohow pruhowali, pał deleka we jſtwě. Zola „kónć ma wſchěch hercow dženjanjo, wſcha hara a wſchě ſnědži!“ „Na zaſywidženjo k lětu w Wjeſmacžidle“ ſebi hiſchće pſchimołachmy, a kónć bć, kónć lětuſcheje hłowneje iſhadžowanſi

II.

B Łužicy a Sakskeje.

3 Budyſhina. W nowej kralowſkej krajnej khoſtańni, hdyž w tu khwilu pſchež 700 mužſkich khoſtancow pſchebywa — mjez nimi 10% katholſkich —, wudžěli najdoſtojniſchi knjez biſkop jutſe, njedželu, pjatnaćom jatym ſwjaty ſakrament firmowanja.

— Knjeza: Miłławſch Dórnik z Njebjelćiz, Surij Kjed a Gory a Surij Delenł z Pałłowa, koſiž ſo wot 15. julija w Emauſkim kłóſchtrje benediktinow w Prahy na ſwjate ſwjecizny pſchihotuja, ſu zańdženy ſchtwórtk wot knjeza biſkopa Frinda ſubdiałonatſku ſwjeciznu dóſtali. Jutſe dóſtanu tam diałonat. Měſchniſku ſwjeciznu pał wudžěli jim naſch najdoſtojniſchi knjez biſkop 6. ſeptembra w Budyſhinje.

— Tydženja wotně ſo tu 5. hłowna zhromadžizna ſwobodnych ſaniťatnych kolonw četmjenohu kſhiža w Sakſkej, kotrež maja khwalbny nadawł, we wójnje a tež hewał pſchi njezbožach ranjenym přenju pomoc pſchijnjeſć. Měſćanſku kolonu je Dr. med. Kral wuwucžil.

3 Khróſćiz. Naſcha khorobna kaſſa ſo 2. oktobra do tyčle 7 měſtnych kaſſow rozwjaza: 1. Khróſćizy z Rozaćami. 2. Worflecy, Granca a Górk. 3. Dwory: Marijna Gwežda, Pańćizy a Kułow. 4. Kułow, Pańćizy a Zawara. 5. Wotrow, Kaſchecy, Ewinjańja, Kwanecy a Żurich. 6. Žedla, Mały Woſył, Łuźlecy a Čaſačy. 7. Lejno, Kułnica, Kopschin, Prawocžichy a Żylich. Za ſobuſtahy a zarjadniſtwo znamjenja to wulke wólóženjo.

Swobodne zjednoćenſtwo katholickech wučerjow ſerbskeje Łužicy zeńdze ſo, kaž wozjewjene, srjedu w Baćonju. Knjez farał Libš rozprawjeſe wo narańſej cyrkwi. Z přednoſkom buchmy powučeni, z kajkej wulkej ſkodu to je za ruſki a ſłowjanski narod, zo je dženleny. Zrudny skutk je čim bóle wobžarować, zo běchu přičiny wotšćepjenja skerje politiske hać we wěrje załožené. Ruſowje a Grekowje česćuja Mać Božu, modla ſo za duſe wotemrětych a wopruga za nje ſwjaty wopor. Wo zjednoćenjo narańſohu kraja z Romom ſu nadobni a

slawni ludžo w dawnych a nowišich časach so prócowali, mjez nimi wosebje Djakowski biskop Strossmayer, kotryž je w tutym duchu tež na swjatocho wótca Leona XIII. skutkował, slawnoho Słowjanstwu wopomnjeća. Tež džěło zapósłanca P. Stojana z tym zwisuje a znate Wjelehradske swjědženje a apostolat. Z cyła by so wo teje wěcy hišće wjele pisać hodžało a myslu, zo čitařstwo »Kath. Poštoła« to z džakom powita, hdyž by sam knjez farař tak sčinić cheył. — Wšitkón dalši zbywacy čas zebra potom naležnosć zjězda kath. wučerškoho zwjazka w Sakskej, kotryž budže tónkrót w Serbach, a to 25., 26. a 27. septembra w Janskich kupjelach w Smječkecach. Nadrobny program, kotrohož cyrkwinski džěl je do hnadowneje cyrkwe w Róženće postajeny, so w swojim času wozjewi. Knjez předsyda Symank, kotryž je statistik u zjednoćenstwa a rozprawu wo joho dwulětnym poslednim skutkowanju napisal, žněješe za swoju prócu zasluženu khwalbu. Tohorunja joho jadriwe přeprošenjo k zjězdej, kotrež zhromadžiznje předpožiji, z radosću přijachmy a skhwalichmy. Přitomnych bě 20 sobustawow a hosěj. Přichodna zhromadžizna w Khrósćicach w novembur. Zapisowař.

Z Konjec. Wutoru, 22. augusta, wudyři dopołdnja w 10 hodž. pola žiwnosćerja Pětra Čornaka na cyle njeznate wašnje woheń w bróžni. Lětuše žně su so cyłe spaliłe. Druha škoda so stała njeje.

B cyłoho swěta.

Němska. Rejzorowa rěč w Sněžnje je mało hdyže toho spojožka. „Němska znamjenja kultura, swobodu za kóždoho, w nabožništwje a w zmyhlenju a džěławosći.“ Tełe słowa snadź přichd 100 lětami trochu płacžachu, hdyž Schiller basnjese, ale nic džjenja, hdyž jo milionam ludži — a Polacy w Němskej licja 3½ miliona duschow — bjerje přichinarodžene prawo macžejneje rěče a z wustawu (Verfassung) zaručžene prawo, jo na swojej ródnej zemi zakupowacž. B cyła pruska politika w Bóžnańskej daloko hižo toho zapala njebudži a zahorjenja, kaž hišćje za Bismarka. Zastojnicy bychu tam najradšeho bjez kónca a měra „martratskich“ přichikowow (culagow) brali, a hdyž su jo nabrali, čahnu zaji dom do Warlina a k Rhynej. Rubka komisije přichich mjenje Polach, a dale bóle Němcy přichedawaja, a to tež Polakam. Wóndanjo je samo wulki wójniski kubło Polakej přichedał, a mało wuskutkuje słowo, byrnjež je sam fejzor prajił: „Schtož jako Němc bjez přichichiny swoje wobspěstwo w Ostmarcy přicheda, hrěšchi přichěžiwu wótcnomu trajej.“ W tajkich wěcach njeptacži nikał nělajki justament. Tež su w teje naležnosći zajimawe rozprawy pólskich bankow a pjenježnych wustawow, kotrež hladajcy rozčěžawaju. Wšach su Polacy sami pilnje a rozhladniwje parcelowacž nawukli. Tak ma słowny Bóžnański towarštwowy bank lěta 1904 wobrota 278,9 milionow porunjо lošichim 219,9. Podobnje ratařka banka. Přichemysłowo-rólniška banka pak je swoje operacije ze 40 na 53 milionow powyščila. Runje tak „ludowe banki“ rjane wuspěchi wošjewjeja, „krajna banka“ ma 300 000 hrimnow wuzbytku, „parcelacna“ pak je na 140 statokow wutworila. Ani nabožna strona fejzoroweje rěče jo přichējara khtutnje bradž njehodži. Njech wón tež powěda wo sprawnosći a jenej měrje napřichěžiwu wšěm: po skutku přichitomny pruski kurf w Bólskej podbjera protestantstwo.

Nihdy pať so potkbcžowanjo pólšteje rěče a waschnjom njeznjese z předomawnjom wo němiskej swobodze. Tak z najmjenšcha „Kölnische Volkszeitung“ pisa a tež „Germania“.

— Rať čezžo to je, w dalotim kraju wójnu wjesć, nazhoni Zendzelska, hdyž z burami wojowasche. Nětko wštej to tež Ruška a Němska. Rať so mnozy Zendzelczanam smējachu, hdyž telko čaja a srědkow trjebachu, přjedy hač horstku burow pschewinychu. Ruška ma wězo sylnoho njepischeczela, ale tola by jo z Japanami hinať měrka, hdy by wójna telko zafrašnych mil daloto njebywa. A našcha móčna Němska bėdži so nětko hižo dwě lěče nimale bjez wuspěcha z Hererami w južnonamjecžornej Africy, kotsiž ani 100 000 hłowow njelicža. A tomu nashadža nětko tež z našcheje kolonije w narańškej Africy struchła powěsć, zo je njeměr wudyril w krajinomaj Donela a Lwale. Biskop Spies, rodženy z Bayerskeje, japoščtołski wifar južnoho Sanfibara, dwaj misionaraj a dwě soťse buchj morjeni. To budža zašy nowe wójka a nowe pjenjezy trěbne. A tež w Kamerunje njeje měr zawěščen. Wyhliny, zo drje so w němiskich kolonijach tola z domoródnymi ludami prawje njewobthadža. Ršcheczaniška lubosć a sprawnosć by wjacy docpěla, hač pruska „šchnajda“. Najwjacy čerpja wězo misiony a — dawfidawarjo.

— W Barlinje bu loni wot 32 300 zemrětych jenož 17 791, t. j. 55%, cyrkwinšy pothowaných. Mjez zemrětymi bė jich 4119 njelšchžených! Brudne ličby.

— Strašburg. Na kongres t studiju gregorianškoho chorala bė so ze wšchch dželow swěta 600 spěwa-wustojnych zefchło (wot 16.—19. t. m.). — Mjedželu wotewri so 52. hłowny zjězd katholicow z biskopškej Božej mschu. Popoždnyu hibašche so wulkotny czah mužskich, rjemjeslniskich a džělacžerskich towarštwow po wupyschených dróbach města. 35 000 muži so wobdžěli. Za nich wotměchu so na 10 kubjach hobrske zhromadžizny. Wěsto je z cuznymi pschepjelnjene. — Pschedyhdstwo hłowneje zhromadžizny tworja: prync z Loewenstein-Wertheim, zapóskanc Wellstein a hrabja Andlau. Wječor bėšche powitanška zhromadžizna, kotruž biskopaj Frigen a Zorn v. Bulach z pschitomnosćžu počěsczišchtaj. Hrabja Schönborn z Praha pscheprowasche na zjězd katholicow Ratustej. — Póhđželu rano w 10 hodž. započža so přěnja hłowna zhromadžizna. Postrowjace telegramy, mjez nimi wot našchoho prynca Maxa, so pscheczitachu. Wamžej, kejžorej a kejžorowomu naměstnikej póskachu so hołdowace postrowy. Dr. Porsch rěčeje wo „romškim prašchenju“, prync Arenberg wo „misionach“. Popoždnyu bė přěnja jawna zhromadžizna z rěčomaj zapóskanca Gröbera a profesora Ehrharda. — Wutoru dopoždnya mějsche hłownu zhromadžiznu ludowe towarštwó. Tu rěčachu: präšident Brandts, biskop Frigen, Dr. Pieper, kotruž zdžěli, zo je ličba sobustawow na 470 000 postupila, Gröber, Tilly, Trimborn. Po tejsle zhromadžiznje wotmě so druha hłowna zhromadžizna a wječor zašy wulkotna zjawna. Za Francóžow zarjadowa so wosebita francóžska zhromadžizna. Polatam so to w swojim czasu njeje pschizwolito. To ju — Skowjenjo. Z cyła wotměchu so nimo hłownych zhromadžiznow hiščeje wjele wosebitych, tak n. psch.: za pismowštwó, studentiska, rjemjeslniska, za misionštwó, za towarštwó swj. Vicenza, za katholicich wucžerjow, pschekupcow atd. Wšch bėchu jara derje wopytane.

Morawa. Człecha z Morawy su so prěni króć z wosebithym czahom do swjatoho kraja podali. Hdyž pschez Win jědzechu, buch uot tamnišich Czechow swjatocznje powitani. Budža so pschi rowje Zbóžnika modlicz za zjednoczenjo słowjanskich ludow we wěrje.

Sendzelska. Džel wójnskeho kódyštwa zwuczuje so w narańšim morju. Psched někotrymi njeđzelemi mnohe němſke nowiny jara wótrje pscheczwo tomu wustupowachu, zo Sendzelczenjo do „němskeho“ morja pschijedu. Měnjachu samo, zo měto so tele morjo cuzym zawrjecz. Tola Albion so tajkeho sčerjenja njenastróži. A hlej — nětko so cuzy hojczjo samo swjatocznje witaja, kaž w měšće Sminjowusczu, kotrež je tysac tolet k jich powitanju pschizwoliko. Danſt samo 2 tysacaj. A z Barlina wotjědže 8 wosebithy czahow wczipnych do Sčeczežina! — Nještož so tež ty njekajkeho „sčerjenja“, hdyž maſch prawe wěch!

Ruska. Njebožowna wójna je w ruskim ludze pschecy wjetſchu njeſpoſojnoſcz z dotalnym knježerstwom zbudžowala. Krawne njeměry a ropoty jo pschecy zaſy a zaſy we wſchelakich wjetſkich městach wospjetowachu. Car a wosebje joſo dwór (wulkowjěrchowje) a miniſterjo su so ſkóncznje pschewědčili, zo policija sama wjacj njedosaſa, zo so lud njeda wjacj kaž njewólnik komandowacz k dopjelnjenju winowatojczy pscheczwo ſtatej, ale zo chce tež ſkewčžo ſobu rěczecz do zarjadowanja a zakonjodawarſtwa. Wo dołhim czakanju je tuž ſkóncznje 19. auguſt carowy maniſt abo wuſaz pschinjeſt a z tym ruskim poddanam wobradžił ludowe zaſtupjeſt wo, kotrež změje zakonje ſobu wuradžowacz a wo znutſkowe zarjadowanjo kraja so ſobu ſtaracz. Mjenowacz budže so nowy ruski parlament „duma“. Zapóſtancy — budže jich 412 — wola so po wosebithy wólbnych pschedpismach na pjecz lět, změja doſpoſknu ſwobodu rěče, doſtanu wſchěduje 10 rubli, a dwójcy za lěto zaplaći so jim puč wot domu hacž do Pětrohroda. Wobzamnjenja „dumy“ maja so ſejſorſtwowej radže pschedpožozicz. Pschibtoſuje-li ta, pschedpožozja so carej k podpiſmje. Z tym haſle změja plaćizwoſcz. Za poł lěta haſle budža wólbny. Radžiſojmje započnje so nětko lěpſchi čas za hobrſtu Ruſku.

— Metropolit, t. r. přeni biſkop katoľſkeje cyrkwyje w Ruſkej, archbiſkop hrabja Žurij Szembek, Polak, je zemřel. Psched lětom haſle bě Pětrohrođſki biſkopſki ſtol naſtupil bywſchi předy biſkop w Bloku. Njebohi ma najwjetſhe zaſlužby wo katoľſku cyrkew w Ruſkej. Žižo jaſo mlody hrabja je, předy hacž bu na duchownoho wuſwjećeny, čaſto z bamžom w Romje jednal. Wuſkome bě joſo khowanjo. Žedyn kardinal, ſchtyrjo archbiſkopja, ſchtyrjo biſkopja, mnohoſcz ſkóſchtyſkich a ſwětnych duchownych a ſyly ludu so pschi tom wobdželiču. Wſcho bě póľſke. Bě wumrjel pola ſwojoho bratra w Gaľiciji. Z poſhowanſkeje rěče archbiſkopa Szeptyckoho jenož tele ſłowa, k ludu rěčane, kotrež plaćja wſchubžom: podpijerajče biſkopow, duchownſtvo z modlitwu a ſkutkom. Narod měwa tajkich duchownych, tajkich je hódny. Lud sam ma so ſtaracz wo dobry dorost duchownſtwa a nic wſchdu čezju pschewoſtajicz biſkopej. —

— W Portsmouth w Americy su so ruſcy a japanſcy doměrnicy zeſchli, zo bychu měr ſčiniłi. Žednanja so pomaklu pletu. Port Arthur, Dalny, Sachalin a drje hiſchče wjacj wězo Japanſka wjacj njepuſchczji. — Na bitwiſchcu w Mandžuriji je mjez tym nimale čicho. Znutſkowe krawne njeměry pak so hiſchče pschecy zaſy wospjetuja.

Naležnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1905: kk. 545. 546. z Bronja: Madlena Hesyna a Mikławš Smoła; 547. Hana Hójbikowa z Radworja; 548. 549. z Kamjenjeje: Jan Khilan a Jurij Winař; 550. Mikławš Nawka z Milkec.

Sobustawy na lěto 1904: kk. 787. Mikławš Nawka z Milkec; 788. Jurij Winař z Kamjenjeje.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11764 hr. 85 pj. Dale woprowaše: N. N. 2 hr.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 12563 hr. 92 pj. Dale dari: Nakhwilny r. 1 hriwnu.

Zapłać Bóh wšěm dobročerjam!

Janowa kupjel w Smječkecach.

[141]

Jutře, njedźelu, 27. augusta, popołdnu w 4 hodžinach

wojerski koncert. Po nim reje.

Zander, direktor.

Ratařska šhula w Budyšinje.

[142]

Přichodny zimski zemester zapocznje so wutoru 17. oktobra 1905. Nowi šhulerjo njech so podpisanomu direktorej přichizjewja, kotryž lubjerad tež wšchela přaschenja zwotmołwja.

Prof. Dr. Gräfe.

Wozjewjenje.

[143]

Wutoru 5. septembra rano procesion z kłóštra Marijneje Hwězdy do Krupki póndže. Rano w 5-hodžinach Boža mša.

Přichipomnjenje: Sym hromadźace listno wot tam dóstał za porjedženjo přichizoweho pučša a dr. Nadžijam so, zo mje ničtó njewotpořaza, hdyž po mały dar (trašy 10 pj.) do domu přichinu; šćtž wjac dy, je mi lubšo.

Šatub Ščere.

„Raumannowe Germania“ jězdne tola

[144]

su bjez dwěla najthmańšce, dokelž tšame hnydom z fabriki sam kupuju, je mi móžno, tšame po najnižšich płaciznach přehdawac. **Muzšte tola** płacza 110 hr., **žonšte tola** 120 hr., z najthmańšim „Torpedo“-špěščno-běhom 15 hr. wjac. Přichy potrebjebje prosy wo dobročiwne přichiwobroćenjo dowěry

Witt. Dürlich w Nowej Wjesch.

Wšchě družiny postawow, přichizow, różowcow, z najlěpšich macizny, a postawny wosebje mumjełstho džěla a dobreje barby, 20—100 cm wjysoke, tohorunja porcelinowe a šhflenczane wěcy wšchěch družinow poruča po najtuńšich płaciznach

[145]

W Kulowje.

Franc Möller, chřtwina dróha čiško 4.

A oktobru pyta so na Wechselburgski hród přichistojna, štrawa a šylna holca i płoťanju. Kotraž by tam čahnyč chćla, njech so — přichipožiwjshi attesty a wozjewjwshi, fělkó mždy sebi žada — wobroći na

G. Brauk, Wechselburg.

[146]

Přichězanska lubošć so prosy wo chělowe fóry z Čiseltoweje chělnicy w Lejnje do Konjec wotpalenommu Zarjenjej (Šaulej).

[147]

Za tele čiško zamolwity redaktor Šatub Šchewczil.

Čišćšč Smolerjec tñichizščětnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katolicki Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expediejach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w knihaŕni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěški plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudowny časopis.

Wudawany wot towarštwosk. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, faraŕ w Budyšinje.

Číslo 35.

2. septembra 1905.

Lětnik 43.

Duch do Tatrow.

II.

Najbližši puć z Prahi do Tatrow njemjedže na Win, ale tola so nje-
kaju, zo Win wohladach. Z Prahi do Wina je schlapa, a tuž našch čas
kětro won sahaje, zo by za swětko hišće dojeł. Krajina, po kotrejž so
čas wijsje, bě dosć pšcheměnjata. Sow rjana tucžna čorna rola — tam
pěsčina — tu šmŕěki — tam kójnowa hola. Na polach běchu žně.
Šnčechu jecmjeŕi na hrabny. Promjo kładžeše so pschi promjenju. Z tohole
jecmjenja warja swětošlawne čěste pivo. Wih a městacžka mišachu so nimo
wołnow. Dosć mało na nje džiwach. Zenož hdyž kšychach „Poděbrad“
wuwolacž, natihilich so wčipnje z wołna. Poděbrad ma w stawiznach čěsteho
naroda čěstne město. Z tohole města pochadža sławny čěški kral Surij
Poděbradski, kotryž po husitskich njeměrach zasy rjad a škad w kraju zawjedže.
Bohužel njemóžeše trónu, kotruž bě jomu čěšti lud na hlownu zložil, swojej
swójbje zakhowacž. Těhdom njebě lohko z kralom bycž w Čechach. Katholich
a Ultrawisčji, zbytki to něhdušich Husitow, so mjez sobu zadžerachu, a wobě-
maj bě čěško wutřehciz. Surij Poděbradski bě posledni čěški kral z čěškeje
krewje. Zohodla je joho wopomnjecž Čecham tak drohe.

Me hišće so njeběch prawje rozhladał a nitku swojich myśli dopšhadł
a hižo zasy jachleše našch kón po swojej čěři dale. Pšehjedžechmy nimo
Kolína, městacžka znatoho ze stawiznow sydowlětnjeje wojny. Tu porazy rafuski
marschal Daun pruske wojško dospołnje, tak zo dyrbyachu Bramborcy so
z Čech wucofacž.

Hišće jeno sławne čěste město wohladach, Rutnu horu. Něhdy bě tu
sydło čěskich kralow. Na Rutnej horje rjachu za slěbrom. Podkopki sahachu
hač do najhlubšich hlubin. Hišće pokazuja w měscze dom, hdyž lěta 1300
prěnje slěborne grosche razachu.

Nětk je wschitko so pominyło. Čěšskich kralow njeje, podkopki su wučer= pane a wopušćene. Ženož rjana wulka gotiška cyrkej swj. Šatuba dopomina hišće na zaišće rjeńšce čašy. Za Rutnej horu hižo mje kraj mało jimašce. Nimašch tu wjetšich městow, khiby jenicžku Časlawu, a stawizny tež mało na tule krajinu spominaju. Tuž tež walich so do kuta a lonjach. Zhrabach so hašle zašy, hdyž Morawsku hranicu pschecročichmy. Spodźimnje! Hišće tasama krajina — samšna řeč — samšny narod, ale hižo hinasce prawo. Hač dotal mějesce w rzyh čěskim kraju tež čěška řeč přenje prawo. Naj= přjedy po čěšću a potom hašle po němšu wuwotachu mjeno stacije. Šinat na Morawje. Němc na přenich hušlach piša tež w krajinach, hdyž je Němcow jenož horšta.

Hač na Morawste mjez pschewodžachu naš čěšcy železnich zastojnich. Sich němcžina klacashce. Na Morawje nastupichu druzy, kotřiž z čěšćinu so motachu. Morawa je lubožny a nimo měny plódny kraj. Lud je čěšćeje narodnošće. Ženož w městach kaž w Žihlawje a Znojme su so Němcy wu= sadžili z džela wot čěšskich kralow samych do kraja powotani. W Žihlawje za starodawna, za krala Pschemysla Dtofara I. (1188—1230) tež za slěbrom rvyachu. W Znojme pak plahuja we wulkich rozměrach kórki, žonop a wino. Město same krajnje leži nad řeku Thaju, a lubožnje je wopasuje zeleni pól a winowych honow, z najwjetšej prócu wobdžětaných.

Wot Znojma čahnu so nětk winicy hač do Delnjeje Ratustej, hač pod samón Win. Krajina w Delnej Ratustej je mało šcho hinascha hač na Morawje, jenož wšy maja hinaschi napohlad: na Morawje wscho stomjane abo schindželowe třěchi, w Delnej Ratustej z kamjeni murjowane twarjenja z wjetšcha z twjerdyhm krywom, a čim dale k Winej, čim bóle tworí so wscho na město. Štónčnje žiwichu so hory, pod kotrymiž Win so wupjera a schéroke slěborne pašmo řeki Dunaja, a hišće šhwilku, a běchmy w stolicy Kejžoršce, w poľdra milijonowym městce. Zola tón wječor hižo na město a jeho krasnošč wjele nježiwach. Runu sežěšku džěch do hotela, zeščlapach kufť wječěrje a potom w stoku lehnič. Běch so nakolebał a bórzy mje muzika z Pratera sem do= khažaca do šna došleba. Tuž, luby Bóšle, dobru nóc. Doniž so do šyteje wole njewušpu, wštaj mje na pokoj! . . .

Sawka Subotičowa.

Swětosławna žena, džowka našoho bratrowskoho naroda serb= skoho, Sawka Subotičowa z Bělohroda, wopyta tydženja Hornju Lužicu a „Blóta“. Zo je sławna, widžiš z toho, zo loni k 70. na= rodninam dosta přez 600 telegramow, zo nowiny po cyłym swěće wo njej pisachu, jeje wobraz přinjesechu, nic jenož wšelke słowjanske a němske, tež francózske, jendželske, amerikanske atd. A čohodla je tak sławjena? Nic, zo je wudowa po sławnym serbskim spisaćelu, nic, zo jeje bratr je znaty sławny zapóslanc Polit w Pešće, nic, zo jeje syn jako general w ruskim wójsku před 5 lětami doby bitwu pola Mukdena — ně, ale tohodla ju sławi wšón zdžěłany swět, zo wona přez 50 lět ze wšěm zapalom a wulkotnym wuspěchom so wo to stara, kak by žónski splah nabył wjetšeje zdžěłanosće, kak by postupił z našim časom tež w hospodařskim prašenju. Wjele lět je wona pućowała po Serbach (južnych) a po Balkanje z cyła, je khodžila do domow, hródzow, khlěwow, je pokazowała a wučila, kak

maja žony wobstarać džěci na čele a za ducha, kak maja pjec khlěb a warić, kak picować skót, kak wužitk čerpać z wunamakanjow našich časow. Wona je z přičinu, zo so wotewrjachu wyšše šule za holey. Wona je w Serbiji wutworila swětowu industriju ručnych džělow, krasnych wušiwanjow a z tym tamnišim žonom wuryła žórlo dobreje zaslužby. A wona stajnje hišće wuči a namołwja a pućuje we swojej wysokej starobje. Serbske žony ju lubuja kaž swjatu. Tež k nam Serbam, bratram, bě přišla pohladać. Bě wša wjesoła, zo je nětko wšě narody Europy wopytała a khwaleše, zo my, horstka, tak kruće stojimy, kaž skała w morju. —

Hdy by tola tež pola nas so něchtó namakał, kiž by, kaž wona wědzał naše žony a holey zahorić za postup na narodnym a hospodařskim polu. Žónske prašenje so njesmě dlěje wotstorkować. W Strassburgu je wo nim tak rjenje rěčał kapucin Benno Auracher. Njebył-li Posoł tak mólički a bych-li hišće měł wudać jene čisło, abo dvě, bych tež ja so wo nim šěršo rozpisał a wo našim narodo-hospodařskim žiwjenju z cyła. Tak pak so spokojam z tym, zo wšěm serbskim žonom a maćerjam přiwołam: starajće so wo to, zo waše džěci swěrnje słuža Bóhu a narodej! Budźće jim z přikładom!

Zahnate wšy?

Po zemi je wjele měštnow, na kotrychž něhdy wšy a města stojachu; wójny, wohnje, zemjerženja su je spowalile. Dženijnšichi džeń móže rjeńšichi měř po kraju knježić, a tola trumaju hěže, wšy a lěhy: tu twarja železnicu, tam zasj hrodžišćeža a lěhwa za wojakow; ichto ležomnosće płacža, na to so njezdžywa: pšchindže komisiija, postaji so płatnosć a fiskus (swětna wyschnosć) ju kupi, a wobjedžeć — njech so něchtó bóle spjeczi, dyrbi cofać.

Tak mórfota so hižo dotho, zo měto w Sakskej nowe měštno so tworić, na kotrymž měli wojacy jako pola Zeithajna swoje exercicije dokonjeć. Tajich měštnow je knježestwo pjecž do woczi wzało, a jene z tutych su naše lube Pěšcey, Smjerdžaca, Schunow a flöschtrše ležomnosće wokoło Budyšchenki hač do Šeženych horje.

Schtóž spi, sebi druhdy tež pšchepi, a móže so poradzić, zo spomnjena krajinaž k Rakcam so sunje, ani zo stajenje pozdžišho pomha. Tuž měli w spomnjenych wsach z časom so hibacž a, je-li trěbne, žuby pokazowacž, zo jich mjeno ze zemje so njewutupi.

A tež dale w Serbach měli so wo to zajimacž: hdyž czeledže dobracž, hdyž spomnjene wšy wjacj njebudža. Hdyž maja hižo w Ramjencu kasarny a wulke ležomnosće, bych tola wojacy mudrišho činili, hdyž Šežow, Němšće Bazlicy, Czornow a Šitro a mojedla tež Debricy za jich třělenja sebi wuwzola — naš njech na pokoj wostaja.

Alle hibacž so dyrbimy, a to z časom, hewak smy wo cyłu wosadu wostabjeni!

B Łužicy a Sakskeje.

3 Budyšcina. Z tšjomi serbskimi knježimi, w poslednim čisłe mjenowanymi, dóstanje tež knjez H. Kiehnann z Wostrowca 6. septembra měšchništu

ſwjećiznu. Primich budża, takſh ſkſhimy: 8. ſept. we Woſtrowcu, 10. ſept. w Mjebjełczicach, 12. ſept. w Baćonju a 17. ſept. w Rhrbjełczicach.

— Woſtrjeſny hejtman v. Schlieben je doſtał wotznamja rycerza pruiſkiego Sanſkoſo rjadu.

— Mjehaja ſo po ſmjerczi dać do zemje hrjebacź, ale ſpalicź „rozſmētleni“ naſchich czaſow. W Saſſkei nimaju pať t tomu hiſchcze žaneje pjecy. Żo by ſo jim pſchizwolika, hromadża podpisma na ſwoju peticiju. Mjecz druhim ſu ſo tež zaſtupjerjo meſtow: Budyſchina, Kamjenca, haj ſamo Woſtrowca podpisałi. To njeje po kichjełčanſku. Albo myſla traſch, żo z tym helſſi woheń wuhaſcha za duſchu, hdyż z czełom zapyrja pęc?

— Prjedadſchi hoſceńcať „Sägerhofa“, S., beſche meſto howjazoho — konjace mjaſo hoſczom pſchedawať. Za to dyrbjeſche 300 hriwnow pienjeżnoho khoſtania płacicz.

— Tu kłodźeſche żońſta po proſcheni, wudawajcy, żo je ſo wotpaliła. Mjedawaj nihto tajkim ludżom ničo, hdyż jich woſobinſcy njeznaje, nimaja-li wopismo wot ſararja abo pſchedſtojiczjerja!

3 Kalbic. Wutoru tydżenia beſche Bożi woheń w Konjecach, hdyż ſo wotpali bróżeń, ſchtwórtk tydżenia wotpali ſo Mijanec bróżeń w Hóſku, a piatť $\frac{3}{4}$ hodżyn wudyrja w Kalbicach woheń pola żywnoſczjerja Żurija Rachela (Zejlera) a zničzi cych ſtatoť, a to ze wiſchitkim, ſchtoż ſo we nim namala. Sykawy z Kalbic, Schunowa, Róžanta, Roſłowa a dobrowólneje wobory z Raſec na pomoc pſchithwatachu. Ždaſche ſo, żo ſo woheń na mjenowany ſtatoť wobmjezuje a mnoży ſo hižo zaſy wotſalichu. Tola tu z dobom ze ſuſodnoho ſtatoťka żywnoſczjerja Saſuba Rachela (Kowarja) płomjenja ſapachu a zničzichu tež tutón ſtatoť z cychmi žnjemi. Raſeczaniſkej ſykawje ſo poradzi, maſiwnu kowańnju płomjenjam wukhomacź. Štatoť żywnoſczjerja Miſk. Tencła ſo zbożownje wohnjej wutorze. Woheń je 5lětny hólczec Żurija Rachela załožił, ſebi zaďy pjecy hromadu ſłomę ze ſchtrychowancźtom zapaliwſchi. Wulki ſtrach hroźeſche cykej wſy. Schkre lětachu ze „Židowa“ do wſy runje do toho kónca, hdyż maſch hiſchcze jame ſłomjane tſechi. Bräuerer-Rohaczec ſtatoť ſo hižo zapaleſche, ale beſche hnydom pomoc. Runje tak tež pola Tencła. Wóh žiwarnuj naſ a wiſchch pſched bałſchym tajkim ſtrachom a njebożom. Wotpalenaj pať ſo poruczataj kichjełčanſkej luboſczi. Redacija Rath. Wóſka pſchijima radlubje za njeju dar.

3 Radworja. Zańdżenu wutoru bu naſch wuczeť emer. Kral duch z Mjenjec kwaſa wokoło 9 hodżyn pola knjeżeje murje wot tſjoch mužow nadpabnjeny. Soho ranichu a daſachu wzawſchi jomu złoty czałniť a 8 hriwnow pienjeż. Knjeza Krala pozdźiſcho dźełaczet na meſtnje ležo nadeńdže a domoj wobſtara. Rubjeżnikow hiſchcze nimaja.

3 Kamjenjeje. Srijedu dopołdnja ſpalichu ſo kublerzej Czemjeri maſiwno khlěwy a kólnja. Mały pjerach beſche ze zapalkami na pſchatru lażyť a woheń zamiſchriť.

3 Dobroſhic. Srijedu wotpali ſo ſtatoť korežmarja Nowaťa a bróżeń a hróď żywnoſczjerki zwudowjeneye Laukuſoweje do cžiſta. Zawěſcżene njemejeſchtaj. (B. R.)

3 Kamjenca. (Hróžbny njeſkutk.) 38lětny ſchleńczet Linke je ſwoju żonu, pſchichodnu macź a ſwojich ſchtryjoch ſynkow, 4, 6, 9 a 10 lět ſtarich, zamordowať a potom dom zapaliť. Woheń pať

zhaſchachu. Mordarja ſu zajeli. Vinke, kiž horka ſam za ſo ſpaiche, njeſkutt prěje. Gěžła ležachu w komorje delſa.

3 Drježdźan. Prync Max, kotruž na prózdninach pola ſwojeje ſotry, pryncesny Mathildy, pſchedywaſche, je ſo zaſy do Freiburga we Schwicy wróćił.

— Srijedu tydženja bě ſo w Drježdźanach 600 ſamoſtatnych ſchemcow zeſchło, zo bychu wo tom jednali, kaſ moħło ſo jich rjemjeſtło pſched nuzu a zničženjom wuſchowacž. Za ſchemcow — a tež za krawcow — ſu woprawdže ſtruchte czaſy naſtałe. Kože bywaju džeń a dróžſhe. Židowſka konfurencia a taſ mjenowane „ſpěſchne pōduſchowarņje“ cžinja jim najwjetſchu ſchkobu. Sſhadžowanſka wobzamkny, wobucža wo 10—15 % dróžſcho pſchedawacž. — Naſchich cžitarjom paſ proſhmy, zo bychu ſwědomitych a cžestnych rjemjeſlnikow podpjerali, woſebje tež wjeſnych, a radſcho něſchto maſo wjacž za ſchōrņje abo ſhabat zapłacžili ſchjeſczanej a ſuſodej, hačž ſebi ſchto — njech tež tuńſcho — pola ſchczenoho abo njekſchczenoho ludžidracža a jebarja kupowali. A zapłacž kōždy hnydom, abo tola z najmjeńſcha ſchtwōrtlětnje, ſchtož rjemjeſlnikej dołžijch. Wōlōžijch z tym jomu a ſebi. Ty džen tola tež rad njewidžijch a ſo hōrſchijch, hdyž cži rěznik krawu, ſwinjo bōržy njezapłacž. Trjebaſch pjenježy. Schemc, krawc, wojnaſ, kōwaſ, blidaſ trjeba je tež, a z wjetſcha hiſchcže nuzniſcho hačž ty. Z cžyſa dyrhjeſi ſo wſchitch prawje wo to ſtaracž, zo by naſche ſerbiſte rjemjeſtło bōle rozkežčło.

3 Birna. 500 lět je ſo minħło, zo nad Birnom knježi ſceptaſ Wettinſkich. Z wulkej ſwjatocžnoſcžu Birnjenjo tōnle jubilej wopominachu w pſchitomnoſcži najhnadniſchoho krala a pryncow.

3 Blauna. Zoħo Majeſtoſcž kral Friedrich Auguſt wopyta zaſudženy tydžeń Blauno, Reichenbach, Krimicžau a t. d. Wſchudžom joho z wulkej zahorjenocžu witachu.

— Gmejnſki prjōdſtjojczet Zaulsborſki bě Woleſchniczauſkomu hamtſkomu hejtmanej prōſtrow zapōſtaſ, zo by joho ſyn wot woſerſtwa byſ wuſwōbōdženy. Tejle prōſtrowe bě 100 hriwnow pſchipołōžil. Za to bu zaſudženy ł 300 hr. pjenježnoho kħoſtanjaja abo ł 30 dnjam jaſtwa dla wobtykaniſtwa.

B cyłoho ſwěta.

Salſa. Wupjelnjowace wōlbny do ſejma budža 14., 15. a 16. ſeptembra. We 8. wjeſnym wōlbnym wokrjeſu Ramjenc=Maſecy je jenohłōſnje naſch zaſlužbny zapōſtanc M. Koſla z Khrōſciz z nowa poſtajeny. Njech wſchitch wola a jomu ſwōj hłōs dađža! Wſcho wſchēm prawje cžinicž, žadyn ſmjertny njemōže. Sčtož ſo w datych wobſtojnoſcžach hōdži, budže knjez Koſla nanajlepje wuwjeſcž wědžecž.

Rēmſa. Straſzburg. Wulſotny žiēžd katholicow je ſo ſchtwōrſt tydženja ſwjatocžnje ſkōncžil. Samo pſchecžiwnicž cħrwje dyrbja pſchidacž, zo něſchto podobnoħo wuwjeſcž niħomu mōžno njeje. Zemjenjo a džētacžerjo, mēſczenjo a burja, duchowni a ſwětni bjerjechu na zhromadžiznach a wuradžowanjach hōrlimy podžel w krasnej pſchezjednoſcži, w pſchezjednoſcži, kotruž mōže pōdžicž jenicžy katholicſka wěra. Zawěrnō, tež tajſele žiēždy ſu wſchomu ſwětej wiđžomne znamjo, hōže ſo kħowa bōžſka mucžba Žēzuſowa njezeſtabjena. Sčtož maſch wōcži, mōžemy tež tu prajicž, poſtažujcy do Straſburga, njech wiđži, a ſchtož maſch wuſchi, njech ſlyſchi. Wjele je ſo tam rēcžaſo, telko, zo

ani njena wschęd rěčnikow wobmjezowanego ruma dla podacž njemóžemy, čim mjenje wucžahi jich zahorjacych rěčži. Wotně džěn so wscho hromadže wot njedžele hacž do schiwórtka 45 wosebitnych zhromadžiznow. Podobtnyč džensa jenož chcemy, šhtož je japoščtołski přáfekt z južnonamjecžorneje Afriki, P. Machtwey, prajił wo misijonštwje. 18 milionow katolikow bydli w misijonškich krajach. Wjele, ale mało, hdyž so wopomni, zo na zemjeuli pscheywa 1600 milionow ludži, z kotrychž dwaj džělaj, to je milijarda, hišćeje nicžo njewě wo Khrystusu! Misijonstwo dyrbi byč, kaž cyrkej, mjezynarodne. Nicžo jomu bóle nješčkódži, hacž narodny fanatismus, kotryž bohužel so w našchim času wchudžom wupjera (a kotryž njepřichida, zo bychy so za šta a tysacy pólškich katolikow, kotřiž nad Rhyňom, we Westfalstej a druhdže byhla, měle porjadne pólske Bože služby. Wchisp. red.). Misijonstwo w němškich kolonijach je hišćeje młode. Njane płody wošomlětnoho přícowanja nicži nětko wójna. Zo pak njeje podarmo było, je z toho widěč, zo žadny z katolskich šererow njeje so wobdžělil na zběžku. Z horta mordowaných čorných žonow móžachmy štyšecž w hodžinje mrěčža přóstnow: „Marija, prošy za naš w hodžinje smjercže!“ Rejžor je nam pschihlenny, a po šlěncženju wójny chcemy z nowej horliwocžnu dale škutkowacž. Wodpjerajče nas z modlitwu a pienjězami. Najwjacy poměcnje wopruje za misijonstwo Elsaša z Lothringstej. Štej džěn w zašdženym lěče wjacj nawdajoj (= 335 540 frankow) hacž cyła zbytkna Němska (= 330 335 frankow). Tuž dha škutkujmy za rozščěrjenje wěry (tež w domiznje! Red.); z tym služimy Bohu, cyrkwi a wótečinje.

— Swinjomuscž (Swinemünde). Šendželške kóđžstwo su tu Němcy šwjatocžnje witali. Tež němške kóđžstwo běšče sem pschiptowało. Napjatosč mjez němškim a jendželškim dworom pak hišćeje popuščyžila njeje.

— W Sešlachy pola Bambergaj wotpali so 15 statokow z 55 twarjenjemi. Kotoł młócžaceje mašiny běšče so rozpuknył a woseń zapalił.

— Julda. Tachant Müller, znaty komponista, je wumřěl.

— Strašburg. Zo by wulkotny začijichčž zjězda katolikow woštabil, wotně Bebel njedželu socialistištu zhromadžiznu. 10 000 bě so jich zěščło. Z nich pak joho někotři z hwizdanjom witachu. Šwarješče na centrum a katolsku cyrkej, hjež toho zo by šhto nowoho prajił. Wbohi.

Čzechy. Apostolat šwjateju Cyrila a Methoda mějeshe na šwj. Bernarda w Těšnowje, hdyž tež něščto serbskich knježnow w cisterciškim rjedže Bohu služy, hlownu zhromadžiznu. Sam knjez bishop, hrabja Hryn, bě na šwjatocžnosč pschihwatał. Nadawš apostolata je, so staracž wo rozščěrjenje šwjateje wěry wosebje mjez Škowjanami w duchu šwjateju japoščtołow Cyrila a Methoda. 45 000 krónow je so loni k tomu nałožiko.

— Za kanonikow Wošomucštoho kapitla šmědža so po statucžje jenož zemjenje pomjenowacž. Škoro cyke duchownštwu diöcezy je so nětk z přóstnow na archbishopa wobrocžila, zo by tónle — privileg wotštronil.

Galicija. Do panštoho sejma je so 31 nowych sobustawow powołało. Z nich su 24 Němcy, 5 Čzechaj a jenož dwaj Polakaj. Polacy so wězo hóršča, zo so jim tak šchjwóđi a dawaja winu ministrej Šaucžej. Šdy by po prawdže ščło, by so z najmjeńšča telko Polakow kaž Němcow měło powołač.

Ruska. Šednanja mjez ruštimi a japanštimi wupóštancami w amerikanškim měšacžku Portsmouth tola njejsu podarmo byle, ale su krwawnu wójnu

šlōncžile a woběmaj wultomocomaj wobradžile mēr. Najwjacy je so wo to sobu postarat prāsident Roosevelt. Nanajwustojnišcho je Witte swoju Rusku zastupował jako wubjerny diplomata. Zapansta je mnohe žadanŭi spuščežić dyrbjala. Ruska njeplaczi ani kopejki wójnskeho zarunanja, hač runiž běšče Zapansta z najmjeńšcha 800 millionow hr. sebi žadala. Z toho je wižecž, zo Ruska njeje pschwinjena; je drje bitwy pschěhrala, ale hiščeže nic wójnu. Šlowne wučinjenja mēra su tele: 1. Zapansta wobkhowa protekciju (schŭtaŭstwo) nad Koreji. 2. Ruska a Zapansta wopuščežitej Mandžursku, kotraž Chinsej klušcha, a wzdatej so tam wschěch wosebitych prawow. 3. Sibiriska železnica k woŭdnju wot Rharbina klušcha Chinsej. 4. Město Ruskeje wotnajima Zapansta chinstu pokupu Liaotung z Port Arthuruom. 5. Kupa Sachalin ma Ruskej a Zapansej kluščež po polojch, bjez toho, zo by Ruska šcho zaplaćić trjebala. 6. Ruska zaplaći Zapansej jenož woprawdžite wudawki za jate wójsto, a nawopak Zapansta Ruskej. Tajki je lōnc šuroweje wójny, kotraž so w nočy 8. maŭoho rōžka 1904 započja, hdyž japanste kōdžstwo Rusku w Port Arthuruje pschětwapi. Po woblicženjach stej Ruska a Zapansta hromadže 4 miliardy a 100 millionow hriwnow na wójnu wudaŭoj. — Zo je so Zapansta z poměrnje maŭym wuspěchom — za nju wschaf pschecy wažnym došč — špokojila, so njetrjeba ničtō džiwać, hdyž wopomni, zo džen bēchu jeje šrēdki, šchož ludzi a pjenjež naftupa, wučerpane a zo bē za nju wójna čim čjejšcha, čim daŭe so Ruskoj wrōčjachu. A šcho, hdy by pschichodna bitwa byla za nju njezbožowna, šchož tola njebē njemōžne? Njeby wschitko pschijadžila? Ruska pak by pschecy hiščeže nowe wójsta postajecž mohla a pjenježne šrēdki tež hiščeže jej zaprahnyŭe njejsu. Bohu džak za mēr!

Peršija. Schah je na pučju do Pětrohroda. To zda so nam byčž wažne znamjo, zo Ruska nētko zašy wjetšchu fedžbnoscž kŭoži na swoje južne namježy.

Šhinjska dōstanie, kač so pišče, tež swōj parlament, swoju wustawu za — 12 lēt. Mjez tym budža wschelake komisijsy so z tym zabērcač, kaŭ by a tajka wustawa so najlěpje zawješčž mohla. Budža k tomu lōncej wschelake fraje wopytowacž.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 12564 hr. 92 pj. Dale dari: Nakhwilny redaktor za swoju prócu 2 hr. — Radwofska Hōrnikowa Komisija (466,40 hr.): Z wowčeje na kwasu 0,30 hr., za darjenej pohladničey 0,20 hr.

Zaplać Bōh wšēm dobročerjam!

Za terciarow: Zemrēt 29. augusta bratr Roman (Zurij) Zur-Willawšŭt z Ralbic. R. i. p.

Sobuštawy bratřtwa „Šežusoweje Wutrobŭ“ a „Zapochŭtołřtwa modlenja“ maja swoje dobre štuŭki a modlitwy w mējacy **septembru** Bohu woprowacž: „za katholicŭch mēšcinow.“

Listarŭnja redakcije: Jurzej. Bē wulki čas. Spi derje. Njech so ċi rjenje džiwe wo serbskej přezjenosē, swērje a horliwosē! — Do R. Dopisaj doŭdžeštaj z dobow dwaj. Zlīnych jej hromadže. Džak. — N. N. So samo wē, zo ma tež naše towarřstwo swj. C. a M. mēc swoje zhromadžizny, hŭowne a wubjerkowne. Dyrbjalo z cyla ze žiwej organizaciju zapfimnyē do našoho luda, jōn w nabožnym, narodnym a socialnym (hospodařskim) žiwjenju wješč do prēdka. To pak je wēc předsydstwa, do kotrohož ani nješluša tajki nakhwilny redaktor. Kak zo wšo raz budže. Jenoz by njebyŭo potom pozdže! — Do H. Přichodnje.

 Z přichodnym číslom přewozmjé **redakciju zasy knjez farař Mikławš Žur**, wróciwši so z prózdninow dom. Tuž njech so **wšo** za „Katholski Posol“ **zasy jomu séele**.

Ralbičanska katholska Bjesada

[148]

zněje jutře **njedźelu, 3. septembra**, swoju měsačnu zhromadźiznu. Započatk w 4 hodźinach.

Wo bohaty wopyt prosy

předsydstwo.

Wozjewjenje.

[149]

Wutoru 5. septembra rano procesion z kłóštra Marijneje Swěždy do Krupci póndže. Rano w 5 hodźinach Boža mša.

Přichispmnjenje: Smy hromadźace listno wot tam dóstał za porjedźenjo fšchiznowo pučša a dr. Nadźijam so, zo mje nichtó njewotpokaža, hdyž po mały dar (trafaj 10 pj.) do domu přichinu; šchtóž wjacj da, je mi lubšo.

Žatub Ščerc.

Při składnosći našoho 25. založenjskoho swjedenja a poswjećenja korhowje wuhotuje

njedźelu, 10. septembra 1905, wječor w 6 hodź.

Ralbičanske spěwařske towarstwo „Lilija“

 spěwny wječor w sali hosćenca Sakskeho domu.

Wšitkich z blizka a daloka, kotřiž so za serbsku zabawu zajimuja, wutrobnje přeprošuje

**předsydstwo serbskeho towarstwa „Lipy“
w Rakecach.**

[150]

Redžbu!

Najlěpše **kola** z torpedo-mólnoběhom a bjez njoho a pšchi tym tež najtuńšce su zawěšće „Pucžowarje“ („Wanderer“) a Naumannowe. Tute kaž tež kola wšchěch druhich firmow hižo wot 56 hr. a wšče druge koleařske potreby su dóstać pola

Žatuba Měrczinta na Horje.

Přichis p.: Wšče družiny reparaturow so tohorunja pola mje najlěpje a najtuńšce wuwjedu.

[151]

„Naumannowe Germania“ jězdne kola

[152]

su bjez dwěla najthmańšce, dofelž tesame hnydom z fabriki sam kupuju, je mi móžno, tesame po najnižich płaciznach pšchedawac. **Ruzšte kola** płacža **110 hr., žonšte kola 120 hr.**, z najthmańšim „Torpedo“ = spěščno = běhom 15 hr. wjacj. Přichi potrebje prosy wo dobrocziwe pšchibrocženjo dowěry

Witt. Dürlich w Nowej Wjesch.

A oktobru pyta so na Wechjelburgski hród pšchistojna, stroma a jlna **holca t płołanju**. Rotraž by tam čahnyč chcyła, njech so — pšchipožiwšchi attesty a wozjewiwšchi, kello mždy sebi žada — wobroczi na

G. Branž, Wechjelburg.

[153]

 Džensa je tež Serbski Hospodař 9. čislo 1905.

Za tele čislo zamóhwity redaktor **Žatub Šchemczit.**

Čisłič Smolerjec tñichisłičetnje w Serbskim Domje w Budyschinje.

Katolicki Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w knihařni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
weštiki plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudowny časopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikiławš Žur, farař w Budyšinje.

Číslo 36.

9. septembra 1905.

Lětnik 43.

Njepscheczeljo lutowanja.

Spodźimne to zawěsće časny, w kotrychž smy živi. Na jency stronje hory bohatstwa a na druhej stronje bjezdna křudoby; tu njewurjeknite wužiwanjo, tam njewuprajna nuz. Wězo namakamy tež sředža teju horow hižo mnohich w sřenich a spojojnich wobstojnosćach, ale wošebje we wulkich městach ma hubjenstwo pschewahu.

Wošebje su tu starosće wulke wo zežimjenjo, a tesame su tež najhubjenšich pschewodźerjo našeho žiwjenja, křušćeja sobu do najwjetšeho hubjenstwa, kotrež čłowjeka potřeji. Dute starosće žeru tak rjec na žiwjenškej mocy čłowjeka, rubja měr a zničaja spojojnosc. A tola stej křudoba a hubjenstwo jeno z rědku naturstej, njewotwobroczonej isčehwaj njezawinowanoho njezboža, ale matej swój zakład skoro pschecy w njerodže a w samnych zawinowanjach, dokelž je tola křidly sam čžělja swojoho zboža. Se to tola skoro pschecy w mocy jenotliwoho, samo najnižšeho dželaczerja, sebi bjezstarostne a spojojne žiwjenjo pschotowacž. Pschetož šćto by było, šćtož jo njeby radžiko, hdyž ma čłowjek jeno prawu a frutu wolu!

Na tajke waschnjo pak t tajkomu spojojacemu a bjezstarostnemu žiwjenju pschindžemy? To jo jeno stawka z pilnosću a z lutowanjom.

Njeztanje so často, zo někomu bohatstwo samo wot so do křina padnje. Tam a sem drje su pady, zo čłowjek ze zmužitej špeculaciju, z wobdželenjom na wulkich pschedmjetach nadobo zbohatnje. Ale ličba tajkich je mała, mnozy buch po tutym pucžu samo prošćerjo. Wěsty pucž t spojojnemu žiwjenju je tola pucž mudroho, rozomnoho lutowanja. Po tutym pucžu snadž sebi njewobjezowane pokłady njenahromadžimy, ale tola bjezstarostne žiwjenjo. Pschetož šćtož lutuje, hdyž ma, namaka, hdyž trjeba.

Šćto dha rěka lutowacž? Rak mamy to čžinić? Lutować je jara pilny, zo by wjele nahromadžił, dobył, je zdžeržlimy a spojojn, zo by mało

so wobara, pódny nabhwacź, starodawne pólske mjena wsow a městow so psche-němczuja. A němske nowiny to khwala. A tohodla Polacy njewěrja.

M. A.

Zahnate wsy?

II.

Tuteje naležnosće dla drje budže so hišće wjacy pijacź dyrbjecź. Tělo je wěste, zo ma „něchtó“, kiž chce Pěštec a druge wsy woprowacź, daloko horjeka ludźi na swojej stronje a tak je pschischo, zo ma projekt: Pěštec z pschiloptom, Smjerdžaca a Schunow najwjacy za so.

Knježerstwo chyske wojeŕske lěhwo najradšo na pruske mjezy połožić, hdyž su njepřódne pěski a ničto tam njerošće jako wujóz. To bě najrozomnišće a najtuhišće. Tak pał być njedyrbješće. Wěste nowiny schowkachu wjele, zo Saksa z tym wjele pjenjez pschisadźi, kotrež z wojakami do Pruskeje so donjesu. Tak naboja so knježerstwo a nochowasche; wone pytaše po kraju wo pschibódnu a tunju krajinu. Ale wschudže bě drohota a ludžo žadachu wysoke wotrumanjo za statoki a ležomnosće. Skónčnje pschindžechu na Pěštec. Hač so tu tež njegahaczi? Tělo šerbstich wsow nimamy, zo móhli z nimi mjetacź. A njech tež ludžom ležomnosć so derje zapłaczi: pjenjezy so rozmazaju a džěczi pónđža pozdžišcho po swěće po prošćenju. Wot zahnatych wsow njewostanje wjacy, hač wot wětrniha stoi, kiž bě w swojim času na horje wyske Hozdža — něotre łamjenje. Hdyž bě knježerstwo na prawym puczu, zo puščinu kupi (kotraž je za tšelenjo a wojeŕske zwuczowanja tola dobra došć), hdyž so wěc tola tak zarjadowacź: zo twarjenja za wojakow na sakskim so natwarja (a tak wostanu pjenjezy w kraju), t tšelenju pał njech hoła hoła w Pruskej so pschitupi. Tajkich krajinow je došć pola Kinsbórka, wokoło Njedžichowa, abo niže Minakafa.

Hdyž ma po wołanju nowin Pruska so wobeńć, a praja: To njepónđže, tež hdyž schlapu wot Pěštec hač do Schunowa runaju. Dokelž něčizna tšelba njeje tak daloko (a wschě cžłowjeće myšle su džensnišchi džě na dalšće mudospołnjenje cžežteje tšelby zložene), zo jim kupjena krajina njedolaha. Dokho tracź njebudže a granaty pónđža z Pěštec pschez Schunow hač do Sulshec a Salowa. A tak budža poslednje wěcy hóršće jako přenje. Wschaf tež w Zeithajnje z tym njedolahachu, šchož běchu wotmėrili — su hižo něotre wsy tam pschitupowacź dyrbjeli.

Tuž je najrunišchi pucź: lěhwo a twarjenja na sakskich mjezach, zbytnu trěbnu krajinu w Pruskej pschitupicź.

Wsy pał, kotrež su na měru wzate, njech je cžinja jako w Němcach a tětlo žadaju, zo kupc so napřóscha. Bohonjecź t pschedaczu drje nišcho njezamóža, dokelž w tym hišće załoň njewobstoi, taž pschi exproprijacijach, na kotrychž železnicy twarja. Wojeŕski fiskus njeje sakski, ale němski, a tak je załoň z rajchstaga trěbny: tajki pał po mojej wědže hišće wuschot njeje.

Alkohol a selenjo (a forjenje) jědžow.

Kěto hubjenstwa pschijnje do swěta njepomėrnosć w piczu, wosebje alkohólnych napojow, piva a palenca. Ale hdy pomysla sebi žony, kotrež

wosebje na swojich mužow stawaja, zo pija, zo su pschecy lačzni, zo su tež wone wjele na piczu wina? Wězo mnohe pschicžiny tutoho wobžarujomneho naloženja a pschuwučenja njehodža so jara lohcy wotstronicž, dokelž su k namakanju we woczechnjenju, abo mnohich snadž je hnala starosć a zadwělowanjo do rukow alkoholizma. — Tola jena pschicžina mnohoho picža hodži pak so tola po móžnosći wotstronicž, to je tamne njerozomne a pschehnate selenjo a popjerjenje a druhe forjenjejo jědžow. Zo tajke jědže (njech su mjasne abo nic) dyrbjaja lačnosć budzić a zo chce so na tesame picž, jara picž, je tola cyłe znata wěc. A stónčnje je znata wěc, zo tajke selenjo a popjerjenje a forjenjejo žanoho wužitka nima, khiba zo Bože dary woprawdže kazn a žołdkej schłodži, kaž tež schłodnu lačnosć budži. A kětko ludži dha so potom z wodu spožiji? Ně, za alkoholiske napoje pschimaja a so tak cyłe na tesame nawučaja a strowosći schłodža. A tónle zwisł mjez selenjom, popjerjenjom a tohorunja a picžom je tež dawno forczmarjam derje znaty. Šćto njeje so hižo na tajke jědže w forczmach hněwał? A tola damy sebi to pschecy zasn lubić. — Njech tež tu jónu zastupi rozomnosć. Přecž ze wschitkim njerozomnym, bjezměrnym selenjom, popjerjenjom a forjenjejom, a wjele lačnosćje so zhubi a wjetšija poměrnosć w piczu zastupi, jeli so cyłe njetrjebawšce piczo pschi jědži a po jědži same njezhubi.

B Łužicy a Sakskeje.

3 Budyšćina. Erjedu, 6. septembra, wudžěli našcy najdosťojnišcy knjez biskop Dr. theol. Zuscžanski nětko zasn schtyrjom młodym knjezam měšćnišću swjecžiznu w tachantskej cyrkwi w Budyšćinje, kaž bě to Bosok hižo wozjewił. Knježa běchu Wisklawski Dórnik z Njebjelčicy, Surij Rjeda z Hory, Surij Delenk z Haslowa a Hendrich Kielmann z Wostrowca; tšjo přeni su Serbja, poslednišcy pak Němc. — Kaž kšychimy, nastupja młodži knježa bóržy swoje zastojnstwa.

— Šćwtórtk, 7. septembra, wučahnychu našcy wojacy do manöwra a wróćaja so 23. septembra hačle zasn dom.

3 Łuža. Kaž so zda, je lětsa wosebje radne lěto z woženjemi. Wschudžom wotpaleni: w Ronjecach, Ralbicach, Kheľnje, Dobroschicach a naposledku tež we Łužy, hdžež so 4. septembra w noč bóržy po 12 hodž. kěžka Hamy Runcec wotpali. Tež nadoba so z wjetšeho dźěla špali, kaž tež kóza, husy a fursy, a zawěščene, kaž to najbóle pola šćomjanych kěžow je, njebě ničžo. Rak je woheń nastał, njeje hišćje znate. — Pola wschelatich woħnjow w noħšćim času bě kšychecž, zo su dźěći, sebi ze zapalkami hrajtajo, zapalile. Njehodža dha so zapalki lěpje psched dźěćimi khować? Zakoń to kručje pschifazuj, zo dźěći njebhchu zapalki do rukow dóstať. Ale šćto pomhaja zafonje, hdžž so njewobšedžbujaj!

Swobodne zjednoćenstwo kath. wučerjow serbskeje Łužicy, kotrež budže lětsa zwjazkowu zhromadžiznu katolskich wučerjow Sakskeje hospodować, dyrbyeše bohužel pónđzelo swoje předsydstwo zwolać, w o t s t o r č e n j a spomnjeje zhromadžizny dla. Kaž je znate, měješe wona w poslednim tohole měsaca być; dokelž pak su nazymne přózdny w »herbskich« krajach tónkróć pozdžišo a dokelž so hišće k tomu zjězd cyłoho sakskeho wučerstwa w Drježdžanach trjechja,

budže wona nětko srjedu 4. a štwórtk 5. oktobra, a wulět pjatk. Hewak wězo program, kotryž tež tu bliže hišće wopišu, wostanje, kaž je we wokolnikach.

Zapisowař.

3 Miščna. Pjatt tydženja, 1. septembra, sta so tu njelube njezbožo pschěz njeředźbliwosć jenoho tšelnika na ležomnosćach wšy Džrilla. Najenš hońtwny, wuhlowy pschěwpc z Miščna, tšeli do 17 lětneje džowki bura, kotraž bě runje w fale. Chěly wutšěl zornjatkow dšta holca do woblicža, hłomy, rukow a wutrobna, a je strach, zo samo prawe wóčžko zhubi. — Tuž je čas hońtwny pschecy zasj tež strašcny za ludži na polach a za tšelnikow, dokelž dyrba cži za škodu stacj, kotruž na ludžoch nacžinja.

3 Lipsta. Saksy muczerjo chcedža so na ministerium wobrocžic wo zběhnyjenjo załoštskoho postajenja, po kotrymž je dotal muczerjam zakazane na hońtwnu rhodžic, zo by so hižo wot lětušcchoho 1. oktobra zběhnyło.

B cyloho swěta.

Němska. Rchorosć, kotraž je w běhu lět mnohim wjele stracha nacžinika, je so pominyła, bě to sprostnjenje šchi je, na kotruž někotryžkuli hižo za krótko hodžiny wumrě. Wot započatka tuteje rchorosće, w novembu 1904, je w Schleziskej na 2950 wosobow na nju šchorjeło a 1900 wumrěło. W chtej Bruskej šchorje na nju 3250. — Za to pať počina w mnohich městach zasj druhi hrěbny hósć swój pschichad wozjewjeć, asiatiska cholera. Hacz do 2. septembra bu w Němskej na 43 šchorjenjow a 17 na nju zemrětych wozjewjenych. Města, hdžez jenotliwi hižo na tule rchorosć šchorjedu, so mjenuja: Bromberg, Thorn, Marienwerder, Hamburg a Kulm, hdžez hižo 4 na tule rchorosć zemrěchu a wjacori na nju šchorjedu.

— Eichstätt. Tudy zemrě srjedu, 6. septembra, swobodny kněz Franc z Leonrod, biskop, po dołhej rchorosći, na 78 lět stary. Zemrěty bu 14. junija 1851 na mšćniska swjećeny a 13. novembra 1866 nastupi biskopski stol swj. Willibalda, kotryž je 38 lět dołho pschik. Z nim je so pominył jedyn z najhorliwšich biskopow poslednich lětožatkow w němskim kejžorstwie. Wšy baj jomu wěcny wotpočinj a rješichu křonu njebjesku!

3 Adrianopla. W tutym měsće bu na 7000 twarjenjow pschěz wohen zničenyh; najbóle je armeniski, grekski, bolhariski a židowski džel čerpjek. Tež katolska a armeniska cyrkej, pólske schule a jedyn knježnjacy klóschtr buchu wot płomjenjow zničene. Wjacy wosobow je pschi tom wo žiwjenje pschichło.

Japanska. W tutym kraju pschibjera njespokojnosć dla wobzamknjenoho měra a waschnja tohosamoho. Z Tokijo w tutym nastupanju pišaja:

Grabja Rastura a Marquis Ito dšstawataj mnohe pschipisma, w kotrychž so pschecziwo postajenjam abo wuměnenjam měra, kaž buchu tesame w časo-pišach wozjewjene, wuprajeja. Wosebite znamjo pschi tom je, zo pschi wozjewjenju wobzamknjenoho měra so ani kusk wjesołosće w ludže njepořaza. Wjetřina ludu bě so nadžijala, zo jednanja z cyla pschestanu, hdžž Ruska so wobarašče, wójnske zarunanjo płacžic. Tež časopišy cyle kručje pschecziwo tymle wuměnenjam měra wustupuja. Sedyn piša, zo tajke wuměnenja měra lud ženje spokojć njemóža. Druhi piša: Senicška nadžija Japanskeje bě zběhnyjenjo konferency; Japanska, tak dobyčeska na bitwisčžu, je pschi tyčle jednanjach njecžestnje podležala, pschěhrala. Zasj druhi

wupraji swoje spodzjowanie na tom, kaŭ mŏżesche so jeno měr wobzamknjeć, hdyž tola wschitko na to pokazowasche, zo budže njemŏžne, zo Ruska za Sapanisku cyle nuzne wuměnjenja pschjowozmie. A jedyn radikalny časopis napomina lud, zo by cyle raznje pschecziwo wobzamknjenjam w Portsmouthe wustupił, a praji, zo mŏže jeno cyle spěšchny wustup tele narodne njezbožo wotwobroczić.

Ž Portsmouth-a pał wozjewjeja, zo zestajenje wuměnjenjow měra jara spěšchnje pokračuje a zo so tele dny podpisa.

Rusko-japaniska wojna. Wutoru, 5. septembra, bu wopismo nastupacy měr mjez Ruskej a Japaniskej podpisan, a to popołdnju 8 mjeńschinow do 4 hodžin, tak wozjewjejsche telegraf wjesoje pošelstwo śwětej. Witte podpisa přeni a potom Komura. Wjesoje wutřěle w marinearsenalu wozjewjachu najprjedy, zo je měr wobzamknjeny. Wŏrzy na to zazwonichu žwony wschěch cyrkwjow w Portsmouth-u, New-Castle a Rittney-u. Wschudžom buchů tež forhowje wupowšchane. Baronaj Rosen a Komura wotmějeschtaj tež narěče, w kotrychž wobemaj krajomaj zbožo pschjeschtaj a nadžiju wuprajišchtaj, zo budže nětko trajacy měr mjez wobemaj narodomaj knjezić.

Wopory wojny. Kaž „Naswet“ po hamtskich zestajenjach wozjewja, su Rusowje w japaniskej wojnje žhubili na 430 000 muži: mjez druhim nad Sachalom 45 000, pola Port Arthura a Kinczawa 45 000, pola Siawjanta 25 000, pola Seigoutaja 13 000, pschi mŏrskich bitwach 9800, pola Sandepu 10 000, pola Mufdena 175 000 muži. Ž wŏjska dyrbiesche so wotstronjeć 94 800 muži. Wschŏ hromadže so naličji mŏrtwych, ranjenych a jatych **430 000 muži!** — Japaniskich mŏrtwych a ranjenych so **250 000 muži** ličji. — Wŏjnskich łódžow je Ruska 69, Sapaniska 10 žhubila. — Wudawkow za wŏjnu ličja w Ruskej 2400 milionow, w Japaniskej 1440 milionow!

Wschelczizny.

* **Cyrtwiniski wučer swj. Alfons** († 1. augusta 1787) psche: Wŏlajmy so k Bohu pschecy, w každym powołanju, w kotrymž smy, njedh je běły džecń abo pó cźmje: „Knježe, wodž mje po puczu, kotryž so tebi lubi, cziń, zo twoju wolu dopjelnju, druhe ničžo njerodźu!“

— Kał hubjena je duscha, je-li horda! Doniž w njej hordosć knježi, njemŏže Duch Boži pschistup k njej nadeńć; za to budže žty duch z njej cžinicž, schtož zechce.

— Bŏh druhdy dopusćeča, zo do hrěcha padnjesh, zo by nawuknył ponižny być. Kaž džě je so frŏnowanomu psalmisće stało, kotryž sam wo sebi wuznawa, zo je padnył, dokełž njebe ponižny: Přjedy hacž buch poniženy, pschestupich.

— Knjež na ponižnych z lubosćiwymaj woczomaj hlada, na hordych pał z nazdala hlada, a jako my njepŏznawamy, kŏhož wot nazdala widžimy, tak tež Bŏh wo hordych powěda, zo jich njeznaje.

— Bŏh dolinam dostatk dawa wody, to je, wŏn widžěla ponižnym ducham pschebytka hnadow, tola nic hŏram, to je, hordym ducham; pschěz tych hnady z wjetřa du, kaž woda so z wyschinow wala.

—i.

* **Sajna Gora** w Cześćochowej (ruska Półka) je najskawniŝe pólske ŝwiate město. Macz Boża Cześćochowŝta rěka Kralowa Półsteje. Zoni, kaŝ nowiny piŝachu, wotpali ŝo wěŝa Sajnohórŝteje ŝwjatnicy, daŝo do kraja hladaca. Nětko je wěŝa zaŝy natwarjena a dóŝtanie wurjadnu pychu pŝchez wumjeŝki čaŝnik. Tutón je mjenujcy z krasnej hru zwonow a zwónczłow zjednoczeny, kotrychŝ je 36 a kotreŝ budŝa pŝchihódne kěrluŝke t čzeŝeji najzobóŝniŝeje Rnjeŝny hracŝ. Kěrluŝke budŝa troje: jene budŝa wob hodŝinu hrate, druhe kóŝde poŝ hodŝiny a tŝečze ŝkóncznye kóŝde ŝchwórcz hodŝiny. Wulke ŝwjedŝenje budŝa z tym wuznamjenjene, zo do zwonow teŝ piano zahraje, dofelŝ ŝu zwony z klaviaturu zjednoczene. Grajacy wumjeŝki čaŝnik je w Belgiŝkej twarjeny, z wotfelŝ bórŝy dóŝdŝe. Přeni zwonowy koncert ŝam fabrikant wotpiŝta. — Wopytowarjo Přahi wěŝa, zo ma teŝ wona ŝwoje, a to Loretanŝke zwónczki.

* **Zaplata w čaŝnym.** W drobnej wosadŝe poľnóčneje Tirolŝteje bydleŝtaj muŝej, kotrajŝ běŝtaj hiŝo kětro „wustojnoŝe“ nadobŝyŝo w diabolŝkim rjemjeŝe — flenja. Wŝchelaŝe napominanja z dobrom a ze złom ničo njepomhachu, pŝchi kóŝdej ŝkladnoŝeji muŝej zaŝhadŝeŝtaj a ŝakry padachu kaŝ wóndanjo w Budyŝchinye krupy. Škóncznye paŝ ŝo teŝ jimaŝ čaŝ wuŝywa miny; póŝlaču jimaŝ po kņeŝa. Wuŝpomědač hiŝečze ŝo mōŝeŝtaj; ale hdyŝ čhyŝke jimaŝ duchowny poŝlednju pucŝnu cyrobu dacŝ, njemōŝeŝtaj niŝaŝ ŝadny huby wotewričŝ. Duchowny kņeŝ ŝo woŝpjat prócowatŝke, modleŝke ŝo horliwje; tola podarmo: dyrhjeŝke zrudŝeny Najŝwjećijŝke zaŝy do cyrkwy donjeŝeŝ, a wobaj woteŝdŝeŝtaj njenaŝyčzenaj na prawdu Boŝu. Zaměrnó, klecŝ rěŝa: jatanowŝe rěčze wjeŝeŝ. K.

* **Pohladnica jako ŝmjertna nowina.** Šdyŝ wójna z Ruŝkej wudyri, je japanŝke kņeŝeŝtŝwo kóŝdomu wojakeŝ pohladnicu (dopiŝnicu z pohladom), wumjeŝeŝy pŝchiprawjenu a z čorneŝ ŝarowanŝkeŝ kromu, ŝobu daŝo. Těle dopiŝnica ma kóŝdomu japanŝkomu wojakeŝ jako wozjewjenjo ŝwōŝbje doma ŝluŝičŝ, zo je w bitwje padnyŝ, a kóŝdy wojak tajtu pohladnicu hiŝo adreŝŝowanu, pŝcheŝy pŝchi ŝebi noŝy. Šdyŝ tuŝ padnje abo wumre, joho towarŝŝ kartu wozmje a domoj póŝeŝele. Hiŝo tyŝacy pohladnicow ŝu tomule zrudnomu nadawkeŝ ŝluŝile a powěŝeŝ ŝwōŝbam podawale wo ŝmjerczi nana, ŝyna, nawoŝenje abo wuja. Tajte pohladnicy ŝebi w Japanŝkeŝ jako drohotne wopomnječŝa khowaja a wyŝoŝo waŝa. Nětk, Bohu džak, je ŝłanja kónc.

* **Wŝchě ŝelezne čary najŝeje zemje** ŝu hromadŝe 838216 kilometrow doŝke. Na Ameriku pŝchjūdŝe 421571 kilometrow, na Europu 296051, na Aŝiju 71 000, na Auŝtraliju 26000 a na Afriku 23000 kilometrow. Zjednoczene ŝtaty amerikanŝke maja 325777 kilometrow ŝelezneje čary, potajkim wjacŝy hačŝ cyŝla Europa. Němŝka ma 53700, Ruŝka 52340, Francōŝŝka 44650 kilometrow a t. d.

Naleŝnosće naŝoho towarŝtwa.

Sobustawy na lěto 1905: kk. 551. Jan Ulbrich z Mudyŝina, 552—554. z Kukowa: Madlena Lipičowa, Mikławŝ Just, Madlena Justec, 555. Michal Rab, gymnasiast w Praŝy.

Za cyrkeŝy ŝwj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11766 hr. 85 pj. Dale woprowaŝe: O. K. ze Sebnie 1 hr. — N. N. 3 hr.

Za twarjomnu nowu cyrkeŝy we Wulkim Šunowje: X. Y. Z. 2 hr.

Za wotpalenych w Ralbicach a w Dobrošicach: knježa duchowni w Budyšinje (Budyšinscy) 57 hr. (hewak hišće nichto přišoł njeje z darom).

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 12567 hr. 42 pj. Dale dari: Kukowske kasino dar k dopjelnjenju (100 hr.) 10 hr.

Zapłać Bóh wšëm dobročerjam!

Jednota,

[154]

towarstwo katholskich Serbow w Budyšinje, změje jutře njedźelu, 10. septembra, wječor we 8 hodžinach swoju měsačnu zhromadźiznu w tudomnej towaršni.

Předsydstwo.

Towarstwo knježnow w Radworju

[155]

změje **tutu** njedźelu, 10. septembra, měsačnu zhromadźiznu.

Präses.

Při składnosći našoho 25. založeniskoho swjedenja a poswjedenja korhowje wuhotuje

jutře njedźelu, 10. septembra 1905, wječor w 6 hodž.

Ralbičanske spěwarske towarstwo „Lilija“

spěwny wječor w sali hosćenca Sakskeho domu.

Wšitkich z blizka a daloka, kotřiž so za serbsku zabawu zajimaja, wutrobnje přeprošuje

předsydstwo serbskeho towarstwa „Lipy“

w Rakecach.

[156]

„Raumannowe Germania“ jězdne toła

[157]

su bjez dwěla najtymarišče, dokež tefame hnydom z fabriki sam kupuju, je mi móžno, tefame po najnižšich płaciznach pschedawac. **Muzšte toła** płacza **110 hr.**, **žonšte toła 120 hr.**, z najtymarišchim „Torpedo“ spěchno-běhom 15 hr. wjacy, kaž tež „Wanderer“ a „Attila“ toła porucza jara tunjo.

Pšichi potrebje prosy wo dobrocziwu pšichwobroczenjo dowěry

Wilk. Dürlich w Nowej Wjesch.

Redžbu!

Najlěpše toła z torpedo-mólnoběhom a bjez njoho a pšichi tym tež najtunšče su zawěčeje „Bucžowarje“ („Wanderer“) a Raumannowe. Tute kaž tež toła wšěch družich firmow hižo wot 56 hr. a wšě druge kolejatke potrebny

Zakuba Měrczinta na Horje.

Pšichip.p.: Wšě družiny reparaturow so tohorunja pola mje najlěpje a najtunšče wuwjedu.

[158]

A oktobru pyta so na Wechselburgski hród pšichistojna, stroma a sylna **holca i płołanju.** Kotraž by tam čahnyč chcyła, njed so — pšichipoložimshi attesty a wozjewimshi, kelfo mzdy sebi žada — wobroczi na

G. Brauß, Wechselburg.

[159]

Čisłecz Smolerjec knižicšiczejnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katolski Posol

Wudawa so kóždu sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z križ-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w knihařni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
weštki plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudowny časopis.

Wudawany wot towarštwy ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farař w Budyšinje.

Číslo 37.

16. septembra 1905.

Lětnik 43.

Njepšhecželjo lutowanja.

(Pohražowanjo.)

1. Zo je lěnjosć njepšhecžel lutowanja, što chcył to přec? Smyate piśmo hižo pšched lěnjosću warnuje a sčele tajkoho k mrowi, hdyž móže pilnosć wuknyć. Tohorunja hrozy tefame lěnikaj z křudobu — „kotraž pšchindže do domu lěnjoho kaž pucžować“. Lěnjosć je polo z toho ducha. „Lěnja ruka čini křudoho, ale ruka pilneho wobohaczi.“ Lěnjosć a zdalowanjo džěta abo bojosć pšched džětom, to stej wěch, kotrejž džělatej proshetfki fiji a nuzh a hubjenštwu durje a wrota wotewrjatej.

W měšćaczklu bě jednory zaštojnič, kotryž mějesche po prawym jara snadnu mzdu. Pšchi wšchem tym kupi pač sebi won w pozdžijich lětach nahladnu a rjanu křěžu a ju tež zapłaćzi. Pšhecželjo so džiwachu, hdy ma tola telko pjenjěz sam. Won pač jim wěc wujasni, hdyž jim zdžěli: Dlećje, tute pjenjěz sebi zašćuzich, hdyž moji sobuzastojnicy hišćje spachu. Lěta dołho stawach hižo rano zahe a wužich tele hodžiny, doniž mje čas do sčuzby njewołašće k tomu, zo bych pšchecupcam a wšchelatim ludžom jich knihi a zlicžbowanja rjadował. Z tym zašćuzich sebi měšćacžnje hišćje nimo mzdy na 50 hr. a wjacy, a tute pjenjěz dawach směru na dań. A hlećje, z tymile pjenjězami móžach sebi nětko tule rjanu křěžu kupić. —

Tónle pšchiklad pokazuje nam zašć cyle jasnje, zo njeje slepy pšchupad, abo njenadžicy pšchikhadžace zbožo zašćad derjeměcža, ale woprawdžita a wu-
trajna pilnosć je to byta we wšchch časach, lěnjosć pač bě pšchecy po-
rodžětka křudoby a starosćow. Pšchetož tež jara bohacy čłowjek dožiwj
najbóle kónc swojoho bohatstwa, hdyž so stajnje lěnjosćzi podawa. Džěto a
pilnosć stej přenjeji wuměneni našćeje existency. Bjez njeje ani spojojenja,
ani zboža, ani dobroho póćčiwoho žiwjenja a tež nic wobstajneho derje-
měcža njeje.

2. Někotryžkuli je sebi pschez lěta dołhu pilnosć rjany pjenjez nahromadžik, dawasche do knižkow do wěšteje a kručje załoženeje banki, kotraž pak wjele abo wysofeje danje njedawasche. Nafch mały kapitalist pak bě słyšchał, zo su tež pjenježne papjery, kotrež druge banki a wschelake towarstwa wudawaja, a zo so tam wulka dań płaczi. Tuž chce tež z tym spytac. Derjemnjach drje wotradžeja, tola ničžo njepomha. Wón swoje pjenjezy na banch zběhny a nakupi sebi tajkich papjerow z wysokej danju. A hlej, dołho njetraje, a stoi tu zadwělujo pschi powořanach swojoho zamóženja. Haj to je lohkomyslnosć.

Tuž potom ničžo njepomha žalosćic a wobžarowac a želic, to jeno čini cłowjeka mucžnoho a małomyslnoho a lemi joho mó.

W tajkich pschypadnosćach a zrudnych wobstojnosćach je jeno jeniczi puc: zmužitosc, džěto, sebjezapřečo a dowěra na Boha! Tu niekoř nowu lohkomyslnosć na wobědžene zmyśli, ale započini z dowěru na Boha, z nowymi mocami tež nowe žiwjenje, a hladaj so kručje w pschichodže wschitkeje lohkomyslnosće tak derje w na dań dawanju, kaž tež z cyla we wupožčowanju swojich pjenjez. Wo hubjenych žnjach pak rěka, z čim wjetšej nadžiji z nowa wusrywac.

3. Hórsche hač lohkomyslnosć je hišće pschecžinjenje, kiž dochka wo lutowanju ničžo njewě a wědžec nocy. Šchtož z počnymaj rukomaj swoje kubło a wobšedženstwo precz mjeta a najwjetšche namřete zamóženjo za krotki čas pschecžini, tón słyšcha do wustawa za duchakhornych abo do wrótnicy a sfónczi tež najbóle tam swoje žiwjenje. Tuž wo teje družinje pschecžinjenja tu njerečimy. Tajcy ludžo nimaja džěn najbóle strowoho rozoma. Rěčimy tu wo rozomnych cłowjekach. Tuž spominamy tu na pschecžinjenje, kotrež so často ani jako tajke njepschipóznawa. — Nima-li cłowjek wulkeho zamóženja, a wón tola wschitto, šchtož wobthdžen zasluži, pschecžini, to je hižo pschecžinjal. Swjate piśmo pschecžstaja cłowjেকেj mrowju za pschikad. Byrnež tež žanoho knježerja, wchicha a knjeza njeměka, pschihotuje sebi tola swoju chrobu w lěče a hromadži w času žnjow. — Tu ma potajlim mrowja byc za pschikad, dofelž płodu swojoho džěta w lěče njepschetřeba, ale tež za čas nuzy w zymje thowa. Kěto cłowjekow pak to njecžini! Słužowni, džětaczerjo, rjemjeslnicy a wschelacy druzi pschecžinjeja tak často cyle bjezstarostnje swoje rjane zaslužene pjenjezy a mzdny, řhdajo w forczmach, abo činja na njedželach a swjatyh dnjach drohotne wulěty a wjelela sobu z cyłej swójbny a zabudu cyle na to, zo móža tež zke dny pschic, hđžež njemóža potom ničžo wjach zaslužic. Albo tež na wsach pola słužownych nalcchoho časa, kěto tež tu pschecžinjeja na wschěh rózkach. Drohotne drařty so kupuja, na wjeselach a rejach so bórzy sfóncuja, pak so kupuja po zdaczu tunjo pola žiđa, tola te su kaž džěnske muschi, a bórzy rozpabnu, tuž pschec zaň rěka, nowe kupowac, a bywaja tak, byrnež tunje, tola čim dróžšje. Pschi małej mzdžě nahromadžichu sebi w přjedawschich časach tež s l u z o w n i maće zamóženjo. A džěnsnišchi džěň? Seli hišće šchto šchto hromadži, su to řferje hišće holcy, ale hólcy, kěto tajkich dha namakamy? A chcedža-li so ženic, potom dyrbi holca mēc trěbne řěńki, mjez tym zo pachol měni, jomu to njeje trjeba.

Rěleja su jara praktiřta wěc za mnohich, kofřiž móža pschez nje wopravdže něščto wulutowac a zaslužic, kaž je to we wschelach powořanjach, hđžež jo wone zadanja. Ale šchto dha chce řóždy słužowny a słužowna z koleřom,

a byrnjež fruwar byt abo husarka? — Najbóle jeno t tomu jim słuža, zo bychu móhli potom stajnje wokoło jězdźić, na wšchěch hōzďizkach byč a pšhecžinjeć, wjac hac maja. Wobžarujomny lud, slepi staršči, a najbóle pódla — wbozy hospodarjo! — A hdyž chcedža cžile ludžo potom jónu so samostatni sezimicž, haj tu su nět wšchubžom próždne zači a potom wšchubžom luta nuz a. Ab o žestarja cžisami, njemōža wjac džělacž a nicžo zašćužicž, šćto potom? Wšćak mamy invalidišću kašu. Za pať njeje t tomu, zo dyrbi młody lud wšćitko pšhecžinjeć, a zo by jón na starý džen abo pšći njezbožu cyłe žiwika, ale zo bychu ludžo měli něšćto podpjeru. A z 10 hr. na mēšac tež woprawdže njemōželch jara derje žiwu byč, to je 33 pjenježkow na džen. — Tak tu potom šćichimy žałosćenja a šćorženja na nuzu a hubjenstwo.

Tak pať zawēšće byč njetrjeba. Kōždy, tež najjednorišći džělacžer, mōže so pomšćitkowuje, hdyž je to jeno trochu nawuŕnyt, sebje zaprecž, sebi kufš wottorhomacž a ma-li fruteje wole, pšćed tradanjom šćitacž. A tomu pohonjeja tež wšćelake pšćiprawy našćoho cžasa, wosebje na lutowarņe, kotrej maja tu dobru stronu, zo mōža so w nich hižo cyłe małe sumy na dań dawacž, hižo wot 1 hrimny. Z tym ma so zadžewacž, zo so njebychu tež małe sumy lohtomyšljuje pšćecžinjake, pšćetož najwjetšćomu džělej cžłowjekow njepada zbožo a derjemēcžo do kłina, ale woni maja sebi je sami pšćihotowacž z lutowanjom, z jara pilnym lutowanjom. Sto tolet njemōže hnydom kōždy na dań dacž, ale šćerje tolet abo hrimnu. To njeje wjele, ale husto wospijetowane, widži tu lutowar bōrzy rjane pšćody swojoho lutowanja, a runje tele na dań dawano małych sumow bywa za hewal kšudoho cžłowjeka za kšad lēpšćoho cžasa. Seno započatk cžinicž, potom hižo dže, a ma lutowar po cžasu sam na sebi a swojim lutowanju najwjetšće wjeselo.

Tež tak mjenowane zawēšćenjo žiwjenja je něšćto dobre a wužitne, wosebje za tych, kotřiž zamōženja nimaja a chcedža swojich šćójbnych pšćed nuzu zašćacž, hdyž jónu wumru, trasč pšćezahje. Tu płacža lētnje swoje mjenšće abo wjetšće pšćinowšći, a po smjercži wupłacži so rjana suma zawostajenym. Kšćto šćójbow bu pšćez to hižo pšćed najwjetšćej nuzu wobaranowanych!

Tuž pomyslmy sebi cžasto: pšćichod je nam njeznaty a jošo dōnt zašćowanu. Šćenicžli džen abo hōdžina pšćemēni cžasto wšćitko. Njezbožo zašćupi, kšoroscž so nawali a zarēznje našće cyłe šćutkowano a znicži wšćitke wotpohladu a wotmyšlenja, tola dobry hospodar a lutowar njetrjeba zadwēlowacž, na tajke wobšćojnosće je myšlit w prawym cžasu a tak so pšćed nuzu zašćitať.

(Pošćacžowanjo.)

B Ružicu a Sakskeje.

Z Budyšina. „Jednota“ wotmě njedželu 10. t. m. swoju porjadnu mēšačnu zhromadžiznu po zwučenym wašnju. Tōn króć mēšachmy tež zasy knj. předsydu mjez nami, kotryž nam zajimawe wobšćojnosće a wěcy z pućowanja přednošowaše, wopisujo kraj a lud džěla Bayer-skeje. Nimo toho so tež zasy wšćelake přec a wučinjenja wotbychu. Wobžarowaše so tež, zo „Jednota“ njebē so mohla na 25. založenšćim swjedženju a poswjećenju korhowje towařstwa „Lipy“ w Rakecach wobdžělic, dokelž mjez přeprošenjom a swjedženjom žaneje wjac

zhromadźizny njebě. Tež bě to runje čas prózdninow, předsyda a městopředsyda — nichto doma, z kotrejuž bě na džensnišej zhromadźiznje zasy jedyn z najmjeńša dóšoł. Tuž móžachmy jeno přečo wuprajić, zo snadź budže jónu pozdžišo móžno, tamne sławne a horliwe towarstwo wopytać. Hewak bě „Jednota“ srěnje wopytana, na 70 wosobow bě přitomnych a so wobžarowaše, zo sebi sobustawy, wosebje tež mužojo, tule m ě s a ě n j e j e n o j ó n u w o t m ě w a n u b j e s a d u bóle njewaža. Na, přichodnje drje budže hišće lěpje. —

— Njedźelu tydźenja, 3. sept., měješe „towarstwo młodźencow“ mały wulět do blizkich Čemjerc. Wjedro drje njebě rjane, čim wjeselša pak myslička našich młodźencow. Trašić so njedachu. Njemóžachu dla dešća třěleć na Młynkec zahrodže, třělachu z bróznje won, ptak měješe so morić a pjerka dyrbjachu jomu zwotlětować. Předsyda, knjez kapłan Šolta, njedaše so ze swojimi małymi zatrašić. Knjeza Młynkowa dobra wutroba, kaž tež joho mandželskeje, njebu zacpita, čim mjenje joho darniwe hospodowanjo. Wjesele wróćichu so naši młodzi hóley po dokonjanym skutku zasy wječor z časom ze swojim wózyčkom, z připrawami třelenja pikotatym, do Budyšina. Tež někotři knježa duchowni běchu šli sebi zmoknjenoho ptaka wobhladać, kaž scholastikus a šulski radzićel Löbmann a direktor Nowak. — Knjezej Młynkej a joho mandželskeje pak hišće jónu „Zaplać Bóh!“ —

— „Towarstwo mužskich“ pak bě njedźelu 10. septembra wulećało do Lubija a tež na tamnu rjanu horu. Wobdželenjo bě sylne a wulět radži so najlěpje. W Lubijskej rjanej cyrkwičcy běchmy pobožni a wotměchmy nyšpor, na horje bě krasny powětr a rjany wuhlad a w hotelu slyšachmy rjane spěwy a wužiwachmy towarstwa tamnišich wěrybratrow. Druhdy tajki wulět tež woprawdže płodži zasy wjetšu horliwosć za towarstwo.

3 Budyšina. Wot njedžele 1. póndželi, 11. sept., w nočy $\frac{1}{2}$ 3 hodžin wotpalí so tu bróžeń škonoma Grařy pschi Drježdžaniskej drózy (Scharfenweg). Płomjenja zničichu 300 kop žita a 100 kop pschěncznej sťomy. Tež wjacny ratařskoho gratu je so spaliło. Žně běchu zawěšćene. Słyšawy wjele hařčecž njemóžachu, ale dyrbjachu jeno wobštražowacž, zo lětace schřě a lětaca so palaca sťoma druhe twarjenja njezapali. A tale sťoma lětajšce wopravdže tež dalošo do města nuz, samo tachantŝki dwór bě poľny schřow a tajkich so palacych kufkow sťomy a tšěšćnje papy.

W Njebjelcizach swjećejšce nowoswjjećeny měšćnik knjez Mikkawšch Dornik njedźelu, 10. septembra, swój přeni wopor Božej mšče. To běšce za Njebjelcizy a cělu Njebjelczaństu wošadu radoštny swjedžen, kotryž běšce jej za poslednich 28 lět nětko tšězi króč zasmitał. W haprylu 1877 swjećejšce tam swoju primicu syn tamnišchoho wučerja Bošćana Nowaka, knjez Jurij Nowak, kiž je hižo 14. měrca 1888 jako administrator w Radworju zemřel, a w auguŝće 1903 knjez Sařub Žur, kapłan w Rablicach. Z wjeselošću bě Njebjelczaństa wošada so tež tón króč na žadny swjedžen hotowała. Syn čestneju staršceju, z jeje sřjedźizny wufhadžach, měješce přeni króč 1 wořarkej pschistupicž, zo by so slubił z jehnjeczom Božim na wěčnje. Swjatocžnu drařtu bě so wobleřła wošada, wješ a cyřkej. Wóřy po $\frac{3}{4}$ 9 hodž. zhromadži so na farje swjatocžny cžah. Tam w bělnjej stwi klecžejšce młody

měšník w pobožnej modlitwje na swjaty štut so pschihotujo. Knjez senior Skala, kiž bě zastojnstwo paranymsa abo wjednika pschijał, tam z někotrymi słowami knjeza primicianta powita a za swjaty štut namołwjesche. Spomni wosebje tež na to, zo je dženijnischi džen za knjeza primicianta, joho starscheju a wschitlich čzim radoštnischi, dofelž je wjeleđostojny knjez něšto lět pozdžischo, dnžli hewat maschnjo bywa, za swjate powołanjo so rozšubžik a tute nětk tak zbožownje doščahnył. W swjatocžnym čzahu kěrłusch spěwajo potom nowoswjeczenoho měšnika do wudebjenoho domu Božoho wjedžechu. Dwě malej družcy psched nim na pucalkomaj frónu a wěnc nješeschej. W cyrkwi psched wołtarjom so modlitwy wuspěwachu. Na to měšesche knjez farať Rubasch najpriedy swjedžeńske přědowanjo. Powołanjo měšnika wułożowasche, fak měšník wuczi, lěkuje a woprjuje a z tymle swojim zastojnstim džětom so jako najsłěpschi pscheczel a dobrocžet doměrjenoho luda wopokazuje. Wschi swjatocžnej Božej mšchi knjezej primiciantej jako diakon a subdiakon poslužowaschtaj nowoswjeczenaj měšnikaj Delenk a Rjeda, paranymf běšche knjez senior Skala. Wosada kěrłusche spěwasche, mjez woprowanjom spěwarjo Ave verum pschednjesechu. Po měšnikowym wopravjenju dóstachu z ruki swojoho syna a bratra joho nan a macž a dwaj bratraj Syna Božoho. Po Božej mšchi młody měšník nowoměšnište požohnowanjo wudželelsche, na čož joho zas swjatocžny čzah na faru domjedže. Tam joho mała družka (Koprijec z Budyščina) ze jerskej basnju powita, knjez wucžet Brauner w mjenje wosady a wschelacy družcy zbožo pschējachu. — Na žadny swjedžeń běchu nimo hižo mjenowaných duchowných a knjeza kapłana Saworka tež hičče pschijikli k. propšt Leopold a P. Dominik z kłóštra Marijneje Swězdy, farať Hicka z Kamjenca, kapłan Jur z Klabic, fatcheta Delan z Budyščina a kapłan Micž z Khróščic. — Kwasnu hoščinu běšche knjez farať na farje za duchowných wuhotował a za mnohých hoščy z blizka a daloša starschej na Libšec kuble. — Popołdnju w 4 hodž. běšche káčoniski mšchpor z rózarijemi, na čož knjez primiciant zas nowoměšnište požohnowanjo wudželelsche.

Z Baćonja. (Primica 12./IX.) „To je džen, kotryž je nam prihotował Knjez“, móžeše z dobrym prawom prajić k. senior Skala, hdyž běše přišoł ze 16 knježimi duchownymi na Baćońsku faru, zo by w swjatočnej procesiji dowjedł nowoswjeczenoho měšnika Jurija Delenka z Hasłowa do našoho krasneho domu Božoho. Luboznje swěćeše Bože slónčko na naš luby serbski kraj, a radostnje swěčachu wóčka wšěch přitomnych, hdyž knjez primiciant, dóstawši wot nana a maćerje požohnowanjo, w luboznym přewodže při zwonjenju zwonow a spěwanju kěrłušow kročeše do cyrkwy. Tu měješe swjedžeńske přědowanjo k. direktor J. Nowak. Spomniwši na to, kak je primiciant při přenje primicy w Baćońskej cyrkwi před nimale 13 lětami při wołtarju služil jako ministrant a kak tu džensa budže nětko woprować jakož knjez, nastupnik Knjeza samoho, wułoży w swojej znatej zrěčniwosći, kak je katolski měšník naš wopravdžity přećel, hdyž džěn ma 1. we wutrobje lubosć, 2. w horće wěrnosć a 3. w rukomaj dobroćiwosć. Po přědowanju wuspěwa so hymnus „*Veni creator spiritus*“, na čož započá so swjaty wopor. Knjezej primiciantej služachu k. senior Skala (paranymf) a joho towaršej k. Rjeda a Kielmann (diakon a subdiakon). Knj. kantor Symank, kotryž na

stronje našoho luboho k. fararja Libša na wšěch zwjeselacych a zrudnych podawkach wosady stajnje nanajnutrniši podźěl bjerje, bě ze swojimi spěwarjemi a spěwarkami wosebitu „missu“ hižo měsacy dołho přihotował, a zasłuži sebi wón a joho „khór“ za wutrajnu prócu wulki džak. Přetož tajku missu z njewuwučenyimi mocami tak derje přednjesé, kaž bu tale přednjesena, přewodžana w někotrych džělach z trumpetami, to njeje žana maličkosć. Hdyž bě primiciant swojich přiwuznych zwoprajał a mšu skónčił, zaspěwa před wustajenym Najswjećišim „*Te Deum laudamus*“. Do nutrinow bu naša wutroba dojata a sylza hnuća a radosće zajasni so w mnohim wóčku, hdyž nětko cyła wosada z mócnym zapalom zanjese „Tebje my Boha khwalimy“! Džensa hišće njeje tónle radostny kěrluš w našej duši wuklinčał. Njeh njewuklinči ženje! Njeh je wěčny džak a khwalba Bohu, zo přecy zasy a zasy z našoho luda přistupuja synojo k wołtarjej Božomu, zo bychu woprowali swoje „přenički“.

We Wostrowcu swjeczěšce nowoswjeczeny měšchnik kněz Heinrich Rielmann na swjateje Marije Naroda swoju primicu. Swjedgeńske předomanje měšče kněz farať Kreczmer ze Scherachowa.

3 Drježdžan. Kaž Drježdžanske a Budyschinske nowiny pišaja, je najdosťojnišiji kněz biskop Dr. theol. Eusebiuski tež nětko, dokeľž bě po swjerczi knjeza biskopa Dr. Wabla dospołnje měštno jako Budyschinski tachant nastupit, tež jako tajki wot Jeho Majestosće krala pschipoznaty abo wobkruczeny, a motpołoži jako tajki tež nětko w ministeriju kulta zwučenju pschisahu.

— Tejsamej časo pišaj spominataj tež na serbski procesion do Krupci, kotryž dwójcy wob lěto tam khodži: swjatk a na swj. Marije Naroda. W 70tych a 80tych lětach su pschecy na 400—500 wobdželerjow byli. Lětsa běchu jeno swjatk a 200 a nětko 8. septembra docyta jeno na 60 wosobow.

3 Blauna w B. Mjedgeļu, 10. septembra, bu tu psched něšto lěta nowa-natwarjena a potom jeno jednorje swjeczena cyrkej wot najdosťojnišeho knjeza biskopa Dr. theol. Eusebiuskeho swjatocnje swjeczena abo konsektrowana. Se to tež přenja katolska cyrkej w Sakskej, kotraž ma ze železa late zwony.

Ze Bhorjelca. Endy bě wulke wjeselo na spocžatku toho měsaca, dokeľž su nětk we wustajenych hižo milion wopytowarijow poměli, hdyž ličba tych samych 3. septembra 1261451 wučinješce. Nadžijeja so, zo so druzi milion tež hišće dopjelnj.

3 Pinza. Bur Franc Derndl, mjednik njewotwisnych burow, wopta tu na jenyj swjedgeńju měd a pózře, so njedohladawčiji, jenu pčžokfu jobu. Tuta stala joho do schije (póžeradka), pschěz čžož bu frej zajědočžena a bur na to wumře. — Psched něšto njedželemini čžitachmy něšto podobne. Pčžokfa bě muža do wucha kusta (stakała), na čžož tón za 10 mjeńšchinow wumře.

B cyłoho swěta.

Rěmja. W starostawnym měšće Hněznje pořhowachu sobotu znamjenitoiho duchownoho knjeza, fararja Józefa Stagracyńskeho. Wěšče to wubjery měšchnik a Polak. Z wótrym duchom wobdarjeny, mjez tych rědkich

ludži sľušateľske, kotičiž njeznješu prózdnje křwile we swojim žiwjenju, a hdyž nimaja džěta, sebi džěto pytaja. Běšče sľawny předať, njesprócniwy spisaczel a narodowe najrěchšeho zorna. Šacž do poslednjoho dycha je tež w tychle poslednich čježkich časach zmužiwje a njeħabkajo pólskość a pobožność hajit po prusskich provincach.

— 3 Koblenca. Tu bě póndželu, 11. septembra, wulka parada. Kejžor a joho wysoka mandžělska běšhtaj pschitomnaj. Wojacy ujeběchu tón krócž, kaž hewak, w paradžinej uniformje, ale we wójnskej, šchtóž bě na kejžora wurjadny začěžičej čžiniķo, a šchtóž bě z joho narěče sľuščecž, kotraž bě tež trochu wójnska. Pschi pschipadnosći tejele parady špožći kejžor šanclerjej wječćej z Bülow šamotnosć generalmajora.

Stalisa. Wčžora tydženja, na dnju swj. Marije Naroda, bu Stalisa wot šylnoho zemjerženja domapytana. W Stefanaconi bu 100 wosobow morjenych, w Biscepio 50, w Triparnini 60; a tute městna buch u tež cyle zničžene. W San Gregorio bu 65 wosobow morjenych, w Mileto 11 a na 200 čježcy ranjenych, tež w Pizzo běchu 4 morthi a wjac ranjenych. Čyta čžrjoda wšow bu cyle zničženych, a hdyž hšće křěža štojo wšta, hrozž ze zashpnjenjom. We wotřejewi Monteleone šu zapušćžena žačostne. Tež z města a provincy Čosenja wozjewjeja šylne rženja, tohorunja z Messiny, Syrakusa a Catanije. Ruža je wulka.

Rusko-japanšći wobzamknjeny měr njebu w Zapauskej z wjeselośću pschijaty. Šforo powšchitownje šo w Zapauskej wobžaruje, zo Zapauska njeje pľodny swojich dohycžow žniķa. Wulke ropoty nastachu tohodla w Tokio, kotřž šo samo zběžkej abo revoluciji runjachu. Mjedušchnych wužiwachu ludowu nješpokořnosć k tomu, zo bychu lud tak prawje k džiwim wustupam hidy pschecžiwu cuzym naschcžuwali. Wutoru tydženja wali šo rozhorjeny lud na bureau Inžerěšćeho čžasopisa „Kofonin“ a nacžini tam wulkeje škody. Na to poda šo k zastořnstowu byđku ministra nutšćownych naležnosćow a wotpali twarjenja. Tež wobhľdlenjam druhich ministrow tošame hrozěšće, šchtóž paľ policija hšćeje wotwobrocž. Tež wopory žiwjenja žadašće tuto zashľđenjo a mnozy buch čježcy ranjeni. Raž prajachu, chcychu z tym kejžora zatrašćičž, zo njeby wobzamknjenjo měra podpisať a pschijať. Knježerstwo čžini wšchitto móžne, zběžť podtľocžicž, tola žda šo jara šłabe byčž. Za Tokio je wójnske wobľehnjenjo wuprajene, a zapoľšćanstwa druhich krajow wobštražuja wojacy.

Ze to tež nuzne, doľež je we hľownym měšće Zapauskeje tajka hida pschecžiwu cuzym wudhřika, fajtaž doľhe ľěta wjac wobľedžbowana njebu. To bě tež ščěhwt tejele hidy, zo bu tu řředu, 6. septembra, 10 křšćesčanskich cyřkwjow špalenych, kaž tež jena tajkim mišionam sľušćaca šhula, a 8 wosobow bu zranjenych. — Wosebje horce bėđženja běchu tam řředu tydženja; bu šćelena a palena, tak zo dhyřjachu jěđni šo přócowačž, měr čžinicž. — W měr je šo tež zash wřócžik, wosebje we hľownym měšće, mjež tym zo w kraju hšćeje pschecžiwu měrej protestuja. Tola pomħacž drje wjele njebudž, a šchodu ponjele naschcžuwany lud.

Naležnosće našoho towarštwu.

Sobustawy na ľěto 1905: kk. 555. 562. 563. w Prazy: abiturient Jurij Hantuš, gymnasiast Renner, gymnasiast Jurij Šolta, 557. Jakub Brězan z Konjee, 558. Pěť Wowčěřk z Kosłowa, 559. Jakub Delenk z Budyšina, 560. Jakub Bräuer z Kamjenca, 561. Jakub Domaška z Ralbie.

Sobustawy na ľěto 1904: kk. 789. Pěť Wowčěřk z Kosłowa, 790. Jakub Delenk z Budyšina. — Na ľěto 1903: k. 812. Pěť Wowčěřk z Kosłowa.

Za wotpalenych w Ralbicach a w Dobrošicach: kk. wučer M. W. w Budyšinje 3 hr., August Robl ze Židowa 1 hr., M. C. z B. 10 hr.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11770 hr. 85 pj. Dale darichu: z Hórkow: Jurij Nowak 1 hr., Jurij Henčel 50 pj., Michał Młynk 1 hr. 50 pj., M. Kowar 50 pj., M. Šewc 1 hr., M. Khěžka 3 hr., Jurij Šliž 1 hr., Pětr Šilak 1 hr., Jakub Šewc 50 pj., Michał Čornak 1 hr., Jakub Hejduška 1 hr., Michał Kowar 1 hr., Hana Šolćina 1 hr., Jakub Brusk 1 hr., Pětr Hejduška 3 hr., Mikławš Kušk 1 hr., Michał Hejduška 1 hr., Mikł. Hejduška 1 hr., Michał Wjacławsk 50 pj., swójba Šercec 1 hr., J. Kubańk 1 hr., J. Lisnař 2 hr., Michał Jakubaš 50 pj., M. Disner 1 hr., M. Hejduška 1 hr., wudowa Šolćina 1 hr. 40 pj.

Zapłać Bóh wšěm dobročerjam!

Ratařska šhula w Budyšinje.

[160]

Pschichodny zymski semester započnje so wutoru 17. oktobra 1905. Nowi šhulerjo njech so podpisanomu direktorej pschizjewja, kotryž lubjerad tež wšhelafe praschenja zwotmołwja.

Prof. Dr. Gräfe.

Re d ŷ b u !

Najlěpše toła z torpedo-wólnoběhom a bjez njoho a pschi tym tež najtuńšce su zaměšce „Pucšowarje“ („Wanderer“) a Raumannowe. Tute kaž tež toła wšchěch druhich firmow hižo wot 56 hr. a wšchě druge kolejaršce potreby su dóstač pola

Šatuba Wěrczinta na Horje.

Pschi sp.: Wšchě družiny reparaturow so tohorunja pola mje najlěpje a najtuńšce wuwjedu.

[161]

Wótčinski džak a hrimotacu slawu

[162]

wupraji „Liliji“ za swěrne sobuskutkowanjo, kaž tež jeje dirigentej za wšu prócu

Serbske towarstwo „Lipa“ w Rakecach.

Najwutrobniji džak a zapłać Bóh

wuprajamy wšitkim, kotřiž su moju lubu mandželsku, mać a naju lubu sotru **Mariju Koprku** rodž. Kralec w jeje čezkej khorosći z tajkej lubosću wopytowali a ju tróštowali a při pohrjebje jej poslednju česć wopokazali, přede wšěm tež swěrny m přećelam a susodam.

Hłuboko zrudženi a žarowacy:

Mikławš Kopr, mandželski.

Michał Kopr, syn.

Hana Kralec

(nětko sotra **Marija Cherubina** karmelitka)

a **Madlena Kubašowa** rodž. Kralec,

sotře.

W Bronju, na dnju pohrjeba, 14. sept. 1905.

[163]

Katolski Posol

Wudawa so kóždy sobotu.
Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z križ-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w knihafni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěstki plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudowy časopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farań w Budyšinje.

Cisło 38.

23. septembra 1905.

Lětnik 43.

Njepscheczelo lutowanja.

(Potracžowanjo a šlónčženjo.)

Hizo spomnjenym njepscheczalam pschitowaschi so zaji drugi, to je
4. pscheczaha žentwa.

Tu je služowna, je tak lědma so džěčowšće črije wuzka, sebi trochu
drasty nafupika a nětko započaka tež něšto na dań dawac. Tola z pschi-
ležnosću na rejach zeznaje so z młodobuskim čłowjekom, dołho njetraje, wón
pschińdže z namjetom, što hačle chcemy so dale pola burow drěč, to sebi
radšo něšto kupimoi, a tak smój w swojim, nawutnu rjemjesło a ty džělasch
sebi doma. Kaž wotrěčane, so stanje. Tola na statoku je wjele dołha, dań
chce być a žiwjenje tež njeje darmo. Wo něšto nalutowanju ani wjacj so
myslič njehodži. Wschudžom luta nuz, wot žentiw sameje njemóže wschal
čłowjek žiwj być — ale je pozdže — tuž reka, so prócowac a pschi tom
hischče tradač a k tomu hischče wschela hubjenstwo a chorosć — psche-
zaha žentwa wschal derje njecžini. — Hórze je hischče často w městach.
Čerstwa a nowa holčka pschicžehnje tu na službu. Bórz namaka tež „zna-
jomstwo“. Młodobu džělacžerja bě znač wufnyka a bórzh slubischtaj sebi
žentwu. K čomu dha hačle dołho z kwasom čakač, praji njěščerpliwj
nawožjenja, ze swojej zaslužbu móžu hižo cyle derje swójbu zežiwic, do-
spoknu nadobu kupimoi sebi na wotplačženjo, zaplačimoi měsacžnje něšto
maka, a wěcy w šlónčženje naju, zo njewěmój, kač je so stało.

Wynjež tutaj nětko ničo nalutowane njemětoj, bu tola kwas hižo
w młodobstnej lohtomyšlnosći šwjecženy. Bóžo by było dospołne, njebě-li
čyła wěc tola šchpaka mēla: měsacžne wotplačženja za nadobu běchu tola
wjětsche hač jeju šředki. Na třeczi a šchwórtly měsac dyrbišchtaj hižo počžo-
wac, zo byschtaj wotplačženjo mohłoj dołonjeć, pozdžichu pschihadžesche tež
hižo čazaj ze šudnistwa. Šdžž so tež nětko swójb pschispori, pschińdže

hišće njezbožo khorosće: straschne zahorjenjo płucow muža na khorolžo położy a tak tež wšchitka zaškušba pschesta. Tak pschindže nejabych džen, na kotrymž bu jim tež posledni truch wotewzaty. W hołym zadwelowanju sedžejeche njezbożowna žona wječor w prózdnym bydłu a woczałowasche pschikhad swojoho muža. Tola czafasche podarmo. Něotre dny pozdžišcho běchu rěkowe zmoži cžěto njezbożownoho k brjohej wustorčyłe. W joho drafcze namakachu list na žonu z krótkimi słowami: Budž božemje; ja njemóžach hubjenstwo dlěje znjesć. — Kelto tajkich a podobnych pschikhadow nam tola žiwjenjo lěto wot lěta płodži — jako scžěhny pschegahich žentwow bjez rozmyslenja a bjez srědkow. A najbóle nadeńdžemy tajke žentwy pola tajkich, kotřiž nicžo nimaja, sebi nicžo njenalutowachu a potom je tak najbóle z lutowanjom kónc. Tola kelto tajkich ludźiczkow da sebi radžicž, hdyž je rozom potupjeny a wolu zmynšnosć zajała. A tež we wysochich woršchtach luda je pschegaha žentwa ze šchodu za derjemězo a spomoženjo swójbow. Pschegaha žentwa hacži sčoro pschecy dospołne duchowne wuwiczo muža. Už tež cžasto móžemy slyšćecž sčoržicž: Schkoda, zo je so tón tak zahe woženit, z toho by hišće něšto było.

5. a 6. Žadoscž za wužiwanjom a hordoscž stej tež hišće tak prawje zažranej njepscheczelaj lutowanja w našchim czasu.

Stare jednore, pokorne a społojne waschnja smy wšchitcy wopuschćili. Ženo zo je tale běhańca za wužiwanjom, wjeselami a póbla žakosćna hordoscž pola jenoho bóle wurwita, pola druhoho mjenje. Wězo pschede wšchitkim krocža tu na cžole města, małe a wulke. Žda so, kaž by tu wšchitko jeno k tomu było, zo by ludži wabiko k wužiwanju a k lutomu wjeselu. Wasch tu wosebje we wulkich městach na wšchěch rókach stojo schěroke stolpy a tesame wobłěpjene z wulkimi plakatami, kotrež mjenje bóle wšchitke jeno zawjeselenja porucžuju. Tu su koncerty, bale, džiwadła a tohorunja, kóždy džen něšto druhe. Žene piwo je pschecy lěpsche hacž druhe, kaž je khwala, jedyn tajki a druhji hinaschi swjedžen so wozjewuju, a wšchitko namaka swojich wopytowarjom. Wězo na wsach njesmědža tež tak „bjeze wšchoho“ być. Tež wšy njechadža w tym nastupanju a poměrnje lěpsche być hacž města. Tohodla tež tu wunamkuja jenu někajku pschicžinu po druhej a wšchelałe mjenka za džězo njeby bjez toho było. A tak tež tu so pomnije mało njedželow a swjatyh dnjow, hdyž njebychu ludžo měli pschiležnosć, žiwjenjo po swojim wužiwacž. A tele hłodženjo a žedženjo za rozpjerchenjom a wužiwanjom, tale běhańca za wjeselami a lóschdami je, kaž města khoroscž, tež znamjo našchoho časa. Spóžera cžasto najrjeńše a najdrohotnišće hodžiny, kotrež so džěku a pomołanju wostorhaju. A tomu hišće potom tele pschezměrne picžo. Tele nješkodne wobstojnosće wopisuje hanjo jendželski spijaczel Carlyle: „Ničto tebe njeputa, o swobodny, njewotwisny cžłowjeć; ale njeputa a njepodecžicžuje tebe tónle hłupy piwowy karancž? Žadny cžłowjek njemóže cži porucžecž, pschicž a hieć, a tónle wostudny karancž ze swojej mokrej juštku, tón to dołonja. Ty sy wotrocž, njewólnik swojich samnych zwěrinskich požadoscžow a tyhle zatrašnych hornow ze swojimi spirituosnymi napojemi. A ty so hišće hordžiš ze swojej swobodu, ty dospołny hłupako?“

A zo pschi tajkich wužiwanjach hordy duch tež prózdnym njemuńdže, so samo wě. Pschi tom chedža so ludžo tež pokazacž. Drašny dnyhja so blyšćicž a cžłowjek so hordžicž a pytać druhich pschetrijeć, wosebje žónski splanh džěn je wo tom wulcotny. Žena chce rjeńšcha być dnyhli druha. Tež

nasch pachot abo muž njemóže so tam pokazac cyle jednory. Njedy tež kramcy a schwadlče zdychuja a žaloscja pod czežu wułożenych pienjz a njezapłaczenoho džěla — cži njedy cžafaja, hdyž jeno je so hordomu duchej wola staka. Ach, a tola pschibdu cžajš, hdyž potom cžile ludžicžkojo zdychuja samo za sriódkami swojoho prjedawšchoho wužiwanja a so křija z powoštankami swojeje něhdušcheje hordoscje.

Tohodla je tež wosebje nuzne, zo hižo staršchi swoje džěczi zahe pschuwuča f sebezaprěwanju a jim ze samšnym zadžerženjom pokazuja, zo jeno wužiwano a hordženo nije zaměr naschoho žiwjenja.

Rchodžmy tohodla kžždy po swojim pucžu, so njestarajcy wo rěče a blady swěta, a wostajmy so z křutymi zasadami wschěch wudawšow, kotrež nasche řědki pschesahuja, naschomu powołanju so njepschisłuscheja a nam wěšte tradanjo na drugej stronje pschihotuja. Brócuymy so, zasty namuřnyč tamnu staru póccžiwosć naschich prjedownikow: jednory mysl a lutowanjo na prawym měštnje a w prawym cžasu, kotrež je pschecy było pucž z nuzy a že gadwělowanja f zbožu a f derjeměcžu.

Arcybiskop dr. ze Stablewski

je za swoju arcydiöcesu wažne postajeno abo wukaz w tamnišim cyrkwinym časopisu wozjewił pod 6./IX. t. 1., w nastupanju přihtowan-skeje wučby pola džěci na přenje dóstaćo swj. sakramentow pokuty a wołtarja.

„Jako wyšši pastyr mi dowěrjenych diöcesow mam za swoju winowatosć“, praji arcybiskop, „w jara wažnej, za cyle nabožne žiwjenje a tak nastupajo zbóžnosć duše rozrysowacej naležnosći, mjenujcy wo přihtowanju džěci na swj. sakramenty, so na lubowane duchownstwo wobroćić.“ — Nětko dawa pokiwy, što ma narodnosć džěśca postajeć. Hdzež so dwěluje, hač je džěć pólske abo němske, maja starši postajić, w kotrej rěči maja so džěci na dóstaćo swj. sakramentow přihtować. We wschěch druhich padach pak, hdzež nastupajo narodnosć staršich a džěci žanoho dwěla njeje, rozrysuje w tutym nastupanju jeno porjadny dušepastyr, wosebje, hdy by jomu znate bylo, zo starši přeciwo swojemu přepokazanju, někajkomu zwonkownomu nućenju nochujo, runje napřeciwnje postajeja. Tajke zwonkowne mocowanjo a přinućenjo je přecy a wsudžom za wumocowanjo swědomja plaćilo, kotrež najněžniše čuća čłowjeskeje wutroby trjechi.

„Přihtowanjo na swjate sakramenty je cyle cyrkwina naležnosć, kotraž jeno pod mojej duchownej mocu stoji a tohodla mam tež za swoju winowatosć, nětkle před časom, hdzež so tajka přihtowan-ska wučba na dóstaćo swj. sakramentow započina, warnować, zo so njeby tónle, w žiwjenju kždoho katholskoho džěśca kžděje narodnosće, tak wucy swjaty čas, za docpěćo druhich zaměrow wopačnje trjebał. Žane džěćo njezamóže w cuzej rěči prawje a dospołnje so na tamne wažne wocomiki přihtować, kaž to su přenja swjata spowědž a přenje swjate woprawjenje, hišće mjenje, w cuzej rěči jeno nućene, najhlubšich potajnoscow wutroby so spowědać.

Při tak strašnej, nabožinje njeprěcelskej nakhilnosći časa nje-dyrbja jeno wysocydstojni duchowni ale tež wšitcy derjezmysleni mužojo swětnych powołanjow wulku wažnosć nabožneho wo-čehnjenja drje připóznac a so wo wobkrućenjo wěry, předewšitkim w tak něžnej a čućiweje džěsćowej duši prócować. Słuša so tež, Bohu so za to džakować, zo Joho Majestosć naš najmilosćiwiši krajny wótc winowatosć wěry do bójskoho Zbóžnika tak wulko-myslnje a khutnje zapřija a z tymle swojim přikładom wšitkim swojim poddanam do přědka dže.

Wysokodostojni duchowni cheyli so w spomnjenych připadach po zmysłu tutoho postajenja zadžeržec a so cyle wěsće po tym zložować, znajicy čezke zamołwjenjo wo tom pola Boha, jeli by snadź přez jich winu swj. wěra so we wutrobach jim dowěrjenych džěći wosłabiła.“ —

Zawěsće su to krasne słowa starosćiweje wutroby tamnoho wyššoho pastyrja Póznjansko-Hněznańskeje arcydiöcesy, kotryž rozemi, w kotrej rěči džěsćowa wutroba najlěpje najwažniše wěrnosće swjateje wěry zapřija. Kelko serbskich staršich móhli sebi z toho tež wučbu brać za swoje wbohe džěći. — A kelko mužskich a žónskich, nětč dorosćenych, nam hižo skoržachu, kak su přeni króc k swjatej spowědži pobyli, kak bjez dorozemjenja tam z němskich spowědných špihelow, mechanisey, swoje hrěchi čitali. — Što knjez arcybiskop tu wo zamołwjenju praji? Ale komuž njeje k radženju, njeje tež pomhanju. — Přecitaj sebi wěc hišće junu a potom so prašej, što ěi swědomjo praji. A jeli so druzy njestaraja wo woprawdźite duchowne zbožo džěsća, maja so potom z najmjeńša starši sami wo to cyle raznje starać!

Wotpusť swjatoho rózowca (róžarija) w Radworju.

Swjědženj swjatoho rózowca (prěnju njedźelu oktobra) so zajišć pšchibližuje. Wěrimo jón radh t dobyčzu wotpusťow mužiwaja, kotrež su wosebje w cyrkwiach swjatoho rózowca murjadjnje bohate. Mjez tym, zo jo druhdže jenož jedyn dospołny wotpusť dobyčz hódži, móžejš jón w rózowcowych cyrkwiach (n. pšch. w Radworju) telko króc dóstać, kaž wotpusťne paczerje wuspěwajš. Redžbuj pak na to, zo sriedž kóždych paczerjow z cyrkwy wuńdžejš a z nowa zajišć do njeje zastupijš. W Radworju njewostań pšchi tym pšched burjemi na šhodženšćach stej, ale dži hač na runu zemju dele. Najlěpje činišć, hdyž z jenymi burjemi won šhodzijš a z druhimi nutš. Za toho chceš jenotliwe wotpusťi dobyčz, hač za sebje samoho, abo hač za swojich wote-mrětych abo za wchytke šhude dušce, to móžejš pšched kóždym wuspěwa-njom wotpusťnych paczerjow sam postajic. Šdže je jo něchtó do rózowcowoho bratstwa zapřijać, daš, je cyle wšcho jene. Šchtóž je n. pšch. w Kulowje za-přisany, móže wězo wotpusťi tež w Radworju dobyčz, a nawopak. Na swje-dženju swjatoho rózowca pak tute wotpusťi njejsu jenož za sobustawu bratstwa, ale te móže kóždy dobyčz, kiž, swjate sakramenty dóstawajš, w rózowcowej cyrkwi wotpusťne paczerje wuspěwa.

Spowědać budže so tu w Radworju sobotu popołdnju wot 3 a wječor wot 6 hódžin, tak zo čži, kotřiž z wječornym čahom z Rašec abo z Mješwa-

čizila pschijedu, hiščezje časa doščj pschiindu. (Čzah jěždzi z Rafec w 7 hodž., z Njeswacizila $\frac{1}{4}8$ hodžin). Ščtóz z rańšchim čahom ($\frac{1}{4}6$ hodžin z Rafec, $\frac{1}{2}6$ hodžin z Njeswacizila) pschijedže, pschińdže hiščezje na rańšche, kotrež su w $\frac{1}{2}7$ hodž. Ščtóz z Budyschina rano z přenim čahom ($\frac{1}{2}7$ hodž. z Budyschina) pschijedže, stomdži rańšche, ma pať hiščezje pschiležnosč, swjate woprawjenjo dōstacž, kotrež budže so kōžde pol hodžiny wudžēlecž.

Za cuznych wotpuštarjow njech je pschispomnjene, zo je tu nimo rōžowcoweje (noweje) cyrkwie hiščezje „stara cyrkej“ z hnadownej postawu swj. Marije a „kščižna cyrkej“ (na pohrjebniščezju na hornim kōncu wšy), kotraž bē w starych čzasach tohorunjia hnadowna cyrkej.

Ščtóz chce jaťo sobustaw do rōžowcowoho bratstwa zastupicž, njech so pschipołdnju na faru zapisacž pschińdže. Tu mōžesč tež skapulēr swjećeny a powisnjeny dōstacž. Tež Lourdes-ſta woda (woda z hnadownoho mēsta Lourdes w Francōžskej) je tu, blesča po 1 hr. 50 pj., zajŋ na skadže.

B Łužicy a Sakskeje.

3 Budyschina. Tachantske konsistorstwo wozjewja: **Schärschick** (Pětra a Madlenty) fundacija za studentow, kotraž z lētnjeje danje wot 1500 hr. wobstoi, je **1. oktobra** wuprōzdnjena. Na nju prawo ma najprjedy kthudy katholicni mōdženc serbskeje narodnosče, kiž je pilny, pětny a za duchowniske pomōknanjo so pschihotuje, wosebje z krejnoho pschecželstwa začožerki abo jeje mandželstoho, abo za tajstoho, kiž je w Khrōščanſkej wosadže narodženy.

Ščtóz chce so wo fundaciju zamōtwjeć, njech přōstwu tohodla a wuśwēdženja, kotrež joho prawo dopokazuja w čzasu 4 njedžel na tachantske konsistorstwo pōsčezle.

3 Budyschina. Raž smy zhonili, so we wosadženju duchownskich mēstnow Budyschkeje diōcesy sečēhowace pschemēnjenja stanu. Knjez kapłan Michal Micž je za kapłana do Radworja pscheladženy. Na joho mēsto do Khrōščic pschińdže knjez Mikławš Dornik. Do Njebjelčic za kapłana pschińdže knjez Surij Njeda; knjez Mikławš Zawork, kiž je pschēz diwanacže lēt tam kapłanstwo zastupowať, chce na kthwilu na wuštrowjenjo so podacž. Knjez Surij Delenk je do Žitawy za kapłana postajeny, dofelž knjez Pawoł Knježk do herbstich krajow (Drježdžanskeje diōcesy) pschēńdže. Za Wulki Šchunow je duchowna wyschnosč knjeza kapłana Jana Rūckera w Šchērachowje postajika. Hacz do zarjadowanja cyłnych naležnosčzi we Wulkim Šchunowje budže knjez Rūcker w Rowym Leutersdorfje bydlicž a wottam swoju službu wobstara. Do Šchērachowa za kapłana pschińdže knjez Edwin Pōsselt. — Wōh pschēwōdž wšitkich knjezow do swjateje služby a žohnuj bohacže jich skutkowanjo!

3 Budyschina. Erjedu, 20. septembra, wopyta minister ze Seydewitz z pschēwodom tajnomo radžicžela Rūhna a schulstoho radžicžela Šchūke nēkotre tudomnych schulow, mjez nimi tež našchu tachantsku schulu.

3 Budyschina. Raž tydženja bēšche tu minjenu pōńdželu, 18. septembra, zasty woheń, tež w tym samšnym času kaž tydženja, rano $\frac{1}{2}3$ hodžin, a wotpalisčtej so dwē fajmje w blizkosčzi tak mjenowanoho „pōlnoho hrodžika“. Šlujschēstkej ōkonomej Njenczej tu, kotryž z tym 75 kop žita a 40 kop wowa zhubi. Pschēbivali tōn frōcz njejsu, ale mēščanſku wohnjowu woboru tak skazali, kotraž nježbožo wot tšeczeje fajmny wotwobrocži. Wobšedžeť mēšesche zawēščene.

Raž pijaja, je pač zapaleč a załožeč wobeju wohnjow zajaty. Ze tu bydlacy 42lětny džekaczeč Duczman ze Bymic = Tunic.

3 Ahrósejcie. Nowosmjeczeny měšćnik, knjez Jurij Rjeda z Gory, smjeczešče tu w faršej cyrkwi njeđželn, 17. septembra, swój přeni wopor Božje msče — primicu. (Wobžarujemy, zo njeđžstachmy wo tom žanoho dopija.)

Sleborny jubilej Delnjoserbsteje Maczicy. Lěta 1880 bu tež za Delnju Łužicu pod wjednistwom njeboh knjeza fararja Teschnarja Maczica Serbska załožena. To bě za Delnju Łužicu wažny skutk a wulki postup w narodnym žiwjenju — dolež Maczica bu załožena, zo by wužitne knihi a spisny w maczernej rěči wudawala.

A to je wona tež swěru wobstarala, wudawšči na 40 wšchelach spisow a rozpšchedawšči z nich na 15 tysac mjeze Serbami. Tak mamy so prócowanju Delnjoserbsteje Maczicy džaťowac, zo Serbstwo w krasnej Delnjej Łužicy njeje wuschło. — Z wjesolej wutrobu zhladuja nětk DelnjuŁužiczenjo lětsa na 25lětnu džekawosć lubeje maczerje. — Tutón jubilej budže na swjatoczne waschnjo smjeczeny na swj. Michała (pjatk 29. septembra) w Choczebužu. Popołdnu 1/24 hodžin wotměje so w Michlicec jali (w běnym konju) swjedženiska zhromadžizna, na kotrejž so wopisaju džěto a wupłody towašstwa — a tym, kotřiž su pschez cyłe 25 lět sobustawny Delnjoserbsteje Maczicy, so čestne diplomy rozdžela — zhromadžizna budže zawěšće zajimawa. Wječor w 7 hodžinach započnje so swjedženiski koncert, kotryž wuwjedu Strobicžanske, Wjerbnijske a Bulojske spěwariske towašstwa. —

Na tutón radostny swjedžen pscheproschujaja nas nětko Delnjoserbšcy bratřja; pišću nam: »Pšchobymy hutschobnje, aby knždy herbski žłowek tam pschijšel a poškuchal a swojn hutschobu rosgrewał na herbskich słowach a spiwaniach.« A zawěšće, my HornjoŁužiczenjo chcemy tam doječ, smjecžić jich sławny džěń a z nimi so radowac. Hjo tohodla je to trěbne, zo bychmy so zeznali z bratrami Serbami w Delnjej Łužicy. My Serbja smy mały narod a hišće džěleny do dweju džěłow — a što je tola trěbniske hač jednota? Enž dyrbja Horni a Delni Serbja skutkowac zhromadnje k zbožu cyłoho Serbowstwa. A tomu pač je nuzne, zo so znajemy. A što so k pžnacžu DelnjuŁužicžanow lěpje hodži, hač tam doječ na sleborny jubilej Delnjoserbsteje Maczicy! Tuž woddžělmny so tam prawje bohacze!

A štož ma šwile, móže džě sebi potom raz krasne Błóta, lubozny to rajik, wobhladač. Hdyž chly herbski kraj wot našchich horow hač do luboznych dolinow Błótowežanskich znajech, so cži wutroba bóle a bóle zahori w lubojeji za kraj luby, swjate herbstwo našchich přjedownikow. —

Tak njech so kždy, kiž ma nětk šwile a woteđženja, poda pjatk, 29. septembra, do Choczebuža! Rachlowe.

B cyłoho swěta.

Měmsta. Rejzor Wilhelm je za tamnych wobhydlerjow južneje Stalskeje, kotřiž su pschez zemjerženjo jara domapytani, 10000 šrow darik.

Stalska. Wottud pschecy hišće wšchelatore padny zemjerženja wozjewjeja: Swjaty wótc Pius X. je za tamnych nježbožownych ludži, kotřiž su

pšček zemjerženjo vschitto zhubili abo jara wulku schkodu poczerpili, 500 000 lirow biskopam tamnych dišcejon darik, kotrej je njezbožo potrjehiko, zo bychu te pjenjez po potrebnosci rozdžili.

Francózi. Präšident Loubet dari za wopory zemjerženja w Stalskej 25 000 frankow, a šultan poštaji za nich 23 000 frankow.

Schwedski a Norwegski stej so trochu wujednakoj. (Posledni čas bē wulki strach, zo mjez tutymaj krajomaj wojna wudhyri.) Ze Stockholmä privatne telegramy wozjewjachu, zo bē wulkotne wjesole zahorjenje po Schwedskich. Sudžbne kapale pišachu na zjawnych měštnach, zo bychu wjesolosc wozjewjale. W cyłym kraju ze zwonami zwonjachu a ludžo, hewak njeznaczi, so z wjesoloscju w kofejownjach wobjimachu, z cyła wjesole bē powšchitowne. Schwedski chce nětko njemotwišnosć Norwegiskeje z wosebitym, formalnym pišmom pšchizpōnaczi.

Ruska. Po prawym chych napisacz: Pólška. Pšchetož nowe hibanio, nowe žimjenje nastawa w pólških dželinach wulkoho carstwa. Warschawski wobhdler wo tym piša: Schěsć njedželi bēch domizny zdaleny był a nětko so wrócžach. Zandarma, kotryž pašchport žadašce, špotojich a džech sebi po jěždny liščik (billet). Liščik bē pólški twitowany. Wušnywšchi dojědžech do Šierniewic a pohladnych z woza. Někajka jasnosć mje do woczow kšó. Bēchu to nowe napisy na staciji, vschitte ruske a pólške. A mi so jezda, zo je stacija wjele hinascha a pšcheczelnischoho napohlada hač hdy předy. Wuštocžich, rhodžach po perronje a rozhladowach so dale. Mimo wole kšobut zejmnyc chych pšched tymi napisami, kiž bēchu mi za symbol wrócžaceje so do kraja pólškošće. Njeje to ničžo iměščne. Widžach pōbla sebie ludži, starichich ludži, kotřiž tež z cuzby jědžechu kaž ja, a kotřiž sebi woczi trējachu, widžich to, dofelž jim šlyž do woczow stupachu. Wězo, pólške napisma to je drobna wěc na sebi jama. Ale něšto to tola je, wěmy to; a tež to wěmy, zo schtož šy wulke zhubik, po matych časach zach nabywawš. Kōžda drobnoštk, njech je mjeišcha — hdyž našch kraj pólšczi, je zawdawš lěpschoho pšchichoda. Pšchepólšcženjo Warschawsko-Winskeje železnicy je po zdaczu jnadna, a tola wulch wuznamna a wažna wěc... — Tak widžimy, zo w Ruskej nawopak činja kaž w Pruskej. Šnadž tež zawidžimy, kotra je mudrišcha, Pruska abo Ruska.

Naležnosće našoho towarštwä.

Sobustawy na lěto 1905: kk. 564. kaplan Michał Mič w Khrósćicach, 565. Jakub Mechela z Łusča, 566. Hana Jeršikowa ze Stareje Cyhelnicy, 567. 568. ze Zejic: Hana Jakubašowa, Jakub Domš.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11800 hr. 25 pj. Dale darichu: přez J. Š. 1 hr.

Za cyrkej Maćerje Božej w Radworju.

Dale su woprowali: přez J. Š. 1 hr.

Za cyrkej w Baćonju: přez J. Š. 1 hr.

Za twarjomnu nowu cyrkej we Wulkim Šunowje: danje 10 hr. 88 pj.

Za twarjomnu cyrkej we Werdawje: M. F. z Budyšina 3 hr.

Za wotpalenych w Ralbicach a w Dobrošćach: njemjenowana z Radwoškeje wosady 3 hr., wučer em. Jakub Kral z Radworja 2 hr.

Zapłać Bóh wšěm dobročerjam!

Kulowske spěwaŕske towaŕstwo „Bratrowstwo“

změje jutře njedźelu, 24. septembra, swóј

spěwny wječor w Braunerec sali z dźiwadłom.

Započatk z dypkom 7 hodźin wječor. — Po dźiwadle reje jenož za wopytowarjow.

Wšěch přecelow serbskeje zabawy a wšě serbske towaŕstwa jenož z tutym najpřečelnišo přeprošuje **predsydstwo.** [164]

Swob. zjednoćenstwo katholskich wučerjow serbsk. Łužicy

Česćenych sobustawow prošu, zo chcyli so **srjedu, 27. sept., popoldnju w 3 hodź.** pola mje k přespěwanju missy zeńć.

165]

K. Wjenka.

Stara šhula we Wotrowje

budže jo na swj. Michała, 29. septembra t. l., dopołdnja 1/2 10 hodź. hišće jónu na pšchedžowanjo pšchedawacž. Bzmenjenja jo pšched tym wozjewja.

166]

Šhulste pšchedstojecžerstwo.

Š e d ž b u !

Najlěpše **koła** z torpedo-wólnoběhom a bjez njoho a pšchi tym tež najtuńšje su zawěšće „Pucžowarje“ („Wanderer“) a Maumannowe. Tute kaž tež koła wšěch druhich firmow hižo wot 56 hr. a wšě druge kolejariske potreby su dóstacž pola

Zatuba Wěrcžinta na Horje.

Pšchisp.: Wšě družiny reparaturow jo tohorunja pola mje najlěpje a najtuńšjo wumjedu. [167]

Zrěčnimoho, sprawnoho a štrowoho muža, po móžnosći wojeŕstwa swobodnoho, kotryž z ratašćimi ludźimi wě wobthadžowacž a chce jo jako pucžowacy pšchedawar wudošpołnić, móže hnydom abo pozdžilcho zastupić.

M. Wittner, pšchecupc maza a wolijomych tworow w Budyščinje, Leŕsingowa dróha 5.

168]

Rišeŕcjanstu lubość najpodwólnišcho wo pšchimožowanjo kamjeni prosy wotpalent

Zatub Rachel w Rašbicach. [169]

Zjawny džak.

Swoje studije z Božej pomocu dokónčiwiš, spominam na tak mnohe dobroty dobrych ludźi a wuprajam wšitkim, kotřiž su mje na kajkežkuli wašnje podpjerali, swóј najwutrobniši džak a „Zaplać Bóh“. Tež džakuju so wšěm, kotřiž su moju primicu tak wulkotnu wuhotowali, wosebje wjeledostojnomu knjezej fararjej Libšej a knjezej kantorej Symankej ze wšěmi spěwarjemi a spěwaŕkami za krasnu missu, kotraž je jich zawěšće wjele časa a mnohe wopory plačila, ale kotraž pak je tež mój swjedžen woprawdže k swjedženjej sčiniła. Skónčnje džakuju so wšěm, kotřiž su so na wuhotowanju toho swjedženja na kajkežkuli wašnje wobdžělili. Wšitkim „Zaplać Bóh“, kaž tež ja jich při swjatym woporje Bohu poručam.

W Haslowje, 15. septembra 1905.

Jurij Delenk,

nowoswječeny měšnik.

170]

Čištčž Smolerjec knihičšćžerje w Serbskim Domje w Budyščinje.

Katolicki Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Płaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z križ-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Płaći na pósće
a w knihaŕni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
weštiki płaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudowny časopis.

Wudawany wot towařstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farar w Budyšinje.

Číslo 39.

30. septembra 1905.

Lětnik 43.

Duch do Tatrow.

III.

Šym-li započat — dyrby dočónčič. Njeje muž, šchtóž na poł pucza zařtawa. Duch do Tatrow njemóžu we Winje wjaznać. Tuž zapušćaju so zmužiče do wjacu hač połdra milionoweho města. W Brazu běch sebi knižku kupił, z papjery wjednika po Winje. Z nim w horščezji, z rozloženej křartu, zanurjam so do toho wulkoměčanskoj morja. Wot wschoho spoczatka nje-mějach myśle, mušeje, wobrazatnje a wschelate zběrki starožitnosćow a druhich zajimawow wopytowač. Tajke wěcy słuscha so študowac. Z mušeja do mušeja hanjec, wschudže ponuchac a nicžo z dobrej křwilu wohladac, njeje moje wašnje. Ženož Win chcych widžec a žiwjenje w nim zwonka a znutřka. Najlěpši rozhlad po měsće maš z wěže chrtyje swj. Echžepana. Tuž tež runu ježejku k swj. Echžepanej křwatach. Zalězech na wěžu. Wulkotny rozhlad so mi tu posleži po cěłym rozlahtym měsće. Hladach do toho morja křěžow, do teje mjeroweněcy ludu a wozow, do teje šće dróhow, na zeleni měsčanskich zahrodow, kotrej kaž lubozne oazy z puščiny twarjenjom wustupuja, hladach na slěborne pašmo słowjanskoho Dunaja, wo kotrymž słowjanske narodne pěsnje tak krasnje spěwaju, hladach na hory, za městom so wupinace, hač do kolen stojace w zeleni winicow. Z tyhle to hór wali so lěta 1683 pólski kral Jan Sobieski na čole pólskoj a cěłoj křesćanskoj wójska kaž worjoł na Turkow, město wobłěhowach, a rozehna jich, kaž wichor pluw, a Winej bě spomhane a z nim cěłomu křesćanstwu. Hač tež to je tehdy wulkomu pólskomu kralaj na myśle přichyćło, zo Ratuska, z pólskej křewju přšed wěšte zahubu wukhowana, něhdy ruku přšipokoži do rozlěčepjenja Pólskeje, zo čašć jeje z tysac ranow krawjacoj čěta z rukow njepřšeczelow pólskoj mjena z džalom přšiwoznje? — Mi so začmi wěćto. — Ršchirwa, Polatam ščinjena, mje duškeje. „Šlejeje, z tohole puflota nad waškej

hłowu je lěta 1683 hrabia Starhembergski so rozhladował po turlowskim wójsku, fotrež kaž mjedžany had město dajesche", džeje stražnik, na wěži pschewyacy, wottud sezelesche rafety f nócnomu njebyu, wo pomoc žebrio." A Rakuska je swojoho wumóžerja pomhata dorazyc. Hishčeje stoji w swjatnicy swj. Schěžepana pomnik f wopomnjeću na wumóženjo Wina wot Turlow lěta 1683, ale ani tu njejsu Sobieskomu přenje město popscheli. Starhemberg sedži wosrjedža na konju — Sobieski je do boka storcheny.

Tola dosć tych hórskich spomnjeńkow!

Zložny zasw na twar samón swojej woczji. Wěža je 136 metrow wysoka. W Němskej stej jenož dwě wěži hishčeje wyschškej, Kelnjanska a Straßburgska. Na wěži wisa pjecj zwonow; jedyn z nich, lěta 1711 z turlowskich kanonow zlaty, wazi 402 centnari. Z nim so z cyta hižo njezwoni. Woja so wo wěžu. Cyrkej sama pohadža ze spoczatka 12. lěstotka. Přeni twar bě romaniski. Zbytli tohole twara ju tak mjenowanej pohanskej wěži a portal — hobrste wrota — na nawječornej stronje. Pozdžišho cyrkej pschetwarichu a z romaniškeje cyrkwyje bu gotiska. Wjele krócž so cyrkej wotpali. Twaricž skoro ženje njepschestachu. Došončichu twar hakle lěta 1864 a wěžu hishčeje hacž do džensnišchoho dnja porjedžeja. Znutřkowny twar nochtu wopisowacž. Schťož jón widžak njeje, njemóže jebi jón pschedstajicž, a byrnjež bych so nadrobnišcho rozpisak. Znutřka a zwonka debi cyrkej rjada pomnikow. Najzajimawšcha sobu drje je kamjenětna klětk zwonka pschi cyrkwi, z fotrejež lěta 1456 swjaty Jan Kapistran wójnu pschecžimo Turlam předomawšche. Znutřka jimašche mje wosebje klětk z krasnym rězbarskim dželom a pomnik pryncy Eugena, sławnoho wójnschoho wjednika we wójnach pschecžimo Turlam. Wjele by so hishčeje rjec hodžako. Stojimy tu na historiskej pódže. Tola dale — město je mulke — a thwile nam mało.

Ze swj. Schěžepana dóndžech na nowe torhoschězo do cyrkwyje mnichow Kapucinow. Wopytach posmjertny skhow rafuscho kejžorschoho rodu. Cyta ludži hižo čzalasche psched durjemi. Skónčnje nas nutš pschecžichu do toho města morthych. W 130 kamjenětnych kaschčach wotpoczuj tu kósče sławow kejžorschoho rodu. Najdlěje ludžo stojachu psched čzerstwymaj kaschčomaj kejžoroweje Hilžbjety a krónpryncy Rudolfa. Hacž tež to so modlachu za duschi maczerje a syna, tak struchle ze swěta so pominywšcheju? Rak nahle kónčja so swěta sława, wjadnje, kaž tej wěncaj na kaschčowymaj wěfomaj!

Wotěndžech. — Rhodžach hishčeje do pschipołdnja po znutřkownym měšče. Rakja krasnosč — kasje bohatstwo! Rhěže laž hrody z kóždoho boka dróhi, a we wofnach wułożene wupłody zemje a čłowjeskeje próch. Wohladač wulkotny kejžorski hród, krasne domy Bože (wotivnu cyrkej), wulkotnu radnicu, podnurič so hacž do radnicnyje piny a wofschewjeny jahach dale za krasnosčemi, tu nakopjenymi. Krocžel po krocželi so pschewědčujesč, zo sy w kejžorskim měšče, starosławnej — starodawnej stolicy wěfowoho mócnarstwa.

Po połdnju wuiědžech do Schönbuna, lětnoho pschewytkaj kejžorskeje swóibj. Rakž rózowy kwěčel je cyty hród. Wulkotny je wuhlad na město. Najzajimawšchi je swěta-sławny palmowy haj. Zda so čži, kaž by tu pschewywał w afriskim pralešju. Palmny wyschšche hacž hobry našchich lěšow — w schleńčanych twarach!

Najwjacy žiwjenja pak bě w zwěrjenču. Džěn bě pschekrasny — a zwěrjata wschě wonka a dosć wólne, a tuž tež mějachu wjele pschihladowarjow.

Wječor pobnyh w prateru. Wschudže wjeselo a zabawa, hudźba a spěw. Tam mjerzi so karasel. Sow so čumpaja wulcy a mali w čumpjelach. Na hacze, elektricy wobswětlonym, płowaju čišce z wjesłami pluſfotajcy čołmiki.

Trojsku dale džěłaju hercy, hudza wjesolu rejsu. Wódla hraja džiwadko. Kroczel dale motewrja so czi dróha do hele, a z cyłymi fórami woža djaboły helscy so schežerjo ludži do podženškich hlubinow. A czim dale, czim wjac. A wschudže hofk a wrjeskot, směch a wjeselo, zo sy kaž wopojeny, přjedy hacž so do kucžika walisch a sebi kapku dobroho rakustoho wina popschjesch. Schłoda, zo běch sam. Z towarščiom by rjenšcho było wosrjedž toho wjesela a lěpje by dobra kapka zestodžika.

Nazajtra bě njeđzela. Widožach wjele pobožneho ludu w kemschach. Popodniju wuleczach sebi na horu Kahlenberg a na jeje susodžinku „Leopoldsberg“. Duchy po puczu zetkach rozsypane pod schtomami hromadki ludži. Njeđzelski džen puczuje cyła swójba, muž, žona, džěčži, won do lěsa, a wslědžiwšiji pschihódne hłódné městacžko, rozloži so w zeleni. Cyły džen wuži waju Božje stwórby. Wobjeduja, swacža, čitaja, drěmaju, kurja swoju trubku, hjesaduja a hraja z fhartami, wšcho pod hołym njebjom. Tunje to a zdobne wofschewjenje.

Na wjerščku hory je mała cyrkwička. W njej běchu 3. septembra 1683 kral Jan Sobieski a druzi wjednicy fšesjećanstoho wójška rano zahe na Božej mšči a pschijachu swjate woprawjenje, přjedy hacž so walichu na Turkom. Jan Sobieski sam k wołtarjej škušesche — Pomoblich so na tym pomjatnym měšće za tyd, kofsiž tehdom ze swojej krewju wobróchu fšesjećanstwo psched nawalom pohanstwa. Z tym so šfóncži mój pobyt we Winje. Schtóz chce dale sobu, njech je nazajtra rano w pschistawje nad Dunajom. Pojědžemy do Wuhešsteje.

B Łužicy a Sakskeje.

Z Budyšina. Njeđzelu 24. sept. mějachu rjemjeslnisecy towaršojo w katolskej towaršni swójbny wječor, wobstojacy z přenja ze spěwow a hudźbnych kruchow. Na to měješe knjez P. Adrian z klóstra Marijneje Hwězdy zajimawy přednošk wo „rjadniskim žiwjenju, rjemjesle a ratařstwje“. Z krótkimi drje poměrnje ale raznymi słowami wopisowaše klóstrske žiwjenje, wosebje w přenich časach, joho wuwio a nadawk a wosebje potom džiwaše na wuwolany srjedźny wěk. Pokazowaše na to, što maja so čłowjekajo džakować křesćanstwu a tu zasy klóstram. Wulecy a sławni založerjo a zakonjedawarjo tajkoho klóstrskoho žiwjenja buchu nam předstajeni, kaž swj. Hawštyn, Basilius, Benedikt a Bernard. W klóstrach ma swój zakład ratařstwo, zahrodnistwo a rybařstwo, tam wukhadžeše rjemjeslo, kotrež swětni ludžo wot mnichow wuknychu. A tež tamne wulkotne zarjadowanja rjemjesla w srjedźnym wěku mějachu swój přiklad w zarjadowanjach a rjemjeslniskich wotdžělenjach klóstrskich. Wjeledostojny knjez řečnik pokazowaše tež na to, kak so w klóstrach wšitko tak rjenje dopjelnješe, khwalba Boža klinčeše w cyrkwi — spěwanjo brewira — rozpominanje, a ručne džěło zwonka cyrkwy. Hesło: „Spěwaj a džěłaj“ bu tu najrjeńšo dopjelnjene. Spominaše

tež na to, što ma so křesćanski swět klóštram džakować, ale tež kajki džak su tele křesćanske wustawy dóstali po znatym přisłowje: „Njedžak je swěta mzda!“ Nowy čas je zničal tele wustawy, z kotrychž je telko žohnowanja wukhadžało ludam. Klóštry zezběhachu a připrawjachu z twarjeni kasarmy, jastwa, fabriki a podobne wustawy. — Za swój jara pilnje wudžěłany a raznje podaty přednošk dósta knjež řečník tež wulke připóznajo a skónčnje stany cyła zhromadźizna k zjawnomu džakej. — Zabawu skónči potom tohorunja derjepředstajena wjeselohra w jenym jednanju. — Swójbný wječor bě so woprawdže derje poradził.

Z Budyšina. Jutře njedźelu 1. oktobra minje so 25 lět, zo bu knjež R. Plewka jako wučer na kath. wučerški seminar powołany. Tohodla zeńdžechu so štwórtk w seminarskej auli wučerjo a wučomcy seminara k wosebitej swjatočnosći. Po přihódnyh spěwje slawješe najprjedy k. scholastikus schulski radzićel Löbmann skutkowanjo jubilara. Knjež senior J. Skala postrowi joho w mjenje tachantstwa, jako kollatury seminara, a přepoda jomu připóznawacy dekret. Z hnutymi słowami so jubilar podžakowa. Z krasnym spěwom so swjatočnosć skónči. Wučerjo seminara přepodachu jomu po swjatočnosći jako čestny dar wumjelscy džěłany stoł. Knjezej jubilaraj, kotryž je so časćišo jako naš přećel wopokazał, tež my wutrobnje zbožo přejemy.

3 Budyšina. Dženja tydženja, 23. septembra, wróćichu so našci wojacy zasy z manöwra dom; a pónđělu, 25. septembra, wotpušćichu so mužoj, tořtř su swój čas wuslužili. — Nowi zařitarjo mótečiny, refrucja, tořtř su za tudomny pěchi pořt wuzběhnjeni, nastupja pař 10. oktobra swoju wojeřřtu řlužbu.

W Janowych kupjelach budže nětko, kaž je so tež hižo wozjewiło, štwórtk 5. oktobra hłowna zhromadźizna katholskoho wučerškoho zwjazka w Sakskej. Sřjedu popołdnu w 4 hodž. je předzhromadźizna. Štwórtk rano najprjedy w **Róženće** 1½8 hodžin Boža mša za wotemrěte sobustawy; we 8 hodž. swjedžeńske přědowanjo, potom wulke kemše a w 11 hodž. hłowna zhromadźizna w Janowych kupjelach. Pjatk w 9 hodžinach wulět na Kamjensku horu (Hutberg).

Z Khrósćic. W swjedžeńskej pyše pokazowaše so naš Boži dom; a tutu pychu dósta na dnu 15. septembra, hdžež ju z Hory do Khrósćic přiwjezechu a do cyrkwe zwěšachu: rjane rjenje ze zelenoho mochu a ze wšelakich róžičkow nawite pletwy, kotrež wisachu w presbyteriju na křiž wot jenoho khora k druhomu. Nad pletwami stoješe běła króna a pod njej wisaše wěnc z keluchom. Rjanej stej to znamjeni měšnistwa katholskeje cyrkwe. Bě to pycha za njedźelu 17. septembra, na kotrež měješe tu nowoswjećeny měšnik k. Jurij Rjeda z Hory swoju primicu. Rjenje běchu tak Horjanske družki Boži dom wudebile, zo bychu swoju rados sobu wopokazałe nad tym, zo z Hory zasy wukhadža duchowny knjež. Wokoło 1½9 hodž. podachu so tu zhromadźeni duchowni: kk. fararjej Nowak z Radworja a Křižank ze Seitendorfa, neomystowje Dórník, Delenk a Kielmann, hrodowski kapłan Papež a wosadni duchowni na faru, zo bychu

w swjatočnym čahu mladoho knjeza primicianta do cyrkwy dowjedli. Na farje klečeše młody knjez, wobdaty wot svojich staršeju a bratrow a někotrych druhich přiwuznych, před Božej martru so modlo a přihotowaše so tak na wažny skutk, kotryž cheyš dokoneć. Po wuspěwanju předpisanych modlitwow nastaji so čah do cyrkwy a zwony wołachu wěriwych k Božim službam. Khorojnicy z cyrkwinymi korhojemi a „Jednota“ ze swojej pyšnej džěchu na čole čaha, a towarstwo spěwaše kěrļu, a tak dónžde čah do cyrkwy, hdžež nowoswjećeny knjez primiciant před wulkim wołtarjom wuspěwa zwučene modlitwy. Mjez tym bě k. monsignore kanonik Werner na klětku stupił, zo by we swjedgeńskim předowanju wuložil wažne džěło katholskoho měšnika, kiž ma być po słowach swjatocho pisma: sól a swěca. Po předowanju stupi knjez primiciant k wołtarjej a zanjese tu při skhodženkach najprjedy „*Veni sancte Spiritus*“. „Jednota“ wuspěwa tutu antifonu třihlósne, na čož k. primiciant k tomu slušacu modlitwu dokonja. Po tym swjećeše nowoswjećeny knjez swój přeni wopor Božeje mše, při čimž jomu assistowachu k. farař Nowak-Radwoński jako paranyf a kk. Dornik a Delenk jako diakon a subdiakon. Spěwanske towarstwo „Jednota“ při tom spěwaše po zwučenym wašnju laćonsku missu. Po swjatym woprawjenju wudžěli k. primiciant tež swjate woprawjenje swoim swójbnym a přiwuznym. Po Božej mši pak zanjese „*Te Deum*“, a hdyž bě wuspěwane, wudžěli z Najswjećišim požohnowanjo. Po dokonjanych Božich službach wudžěleše nowoswjećeny knjez swjate požohnowanjo. Bórzy po dwanaćich zhromadžich so přitomni kk. duchowni, kotrymž běchu so mjez tym přitowaršili kk. farař Hicka z Kamjenca a P. Romuald z klóštra a kapłan Jawork z Njebjelčic, kk. wučerjo a kěbětarjo na farje k wobjedej, při kotrymž so tež někotražkuli sława wunjese. W 3 hodž. bě laćonski nyšpor, kotryž měješe k. kapłan Just z assistencu kk. Dornika a Delenka, mjez tym zo k. primiciant zasy měšniske swjate požohnowanjo wudžěleše. Po nyšporje z rózarijemi podachu so kk. duchowni na Horu do Rjedzie kwasnoho domu, hdžež druzy kwasni hosćo hižo wjesele kwasowachu. Tež tu před dworom wiđzachmy čestne wrota z rjanej zelenej krónu, w kotrejž so potom wječor pisana latarnja swěćeše. Kwasne wjeselo džeržeše mnohich hosći dolho hromadže. Zwjeselace bě tu, zo móžachmy wiđeć hižo w Božim domje dopołdnja něšto, tu na Horje pak nahladnu syłu rjanych čestnych družkow w jich pyšnej drasće. Mnohe pak tu tež wohladachmy, kotrež drje tola mohle hišće so tež w tutej čestnej narodnej drasće pokazać. Družki wšak njejsu žane „rječazniki“, kaž su je někotři „nobel“ knjezykojo chcyli pomjenować. Wězo w Nowej Jaseńcy pola „Hoffmana“, tam wšak njeběchu so mohle a drje tež chcyly sobu na reje podać, byrnjež tam štučka plaćila jenož 5 pjenjezkow. Družki, njehańbujće so wašeje čestneje drasty! Radšo dajće sebi „rječaznikow“ nadawać, hač zo byšće njesměli wjacj w družej drasće so pokazać!

3 Rönigshaina. Tež šćhtwórtj z nowoswjećenyh měšćnikow, knjez Heinrich Rielmann, ma něč swoje měštno postajene, přichínžde za kapłana do Rönigshaina. Daj Bóh zbožo!

3 Drježdžan. Sakski sejm wotewri so zasn, kaž pisaja, tónce pschichodnoho měsaca, 27. abo 28. oktobra.

3 Kulowa. Tu wotmě zaúdněnu njedźelu, 24. sept., spěwatske towarstwo „Bratrowstwo“ swoj spěwny swjedžen. Program wobstojese z 9 čisłow a započinaše so z „Hijšće Serbstwo njezhubjene“. Měšchany thór čzinjese lubozny začisłčyž, dofelž běchu 23 knježnow w jenatich rubiščkach ržoweye barby a sriedža jena w žarowansej. Zato druhe čisło so spěwase: „Bur w Kufecach je něhdy wotrocžka mět“ (Dr. Wilt). Bšhipostuchach wot nazdala a móžu wuznacž, zo bě spěw a wosebje text derje poradženy. Nětk scžehowasche tenorowe solo wot norwoho komponisty, knjeza Rawki, zestajane. — Bšchejmy jomu zbožo! — Dyrbu pscheradžicž, zo bě knjež spěwat trochu bojazny pschi wustupje, kiž bě hewat derje radženy. Za to pak bóržny widžachmy, zo móže tónjamy tež hróžbny a rozhladniny byčž, hdyž wón w zahrodže pschi Wólschinskowym wobndlenju jako Měrczin wustupi a tu pschi wjeselohrč „Wona pschijědže“ Heczinych schtyrjoch nawoženi redigowasche, a hdyž hinaf njenđžesche, tsělesche. Herta bě mjenujcy prajika, zo sebi toho wozmjje, kiž ju přeni powita. Nětk so wo nju wadžachu thromy komisar Wósliti, wyschł z Wózaric, sekretar Schumpak a krawski mištr Schlipka. Tola nadobo listynoschet z depešchu zastupi, zo wona njepschijědže, dofelž je so z druhim slubiła. — Derje, zo njepschijědže, sebi prajachmy, njezboža běšče došč. Dwaj běschtaj zatšelenaj a dwaj we momorje ležeschtaj. Hra je jara rjana a běšče pěknje wurjedžena. — Pjate čisło „Hodžijstowy hołbjerski spěw“ so njezhodži zwróćicž. Tola mužski kwartet —? Knicžom žadyn pohoncž, kiž njeje zwróćik. Woni hišče jónu spytachu, a nětk pěknje džěšče. — Scžehowace sopran-solo „Slyš, Leńka“ wot Hajny a měšchany thór „Zo by wučakala Santa“ běschtaj tróna wschěch spěnom. Stónči so ze „Nasche Serbstwo“, 4hłóšny měšchany thór, wot Tilča zestajany. — Horliwje k nam porěča knjež kapłan Wójczech. Powita hošči a so jim lubje džakowasche. Napominasche sobustawow, zo bychu swěrne cyrkwiniski a towaršchny spěw hajili. Hoščo běchu tam z Konjec, z Malbic, z Kóžanta, z Rashec, z Mjedžichoma a z Radworja. Stawa knjezej dirigetaj Tilčej za wutrajne prócowanjo. Sobustawy, budžče wjeseloše myšle, pschetož lóžy njespěwaju!

H.

B cyłoho swěta.

We Wuherstey so wschitko wari. Čzile ludžo, Madjarojo, su psche narodnu hordosč cyle zaslepjeni. Maja žadanja, kotrež kejžor we Winje dopielnicž njemóže, jeli zo njezhربی cyla kejžorstwo-wuhersta monarchija čerpjeć abo rozpadnyčž. Wosebje strachne je za wójsko, hdyž wjacj njeby pschezjena komando-rěč byta, kotruž čhebdža Wuherstey pschede wschitkim tež pschemenicž. Zeli tak dale pónđže, budže drje tónce we Wuherstey zběžt abo revolucija. A hđže to tónle kraj domjedže, njeda so ani pschewidžecž.

Francóžka. Z Francóžskeje wozjewjeja, zo je tam na 30 000 socialdemokratiskich wučerjow, kotřiž su, kaž z kšescžanstwom, tak tež ze swěru napschecž wótnomu krajej bankrot scžinili. Tola tajke pldy džěn čhe Francóžka mēcž ze swojej pohansej statnej schulu. Ale Bismark je hižo wuznał: „Njepšchecželjo nabožnistwa su tež njepschecželjo stata.“ Tuž džěn je to tež cyle zrozemliwe, hdyž mjednik tohole njekšescžanstwoho wučerstwa praji: „Korhoj wótnoho kraja ma so — na hnojowu hromadu

postajicj." — Šhto chceš wjacj wot tajfich kufkarjow a woczehnjerjow luda žadacj?!

Šwediska a Norwegiska stej so nêtk domujednakoj, 23. septembra wječor w 6 hodž. bu docyka mêr sczinjeny. Norwegiski kral pač njebudže drje žadyn prync ze Šwediskeje, kaž je kral Oskar pječa prajil. Wšchetoz šhtož by kral potom w Norwegskej postajil, wo tom by rečalo, zo je so stalo z wliwom Šwediskoho dmora.

Ruska. W Ruskej nimaja njemêry kónca. We wschêch rôžkach knježa wjetšche abo mjenišche zběžki. Nadpadnj abo attentaty su nêščto wschêdne, kotrež džên najbóle zastojnikam płacja, kotřiz sebi ženje žiwjenja wêšczi njejsu. W Pêtrohrodže knjezi wulka starošc dla wobstojnošcwow w Baku, hdžež je njerozomny lud nafta a petrolejowe žôrka zapalit a tak sta milionow šchodny naczinik a tysacam dželaczerjow džêlo skazył. Nêtk su tam 10 000 wojakow kšchitej tamnišchich žôrkow pošlali. Studencza uniwर्सitow chcedža tež wosebje revoluciju spêchowacj a uniwर्सitu w Moskwe sczinicj za wohnišchcjo zběžkarstwa. Woprawdže su w Ruskej hižo daloko pschijšli, hdnj mōža tam študowacy na wyšofich šchulach so jeno za rozščerjenjo revolucije štaracj, mêsto zo bychu nêščto wufnyli.

Wschelczizny.

* **Wulle wšj.** W prusskich pschemyškowych krajinach su wšj, kotrež z ličbu wobhydlerstwa daloko pschewyšchujia nahladne mêsta. Tak ma wjes Neu-Weissensee 37 000 wobhydlerjow, Reineckendorf 22 000, Wilhelmsburg-Hannover 22 000, Altenessien 38 000, Zabrze 22 000, Bismarkowa Šuta 17 000, Swietochlowicy 15 000 a Buer w Šalckej, 40 000 wobhydlerjow. Serbskich wšow je hišcže 700, a najwjetšcha z nich drje su Rakecy z 1200 wobhydlerjow.

* **Rajwjetšcha lêkarnja (haptka)** šwêta je w Moskwe. W njej ma wjacj ludž džêla hacj w nêkotrej tworni: pschêž 700 wošobow, mjež nimi 1 lêkar, 13 magistrów farmacije (lêkarništwa), 106 provisorow, 95 affistentow, 11 farmaceutkow (lêkarniczkow, haptkarkow), 18 tironow (kotřiz recepty čitaja), 20 droguistow (kaž Engert abo Röber), 350 dželaczerjow. Še to potajfim trochu wjetšcha hacj Šalschtrowska lêkarnja, hdžež bychmoj z njeboh wowku za jeje žakbu z džecžachym wozpêžkom, z kotrymž sym nêhdy šchřecžatoho Šana do Michalkec hrjebje žwrócžil (nic ze zamyškom . . .), haj z tym šmój tam jêždžikoj nakupowacj. A knjež haptkark bê dobry muž, šbôfci z najmjenišcha bê joho šyrup, z kotrymž namaj kroschrowsku całtu („drajerbrut“, kaž richtig serbski reča) rozřezanu poliwasche. Šo pač čzinjesche kôždy křócž, a widžicže, za to je do serbskoho pijmowštwa pschijšchol a hišcže po štach lêt budža potomnicy wo joho šyrupje čžitacj. Šak je wowka kroschil dała a knjež lêkarnik w Šalschtrowje hufny, dobry šyrup.

* **Kaž so čži špodoba,** myšla sebi ameriske železnicy a tohodla ničzo njepšchedpišujia, šak ma sebi šchto na železnicy wjesčj. W Americy, wuzwolonym šwobodnym kraju, šmêš do čžaha zalêžcž a z njoho wulêžcž, byrnjež jêł, šmêš na mōžnu tšêchu zalêžcž a šo tam trjebaj pschêhodžowacj — kaž so čži špodoba. Wšchitko potajfim wêcy, pschi kotrychž by pschewodnik čžaha pola nas žblêdnyl kaž scžena a potom — tucžne kšostanjio diktowal. Wêžo za to tež kôždy Americžan wscho na šwoje rišiko čžini a šam je zamošwity, žwinje-li

Chłódź Smolerjec Inibicjśdżęrnje w Serbstim Domje w Budyschinje.

Katolski Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z križ-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w kniharni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěstki plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudowny časopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farař w Budyšinje.

Cisło 40.

7. oktobra 1905.

Lětnik 43.

Duch do Tatrow.

IV.

Njezapomnju teje póndžele! Sedžu na łódži, pschez kromu zlehnjeny, wšchón wopojeny z krasnojcy, mje wobdawacej. Nade mnu stoji njebo kaž z mjedže late, módre, čyšte, ze žanej mróčajku njezanučenje. Bode mnu je rozložene schěroke slěborne palmo wodny, z lohka z wětrom zfałdowaneje. Po bokomaj jasna zeleń wjerbow brjohi wobrubja. Napšeczo mi dycha čerstwy tšlódny wětrčik. Nad řetu woža so łastoječki tak nižo, zo so jim často jutnicža wmacža. Z polow stawaju stadka wrónow a krasajcy čahnu pschez Dunaj. Kótomotoło łódź koleba so pschi łódži, kaž čyrjódka špiacych kaczkow. Tam na čzołmiku tuli so łódžnik. W horschcy ma žerdku a za žerdku je zadžernjena nič, a z kónc nič je wótra huda kaž žahadło, a na njej tuczna wacžka. Wšcho je čycho — čzołmik — huda — čłowjek. Na wjetřce wodny njeje widžez ani pruskele. —

Nadobo so ze španja wšcho wubudži. Huda zatschepota. Čzołmik so z koleba. Čłowjek wožiwi. Woda so wotewri. Šcho to bē? — W powěte dyrkoce rhyčžka. — Tež w tymle raju łata smjercž! — Šacž tež na mnje? Bē mi, kaž bych nad sobu widžak stacz čzorny čzołm — a w čzołmje čzomwe kosczojte mjezwoczjo — a z njoho won so nadžeracz suchu twjerdu rufu — a w tej rucy hudu a na hudže kšóščeženki — wjesela žiwjenja. Zojimy so za nimi — a smjercž sebi zachtapimy do wutrobny.

Kaž pomjedž lehnj so to na moju duschu, Stanych. Roženbžech so po łódži. Běch tu z přemimi. Wšcho hiščeje kaž mortwe. Po ławkach špachu ludžo na swojich brēmjeschach. Najšterje běchu tu na łódži uocowali. Łódžnicy so hiščeje docžahowachu a zywachu pošpochi pschi swojim džele. Žónka z małymaj hiščeje mocžomaj parašce we wohenju, stajesche hornicy na tšachle, zo by tšofeja nawarika. Na pomojče horjekach comajše kapitan swoju

rańſchu trubku. Nad nim ſmahowaſche ſo kochojczka, kaſz by ſo chcyła wot-
torhnyć a leczeć z rękü ſobu do ſwëta. Z wuhenja ſtupaſche kur, cźmowy,
ſazojty, znamjo to, zo ſo kóđz hotuje na daloti pucź.

Stónćnje pichibyma ludu a cźapra. Kóđon hlada, hđže woſtanie. Wu-
pytawjſhi ſebi meſtaczto, zkoſtuje tam ſwój wacźof a pichibndje ſo t njomu.
A pſchecy wjacý a wjacý ludſi póžera kóđz do ſo.

Stónćnje z hłuboka wodychnje — zawuje — rjećazý ſo puſhczeja
z brjoha — maſchina zabuboce — koło zanurja ſo do wody — na jeſhcź
rozmięczena ſo woda pod kołom won wari — kóđz ſo po cħym cħële zatichaje
a z hobriſkej mocy ſo wuzbėhnwjſchi płowa kaſz kołp po wodze a my z njej.
Z brjoha machaju z bėłymi rubiſchkami, kſwaju z rukami. Wli to njeplaczeſche.
Cħm cħzy. Po lėwym brjozy pſchemodźa naſ meſto, zhladuja na naſ ſwizne
wėže, pſſchne domy — po prawym brjozy cħehnje ſo huſta wjerbina. Dale
a dale ryje ſebi kóđz ſwoju bróđu. Hizo mamy meſto za tħribjetom.

Stħerofa runina ſo pſched nami wotewrja. Wulka woźiwjaca ſiła w njej
je rėta, po kotrejź ſo wjeżemy. Nėhdy bė to ſnadź jenićka dróha do tychle
njeſmėrných krajinow, teħdom, hdyź hiſhcze ſana cħłowjeſta ruſa njebė ſebi
pucź wurubała pſchcz te huſcziny a pralėſy, rėtu wopaſowacy. Nad Dunajom
zektowachu ſo Romjenjo z Germanami a Stowjanami.

Mėſta Karnuntum, Ģainburg, Petronell poſhadźeja z romſkich cħaſow a
tħowaju na ſebi hiſhcze wjele pomnjenkow a rozpadankow z tamnych daw-
nych dob.

Stħto ſu tele krajiny, hdyź ſo dženja ſtaďka koni a frumow ſpoſojnje
paſu, wſcho ſpytałe z cħaſow romſkoho kejjora Trajana, krala Hunow Attila,
Karla Wulſkoho, krala Frankow, hacź do cħaſow ſultana Solimana a wulſkoho
Napoleona. Tu po Dunaju pichibna ſo tamny ſtraſchny nawal ludom, kotryź
ſtónćnje tyſacłėne, ale pſchetoczene romſke kejjorſtſwo rozwali, rozmięcze. Tu
bijeſche kejjor Marc-Aurel hroznu bitwu z Awadami, z ludom, wo kotrymź ſo
hiſhcze z wėſtoſcžu njewė, hacź bė ſtówjanſtoho abo germanſtoho poſhoda.
Hizo Romjenjo coſachu. Ţałoſtna tuźnota duſcheſke do ſelega ſtówanych rom-
ſkich wojałow, njeź kotrymź bėchu cyłe legiony tħcheſzanow. Bieźa ſtradani
padachu kaſz muchi. Ruſa puſhczi ſo mjeczja, noħa pórtny ſo pod cħežu cħėka,
pót ſo lije, proch źerje, ſtónco pali kaſz źehlſwe. Legiony ſtoja kaſz do zemje
pſchitowane. A z wotmachom pierje njeptħeczł do tych mrėjacých tħablacych
rjadow.

Alle, ſtħto to? We woczomaj njeptħeczłela kłafaja ſo romſke legiony a
ſtykuja rucý. Ţebrja traſch wo ſmilnoſcź? Woja ſo wo ſiwnjenjo? Póbadźa
ſo njeptħeczłej? — Woźedla. Kſcheſczenjo modla ſo t ſwojomu Bohu.
Boħanjjo zadźiwani popuſhcžuja mjeczje. Właja-li jich porubacź kaſz ſtaďto
wowcom? Albo traſch jich ſiwných bracz?

Hiſhcze myſlicźta njeje domyſlena — a hlej, njebjjo ſo zacźmi z tołſtej
mróćjelu, bħyſt, njewjedro wrjeſka, ſliw ſo z njebjes lije, wuprahnyene wójiſto
ze Ģadoſcžu do ſo ſrėba woſchewjacy napoj. A z dobom ſtupa noma móc do
mucźnych koſczi. Kaſz lawy wala ſo romſke legiony na pħeſtapienoho nje-
ptħeczłela. Kaſz hobriſti ſełezni njeboz toćza ſo jomu do cħėka, doniź je nje-
roztoćza. Rozpróſchene pobanow ſyły lecźa Dunajej do naruczi. Sić cħėka
wupłowaju a z Dunajom ſpłowaju domoj do wótcziny.

To je kuſt hiſtorije z romſkich cħaſow. Na nowiſche ſtawizny dopominaju
naſ mjena Alpern a Wagram a ſupa Lobawa, z kotrymź ſo teź tu zektachny.

Pola Aspera porazy archwójwoda Karl Rakuski kejžora Napoleona leta 1809. Prénja to bitwa, kotruž Napoleon pschehra. Pola Wagrama pač so zbožo zasn wobwjerntny. Napoleon wuhra. Tysacy čžčow je tu do zemje štepat, z rěkami je frej so tu lafa. — Nětk je tež wulkoho Napoleona smjercž do procha malowa. —

Lódz čijšche dale saha. Nowe wobrazy wóczto putaju. Tam, hdžež so rěka Morawa do Dunaja wulowa, zhladuja na naš rozpadantli něhduschoho hrodu z wysokeje stah. Smy na mjezach Wuhersteje. Krajina nabhwa po něčim hinašchi raz. Po bočomaj rěčniščeža čžahnu so mjeschehladne pastwischeža. Mjesmerne stadta stotu pasu so tam, konje, krowy, woły, swinje, čžasto wscho w jenej fuli. Z boka stoji pastyr, muž hordeje wysokeje postawy, w ščěrym płaschežu, w ščěrolim klobuch a w ščěrolich faž suknya kholowach. W rucy ma kij, po boku psa. Kral je to na wuherskej pušče. —

Dójběžemny do města Pozsony, němski rěka Prešburg. Tu mějach z woprěda mylle wulěczž a wottud do Beščeža po železnicy dojěčž; ale mjez tym bě so mi na lódzi tak zalubilo, zo wostach. Mi so lubješche ta měščeńca rěči. Gotown Babel. Wjele bě na lódzi Němcow a Wadjarow. Ale tež Slowjan njeběch jenički. Dmaj wučerjeje z Prahi jědželchaj do Carohrodu (Konstantinopla). Tež z Bolharjom a Polakom móbach porěczčž. Najzajimawšcha wosoba za mnje a trasč na cyłej lódzi bě najpomnjeny Polak. Wě me wójnje byl w Mandžurskej. Pod Mukdenom joho zranichu. Dowjezechu joho do lazareta do Wladiwostoka. Wuhojiwšchi so bě z horjtku towarščow z wójny čžetny. Podplacžiwšchi wjednita železnišchoho čžaha z 600 rublami pschejědžechu přeli pschež Sibirsku a cyłu Rusku hačž na pruske mjezy. Nětk bě do Wuhersteje pschischot džělo pytajo. Wboha Ruska, kiž ma z tajimi wojakami wojowacž, totsiž jenož na wokomit lafaju, zo bychu móhli čžetnyčž.

Stónčnje wuhladač hiščeje dweju hčow ze žonomaj. Wěchu Slowakowje. Na woczomaj bě jim to widžecž. Zo bych jim jazyki rozwjazał, kupich jim po farancžku piwa. Rak zasněčichu so jim woczj, rozjasni so wobličžo, hdžž cuzu čžłowjek k nim porěczach w macžerškej rěči, tak jim stawny hrachachu, hdžž mi zaspěwachu slowacku pěseń. Spodžiwna to móc macžerščežiny, Sy-li hiščeje khubišchi, khubišchi hačž či wozny Slowach, kiž za łapku piwa mi spēwachu, masč wola poslad nad poslad, sy-li sebi zakhomał macžeršku rěč. Róžde slowo teje rěče zbudžuje w twojej duschi cyły raj džěčžacych lét, hdžž hiščeje mjetele lóješche a w hrjebicžkach brodžěšche, njepožnawšchi hiščeje horja.

Dale a dale sahasche lóž. Pozastachmy w měsče Győr (Raab) a w Komaromje (Komorn). Wulkotny napohlad posticža Esztergom (Gran). Raž by z wody murostka, stoji psched tobu krasna basiliķa a jej k nohomaj pphčny twar primafowoho (prěni biskop — rěka primas) hrodu. Město ma 24000 wobnydleri a je prastare. Šižo Romjenjo založichu tu wobtnojeržžene lěhwo. W tomle měsče narodži so swj. Schčžepan, prěni kščečžanški kral Wuhersteje. Hiščeje džensa pokazuja městno, hdžež so narodži.

Za Esztergomom leži Bišegrád, najrjenšche městno mjez Winom a Beščežom, a w stawiznach najstawnišche ze wschěch měst nad Dunajom wot Wina hačž do Orfowy. Hiščeje raz postachmy pod městom Vácž (Waizen). Wot nazbala zda so či, faž by po wodže płowalo. Raž na dlomi stoji wosjredž zelenych lučow, je wobdawachč. Šižo so slóncu khowasche. Wječžorne směrki kladžechu so na krajinu. We wschěch barbach tučzele bthščežěšche so pasmo wody w pruhach dohasčowaccho slónca. Z wěžow zwonjachu swjaty wječžor. Na

Łódźi hudyżachu cyganjo. Dżiwne kłinczejše ta hudyža, polna wohnja, sapaca, kaž sapa cyganowe wóćko po cžichim mjeczorje. Wokoło mje honjachu so džeczi. Běchmy so spšeczejeli, njewěm kať. Njemóžach madjarscy — a tola bě ta mała bobrija po spochi pšichi mni. A kať rjenje posłuchajše so na jich wjesole šchřebutanjo. Najradšichi bychu mje za katechetu wzałe. Z najmjeńšycha dachn mi z Madjarom, kiž tež słowacki móžejše, prajicž: „Nawukńež madjarscy — a wostańež našy katechet!“

A łowani Madjarojo to — tak drobni hač běchu. „Madjar Madajš“ — „Madjar Madajš“ bě kóžde druge jich słowo. „Madjarej w krewi tčži wóćzinšta mysl“, džejše knjez ze šchedžiwej hlowni, „kóžde džeczo žno je wot stopy hač do mjeršćka hlowny Madjar.“

Zawidžach jim to trochu, spominajo na nas Serbow. Došć je mjez nami rodženych Serbow, kotřiž so serbskoho mjena, serbskoho wašćnja a drašty hańbuj a slěšaju. —

Wližachmy so Běščezej. Ach kajke morjo swěta! Kať blyšćej a zyboli so Dunaj w samych parlach a dejmantach. Z prawoho bofa zhladuje na nas pšecpnychny kralowšći hrób — na lěwym brjozy wita nas Běščež. Ahwatam z kóžde — hladam za hošćencom a namakawšichi sřhow, zapušćejam so do posłěšćow, zo bych jušje wofšchewjeny, pošynjeny na czele a dušchi so rozhladowať po stolicy Wuherseje.

Burja — Ratarjo!

štarajež so wo wudospołnjenje swojich šynow w ratařskim powołanju! W poslednich čašach je so dospołne pšewobrocenje wobstojnosćow ratařstwa abo burštwu wutworiko. Wulotne pšchemjenja a postupy we wobthodže, železnicy a kóžde su k tomu pomhale, zo so plahowanjo žitow wjach njedani. Zndustrija zhraba tysach čłowjekow a wuliczeži jich ze štarych wobstojnosćow do fabrikow a bu tak indrektnje sobu pšicizina powjetščenja mždy pola burškeje czeledže.

Tełe pšchemjenja a pšewobrocjenja buch u wina hubjenych wobstojnosćow burštwu. Knježerstwo, sejmy a ratařstwo prócuje so hižo lěta dołho wo sředki, z kotrymiž bychu burštwej móhli pomhacž. Wědomosć a technika wozjewješćej jara wažne wupomocne sředki: Polěpščenja na polu rostlinow, kaž plahowanja stotu, wjele džěta abo mocow wulutowace mašćiny (nastroje), wutřebanjo pšichupnych hnojow, kotrež wunosićki wo wjele powjetšuju, — sředki to, kotrež tež džěnja hišćej ratařstwu wunosićki zawěšćuju! Tola wutřebaja so tełe sředki hižo dospołnje a wšchudžom? Wlnozy ratarjo, wosebje mjeńšichi, nimaja za tełe najlěpje mjenjene pohnuwanja a posćiczenja ani zmysła. A wužije-li so jónu tajki sředk a njeje tu tež hnydom wunosićki — snadž pšech njewědomosć zawinowane, zo tu njeje, — potom je tež z dalšćim nałožowanjom nimo.

Me famo najlěpšej sředki dyrbja bjez wuspěcha wostacž, doniž wobstoi njedosaćaca wěda a njeje rozwučenje. Powšchitkowne powjetščenje, pšchibjezanjo wědy na tutom polu je w nastupanju ratařstwa nuzne, pšchetož jeno w swojim powołanju rozwučenym ratař zamóže techniske a druge sředki ratařstwa našchoho čaša z wužitkom nałožowacž. Tuta wěda pak so pšchede wšchitkim dobudže z tym, zo so ratařste šćule wopytuja. Pšchednosćki w zhromadžižnach abo tam a sem wurjadnje wotměwane a famo čitanjo

ratańskich czaſopisow woſtanu za bura czaſto njezrozemiwe, njeje-li ſo za to załkad poſoſił w t tomu piſchiprawjenej ſchuliſkej wuczbje. Hdyž paſ je ſo w ratańſkej ſchuli załkad theoretiſkoho rozwučenja dał, potom budže bur teſ poſoſiſcho piſchez cztanjo czaſopisow, burſtwo abo ratańſtwo naſtupace, kaſ teſ piſchez wobdźelenjo na dźełach wiſchelatiſch towarſtwow haſle prawy wuſiſt czerpacž.

Wězo drje je za jenotliwych burow druhdy czeſto, zo bychu ſynow na ratańſku ſchulu poſłali. Tu zhubja mjez tym jenu dźeławu móć a t tomu płacži to teſ hiſcheže pienjezj. Ale tale naſhawilna ſchłoda a wopor, kotryž ſo piſchinjeſe, to ſo tola wiſchitko zaſh mjele tróć zaruna piſchez płodny dobroho rozwučenja w ſwojim powołanju. Zadyń kapital ſo tał derje njezadani w naſchim czaſu, kaſ dołkadna dźełanoſež w ſwojim powołanju, to płacži teſ wo burſtwoje. Praji drje ſo, zo tajcy pacholſtojo na ſchuli potom jara knjezcy bywaja, zo piſchežinječ nawuſnu a podobne wěci. Tola to drje tał złe njebudže, hdyž je hólce hewał derje moczehnjeny, hdyž jomu ſtarſchi t tajſkomu zaſerženju njepoleńuja, ale ſo teſ ſami wo to poſtaraja, zo woprawdže něſchto wuſnje. Tajſi cztowjeł, ratań abo bur, kotryž je tał zboſowny był, zo móžeſche ſo w ſwojim powołanju theoretiſcy a praktiſcy wudoſpołnič, njebudže ſo zawěſeže móć ſwojimaj ſtarſchimaj doſtaſowacž, zo ſtaj za njoho tajſi wopor piſchinjeſkoj. Hdyž wiſče powołanja we wědomoſcži poſtracžuja, njedyrbi teſ bur to zanjerodžicž, ſchtož je t joho lěpſchomu. A my mamy tu woſebje teſ ſławnu ratańſku ſchulu w Budyſchinje. Samo w Rejžorſkej ſpominaja czaſopiſy na naſche ſaſſte dobre ratańſke ſchule a napominaja, zo bychu ratarjo ſynow tu ſłali. — Tuž wuſiwajmy to dobre, ſchtož mamy džen tu doma w fraju. Zymſi ſemeſter započina džen ſo něk zaſh **17. oktobra t. l.**

A tomu móže ſo hiſcheže piſchiſpomnicž, zo cži, koſiž hnydom po wuſhodženju ſchule ſo na ratańſku ſchulu pobaſža a tam jene chte lěto wucžbu wopytuja, abo dwaj zymſkej ſemeſtraj (poł lěće), zo ſu cži wot poſtracžowanſkeje ſchule wuſwobodženi. To njepłacži paſ wo tajſich, koſiž bychu jeno jene zymſe poł lěto tam pobyli. Potom je t radženju, zo tajcy, koſiž ſu hnydom po ſchuli dwaj ſemeſtraj ratańſkeje ſchule wuſhodžili, zo bychu potom, za něſchto lět, hdyž ſu trochu ſtarſchi, hiſcheže dołčoncžacy tlecži ſemeſter tam w zymje dothodžili a tał ſo dołkadnje wudoſpołnili.

B Ruſicy a Sakskeje.

Ze Šchërachowa. Za zapóſłanca do drugeje komory ſaſſſkoho ſejma bu tu w 6. wólbnyh wotrjeſu woleny fabrikſki wobſedžeł a kublet Karl Förſter z Gwódk = Nowoſalza (Spremborg = Neuſalza), kotryž konſervatiwnu ſtronu zaſtupuje.

Ž Kamjenja. We wólbje 2. oktobra, kotraž ſo w poſedžeńſtim ſalu hamtſkoho hejtmaniſtwa tu wotně a w kotrejž mějeſche ſo wolicž zapóſłanc do drugeje komory ſaſſſkoho ſejma we 8. wjeſnym wólbnyh wotrjeſu (Kamjenc = Kinsbork = Raſech), bu zaſh wuzwoleny dołalny zaſtupjeł tohole wotrjeſa, knjež Michał Roſſla z Rhróſežic. Wolicž mějachu 68 wólbnych muſi, z kotrychž běchu 66 wolicž ſchli. Ž tutyh wotedachu 47 ſwój hłós knjezej Roſſli, a 19 knjezej wobſedžeſkej Arwedej Kelling = ej z Kamjenja, wobaj konſervatiwnaj kandidataj. Knjezej Roſſli, kotryž je hižo 20 lět dołho ſwój wotrjeſ ſwěru

zastupować, pszejemny z chęci wutrobny wiele zboża, zo by też dale swoje
mocy poshweczyć za zbożo kraja a luda.

3 Drježdžan. Mjedzeli 1. oktobra popołdnju bē w Drježdžanſkim piſched-
mēſce Gotta poſwiewczenjo zaſkadnoho kamjenja za tamniſchu norwu cyrkej
k czeſczi maczerje Bożeje piſchez najchoho najdoſtojniſchoho knjeza biſkopa
Dr. theol. Luſczanſkoho.

Glauchau a Zwickau. Tutej dvě hamtskeje hejtmansktweje ze swojimi wjami tworitej 37. wjeiny wólbny wokrjes. Wólbnych muži bě tu 101. Woleny bu socialdemokrat redaktor Goldstein w Zwickawje z 52 hłosami, mjez tym zo konservativny kandidat 44 hłosow dósta. Druhe běchu rozpuřene. Dotal so zdasche dwělomne byč, zo mohł pschi wólbach do druheje komory sakskoho sejma, džiwajo na nětko wobstojacy wólbny zatoń, socialdemokrata woleny byč a zo mohli socialdemokrata z wjetřinu wólbnych muži za so dōstac a splesć. Spomnjeny wólbny wokrjes je móžnosć dopozazat, a tak počěhnje 24. oktobra, na kotrhnyž dnju ma so sakski sejm po najnowšchim postajenju wotewric, zašy po zawjedženju nowoho wólbneho zakonja přeni socialdemokrata do sakskoho sejma.

3 Wulstoko Hojna. W blizkim Drtrandže rězachu formjenu hushcu. Su wufutliwŝij namafachu w jeje žołdu žłoty pienjcz 10 hr. — Żo ŝrofi czaŝto z drohotnych wewow, ze žłotych pjerjczęzjow, nawożnirow a podobnych wewow jobu swoje hńędza twarja, czaŝto cžitamy. Ale zo tež so huŝom žłotych zachęje, drje hiŝędže ŝłydane ujebu.

Be Sanda (w hrudnych hórach) pisaja, zo šo tam mutoru 3. oktobra
prěni jněh džěiče.

Refreńca, kotřiř nětko jo do swojich postajenych měřtow podadźa, zo bychu swoju wojeřřtu winowatořć dopjelnili, a kotřiř ju winowaczi, być w invalidřkim zawěřćenju, piřa B. T., jo na to leđźbni ćinja, zo je za nich jara derje, hdyř swoju kwittowanřtu k hartu dadźa khowacź wot fařy, hdyř ju dotal pjchimoiřki pľacźili, a to pjchěz cły ćař wojeřřtwa, doniř njeřř wuřćuřili swoje por lět.

Ze pač radžomne, zo tutej kassy swój zastup do wojałow pščež póstnu khartu wozejmja a na nju swoje dolpołne mjeno, narobny džěń a tež mjeno poslebnjoho džěfodowaczerja napisaja. Tutón wojeński čas, kotryž jo njeposrědnje dotalnomu wobstojenju džěła pšchizamtnje, płaczi jač čas pšchinowškow a zapiša jo potom na kwirowanšku khartu po pšchedpožoženju wojeńscho wuśwědczenja (Militärpaß) abo po pšchedpožoženju wuśwědczenja wo zadržženju.

Měsac oktober ma po žalbomych (jun.) měšččenjach jeno prěnje dny cžopke a suchy mjedro. Potom ma hač do kónca měsaca žymne, cžmowe a deščžojte mjedro pšchinjesč. (Na, započatk runje tajki njeje — tajkiž měš po žalbu byčž. Red.) Džeń 28. oktobra je po tymle mjedro měšččerju kritiški prěnjeje rjadownje a 13. oktober kritiški džeń druheje rjadownje. Sto- lětna protyška lubi tohorunja w spoczatk toho měsaca rjane, byrnejž tež žymne mjedro, potom pak pšchinbu po tutaj tež žymne wchorate dny, mjež tym zo budže poslednja tšeczina měsaca pšcheměnjate mjedro.

B chto ho swěta.

Saksa. Oberstmaršchal hrabja z Wižthum z Eckstädt w Drježdžanach bu wot 20ho Maj. krala za pšehodnu přenjeje komory sakskojo sejma pomjenowany.

Němska. W Berlinje je wulki streik w elektriškej industriji wudyril. Wjele tysacow džěłaczeri su tak bjez džěła a hłěba, šchtwórtk 5. oktobra wuczinješe tale liczba hižo 45 000 muži.

W Norwegiskej so hišćeje hadaja, kajke bychu nětko knježeštwu zawjedli, hač krála abo republiku. Wjetschina ludu zda so bycz za republiku.

Ruska. Witte, kotryž bě zastupjeł Ruskeje pschi jednanju měra z Japansej, bu pschi domwórcenju horliwje powitany. Ruski fejšor joho z tym pozjećowu, zo joho do hrabinišeho stawu pozběhny, a němski fejšor jomu špožki rjecjaz k wulko-fschizjej rjabu cžetwjenocho worjoła a pschepoda jomu jam w Rominten tele wuznamjenjenje.

Japanška. Kaž je nětko cyle wěšće woblicžene, je wojna wot Japanseje morthnych žadała: 45 180 padnjnych, 10 970 na rany a 15 300 na wšchelafore chorofče wumrjetnych, wšcho dohromady: 71 400 muži. — We wojnje 1870/71 zhubi němske wójsko 28 268 w bitwach padnjnych, pschěz chorofče 12 475, wšcho dohromady 40 643 muži. — Z toho je zašy widžecz, kač žałoštnje tele nowe mordaške mašiny škutluka a kajke krowne wopory wone žadaja.

Wschelcžiny.

* **Kač móže so cžłowjelej wješej,** hdyž nowin njeczita. Parižski „Figaro“ pschinoscha šledowacu anekdotu. Wěšty hrabja bě so do Algira po-
dał, njezawostajiwšchi niomu swojeje adresh. Chchyshe dospołny měr mēcž a muži tak tšjoch mějacow. Šdyž so wróči, cžakajše joho na dmórnishčžu komornik. „Tak šhto je nowoho doma?“ woprašja so knjez hrabja. — „»Nero« (psyl) je kónc wzal“, wotmołwi komornik. — „Kač to?“ — „Poje mjaja z Bucejala (lonja), kiž je so spalil.“ — „Ach, mój Bucejal je so spalil?“ — „Haj, hdyž so hróbdže wotpalichu, na kotrež z hrodu létachu šchtrě.“ — „Aj, aj, hród je so tež spalil? A hdy?“ — „Džěń pohrjeba štareje knjenje hrabinki, hdyž běchu kemsche w hrodowskej kapali, popadny so wot šwěčži na wóktarju zawěšč.“ — „Wšchak džě tola štoro wěril njeby, macž je wumrěła? Kotry džěń dha to trochu běšče?“ — „Runje džěń po tym, zo mikóščiwa knjeni hrabinka cžetny z rytmišchtrom wot husarow.“ — „Moja žona z rytmišchtrom wot husarow?“ — „Nó wězo — ale dha knjez hrabja po pucžu žanyh nowin cžital njeje?!“

* **Ruske města.** Runjež w Ruskej dotal wjesne wobhydlerstwo dalošo nad měščanške wšchewažuje (87:13), tola tež tam w poslednich lětach města nahladnje zrosčedju, wosebje wjetšche. Pschěz 1 milion wobhydlerjow matej, po ličenju lěta 1897, Pětrohród (1267 023) a Moskwa (1 035 664). Pschěz 100 000 wobhydlerjow licži dalschich 17 městow: Waršchawa 638 208, Odejsja 485 410, Łódź 315 209, Riga 282 943, Rijow 247 432, Chartow 147 846, Tiflis 160 645, Wilno 159 568, Taschcent 156 414, Saratow 137 109, Kazań 131 508, Zekaterino-šlaw 121 216, Kostow na Donje 119 889, Astrachań 113 001, Baku 112 253, Tula 111 848 a Rišchinjow 108 796. Městow z wobhydlerstwom wot 50 000 hač do 100 000 je 37. Liczba wobhydlerstwa w někotrych z tutych městow je w posledniej dobje hišćeje pschibywaka a mnohe z nich su z hušče wobhydlenymi pschedměstami wobdate. Wězo je w tutych liczbach mnohofčž židow šobu wopomnicž; tak ma na pschiklad jenicžke město Rišchinjow synagogu a hišćeje 32 židowškich modleńnjow. — i.

* **Tež „profesjion“.** Katecheta piša: Cyła rjadownja so smějese — a mi šylžy do woczow šupachu. Čžomu? Powědach małym rekrutam, zo bě

Sězusowu zastaraczeŕ čěšļa. Bomyšliŕ sebi, woprašeshe so jich, šhto jich nanowje su . . . Pšhindže rjad na maŕoho R. Šhto je washe nan? Šólcěŕ hwiłu na mnje hladashe, došć hłupje, hać wuprašny: Tón je pšhecy pjany . . .

* **Praktišcy Japanowje.** R wopomnjeću Euschimsteje bitwy w Korejštej čěšinje staja Japanowje na móškim brjozy pola Okiwšchiny swětlanu wěžu (totraž ma na wješchfu wulke elektriške swětlo z reflektorom za kóžniŕom, zo so njebychu zabudžili a w młhowym čašu derje na kraj pšchischi). R čěšćŕi dohyczerja admirała Toga změje wěža mjeno „Togobadai“. Se to zawěšće mudrišho, hać pomniŕ twaricę. **Praktišcy Japanowje.**

Naležnosće našoho towarštwja.

Sobustawy na lěto 1905: kk. 573—575. z Noweje Wjeski: Haŕža Fórehowa, Madlena Bělkowa, Jakub Žur, 576. Marija Mätichowa z Worklee, 577. Jan Pětrka z Budyšina.

Sobustawy na lěto 1904: k. 794. Jakub Kocor z Noweje Wjeski.

Za cyrkej w Königsteinje: pola redakcije: A. J. z B. 10 hr.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 12577 hr. 92 pj. Dale dari: professor Dr. E. Muka 1 hr.

Zapłać Bóh wšěm dobročerjam!

 Wšelakore dary so w Posole kwittuja. Wot nětka pak budže so tež kóždy króć přistajić, **štó** tele dary hromadži abo **hdže so namakaja**. Tak činja tež druhe časopisy, a je to tež wažne při skóněnych zličbowanjach.

Jednota,

[174]

towarštwu katholskich Serbow w Budyšinje, změje jutře njedželu, **8. oktobra**, wječor we 8 hodžinach swoju měšačnu zhromadžiznu w tudomnej towaršni.

Předsydstwo.

Do Sernjan! Pšheprošchenjo na termušchu

jutře njedželu, **8. oktobra**, wječor w 7 hodžinach, hdžež změje **Dobroschauske tolojędne towarštwu „Wustocžni“** swój swjedžen.

Pšhečelnje pšheprošchujetaj

[175]

hošćenar **Bjenš** a swjedženšli **lomitej**.

Rěčnica delnjoserbskeje rěče.

Plaći wjazany exemplar 2 hr. 80 pj. Skazać sebi móžeće pola spisačela, faraŕ **Schwela** w Choćebuzu (Cottbus, Gymnasialstr. 12), pozdžišo tež w knihupstwach.

[176]

Z Božej pomocu statok zasy natwariwši, dowolamoj sebi z tutym wšitkim, kotřiž su naju na te abo druhe wašnjo při tym podpjerali abo namaj k radže byli, swój najnutrniši džak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“ wuprajić.

[177]

W Ralbicach, 24. sept. 1905.

Jurij Walda a mać.

Čiŕiŕčę Smolerjec kniŕiŕiŕčęelnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholfski Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z križ-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w kniharni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěški plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudowny časopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikiławš Žur, farar w Budyšinje.

Číslo 41.

14. oktobra 1905.

Lětnik 43.

XIII. Zjězd sakskeho katolskeho wučerstwa

4. a 5. oktobra t. l. w Smječkecach.

Njedźiwajecy na dešćojte wjedro a wobćežny, z džěla daloki puć běchu so tola ze wšěch kónčin kralestwa naši wučerjo zešli, zo bychu so zasy raz wohladali, stare přečelstwo wobnowili, nowe zwjazali, wosebje pak, zo bychu radu składowali, kak móhli najlěpje skutkować za rozkčew našoho šulstwa, za cyrkej a wótčinu. Korhowje, tež w serbskich barbach, zmahowachu z Janskeje kupjele nas witajo. Starosć wo zjězd a wšě džělo za njón dóndže tón raz na naše serbske zjednoćeństwo wučeri, přede wšěm na joho předsydu, knjeza kantora Symanka z Baćonja. Wón srjedu popołdnju w 4 hodžinach zjězd wotewri. Přitomni — bě so jich hižo na „předzhromadźiznu“ přez 60 wučeri zešlo — wuzwolichu kantora Symanka za předsydu zjězda, tach. předarja Šewčika za městopředsydu, cyrk. wučerja Šewčika za přenjoho a wučerja Rennera za druhoho zapisowarja. Najprjedy da předsyda rozhlad džělawosće zwjazka a jenotliwych zjednoćeństwow, kotrychž je sydom: serbske, Budyšske, Žitawske, Drježdžanske, Lipsčanske, Kamjeničanske a Plawnske. Sobustawow ma zwjazk na 300. Na to sěchowachu wšelake wuradźowanja a wučinjenja. Wobzamkny so, zo ma so rozprawa wočišćeć. Serbskomu zjednoćeństwu wupraji so džak za joho prócu a džělo wo rozkčew zwjazka a za wšelake wuspěchi. Najdostojniši knjez biskop Dr. Jurij Łusčanski, wokrjesny hejtman v. Schlieben, Budyšske a Drježdžanske konsistorium, Kamjenski hamtski hejtman a šulski dohladowar běchu swoje přea zjězdej připóslali. Hakle w džewječich so žiwa a napinaca předzhromadźizna skónči.

Nazajtra běše rano $\frac{1}{2}$ 8 hodź. w Róžeńće mjelčaca Boža mša za wotemřete sobustawy, we 8 hodź. předowanjo, kotrež běše knjěz direktor Nowak z Budyšina dobroćiwje přewzał, a po předowanju swjatočna Boža mša. Knjěz scholastikus šulski radźičel Löbmann ju swjećeše. Dopołdnja w 11 hodź. započa so w kupjeli hlowna zhromadźizna. 90 běchu so na nju zešli. Mjez nimi tež kk. senior Skala, propst P. Leopold, zapóslanc Kokla a dwaj wučerjej z Kulowa. Wčorawše předsydstwo bu jenohłósne zasy wuzwolene. Wot Joho Majestosće krala Friedricha Augusta dóńdže na hołdowacy postrow džakna wotmołwa. Zhromadźizna wunjese jomu mócnu sławu a wuspěwa štučku sakskeje hymny. Přeni přednošk měješe knjěz Jakub Šewčik z Budyšina: „Katholski wučer a socialne prašenje“, druhi knjěz cyrkw. wučer Rječka z Budyšina: „Někotre myslički wo wobrazownym wučenju.“ Wobaj přednoškaj buštaj z mócnym placanjom přijatej.

Mjez tym hač so potom zhromadźeni w lěsnej čišinje při škleńcy „klóštrskoho“ wobčerstwihu, přihotowachu so blida k hosćinje. W 3 hodźinach so jich na sto wosobow za nje posyny. Připitki a spěwy so wotměnjachu, zo njeby jenož žoldk, ale tež wutroba so spokojila. We wjesolej zabawje wostachu hišće mnozy hač do nocy sedžo. Pjatk dyrbyeše hišće być zhromadny wulět na Kamjensku horu. Ale Boží deščik tomu zadžěwa. To bě to jeničke, štož so nam poradźilo njeje. Tola, štó móže pře njebieske mocy? Serbske zjednoćenstwo pak móže z wulkim spokojenjom na swój „džen“ zhladować. Je pokazalo, zo poruno stoji druhim.

Rhocžebuzski swjedženj.

(Rozprawuje M. A.)

Rašchi delnojelužich bratřja su na swj. Michała krasny swjedženj pola Michlicec w Rhocžebuzu dofonteli. Zaczijšće, totrež smy my hornjolužichy hosćo z njoho sěbi wotnješli, su nam na dołhe časy njezapomnite. Raž my w Budyšinje, maja tež Delni Serbja we swojim hlownym měsće Rhocžebuzu swoju Maczicu Serbsku. Wězo je tuta wjele młódscha, ale tež wona móžesće hižo jubilej swjećić, swój 25lětny jubilej, a tón je so, kaž hižo spomnich, najrjeńšcho radžik. Zo bych tuto hnydom naspomnił, njech rjeknu, zo bě Hornja Łužica česťnje zastupjena. Běšće tu wjacy serbskich wučerjom, studenczi z Prahi, z Lipska a z Budyšina, a za samu Budyštsu Maczicu tk. farar Ršizhan-Godžijsti, pschedsyda, redaktor Časopisa Maczych Serbskeje, profesoř dr. Muka a zapisowar kapłan Andrički. Buz, kotryž mějachmy pschjeć, bě thětro wostudny a wobčežny, ale kaži so ničtō njejsmy, zo smy tam jěli.

Popołdnju w 4 hodź. běšće swjedženjska zhromadźizna, jara derje wopytana, wutrobna a wopradowže lubozna. Pschedsyda, knjěz farar Rórienč z Bóřowow, wotewri ju, witajo wutrobnje wschitke sobustawy, wosebje pak tež hosći a to najhoršych hornjolužichych bratrow. Zabych tu njejměm, zo bě tež jara dalofi hósč, naš wschěch tak luby pscheczel, rěčnik Alfons Barczewski, pschitomny. Wón bě hač z Kalischa, potajsim hač z ruskeje Pólskeje sem pschijěl. Farar Rórienč spomni wosebje tež na zemřěnych horlownych Serbow a

sobustawom jich Maczicy. Na rěč knjeza fararja Rörjenta so pėtnje posłuchajše, tať ruzn narodnje wězo njeklinczejsche tať pola nas, ale mějejsche tať cny jubilejny swjedźeni bóle nabožništo-patriotiski (w politiskim zmysłu) raz. Tež so swjatocznosc z choralom, z cyrkwiniskim těrłusjom zapocza, tať tež škónczi. Mjeje pak to žadyn porok, ma to jenož pokaz być, zo je pola naschich bratrow delta znorowodźenjo a postup w serbowanju hišće bóle w zapocatkach.)

Jara zrudźilo je mje a wějsze tež wschěch druhich z nas hosći, zo knjez fantor Jordan z Popojc swjatocznoscjam njebě pschitomny. Wón wschaf je duscha cyłje Delnjeje Łužicy a Maczicu wosebje, wón je wjetšu poloju delnjolužiskich Maczicnych knihom jenicčki sam spisał. W nim woni deleta čzejszaja swojoho wótca a my w nim widžimy jich wjednića. Z jich Maczicu je jako slubjeny, a nětko joho psched jeje slěbornym kwałom zaja Woža rucža . . . Šoro k hylzam nam běše, hdyž to wopominachmy. A je-li žadyn sczin padnył a pada na delnjolužiski Wichastki kwas, je to tuta tchorošć.

Wo pschedhadowej rěči wustupi w pschnej drascze Delnjolužičanow knježna Lenka Kublikojc ze Strobic a pschednoschowajše jara jasnje a pėtnje swoje „Witajšho wschytne, kněie a kněža“, kotrež běše knjez hucabnik J. Kucha-Turejski pėtnje zložil. (Docyła wjelelešče nas, zo bě poměrnje rjana ličba wučerjow pschisła. Je to plód Staro-Darbinštoho seminara, wo kotrymž budže hišće rěč.)

Kantor Rěžo = Zholjski wustadowajše, zo su w jenej wěcy wschity pschěžjene po wschěm kraju, tež Serbja ze susodami, a to w swěrnej lubošći k swojomu kraje a fejžorej, totromuž sławu munjeje. Potom wuspěwa so hymna „Stroie šchi podari“. Lubny knjez diakonus Nowy, sam syn Bórkowow a Blótow, nětko pak w Kettlicach pola Lubija, sławjejsche krasnosć swojeje delnjoserbskeje domowiny a macžeskeje rěče. Naležnje napominajše nahromadženy lud, zo by tola pschi njej zwoštał. Wón z wulkej wutrobnej kwałbu a džakom čzejszejsche tež hišće žiwych ipěchowarjow delnjolužiskoho Serbstwa a dželaczerjow na narodnym polu. Rjana čžišta, najnutrajscha rěč! Wě w njej tež kusł stysłanja . . .

Šakle w najnowšim času wudawaja fararjo Schwjela, Rěžo a Diegať „Wóšjadnik“ za Rhoczebuzjsku, Zanschojsku a Picnjansku wojadu; přjedny mējachu wschity Delnjolužičenjo jenož jenicčki časopis: tydženicčk „Bramboriski Zažnik“, a joho redaktor je starusčki kantor Schwjela ze Skjarbosčja. Tón powědajše šutli sobustawom Maczicy, kotrychž je Bóh wotwołał. Su to nadobni knježa: Teichnať, Bronisch, Rycža, Sauerwein a profesor Mór w Gislebenje, kotryž je runje tať Rycža tež w dalokej cuzbje lubošć k serbskej zemi pschecy wobthował. Wopominjećo tutych nadobnych duschow, kotrež su w knizy žiwjenja zapisane, pocžesć pohnuta zhromadžizna, postanywschi a modlicy so.

Z naš Hornjolužičanow rěčeshtaj dr. Muka a farať Rychžan. Profesor Muka je jako wosebity znajeť a wězo najzahorjenischi pscheczel Delnjeje Łužicy wuwolaňy, kotruž je pschelhodžował kschiz na kschiz a kotrež je tež woprabdze monumentalnu rěčnicu napisał, sławjenu po wschěm wědomostnym swěće. Nětko dotwarja delnjolužiski słownik. Rěčesche delnjoserbscy a to móžecze sebi myslić, zo najnutrajscho.

Zabrinje a wutrobne postrowi w mjenje hornjolužiskeje Macžerje delnjoserbsku Džowku nasch wysokocžezeny pschedhda Maczicy Serbskeje, farať

Riškižan=Godzijski. Bohudžat tuta džowka njeje hižo džowczicčka jenož, ale je rjana a młódna wotroška a z pilnym džěłom maczeri wjeleło pschihotuje. Hłuboko zacžutej a jasnje podatej rěčzi, kotraž wuflincža z horcymi pscheczemi za dalšchi pschichod, tež Delnjołužiczenjo wschitch jara derje zrozemichu.

Jubilaram Macžicy wudželi knjez farat Schwjela 35 rjenje wuhotowanych diplomow. Někotry z nich ma swojoho mějczela hižo we wěčnosćzi, mnohe pučowachu do Hornich Serbow horje. Tak su tu, wot spoczatka Macžicy, pschěz cnych 25 lět jeje stajne jobustawy k. biskop a tachant Zuscžanski, senior Stala, farat Šafub, farat Rubica, redaktor Smoleč, sem. wyschšchi wucžet Fiedleč, pschekupc Mjerwa, farat em. Gólcž, farat Riškižan, profesor Muta, kanonik Herrmann, Serbske towarštwu w Butecach. Tež Parčewstaj, Alfons a Melanija, staj z jubilarami.

Postrowow, telegrafiskich a listnych bě tohorunja z kopicu dósčło, wot Budyschskich knjezow, wot Adolfa Čžernoho z Brahi, študenta Rundrata z Pilznje atb.

Z džakownej wutrobu zaspěwa po teje plódnej a krasnej jubilejnej šthadžowacy zhyromadženy lud „Nět dajšho Wogu žěk!“

Wječžorny koncert mějcshe pschepjelniyny sal. Zastžowasche toho. Pschebobaty program, běšhe w nim tež wjele hornjołužiskich čyšlow — bu najpětnišcho wuwjedženy. Mochu so do jenotliwosćzi zaběžecz, ale to tež znajerjo praja: Tak čyštich a poslušnych, wosebje pak čyštich hłosow sebi pschi nas horjeka pytaj! Slěborne běchu hłosy Zgłoskich a Wjerbańskich knježnow a čyšte tež mužske hłosy. Wšychčace drašty Delnjołužicžanow bšychčachu a zhybolachu so w jasnosćzi elektriskich swětlow hšichče wobtužowanischo. Wšychčzenjo a jasnosć běšhe na jemiščežu, ale tež w hladaniščežu, poslušaniščežu. W delnej Łužicy so swojeje narodneje drašty hšichče džerža. Džerža swěrnje. O, zo bychu so tež swojeje lubozneje rěče tak nadobnje džerželi a ju sebi hajili! Šchłoda, tšjactwóč šchłoda by was bylo, lubi Włótowšy bratšja a šotry, hdy byšchče so nam zhubili, nam wotemrěli, hdy byšchče šchat wobthowali, ale pschemenili jazyk. Njech „mócný swjaty rycžerja“, njech swjaty Michał pschi was stoji a wam zahinycz njeda! Njech je tutón Michałski swjedžen mócné, sylne wójmidło w rječžazu štučkow, waschu a našchu narodnosć zbehachy, džeržachy!

Běch sebi swój čas postajil a lěpschi sy, hdyž postajiwšchi sebi čžoho, čžiniš tak, byrnjež čžežo bylo. Tuž wotjědžech daloko, přjedy hačž bě kónč, z Rhocžebuzskej elektriskej na dwórniščežo. Rhocžebuz je pruske město a ma něšto na 40 tysac wobydlerjow. Serbow je w měsće tež došč, runje takž w Budyschinje; ale w Budyschinje je Serbstwo tola mócnishe, widžanišhe a wjele sylnishe, wosebje duchownje. Budyschin ma cnych rjad serbskich kłamow a hosčencow a wosebje swój Serbski Dom z wudawačnju serbskich časopisow, pschede wšchěm Serbskich Nowin a Katholiskoho Posola. Tohodla so pola Smolerjec a na farje hačž pozdže do popołdnja durje z rukow do rukow podawaju. Wšchoho toho w Rhocžebuzu njeje. Tež „Bramborski Žažnik“ čyšchčež so w Hornjej Łužicy, we Wojerecach. Sara nuzno je, zo by so Delnja Łužica tež lěpje k Hornjej znała, kotraž je tola něšto hižo za nju čžiniła. Šchto jenož je Michał Hornik zbóžneho wopomnjecža dokonjał tež za Delnjołužiskich Serbow! Sama za so pak ta „pokorna delnjoserbska wječba na Sprjewinych brjohach“ zahinje, zashnje! Wjacy žwišta z našej lipu! Tola doščž!

Delnjołužiska Macžica je za 25 lět swojoho wobstacža 45 knihow a knižtow wudala a wot druhich wudatych pišmow dōstachu sobustawu darmo 15. Mjez nimi je tež „Bratnjow“ wot l. 1894—99. Wot lěta 1900 Delnjołužiczenjo zasy žaneje prothy nimaju! Sobustawow kotřiž za lěto po 1 hr. płacža, je 166, w Hornjej Łužicy je jich 41. — Tole wscho namakach w knižy zapisane, kotruž je knjez kantor Jordan t jubilejej wudał a w kotrejž so jara rjenje čita. W njej su „driehjenki ze serbskich stawiznow“ namakacž, najbōle wězo z delnjoserbskich. Wšhelacy su pschinoschki do knihi podawali, ale Jordan je najwjacy pišał a wschitto rjenje zryadował. Mjech so w njej pilnje a z lubošću čita, a lubošć t domiznje a t Serbowstwu sama wotuča a so rozmnoži! Tež za Hornjołužicžana je knižka wysoce zajimawa a powučžaca.

A tał wjezech jo nimo Grōbka, hdžež ma serbska narodnosć hižo „zapopowanj“, t Mužakowej po drōžy, hdžež je so tehdom te wulke njezbožo na železnicy stalo, wjezech so nimo Elepoho, sybka naschoho swěrnoho, čyloho a pilnoho Mateja Handrika, t Zhorjelcej a potom t naschey stolicy Budyšćinej, z wotfelž pał hižo rěkasche: Rětt' bēž, zo njefkombžich. Mjezapomnity pał mi tōnle wulět, frōtki drje, ale nanajfrasnichi, psche wscho to tola wostanje. A hdyž budže, sej tam zasy wulecžu. Prjedy pał pchisimoju sebi trochu lěpje hačž sym, delnjołužisku serbschćinu.

B Łužicy a Sakskeje.

3 Budyšćina. Za čas posedženjom sejma, wot 24. oktobra započate, je duchowna wyschnosć poručžila, do pomšchitkowneje modlitwy po předomanju tež zasy zajunych pschedpišanu modlitwu za sejm.

Z Budyšina. Towarstwo „Jednota“ wotmě njedželu 8. oktobra zasy swoju mēsačnu zhromadžiznu, kotraž bě poměrnje derje wopytana. Tež knjez městopředsyda, katechet Delan, bě tu zasy po dlějšim přetorhnjenju. Knjez kaplan Šolta tež wostawa swěrný přecel towarstwa a wopytowař joho zhromadžiznow. Tola wulke wjeselo zbudži wopyt knjeza fararja Wingera z Lubija, kotryž mēješe tež tōn krōć zasy krasny přednošk a přewjedže k powšitkow-nomu spodobanju swoje thema: „Křescanska swōjba ma być dom Boži.“ Nic jeno khutne nabožne wěrnosće zhonichmy, ale tež winowatosće, nastupace narodnosć a maćernu rěč. Z postanjenjom wupraji towarstwo wjeledostojnomu knjezej rěčnikej swōj horec džak. — Tež knjeza kantora Symanka z Bačonja mējachmy za hosća, kotryž bě na puću do Wrōtślawja. Čas so tak bōrzy pominy. — Postajene bu tež hišće, zo chce „Jednota“ přichodny mēsac mēć małe zawjeselenjo, kotrež wotmēje so pak, jeli mōžno, třecu njedželu novembra, dokelž je druho njedželu tachantska kermuša, hdžež maja stajnje towaršjo tudy swōj kermušny swjedžeň a wjeselo.

3 Hajnic. Čěšte towarstwo „Svornost“ (Jednota) šwjecžesche njedželu 17. septembra džešacž lět swojoho wobstacža. Wot ranja hačž do wječora so swjedžeň najfrasnich radži. Tež mjedro, lěša tola tał jara njewobstajne, wurjadnje hōjesche. Swjedžeň bě woprawdže sławny. Wotewrichmy jōn w 1/27 hodžin ze swjatocžnymi Božimi službami a ze swjedžeńskim předomanjom: a z tajkim nutrnyh začuwanjom spěwachu swoje domjace kěrłusche a z tajkim zahorjenjom! Wopōdnju po 3 hodžinach bē na Wyracžec

!

1

•

3 Drzeżdżan. Na nowy tydzień przenie dni wotjeżdże knjez kapłan Niesel na dwie lécze do Roma, zo by tam studował.

B cnytoho swěta.

Niemca. Prince Eitel Friedrich Pruski je so z wójwodku Sofiju Charlottu Oldenburgskej ślubik.

— W Barlinje finježa hiščože pišchey njelubozne wobstojuosčeje dla streifa džěłaczerjow w elektrisich džěłarnjach. Tež džěłobawarjo druhich twornjow ju jo jało zjednoczeni z elektrisimi džěłarnjenim wuprajili, wošebje metallindustrija, a wupowědźuja swojim džěłaczerjam tohorunja džěło, dofelž džěłaczerjo spomnjenych elektrisich džěłarnjow strajkuja.

[illegible]

— 3 Barlina. W prěnim tŕdženju měsaca oktobra wotměwšache so tu druhi němski kolonialny kongres we wulstofnym twarjenju němskeho sejma. Gŕly kongres činješe začitščę, zo w nastupanju hewať tať skawjenych kolonijow so wěšta mučnosćę pokazowšache. Wyrnjež so tež wšchelafe frazy hišćej trjebachu wo wažnosćę dobrych kolonijow, dha tola nihtó njespomni na hódnosć němskich kolonijow.

Też wschelałe sekcije męjachu tu wosebite poseszdenja a muradzowanja. Wosebie zajmawe bę sztwórtę wodżelenjo, hđżeż mišsionarjo rozprawowachu, katoľscy kaź ewangelscy. Mjelubozne a hrozne bęchu to wobrazy, kiź jo tu podawachu jako wupłody štatnej kolonizacije. Kaženjo tamnišchich ludow a splahow pišchez żadławawe khorosće, z kotrymiž jo natykuja. Roščzenjo a rozpišestřewanjo Šslama abo Mohamedanow, kotřiž jo tam jeno haja a kotřiž jo ze swojimi wasynjemi a wěru najwjetšę njezbožo kolonijow. — Wupłód jednanjow bę škonczęne wuznaczo: „Wjeź křišęszansřwa žana wěrna kolonizacija!“

— W Hamburgu bu wotewrjena njedźelu 8. oktobra zhromadźizna ewangelskeho zwjazka (Evangel. Bundes). Superintendent D. Meyer z Ewifawy měješe wotewrjacy pschědnošćf. Wo „wobštojnošćach protestantisma w Něm-fkej“ měješe spomnjeny rěčnik powědać po postajenym programje. Město toho pak napominaše wón wobźělerjow na tutej wotewrjacej zhromadźiznje evang. zwjazka, zo bychu swoje swědomjo pruhowali w tom, hač su dotal tež došć dofonjeli wo hidženju a tež wo wufonjenju tejele hidy pschecziwo „Ultramontanijmej“, t. j. katolskej cyrkwi. Ani słowa njerěčješe zwjazkowy rěčnik wo tej nam pschědležacej rozprawje, wo tamnej wot „Kreuzzeitung“ a drubich časopisow žiwje wobžarowanej liwtošći w protestantismu, laž tež nic, wo nowym pohanistwje, kotrež so po famijnym wuznaczu protestantstkich organow pschecy bóle rozchěrja w ewangelskim lěhwje. Wo to so knježa evang. zwjazka

nještaraža. Zenički žamēr, kotryž maja, je, zo bndu hłubinu, kotraž nētł jónu dźeli po Božim dopušćenju kšesćanow Němskeje, pschecy powjetšeli. Snadź jónu to hšćeje sami nazhonja ze štyštom a zaštróženjom. (B. B.)

Bayersta. Spodživne wjedro wschal je nam lētuscha nazyma pischinjeſta. Kaž w drubich krajach, tak tež tu w Wambergu zafhadžeſche tydženja žakofſtne njewjedro na 24 hodžin doſkho. Wiſchi tym buiſchtej tež ~~du~~ wosobje wot btyſta žarazenej a jena poſtuſchena. Druhđe hižo, wosbeje na wychiſchich horach, je lo nashiſcho ſneha, mjez tym zo maja ludžo z džeſta hiſſeče žne a beſny wonka.

— W Nürnbergu chcedža 14. novembra pomník kejžora Wilhelma wotkrytý a zjawnosťi přechodacý, na kotryž šwjedžěn chcedža so najwšychše knjeistwa podacý, mjez tutyhmi tež němski kejžor a kejžorowa a přync-regent Luitpold Bayerski.

Austrija. We Winje zahtadžešče tohorunja tđženja wulki wıchor a mjetashe paš ludži na zemju, paš zasj do nıch wıšelake wıch z wıfotofıže, taš zo dırbjachju wıšelach lıkarıfıje pomoch pıtačz.

Ruska. Tu nješčestanu wšchodne žbježki a wojowanja mjež policiju, wojakami a ludom. Na wšchod rěčach so hiba. Nanjenja a morjenja su tu stajne podawki.

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na l6to 1905: kk. 578. Jan Smoła, ryćekubleski najeńk w Šwosdorfje, 579. Jan Kocián z Wulkoho Lukowa, 580. Jakub Měrćink z Hrubjelćic, 581. Handrij Kral z Ratarjec, 582. Jan Šořta z Radworja, 583. 584. z Lutowća: Hana Šořćic, Mikławš Pjetaš, 585. Jakub Wićaz z Hodlerja, 586. Mikławš Lebza z Khelna.

Sobustawy na léto 1904: k. 795. Hana Šolčie z Lutowča.

Za cyrkej Maćerje Božej w Radworju.

Dale su woprowali a na farje tam wotedali: ze zawostajeństwa njeboh' Wórše Wićazoweje z Brëmjenja 110 hr., na Žofkec-Mjenjec kwasu w Radworju 23 hr. 75 pj.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11824 hr. 15 pj., dokelž ma w č. 39. Pos. wot njemjeno-
wanoho město 16 hr. 90 pj. rěkać 1 hr. 60 pj. — Dale darichu pola redakcije: wot
sobstawow žiwoho Róžowca w Budyšinje 12 hr. 50 pj., a pola administratora knjeza
Andrickoho wotodate: Wowčerjo doma a tež »w Kupjeli« 1 hr. 25 pj. + 80 pj. + 55 pj.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 12578 hr. 92 pj. Dale darichu pola redakcije: Молоканы (333,10 hr.): W Janowej kupieli stari bratřa so namakachu: z 1 hr.

Zaplať Bóh všěm dobročérjam!

W o z j e w j e n i o.

[178]

[illegible]

Jakub Benada, fraňski miřtr.

Wszystkie rodziny **pościawow, łschizow, róžowcow**, z najlěpszeje macizny, a **pościaw** wosebje wumjetkowanego dźeła a dobreje barby, **20—100 cm** wysoke, tohorunja **porcelinowe** a **schlenczane** wěch wšchěch družinow poruča po najtuńšich płaciznach

[179]

[179]

W Sułowie.

Franz Möller, chrŕwina droŕha cŕiŕlo 4.

Łączy Smolerjecz i nihiściſzczynie w Serbskim Domje w Budyschinje.

Katolicki Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z križ-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w knihařni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
weški plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudowny časopis.

Wudawaný wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farař w Budyšinje.

Číslo 42.

21. oktobra 1905.

Lětnik 43.

Duch do Zatrow.

V.

Prěnju nóc na wuhěrškej zemi derje njespach. Šoff a wrjeskot wulkoho města mje mylesche. Runje mojemu hosćencej napscheco bě hobrski twar ze železa, hdyž bywaju porjadne witi, za wscho, sčtož zemja płodži a z čimž so čłowjek žiwí. Wo połnocy wotwěraju wrota tohole twarjenja. Gromadki ludži, spjacych na swojich brěmjeschach wonka na drózy, čakaaju na wošomik, hdyž jich pušcěja nuts. Niczo jich njemyli. Ludžo so pschěz nich motkujaja, zela, zafopnywšcy so wo nich — jich pak njewubudža. Spar maja twjerdy kaž kamjenj. Zenož ropot rozwěracych so wrotow jich z dobom wožiwja. Nahle kaž elektrisowani wschitcy stawaju a kaž wulka woda pschěz spušcěžadła wala so wscho z wrotami nuts.

Wot toho wošomika wóz za wozom, pokładženy z tworami wschelteje družiny, z wrotami nuts wrjeskotasche bjez pschěstacza hač do běłoho ranja. Po spanju mi wězo bě.

Razajtra rano mje tež wězipnosć nawabi do twarjenja, kotrež bě sobu wina było, zo njeběch mohł wusnyć. Raski to pisany wobraz. Wscho so tu mjerwi z ludžimi kaž z pčołkami w kóčzu. Bohatstwo wuhěrškej zemje masch tu rozložene psched wocžomaj. Z pušty (pastwisćca) je tu mjaso, z Dunaja ryby, z lěsow jahody a hriby, ze zahrodow wschelate warjenja, ze słowacskich wjesłow kury a jeja, butra a mloko a twarožki. A kóždy čłowjek čí do wuschow trubi wutřwalujo swoje twory a tyka čí je do rukow abo čehnje čje za rukaw k sebi. Wschitkich jima jena mysl — pjenjěz sebi za-
kuzič. Njewěm, hač běchu zo mnu spočojom. Wobohacili so z mojimi pjenjězami njejsu. Kupich sebi jenož masfu jahodkow. Wušidžech so rozhladować po měsće. Pschěz ma chle nowočasny raz. Njeje tu starožitnosć, z káskimiž so w Brazyl krocěl za krocělu zetkawasch. A tola tež Pschěz nje-

stoi mot wczorawšchoho. Powěda jo, zo mějachu tu hižo starodawni Keltowie swoje sydliščežo, kotromuž Atlink (wulka woda) rěčachu. W druhim lěstottu po Khrystusu zasidlichu so tu Romjenjo a dachu měštnošči mjeno Aquincum. Po času so město rozwi. Wosebje kejžeršeho za kejžora Hadriana a Septimia Severa. Potom nastachu njeměrne časy. Ludy wopuščajachu dotalne sydliščaja a tkóčachu so pšech romske mjezy. Těhdom romske město Aquincum so čyle pominy. Haſle 1200 po tym, hač běchu Gotowie, Hunowie a Longobardowie porjadu tu pšechšli, wurychu město zasj z rozpadankow. Mjeno „Peščež“ dósta tale měštnoščj wot Skowjanow. Měnja, zo Peščež woznamjenja mc. Hižo Romjenjo mějachu tu pjecy, w kotrychž cyhele a falk palachu. Tohodla tež Němzy město Ofen Pešt mjenuja.

Lěta 1022 natwari swj. Schyžepan, wuhetiski kral, přenju křesćanisku cyrkej. Lěta 1241 Tatorowie cyke město zapuščajachu a spalichu. Haſle kral Bela IV., wróćiwšich so lěta 1244 do móćžiny, město z nowa natwari. Ale město njechaſhe so nihdy rozrošč. Hiščeže lěta 1820 bě Peščež měštačžo z 29 000 wobydleri. Wot toho časa pak město hladajcy pšchibjerajše. Dženšnišchi džej ličji na 750 000 dušchow.

Schtož je Peščež, to ma z městchoho džela haſle z drugeje počojny minjenocho lěstotka. Tohodla njewidžiš tu tych wuzkich zaschmjatanych czmowych haſkow, z kajtimiž so z Brahi, wosebje ze židowskoho města sem znajemy. Tow mašch schěroke rune dróhi, čašto po kromach posadžane ze schtomami. Woprawdže wulfotna je Andrassy út — Andrašowa dróha. Njeje to po prawym jena dróha. Wobstoi z pjecz dróhow, mjez kotrymiž so rjady hřódnych schtomow czahnu. Z kóždoho boka dróhi družji so hród k hrodej. Pšechyha a bohatstwo je tu z domom. Barlińska „Pod lipami“ njemóže so jej porunjio šupicž. Dofelž je Peščež z nowišcheho časa, nima tež wjele cyrkwjow. Hladajch-li z Hradečanskich schodom na Brahu, widžišch wěžu za wěžu z morja hěžow wustupowajce, swědkow to z minjenych lěstottow, hdyž hiščeže žiwa wěra twarješe Rnjezej swjatnich. Čyle hinaſ hlada jo na Peščež. Mamon ma tu swoje hrody — ale Bóh ma maſo hdyž měštačžo, hdyž by mohł hłowu zkožicž. Jenicžki nahladnišchi dom Boži na lěwym brjozu rěki je baſilika w Leopoldowym městce, kotraž je po starym wajchnju počojca nad zemju a počojca pod zemju natwarjena. Kaž jo mi jezda, tež ludžo jara na femšhe njejšu. We Winje — a pozdžišcho w Krafowie njenadenědžech tež džělaway džej cyrkwyje ženje prózdne — w Peščeže swjeczachu jo prózdne ławki. Ženož pšchi durjach žebrijachu proſcherjo. — Wosebje zajimawe su w Prahy a tež, w Budyšchinje zastariſke wrota (schulejške — bohate — Mikławyške), zbytki to něhdušchich twjerdžiznow. — W Peščeže jich njewohladajch. Peščež njebě twjerdžizna. Twjerdžizna je na prawym brjozu w Buda.

Schtož jebi njemóže město myšlicž, křiba z němštimi mjenami dróhow a městnow a z němštimi napišami na domach a klamach, tomu budže jo džiwno zdacž, hdyž w Peščeže ani jenicžkoho němškoho napiša njewučita. Porunjio Madjaram su Čžejcha hiščeže wowcſi. Kaſ schřěčzachu Pražscy Němcy, hdyž Pražška městčanska rada jenož čžejše napišy dróhow a haſow zawjedže. Kelfo zhničych jejow nafunlachu na te čžejše taſlicžki! Hdyž jeno Němcej šušchěſhe dom, pšchicžiničhu žoktu taſlicžku a z czornym pišmom na nju napišachu němste mjeno. A w Peščeže — nihdyž němškoho napiša. A tola tež tu Němcy pšchěhywaju. Ale so njepišnu wědžich, zo Madjaram trječili njebychu.

Ż nje dawna dyrbja tež w serbskim kraju forczmarjo, kłamarjo, rěznicy a rjemjeslnicy napisy męcz na swojich domach. Zeli ma hižo napis němſki bycz — (njeměm, hač to zaſon žada) — njebn dha pódla němſkeho ſo tež serbski napis pſchihodžak? Albo njerodža čzi wo serbskich hoſczow abo kupcow, kotřiž maja jenož němſke napisy? Komuž serbski groſch njelmjerdži, tón njedž ſo tež poſtara wo serbski napis na ſwój dom a po móžnoſczi njedž je serbski napis na přenim měſtnje. Njebojče ſo! Čhtož wam radžu, njeje zběžkaſtſwo, pſcherada kraja — ale naiſhe prawo. Njeſtanie ſo wam ničžo. Radwoſtkomu Nawcy je něchtó — wón drje hrěſchnikow znaje — na ſchczit napisak: Kłamaſtſwo — Wino — pimo — palench — a ženje njebė kłyſhecž, zo ſu joho za tón serbski napis ſadžili. A ičtóz je hdy ze Šloneje Worſchče do Wolborc ſchoł, je zawěſće tež „Serbsku forczmu“ wobladał — a tomu serbskomu forczmarjej ſo tohodla hiſhecže włoſta zlemika njeje. Njeiſmy tola w Bramborſkej. Tohodla na serbski dom — na serbski row — serbski napis!

Hiſhecže něſchtó napadnje tomu, kiž Mađarow bliže njepóznawički do Pěſchcža pſchińdže. Wuheſta je zjednocžena z Raſuſkej. Awſtriſki fejžor je wuheſti kral. Hiſhecže je na Franc Šózeſowym naměſće hórka widžecz, naſypana ze zemje, pſchiwoženeje ze wiſchěch wuheſtiſch krajinow, na kotrejž Franc Šózeſ leta 1867 na wuheſtkoho krala trónowachu, a naměsto, hđžež Franc Šózeſ pſchihabaſhe, zo chce ſo wuſtawy dđeržecz, rěka do dženſniſchoho dnja Eſkü tér (měſtno pſchihaji). A tola njenadeńdžeſch w cyłym měſće ſtoro žanoho pomnika, kiž by knježenje kralow z Habsburgſkoho rodu woſławjał. Za to pał maja tu ſtoro wiſchich pomniki, kotřiž hdy pſcheczſiwo Habsburgſkomu kralowſkomu domu ſcho zawinychu, Jan Zápolha, Šchčžepan Bocſſay, Bethlen Gabor, Franc Ráſocz, Batthyani a druzh, wcho mužowje, kotřiž z mjeczom w rucy pſcheczſiwo ſwojomu kralej wojowachu. Jedyn jenicžki pomnik bė tu hač do njedawna, kotryž čzeſczęſhe ſwėru fejžorej, pomnik generala Šentriho, kotryž 21. meje 1849 twjerdžiznu pſched zběžkaſtkimi Mađarami wobaraſo ze 418 wojakami padže. — Nětk je ſo tež tón pomnik z měſta pominył. Něhdže za měſtom do lěſa ſu jón munjeſli. Powoſtanti znatoſo zběžkarka Koſſutha pał, kiž bė w ſwojim čzaſu Habsburgſti ród chcył wuzamknyč wot knježenja we Wuhrach, pſchenjeſechu ſwjatocžnje z wukraja do wótcžim.

Bjez džiwa, zo fejžor Franc Šózeſ mał hdy do Pěſchcža zawita. Njeje wěрно, kaž ſo praji, zo je Awſtriſta bjez wójny a krewje ze žėntwami ſo rozwiłka — a dženſa hiſhecže ſtara hida wuhaſka njeje. Šdy by ſtaruſchki fejžor wědžak, kał ſo wo nim a wo joho ſwójbje tu rěczy, by zrozemil, zo Mađarow njeměruje, byrnejž bóle popuſchczowak.

Tajke myſle mi kłodžachu, hdyž ſtojach pſched kralowſkim hrodom, nad kotrymž ſo čžorna forhoj zmahowaſhe. Archwójwoda Šózeſ, kiž mějeſhe tu ſwoje ſyńdo, bė njedawno hałle zemrěł. Zaſtupich do hrodowſkeje kapale. W njej pokazachu mi prawicu ſwj. krala Šchčžepana. Ze to najdrohotniſchi powoſtanti za cęku Wuheſtku. Kóžde lėto 20. auguſta čžehnje ſwjatocžna proceſtſija z tutym ſwjatym powoſtantom po twjerdžiznje hač do ſarſkeje cyrkwy Do-njebeſ-wzaczja ſwj. Marije. Najwſchſchi krajni a měczanſcy zaſtojnicy a na čžole duchownſtwa primas, archybſkop grantſki, du z proceſtſiju, a na 80 000 ludži ze wiſchěch ſtron kraja pſchibywa na tón ſwjedžėń do Pěſchcža. —

Wobhladač sebi hiščeje městno na dworje kralowstoho hrodu, hdžež za krala Sigismunda městno konta z Hedervara z joho 30 towaršchemi a pozdžišo Władziława Sunjadoho wotprawichu. — Nětko je te městno ze žołtym peštom posypane a něchtóžkuliž po nim pscheńdže, njespomniwšchi na to, kětko krewje je so tu wuroniło. —

Na prawym brjozy rěči su stawne schwablowe kupjele ze žiwej horceje wodu, kiž so z horow žórli. Hižo Romjenjo znajachu je, Turkowje je rozscherjachu a džensnišchi džei je Madjarowje pilnje wužiwaju. Wišo so hiba z cžłowjestimi cžětkami w tym woskšewjachym žiwjele. Wěžo tam tež pobych. Njeboju so wodny.

Woczerstwivšchi so, pschemjezech so na Margareczinu kupu. Kaž parla tu leži wotrjedž slěbornoho Dunaja. Mjeno ma po džowcy krala Bela IV., Margarece, kotraž bě na tutej kupje jako kłóschtrfa knježna žima a tu tež wumrje. W husčžinje napscheczjo lěwomu brjozy rěči su hiščeje džensa zbytki něhduscheje cyrkwički a kłóschtra widžecz. Woprawdže kaž stworjena ta kupa za kłóschtr! Hołk města tu lědma doleczi. Woczerstwjach wudych wody, tškódt hobristich schtomow, wón a pycha luboznych kwětkow, po kútach rozsadžanych, wišo dohromady cžini z kupy woprawdžity raj.

Hižo so mjeczorjeje. Mjeczorne směrki kładzechu so na město, na rěku a kupu. Tam a jem hižo zamištri so swětleško we wotnach a na dróbach. Čžas bě zo mnu dom. Stupich na cžołmik. Wješta zapluskotachu. Čžiše popłunych k mojomu hosčencej. Hiščeje khwilu — a kóžo zarjepota. Ale šhto to? Pod mojimi wotkami džěłachu chgano na swojich huslicžkach. — Škuchach z napjatymaj wušchomaj. — Ach, kajki to woseń w tych zwukach, kajka móć, kajke wały zhykow walachu so mi do wušchow a do nich měschachu so cžłowjeczje hłofy a dupot nohow a kšěkot rukow. W susodstwie rejwachu cžardas a mi hudžachu na pucž — božemje.

Šhto narowny pomnik powěda.

We tškódku cyrkwy Najswjeczšicheje Wutrobj Žezusoweje w Baczonju, pschi samej muri, mjez dwěmaj stołpomaj derje schitanj, stoji narowny pomnik z cžornoho kamjenja, debjenj z Wožej matru z běłoho marmora. Šchtóž sebi tutu dlěje a kědžbnje wobhladuje, njewostanje njehnuty wot mumjeksčy wuwjedženoho woblicza schižowanoho Zbóžnika, kiž, mrějo za nasche hrěchi, wocži k njebju kóžujo chce prajicz: „Wótče, do Twojeju rukow poruczam swojoho ducha!“ Dela na jslnym podstawk stoji na přědownej stronje krótke, ale wjeleprajne skowo: „Žězu, smilnošč!“ — Pschi tutym pomniku wotpoczjuje cžěło luboho drohoho młodženca, Morica Franca Rüdiger* z Walter-Žeschi z Wěčec, kotrohož nahła smjercž rubi w nadžije počnej młodosčzi horcolubowanymaj staršchimaj, pscheczělam a nam wschěm, kiž smy joho znali a lubo měli. Tamny džei hłubokoho žarowanja, 28. septembra 1903, hiščeje zabity njeje a husto z nowym wěncem a z cžerstwej kwětku debi ruka lubych zawostajenych a swěrných pscheczělow „Ridłowy row“ — kaž tu z krótka praja — a wosebje tež nasche lube džěči, kotrymž bě „Ridł“, runjež ze zemjanstoho sempšhińdženja, pscheczělny a wjesoly towaršč pschi hrach a zabawje, joho row radny wopytuja a so za njoho pomodla. Nječ wotpoczjuje w Wožim

* Doma a mjez towaršchemi mjenowany „Ridł“.

swjatym męrze blizko wołtarja Żezusoweje wutroby, z wołfelż joho narowniś strowjo zhladuje do najrjeńšheje a najpłódnisheje krajiny našheje Łužicy, do doliny pšichi Čornicy, hdžež męjeshe rjane kubbo joho herbštwó na zemi bycz. Tola Bóh je jomu bohaczišhe herbštwó wukhował w kraju njesmjertnošče.

Alle tež zadnja strona tutoho pomnika ma napišmo, kotrež po serbštu rěka: „Tu wotpoczuje Johana z Sešchi, mandželsta kralowštaho šakštaho poškownika Bjedricha z Sešchi, kotrohož pšichitwaju hona Ruškeje.“ Tutón kamjeń mjenujcy stojeshe přjedy drubdže, na rowje wulkeje woroti hižo mjenowanóho Rüdigera na pohrjebniščežu w Budyščinje a bu sem pšchenjeseny. Bjedrich Rišesčzan z Sešchi, džěd nětčzišchoho wobledžerja majoratnoho dwora w Běczecach, Injeza majora Surija z Walter-Sešchi, běšhe w čaju Napoleonskich wójnow poškownik a rozkazował polka pšchow we Wulim Hajnje, hdžež bě tež tehdom garniřon, tola nic za jězdniškom, kaž nětko. Bjedrich z Sešchi męjeshe dvě džěczi, džowfu a syna. — Wěšo tutón napis su jeno cyle krótko słowa na zymnym twjerdym kamjenju, ale kelko zrudoby, bolosčow a pruhowanjom je w nich wopšchijate! Zara dołhi čas ležeshe Wulko-Hajniški pošk pšchow we Šchlezfej w tamnych štajnje nieměrných čajach. Zo by swojoho mandželštaho a džěczi swojoho nana za dołhi čas wiđjeć a poštrowić mohłoj, poda jo Johana z Sešchi, njeđžiwajo na tehdomnišhe wobčežnošče dalofoho pucza, do Šchlezsteje. To bě poslednje zhromadne zetkanjo cyłke swójby w cuzbje, pšchetož Napoleon pšchipowě lěta 1812 Ruškej wójnu. Šakša stojeshe na francóziškej stronie a tohodla dyrbjeshe tež šakše wójsto jobu do Ruškeje. Wjele pšchez poł miliona wojakow wjedžeshe Napoleon do tejele wójny a jeno horšta, něhdže džefadž tyřac, jo z nim wróćzi: nje-licžomne šyły špadachu w bitwach, zahinychu ze žymu a z hłodom na šněhowých a lodowých honach ščěrošchoho ruštcho kraja. Ruški hłowny nawjedniś Kutusow zdalowašhe jo z dobrym prawom bitwow, zo by krej wojakow lutował, a pšchewoštaji hłowny džěl dobhčza frutej ruškej žymje, tiž hacž do 26 stopnjow a drje hiščeže wyšhe postupowašhe. A wón męjeshe prawje: Napoleon drje doby pola Borodina bitwu, ale — pšchehra cyfu wójnu, dofelż po špalenju Mořtivy njemóžeshe joho wójsto pšchezymowacž bjez šwarčěrow a dyrbjeshe cořacž. Pšichi tom zahiny ze žmyerznenjom, z hłodom a pšchez njepšchecželsku bróń joho „wulka armeja“ hacž něhdže na 30 000 wojakow, kotřiž z kónc novembra 1812 hacž do rěki Bereziny docpěchu. Pšichi nich bě tež poškownik z Sešchi. Napoleon da pod swojim šamšnym nawjedowanjom dwaj mořtaj pšchez rěfu natwaricž, jedyn z njeju rozpadže, runje hdyž bě najwjacy wójsta na nim, a tak jo mnozy zatepichu. Zo bychu pšchekhod pšchez rěfu šchitali, wojowašhe džěl Napoleonowoho wójsta pšchecžowo Ruřam, a pšichi tym bu Bjedrich z Sešchi čezcy ranjeny a zemře na swoju ranu w męsece Winiřu a tam bu tež pořhowany. Šakle ščěcž a šchtyrcy lěto žiwjenja bě docpěl, hižo zahe wyřofo hacž na poškownika postupi, bě potajkim męsece muřtojnja a zmužity wyřf. Alle kaž njelicžomni druzy, mjez nimi tež šynojo serbšteje zemje, dyrbjeshe tež wón žiwjenje w nadžije pořnej štarobje woprowacž njenařtnej čšescželatomnošči kejžora Napoleona, kotrohož wutroba bě hiščeže žymniřha, hacž najřuowiřha tiščěřańca na šněhowých a lodowých honach Ruškeje. —

Šoho mudowa Johana z Sešchi pšchebhwašhe nětko w Budyščinje, štarajo jo wořebje wo dobre wukubłanjo swojeju džěczi. Džowfa zemře njemudata, šyn pař, z mjenom Bjedrich Ernt, bu rěčnik a ašejřor pšchi tachant-

škim konfistoriju w Budyščinje a lěta 1860 tež majoratny knjez nad Běčjecami, kotrež bě dotal młódscha linija tuteje zemjanskeje swóbnj wobsedźaka, kiž pač w spomnjenym lěće cyłe wotemrě z pokownikom Wolfom z Šešchki. Alfessor z Šešchki woženi so lěta 1847 z Augustu Mariju rodzenej Dietrichec z Budyščina. — Wobaj mandželskej staj nic jeno w Budyščinje, ale tež w našej wokolinje mjele lubošće wuhywaŕoj, mjele lubošće žnjaŕoj a rjane žohnowane wopominjećo zawostajtoj: knjez z Šešchki bě mjelephtany řečnik, wobthadžesche jara radny tež z najnižšim cškowjekom, bě wšćem po móžnosći k radže a pomocy, a pschi tom jara nadobneje powahi, haj, mohł rjec pschiklad měrnoho kishesczanskoho zemjanja. Zastojnik, kiž bě lěta dołho pod nim džěkal, je mi hišćeže po šizeczi lětach ze wšćej džaknej pschimišnosću powědał, kač wustojny, pilny a stajnje jenak dobrocšimny pschedstajeny je wón był. Dotholětna swěrna šlužownica joho domu, kiž je nětko tež na prawdže Božej, njeby mohła so wo nim napowědac a domuthwalicž, kač dobry, měrnje pobožny a hłuboko wot kishesczanskoho ducha pschemzaty knjez je wón był. Zoho prěnje myšle, hdyž je domoj pschishoł, njeběchu ženje nowinki a „nowiny“, ale čitanjo kishesczanskeje knihi a modlitwa. — A wulkomu wobžarowanju zemrě wón lěta 1866 w hišćeže dobrych lětach a bu w Budyščinje na katolskim pohrjebnišću pothowany. Zoho swač, rězbač profesor Schwenk* w Drieždžanach, je jomu jara krajny pomnik, žohnowacoho Khrystusa po Thormaldsensu, jato narowniš zhotowił.

Zoho zawostajena mandželska je z toho časa z wjetšcha tu na hrodže w Běčjecach pschewywała, a pschi tom, dokelž bě serbskeje řeče dospołnje swědoma a jara ponižneho a dobrocšimneho waschnja, ze swojim lubošćimnym wobthadom tež z małymi ludžimi sebi pomschittownu pschithilnosč dobyla. Wona zemrě tu pola swojoho lubowanoho syna, knjeza majora z Šešchki, nježělu 24. septembra 1905 a bu w Budyščinje pódla swojoho njezapomnitoho mandželskoho na starodawnym pohrjebnišću pola swj. Mikławšcha pothowana. — Mjele dyrbi cškowjek na tutej zemi wučerpjecž, nic jeno tón, kiž bydli pod nižkej tšechu, ale tež tón, kiž pschewywa na zemjanskim hrodže. Derje potom, hdyž so cškowjek Bohu doměrja po pschikladže tuteju dobreju kishesczanskeju mandželskeju, kaž nas to wučzi rjane hrónčžo, kiž debi zastup do Běčječanskoho hrodu a kiž rěka po serbsku: „Bóh nam napołoża cžežu, Wón pak nam tež pomha. Bohu jamomu budž cžejcž!“

J. L.

* Schwenkowy syn je rjany wobraz z Husitskeje wójny w Budyšskej kupnicy (Gewandhaus) molował.

Botajne napominanje.

Z dopomnjecow amerikskeho zastojnika železniskeje stacije powěda Kolp. Bl. spodžimny podawč:

Cžah cžišlo 39 bě so wo hodžinu zapozdžil. Pschicžinu toho dołho pytač njetrjebach. Zatoštny wěchor zakhadžesche hižo na 12 hodžin dołho. Dešćč so lijesche z čornych mróčzelow, kotrež njeby pschikrywachu, a k tomu šeflowasche blyšt za blyškom na njebyu. Bě hižo w 7 hodžinach, hdyž so stónčnje čerwjenej swěcy cžaha po poslednim nazhibnjenju cžary pokazaschtej, a bě mi trochu lžje pschi napohladže tohole znamjenja žiwjenja. Dwaj mostaj na mojej cžarje štuscheschtaj do najnjewěšćich cyfeje šmuhi. Šcho njemóžesche so

vschi tajkim njewjedrie wschitko stacz! Tola czah tu bē a moja staroscj nimo. Ale cyle rozhorika mje ta wēc tola bē, a k tomu pschidžechu tón samny wjeczor hyschče druge rozhorjace wēc. Dopotnja $\frac{1}{2}$ 12 hodžin bēch dyrbjak pjenjeznu posjektu z 13000 dollarami dōstacz. Njeddōstach pak to. W bēhu dnja pak so mi wzjewi, zo pjenjez z tymle czahom pschindu. Pomyhlenjo, tajfule sumu pjenjez pschēz nōc wobfhowacz dyrbjecz, to njebē zwjeselace, dokelž bēch jeno samlutki na staciji.

Dwaj pucžowarjej wopuschčyšhtaj czah; poprawom dyrbjak prajicz, jeno jedyn pucžowar, drugi bu w drjewjanym kaschczu z woza stajeny.

„Schto to je?“ so wopraschach, hdyž tōnle hrōžbny fruch do twarjenja stacije njesechu.

„Čžēlo mojeje swakoweje“, wotmołwi cuzy knjez, kotryž bē tu z czaha wustupik. „Wona bē wnuczka knjeza Edridge, kotrohož drje budžeczje znacz, a wona budže tu do swōjbnoho rowa pothowana.“

„Tak drje mam čžēlo tu pschēz nōc wostajicz“, prashach so dale.

„Haj“, wotmołwi wōn z krōtta. „Mēnicē, zo snadž bych ja sam do ville knjeza Edridge dōschot?“

„W tymle njewjedrie“, wotmołwisch jomu, „drje to tola z čžēzta pōndžē; radžu wam, zo byschče radšcho w blizkim hotelu pschenocował.“ Pokazach na to cuzomu hyschče pucz, po kotrymž mējesche do jeno schtwōrcj hodžiny zdalenoh hotelu hicž, a potom džēch k wjednifej czaha.

Tutōn pschepoda mi paket z pjenjezami, mēnjo: „Bjer so na kēdžbu, Billo. W tutym pafeczje je dōsch, zo mohlo so tajkomu pōlnomu pschenocowarjej jezdacž, tebi kulku do hlōmy zahnēždžicz, bjez toho zo by mēl pschileznoscje, so toho wobaracz.“ Žortnje jomu na to hyschče wotmołwisch; schtož pak bē wopravdže jeno nucžena žortniwoscj; potom zahwizda lokomotiva rēznje a we wōkomifu jēdžesche czah dale. Pohladach hyschče za nim a bōržy so pominy do čžemneje nocy, a hdyž bē precž, wuczuch wopravdže cyfu čžēzu a styhknošč wōsamocženja.

Do thēžti zašupiwšchi pohladach hyschče za kaschczom, kotryž bē w jonym kucze tworowohu ruma postajeny, a džēch potom do swojeje pōblanskeje stwy, zo bych sebi tu prawje derje wscho pschyprawik. Pschipołožich hyschče nēkotre schčēpti do palacohu wohenička, stajich tam tež hornczł wody, zo bych sebi prawje dobry grof nawarik, natyhach dymku, wzach sebi časopis do rukow a pošydnnych so do wulkocho stōlca. Wschitko bē tak pschihotowane, zo bych mēl tak prawje mērny wjeczor. Wujach wichor wonka halle da tak prawje začuczž, schto je čžopla stwicžka hōdna. — Tola pschi wschitkim tym njemējach tak prawohu mēra, zo bych mohł wjeczor dochta bjezstarostnje wužiwacz. Dymka nochysche so palicz, grof mi tež njeslōdžesche, a za časopis njemējach ani kusta kēdžbliwoscje. Zo bych so jeno trochu rozpjerschik, pocžinach na dypotanjō telegrafowohu apparata posłuchacz, kotrohož klepotanjō bē mi hižo dawno kaž rēcž derje zrozemliwohu pscheczela. Tajki telegrafowy zastojnik namutnje mjenujich pschēz dokholēne wobfhadžowanjō a džēko z apparatom hižō joho dypotanjō zrozemicz a słowa sebi zestajecz, bjez toho, zo halle by na papjerjane schlebjertki a tam napišane znamenja hladat. Njewuprajnje wujesche wonka wichor, tak zo so twarjenjō zatschajowasche. Nadobo bu zašy kusch čžicho, posłuchach dale na apparat a hnydom wobēža mje žyma, zaštrōžich so, tšchepotach na cyłym čžēle. Cyle jasnje dypotasche tu: „Watch the box! Watch the box!“ „Kēdžbuj na kaschcz! Kēdžbuj na kaschcz!“

Po khwili zasy: „Redźbuj na kaschcz!” A potom hyschcze jónu: „Redźbuj na kaschcz!”

Wëzo po rjanym mërje a wjeczoru nëtto bë. Schtó je depešchu póskat? Schtó mëschesche to rëfacz? Bëch sebi nëtto wëstn, zo jo hyschcze nëschtó wo-sebite a wurjadne stanje. Raž wo snje grabach za swojej starej pistolu na kamorje, kotraž pał mi tola njenatykana a zerzawa, kaž bë, wjele pomhacž njemóžesche. Potom pohladach, hacž je kšëža derje zezamkana, zawrjedž tež wofenčy a woczynich schëroko durje, kotrež do składu dżëchu, zo bych kaschcz pschecy we woczomaj mël. Posyhdžech so ł apparatej a praszach so na stacijach chłëje cžary, hacž su mi telegrafowali. Wschitke wotmołwjachu: „Në.”

Myślał sebi, zo drje sym so skónčnje pscheposłhał, posyhdnych so zasy za kšachle a hladach stajnje na kaschcz, kiž bë mi nëtto nëschtó cyle hróžbne, jako nadobo aparat zasy cyle jasnje klepotasche: „Redźbuj na kaschcz!” a tsi krócž tele napominanjo wošpietomasche. Nëtto pał sebi krucže wotmyślich, zo chcu cyłu nóc stražowacž, wuzuch so czežke schórnje a zlehnych so zhotowany na ložo. Wichor bë woczichnył a pomakłu miny so cžas, kiž mi stary cžasnik na seženje wozejwesche. Čzepjesche 11, cžepjesche 12 w nocy. Wschitko bë cžicho. Swëca so w rumje, hdžëž bë kaschcz, śwëczëschë, a ja njespušchëchich kaschcz ž woczom.

Nadobo bu mër zasy wot apparata pschetorhnjeny, kotryž zasy dypotasche: „Redźbuj na kaschcz!” Za kędžbowach, zo sebi wótle dyhacž njezwërich. — Tu nadobo so mi zezda, kaž by w kucze, hdžëž kaschcz stojëschë, nëfał ropotało, podobnje, kaž by nëschtó schrubny wjerczał abo wotwjertował.

(Skónčzenjo pschichodnje.)

B Ružicy a Sakskeje.

3 Budyšcina. Dženša tydženja mëjachmy potajkim hižo prëni snëh. Najbóle mëschesche drje napohlad krupiczkow a jeno tam a sem pschelëtowachu jobu woprawdžite snëhowe mjeczëłki, tola prëni snëh tu bë, a wobžarujomnje tak zahe hižo. Tola hórje je hyschcze w drubich krajach, wosebje horatych, kaž we Schwicy, hdžëž bë so snëha hižo pschëž metr wyšoko naščto, tak zo su w mnohich wokolinach tam nëtto same žně, kotrež su tam jara pozdžë, žë snëhom wodžete, a tohorunja wotpoczujaja bërny pod snëhom. Tež w Bayeriskej bë njeđzëlu hižo wjele snëha widžecž, samo Hof, prënja bayerska železníčna stacija wot Sakskeje do Bayeriskeje, a tež Würzburg njebuchu pschelutowane. Snadž jo oktober jako winowc tola na kóncu hyschcze na swoje rjane mjeno dopomni a zasy trochu rjehišchi cžas nam pschinjese. A Wóh chcył dacž, zo bychu jo lëtša ratarjam tak bohacžje wobradžene dary tež mohłë dom khowacž a symjo za žně pschichodnoho lëta so mohłë woshecž.

3 Lubija. Totalny kapłan expositus, knjež Jurij Winger, dósta wot duchowneje wyschnosčë tituł „farał”.

3 Bulec. Njeđzëlu 15. oktobra popołdnju bë tu wotkryčžo pomnika, kotryž bu postajeny ł wopomnjejczu tamnych w bitwje pola Bulec 14. oktobra 1758 padnjenych awstrijskich a prusskich wojakow. Wotkryčžo bë wulcy smjatocžne. Deputacije awstrijskich a nëmfskich regimentow bëchu pschisłëschë kaž tež wojetisłich towarštwow a tež zastupjerjo wyschnosčëžow a wjele nahladnych wosobow tu bëchu.

(Potracžowanjo w pschilozy.)

Příloha ke „Katholskomu Pósej“ č. 42.

21. oktobra 1905.

3 Drježdžan. Lěto je so hižo nětk 15. oktobra minyło, zo našej lubowany kral Jurij zemrě. Póndželu 16. oktobra wotmě so tohodla w dwórsej cyrkwi tu jako lětné wopomnjenje za tohosamoho swjatocžny Requiem. Pšchitomny bě kralowsti dwór, ministerjo a wjele najwosebnisich knježi.

3 Drježdžan. Wutoru 17. oktobra su Soho Majestojć kral Friedrich August a kralowsti dwór Pillnich wopušćili a so zas do Drježdžan wrócili. Kral bydlí tu nětko zas w kralowskim hrodže, a to we wodželenju tak mjenowanym „Jurjowym twaru“ w přnim poschodže, hdyž je přjedy njeboh kral Albert bydlíł. Přyncojo a přyncejsy bydla pak na stronje na Taschenberg ležacej, mjez tym zo budže přyncessa Mathilda w Taschenbergskim hrodže bydlíć, w druhim poschodže, hdyž je kral jako krónprync a hišće tež w zadrženej zymje bydlíł.

3 Marienberga. Poslednju njedželu dósta naše městacžto k přenjomu razej měšnika na pšechy. Najdostojniši kněz biskop bě widžat zrudne wobstojnosće w tutych horach, a tohodla je za tamny kónc pošla do Marienberga dotalnoho kaplana Žitawsko, Pawoła Knježka, kotryž bu njedželu swjatocžnje do zastojnstwa zapofazany. Wobstojnosće su tu wopradowe zrudne. Zyma traje wjetši džěl lěta a zyma je kruta. Lěta mamy hižo tydžeti jněh, tak zo w někotrych kóncach hižo na sanjach jěždža. Ludžo njemóža w zymje hušto ani hodžinu dalošo hieć. Do cyrkwy pak traje puc 3—6 hodžinow. Wěra so zhubi, jeli pomoc njepřichíndže. Mamy město Olbernhau, kotrež ma na 300 katholicow, do toho časa njemóžachu so ani Bože skužby ani wučba za džerži wotdžeržowac. Kať wjele je jich hižo zhubyjenych! Kať w tymle měsće, kotrež je hišće wot Marienberga na 4 hodžiny zdalene, tak je tež na wsach; wschudže namafach katholicow. — Marienberg a wokolnosć ma nětko duchownoho. Ale tajka je kapala. W Serbach su křmanšće bróžnje, kaž tu Boži dom. Ze džěn tola kněz biskop sam prajit, zo tajkoho Božoho doma hišće widžat njeje. A tele twarjenje ani nam njeskřcha, ně, najate je wot druhowěrnych ludži. Tu je horjeka nětko najswjećišće a deleka mokra a zymna stwa za wučbu. Tohodla dyrbinu twaric, jeli njechamy ludži nětkle dale wottraschic. Najdostojniši kněz biskop pišče tohodla tež hižo přenje dny: „Starajće so z cylej mocu za nowu kapalu.“ Tohodla pomhaje, lubi Serbja. Měšnika scě tamnym kóncam dali, pomhaje, zo so tež nětk dusche zdžerža. Trjebamy nuznje wasch pacše, ale tež pjenjez. 20 000 hrimnow dyrbinu hišće nahromadžic, jeli chcemy twaric. Nješym jenož tu tak nětko pišć, ně, hubjenstwo je tajke, kaž nihdže we Łužicy, tež nic w němškej Łužicy. Z cyla je tam ludžom lóže, swojej wěre swěrne wostac, dokelž je wschudžom železnica blizko; to tu w horach najbóle njeje. Měšnik a wosadni Marienbergscy budža wschědnje džakowni za kóždy pjenjež, a Boh tón Kněz budže wěče wosebje žohnowac, hdyž ludžom pomhamy, kotřiž dyrba hewak wěru zhubic.

B cnyloho swěta.

Němšća. We wólbnych wotrjesu Rattowiz-Zabrze mějachu wužichu wólbnu do němšeho sejma. Wěchu tehdom wolili radikalnoho Polaka Korfanty.

Němski sejm pak tule wólbu začijny. Tuž so nětk z nowa wolešče. Tón króč pak wuńdže hnydom pšči přenim wolenju dobyćeřscy tónsamy Polak Rorfanth. Zastupjer centra podleža. Centrumste časopisny podawc wobžaruja a pišaja wo mnohich pšchiežinach, čohodla je centrum tónle wotřes zhubiko. Tola ze stojščeža Polatow je drje ta wěc trochu hinašča, jako ju němšće časopisny rjnuja. Centrum je wězo nětkle na stronje knježerstwa. Knježerstwo zařadža pak runje w našchim času jara hroznje pšhečžimo Polatam. Centrum drje to za prawe njepšchipóznawa, ale Polacy tola k centrej wjacj doměry nimaja a pytaja sebi zastupjerjom, kotřiž so raznišcho wo podežiščežowanj lud a narod staraja. Z tym so tež wuspěch tuteje wólby wujasni. Nic jako radikalnoho wolachu woni nomoho zastupjerja, ale jako Polata.

— Wot kónca 80tych lět sem, kaž je znate, katholsky kandidaczi duchownstwa wjacj nješlůža, šchtož je centrum wustutkowalo. Z ewangeliskeje strony je so wšelake k tomu pšchispominato, a to z wjetšcha nicžo jara lubozne ani za centrum, ani za našchich duchownnych. Nětko pak so tež tam pomatu wětšit wobrocža a dale čašćičich a wótšichich su hłošy šchjhečž, hačž dha tež runje tak nuzna je wojetšta šlůžba za ewangelšchich theologom, hačž njebychu bjez njeje wubyli, hačž njebychu bjez njeje runje tak waženi byli a wojašam w duchownnych wěcach šlůžicž móhli. Tele a podobne hłošy su zawěšeče dobre pšchipóznacžo za tehdyšchi a tehdyšchi — hanjeny a směšcheny štuť centra.

— Z Barlina. Minister wobthoda, Möller, je swoje zaštojništwó zložil a fejžor je ministerowomu pšhečžu pšchizwolil. Möller bč pšči swojim zastupje do ministerija jara witana wošoba. Wosebje pšchemyško stajesche wulke nadžije na njoho. Dofelž tele nadžije njeje dopjelnik a pšchemyškej, kaž praja, šterje šchtožak dužil je špěchowať, tohodla je so jomu tež tak zahe zašy kónco joho ministerškej krasnojše pšchihotowať, bu pomokanj w meji lěta 1901.

— Z Barlina. Streik, kotrohož započatk so 19. septembra šta, je ščóučeny. Najprjedy wopuščežichu na špomnjenym dnju 450 džělacžerjom a džělacžerškow swoje džělo, dofelž buchu jich žadanja jeno z džěla dopjelnjene. Tu postajichu džělodawarjo swoje ultimatum, swoje poslednje postajenja, kotrež pak buchu 25. a 26. septembra wot štreifowacych začijnjene, hačžrunjež sebi wjednichy štreifa wšchu móžnu prócu dawachu, zo bychu džělacžerjo zašy do džěla šupili.

Nětko pak tež džělodawarjo druhich podobnych fabrikow hromadu štipichu a tuž wupowědžichu hiščeže 5 fabrikow swojim džělacžerjam jich džělo, tak zo buchu z tym na 20 000 džělacžerjom potrjeheni. Na to štachu so 30. sept. a 1. oktobra wšelake jednanja mjez fabrikantami a džělacžerjemi, kotrež pak běchu bjez wuspěcha. Na to pšheštachu tež mašchiništojo a tepjerjo Barlinšchich elektrišchich wustawow z džělom póndželu 2. oktobra k špodžiwanjcu cyłoho Barlinšchoho wobnydělštwu. Wojojčž, dla elektrišchich čzarow, wobšwětlenja měšta a 15 000 mjeńšchich džělatnjow, kotrež wot špomnjenych wustawow elektricitu dóštawaja, zo mošte te nětko wšchě zaštačž, so njedopjelni, dofelž so telko džělacžowólniwnych namaša, zo móžesche wšchitko z mačo wuwzadžemi dale hičž.

Wóndželu 9. oktobra wozjewichu tji potrjehene fabriki zhromadne postajenja, wujasnjejo započatk wojowanja, a chychu z tym tež dopořadžž, zo ju džělodawarjo w swojim prawje. Hnydom bu tež wozjewjene, jeli so wjednanjo nještanje, zo so potom 14. oktobra wot metallindustrialnych dalšchim 20 000 džělacžerjam džělo wupowědžž, zo so wotpuščeža. Tuž so 10. oktobra zašy do jednanja dachu direktorojo fabrikow a džělacžerške zjednocženja. Na-

mjety džekodamarjow buchju z wjetščinu hłosow wot zastupjerjow streikowacych pschijate; tak so měr zasy wróći a tež dalshe wuzamtnjenjo džefaczerjow so wotwobroći.

— 3 Barlina. Wulkotny missionski swjedžen mějachu katolikojo hłownoho města Němskeje. Njedźelu 8. oktobra wotměwachu woprawdžići missionarajo we wschitkich cyrkwach Barlina missionste předomanja, z kotrymiž katolikow wulcy zahorichu za tónle swjaty nadawł katoliškeje cyrkwy: „Džicže a wučče wschitke ludy!“ Kolonialny kongres džěn bě missionarow ze wschěch swěta dželow pschijedł do Barlina. Přidež 30 duchownych běchu tu pschischli, sobustawy wschěch missionskich kongregacijow. Na dwoje waschnjo wotmě so swjedžen. Njedźelu dopołdnja a popołdnju předomachu missionarajo w cyrkwach, někotři samo dwaj abo tři króć. Domny Bože běchu pschepjeljene. Dobrowólna darj buchju hromadžene, wunošć njeje hišće znaty, mjenja, zo budža drje wjach hač 10000 hr. wučinić. Zawěro rjany pschiklad woporniwosće Barlinskich katolikow. Předomanja činjachu hłuboki začitščez na lud a zbudžichu zmyšl za wulkotny nadawł missionstwa.

Póndźelu wječor pak běchu potom hišće zjawne zhromadžizny a to nadobo w pieč najwjetšich salach, a hlej, tež te běchu polne, haj pschepjeljene. Missionarajo wustupowachu tež tu zasy, najbóle mějachu w kóždym salu porjadu tijo z nich pschednosć. Zahorjenjo bě wulke a tež tu so zasy nawdachu mnohe sumy dobrowólnych darow.

Raž so zdo, je nowy duch w němskich katolikach wotučil za zwonkowne missionstwo, a schó wě, faje dalshe płody ponjese. Dotak ju najwjacy za tesame činili romaniske ludy, wosebje Francózojo jara wulke pjenježne srědky podawali. Nětkole maja čisami doma wjele hubjenstwa a bėdženja. Tuž móže w pschichodže wosebje Němska być wuzwolena, zo te městno zastupi. Nadawł je hišće wulki, hdyž wěmy, faje njesměrne miliony čłowjetow hišće čakaja w čmi pohansřwa na hnadowne swětko křesćanstwa.

— W času, hdyž w Portsmouthu z pjerom wobzamkowachu wójni struchlu, kotraž bě z holkom fanonow započala a hdyž myslachu, zo je wschudžom zasy zloty měr: bě po prawym psched nowej wulkej wójni. Powědaty minister Delcassé je dopisowarjej časopisa »Matin« wubał, zo je francóžski kabinet z wysłokeje jendželškej stromy slubjenjo dóstał: zo hdy by Němska Francóžsku napadnyła, hnydom Zėndželsta cyle swoje lóžšřwo k němšřim brjoham póčzele a wobsadžiwšči je, 200 000 wojakow na kraj wusadži. Zėndželsta chcyše Marocka dla Francóžsku a Němsku zesčězuwacž a wójni zaplesč, kotrejš lóncy bychu njedowidne byle. Wězo tak Zėndželsta z lubošće k Francóžskej njelubješče, ale dolež borana trebasče pschecžiwu Němskej, w kotrejš ma džěi a štraschnišchoho konkurenta na morju a z kotrejš jónu k wójni tola dóncž dyrbi. Na zbožo to w Parizu w prawym času dopóznachu. W Němskej zasy wědža, tak sprawny mužil Zėndželčan je.

Francóžka. Šara wójnšř zmyšleny je był přjedawšči francóžski minister zwonkownych naležnosćow, Delcassé, kotrejš zmyšlenjo drje je tež z winu bylo, zo měškej swoje zašřojnstwo zložić. Nětko pak bě sebi tež wupowědał, zo je mjez Francóžskej a Zėndželškej bižo tajny zwjazł wobstał pschecžiwu Němskej. Tuž maja w nowišřim času časopisny zasy jara wjele wo tešle wěcy pišacž a pschepytowacž, tak kruty je tónle zwjazł był, hač jeno ertnje wučinjeny abo tež pišomnje wobkrućeny. Čyle bjez zalkada drje wěc byla njeje. Ale Delcassé je sebi tola žašřnje do čřjopka šupil, doma kaž pola Zėndželčanow.

— Francózske wójsko je w generalu Hagron-u zasy nowoho wjednika, generalissima, dóstało. Dotol bě to general Brugères. Hagron bě wot lěta 1900 komandeur 6. armeekorpsa a je so tu jara pschihódny wopokazał.

Ruska. Mjedzelu tydženja pschivjezechu do Pětrohroda zbytki čěła generala Kondratenka, hordžinskeho škitowarja Port Artura. Wón bě duscha Port Arturskeje wobsadki, nic Stössel, na totrohož su šerje čěžeje šćiny padnyły. Čěłne powostanki generala Kondratenka buch w starošlawnych klóštrje Alexandra Něwského swatocnje pokhowane.

— Nawróčowanjo „unirowanych“ w Ruskej do flina katolskeje cyrkwy njepschěta. Wězo tu wo woprabdzitym wróčenju njemóže rěč być; pschetož wschitke te tysacy ludu, kotraž so nětko na katolskich šarach zamoknjeja, běchu jenož z namocu mjeno prawoslawnych (orthodoxnych) pschijeli, we wutrobach běchu katolscy wostali. Nětko pak smědža tute wutrobne zmyslenjo tež zasy wuznawadž, a předy bě na to Sibirija a knut. Tak je wójna tež swoje dobre strony měła a martrastwu Rusinow z carowym wufazom kónc pschihotowała.

Rusko-japaniske wobzamknjenje měra bu tež nětko stónčnje 14. oktobra carej w Pětrohrodě a Mikadej w Tokio pschědpołożene a ratificirowane, t. r. tež wot wobeju fejzorow sameju podpísane. Tak by nětko měr był dokladnje wobzamknjeny a snadž so tež tónsamy prawje dołho wobkhowa.

Naležnosće našeho towarstwa

Sobustawy na lěto 1905: k. 587. Jakub Wjesela, twarski wjednik w Kiel-u.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo: Jakub Wjesela, twarski wjednik w Kiel-u 1 hr. 40 pj.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11839 hr. 25 pj. Dale darichu (pola knjeza Andrickoho): wowčerjo 40 pj.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 12579 hr. 92 pj. Dale dari: Hišće ze zawostajenstwa † scholastika Michała Hörnika, wotedate pola knjeza notara Cyža 478 hr. 65 pj.

Zapłać Bóh všem dobročerjam!

Spěwańska hodžina

„**Jednoty**“ budže přichodny króć **štwórtk** a nie wutoru.

Naležnosće Katholskoho Posoła, Serb. Hospodarja, kaž modlerškich a druhich knihi wobstara wot nětko w Njebjelčanskej wosadze knjez kaplan Rjeda. Skazanja a plaćenja maja pola njoho so stać.

Krajan (katholska protyka) na lěto 1906

z pschidatej **Protocyžu** na šćěnu budže za tydžěń w expedicijach „Katholskeho Bósta“ kaž tež pola flamarjow na pschedań.

Wutrobne prosy w mjenje khudych w horach wokoło **Marienberg** za **Boži dom**, kotryž budže swjatej Mariji poswjećeny, wo wopór **Pawoł Kuježk**, expositus.

Marienberg (Alte Post), 15. oktobra 1905.

[180]

Džensa je tež **Serbski Hospodar 10. čisko 1905.**

Čištčě Smolerjec knihčištčěnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katolicki Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Płaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z križ-
nym zwjazkom do domn
slany 3 hr. 60 pj.

Płaći na pósće
a w knihařni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěstki płaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudowny časopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farař w Budyšinje.

Číslo 43.

28. oktobra 1905.

Lětnik 43.

Na row čerpjereje a pscheczelej.

Njezapomnicžku kładže — i.

W naškej poslednjeje konferency na tachantstwie w Budyšinje wustado-
wasche wjeledostojny a nazhonity kněz kanonik a farař wo wosobie
duchownoho abo měšnika. Duchownoho, najbóle pschitomnoho časa,
ma pschicž dobra wutroba. Dobrota wutrobny dobywa wutrobny, dobru
wutrobu měšeks nade wschu měru našch bžžski mištr, přeni pschit dushow
a wschitkich potomnych njedosčehnjeny a bžžschčacy pschitkād. Dobře wutrobny
měšeknicy su njewuprajnje wjele žohnowanja w cyrkwi skutkowali. Ale je
něšto, čohož za našche dny měšnik štoro hiščeje nuznišcho trjeba a na
čhož by so hiščeje wjele bóle džiwacž měło: a to je čžělna štrawota.
Duchownšte powołanjo je tak napinace, žada tajku frutoscž čžuwow abo nervow,
zo móže jenož dospołnje štrawy čžowjek na kóždym měšnje — a w šakskej
diasporje su jara čžěžke města — šwoje čžěžke zastojnstwo zastacž ...

Spodny dobrých, pobožnych šerbškich tšechow je hiščeje dženska waschnjo
z domom, zo z čžerjódki džecži jene Bohu poswjecžuju, a zo potajim macž,
hdyž ma někotrych šynkow, bžžny na jenocho z nich z wurjadnej luboscžu
žhladuje, jako na pschichodnoho žakbowanoho Knjeza — da-li Bžh. Žebje
bčchu tež wubrali, pschecželo, a dobra bčšche tvojja dusha, ale žel: wona
w štrawym čžěle njebydleshe.

Pšichi přědku nam to ani njenapadny, ale myslachmy, wón ma so pschi
macžeri doma dobro. Wdy wčzo tajch čžorni wusmahneni do Prahi šhodžachmy;
njejšmy drje pschecy na tym Bžžim šłoncžku džěkali, ale druhdy, a to w naj-
horšychich dnjach žnjow šmy tola křucžy pschipschinnowali, a tehdom bč naš
šłonco kžětro žezahalo. Doma naš z křotka trjebachu, a nam šamym žawěrn
ničzo šchodžiko njeje, hdyž naš žapšecžechu (hacžrunjež nam tón žapšchaj

pschecy tak słódki njebe . . .). Tajki ty njebe, ty bě pschecy rjany běły a nje-
trebasche pschez cyłu nazymu hacž do hód a dlěje čakač, zo byschtej so či
ruchy zašy zbělišej a schija.

Běšče ty z cyła w nēcžimžkuli hinaschi, dnyli my, njeměrna, schescherjata
a harowaca čyrjódka. Runjež běšče wo lěto a wjacj młódschi, dnyli my a
ja, mējachmy tola wot přenjocho wotomifa psched tobu městy respekt. Hnydom,
hdyž zašupri do seminara. Někotry je sebi druhdy pomyslił, zo sy hordy, kaž
ludžo praja, a zo so tebi něšto byč zda; ale to bě kichiny wusud a wutra
tež jenož khwilu. Na tvojim měrnym woblicžu bě tajki čžichi pofoj dobreje
wutrobny rozloženy, zo njebe možno, cže dotho sudžicž . . . Safo tajny stysť
čži to křuboto z woczow hladasche, stysťkany po nēcžim, čžohož čžowjelej za
wschě kubta swěta njeje možno kupicž: wschať wschitcy wěmy — Wón, tón
nasch pscheczal mało powědasche, mało so pschi naschich hrach a spěwach wob-
dželowasche: wón mējesche tajku pschirodženoscž, tajki temperament; ale mējesche
tež tajku — khoroscž.

Njeměm, hacž je so tež wam hižo tak zdačo. Měi pať je jara čžasto na
myšle lěžo, zo je tež w naschim strowym, synym, płódnym a poměrnym
krajy telko suchocžinarjom. W městach, we wulkich městach je bjez džiwa, zo
tam kóždu khwilu něcho zetfash, a to druhdy hnydom z hromadkami.
Wosebje, hdyž so lud z fabrikow a kencow domoj wala. Ale na čžerstwym,
wotewrjenym mjesnym powěše zda so či to woprawdže druhdy džiwne byč,
hdyž tež tajke wbohe stworjenje widžisch. Khoroscže pćucow su prawa egiptřka
čžmila čžowjestoho splaha, čžim bóle, zo so čžěžko wuhoja. Dotho to na
wobohim woporje ani njewidžisch, a tola wón nimo měry čžerpi. Ty sy
mjesoły z kóža stanył, haj bě či hiščeje jara zahe, dofelž sy wusnył, kaž sy so
čžisnył a wóčžko so miny, zo njezhoni. Tón pať so bjez spanja w posleščezach
huzaj, pocži so a žymu mřeje, a pozdže hagle wusnywschi, jako žbity wopuščežaj
lěhwo boloscžow.

W krajinach, hdžež je bliže k njebyu, hdžež su pscheměnenja na barometru
jenož snadne, hdžež njeje ani w lěčžu horco, ani w žymje pschez měru žyma,
su za tajkich khorach ludži hoječnje zarjadowali. Tajke strowjenje je w naschey
bližšchey wokolinje Reiboltsgrün w Rudnych horach a dale w schwicarskim
kantonje Graubündten město a mjes Davos. Městacžko a mjes Davos
ležitej we wysokim hórskim dole; je tam do dweju tysacow metrov wysofo a
tohodla ženje nic jara horco. Hdyž pola nas najbóle smudži, masch tam
10 stopnjow. Tutón doť pať je tež z horami pschecžimo žym wětram
schitany, a tuž tam zašy w žymje njeje pschejara žyma; schěscž stopnjow pod
nulu je tam najwjetscha žyma. Srjedžna lěčžna temperatura wucžinja dwaj
stopnjaj, a cyły rozžěl w čžopłocže a w žymje nic wjacj hacž 16 stopnjow.
To pať je jara strowe. Tež powětr je čžeritny, suchi, lóžki; kucžawow, kotrež
so nam tak druhdy na dych lěhaju, njeje. Wokolina je počna krasnych wulět-
nych městow a rjaných horow: najwyschša z nich, Čžorne Kosh, ma 3150
metrovm. Tež je tam džiwadko, je tam pschiležnosč, koncerty křychecz, a
mnoha mjesofa zabawa so wužicž hodži. Z daloka a schěroka, ze wschěch
narodow so tam njemócni žięždžuja, a lěta 1897 n. psch. hospodowasche Davos
14295 cuzych. Měi so zda, w tej licžby abo tak wofoko w tym čžaju sy tam
ty tež był.

To wschať bě hižo w čžasu, hdyž sy so Pražšich studijow wzdaf.
Praha je wulke město, a wosebje seminar, kotryž ničko pschi wodže stoji,

thorým ludžom njehoji. Tola ani doma, hdyž sy so wrócił, ženje wjaczy strowa czerwień twojej lich njepšifity. Żenoż z kwiłemi, hdyž by so nimo swojoho waschnja nęcžomu t woli wosebje zahorit, so tež lich zahorieschtej, bęchu to tak mjenowane kerchowne róże. Wiele ludži so do Dawos-a zjězduje, pytachy tam wuhojenjo; a tola sy jich nadžyje z wjestscha prózdne. Zbożowni, zo hščęze tu nadžiju maja, tu tež woprawdže maja z wjestscha wšchity, byrnjež hižo na kromje stali! Sy tež ty ju męł? Wysł. Ale tola bywachu zawęcže hodžiny wulkocho styska, hdyž sy spominał na blizku, węstu smjercz. A za tónle stysk je cze mi cžasto wutrobnje žel było.

Doma wjedžesche našy czerpiacy pscheczł swojej staruschkej dobrej maczeri technistu strowu burstoho hospodarstwa. A czežkomu dželu njehodžeschej so joho kipy paży a rucy. Echtoż wem, sy so tež w tym raz na žujach pospytał, ale to je so same zafazało, a našy Wiskawšy poswjećzi so cyle swojim kniham a katalogom. Njebęsche njewobdarjenty, ale wobdarjenty młodženc, a t tomu w tych mało lętach, hdyž je studował, tež pilny schuleł. Čžasopisy, knihi a wosebje hospodarske wędowosęze buch u joho dobre towaršchnicy.

A nim pschidružowachu so potom w prózdniach joho značzi a pscheczłjo; njepscheczłow z cyla njemóžesche męč, dofelž bę joho wutroba nic jenož, ale tež wobliczo: sama dobrota. Tajli mętny posmęwł njeje so jomu hač do poslednjeje hodžiny z woblicza minł. — Hščęze křótku kwił u psched joho smjerczu miłosęzima sotra, kotruž bę macz jomu pomółała, zwjeselena rjetny: „Bohu džakowano, jomu je žajsy lępje, wón so tak pscheczelnje smęje.“ Znač węzo bę, zo sy to poslednje smęwł, ale wostachu woprawdže hač do posledka; tež wobliczo bjęz dusche męjesche tón zbožowny pokojny wuraz.

Druhu sobotu po jutrach so naposledk zetlachmoj. Njemyslach tak, hdyž so tehdom w cžahu z tobu witach a tež z tajkim śwęrnym serbskim hospodarjom, kotruž do Drježdžau jako delegat na nętajtu zhromadžiznu jędžesche. Ty jędžesche wjele dale, a twoja thora wutroba bę tehdom zawęрно hižo napjel-njena ze zbožynmi začucžemi, kotrež w duschach budži mjeno Lourdes. Chęch cži tehdom spomnicz, zo by mi postrow ze spod Pyrenejow póstał; njespomnicz a ty tež njepósta. Ale móžu je, zo sy na swjatym męstnje miłosnej Knježnje z druhimi pscheczłemi zdychuj o pornczł tež tutoho, kiž tole piša. To by tež skónčnje wjele wjaczy hódue było, dylłi dopisnica, kotraž je jenož nowa móda, mjez tym zo je tuto přenje prastare, swjate a najspomóž-nishe waschnjo!

Cyle njenadžich pschewapi mje nowina, zo sy wumręł. Z toho swjatoho pucza, za kotruž je tebi swjata Knježna zawęcže wuprosyła a dopjelniła wšcho, sy so thorę pschiwječł. W Strašburgu sy so podacž dyrbjal a potom je hižo widžecž było, zo na kónce bęži. Prajł pak ničto ničzo njeje, dofelž sam njeisy powędał, khibu zo sy swojej maczeri druhdy spomnił, zo storo wumrjęsch. W Budyšinje potom so pschi nętajtej sšadžowancy tak wo tebi začęza, zo sy dokonjał . . . Boža wola chęysche, zo so to tak sta, zo njedócpę powołanja, na kotrež sy so pschihotowacž počęł, a zo nježastupi do swjatnicy. Za to bę twoja smjertna komora swjatnica do Božęje wole podatoho czerpienja.

A hdyž hona so w zmahowanju žołmjachu a cęžke kšosy so t plódnjej zemi kšonjachu, hdyž rańsche ptaczki wysłachu a křelusch zanoščachy Wjestsch-nomu Knjezej žohnowanja, hdyž so kurejsche a z bohatošču žnjow frajnjesche našy rjany serbski kraj, hdyž žłote lęčue skónco rozliny swój počny bęhjęčž

na našchich polow pijanoscj a na běže a zelene wšy a statofy, a wot Baczonja z kołowym zwufom z Čžornjecžanšefe wyščiny žarččžachu žwony — šhwatač tebi na přehwobžjenje.

Z mnohojčže smjecžatfow a nabožniščich pšchedmjetow, kotrež sy tež „wjedł“, sy pak mi dowolili, čžrjódu najmšchelatoričšich růžowcow wubraćž, dofelž mamy tu wufu čžrjódu džęčži — a wone tež tebję, hdyž je w ruťomaj džęrža, poručžuja ...

Naši studenci w Prahy.

W slěbroblyšću skhadža luboznje Bože slóněko, pjelnjo z juskom a z radosću womłodženu twórbu, a lědom je so tróšku vysoko pozběhnyło, zasy khwata k wječorku a w jeničkej krasy barbow rozplunje poslednja joho pruha, prajo nam lube božemje a na zasywidžjenje.

Tak tež na studentskim njebjy skhadža slónco a so khowa. Slónco studentske pak su próždniny. Tež próždniny studentej skhadžęja, a to w růžow poľnej krasy. Čim krućišo a čim dlěje sy džělať, čim rjeńše čim próždniny zeskhadžęju. Hdyž cyłe lěto sy wot domu zdaleny był, to z wjesolęj wutrobu zas doskočiš dom k nankej a maćercy, k bratram a sotram. A čim dale sy był, čim wjeselšo pukota wutroba, hdyž so zasy jónu bližiš serbskej zemi, hdyž čę zasy z tak cunjej lubosću wita luby stary dom staršiski. Haj, w růžow kwětu skhadžęju próždniny. To radosć a wjeselo jima wutrobu, hdyž čim zaso tlóčę ruku lubi přęčeljo a znači, hdyž móžęš so zasy modlić w lubjeznatym domje Božim a sluchać tam serbskomu kěrlušej a serbskomu přędowanju. Z juskom jima čim wutrobu, hdyž čę zasy witaja plódnę hona lužiske a čę strowja do nich kaž dejmanty rozsyte lube wjeski serbowske, hdyž zasy klinči z njebyeškeje módriny soľobikowy wobkuzlacy hlós, hdyž woćko widži w cunim wěťřiku so kolebać poľne złote klósy, widži do młódnolzeneje lučki rozsytu krasu kwěťkow, widži módre hory so k njebjy pinać, mócnę straže na mjezach maľoho luda Serbow. „Hory módre, ja was znaju,“ wunuri so jomu z přępoľneje wutroby: „Hory módre, ja was znaju, ja sym zasy w serbskim kraju ...“

Tak je tež k zrozemjenju, zo serbski student na próždninach je wjesolý muž. Joho wjeselo žóřli z młodeje, přępoľneje, njezranjeneje wutroby. Šťo chcył jomu to tež zawidžęć, hdyž wón, kiž je cyłe lěto zaryty był do knihi a zabył na swěť a joho haru, zasy na Bože slóněko přišędši z ptaćkom sebi spēwa a ze svojim, ze serbskim ludom, wot kotrohož je cyłe lěto džěľeny a zdaleny był, so zasy wjeseli a raduje. Wón džęň tola tež při wšem wjeselu njezabudžę, šťo je a šťo chce.

Tak je serbski student tež rad widžany hósć. A wón tež rad khwata, hdyž joho serbski nan a mać witataj na maľu kermušku, na kwas, na bjesadu abo druhu zabawu. Tu čuje so kaž doma, tu džęň je mjez dobrym, bohabožaznym serbskim ludom. Haj, „chcęš dobrych luđi nawědžić, do Serbow kraja dyrbiš hić.“ Tuž slawa serbskomu luďej, slawa joho hospodliwosći!

Kaž slónce spěcha k wječorku a najdlěši džen wuměni nóc, tak tež zańdže zasy tutón rjany čas prózdninow. Student džěn njeje na swěće, zo by jenož prózdniny wužiwał. Ně, hdyž je sebi na prózdninach zasy wočerstwíł ducha a tež čělnych mocow nabył, spěcha zasy do stowěžateje, złoteje Prahi, hdžež hižo na njoho čakaja tež dobri znaći a lubi přečeljo: z prochom so dušace knihi a zešiwiki. To su nětka joho swěrne přečeljo, kotrychž swěru na rukomaj nosy a kotrymž nie jenož we wutrobje skića lube městačko, ale kotrymž je w komorecy swojeje hlowy wuhotował trajace bydlenjo. Tak je so do svojich towaršow zarył, zo je zabył na haru swěta, zo jenož kaž w sonu hišće klinča jomu zwuki ze zańdženych překrasnych dnjow. Tola zabył njeje na dobroty, wot tak mnoheje strony jomu wopokazane, ale kóždy džen na Božej mši wón z džakom spomina na svojich dobročérjow a nutrny „Wótče naš“ skhadža z joho wutroby. A hdyž čas tam a sem přinjese tež džen wodychnjenja, potom dopomnja so z džakom a radosću na wone zašle dny, dopomnja so na krasnu serbsku zemju a na dobry lud serbowski a z hlubiny wutroby wunuri so: „Bóh wjeršny žohnuj Serbow kraj a miły jomu zbožo daj; kčěw, strowjo luda serbskoho, njeh do wěčnosće krasni so!“

Khowancow serbskoho seminara je lětsa zasy 34, su to 4 bohosłowcy a 30 gymnasiaśi. Jich mjena su:

1. Bohosłowcy:

I. lětnik: Jan Cyž z Kašec*, Rudolf Langhammer z Rychbacha, Isidor Ebermann ze Seitendorfa, Jan Koschitzki z Drježdźan.

2. Gymnasiaśi:

- a) w VIII. rjad.: Franc Walter z Lubija, Erich Harazim z Lipska, Cyril Wjenka z Róžanta.
- b) w VII. rjad.: Jan Erdtel z Mišna, Jakub Wjacslawk z Hórkow, Mikławš Just z Kukowa.
- c) w VI. rjad.: Pětr Žur z Ralbic, Alfred Schmidt z Borny.
- d) w V. rjad.: Robert Apelt ze Žitawy, Leo Nadler z Limbacha, Jurij Šolta z Wotrowa, Josef Rönseh ze Seitendorfa, Ignac Czemplik z Drježdźan, Michał Rab z Wotrowa, Bjarnart Wawrik z Drježdźan, Wałtař Čepelák z Drježdźan, Wylem Beier z Drježdźan, Oto Möbius z Drježdźan.
- e) w IV. rjad.**: Franc Kretschmer z Wostrowca, Jan Pól z Miłóćic, Józef Jakubaš z Bělčec, Ludwik Kirsch z Drježdźan.
- f) w III. rjad.: Wylem Soppa z Huski, Jan Wałda z Prawoćic, Pawoł Schöne z Drježdźan, Jakub Cyž ze Stróžišća.
- g) w II. rjad.: Franc Schwarzbach ze Seitendorfa, Jurij Brusk z Hórkow, Pawoł Löbmann ze Šerachowa, Jakub Kral z Kulowa.

W nahladneje ličbje potajkim smy so zasy zešli w našim staro-slawnym serbskim seminaru, zo bychmy tu zdžěłali so, wudospólnjeli

* Šěršo čišćani su Serbjo.

** Zwonka seminara bydlí hišće Helmut Opitz z Hajnichen.

ducha a dušu. Bóh luby Knjez chcył nam k tomu spožćić strowosć a čilosć, wutrajnosć a lubosć a swoju bóžsku hnadu, zo bychmy jako dobri dželačerjo zastupili skónčnje do joho swjateje winicy a skutkowali k Joho česći a k spomóženju cyłoho ludu.

Serbowčan.

3 Łužicy a Sakškeje.

Z Hajnie. Tudyše towarstwo knježnow změje jutře, njeđzelu 29. oktobra, swój VIII. založeński swjedzeń. Budžemy dwaj kruchaj hrać: khutny a jara rjany z přernih křesćanskich časow: „Swjata Dorothea“ a w druhim dželu wjeselši. Nimo toho cyły rjad pěsnjow, spěwow a wustupow. Njeđzela je bóle za přeprošenych, ale pónđzela, hdyž budže swjedzeń wospjeto- wany, móže kóždy přinć a Würgaec lubju w Rašowje zasydnýć, hdžež chce. Započatk pónđzela w 1½8 hodź., zastup 30 pj.

— Za nowy kerchow je knjez Porák 2 kórcaj swoich pólnosćow dobroćiwje darił. Stary Mnišonski tohodla njebudže zahanjany, ale wostanje jako česćowna dopomnjeńka starych dawnych časow a budže tež katolikam w Mnišonce a blizkich wsach dale słužić. Při tej składnosći podwolnje tež prosymy, zo, lubi čitarjo, na našu nowu cyrkej njebyšće zabyli, ale druhdy zasy něšto dali. Snadž tež něchtó raz w poslednjeji woli na nas spomni. Dotal hakle tak jedyn sćini. Kemše su nětikle w 7 hodź., njeđzela w 1½8 a 9 hodź., nyšpor w 1½2 hodź.

Z Khrósćic. (Zapozdžene.) Srjedu 11. okt. swjećeše Khrósćanske spěwańske towarstwo „Jednota“ swój založeński swjedzeń. Radži so najkrasnišo a běše, njeđziwajo njeluboznoho wjedra, poměrnje derje wopytany. Swjedzeń wotewri so w 7 hodźinach ze 4-hłósnym měšanim khorom: „Bratřa, dajće město spěweji, sława barbje“, na čož powitanjo a sławjenjo scěhowaše, w kotrymž knjez kapłan Just hosći powitawši na to spomni, zo Jednota po dołholětnym přetorhńenju džensa zasy přeni króć w měšanim khorje wustupuje, k čomuž bě ju jeje wuspěch při wopyće našoho krala we Łužicy namołwił. Po třikróćnej hrimotaceji sławje Joho Majestosći našomu kraljej přednjese towarstwo swój bohaty program woprawdže wubjorne, spěwaše začući wje a zahorjenje. Njech so tu wosebje spomni na wulku prócu a woporni wosć knjeza kantora Hile při wuwučenju tajkoho khora. Powšitkowne připóznać a khwalbu zasłuža sebi tež sopran- solo: „Pod bělej brězyčku“, knježny Hańže Běrec z Kopšina; měšany kwartett „Pod křižom drjewjanym“, přednjese wot knježny Marije Serbinec a Hany Hilic a wot kk. kapłana Justa a wučerja Renarja, a duett za sopran a bariton: „Hdy bych ja byla róžička“, knježny Marije Warnaec a knjeza kantora Hile. Mamy, dži wajo na tutón tak dobry wuspěch, jenož to přeco, zo by Jednota kćěla a rostla dale, zo by hajila a pěstowała wosebje tež měšany khor, zo pak by nam tež bórzy zasy wuhotowała podobny wječor. Slubimy, zo budžemy jej za wšu prócu mytować z hišće bohatšim wopytom.

3 Khrósćic. Wutoru 24. oktobra, třecji dźeń termušće, přichipódnju wotřelo 1 hodź. nadobu počachu k wohenjej mołacy. Bělejšće jo w husobnych

Worflecach kłężka Moschoweje = Schlosarfi. Wórzy też shtawa jédźesche khwatajcy tam, zo by wohen poduńc pombaka. Sdnyż so tež to njeporadzi, haczrunjeż tež susodža hnydom swoje czinjachu, dha so tola strach, Mlynfec statofej hrozacy, zbożownje motwobroczi. Wórzy po nastaczu wohenja pschi-jédźechu tam shtawy z Wudworja, z kłóschtra a tež Khrósczanjska. Hat drie je blizko, ale wodny njemóžachu hnydom dóstac, dokelž bė hat dele puscheżeny. Zohodla bjerjechu wodu z korcžmarjec studnje a tež ze schulskeje. Moischoweje kłężka so docyła spali, a jara mało, skoro nicžo njemóžachu wboży ludžo mot swojeje nadobny psched wohenjom wuthowacz. Ruuje tak zeńdže so tam sobu-bydlacej Rjencžec swójbje, kotraž tam halle nětotre njedzele bydlešche. Wohen bu, kaž so powėda, mot makeje holczki założeny, kotraž bė na hornjej kubi salu zapalika. — Staršchi, njedawajce swojim džěczom žaneje pschiležnosče, zo mohke zapalki do rušow dóstac!

3 Drježdžan. Strydu 25. oktobra dopołdnja 11,25 hodžinach pschijědže Soho Majestofcz kejžor Wilhelm do naschoho kłownoho mėsta. Na dwórnišcžu woczakomashtaj joho kral Friedrich August a prync San Jurij z druhimi wysokimi hosczemi a ministrami. Wosebje wutrobne bė powitanjo mjez knjezerjomaj. Na Winsfim naměšče blizko dwórnišcža bėšche so zestupaka cžestna kompagnija 2. grenadier-regimenta cžo. 101. Po motfročenju a paradže kompagnije džěšche cžah z wozom do hrodu. Na spoczatku Pražske dróhi powita wyschšchi měščanosta Deutler kejžora. W hrodže powita joho hışcže wosebje tež kralowa wudowa Karola. Pschipołdnju 1/2 1 podashtaj so kejžor a kral do Nowych Drježdžan f officiram regimenta cžo. 101 f swaczini. Kejžor bu wschudžom najhorliwišcho witany a jomu pschihyšfane. Wot tud jédźesche kejžor do Strehlena, wopytacz kralowu wudowu, tež pryncu Sana Jurija wopyta. Wjeczor 1/2 6 hodž. bė wulka hosczina w kralowštim hrodže, po tej džěšche do džiwadka a wjeczor w 9 hodž. wopuschezi kejžor zašy Drježdžany.

3 cyłoho swėta.

Saksla. Schtwórtk 26. oktobra bu sakski sejm pschež Soho Majestofcz krala samoho swjatocznje wotewrjeny.

Němska. Wosebity wopyt dóstanje kłowne mėsto Němškeje, Barlin, na dnju 6. novembra, mjenujcy krala Schpanškeje. Kejžor chce tohosamoho swjatocznje powitacz a ma so joho zastup stacz w šwjedžěńskim cžahu, kotryž so pschež Brandenburgske wrota powjedže, kotrež budža wosebje f tomu wulkotnje wupyschene, kaž tež Paryžske namėsto.

— **3 Badenskeje.** Tu je centrum wulke dobyčežo scžiniło na dnju wólbow, 19. oktobra. W tymle „liberalnym Musterlände“ su katholicjo sebi dymbjeli dotal žałosnje wjele lubicz dacž. Šacz do najnowiřchoho cžasa bė tu sforo stajny kulturkampf. Po nětčizichich wólbach drje so wėc tola pschemėni, z cžła je tudomne dobyčežo centra trochu podobne tamnomu wulkotnomu dobyčžu centra w Bajerškej. Druha komora w Badenskej mějesche dotal 63 zapóšancow, po nowym wólbnyym zakonju zmėje 73. Nacional-liberalni mējachu dotal 23, centrum 22, demofratojo 7 a socialdemofratojo tež 7 zastupjerjow, konserwativni a antisemitjo po jěnym, džiwu dweju zastupjerjej. Knježěstwo so zepjerasche na liberalnych a socialdemofratow. Nět dősta centrum 19. oktobra hnydom 28 zastupjerjow a pschi 22 wulakacych wólbach je wone hışcže wobdžělene. Sdnyž centrum tak tež hnydom wjetřichinu

w sejmje njezměje, budže tola najšylnišchi wotryad we nim. Su pať tu tež storo wschitcy katolicy za centrum wojowali. Brawje tať, to su z najmjeńšcha mužoj z zasadami. Wiczyby wotdatych hłosow běchu scěchowace: centrum na 126 000, měščanych 103 000 a socialdemokratiskich 49 000. Z pschirunaujom wólby do němskeho sejma lěta 1903 je so socialdemokratiskich hłosow na 20 000 zhubilo, pomjeńšikilo.

Norwegija. Norwegiska nětko tola krala dóstanje, a to danstkeho prync Karla. Jako Norwegski kral nastupi wón kralowski trón z mjenom Haakon VII. Měnja, zo so jedyn danški prync najlěpje pschihodži, dokeľ tež w Danstkej tuzamtu rěč rěča, tať w Norwegiskej. Toho mandželska je jendželska pryncesa Maud. Prync Karl a pryncesa Maud staj wot lěta 1896 ženjenaj. Z jeju mandželstwa wuńdže dotal jeničke džěčo, prync Alexander.

Ruska. W Ruskej njeje w tu chwilu rjenje. Po cěłym hobstkim kraju storo wschudžom strajkowacy lud. Nětko tež nimo njesměrnych čyrjódow džělačerjow hišće poczinachu zastojnicy železnicow strajkowacy. W Bětrohrodže, Moskwy a druhich wulstich městach zapoczinachu, a nětko je so tele strajkowanjo storo po cěłym kraju rozpšětrěło, tať zo storo cěle zastojnistwo železnicow swjeći. Tysacy pučowarjow wostachu tať srjedź swojoho pučowanja sedžo a njemóža dale. Štód a hubjenstwo wschudžom hrozny, wosebje we wulstich městach, dokeľ je wschitke pschimožowanjo štedow žiwjenja pschěstało, hdyž cěly wobthod wotpocžuje.

Naležnosće našeho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1905: kk. 588. Marija Kralowa z Khrósće, 589. Jakub Hejduška z Hórkow, 590. Marija Rječyna z Budyšina.

Sobustawy na lěto 1904: k. 796. Jakub Hejduška z Hórkow.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11 839 hr. 65 pj. Dale darichu (pola redakcije): J. L. z H. 6 hr., (pola knjeza Andrickoho): N. N. 5 hr.

Za twarjomnu cyrkej w Marienbergu (pola redakcije): Hana Cyžec z Radworja (služowna w Drježdžanach) 3 hr., (pola knjeza expos.): Mikławš Jawork z Nuknic 30 hr.

Za cyrkej w Königsteinje (pola redakcije): Jan Kral z Hučiny 1 hr. 25 pj.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 13 058 hr. 57 pj. Dale dari Radwořska Hórnikowa komisija (466,90 hr.) (pola redakcije): ze skata samy kopa 70 pj.

Zapłać Bóh wšěm dobročerjam!

Sobustawy bratstwa „Žězusoweje Wutrobny“ a „Zapowštyłstwa modlenja“ maja swoje dobre skutki a modlitwy w měsacu **nowembri** Bohu woprowacy: „**zo bychu so wschitcy derje na smjercy pschihotowali.**“

K r a j a n,

katholska protyka za Hornju Łužicu,

na lěto

1906

z pschidatej **Protocyžu** na scěnu je po **25 pj.** w expedicijach „Katholskeho Bósta“ tať tež pola flamarjow na pschěbať. [181]

Čiřčej Smolerjec knižicšćětnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katolicki Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expediejach 2 hr.; z križ-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w knihařni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěstki plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudowny časopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farař w Budyšinje.

Číslo 44.

4. novembra 1905.

Lětnik 43.

Subjenstwo w Italskej.

Z krótka je Posol tež naspomnił na wulke zemjerženjo na dnju swj. Marije Naroda w Italskej. Jako džěczi mějachmy sebi spomjatkowac, zo ma cyła Italska podobu wulkeje schłornje. Tam hdžež kónce tuteje schłornje (noha a pódus) jako rjana polkupa saha do morja, je krašny kruch kraja a rěka cyła polkupa Kalabria. Se tu jara čopło. Slonco pali zwonka a w zemi je tu wohnišćežo wozdźělnostho wohnja, kotryž wohnjewa tutón kraj wot znuts-
kowneje zemje. Se to wulcy zohnowany kraj z winom, wolijom, lěsami atd. Ale zda so storo, kaž by sebi natura chcyła tu samy kruch romantiskeje džiwiny tworjeć a wobthowac, tak roztorhana a čžežto pschstupna je krajina. Z naj-
staršich časow sem bě Kalabria krajina, kiž bu wot wulcich a strašnych zemjerženjow domapytana. Wot kónca 17. lětsotka hač do lěta 1783 bu samo na 25 tajkich zemjerženjow ličenyh. Mjez tutymi bě sobu najžalostnišće te w lěće 1783. Hibano a storki započinachu so februara a trajachu storo schtyri lěta dolho. Tehdom zahinychu pschěz to na 40 000 čłowjekow a na 20 000 wumrěchu potom na thorošće, kotrež na zemjerženjo scěhowachu, wosebje na malariju, kotraž bu pschěz pschemnohe nastate haty a jězory ze sfaženej wodu zawinowana. Tak bu kraj w běhu časow jara zapusćeny. Wobhydlerjo běchu so wosebje do stałojtyh horow a horkow scěhahyli. W nowišim času nasta tu zasy wjac žiwjenja, wosebje pschěz železnicy. Nadeńdžemy tu wjele čžežajatyh rjanych městow, po kotrychž so tež hnydom cyłe wotkrejšy mjenuja, kaž Catanzaro, Cosenza, Pizzo, Ezille, Reggio a druge. Wobthod z wolijom a židu je tu jara žiwj. Najlěpsche pomerancy, citrony a orange tu nadeńdžesj; fikownje a granat-schtomy stoja tu jeno po zdaczu tak k wotmjenjenju a datlowe palmy pschěsahuja ze swojimi wjerschkami jeno tak druge schtomy. Tež žywa fabrikacija wšchělich essencow a derjewonjatyh wozdžiczkow so tu namaka. —

Al tónle rjany kraj bu nêtko zash na dobo z wulkoſo dźeła zapuſzczeny, ſałoſtnje domaphtany wot lêtuiſchoſo zemjerženja. Po najnowiſchich zeſtajeſnjach buchu tu zapuſzczene a wobſchodžene: w provincy Coſenca 77 gmejnow, w provincy Reggio-Kalabria 50 a w provincy Catanzero 91 gmejnow, mjez tuthmi namaſaja ſo we woſtrjeſu Monteleone ſamym na 46 gmejnow, wſchêch zničenyh meſtowo a gmejnow do hromady, mjez kotrymiž ſu mnohe, hđžež ani hđže wjacj njeſtoji a w druhich dyrbja ſo rozpadowace hiſchêže domottorhacž, je 270. Wſli ſo na zaſpynatwarjenjo kđždeje meſtnoſcêe drje pſchemala ſumma 250 000 lirow licžika, by dohromady hižo 60 millinow lirow trêbne bylo. Na 200 000 cžłowjekow nimaja žanoſo bydla. Wriedy krala ſu hižo wſchelacy miniſtrowje tamne njezbožoſowne meſtna wophtali, zarjadowane a poſtajane, ſchto ma ſo cžiničž, bu z hromadami, ale mwmjedlo je ſo cyle mało. Cžêla drje buchu z rozpadankow wurhte, ranjeni buchn z pomocu towaſtwa „cžermjenoſo ſchžiza“ zawjazani, khlêb bu rozdželanž, ale t zaſpynatwarjenju khlêžow, t podpjeranju rozpadowacych ſtatokow pobrachuje hiſchêže na naj-nužniſhim. Stany wopofazachu ſo jaſo njepſchihôdne, buchu najbôle wot wiſchorow wotnjejene, a tuž pocžinachu potom baraſi twaričž. Ale wjeſni ludžo, kotſiž najpriedy wo ſtany njerodžachu, ſo bojo, zo potom žanyh baraſow nje-dôſtanu, nochcedža teſž nêtko w baraſach bydlicž, myſlo, zo jim potom zash twarjenjow njenatwarja. Al na 5000 baraſow by trêbnych bylo, bychu-li w kđždej môhli 40 woſobow pſchêbhwacž. Wojacy ingeneur-forpſa džêlaja drje bjezprôcnje na tym, ale tola nic wſchitcy jenaſ wuſchitnje a najbôle teſž po wſchêlich ſyſtemach. Njeby paſ potom lèpie bylo, meſto tu milliony do baraſow ſtyhacž, zo bychu ſo radſcho tele rozpadane a rozpadowace domy zash za bydlenjo khlmane pſchiprawale? —

Tuž, ſebi tu pſchemyſlujaja a wuradžuja a ſkôncžnje nječžinja jene ani druge. Ale w mnohih meſtnoſcžach njeje ſo teſž dla pobrachowacych ſrêdkow wopravdže hiſchêže docyla ničžo ſtało. Twarcy nimaja ani drjewo a teſž nic wozow t pſchivožowanju. Al baraſi ſu teſž ſtraſchne dla wohnja, kaſž teſž dobre pola za natyſkowace khorôſcêe. Wſchi wſchitkej njeſpoſojnoſcži wobghdletſtwa z baraſami, džêlaju tola officirojo a wojacy pilnje dale, ſchtož ſo hodži jeno doſkonjecž a kaſž daloſo ſrêdki doſahaju, a ſu teſž ſpodžiwne ſčžerpni a pſchêčželni napſchêčžo njezbožoſownym, njeſpoſojnym a ſwarjatym ludžom, kotſiž džên ſu wſchoſo wurubjeni.

Gmejnſke wſchnoſcêe nimaja žaneje nabladoſcêe, ſu na wſchêch ramjenjach pola bohaty a khludny, nochcedža ſo ničžoſo poſtorcžicž a njepſchindu tohobla teſž t ničžomu. Duchowni, ſami khludži, njewêdža radu. Al lokalne komiteje? Tworja podwodžêlenja a wobzamkujaja a wuradžuja, n. pſch.: 1. dalſche dary hromadžicž, 2. ſo do ſchtyrjoch podwodžêlenjow džêlicž, 3. pſchephtowacž, ſchto je nužne. Al mjez tym, zo radža a radža, padnje wboha khora žona ze 7 džêčžimi, bjez bydlenja pſchi durjacy nêſajſteje hêty z khlodom do hromadki a ſkôncžnje pſchindže jej pomoc pſchêž wotpôſtanca knjeſeſtwa a zwoſkowny pomocny komitej. Bjeztrôſchne ſu tu wobſtojnoſcêe a ſpêſchna pomoc je trêbna.

Dobrocžiwôſčž kralowa, bamžowa, biſkopow a wſchêlich komitejow je drje tu hižo nêkotre milliony pomocy wudžêlala, ale zemjerženjo ſčžêhowachu potom hiſchêže ſałoſtne njewjedra, wiſchory a powodžjenja. — Zawêrno, cžêžko doma-pytany kraj. Schto by njepôžnał teſž tu porſt Woži? — Al kaſ je pola naſ, hđnyž hižo wſchitko po woli njeindže!

Poltajne napominanje.

(Stónčzenjo z čžiška 42.)

Wutroba mi wótfje čjepjesche, posłuchach, a dolelž so ropot wošpieto-
wasche, stanjch mjelcžo, wzach sebi pištolu do ruki a wleczech so cyle mjelcžo
ke fashčej. Čyle změrom tam stojach a štyšchach, kak so w nim zasuwadło
wošunj; hnydom počinašche so tež wěto pomatku zběhač. Kak mi tola bė
— njemóžu wuprajicž. Napohlad bė spodžiwny, ale ducha pšchitomny walich
so na fashčž. Šchtóž abo šhtóž tam nutšfa bė, won njesmědžesche. To bė
mi cyle jasne, a mjez tym zo wěto ze swojej čžežu dele tkóčach, so nutšfa
bolostnje zawoła.

Nětko wědžach, zo ze šcherjenjom čžinicž njemějach. Z mocu prócowašche
so nětko w fashčžu zawrijem, zo by wěto zběhnył. Tola joho mocy k tomu
njedosašachu. Sedžach na nim a hladach wofoło so, zo bych něščto namatał,
z čžimž bych mohł wěto kručže sčžinicž. Dohladach so na powjaz, kiž tu na
stronje ležesche. Sčžežech jón k sebi, sunjch jón spody nohom fashčža, wobwich
jón dwójch wofoło tohošamoho a zwježech wulki, kruty suł. Potom wzach klepał
a hozdže a zabich njedžiwajo wšchitłoho proščenja jatoho fashčž, a zo hozdže
njelutowach, to móžech sebi myslíč. Potom khnatach k apparatej, čžinjach haru
na bližičej staciji a prošchach wo pomoc; pšchetož bėch sebi wěstj, zo z tymle
fashčžom hiščče nócne podawki stónčzene njeběchu. Nětko hašnych lampu a
wobronich so z krótkim železnym kijom. „Pomócnj čžah je wotejšchot“, fa-
klincža signal, a nětko woczakowach podawki, kotrej trašč móžachu so stacz,
bóle změromany.

Lědma snadž bė so džesacž mjeiščinow minjto, hdyž nadobo teptanjó
zasłjšchach. Wšched durjemi něchtó zasta; potom so z waha klepasche. Nje-
wotmołwich ničžo. „Michale!“ zawoła hčós, a hdyž wšchitko změrom wosta,
klepasche nócnj wopyt kruch kručžišcho. Za bėch hiščče pšchecy změrom.
Nadobo prafny šylnje do duri. Kruch duri wulecža, a ruka masasche za
zasuwu. Z wotmachom hrabnych za ruku. Žakostne bėdženjo nasta. Ze
wšchej mocu so prócowašche njedocžint, so wušwobodžicž. Džeržach pał, šhtóž
móžach, joho kručže. Snadž nimale šchtwórcž hodžiny bėchmoj wojowakoj,
jako mój nócnj hčósč zakliwajo pšchitład čžaha wozjewi. Z posłednimi mocami
prócowašche so wutorhnyčž. Šdyž pola njoho strach mocy powjetšči, poda mi
nadžija norwu zmužitofčž. Njepuščezich joho. Lokomotiva nětk zahwizda a
čžah dojėdže. Khnatne kroczele zasłjšchach. „Tu je, tu je!“ hčowachu wjacore
hčošy, a čžujach, kak so z mojim jatym wonfa čžahachu. „Wocžin!“ zawoła
mój kollega ze šusodnej stacije.

Puščezich ruku a woczinič durje. Rubježnik, pšchetož to bė jedyn wo-
prawdžity, ležesche hižo wuwjazany na zemi. Žastojnicy zastupichu so radujch,
zo su hiščče w prawym čžasu dóščli.

„Ach, dobry popad“, mēnjachu, „tón nam pšchinješe pjecz stow
dollarow.“

„To nijeje hiščče wšcho“, prajach, „mam hiščče druhocho jatoho.“

„Hdže to, hdže?“ wołachu ze wšchěch štron. Pokazach na fashčž a
wupomėdach chly podawł.

Nětk so podachmy do džėfa, zo bychmy wobšah fashčža sebi bliže wob-
gladali. Stónčžnje bė pšchibite wěto swobodne. Špėšchnje je wottoržechmy,
a prjedy hač mėjesche potajene čžėlo čžasa, so pozbėhnyčž abo revolver, kotryž

w rucy dżeržešce, trjebacž, mějachny je hižo frucže wupšchimane. Bě to jedyn z najstraschničich rubježnikow w Michigan-u, na kotrohož hłowu bě 1000 dollarow postajene, a tak běč sebi pščež njoho a joho kumpanow nahladnu statnu prämiju na 1500 dollarow zaslužil, a dōstach hiščeže tež šchwarny dar wot toho, na kotrohož běchu tamne 13000 dollarow póskane, jačo jomu pjenježy pšchepodach. Talc nōc bě so derje zapłacžika. Nimo toho buch pščež to sławny muž, ale nočnych tola wjacž žaneje druheje tajšeje nočy dožiwicž.

A šfōncžnje njepšchińdu tež pšchecž depesche, kotrež niohož za wot-pōstajara nimaja.

B Ružicy a Sakskeje.

Z Budyšina. Tež smjeré nam bjerje — Njedzelu 29./X. 1/46 hodžin rano zemrě naš luby sobustaw, präparand Jakub Hejduška z Budyšina. Wón wopytowaše VI. rjadownju kathol-skoho seminara a chceše so pozdžišo do Prahi podač, zo by tam bohosłowstwo studował a jónu jako měšnik Boži skutkował. Bóh luby Knjez pak je sebi joho nětko hižo k sebi zawołał, a joho čista duša zastupi do domu wěčnosće. — Jakub Hejduška bě swěrný sobustaw »Włady« — pilnje je naše hodžiny wopytował, pilnje swoje serbske nastawki dželał, pilnje wuknył. Tuž »Wlada« w nim zhubi swěrnoho, pilneho sobustawa — a jomu tež wobkhowa česćowne wopomnječo w džaknej lubosći. — Srjedu 1./XI. bu njebohi swjatočnje na Mikławšku pohrjebany. Wšitecy wučomcy a wučerjo seminara joho z krasnej seminarskej korhowju k rowu přewodžachu. Při rowje wuspěwa seminarski khor krasny štyrihlōsny spěw „Poruč Bohu swoje puče“. Zemrěty bě tež w svojich šulskich džělach pilny a swědomity, a tohodla je sebi tutu poslednju česć tež zaslužil. R. i. p.

„Tež smjeré nam bjerje“, na započatku pišu — čohodla to? Hleječ, přecy mjenje a mjenje Serbow bywa na seminaru. Smy nětko mjez 120 seminaristami jenož šesćo Serbja, a to:

W II. rjadowni: Jurij Šolta z Radworja a Franc Kral z Radworja.

W III. rjadowni: Hendrich Cyž z Prawočic a Józef Hajna z Kukowa.

W VI. rjadowni: Benno Šolta z Radworja a Mikławš Krečmar z Budyšina.

W I. a V. rjadowni potajkim ani Serba njeje. A tej dwaj ze VI. rjadownje staj präparandaj, t. r. chcetaj pozdžišo do Prahi — to potajkim štyrjo wostanu za wučerstwo. Nětkle wšak serbscy wučerjo runje njepobrachuja, ale štó znaje přichod? Lěpje tola, hdyž so za njewěsty přichod staramy. A tuž namołwjamy serbskich staršich, kotřiž maju wobdarjenych synow, zo bychu jim dali na wučerstwo studowač — serbskomu narodej k spomoženju. *Rachlowe.*

Z Budyšina. To je woprawdže zasy čas wjeselow a swjedženjow — zo ludžo druhdy njewědža, hdže přjedy. Wutoru 24. okt. měješe tudomne katholske mužske towarstwo swój přěni lětuši zymski zawjeseleński swjedžen, wobstojacy ze spěwow, džiwadla a rejow.

Njedzelu 29. oktobra swječeše zasy tudomne katholske towarstwo wučomcow swój třěci założeński swjedžen. Wobsahowaše

tež spěwy a dźiwadło. Wězo rjenje bě wšudźom. Předsyda mužskoho towařstwa je knjez direktor tachantskeje šule Nowak, předsyda towařstwa wučomcow je knjez kapłan Šolta. Tutón powita tež w spočatku hosći z krótkimi słowami a wupraji swoju wjeselosć wosebjje tež na přitomnosći knjeza seniora Skale, kotryž bě hižo popołdnu jedyn swjedeni sobu činić měł, k wopomnjeću 100lětnoho wobstaća tudomnjeje „societety“. Tola tež druzy duchowni běchu hišće młode towařstwo (po času wobstaća a sobustawach) wopytali, kaž kk. direktor Nowak, tach. předař Šewčik a katechet Delan. A na samsnym dnju měješe tež Hajničanske towařstwo knježnow swój zalożeński swjedeni. Tam bě so podał knjez šulski radžičel scholastikus Löbmann, zo by tam tež Budyšin był zastupjeny z knjezom direktorom Nowakom.

3 Budyšina. „Krajan“, katholska protyka za Hornju Łužicu na lěto 1906, je wuschoł a pola najschich agentow faž tež pola flamarjom na pschedań. Zaže hač hdy předy je protyka wuschoł, štož mamy so jeje redaktorej, knjezej doktorej Filipej Rěžakej, dźakowac. Wěšeli po nim što, běchmy ju hižo mjeć abo dleje měli; tola z čyšćom so ta spěchowac njechodžeske, faž bě spisowacel dźelał. Nowy „Krajan“ ma nowu draštu, rjany zeleny, faž so za dobroho Saksa pschisťoji. A što haće nutša! Protychny džel je zarjadowany, faž jny toho hižo zwučeni. Wón wosebje džiwa na najsche wofady a jich wobstojenja. Dale scěhujja „Sermanti a šótne witi“, potom „Zapis duchownych“ wobaju dićesow, „Zapis serbskich wučerjow“, třebne zapiski a tabelle, nastupace Bože šlužby, mejste nyschpory, missionste Bože šlužby, zapis „Wjerchow europskich krajow“ a t. d. — Powučeny a zabawny džel je jara zajimawy a rjany. Za najsche časy wažne powučenje „Što ma burški čłowjek wo zawěšćenim zakonju za dźelačerjom wědžec?“ budže zawěšće wschitkim witane. Lubozny nastaw „Psihi satsto-čestim měžniku na prózdninach“ dyha horcu lubosć k domiznje a ju tež čitarje z nowa wubudža. Pohnuwace powědančko „3 měsčanjke šlužby. Wobraz po wěnych podawach powědanj“ njeh jebi wosebje najsche knježny a tež młodžency dželac, dwaceći króć pscheczitaja, zo bychu je nimale z hłowy móhli a zo bychu so čahanja do městow pasli. „Wostań w kraju, to čji praju, w tvojim kraju wótcowštim!“ Powědančko za džeczi „Stare šerjenje“ je powučace za wulch tak faž za małych. Tež wjeselo a žort staj zdobnoho města namakał, tak „Kolumbowe jejo“ a „Winowy prósch“, wšche toho cyła kopica mjeńschich drobnostkow a směškow. Na kóncu je „Póstowy tarif“, kiž dokladne powučenje podawa za wschitke pošlki na póseže. Nowy „Krajan“ pak so we wjacorym nastupanju psched předawšchimi wuznamjenja. Wón ma 44 stronow; dotal měsčeske najwjacy 40 stronow. Dale namakašy w nowym „Krajanje“ 17 wobrazow, a fak rjaných, zajimawých! Mjez nimi je tež našch luby Žuif „Sakski trónprync Jurij“, kotryž čje lubje strowi, tež druzy dobri znači, Serbski Dom, wobrazy z japanšeske wójny, čumpjel a t. d. Tež lěta je pschipožena Protyka na scěnu. — A wschitku tule žadnu, dotal njezwučenu krasnosć mójšch dóstač za — **25 pj.**! Lubi Serbja! Rozmnoženjo a powjetschenjo „Krajana“ a mnohe wobrazy cyły nakład protyki tojšto podroža. A tola placiznu nješmy powyschili, dokelž chcemy, zo by kóždy (šlyhčje, **šlyhč!**) swojoho „Krajana“ jebi kupił. Ženo hdyž cyły nakład pschedamy, móžemy nakład zapłacizć — hewak změjmy

wulki deficit. Nascha protyka hižo wjac lět žanoho wunofchta njeje mēta, ale towarstwo je wjele bōle dopłaczeć mēto. Rať haľle to lēťša a ľ lētu budže, jelizo so chťy nakład njeropščedā? Tuž njeľomdžē so, sebi „Krajana“ a toho najpriēdy kupicē. Chēcē-li sebi po to m hiščēže žanu druhu protyku kupicē, to wam njewobaramy, prajicē pať tola chcemy, zo druheje tať tunjeje njedōstanječe. Tuž hiščēže raz: **W stolu po „Krajana“!**

3 Hajnic. Ze smilneju rukow, wo kotrymajž pať ma jenož Bōh wēdžēč, je so naschēj kapalcy rjanoho a drohotnoho dara dōstaľo, a to pluviala (nyschpornoho mantla) ze stolu a z wōdžēcōm (velom), kať teť wela (wōdžēcā) na ciborium. Bōh zdžerž a zbudžu naschim naležnosčam škutownu luboľ wšēje žiawnosčē!

3 Drježdjan. Sobotu 21. oktobra zemrē tu w 81. lēčē swojoho žiwjenja komornik major zw. š. hrabja v. Kex, knjez nad Zedlikami a Hornim Dertmannsdorfom. Wščēž 30 lēt doľho pschisľuťschē wōn jaťo sobuľstaw prēnjeje komory šalskoho sejma. A šchoť nas zajima, je, zo bē wōn teť dompropst naschoho Budyschinskoho tachantstwa. Po starcy wuľstawach mōžēschē Budyschiski dompropst jeno kanonik Mišchjanstoho kapitla byč. Šdžž po reformaciji tuťon wot katholicēje wēry wotpadny, teť Budyschiski dompropst wotpadny. Wot toho časa je Budyschinski dompropst kōžny krōč protestant. Za kanonikow w Mišchnje kral z wjetšcha wyschschich zastoynikow, zemjanow a t. d. pomjenuje, potajkim teť Budyschiskoho dompropsta.

B cyľoho swēta.

Nēmsta. Šchwōrtť 26. oktobra bu w Barlinje na kralowym namēščē pomnik njezapomnitoho generala Moltki wotkryť. Šwjatocēne bēchu to wōkomiki. Rejžor a cyľa joho wysoka swōjba bē pschitowna, kať teť wulka mnohofč wysokich a najwyschschich knježich. Generaloberst a generaladutant hrabja Schlieffen mēšēschē pschi tym zahorjacu a krasnu narēč. Wulkotny je teť pomnik tohole njezapomnitoho rjeľa. Z marmora je wurubana joho hordozna postawa. Rejžor poľoži teť ľ joho nohomaj ze zľotom pschēplečženy ľawrejencowy wēnc z napisom: „Wulťkoho ľejžora najwjetšchomu generalej.“

— Nēmsti sej m zestypi zasy 28. novembra w Barlinje.

— W pōľskich krajach Prusēje šcheri wulki njedōstatť wučerjom. Tať w Gafowje (Rožminskoho wotryesa) jedyn wučer wučzi 169 džēczi, w Błoczišewje (Erjemskim) so na wučerja dōľhadža 192 a w Manjowje samo 199 džēczi. — Ze widžēč, zo ani „culagi“ njēcžahnu. Prawy wučer wšchaf žada pschēcēľ džēczi a zastyupnik starschich byč; tam pať dyrbi pōľcaj byč. A toľodla mnozy, njedžiwajcy na štajne „culagi“, radži druľdže za swojim nadobnym a čestnym pomōľanjom du, wopuľschēžuych šhwalenu „ōšmarťu“.

— Nēľajše nowiny bēchu powēčž do swēta puľschēžile, zo chce Nēmsta swoju pōľodnišcho-wjēcžornu Afriku Zēndželczanam pschēdacž a nacionalne nowiny so na to jara hōrščachu, ľajša haľba so Nēmstēj pschēcipwa: Nēmsta nihdy swojich kolonijow njēpschēda. Druzy šľōľdnisho šudžachu, mēnjo, zo so Zēndželsta wōhlada a ľajšu pēľkowu jamu, pōľnu zbēžťarľskoho ľudu, darmo njerōdži, zabhwšchi zo by ľupowala. A hiščēže druzy su prajili, zo njēch 'nož by sebi Nēmsta zdžeržala jamu. Trjēba džē ju, zo by z njeje pēľša do wōčžow šypala tym, kotrymž so jeje swētowna a kolonialna politika njēcha ľubicē.

Francōžka. Chřtwine ľubľo njēťje. To nazhōnja teť w tu šhwilu zasy Francōžka. Wurubjenje chřtwje pľōdži teť tu swōbōdnym murjerjam a

mócnarjam hańbu. Nimo hdy pscheczimo nabożnistwu bė tu tež žedženjo za rubjenjom, kaŭ mėnjachu, pschemulkoho cyrkwinoho zamóženja, shtož tychle „nobl-fnježntow swobodnosće“ f pschescžėhanju kłóschtraw a katholicseje cyrkwie z cykła pohnuwajšce. A nėtť je tež tať sčło, kaŭ w tajkich padach pschecy džėšce. Dotal bu mjenujcy wot dohladowarjom nad zbėhnjenymi kłóschtrami z pschėdawanja tychsamych cykłe 200 000 frantow wurisowane. Wot toho pať mėsejsche so telfo wudawfow zapłacćić, zo stat tež ani centima abo pienjeŭka do swojeje kassy njedóstanje a je wjesoły, zo njetrjeba hišceŭje dopłacćecź. Tať wuznawa samo zafusany njepschecźel kłóschtraw, Mirmann, w jenyum liščze, kotryŭ bė we wjacorych francóŭskich časopisach woczisčėžany, zo je tele laisirowanjo, t. r. rubjenstwo kłóschtraw, mėsto toho, zo by statne kassy pjelniko, te same wo wjele wolóŭžilo — shtož ju z cykła rozomni tamnym czerwjėnym fnježntam hnydom do přėdka prajili. Snadź so tež francóŭskomu ludej bórzy woczij woczinja, hdyŭ budźe rėfaccź: „Wjacy płacćić!“

Cyrkwine kuby a wobśedźenstwo, z kotrohoŭ za lud stajnje žohnowanjo wuthadźešce, so wot njelepnych zaštojniťow zadžernjenym a nahrabnym spekulantom za kóŭdu móŭnu płacćiznu pschėdawa. Čile spekulantojo wėzo pschėwołaja „skawa“ tutej swobodomurjeriskej republicy, a ta pať ma za to cžescź, prawje wjele dopłacćecź. Haj wšchat haj, cuze kuby njetyje, a paduščstwo ženje derje njecžini.

Ruska. Njewuprajne hubjenstwo tu w poslednim čašu w cyłym kraju fnježėšce. Wščudžom strajkowanjo a zbėŭti, spoczatk powščitkowneje revolucije. A nėtť nadobo pschemėnjenjo cykoho kraja. Lud wyšla a so raduje. Wulkotne processiony cžahaja po mėstach a spėwaja wjesole a radošne spėwy, ludžo so z wjesołosću wobjimujaja, wjacym wot swojich póstinow wotstupujaja a cžahnu do kasarmow, jecž poslednich časow dóstawaja swobodu. Čhto dha je so stało?

Čar je moŭjemit najbóle zmjeselace pośelstwo, manifest, w kotrymž so moŭjewja tať dołho putanomu ludej dośpołna a rozomneho cžłowjeka hódna swoboda. Njezranjenosć wosobow, swobodnosć swėdomja a skawa, žhromadźiznow a zjednocženjom. A wólbam so woła lud, kotryŭ dotal ani skowčeka prajicź njemėsejsche. Žadyn zakon wjacym dawany njebudźe bjeŭ pschėkšowawanja wuzwolonych zastupjerjom ludu. Potajkim dośpołna konstitucija. A tónle nadobny bar za lud bu moŭjewjėny pónđzėlu 30. oktobra wječor, w 11. lėčze fnježenja cara Miłkawscha. — Wóh bať, zo by so tež tale dobra wola feŭŭoroma tať wurjedka, kaŭ je ju wón ludej bať moŭjewicź, a tež tomule hobřskomu krajej znutřkowny měr pschijnješka, hdyŭ je so zwonka tať zboŭŭownje měr wobzamknyť.

— Z Pėtrohroda. Wščischi prokurator swj. Synoda, Pobjedonosčew, je swoje zaštojniťwo zkoŭiť. Želi so powėscź wobwėrnosći, by to tež jara zmjeselacy podawť za Rusku a jejnu swobodu byť.

Wščelczizny.

* **Vičzenjo ludu w Rėmskej.** W Barlinje je hižo połno pschihotow na ličzenjo ludu w Rėmskej, kotreŭ budźe 1. decembra 1905. A tomu zamysłu bu 63 millionow ličacych lištnow skazanych, kotreŭ wupjelnja 58 waggonow z papjeru. Skoŭoŭ zajima, telfo by so z lištnami zemje hódŭžilo pschitřcź, njecž žhoni, zo je lištno 21 centimetrow dołhe a 13 centimetrow sčėrofe.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11 850 hr. 65 pj. Dale darichu (pola knjeza Andrickoho):
N. N. 3 hr. Wowčerjo 30 pj.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 13 059 hr. 27 pj. Dale dari (pola redakcije):
Professor Dr. E. Muka 1 hr.

Zaplać Bóh wšëm dobročerjam!

 Na założeński swjedzeń njedźelu 12. novembra přeprošuje
towařstwo rjemjeslnikow w Budyšinje. [182]

Přichi přichiležnosćeji wobnowjenja missiona:

wšch družinow postawow, lischow, rózowcow, z najlepšeje macizny,
a postawow wosebje munjejskeho džela a dobreje barby, **20—100 cm** wysote,
tohorunja porcelinowe a schlenjane wčeh wšch družinow poruča po
najtuńšich płaciznach [183]

W Kulowje.

Franc Möller, cyrkwinu dróha čyžo 4.

S r a j a n,

katholska protyka za Hornju Łužicu,

na lěto

1906

z přichitatej **Protocyklu** na isćenju je po **25 pj.** w expedicijach „Katholskeho
Bósta“ kaž tež pola klamarjow na přichedań. [184]

Domjacy holcu,

totraž móže tež hižo trochu warič, pyta katholska swójba w Budyšinje.
Nastupić móže pak **hnydom**, pak t nowomu lětu. Dalshe je zhonič
w redakciji Kath. Bósta. [185]

Wosjobna swójba

w **Drježdzanach** pyta katholsku **holcu**, 26—30 lět staru, t wothladanju džeczi.
Nastupić měła **1. decembra**. Dalshe je zhonič w redakciji Kath. Bósta. [186]

Najwutrobniši džak a zaplać Bóh

wuprajamy wšitkim, kotřiž su našoho luboho syna

Jakuba

w joho čežkej khorosći lubosćiwje wopytowali a tróštowali a
při pohrjebje jomu tak wurjadnu česć wopokazali, wosebje
tež knjezej šulskomu radzićelej a scholastikej **Löbmannej**
z wučerjemi seminara a tež wšitkim khowancom tohosamoho,
kaž tohorunja swěrnym přećelam a znatym.

W Budyšinje, na dnju pohrjeba, 1. novembra 1905.

Hłuboko zrudžena a žarowaca swójba

187]

Hejduškec.

Katolicki Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Płaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Płaći na pósće
a w knihařni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěštki płaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudowny časopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikołaj Żur, farař w Budyšinje.

Cisło 45.

11. novembra 1905.

Lětnik 43.

Duch do Tatrow.

VI.

Sedžu w železniškim wozu tšeczeje rjadownje a hladam na tu mjerowjeńcu ludži, hibanu so po dwórnišćej. Zajimam so za ludži, wosebje hdyž su mi cuzy. Něšto tu woblichow a tola ma kóžde swój raz; kóžde original. Kaž bohatty to duch, kiž je wschitke stwori! A kóždy ma swoje wjeselo a swoju starosć, kóždy swój fchiž. Tomu so swěćizi wobliczo — šhto tež to joho wjeseli? Tón poschmurjenty z boha stoji — šhto tež to ma na wutrobje? Tam zepjera so staruška na swój fji. Ruka, sucha kaž schčěpa, tšepoce — mutne wóčko křodži po ludžoch. Něšto hladu. A kaž zmorsčene ma čoko, do faldow składžene. Šhto tež to je ryko tele bróždy jej do wóčow? Bě-li starosć wo wschědny Boži khlěb — wo drobne džěćizy? — Mjedožhubach.

Druha wosoba so mi nawoblecze, knjez w módrjej klerich z čornym bantom wołoko paja. „Šhto je to do čłowjeka?“ pomyslich. Biskop njebě, byrnej był wschón módrý. A tomu bě pschemłody. Za fararja pak bě zasty pschewizny. Majsterje bě bohóškowc. W studijach čłowjek njerozlěze.

Zajimamse mje tón čłowjek. Bě w duchownej draščje a tola sebi tež swět swoje prawo na njoho činišče. Křodžesche po módrje, wiješče so kaž knježnicža. Z pod rukawom so jomu won dobywachu pětnje běte manschetki. Mječesany čłowjek njebě. Nowočasná kultura jomu njebě wostała cuza. — Ale dychbach joho z wóčow pušćěćizy. Dohladach so na wjetšeho knjeza. Pod kolarom so tomu wscho módrjesche. Hač tež to njebě kanonik? W židžanach rukajach tčesche swižna, wuzka woprawdže aristokratiska ruka. A kaž so swěćeschtaj joho čenkej črijtaj! Dwe lěće sym na tachantstwie schčornje česak. Tajlich pak mojomu knjezej ženje njewučesach. Wot stopy hač do wjeršcha bě klerikalny zdračeny. Tajki džěch pola nas jenož na tachant-

stwo ad audiendum verbum. Mje bė hańba psched nim. Rhodźejsche z wosebnym knjezom a wosebniſchej hiſche knjenju. A kaſ elastiſki bė joſo ſtup a kaſ hłuboſo ſo jimaſ klonjeſche. Do ſalona by ſo hodyaſ. Hač tež to wė ſo do kutow, hdyež ſo khudoba khowa, hdyež khori ſaſoſcza. W paradnych uniformach bė pruiſke wójſko pola Żeny do bitwy wuſchło — a mazani, roztorhani Francúzowje wuhrachu. To mi na myſl pſchindže a pſcheſtach ſo ſwojoho wobleczenia fačž. Njewėrno, zo ſym ſarizej.

Žaſy mi woczi khodźejschtej — nowy wopor pytajcy. Wſchelatiſch pomėch a ſaſy jich puſchcziſch. Na kóždoho ſo njewėſcham. Stóncznje mje nowy wobraz pſchiputa. Na peron ſtupa knjez w puſchnej ſwėczatej wojeſke uniformje. Dołhi mječz wo dſóžbu zwoni. Somu ſo na ruku wėſcha wulka knjeni. Žida na njej pifoce. Na rucy złota wobrucz — na porſtach ſwėczate pierſchczenje, do nich zaſadźene bñjchcžate kamjenje. Mjehta bėſa je rucžka. Do płokanja, do warjenja njeje. Žahtle pruhi wuhėſkoho ſłónca njewuſmahnychu jej woblicžo. Wjeſoſoſcž tryſta jej z wocžow, ſmėch wuſtaſuje za ſchlahami zubow, bėłych kaž ſněh. A za nimi jachli wojaſ = ſłužownik z wacžokami a wſchelatiſm žónſkim dyrdomdejom. Woghlaſam jomu do wocžow. Woblicžo kaž z kamjenja. Nječo z njoho njewucžitaſch, zrudobu nic ani mjeſelo. Njepojmėwſkije ſo, njech tež knjez ſo z knjenju ſmėje. Njeſmė ſrjódſti wužicž z knjeſtwa blida. Že wojaſ. — Džiwny to ſwėt. — A dale džetej mi woczi — jenož froczel abo dwė — a tola hižo cyle druhi ſwėt. Wot tam zwoni hiſche ſmėch — a tu ronja ſo ſylzy. Tam žiwjenjo — tu ſmjercž. Čžrjódſa pſchemodžerjom, muž, žonje, drobne džėcži, wſchitcy čžorni, kaž nóc, wot ſtopy hač do wjeſchka. Takle bližko pſchi ſebi mjeſelo a ſaſoſcž, a tola ſo na ſo njedohlaſachtej. —

A woſrjedž tam tych wjeſoſchych a tu tych zrudnych woblicžow wuſunje ſo z dobom ſteče woblicžo, žolte, twjerde, ſuche, wótre, z dołhej ſerſchcžatej brodu, z kaſatymaj čžornymaj wocžomaj, ze ſcheſcheratymy włoſami hač na ramjenja ſpadowachym. Mima wócžka za mjeſelo na tym, za zrudobu na wonym bofu. Echto joſo ſtara, hač je ſchto wjeſoſch abo zrudny. Ženož jena myſlicžka bije jomu z wocžow. „Decž bjez wodychñjenja, nahrabaj ſebi złota, bohaſtwa ſwėta!“ A wón lečži z hoberſkim brėmjennom, pocži ſo a jachli, ſaſoži wo kóhež židžaneje knjeni, potepta bjez maſa wbohe ſyrotki, macžetneje ſuñnje ſo džeržace, a wali ſo do woza a w ſtoku z nowa won a ſaſy lečži, ſtorſka ludži do bofa, nowe wacžoki pſchinoschuje. — Ach, bity to čžtomjel. Čžas je drohi, to žid wė. Spėſchnik čžas naſhwata. Tuž pojėdže ze ſpėſchnom. Ale tu nimaſch ſchtwórtjeje rjadownje. Dyrbi w ſtečzej jėčž. Echłoda pjenjež. Darmo njecha ſtatej pjenjež do rukow waličž. Tuž je čžapra do woza nabraſ za ſtjoſch. Hižo hwižda. Žid dohrabnje poſledni kuſk. Wórbotaſo zapraſuje žaſtojniſ durje. Para z wuhenjom wubuchnje. Čžah ſo hiba. Wjezu naſ z mėſta, z wutrobny Wuherſkeje.

Tucžna čžorna bježkóncžna runina čžehnje ſo na ſemjeſ wot Beſchcža. Rajſte tu Wože žita, ſajſte zahony kufuruca (družina majſa), ſajſte paſtwiſchcža a ſtađka wuhėſkoho ſtoku z rozwidłanymy rohami! We Wuherſkej plaħuja konje a wuhėſke konje ſu ſławjene po ſwėcže, a tola njewidžijſch tu na polach z konimi džėkačž. Pſchahaju woły. A džiwny je jich zapſchah. Pſchawjažuja woła z čžołom za prekuſch z kónc woja, a taſ ſtočžo čžehnje bjez poſtronka a worcžita jenož za hłowu. Tež w płuzy ſtót taſ khodži. Najſkerje tež tam hłuboſo woraju. Wiđžach w jenym płuzy tſoji zapſchah. Raž waſa čžahnu

woln bróždy dotke bjeze wiŝeje miłoŝeje. Wiŝo ſu wulke knježe zahony. Burskich ſchlebjertkow niezawohladach. Knježi dwór a horſſka drobnych kŝežkow ſu wuhérſke wŝy; burskich ſtatokow tu nijeje wiđžeć.

Tajſa bė krajina, po kotrejŝ lecžachmy kaŝ z kŝidłkami. Njepomnju wŝow a meŝtaczkow, kotrejŝ nam pŝećd woźnami miſtachu. Senoŝ meŝeje Sjaŝzeg a Gődöllő mam hiŝeće w pomjatk. Pod Sjaŝzegom poraŝychu Mađaromje 6. hapyrła 1849 pod generalomaj Görgey a Klapfu raſuſſe wójjſko, tať zo durbjeŝe ſo z Peŝeća wucofať. W Gődöllő je kraŝny kralowſki hróđ. Kralowſka ſwójba w nim kőzbe lėto něŝto njeđzeli pŝećehywa. Ğewak zetkawŝy ſo po tej ŝeleznicźnej cžarje maľo hdy ze ſtawizniſtymi dopomnienkami, kŝiba zo runje ſpomnju na meŝtaczko Kaal-Kápolna, hdyž w tym ſamŝnym lėće a meŝacu Mađaromje nad Kaľuŝchanami wuhrachu.

Teŝ kraj je maľo zajimawy. Dale na ſewjeť a bóle ſo krajina horbi. Ğorſki, kėćkŝi, wjeťbſi po rėcznych brjóhach wobraz trochu woŝiwjeja. Tať jėđžeŝy hodžinu za hodžinu. Dłeje pozaŝtachmy w Miſtolczu. Ğe to meŝto z 30 000 wobydleri a z wulſtymi wiſtami. Wjele ludu wulėze. Teŝ naŝy žid kŝramoŝećeŝe ſo ze ſwojimi wacŝofami won. Ğžehnjeŝe ſo na wiſi. Za woŝtach. Doťončich ſwoju dženſniŝchu jėzbu w ſtolicy Ğornjeje Wuhérſeje w Kaľa. Ğyľa ſłowacŝich hólcžatow mje wobŝtupi, hdyž ſo z dwórnichėža do meŝta mėrjach. Kőzdy chcyŝe mi něŝto njeŝeť. Bijachu ſo wo moje wėcy. Ğróđ jim hladaŝe z wocžow — nuŝa z kŝolowow. Wėdne to ſtmorjeńčŝka. Zabili ſo bychu wo por pjenjeŝkow. Doňđžeć do hoŝčenca. Krocžmat rozemjeŝe nėmſti. Zjėch dwoje wjećerjerjeť, wupich bleŝchu cžėrwje-noho. Poŝľuchach hiŝeće kŝwilu na žiwu rozmoťwu hoŝeći Mađarow. Kaľſterje bė rėč wo politycy. Za najbóle rozhorja. Wocži jim ſapachu, ruch kŝodžachu, pjaće wo blido bijachu — a ľ tomu wuhérſka huďžba poľna wohnja, žehliwa kaŝ wuhérſka puľta. — Bė derje, zo njebėch z Kaľuŝeje. Kőnca njeđocžafach. Zywafche ſo mi a wocži hromadže lėzeŝetey. „Ğčas je z tobu leħnėť, mój Ğurjo“, ſebi prajach. Ğym muŝ wot ſłowa. Tuŝ džeć. Ğchto dale? . . . Njewėm. Ğnadž waŝ teŝ njeby zajimato. Tuŝ dobru nóc! Ğuťŝe rozhladamy ſo po meŝeće.

B Ruŝicy a Sakskeje.

3 Ğajnic. Knjez Boráľ pódla ſchule nowy wulſi twar za džećaczeŝke wobydlenja ſtaja. — Ğymſki porjad Woŝich ſľuŝbow: njeđzeli a ſwjate dny w $\frac{1}{2}$ 8 hodž. ſchulſte, w 9 nėťto wulke kėmſche; nyŝypor w $\frac{1}{2}$ 2 a $\frac{1}{2}$ 3 (cžėŝi z kŝećećanſtej wucžbu). Džeľawe dny nėťto w $\frac{1}{2}$ 8 Woŝa mŝcha.

Z Raŝowa. Ğajničanske towaŝstwo knjeŝnow wotmė tu njeđzeli 29. nov. ſwój VIII. zaľoŝeńſki ſwėdžeń, kotryŝ bu pőndzeli z doŝpoľnym wuŝpėchom wuŝpjetowany. Wobaj wjećoraj bė Würgaćeo ľubja poľna. Njeđzeli pŝińdže Šėrachowskich towaŝŝkow na cyle sto, z pŝėdsydu k. kapľanom Poŝſeltom w čole, a teŝ z napŝećneje ſtrony: z Budyŝina ěrjóđku knjeŝnow wjeſeli witachmy. Dale wopytachu ſwjedžeń, a kwittujemy za to hiŝeće raz z wutrobnej radosėu a z džakom, najdoŝtojniŝi a wjeľeđoŝtojni knjeŝa ſcholastik Löbmann a direktor Nowak, ſenior Skala a kapľan Šołta. Tohorunja bė k. faraľ Nowak, wobkhowawŝi ľubosć k ſwojej žaľoŝinje, daloki puć waŝiľ. (Druhomu knjezej z Radworja je ſo, kaŝ smy wobžarujey

zhonili, koło po puću zapowědžilo.) Wězo bě tež knježstwo zastupjene, knjeni Porákowa nimo toho wot spočatka naše založeniske swjedenja podpjeruje z kofejom a tykancami. Na wšo tole pokazowaše tež w rymach złożeny prolog, z kotrymž po něžnym dwojhólsnym Marianskim kěrlušom program wotewrichmy a kotrymž hišće duchowny wjednik towařstwa witace a rozjasnjace słowa přida. Nastupachu dźiwadłowu hru w 2 jednanjomaj a z dobow najwosebniše čisło wječora: Swjata Dorothea. Pobožna podawizna wo swjatej martraŕcy zdžěluje, zo je wona před swojoho kata ducy młodźencej, kiž bě hišće pohan, róže ze zahrody swojoho njebieskoho nawoženje pósłać slubiła, hdyž k njomu přindže. A woprawdže, hnydom po jeje wotprawjenju a smjerći zjewi so Theofilej jandžel z lónčkom růžow, a hdyž bu prašany, wot koho je njese — bě tehdom třěskata zyma — rjekny, zo Dorothea je sće. Theofilus sam bu křesćan, sudženy a sčaty. Na tymle zakładze je spisaćel rjanu hru natwaril a — naše fabrikske holey su ju rjenje, ze začucom a žiwje předstajile. Někotre wustupy wutroby pohnuwachu. Woporniwa, hordžinska wěra přěnich zaswitow křesćanstwa je wutroby hnuwaca. Wubjernje radži so na kónce žiwy wobraz. Z tutej wosebnej hru, kotraž je wjele khwalby žnjała, skónči so, mohł rjec, pobožny přěni džěl wječora. Druhi potom wjesolej zabawje słužeše a swoju službu tež sčini. Njeh Hajničanske towařstwo knježnow a z nim wšě druhe tudyše združenja spěchuja swěrnje spomoženjo młodeje wosady dale a njeh jim tež wažena přikihlnosć susodstwa zawostanje!

3 kraja. Často so stawa, zo tu po kraju wšchelach ludžo pjenjež fhožžo hromadža za wšchelake dobre wěcy, kaž wudawaja. Tak to tež činješe w poslednim času muž w duchownjeje dračje, bě bratr (bratr) jenožo zjednočjenja w Němskej. Z tutym pak napominamy, zo so tajkim hromadžerjam njeby žaných darow dawako, hdyž nimaja tež dowolnosć najdeje duchowneje wšćnosće z podpismow a stemplom.

B cyłoho swěta.

Němska. Bóněželu 6. nov. přichjěže nětk španjski kral Alfons XIII. do hłownoho města Němskeje, zo by tu fejžora Wilhelma wopytał. Krasnje bě wšćitko wupřichene, dwórnišće, na kotrymž kralowski čah zasta, hały a naměsta, po kotrychž kral z fejžorom jědžeše. Tysach ludu jeho z wjesołym wyškanjom powitachu; wosebje horce a přehcělnje bě powitanjo kralowskeho hošća ze strony fejžora.

— **3 Barlina.** Zady kulijow mójsa zbožownosće (Heilsarmee) kóždy tróč so cyle sprawnje zbožownosć njespěchuje, kaž bě to na protestowacej zhromadźiznje, 31. oktobra wot drnhoho zjednocěnistwa powołanej, štyšecj. Sala bě přehpjelnjena. Wosebje bě so tež wjele tak mjenowanych officirów a přjedawšich žónskich wojećkow špomnjenoho mójsa zěščto a tohorunja wjele knjenjow, kotraž běchu tele mójsa z nahladnymi darami podpjerali abo hišće podpjeraja. Řěčnik bě přjedawšči tajki officir Reitzke, kotryž přehcěwmo wjednistwu tohole mójsa wulke poroki činješe, kaž bě je tež hižo w jenej wudatej broščurchy činił. Z ličbami přecowasće so dopořac, zo najwjetšči

džěl wjenjez, kotrež buchu w Němskej nahromadžene, do Zendželskeje džěšce, kaž so prajesche, za missiony mjez pohanami, woprawdže pak so zhubi w jendželskich wustawach tohole wójška, abo buchu rozbrójene za cyle njetriebawšych wudawki wuschichich officirów. Na tak jara wufkwalowanym socialnym džele tuteje armije w Němskej wschał wjele njeje. Wšobny křudži křori dyrbja za kóždu měču, kotruž sebi we wustawach tohole wójška kupja, jara wjele płacizic; za pschiklad běchu tu mnohe, sobu w zhromadžiznje pschitomne žónste. Pschitomni zastupjerjo wójška čžinjachu wospjet haru a buchu někotři tež won dowjedženi. Ale hdyž bu skónčiznje hara pschewulka a dalerčezjenje njemóžne, bu zhromadžizna wot dweju policistow rozwižana. Potracžowanjo tuteje protestneje zhromadžizny čheďža čžinicž 20. novembra.

— Zaposchtol hačatistow, Ziedemann, bě na njedželu „wulku“ zhromadžiznu „Ostmarkenvereina“ do Rólna nad Rhygom žwołał. Na „wulku“ zhromadžiznu žaidže so — 120 wosobow, a mjez nimi bě pjaty džěl Polakow. Zajimawe je skónčezjenje „wulkeje“ zhromadžizny. Wo skowo žamołwi so Polak Stasch, zarjadnik městeje wosebneje knihkupsteje firmy w Rólnje. Prošesche wo ščerpnošč a ledžbnošč, dokelž je wjele njeprawdy štyšchał a chce to porjedžic. Na to nasta wulki hofł. Pschedsyda zafaza Staschej rěčezč, dokelž su jenož pscheczjeljo „Ostmarkenvereina“ na zhromadžiznu prošeni a němšch žmyšleni ludžo, nic pak njepscheczjeljo Němstwa. Na to knjez Stasch jenož hiščeže z trótku wotmołwi: „Derje, mjelčžu; tola pak praju, zo „Ostmarkenverein“ wěrnosče njeznjeje. Šiščeže trochu hofka, a „wulka“ zhromadžizna so skónčži.

Vippe=Detmold. Sobotu 4. novembra je nětko wječř Leopold ze swoje mandželskej swjatocžnje do swojeje rešidencny začahnył. Po dołhich pschephtowanjach a jednanjach je mjenujch tež nětk najwuschicha instanca, němški krajny sud w Wipku, rozjudžila, zo knježstwo abo trón w tutym wječřchowstwe cyle po prawdže tutej swójbje štyšcha a nic drugej, kaž bě to tež hižo nalch njeboh kral Albert rozjudžil. Wulkotne bě powitanjo wječřa a wjelele pschiswyskajše lud swojomu knjezerjej.

Awštrija. Ruska revolucija so z njemdrej žofmu daloko za mjezu pschebija. Z Praha, z Wina pšaja wo hoberkich a z džěla hrobžnych demonštracijach. Džělaczerjo kšichčja skawu ruskej revoluciji, zo je konstituciju wunucžila, a žadaja z hofłom a hrimotom powščitkowne a žjawne wólbne prawo do ščžoriskeje rady a do wschěch sejmov. W Prahy, w Wnje wschitte twornje swjecžachu, hdyž so sejmy wotewrjachu. Wjele džělacž thjac džělaczerjom čžehnjesche k sejmonwjomaj. Nětko po casłim manifestče njepokoj roščže. We Wnje runjerwon revoluciju předomachu a pschipomědomachu knježerstwu, zo budža z nim trjeбай „rusky“ rěčezč, to rěka, z bombami a z dynamitom. Pschěz 100 ludži bu čžezžy ranjenych. We wjetřich městach wotbhwaja so wob džěł, wosebje pak njedželu, wulke zhromadžizny na wschěch štronach a wobřhodny po najškownišchich dróhach. Tež železniski personal je pschiležnosče wužil, žadajo 20 % pomyschjenja mzdy. Direkcije so špječžuja, zastožnicu wjedu tak mjenowany „suchi“ štrajł, to rěka: njeczžinja ničžo wjac, hačž plěniwa, 50 lět stara instrukcija pschědpsčuje. Pschěd 50 lětami wězo tajki wobřhod njebe kaž džensa, a tuž wscho wjažuje. Čžahi zapozdžuja so wo jenu a wjac hódžinow, tworowe čžahi njemóžja z městna. W Prahy na jennym jeníčkim dwórniščezu 200 wozow wuhla stoj.

— Šróžbna bě w Prahy njedžela a pónđžela. Na Wjacławskim torhosčezu zhromadži so 50 000 ludži a čžehnjesche na Pschifop, najelegant-

nišču Pražiku dróhu. Pod kofejownju „Edison“ dóndže t bitwje z policiju. Tohorunja pšheb němškim domom. Deschčz kamjeni a cyhelow jo z měštnami na stražnikow šypašce; tež tšelecž bě štyšecž. Stražnicy rubachu a tšelachu bjez wuběranja. We wuzlich lutach Staroho města nasta wulka tšóčěnca. 200 latarnjow bu rozbitych, wožnow wulka mnohošcž. Tu a tam natwarichu tež barikadny. Z Karlowoho naměšcža, hđžžž su promenady, znošychu t tomu zamylku łamki. Na Kralowškich Winohrodach, wyšoko ležacych pšhebmešcže, barikadu zapalichu. Daloko šwěčesche jo woheń a wobora dyrbjesche hašdecž, zo jo twarjenja zapališe njebychju. Ze wšchěch kóncom powoľachju wojačow, nětko je jich 20000 w měsčze, a Praha ma wšchědnje 3000 šchěnačow wudawčow za nich. Hižo je 240 ranjenych wojewjenych, mnozy jo ani wozjemjeli njejsu, zo njebychju ze šudništwami konfliktow měli. Dwaj staj wumrěloj, a jedyn jo ze šmjerčzu bėdži.

Demonstracije pšacža wšchitke powšchitkownomu, zjawnomu, runomu a tajnomu wolbnomu prawu, kotrej chce organizowane džělacžerstwo na knježerstwu wunucžicž. Čžěšće studentstwo je z džělacžerjemi pšchěžjene. Univeršita je zawrjena, tohorunja gymnastije. Židowški čžiščž, kotryž z kóždej štkadnošcžu na Prahu panca, z noma do šwěta trubi, zo su to niepšchěčželštwu pšchecžimo Němcam. To njeje wěčno. A je-li su w němškim kašinje wožna wubili, čžinjachju tak, dokelž jo w nim štkadžuja pšchecžiwnych žadanoho wolbnoho prawa. Nunje tak mjenujchju su tež čžěšće domy a wustawy kamjenjowali. Mjepokoje mčjachju socialno-demokratiski raz a jenož čžerwjena kochoj mčjesche šlowo. Tohodla njemčezje wšchomu mčricž, šchtož je pišane.

Šwedška a Norwegška štej nětko dospołnje džělenej. We woběmaj krajonaj buchju nětko zhromadne (unionste) kochowje wotštronjene a za kóždy kraj wosebite wupošchane. Kral Oskar je tež dospołnje jo wšchěch prawow na Norwegšku wotrejčk, a w norwegškim štorthingu je jo pralšchenjo dla pšchichodnoho waschņa knježerstwa tola škóncžnje za monarchiju wothłosořako, hđžžž bě jo namjet za republiku zacžijnyl, a bu nashwilnomu knježerstwu nadawč, zo by z pryncem Karlom Danškim dla pšchiwzaczja kralowškeje kónny jednalo.

Ruška. Z wulkej mjesočscžu bu carowy manifest abo wozjewjenje konstitucije wot wšchitkich mčrnych a rozomnych poddanow wulkoho kejžorstwa pšchiwzate. Ale mčr jo tola hišcže do kraja wróczik njeje. Šchož tele wozjewjenje njeje zwjeseliko, to su socialdemocracža, dokelž jim tole podkóhu šchczuwajanja zničji. Ale to jene zwosta, zo jo w ludže njedomčra na wotmyšlenjo knježerstwa zbudžuje. Tohodla tež revolucionaroyo zhromadžizny pišnje wotmčwaja a lud dale šchczuwaja. Tohorunja njehodži jo tež tak hoberški kraj, kotryž bě hižo daloko pokročik w revoluciji, nadobo zmčrowacž a tak žakostne zmohi, kotrejž zbčžkarštwu bě po cyłym kraju zawinowač, hnydom zhtadkowacž. Mnozy pať jo boja, zo mohł tež kejžor pod tajtimi wobštonščemji zmužitocž zhubicž a tak reakcija abo teje šwabodže napšchecžiwna štrona na kejžorškim dworje zasy t mocy pšchicž. Tež Witte je pječja prajik: „Šmy pšchepozdže pšchijchli a móžemy jeno nadžije mčcz, ale žaneje wčstocže. Džělamy w čžmi.“

Z wulkej radošcžu pať lud wosebje tež pšchijimajche powěšč, zo je Pobjedonozew wotšupik, kotrej wotšupjenje tónčrčž njebu z džįwanjom na štrawotu wuzamočwjene. Šaj praja, zo tónle podawč štoro wjetšihu mjesočscž wubudži, hacž kejžorški manifest, pšchetož hidžemy a njelšmany radžicžel kejžora

je z tym wotstronjeny. — Nadžijomnje snadź so tola powščitkowne rozhorjenje ludu pomakku zlehne a so zaſy mēr a porjad wróćitej.

Pjatk 3. novembra, na wopomnjeńskim dnju swojoho nastupa na trón, je car tež hiščeje ukaz amneſtije podpisał. Z tutym ukazom zaſtupi wulke po-
hnađenje mnohich wotſudzenych. Tajcy, kotřiž su političich pſchstupjenjom dla zaſudženi, bhwaju cyle pohnaženi; druzy, kotřiž bechu dla wſchelakič nje-
ſhmanſtwom zaſudženi, doſtanu wulke položjenje a pſchitrótičenje khoſtanja. Z toho je poznadž, zo chce kejžor lud ſpoſojicź a jón zaſy změrowač.

Nowy dyč ſwobody, nahle a njenadžich zadunymſchi, ma wſchelake ſčěžwki. Powſchitkownje je z radoſcju witamy, jamo so rozemi. Woſebje wot Połatow, kotřiž su horca krej. Warſchawa bčyſchczi, zyboli so w ſwjedžeń-
ſkej pyſche. Pſchi njeźelnych wobthodach wobžželi so 300 tyſac ludži. Zhromadžichu so pſched pomnikom Adama Mickiewicza, 36 korhowjom so zmahowaſche, wyſtachu ſyſy. Młodži a ſtari so wobjimachu a ſpěwachu ſpěwy kſwalby. W cyrkwiach wothywachu so tſidnjowſke ſwjatocžnoſcje; wot ranja do noch bhwachu pſchepjelnjene. Domy a dróhi težčjachu w piſanjenju kweťkow a tepichow, gobelinow. Zerja noweje Pólskeje Połach widža ſthadžace. Tež Henryk Sientkiewicz so ludej na balkonje zjewi a zawoła: „Stawa Pólskej!“ Ze zapalom narod woſpjetowaſche. — A druhdže howri hiščeje revolucija. Nihiłiſzi njewěra carowym ſlubienjam, a hdyž su wjele doſtali, bychu naj-
radſchi nadobo zebrali wſcho. Najhórze so židam wjedže, kotřiž wſchaf su tež wjele hrěſchili. W Odeſſy je 3500 morthych, 12000 ranjenych. Storo wěrie njepodobne! — Tež Finſkej wróćēja so stare prawa. Džiwnie wěcy! Ščo by so toho hiščeje pſched lětom nadžał! Ale wjele doſonjeſchtej Mandžurſka a jeje kſwawne pola a Cuſchima.

— Hóbrſki železniski ſtrajk ma wulke ſčěžwki nic jenož za domiznu, ale tež za wukraj. Tał w namježnych pólsko-pruſkich krajinach trjebaſch na wiki ſtupicź a hnydom zeznajejſch, ſcho to čini, hdyž pola ſuſoda čaſi njeježdža. W čaſu, hdyž hewał koždy tydžeń pieriny po wagonach z Ruſkeje pſchimožuja, lěta njemoža ničzo. Woſebje to nastupa huſy. Dokeľž pať so wot druhdže domoza njeħodži mocžakowač, budže powſchitkowna drohota mjaſa hiščeje wjetſcha. — Na druhej ſtronje zaſy z Němſkeje njemoža ludžo ani wěcy do Ruſkeje. Na hłownym dwórniſchcju w Torunju leži nētkle 90 mēchow z millionami liſtow do Ruſkeje; tohorunja woſoło tyſaca póſtowych pſchipoſkazankow.

— Pobjedonoſzew, pſchedſyba ſwjatoho ſynoda (cyrkwineje rady) w Pětrohrodže, je po wudacju carſkoho manifeſta, z kotrymž so Ruſkej konſtitucija dawa, ſwoje zaſtojniſtvo zložik. Pobjedonoſzew mējeſche pſchěz džeſatki lēt najwjetſchi wliw na knježeſtſtſwo ruſkoho ſtata, bēche zſy njeſchcžel katholickeje cyrkſwe a wſchoho ſwobodniſchoho poſtupa w hóbrſkej Ruſkej, z ruſkomaj a z nohomaj pať so ſwojoho mēſtna dzeržeſche. Wójniſke njezboža w Mandžurſkej a na morju, revolucija a njeměry doma pať ſkónčnje tež joho powalichu. Dotho so joho ſtoł kħabkaſche, nētko je so ſypnył a ſylzy za nim nihtó njemuroni.

— General Dragomirow je wumrēł. Wuznamjeni so w ruſfo-turkowſkej wójnje lēta 1877, w kotrejž bu pola Šcipki ranjeny.

Naležnoſće naſcho towařtwa.

Sobustawy na lēto 1905: kk. 591. Bēlkowa ze Serbskich Pazlic, 592. Michał Ledźbor z Njebjelčic. — Fr. Damian Delenk w Butlar w Americy (sobustaw na čas

žiwjenja), 593. Hana Lehmanowa z Khrósćic, 594—596. ze Šunowa: Mikławš Šošta, rěznik, Pětr Buhr, Pětr Handrik, 597. Madlena Henčowa z Konjec.

Sobustawy na lěto 1904: kk. 797. Bělkowa ze Serbskich Pazlic, 798. Madlena Henčowa z Konjec.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11853 hr. 95 pj. Dale dari (pola knjeza Andrickoho): N. N. 3 hr.

Za twarjomnu nowu cyrkej we Wulkim Šunowje: P. Š. z Budyšina 5 hr., njemjenowana z Budyšina 10 hr.

Za cyrkej w Lubiju: wot třoch exerciciantow (pola fararja tam) 1 hr. 60 pj., (pola redakcije): Njemjenowana z Budyšina 10 hr.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Drježdźanach-Janowym měsće: (pola redakcije): Njemjenowana z Budyšina 5 hr.

Za twarjomnu cyrkej w Marienbergu (pola redakcije): Njemjenowany z Khrósćanskeje wosady 10 hr., P. Š. z Budyšina 5 hr., njemjenowana z Budyšina 5 hr.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 13060 hr. 27 pj. Dale dari (pola redakcije): Professor Dr. E. Muka 1 hr.

Zaplać Bóh wšěm dobročerjam!

„Jednota“

[188

(towařstwo katholskich Serbow w Budyšinje) njezměje jutře njedźelu 12., ale za tydzień: **19. novembra** wječor we 8 hodź. w towařsni zabawny wječor abo zawjeselenjo, wobstojace ze spěwow, dźiwadła a rejow. — Přistup maja jeno sobustawy abo wosebje přeprošení a ěi, kotřiž su sebi přjedy kartki pola wubjerkownikow wobstarali; tesame maja so při zastupje pokazać.

Předsydstwo.

Wozjewjenje.

[189

Zymstni čas zasy přichadźa. Tuž wschitkim Serbam křósććanskeje wołoliny k wědženju dawam, zo mam w Kulowje doma, kaž tež w swojej filiali w Khrósćicach (na horje) zymstni skład drahty za mužskich a dźěći, kaž tež zymstnich přehewobletow, přezłow, kłobutow, čapłow, nohajcow a t. d. Chcu so tež dale prócować, kaž dotal, wschěm nanajlepše poslužowac z jenož dobrymi tworami.

Jakub Benada, frawski mišćtr.

K r a j a n,

katholska protyka za Hornju Łužicu,

na lěto

1906

z přichadatej **Brothcěžu** na šćěnu je po **25 pj.** w expedicijach „Katholskeho Bósła“ kaž tež pola flamarjow na přehedań.

[190

Wutrobnje prosy w mjenje khudych w horach wokoło Marienberga za **Boži dom**, kotryž budže swjatej Mariji poswjećeny, wo wopor

Pawol Knježk, expositus.

Marienberg (Alte Post), 15. oktobra 1905.

[191

Čištćej Smolerjec knihičičištěnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katolski Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
słany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w kniharni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěški plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudowny časopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikołaj Żur, farań w Budyšinje.

Číslo 46.

18. novembra 1905.

Lětník 43.

Wo Lorettanskich zwónčkach.*

Je tomu hižo něšto stow lět abo hišće dlěje, hdyž bě na „Nowym swěće“ wěsta khuda wudowa žiwa. Što jej to tež pomhaše, zo běše džělawa a hospodařska, hdyž džěn mješe přemnoho džěci! Kóždy wě, zo maju Lorettanske wěze wjele zwónčkow; runje telko pak mješe tež wudowa džěci a mjenowaše potajkim tež swoje drobnuški „Lorettanske zwónčki“. Tehdom pak njehajachu zwónčki na wěži hišće kěrluš; přebiwachu jenož jenotliwe hodžiny, wjetše: cyle hodžiny, mjeńše: kóždy štwórc hodžinu. Wudowa mjenješe, zo je to z jeje „zwónčkami“ doma runje tak; wjetše však hižo dočakaju, mjeńše pak chcedža kóždy khwilku něšto. Jenički pokład khudeje wudowy běše šnóra ze slěbornymi pjenjezami, kotrychž běše runje zasy telko, kelkož jeje džěci. Běše ju wot bohateje kmótry dóstała a khowaše ju džěcom, kóždydomu jedyn pjenjez z njeje, na dopomnjeńku.

W Prahy nasta natykowaca khorosć. Najsurowišo zakhadžeše mjez khudym ludom, a tutón mjenješe we swojim zadwělowanju, zo su to bohačkojo z jědom načinili, zo by wutupjeny był.

Skóněnje dóndže khorosć tež na wudowinu swójbu. Jeje najstarši syn skhorje. Mać běše cyle zadwělowaca: lubowaše džěn wšě

* Na Hradčanach w Prahy, na wotdžělu — „Nowy swět“ mjenowanym, maja kapucinojo klóštr a cyrkej. Z tutej cyrkwy, k česći swjateje Marije před 300 lěty natwarjenej, je tak mjenowana „Lorettanska kapala“ zjednočena. Tuta je w lěće 1626 po swětoznatej kapali „santa casa“ w Loreće w Italskej natwarjena. Cyrkwine zwony a zwónčki, wo kotrychž je řeč, hraja kóždy hodžinu krasny kěrluš k česći maćerje Božeje.

swoje džěci jenak a njepomysli na to, zo z džěsćom tež starosće a napinanja wotbudže. Lěkarja njemóžeše zapłaćić a wědžeše tež, zo su wšitecy přejara zadžěwani, hač zo by žadyn k njej přinć mohl. Njetraješe to ani dwě hodžinje a džěćo přihotowaše so na puć do druhoho swěta. Njezbožowna mać widžeše, zo njeje wjacj pomocy, wza šnóru ze slěbornymi pjenjezami, sćeže najwjetši dele a džěše z nim do Loretta. Po krótkim předyri najwjetši z Loretanskich zwónčkow, džěćo wusny — běše džěn to joho smjertny zwónčk.

Tehdom jězdžachu ćělowe wozy cyły džen po Prazy, zběrachu we wšěch domach mortwych, a hdyž běchu poľne, dowjezechu jich do jamow na keřchow. Na druhi džen po wumrěću džěsća džěše khuda wudowa za jenym z ćělowych wozow, zo by z najmjeńša widžała, w kotrej jamje budže jeje džěćo ležeć.

Hdyž pak so domoj wróci, nadeńdže swoje druhe džěćo, lubozne to, swětlowosnu holčku, kaž róžu w khorosći hižo cyle rozpyrjenu. Lědom minyštej so dwě hodžinje a wboha mać kročeše z druhim pjenjezom hižo zasy do Loretta.

Tak běše to džen wote dnja, pjenježk džěše po pjenježku, a w Loreće přebíwaše přecy mjeńši a mjeńši zwónčk.

Mać běše we swoim zadwělowanju hižo cyle wotupjena; němje kročeše za ćělowym wozom a číše wróćeše so z keřchowa, zo by druhomu mrějacomu poslužowała. Z jeje bjezrěćnosće storhny ju skónčnje hakle smjerć poslednjoho a najmlódšoho džěsća, kiž běše lědom rěčeć nawuknyło. Hdyž najmjeńši Loretanski zwónčk zaklinča, mysleše sebi mać, zo so jej wutroba puknje.

Přewodžeše tež swoje poslednje džěćo a hdyž so wróci, čuješe, zo bě so tež khorosć jeje zmócniła. Lehny so do łoža, w kotrymž běše jej cyle jeje bohatstwo wumrěło.

Tu ležeše wboha wudowa, nihdže pomocy, haj njeměješe ani duše, kiž by jej kusk wody podała. Jeje jenički tróšt běše, zo z najmjeńša na dolhe njepřečaka swoje džěci. —

Njewurjeknita hórkosć čěžeše cyle jeje ćělo; skónčnje čuješe, kak dziwna mućnosć so po wšěch stawach rozlěha a kak staw za stawom wotemrěwa.

„Ach, moje drohe džěci“, wzdychny při sebi, „wam sym ja poslužowała, mi pak nihtó njeposluž, wam dach ja ze smjertnym zwónčkom zwonić, štó by to mi tež da!“

Lědom bě wuprajila, zazwonichu wšě Loretanske zwónčki a jich zwuki, stajnje móćniše a móćniše, splunychu do tak krasnoho a luboznoho kěrļuša, kaž bychu jón sami jandželjo spěwali.

„Duše mojich džěci“, šepny mrějo wudowa a wudyčha — —

Wot tutoho časa hraja Loretanske zwónčki kěrļuš.

Wšěchpozďže?

Šdyž tež z njelicžomnych poměćow, nětkle wo ruskich podawkach t nam pschitřadžachy, wulfi džěl na konto rozhorjenošće nowinarjow a na konto powšitřowneje žadošće za nowinkami stajamy, woštawa žbřt tola hřdčje

dosahach, zo by naš mészce pšchewědcžik, zo revolucija w Ruskej haſle nješkadža, ale zo je hižo po chſej cžarje wudhriſa. To ſo njejedna wjac wo njewinowate hibanjſo džěſſanſch, wo krute žadanjſa liberaliſma, njejedna ſo tež wo jenotliwate wuſtupowanja nihiliſtow, ale chſe ſo zda, zo chſy kraj ſo njeſměrny hiba. Cyſu žymnu, měrnu a lěnju maſſu je woheń hrabnyſ, w hobreſkej ſpěſchnoſcži zapalujo a zaničuju daloke a ſchěroke krajiny wuſtoho kežžorſtwa. Socialna nuža rataſtkoho ludu a mészczanſtoho džěſſacžerſtwa, žadoſcž džěſſanſch, ſo z ponižowaceje njemocy a njeſwobody wutorhnyč móc, žrudne ſečěhwy aſiatyſkeje wójny, krawany džěſſatſ ſebi žadaceje, bjez toho, zo by lud zapſchijecž mohſ, za fajſe zaměry je ſo telko krewje rozliwako, wědomjo, zo knježěſtſwo njedofonja, nic jenož duchej cžasa, ale ſamo žadanjam hodyny a woſomika ſkuzicž. Tute wſchitke hſuboko do žnutſkownoho zaražowace motivy pšchewobrocžichu nadobo kraj do wohniſchěža revolucije. Samón najſhſniſchi ſtokſ autokratije počina ſhabſacž: Wójiſto, bjez cžejſcže z dalokocho jutra domo pſchijſchěbſchi, njeje wjac, kaž jónu, njezlemnſa podpjera knježacoho ſyſtema, doſelž bſchicž bohupodobnoſcže, dotal na carowſtwje wotpocžowach, je pšchěž Japanow wuhajnjeny a wotſtronjeny.

Stare ſrědk ſamo to wjac njeſſu, z kotrymiž džęſſa w Ruskej revolucija ſ wuſſoncam wjedže. Žběžki drje ſo hiſchěže zariaduju, krej ſo po haſach rozliwa, barrikady ſo twarja, ale najwažniſchi wójniſki ſrědk je džęſſa generalna pšchęſtawka — ſtrajſ. Šdnyž w najſchim cžasu wobſhoda džěſſacžerjo zapraja, toſiž železnicu, telegraf a poſt wobſtaruja, hdyž powěſcže wot męſta ſ męſtu wjac njepſchſhabžuja, hdyž pučžować wjažnje, hdyž wumęnjeno tworow z wukrajom a w kraju pšchęſtawka, je kraj hnydom žlemjeny hačž do najpoſledniſchoho kucžſa, a to žbudžuje hróžbu a ſkónčnje dóndže ſ mjenſchim abo wjetſchim wubuchnjenjam. Strajſowarjo paſ, bóržy bjez ſhlěba, ſu pšchěž dobrowólnu bėdu hłoda najſwěrnijſche wójſko revolucije. Pšchęcy nowe cžrjėbny torhnu za ſobu, kotrež ſu jim paſ pſchſhſilene, paſ nochcedža pſchſhſladowarjo woſtačž pſchi ſkutku zahuby a z tym tohorunjſa pšchęſtawacž džěſſacž, a powjetſchuja njeměrnu maſſu z noweje džiwjeje cžrjėbdu.

Pšchęſtawka lěſnikow (hapyſkarjow) je ſnadž najſpobjiwniſche, ale z dohom najzatraſchijſche žnamjo rozhorjenoſcže, kotraž ſama po naturſku nježiwajo na cžerpjenja ſhorſch a ſo ze ſmjercžu bėdžachſ w fanatiſkej hidže žapomni. Tu njeſkſchſch, ſo wjac rēcž ſocialneje nužy, kotraž ſebi žada powſchęnjo doſhodom, ale tu rēcži terroriſmuſ.

Tež pšchęſtawka železniſkich džěſſacžerjow a zaſtojniſkow nježjemja cžiſte ſocialne žnamjo, žadanjo wjetſchich doſhodow, ale cžim bóle politiſke žadanjo, z węſtej hrubeje njewědomoſcžu poſtajene.

Deputacije džěſſacžerjow cžahaja ſ miniſtram, žadaja ſebi nic jenož powjetſchenjo mždy a pſchſhſrěſchenjo džěſſawoho cžaja, ale tež powſchſittomne wólbne prawo, powoſanjſo ludowoho zaſtupjeſtwa, pšchętworjenjo autokratije do konſtitucionalnoho ſyſtema po pſchſhſkādže naujecžornych europskich narodow. Anježęſtſwo je we wuzkoſcžach. Wone je prawy woſomik, kotryž ſnadž bė něhdže loni hiſchěže, žafomdžiko, wone njeje rozhorjenjo w kraju pžnaſo, a wone njebė tehdom doſcž wobhladniwe a mudre, zo by tutomu rozhorjenju ventil wotewriſo. Džen, na kotrymž Wapon ke kežžorſkomu hrodej cžehnjeſche jaſo wjednik njeſměrneje cžrjėbny, wobronjeneje ze ſwjatymi ſwjeczatkami, ze žamyſlom carej hołbowacž, je džen ruſſkocho wotſuda. Krej, tehdom dróhi Pětrohroda macžaca, njeje džęſſa hiſchěže wjecžena. Pſchſhſlubjenja, uſažy

amnestije njedokonjeja wjac, duchy a scherjenja wużohnowacъ. Cъas je nimo, zo so lud dawafche ze słowami na wotečcy wodźicъ. Džensa njetrijeba Ruſſka diplomata na wjeſſchku, ale mudru, jajnu hłowu, kotraž pſchitomny cъas zapſchijecъ wъ a z dobom do wſchěchъ hłubinow pſchichoda ſpěje — doſkłađnoho znajerja ſtatneje wědomoſcъe a hmanoſcъe.

Se Witte tutón muž? Někſle hižo rozſudžicъ, by njemudroſcъ byla. Zawěſcъe rěči za njoho, zo wuſhadža ſam z luda, haj z jeneje najnižichich worſchtow, zo njefuſcha do tych, kotrymъ dworſta kurlawa ſwobodny pohlad do woprawdžitoſcъow, do bědženjow wſchěđnoho žiwjenja zadžewa a zacžemnja. Tež rěči za njoho, zo ſu runje w joho waſchnju najlěpſche ſtrony ruſſkoſo ludowoho ſharaſtera žiwje zaſhowane. Ale změje wón wolu, někſle, hđžež carowſtwu woda hižo do ſchije běži, pſchecžiwu ſtraſchaj zaſtrocžicъ? A změje, jeli ju ma, kaž ſo trochu hižo zba, tež móc a ſylnoſcъ?

Wiſa ſo, zo chce jomu car diſtatorſku móc ſpožčicъ. Ale je tajſa kročel móžna? Njeby to započatł kónca ſplaha Romanow byl? Knežeť, w hodžinje najwjeſſcheje nuzy jenicčcy na ſwoje zbožo hładajo łódž druhomu pſchepodawa, zo by ſebje ze ſwojimi wuſhował, wožjewja z tym ſam, zo njeje kónny hódny. Wumóženjo ſmě jenicčcy pſchěz ſejžora pſchińcъ, jeli dyrbi ſejžorſtwo dale wobſtačъ. Ale tajſi je pučъ k wumóženju? Konſtitucija po nawječornym europskim pſchikładže je za ruſſi lud cъle njemóžna, doſelž wjeſſchi džěl ludu je bjez najmjeńchoho duchownoho kublania. Wobdžělenjo na knježenju — to je w prawu hłowowania wuprajene — žada ſebi wěſty ſtupeň džěłanoſcъe a wědomjo zamołwjenja, hewať je rožomne knježenjo njemóžne. Seli pak ſo konſtitucija, kotraž je pſchilubjena, po ſpomnjenych pſchikładach njepoda, wudyri revolucija hiſchcъe hróžbniſcho, podobnje kaž w cъaſach Lubwiſa XVI. Tež tehdom ſnadž běchu poſſičjenja w prawym cъaſu wichor zahacžile, a tež džensa njeby ſejžor Wiſkławſch w tajſim ſtraſche tečal, z kotrohož joho ſhora duſcha wupucъ pyta, by-li žadanjam cъaſa w ſwobodnei rozſudženoſcъi napſchecžo pſchijſchoł a njecžafał, doniž ſebi z rožhorjenoſcъu napiaty lud to njewunucži. Wón njeje to čžinił, a tať dyrbi wiđzecъ, kať ſo revolucija pſchecy ſtraſchniſcho bliže nawaluje a howri a ſchumi, zo by napoſledku joho ze ſwojim domom pōžrěta. Lud je někſo nawuſnył, ſwoje žadanja ſebi wunucžicъ. Sđby budže džiwjej čžrjódže doſcъ? Najebacъ maniſeť, howri po małym wodynchnjenju revolucija dale. Njebudže ſnadž car Wiſkławſch hłuboku ſtruchloſcъ, we ſlowje „Pičhepozđže“ ležacu, tež hiſchcъe zacžuwacъ dyrbjecъ? Domaſ.

B Ružicy a Sakſkeje.

3 Budyſhina. Na tudomnym katoľſkim ſeminarje běchu tónle tydženi pruhowania wólbohmanoſcъe. Tajſe pruhowanjo ma łóždy wuczeť wotpołožicъ, chce-li ſtatny wuczeť z prawom na penſiju byčъ, a móže to po 3 lětach zaſtojniſkoſo ſkutkowania čžinicъ. Bruhowanjo 17 młodži ff. wotpołožichu, někotři z nich do cъaſa, to rěka hižo po 2 lětomaj zaſtojniſkoſo ſkutkowania, doſelž maja hiſchcъe wojeſſke lěto wotbucъ. Wuſpěch lětuchoho pruhowania běſche tónle: Tſjo dóſtaču cenſuru Ib, ſchtyrjo IIa, ſchecžo II a ſchtyrjo IIb. Wiſchitkim knjezam móžeſche ſo ze zadžerženja cenſura I dacъ. Mjez pruhowanymi běchu 3 Serbja: ff. wuczerjo Rachel w Róžencъe, Kemner w Ahroſćicach a Miet, kiž je wuczeť w Pławnje.

Z Budyšina. Swój 28. zalożeński swjedzeń wotměwaše njedźelu 12. novembra tudomne katholske towarstwo rjemjeslnikow. Prášes towarstwa, knjez tachantski předař Šewčik wotewri swjedžeńsku zhromadźiznu z powitanskej řeču a poda tež powšitkowny přehlad wo wažnosći a skutkowanju towarstwa wosebje na socialnym polu našoho časa. Nahladna ličba wopytowarjow bě so tež zešla, byrnjež tež sala tak přepjelnjena njebyla, kaž bě to druhdy w přjedawšich lětach. Wězo počesćichu swjedzeń tež ze svojim wopytom tudomni knježa duchowni, kaž kk. senior Skala, scholastikus a šulski radźižel Löbmann, direktor Nowak, kapłan Šolta, katechet Delan a tež farař Žur, mjez tym zo bě najdosťojniši knjez biskop zadžěwany přińc. — Druhi džěl bě derje wuwjedžena dźiwadłowa hra: „Čorny Ryčěr“ w pjećich jednanjach, kotruž sobustawy towarstwa krasnje hrajachu. Jenó škoda, zo tutaj džělaj trochu dolho traještaj, hač do 1½12 hodź. Na to sěchowawše potom hišće bal. Přejemy towarstwu tež dalše horliwe skutkowanju wosebje za zbožo młodostnych rjemjeslnikow.

Z Budyšina. Jutře njedźelu 19. novembra (hladať tež nawěšk) změje tudomne towarstwo katholskich Serbow „Jednota“ zabawny wječor za sobustawy. Štóz cheył snadź so hewak wot přecelow a znatych wobdžělić, dyrbi sebi přjedy khartku wobstarać pola wubjernikow abo předsydy, dokelž hewak přistup nima a w lokalu tež žane dostać njebudža. Wječor budže zawěsće zasy woprawdže prawje zabawny, za to rukuje hižo naš spěwarski direktor, knjez cyrkwiny wučer Rječka.

3 Mjeradec. Wot tud poda jo lěta 1900 knježna Marija Knježkec do miškosćimnych sotrow w Čěškej. Naposledku skutkowawše za zbožo swojich sobučłowjekow w Türmicach pola Krupki. Tola woporne flóschtrje žiwjenje jo hižo zahe zlemišo moč tuteje dobreje serbskeje džomki. Dženja tydženja zemře wona hačle nimale 29 lět stara w Dernbachu, hdžež běchu ju na strowjenje posłali, a bu tam pónđzelu 13. novembra pohřebana. Wo nju žaruje drje hłuboko zrudžena swójba, tola Knjez nad žiwjenjom a smjercu wě, čohodla je ju hižo tak zahe wotwołať do towarstwa knježništko pschewoda Sehnjecza w njebjesach. R. i. p. Zeje staršej staj mjez tym Mjerabecy wopušćejkoj a mataj nětk žiwnošć w Rěschenju pola Budyšina.

3 Wětench. Nascha pokojna wjesťa bu zańdženu sřjedu popońdnju wokoło 5 hodźin postróžena z wołanjom: „Boži woheń.“ Na dotal njeznate wachnjno je woheń pola kublerja Šafuba Šejdana (= Břyla) wubřik w čeladnej komorje. Spalikoj stej jo dwě twarjeni: hróbdže a mjeńšnje twarjenje. Ze to hižo třeczi króč, zo bu nascha mała wjesťa z 13 čžiškami z Božim woženjom domapřytana. Lěta 1845 spalichu jo tsi čžiška a lěta 1886 džewjecz čžiškow, tak zo jenož hišćje dwaj statokaj stojitaj, kotraž njeistaj z tutym njezbožom potrjehenaj. Mjenowane kubło bě jo hižo pschi poslednim Božim woženju dochla spaliko a nowonattwarjene bě potom Šejdan, dotal kublet w Miškosćicach, wot wobšedžerja Budarja wotkupit. Džeń přjedy bě na samnym kuble wjesťa kwasna hošćina, kotraž, kaž štyšchimy, bu lědma pschěd dalšchim njezbožom zakitana. Wot wěrowanja konje z wožom, na kotrymž serbske družki sedžachu, jo nastróžimychi, wóz a družki do pschěrowa čžišnychu a wšichitko zlamawšichi nimo dweju wožow, w kotrymž jenym nawoženja a njewjesťa a w druhim swataj sedžeštaj, běžeštaj, tak zo běštaj tutaj

wozaj tohorunja we wulkim strasche, doniž jeju w Rozaricach kubler nje-popadny. Hdyž so 24 hodžin předy wjelele rejwasche a pisfasche, tam leži wšchitko w popjele. Tak je w čłowječim žiwjenju! Wjelelo a zrudoba zamdawatej sebi ruku. Přoschmy naležnje luboho Boha, zo by nasche Serby psched dalschim njezbožom mile zakitał, hdyž hižo lěta tak wjele Božich wohenjow pola nas wobžarujemy.

3 Drježdźan. Nasch kral poby njedźelu 12. novembra w Mnichowje. Rano tam pschijěwšchi bu wot generaladjutanta v. Haag powitany, kotrohož bě přyncregent k tomu wotpósłał. Tež sakski pólanc swobodny knjez v. Friesen a sakski konsul Wilmersdorffer běchtaj na dwórniščeju. Po powitanju ze strony tutych knjezow jědźesche kral hnydom kemski do Theatinskeje dwórsteje cyrkwyje. Po kemschach poswaczi pola póslanca a wopyta potom w 11 hodž. z krótka přyncregenta w residency a 1/2 12 wotjědže dale do Tarwis.

B cytoho swěta.

Sakša. Potajkim tež tu, kaž wšchelake časopišy pisaja, počinaja social-demotracza swojich pschisłowarjow na revoluciju pschihotowacž, a to wosebje dla wólbneho prawa. Tak je centralny komitej za agitaciju pscheproschenjo wozjewił na wulke zhromadžizny po cyłym kraju, zo by so powšchitkowne jenajste wólbne prawo za wólbny do sejma w cyłym sakskim kralestwje dócpěto a k tomu so pschihoty čyniše. Hižo dženja a jutje maja so tele zhromadžizny wotměwacž. Wosebje su k tomu pohnuke podawki w Ruskej a Awstriji. Naj-prjedy chcedža lud pschihotowacž a zběžkatsku rozhorjenosć a sylnosć wubudžić, přjedy hač zjawne zběžki započnu, pschi kotrychž so tež krawnych zraženjow njeboja. Tele hibanjo a tajke započinanjo tola ničjo druge byčž njemóže, hač pschihotowanjo na revoluciju. Echto tež to nam pschichod tola do podawkow pschinjeje? —

Měmska. W Barlinje maja wosebnych wopytow dočž. Po schpanskim kralu Alfonsu XIII. chce tu pschicž kral Don Carlos portugalski. Wóndźelu 13. novembra wopuschježi tónsamy Lissabon a wotjědže najprjedy do Pariza a potom do Barlina a Wina a chce wšchudžom tši dny na wopyče wostacž.

Essen-Ruhr. W tutym měsće budže so k lětu 53. generalna zhromadžizna katolikow Měmskeje wotměwacž. Lokalny komitej bu hižo postajeny we wjetškej zhromadžiznje tamnišich katolikow na dnju 7. novembra. Tež bu wobzamknjene z pschisłowowanjom pschedyby generalnoho komiteja tychle zhromadžiznow, zo budže so tuta zhromadžizna k lětu w dnjach wot 19. hač do 23. augusta wotměwacž. Za hłownu zhromadžiznu budže wulki swjedźeński stan twarjeny.

3 Mnichowa. Jako nowoho biskopa na wosproczeny biskopski stoł w Eichstätt je přyncregent benediktinskoho abta w Metten pomjenował, wón reka Dr. Leo Mergel. Tak změje pschěz smjercž 6. septembra t. l. wosproczena diocesa zas nowoho pastyrja. Tutón narodži so 9. decembra 1847 w Rohrbachu (w Eichstättskej diocesy) a bu wot zemrětoho biskopa Leonroda, kotrohož naslědnik ma byčž, 29. měrcu 1873 na měschnika wuswjeczeny. Po wšchelach zastojństwach jako swětny duchowny, zastupi wón z kónc lěta 1882 do benediktinskoho klóštra Metten jako novic a wotpołoży tam potom lěta 1887 swjatoczne sluby. Po wšchelach druhich zastojństwach w klóštrje, bu

lęta 1898 za abta tohosamoho wuzwoleny a jako tajki bu nętko na biskopski stoł swjatocho Willibalda powołany.

Awstrija. We Wuheriskej poczynaju ludźo zasz trochu rozomniſchi byęz. Pſchi wſchęm terroriſmu koalicije mōżesztaſj miniſter wobthoda, Bōrōs, a miniſter wuczbj, Lufacs, njeđzeli ſwoje programowe ręče wotmęcę, dofelę bę ſo wulkotna mnohofeę knjeżeſtwu pſcheczelnje zmyſlenych wobhydlerjow zęſchła, bjez toho, zo bychu ſebi njeſpſcheczęljo ſamo poſpyt mylenja dowolili. — W Jünſfirchen, kotrež męsto bę dotal twjerdżizna koalicije, poczerpi taſama wulke fiaſto. Grabja Upponyi a wjacy wotpoſtancow koalicije, kotriž bęchu tam na zhromadżiznu pſchijęli, buchju na dwōrniſchęzju wot ludźi z kamjenjemi powitani a mōżachu jeno pod ſylnym pſchewodom policije do męsta pſchijęz.

Francōzſka. Echtwōrtk tydżenja jednache francōzſki ſenat nętko wo tamnym ważnym dżęlenju cyrkwię a ſtata. Senator Chamaillard wupraji, zo Francōzſka nima prawa, zo by konfordat jenoftronſchj wupowędżila. Rouvier znapscheczjowi, na podkożſu zatonja mōže ſo konfordat wupowędżić, pſchetōž tonſamj dżęn je w Francōzſkej pſchęz zatonj płacżiwōſę dōſtał. Tuž žadache miniſterpřidęnt pſchjwazęzo tutoho pſchędpokożenoho zatonſkoho namjeta. Chamaillardowy namjet bu na to ze 183 pſcheczjowo 30 hōſam zacżiſnjeny. Admiral Cuverville nętk namjetowache, zo ma ſo węc tał dotho wotſtoręzić, doniž ſo njeſſu zaſtupjeſtwa męstwō praſchale. De Samarzelle žadache ſamo wotſtoręzenio hač po nowowōlbach w lęče 1906; tež Gourju jomu pſchihōſowache. Tola pſchędſyda komiſſije męnjeſhe, zo je njetrjebawſchi, haſle kraj ſo praſchęč, dofelę dżęn je za dżęlenjo. Tuž bu tež tutōn namjet ze 174 pſcheczjowo 101 hōſam zacżiſnjeny. Sednanjo bu jeno wotſtoręzene. Wrynjež tež jednanja w ſenacze na węc ſamej ničzo wjacy pſchęmęnič njemohę, je z toho tola wiđęč, zo we Francōzſkej lučzi bjez bōżnikōjo njeſſu, kotriž jeno za „kulturfampom“ žędža.

Sewak pak tu hiſheče wjele rozoma nabyli njeſſu, woſębje nic knjeżeſtwa, dofelę nowy miniſter znutſkownych należnoſęzow ſo daſhe ſtyſchęč, zo je jeno tohōda do miniſterija zaſtupik, dofelę ſebi myſleſhe, zo kabinet ſo zasz bōle na lęwicu wobroczi. — Tuž ſo žda, zo chędža tam nętk zasz bōle po receptu ſtaroho Combęſa knjezić.

Ruſſa. W Ruſkej ſo po zdaczu Wittowe ſwobodu ſpęchowace knježenjo pſchęch bōle wobtręza. Z wopřędka męjeſhe czeže ſtojiſhezo pſcheczjowo reakcionarnej ſtronje na ſęžorſkim dworje. Pſcheczjowo wulkim pſchęſcžęhanjam židow wōn tež kręče pocżina wuſtupowac.

W twjerdżiznje Kronſtadt bęchu ſo matroſojo ſpjeczili a wjele hubjenſtwa zawinowali z rubjenjom a mordowanjom. Nętk ſu ſo zasz zmęrowali a wotedawaja ſwoje brōnje. Sanibnje a bojaznje bęchu pak ſo tež zadżęžęli ičj officiōrojo a pſchędſtajeni. Tuž drje wocżakuje wiſchitſchj hromadže frute ſhoſtanjo.

Prōžbne podawſi ſu ſo ſtate w twjerdżiznje Kronſtadt ze ſtrony zbęžkarſkich matroſow. Rubjenjo, mordaiſtwa, zapalenjo — ſchtož jeno mōže ſebi cżowjek do njeſtutkow wumyſlic, to je ſo tu wuwjedko. A kaž je bylo w Kronſtacje, tał ſo tež nętko wozjewja, je bylo we Wladiwoſtoku, zbęžkarſtwa matroſow a artilleriſtow. Echtož mōžeſhe, czežny z męsta na lōdže. Męsto bu wurubjene a zapalene. Přeni dżęn zbęžkarſtwa bu na 300 zbęžkarjom morjenych.

— Tež protyka budže w Ruſkej porjedżena, kaž ſo žda byč. Akademija wędomoſęzow w Pętrohrodže ma w bližſchim czaſu wo tom wuradžęč. Kaž

„Now. Wr.“ chce wědźecź, ma so nowe liczenjo časa zawjescź a februar psichodobnoho lěta ma so k tomu wo 13 dnjom sťrótschicź, tať zo změje Ruska wot 1. měrca 1906 z druhimi zdźělanymi statami jenajke čas=liczenjo. — Dotal maja Rusojo mjenujcy hışćeje staru juliansku protyku, po kotrejž su nětke hižo 13 dnjom zadu naschodo časa liczenja.

Wschelčizny.

* **Pjatt a tšinatka.** We wulkich městach, hdžež je wjele mudrych ludži, namatašy hışćeje dženja dosć tajkich, kotřiž do njezbožownoho pjatka a do tšinatki wěrja. W Parizu swjećeske w poslednich dnjach wěšty August Bourgogne swoje 100. narodniny, a to 13. novembra, a to pjatt. Pšched 100 lětami je so runje tež 13. a pjatt narodžik, a tola je nježiwajo na njezbožownu ličbu a džen, stromy a spojoyny 100 lět so docžatať.

* **Čhto je čłowjeske žiwjenje hódne.** Mandželska hosćencarja Ortaly w Parizu poda so w lońskej zmyje na pucžowanjo do rańskich krajow. Ale znjezboži. Čah, z kotrymž knjeni Ortalowa jědžeske, zrazy so z druhim, a hosćencarjowa wo žiwjenje psichidže. Mandželski železnicu wobstori, žadajo 80 000 frankow zarunanja. Wóndanjo schwórta Parizska komora čezke prafchenjo kusčeske, telko je po prawym čłowjeske žiwjenje hódne. Sud dopózna, zo ma železnica winu a psichudži zwudowjenomu hosćencarjej 12 000 frankow. Mimo toho je železnica winowata, džowčiczy njeboheje hač do jeje dołětnosće lětnje 600 frankow płacizć.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11 856 hr. 95 pj. Dale dari (pola redakcije): J. K. K. 80 pj., (pola knjeza Andrickoho): Njemjen. 1 hr.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 13 061 hr. 27 pj. Dale dari Radwořska Hórnikowa komisija (466,90 hr.) (pola redakcije): 1 hr.

Zapłać Bóh wšém dobročerjam!

Jednota,

[192

towařstwo katholskich Serbow w Budyšinje, změje jutře njedźelu **19. novembra** wječor we 8 hodžinach w towařni zabawny wječor abo zawjeselenjo, wobstojace ze spěwow, dźiwadla a rejow. — Přistup maja jeno sobustawy abo wosebje přeprošeni a ěi, kotřiž su sebi prjedy khartki pola wubjerkownikow wobstarali; tesame maja so při zastupje pokazać. — Sala so hakle 1½/8 hodžin wotewri.

Předsydstwo.

Swob. zjednoćenstwo katholskich wučerjow serbsk. Łužicy změje swoju poslednju lětušu zhromadźiznu srjedu **29. novembra t. l. popołdnu 1½/4 hodžin w Khrósćicach we Wjenkec hosćencu.**

1. Přednošk. 2. Rozprawa a zdźělenja. 3. Wólby.

Přednošk jedna: „Wo českej wójnje.“

[193

Wo bohaty wopyt prosy

předsydstwo.

Čisćacy Smolerjec knižicizneje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katoliski Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w knihařni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěški plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudowny časopis.

Wudawany wot towarštwu ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikiławš Žur, farař w Budyšinje.

Cislo 47.

25. novembra 1905.

Lětnik 43.

Rhude duišce su džakowne.

Sežehowaca mjeć powěda so z krajiny blizko pola Lourdes: Franc wob-
jedžešce a wobdžekasce rjane kubleschko w horatej krajiny blizko pola Pyrenejow.
Zoho cyłe wobsejženstwo, dwór, twarjenja, pola, lěsy a kufi su w najlěpschim
rjedže a swědža wo dobrych wobštojenjach, ale tež wo pilnosći a džekawosći
toho, komuž to wscho słušča. Wyrnjež jara zamožity był, Franc tola sam
sobu džeka wot ranja hač do wječora. Wšiki tym pak ma hišće wjele
časa, tež pilnje so modlić a kemschi thodžić. Wosebje rad a wjele so modli
za Rhude duišce w čišću, a někotryžkuli rězowc wuspěwa a wjele swjatych
woprawjenjow woprjuje za nje.

Pšched nimale 25 lětami džěše Franc jónu w septembru do blizkeho
městacžka na herman, hdžež měješe něšto štuť skotu pšchedacž. Wórzy
namaka za swój rjany škót kupcow, kotřiž tež hnydom a derje zapłacichu.
Hdyž běše z někotrymi znatymi hromadže kušć pojeđt, poda so z derje pjel-
njenej mójchnju na dompuč a wjeseleše so, zo je tak derje pobyl.

Tak wjesołaj pak njeběštaj druhej z teje sameje wjesi, Domašaj a
Rhrystof. Z próždnymaj rukomaj a tež z próždnymi zakami běštaj na
herman pšichłoj a tak dyrbejštaj tež zasy dom. Dofelž na hermanu niczo
druhe činić njemějštaj, hač družich ludži wobkedžbowacž, dha běštaj tež
Francu widžakoj a pytnykoj, kak wón swoju kapsu ze złotymi a slěborni-
kami pjelnješe. Nětko, hdyž mějštaj samjny puč dom hiež tak Franc, tu
sebi swoju nuzu mjez sobu sforžejštaj, kak so jimaj tak złe wjedže, a „czoho-
dla dha dyrbja družu, kiž maja hewak hižo wschoho došč, czohodla dyrbja či
hišće wjacj došč? Franc ma wscho, a samo wjacj hač došč, czohodla
hišće nětko telko pjeněz, kotrež domoj njeje?“

Tak so jedyn družoho praschějštaj duch domoj, a na so pohladnywšči
sebi tež rozemějštaj: „Chcemoj jomu tu čžežu kušć wolóžić“, rjekny Domašaj.

— „Derje“, pŝchiŝtaji Chryŝtoŝ, „a wón tohodla hiŝceže tón bohaty Franc woŝtanye, namaj paŝ budže ŝpomhane.“ — Domaŝch hiŝceže pŝchiŝtaji, „ale wón je ŝylny muž; ŝchto dha, jeli ŝo wobara?“ — Na to Chryŝtoŝ wotmoŝtwi: „Ach, njeboj ŝo, wŝchato ŝmój dwaj pŝchecziwo jenomu.“ — „Był-li paŝ ŝamo ŝylniŝchi hačž mój, ŝchto potom?“ — Chryŝtoŝ na to hnydom njewotmoŝtwi, po ŝhwili paŝ rjeŝny: „Za žywienjom jomu njebych chcył hičž.“ — „Ŝchto paŝ by namaj wyŝche woŝtało“, wopraŝcha ŝo Domaŝch, „jeli by ŝo kručže wobarał?“ — Chryŝtoŝ na to njewotmoŝtwi, ale ŝpominaŝche na jeju hubjenŝtwa: „Ŝchto mamoj doma, hačž ŝamo hubjenŝtwa, a wŝchudžom nuza ž džerami won ŝuta?“

Ŝdnyž taŝle mjež ŝobu powėdajcy pŝchecy dale kroczeŝchtaj na hórku a zaŝny ž hórki, bė ŝo zwječžoriko a počža kėtro čzma byčž, taŝ zo lėdma hiŝceže ŝčezžu widžeŝchtaj. Tu pŝchińdžeŝchtaj na meŝtno, hđžež ŝo pučž kuŝt zwiny a bė zezady ŝtaŝy rjana khowanka. To bė pŝchińdžny blaŝ, hđžež móžeŝchtaj ŝwoje wotpohladanjo wumjeŝčž. „Ŝowle chcemoj čžakačž“, rjeŝny Chryŝtoŝ a khowaŝchtaj ŝo, zo byŝchtaj kaŝaŝoj. — „Franc paŝ je dołho“, rjeŝny jedyn po khowiŝcy, „tón ŝebi w hoŝčencu derje ŝkodžicž da“. — „Ŝaj jomu je loŝko woŝoło wutroby, mój chcemoj jomu móŝchničžu runje taŝ loŝku ŝčiničž“, wotmoŝtwi druhi.

Ŝkóncžnje po dołhim čžatanju a myŝlenju ŝlyŝcheŝchtaj, zo něchtó dže. Wonaj wuŝtupiŝchtaj ze ŝwojeje khowanki, tola bóržy ŝo zaŝny khowaŝchtaj. Widžeŝchtaj mjenunicy, zo je pučž cyle jaŝnje wobŝwėtleny, a Franc njeńdžeŝche ŝam, ale mjele džeču ž nim. „Ŝoho pŝchecželjo joho kuŝt pŝchewodžeja“, ŝchepny Chryŝtoŝ, „mój dyrbimoj doprėdka khowatačž, tam we hłubinje, tam chcemoj na njoho čžakačž, tam budže potom ŝam.“

Khowataŝaj doprėdka do dołheje, wulkeje hłubiny. Prjedy paŝ, hačž tam zaŝtupiŝchtaj, ŝo hiŝceže rozhladowaŝchtaj. Niħdže njebė žana ŝwėca widžečž, wŝcho bė čzma. Džeŝchtaj dale a zaŝtupiwŝchi do hróžbneje hłubiny, namataŝchtaj druhi khowanku, hđžež na Francu čžalaŝchtaj. — „Ŝotowo!“ — „Čžakaŝaj, ŝchto dha to?“ — Zaŝny widžeŝchtaj cych pučž wobŝwėtleny a zaŝny džeču mjele ž Francom. — „Taŝ je tečž tu podarmo. Bój, dlejičž ŝo njeŝmėmoj! Bytajmoj ŝebi ŝtečžu khowanku.“ — Džeŝchtaj dale a khowaŝchtaj ŝo zady maŝeje wjeŝki, do fotrečžy pŝchińdžeŝchtaj. „Francu pŝchewodžeja ŝnadž ludžo ž tuteje wjeŝki, tu čži woŝtanu a potom budže wón cyle wėčže ŝam dyrbječž dale hičž.“

Na kŝižniŝku, hđžež bėŝche bližko ŝtara zaroečžena murja, tam zaŝtaŝchtaj. „Ŝdnyž tu nimo pónđže, potom budže čžas.“ A hlej, wón pŝchińdže bliže — ale zaŝny du ludžo ž nim! Ze ŝtrachom kŝchepotaŝcy ŝo wotŝaliŝchtaj. „Bój“, rjeŝny Chryŝtoŝ, „chcemoj hičž.“ A wón wza Domaŝcha, kiž bė ŝo poŝlaŝnył a dołhi čžas kleečž, za ruku a zbėhny joho. „Hnydom pónđu le knjezej ŝararjej“, rjeŝny přeniŝchi, „pój ŝobu, móžemy wo zbožu rėčžecž, zo buchmoj zadžėwanaj, taŝki wulki njeŝkutt wumjeŝčž.“

Taŝ džeŝchtaj k dochowonomu a wupowėdaŝchtaj jomu wŝcho, ŝchtož bė ŝo ŝtało. Duchowuny paŝ njechaŝche mėricž; zo paŝ by wėŝtoŝčž žhonit, džeŝche nazajtra Francu wopytačž. Taŝ a hinaŝ ŝo praŝcheŝche, kaŝ je na hermanku było, hačž je tam tečž zbožo mėł a kaŝ dha je dom pŝchiŝchoł. Franc wupowėda nětko, kaŝ je ŝwój ŝkót derje pŝchedał a zo je potom ze ŝwojimi znatymi kuŝt hromadže pobywŝchi a ŝo trochu poŝylniwŝchi, cyle ŝam domoj ŝchoł. — „Cyle ŝam?“ — „Ŝaj cyle ŝam.“ — „A njeŝty dha ŝo to niħdže kuŝt za- dđeržak?“ — O haŝ, hđyž tam k maŝej kaŝaŝcy pŝchińdžečž, dopomničž ŝo, zo

běšče wečora lěto, zo je mój njeboh nan wumrět; džěch tohodla do kapacki a wuspěwach tam rózarije za křude dušče w čišču.“

Runje tute dušče, myšlešče sebi farať, za kotrež je so wón modlit, drje běchu joho pšchemodžake a tež schitake wječor na dompuczu. Tola so dale prашeješe: „Su trašch někotři z tych pšhecželow jenož mały kufł sobu schli?“ — „Ně, bě hižo křětro pozdže a tať jich wotpozazach, wšchako pucz. derje znajach, tať zo wjednika njetriebach.“ — „Ale duchy po puczu trašch tola toho abo druhoho cžłowjeka tam z teje wješki trjedychče, kotřiž potom kufł sobu džěchu?“ — „Ně, nikoho njejnym trjedich, ničtő njeje ze mnu schoť“, wotmołwi Franc.

Duchowny spózna, zo ma so wěc tať, kaž bě sebi wón to myslit; křude dušče běchu so swojomu dobročerzej džakowne wopozazake za modlitwu, kotruž bě wón za nje woprowať; wone běchu z nim sobu schle a joho schitake a tať joho z wulkeho stracha wumožike. Nimo toho bě tutón podawť sobu z pšchicžinu a z nastorkom, zo so tamnaj žłótnikaj nakazaschtaj.

Duch do Tatrow.

VII.

Na pucžowanju njejnym muž železnoho rjadu. Njewuwjazuju so. Lubi-li so mi hđže — wotstawam. Njeběch z wopřěda na to myslit, w Kassja (Kosicach) pšchenocowacž. Narěča mje powědath kupc z Wina, kiž ze mnu w samnym wozu jědžěše. Nazajtra rano so pšchepozazach, zo bě hódno, město widžecž. Kassja, stolica hornjeje Wuherškeje, je město kaž Budyšchin, zastarše a zajimawe. Jenož dčóžba je z džěla schtropawšcha a po boku pšchi křódniķu swěča so křicžki. Hač spochi? — njewěm. Krasna je biskopsta cyrkej. Stoji na torhosčězu a je poswjecžena swjatej Hilžbjecze. Ze to najstaršcha a najrjeišcha gotiska cyrkej we Wuhrach. Hižo lěta 1291 twarič pozčachu — ale hagle za wjacž dyžli 200 lět bě hotowa.

Wulkotny twar ma 5 kóžži. Nimo měry rjanj je wulki wotkar ze 4 wofěncami a 48 staroněmskimi swjeczatami. Wosebje debi tež wotkar drohotny tabernakel, 20 metrow wysoki. Runje kaž tabernakl je tež křetka njewšchědnje wumjekše džělo. Na scžěnje pod pšchcželemi widžišch wobrazh wuherškich kralow, z kotrychž su někotři tu křónowani byli. Ludži bě tu na raišchich poměrnje došč. Wjatť je tam wicžny džěń, a tuž bě tu tež ze wšow ludu, wosebje tež Słowach w narodnej drasče, muže, kajkichž jich znajemy, w schěrobětych wuschiwanyh wuzkich křolowach, z pašom wokoło žiwota, w běkej křschuli ze schěrofkimi fałdathymi rukawami a z rjantnymi wuschiwanejmi přědku na wutrobnju, žony w schěrofkich suknyach a dołhich schčórnjach a w schěrokej bramatej křapje abo w rubiškfu na hłowje.

Pomodliwšchi so za wbohich Schlabakow, kaž Serbja tychle bitych a křudych mjenuja, wuńdžech na wiki. Žiwjenjo na wikach so mi lubi. Mam to po nanje. Křište sepje sadu! Wuherška wjele sadu plahuje. Wosebje bohate běchu tež křujace wiki. We słowackich wjeskach je pjeriny wjele. A słowacki narod hacž sem saha. Město same ma słowjanske mjeno „Kosice“ a na 10000 słowackich wobydleri. Hiščěze křwilu dundach po wikach. Čžujach so tu kaž doma. Wschubže běchu widžecž słowjanske woblicza a wothłōs słowjanskoho słowa dothadžěše mi do wucha. Duch hordy swojoho Serbstwa, najchědschi tu hłuboko we Wuhrach słowjanski lud, nam tať zbratseny.

W duszki wołschewjeny khwatach na dwórniščezjo. Čzah njeczata. Krasny bč džej, hdyž z Rošic (Rajsa) wujedžechmy, zapuščejey so do doliny řeki Hernad. Skóncžto pozłoczeshe wjetščki hór, dolinu wobrubjowacych. Dřacych dejmantow błyskotachu so na trawcy rosojtej. A tak lubozne su te skowashe wjeski! Tak drobnuščke nizke, khuduške a tola tak miłe, spokojne! Rak tula so te bčke domežki kołowołoko drjewjaneje cyrtwicžki. Skowashe holeczata žimachu w řechy řchaty. Hólczata brodžachu w řholowach, wyshe toleń zwuworhanych, po řechy a pancachu so we wodže. Na brjozy načahowachu huřy za nami dołhe řchije a řyczachu na toho železnoho pšchemjeńta, kiž jachło a pachajo nimo nich čžerjeshe. Na brjóžkach pod horami pasešhe so řtót. Njemóžach so nahladacz. Brevir w horščezji džeržach, ale w kóždym řalmje wjaznych. Nječ je mi Bóh hnadny. Pozastachmy na wřchelafiki řtacijach. Mjena pozabyh. Bčchu madjarřke. Madjar njeczepi póđla řebje druhoho jazyka. Pšchijedžechmy do krajiny, hdyž su řlawne podkopfi, w kotrychž za řlěbrom a žłotom ryja. A dořelž Němcej tež řkowjanřke žłoto a řlěbro njesmjerdži, su so tam pradamno hižo zasudłili a meřče řchmöllniř a Góllniř załožili. Za tymaj meřtomaj ze řtudentřkich lět sem dobry njeřřym. Bčh řebi řeju dla raz pola našchoho řtawizniřskoho profesorora do čžrjopta řtupit. A to je njeľuba meř. We 12. lětřtotku wuřadžichu so tu němřcy řařowje a wot toho čžasa je jich hiščezje tu řpora horřta žbyta. Ĥacz pod řame řatry dořaha němřta řecz. Wřchudže řřchjich němřti a řkowacy řeczecz, po madjarřtu mjenje. Raž řřchudže, ju tež tu Němcy řkowjanow do řwafle zapřchahnyli. řkował Němcej řřchi. Raž po narodnořczji, je tež po meřje ľudnořcz na meřřhana. We wjetřchich wřach a meřtach nařhadžesh řpochi dwě cyrtwi, řatholřřtu a ewangeliřtu. Druhdy přchidruži so ř nimaj hiščezje židowřta řyna-goga. Židam we Wuřach tyje.

Dale a dale řpěchashhe naš čzah. Ĥory so rozřtupowachu a mjez nimi rozľehny so řjana řłóđna řelena krajina. Wřy rořezzechu. Ĥudu přchibyhwařhe. A niħdy žane řatry. Ĥižo bčhmy bližo meřta řoprada a z wopřow wěđach, zo mařch z řoprada řařny wuřlad na řatry. A něř tu ředžu a řłudžu z wocžomaj po runiny, řłóđnej drje, ale jenotwarnej. Njejmajšhe mje. Ĥařpěwach řebi řerbřř řpěw: „Ĥory móđre — ja was řnaju — ja řm zařy w řerbřřkim řraju!“ Tu njenadžich, řaž bychu ze žemje wurořtke, řtoja řatry přchede mnu, wuľtotne, hoberřte, do mřočelow řahace. řpěř mi z dořom wjazny. Walich so do wotna — wocži mi wotřařčtej řtojo. řřebach do řo mařřtotu přchirody.

řewak krajina z wjetřřha po něčřim řtupa, po řřchodžekach pořtrocžujesh do wřřchinow. řatry pak wot wuherřřkoho řoka řtawaju z runiny, w runej meřje horje řahajey řacz nad mřočele. řtojachu tu řaž hoberř z pradamnych lět. Bčke rozchbane mřočele wiřachu řaž řřchesherjate řřchěđiwe wľořy kołowołoko wjetřřřka řłowy. Dřs a džs wotwodže wětr jich wobľicžo, řkčžojte, řóžłate, rozbróđžene, bojazne. Skóncžna pruha přřcheshčojži řaž pořměwř po nim. řotom řo zařy zawalichu do mřočelow a pořhmurjene řładachu na žemju. Njeměm, řak mi bč — čžehnjeshhe mje ř nim — a zařy mje wotdžeržowashhe jich wuľtotnořcz. Nježwěřich řebi řpěwacz. řowobjedowach w řus-řarřu w řopradže — žłožich řwój waczof — wřach řij do ruľi a džěch — džěch hodyńtu abo dwě — chych řatram bliže do wocžow pořładnyč, řacz řu woprawdže řak njeřřřřřřřupne — čžmowe — řurowe, řaž řo mi wot nařđala řđachu. Skóncžnje řo walich na mjezu mjez řahonomaj řita. řezach řnař, řuch pod řłowu řłoženej. Ĥade mnu ľeczachu mřočele, z řoka

pschibadowachu horischęza, pode mnu schęzeręzachu schwjercęze, tołowotoło mje zołmjesche so žito, z nazdala wrjeskotachu wozh, ze synom pokładžene — a moje myšle khodzachu tam něhdže po horach, po tych wjeschach, w mróčželach so nurjacych, a w duchu zhladowach do kraja tam za horami, do kraja słowjanškoho, pólskoho, do kraja naschich bratrow Słowjanow — a hižo so mi njezdachu njepchistupne te hory. „Njeboju so waš“, sebi prajach, „po waschim khribjeręze pscheńdu bratram napichęžo.“

Ruska revolucija.

Woprawdže rjenje njemóže w tu khwilu w Ruskej być. Wschudžom zběžki, palenjo a mordowanjo a pod kajtimi wobstojnosćemi, kaž w Kronštacęze a Wladiwostoku. Witte drje bu ruski premier-minister, ale spodzawnje dosć, revolucija so tola tohodla hišćeje pominyła njeje; pschecy z nowa zasy do duri klepa. Dwě nježeli běchmy wot druhich krajow Europy cyle wotřeznjeni a mjez tym je so něštožkuli stało, ščož zwonka Ruskeje nihto za wažne nima. Europa so raduje, zo je Ruska nětko do statow z konstituciju stupila. Ale wěc so cyle tak nima, kaž mnozy mjenja. We woprawdžitosci mamy tu činič z nowej diktaturu, a to tón króč z diktaturu knjeza Witte. Kak je to pschichło? Haj to je w nětcyjšich žalostnych schmjatańcach čęžko prajić, — tak piša dopisować z Pětrohroda.

Njemóžemy pak tu to tež dla wobmjezowanoho ruma wscho wopisac. Wo Witte dyrbymy prajić, zo je pscheklepany čłowjek a je wědžak wobstojnosće wužić a ze sebje samoho něšto ščinič. Witte bu nadobo, ščož prjedy ženje, cyle liberalny, swobodomyšlny. Wulke bě wojowanjo mjez konserwatizmom a liberalizmom. Witte so zdasche podležec, kejžor nječasche sobu činič. Tu nadobo wudryi hróžbny straž, kaž na komando. Nočemy runje prajić, zo je jón Witte zapischadł, zo by kejžora zwólniwoho ščinił, byrnjež tež tele podawki tola spodzowne byće a kaž na swinjenje zastupike, ale njemóžne šnadž njeje — z krótka, wěc wupadže k wužitku Wittomomu. Dalsche wěcy tu nam znate. Kejžorowy manifest wuńdže. Witte bě sebi dał swój program wot kejžora podpisać, prjedy hač družny ze swojimi druhimi pschindžechu. A manifest? njespołoji tola stónčnje nihto.

Pschisowarjam autokratije bě pschejara parlamentariški, pschisowarjam parlamentarišma zasy pschejara autokratiški. Sľubjenja tu běchu, haj, ale wuwjedženjo, hđže nětk je? Wólbne prawo, reformy zawjesc, to Witte njeczini, k tomu je tež trěbny čas, wón mēni, a pschez manifest so tež tola njejsu žane zatonje pschemēnike, to je jeno wozjewjenje wěstych reformow. Witte mēni, zo maja dotalne zatonje swoju płacžiwosć, jeno dyrhja so hina wuwjesc. Čžēmny je to zmyšl rěčje.

Žo bychu so reformy zawjedle, žada Witte najprjedy mēr. Tu jomu pak cyle zjawnje prajichu: To so samo wē, mēr budže, ale jeno potom, hdyž so ludowe žadanja dopjelnja. Z cyla Wittowy program njespołoja. Gruba mōc tež hižo zasy knježi. A to je načinił Witte ze swojim manifestom. Autokratija je pohřebana a parlamentarišmus njeje postajeny, zarjadowany. Haj woheń zapalič je lohko, jón pak podušec, wuhafnyč čęžko, to drje Witte tež skoro pōznaje. Lud powschitkownje tež nowotaištwu nočce. W Tomsku wołachu črjōby: „Stawa kejžorej! njechamy nowotaištwu, ččemy, zo by wschitko pschi starym woštało.“ Kajtoho to tola hišće kōnca dospěje!

B Lužicy a Sakskeje.

Z Budyšina. Zamołwjenska na kath. wučerški seminar maja so hač do 15. decembra t. l. stać. Sobu ma so přinjesć: 1. narodženske a krčeńske wopismo; 2. liščina wo druhim jětrašćěpjenju, 3. wobšěrne lékařske wopismo strowosće, 4. poslednje šulske censury. — Namołwjamy našich lubych Serbow zas a zas, zo bychu svojich wobdarjenych synow na seminar słaši.

R.

Z Budyšina. Tohorunja njedźelu 19. novembra wječor wotmě tež towarstwo katholskich Serbow „Jednota“ město měsačneje zhromaždizny, zabawny wječor, kotryž so krasnje poradži. Na programje běchu spěwy, dźiwadło a reje. Byrnjež tež „Jednota“ předewšitkim spěwařske towarstwo była, ma wšak wbohi knjez spěwny dirigent, cyrkwiny a tachantskeje šule wučer Rječka, wulku nuzu a haru, zo tež kóždy króć někotre spěwy zwjedže. Njewobstajnosć spěwařskich sobustawow, dla časćišoho měnjenja a přeachowanja a často jara mała ličba, přihotuje jomu husto hlówubolenjo, ale joho wobdźiwanja hódna sćerpnosć a kus žortniwosće wšitko přenjesa, zo móže tola skóněnje kóždy króć z wuspěchom swojoho dźěla spokojom być. Tak bě tež tón króć, dokelž přeni džel „Spěwy“ bu jara derje wuwjedženy, wosebje pak tež 3. čisło, bjezspěwne „Witanjo“, kotraž bě woprawdže originalne. A poslednje 6. čisło drje tež hišće nchtó přjedy spěwał njeje. Napohlad zestupanoho mužskoho khora ze swojimi papjerjany mi šlebjerdami hač do zemje bě hižo spodźiwny a tež wuwjedženjo khalby hódne. —

A wo II. dźělu, dźiwadłowym kruše, drje wšitecy wuznawachu, bu woprawdže krasnje hraty a spěwany. Ta „wosobna měsčanka“ (Bjedrichec Hana) bě woprawdže jara dostojna. Na „Jurko“ — Jurij Hejduška, bě kaž přecy dospołnje w swojej róli ze swojej fóru słomu a hraješe krasnje, a tuž drje Hanka, khuda syrota — Marija Bjaršec — tež hinak njemóžeše, hač swój nadawk dospołnje wuwjesć. Wosebje wuzběhowachu cyly kruch tohorunja krasnje přednesene spěwy. Wjeselohra: „Sym Serbow serbske holičo“, je tež tu wjesela dosć zbudžiła a drje je tež zestajeť krucha, knj. wučer Hajna-Konječanski z tym hraćom spokojom był, hdyž bě tu sam na nje přikhwatał do Budyšina a njeje so tež woprawdže kaž, zo bě samo kermušu doma tohodla wopušeil. Přejemy jomu wutrobne zbožo k tajkomu dźělu a rjanomu wuspěchej a přejemy sebi wjacj tajkich joho darow. Wopyt běše bohaty, wosebje nas zwjeseli wopyt knježich z Lubija a z Radworja. Jeny bychmy sebi přeli, zo bychy tež z wjesnych Serbow we wokolinje hišće wjacj sobustawow byli, přetož to tola njeje přewjele, so jónu měsačne njedźelu wječor kus wot-torhnyć a něšto druhoho nazhonić hač domjace wobćežnosće a so tež dys a dys přistojnje zawjeselić we wobćežnosćach žiwjenja.

A třeći džel „reje“ drje je so najskeřje tež spodobał, dokelž bu postajeny čas dospołnje wužity, dóniž njechaše plun wjacj sobu činić. A prawje tak, wšitko džen ma tu swoje mjazy a kónc. Tež derje, zo bě Hancyny kurjenc zrumowany, hewak běchu tam honače počinali mjez tym spěwać a škrěćeć, zo je na zańdženy džen skoro wulki čas dom. — Wšitkim, kotřiž pak su so prócowali, zabawny wječor tak přijomny sćinić, wupraja so z tutym najwutrobnši džak.

3 Budyſchina. Dženſa tydženja, 18. novembra, mējachu tudomni refrucza ſwoju pſchiſahu wotpołożić. Tuż buch u najpriedy w cyrkwi na to pſchihotowani a wo tym powučeni. Katholſcy refrucza w farſkej cyrkwi a ewangelſcy w Pětrowej cyrkwi. Pſchiſahanjo ſame ſta ſo potom $\frac{1}{2}$ 12 hōdžin dopołdnja w exercirhalli nowych kaſarmow.

3 Budyſchina. Nowy twarjomny moſt pſchez Spremju, kotryž ma ſo na zwonkownej lawſkej drōžy napſcheczjo Maczičnomu domej započčinacž a z Drježdžanſkej drōhu ſo zwjazacž, čini nětke wobydlerjam Budyſchina a mnohim knježim na kraju, tiž ſo wo to zajimuj, wjele hary a hłowukamanja, doſełž ſebi ſtat hiſchče wulku ſumu pienjez jako pſchinofcht žada, jeli dyrbi ſo moſt wopradowže twaricž. Tuž bē dženſa tydženja tohodla tež wulka zhromadžizna w „bēłym konju“, zo bychu pobrachowace pienjezy hromadu zwjedli a wo waſnej mēcy wuradžowali. Za naſche burſtvo by taſi moſt tež jara wužitny był.

3 Budyſchina. Minjenu njeđzelu, 19. novembra, popołdnju ſwjećeſche towaſtſwo katoľſkich žōnſkich („towaſtſwo ſwj. Hilžbjety“) ſwój 21. załoženſi ſwjeđeń w katoľſkej towaſtſchni. Smjeđeń wotewri ſo ze ſpěwom. Duchowny wjeđniſ towaſtſtwa, knjez ſenior Skala, mēſeſche potom pſchednoſcht wo waſnoſczi a ſkutkowanju towaſtſtwa a napominafche, zo bychu jich hiſchče wjacž žōnſkich k towaſtſtwu pſchiſtupiže, ſchtož tež bjez wuſpěcha njebē, doſełž ſo na 18 nowych ſobuſtawow dachu zapisacž. Na lētny pſchehlad, wot pſchednydki podaty, ſežehowafche pſchedſtajenjo 3 žiwych wobrazow ze žiwjenja ſwj. Hilžbjety; buch jara rjenje wumjeđzene. Winoſcht talerja za hōdowne wobradženjo bē bohaty, na 180 hriwnow. Na to ſežehowafche hiſchče komiſti duet a dwaj ſpěwaj a ſkōncznje ſmēſcht: „Pſchihotowanjo na ſwjeđeń narodnoho dnja“, hōžež wbohe hōlczi pječōmnu tortu hižo jako dobre čęſto zwoptawachu, taž zo za pjeſarja njebē hōdnje, zbył haſle pje. Smjeđeń bē bohačje wopytany.

Konvent klōſchtra Marijnoho Dola je nětke krōtko za ſobu dwōjcy hłuboka zrudoba pſchekhwatafa. Sobotu 4. novembra zemrē tam duchowna knježna Perpetua Sieber, wučerka klōſchtrſkeje ſchule, w ſtarobje 58 $\frac{1}{2}$ lēt. Wona ſo narodži 21. haryla 1847 w Georgental w Čzechach a bē thōrſka knježna wot 24. julija 1870. Zemrēta knježna bē jara wuſtojna wučerka a bēſche woſebje we wuſchowanju wopradowže wumjeſtku doſpołnoſcž docpēla. Pohrjeb bēſche 7. novembra w Marijnym Dole.

Dwē njeđzeli, a zaſ hižo ſmjercž do čichich klōſchtrſkich duri załapa. Njeđzelu 19. novembra wumrē tam knježna Bernarda Zocher w ſtarobje nimale 62 lēt. Knježna Bernarda bē ſo w Barzborſje w Čzechach 24. januara 1844 narodžifa. Zaſtupiwſchi do klōſchtra Marijnoho Dola wotpołōži tam 8. auguſta 1865 ſwjatočne ſlubu a ſkutkowafche te 40 lēt z wulkej ſwēr u horliwoſcžu w pobožnym pomokanju, woſebje jako wučerka w klōſchtrſkej ſchotowni a jako nawjeđowarka hūdžbnoho thora knježnow. Zeje prócowanjo wo wumjeſtki cyrkwiny ſpěw wulki wuſpěch doſcžahny, a bu ſpěw daloko a ſchēroko waženy. Zeje čęto bu minjenu ſrjedu na tamniſchim pohrjebniſcžu knježnow poſchowane. R. i. p.

3 Drježdžan. Zańđzenu njeđzelu, 19. novembra, bu tu wojeſka cyrkej wot naſchoho najdoſtojniſchoho knjeza biſkopa ſwjatočnje ſwjećena (konſektirowana). Priedy po zhotowjenju bu jeno jednorje poſwjećena (benedicirwana) wot nētč zemrētoho knjeza pralata Maaza.

— Wozjewjene zhromadžizny ſocialdemokratow 18. a 19. novembra buch u wotmēwane. W Drježdžanach a wokolinje na 20, tež Budyſchju ſwoju

mějesche w Altherthofje. Tohorunja běchu tajke w Brazyl a pschedměstach. Tola su wšće bjez wjetšeho hołta wotestčte; jednasche so wšćudžom wo polepschenje wólbneho prawa.

3 Drježdžan=Kottu. Tudy bu 1. njedželu oktobra pschěz našeho knjeza biskopa zakladny kamjeń noweje katholickeje cyrkwy swjatočnje poswjeczeny. Pschitomni běchu Drježdžanski měsčanošta a wjele nahladnych knjezow a duchownych a mnohosć katholickeje wošady. Twarny blak bu wot jenoho dobročerja darjeny. Cyrkwej dyrbi hač do nazymy pschichodnoho lěta hotowa a w měsacu róžarija swjeczena być. Bože služby džeržachu so hač dotal wob lěto 12 króc w tórnańni. Nabožnu wučzbu 114 džeczi wot tud a ze susodnych Brisnic 31 wopytuja. Kr.

3 Wittweidy. Kaž Lipskowske nowiny „Tageblatt“ pisaja, budže tudy w pschichodnym lěće katholickego kapala twarjena. Direktor fabрики f. Steinegger je rjanu ležomnosć, 1200 □ metrov wulku, f tomu katholickej wošadze daril, njedalofo kral. pósta, hđež je nowa dróha založena. Kapala budže 350 □ m. ruma wobpschijecz a změje wěžu. Twar ma so hnydom w nalěczu pschichodnoho lěta započecz. — Hač dotal so tudy 13 króc za lěto Bože služby w auli technika džerža a so z Ramjenich wobstaraja. Nabožnu wučzbu wopytuje w lěće 1905 174 džeczi. Wyše toho pschěz 100 katholickich studentow na technikum, kiž su z wjetšich wukrajnich. Kr.

B cyłoho swěta.

Němska. Nowu pschedlohu za rozmnoženje lódbow je zwjazkowa rada pschijala. Liczba lódbow ma so powjetšiciz wo 5 wulkich fšchiznikow za lódbje, kotrež so do wukraja trjebaja a na 1 wulki fšchiznik rezerwne lódbje. Lětnje ma so jena tajka lódb natwariciz, kotrehož płacizna je wokoło 27 milionow hriwnow. Cyła suma 165 milionow rozdželi so na lěta 1906 hač 1915.

Liczba mužšćow, kotrež mělo so po nacizistu powjetšiciz, by wuczinjala: 126 lódbžnych officirow, 40 lódbžnych ingenirow, 16 lěkarjow (officirow), 8 pjenježnych zastojnikow a 5643 podwyschlow a muži.

Tute cyte powjetšchenjo lódbžstwa budže po powšchitkowym wobliczenju lětnje na 20 milionow hriwnow porjadnych wudawkow žadacz. K tomu pschindže hišće porjadny lětny etat za lódbžstwo, kotrež tež wjele milionow wuczinja. Tuž drje budže tale pschedloha sobu jena najwážnišćich, wo kotrychž změje němski sejm jednac.

— **3 Rólna.** W nalěczu pschichodnoho lěta 1906 wumjedže so zasj wjetšje pučowanjo mužšćich do swjatoho kraja, Palästiny. Wotjědže so wokoło 20. měrca z Rólna a budže pučowanjo na 4 njedžele tracž. W Serusalemie budže pučowanjo w jutrownym thđenju pschebhwacz. Płacizna cyłoho pučowanja wot Rólna započžatoho, budže na 1200 hriwnow. Wobdželič móža so jeno dobri katholickoje, dyrhja mēč wuswědčzenjo wot fararja, tohorunja wot lěkarja, zo su štowni a tež dopořaz, zo su jobustawy „towaršćwa swjatoho kraja.“ Zamołwjenjo f tomu ma so šćacz hač do 15. decembra 1905, pola pschedsnyh komiteta knjeza Justizrat Gustobiz, Róln, Römerturm 8.

Awstrija. Njedželu 19. novembra započža so we Winje wulcotna zhromadžizna katholicow Rejžoršćeje. Wjele biskopow so na zhromadžiznje wobdželičahu — 5 arcybiskopow, 6 wjetšbiskopow a 6 biskopow — potom duchowni a wysoka aristokratija, Winški měsčanošta Dr. Queger, mnozy za-

(Wotraczowanjo w pschikozhy.)

Příloha ke „Katholskomu Póslej“ č. 47.

25. novembra 1905.

póšťancy, mjez nimi prync Alois Lichtenstein, běchu w přeních rymach. Se to 5. wulka zhromadźizna katholicow Kejžorſkeje a dotal tež najſlawniſha. Mnohe tyſacy katholicow běchu ſo zhromadźili, ze wſchěch provincow kraja běchu mužojo pſchitwatali, tu wuſtupowacj a dželačj za najdrohotniſhe kubla cžkowjeſtwa, kſcheſčanſtwa, za cyrkej a ſchulu, a woſebje ſkutkowacj pſchecziwo njezbožownomu ſkutowanju „precj wot Roma“ ſchcžumarjom. Tež hewaſ bu na wſchelafornych polach dželane. Pſchebe wſchitkim jednaſche zhromadźizna a a jeje wſchelafe wotdželena tež wo zawěſčzenju na ſtare dny dželačjerjom a tež invalidow, wo koſportirowanju dobrych knihi, wo rjemjeſtu, wo zjednocženjach t wotpomhanju nuzy na duchownych, wo rozſchěrjenju Bonificajowoho towarſtwa a katholicſkich cžafopisow, začoženju katholicſoho cžichcžekſtſoho krajanoho zwjazka, za kotryž bu hnydom na 8000 krónow namdate. Šorliw a zahorjace běchu pſchednoſchki jenotliwych rěčnikow. Z wulkotnym pſchichſowowanjom rěčejſche woſebje tež zapoſtanc centra Rakě z Mohuča wo „precj wot Roma“ hibanju w Kejžorſkej. — Zawěſče ponjeſu paſ tež tajke prócowanja katholicow ſwoje dobre pldy.

Šwedſka. Tu je nětko ſtrona, kotraž ſebi krala žadaſche, doſkladnje dobyla a ma wulku pſchewahu pſchecziwo tym, koſiž nochychu krala ale republiku. Po nětk docyła doſčončenej wólbje je ſtrony ludu buch u za krala 259 563 hloſow wotebate a pſchecziwo tomu jeno 62 264 hloſow.

Wólb a krala ſta ſo pſchěz Storthing (norwegſki ſejm) a to jenohłóſnje. Präſident mjejeſche tuto wobzamknjenjo kralej Khrjſtianej Dänemarkſkomu a pryncej Karlej wozjewicj, a hiſčeje w noč wotmołwa wróčjo pſchidže. Tuž bu tež tuſamu ſobotu 18. novembra w noč w zhromadźiznje pſchedcžitana, w kotrejž prync praji, zo wólb u jako kral Norwegſki pſchijima z mjenom Haakon VII, a ſwojomu ſynej da nětko mjeno Olav. Wón a joſo mandželiſta proſhytaj wo boſate Bože žohnowanjo za norwegſki lud. Swoje daſche žiwjenjo paſ chcetaj t cžejci a t wulkofci ludu poſmjeczič.

Japanſka. W Japanſkej knježi hlód. Na milion wobydleri je wot tohole njezboža potrijeheny, z kotrychž dyrbi poſojca woprawdže jara cžerpieč. Mnozy ſu z hlódom cyle pſchemyſleni. Konje woni hladaja, zo něhdže jenoho abo druhoho poſradnu, zo bychu ſo móhli junu najěčj. Starſchi pſchedawaja džeczi, zo bychu je wotbyli a něſchto maſo pjeněz doſtali, zo bychu hač do přenjoſho lěpſchoho měſta z nimi doſchli a tam ſebi dželo pytali. Starſch ludži pſchewoſtaja potom huſto doma ſwojomu hubjenſtwej. Pola a hórki ſu cyle rozryte abo pſcheryte, doſelž tu pytaja wſchubžom za foruſchami, z kotrymiž potom papruſch a dołhu trawu a zela měſheja a je do tyſancow podobnych fórmow ſpjeu. W žymje budže hubjenſtowo hiſčeje wjetſche. Zaſtupjerjo wſchnoſče pohnuwaja ludži, zo bychu wucžahnyli do Mandžurſkeje abo Kore a taſ najhórſchomu wucžehnyli.

Wſchelcžiny.

* **Wulki haſatiſta.** Z Hnězna piſaja: Zaſaſky haſatiſta bē tudychi fotograf Düring, kotryž je ſo njeſawno ze ſchwórtſoho poſthoda na dróhu cžihnył. Šdž bu tajki do katholicſkeje ſhorownje pſchinjeſeny, dychaſche hiſčeje

škabje. Lěkač a mikosćizwa šotra pschi přědku myslěšchtaj, zo hižo je wumrěł, a wótfje po pólsku pschi nim stojo powědašchtaj. Naraz Düring woczi wotewri a ze žłamanym hłosom zawoła: „Hier wird nicht polnisch gesprochen.“ — „Sie sind wohl Hafatista?“ („Wšy drje šće hafatista?“) prafšesche šo lěkač. — „Sa, daš bin ich“, wotmołwi Düring a — wubycha.

* **Praktiski nan.** „Nano, što mam być, zubny abo nawocžny lěkač? — „Wězo zubny. Čžtomjeł ma 32 zubow a jenož dwě woczi.“

Naležnosće našeho towarstwa

Sobustawy na lěto 1905: kk. 598. Pětr Nagl z Kanec, 599. Hana Lebzyna z Wotrowa.

Zemrěte sobustawy: z Wotrowa: Madlena Bulankee, Marja Juršowa a Michał Cyž. R. i. p.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11858 hr. 75 pj. Dale darichu (pola knjeza Andrickoho): Wowčerjo 80 pj., ze skata 50 pj.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 13062 hr. 27 pj. Dale dari (pola redakcije): farař Jan Nowak z Drježdžan (druhi takji dar) 100 hr. — J. K. K. 80 pj.,

Zapłać Bóh wšěm dobročerjam!

Za terciarow swjatoho Franciska: Zemrěte sobustawy: z Wotrowa: Marja Ryčerjowa 20./6., Madlena Bulankee 7./10. a Marija zwud. Juršowa 12./11. R. i. p

Swob. zjednoćenstwo katholskich wučerjow serbsk. Łužicy změje swoju poslednju lětušu zhromadźiznu srjedu 29. novembra t. l. popołdnu $\frac{1}{2}$ hodžin w Khrósćicach we Wjenkec hosćencu.

1. Přednošk. 2. Rozprawa a zdžělenja. 3. Wólby.

Přednošk jedna: „Wo českej wójnje.“

[194

Wo bohaty wopyt prosy

předsydstwo.

S r a j a n,

katholska protyka za Hornju Łužicu,

na lěto

1906

z přichidatej **Prototypu** na šcěnu je po 25 pj. w expedicijach „Katholskoho Bósta“ kaž tež pola kłamarjow na přchěbań. [195

Rajwutrobnišchi džak a zapłać Bóh

wuprajam wšchitkim, kotřiž su mje lěta pschi mojim twarjenju na kaježkuli waschnjo z rucžnym džetom a wosebje z šórami z bližšacheje a dalscheje wokołnosće podpjerali. [196

We Łužcu, w novemburu 1905.

Šatub Mechela, žiwonosćer.

Wutrobnny džak a „zapłać Bóh“ wuprajam wšchitkim, kotřiž su mje podpjerali pschi z nowa natwarjenju mojoho lóni z Božim njemjedrom wotpalenoho štatofa. [197

W Smjecžkecach, w novemburu 1905.

Pětr Mattel.

 Dženšnišche čžisko wopšhija 10 stron.

Čžisčej Smolerjec knižicžisćejnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katolicki Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Płaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Płaći na pósće
a w kniharni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěstki płaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudowy časopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farań w Budyšinje.

Číslo 48.

2. decembra 1905.

Lětnik 43.

Zbóžny martrar Melchior Grodecki.

Hdyž so we swěće trochu rozhladujesć, nadeńdžesć sporie, šćhtož wjeselo a nadźiju na rjeńšći pschichod zbudźuje. Strachocziwoho mohła hróžba pschewzac. Kraje a ludy bédža a honja z bjezwědomitej sebicznosću, za dobytkom a materialnym polěpshtom. Samo stawy jenoho a toho samoho kraja — bohužel schěžepjene do wěrnymuznacow, stronow a narodow — su zamuczene a zaschěžuwane pschecziwo jebi, pschecziwo wyschnosći a wjetšej. Wschudže je proť njepodwolnosće, haj zběžkatsiwa spinjeny hač nanajstrasnišćo, a přenja lěpscha hrobskosć móže surowy schip wotpušćezć, kaž nas w našćich dnjach Ruska muczi. Běda pať, zo a hdyž woheń njepšćeczelsiwa tu abo druhdže krajne mjez pschedyri a mjez hróžbnje wobronjenymi mócnosćami so roz-
płomjeni!

Běše w lěće 1618. Tež tehdom čyrjódny na zawjedny hłós njepšćeczelow a kašerjow wchoho porjada posłuchachu. Zwady mjez katolikami a protestantami roznijemdomachu ludy. Zawišć, sama mjez wjetšami a jich swojbami, łamajće nahladnosć a móć wyschnosćow. Njespołojnosć wschudže! A jeje wupłód? Njesmilnosć, zasakosć a pscheliwanjo krewje pschěz 30 dohćich lět: 30 lětna wójna!

Do tamnoho časa pschefadžuja nas stawizny zbóžneho Melchiora Grodeckocho. W Čěšćej a Schlezćej wupinachu kalwinski cyklu swoju pschemóć pschecziwo katolikam a pschescžehachu jich — runje tak tež w hornjej Wuhetśkej. Tu njemóžachu so čzile złoho nawala wobrucć, a dofelž běchu z džěla bjez duschipastryjow, njeběchu muozny wabjenjam k wotpadej wot praweje wěry zrosćeni. Romandant města Kašchawa, Gandrij Dócy, hrobskly wojak a runje tak zmužity katolik, wuprošy jebi někotrych jesuitow, kotřiž bychu tamnych katolikow duchownje zastarali. Provincial pósta P. Schěžepana

Bongraca za wěriwych magyarskeho a P. Melchiora Grodeckeho za tajskich němkeho a slowjanskeho jazyka do Raschaw. A tymajle pschitowatschi so hysheče P. Mark Rörsy. Wědma běchu cžile měšchnicy swoje štutkowanjo nastupili, wupóska Bethlen Gabor, wješč Sedmihórskéje — wot lejšorowych napscheczownikow napscheczowanj — swojoho generala Rakocy-a kalwinistam na pomoc. Tutón woblehny město Raschaw, wobsadži pscheradzene město a da swěrnoho Pandrija Dóczy-a do zajecza wotwujesč. Kalwinisčji, nětk swojeje pschemocy wěščji, žadachu, zo by Rakocy dowolił, wschěch katolikow zamordowacž abo tola wschěch měšchnikow zničicž. Rakocy zwoli do tak djabołskeho požadanja, jenož pschilaza, zo směło so psched smjerczu pospytacž, hacž so njeby tón abo tamny k wotpadej nawabicž dał. Těhdom zemře tež Melchior Grodecki a joho towarščeho martraščke smjercže za swojoho Rnjeza a Zbóžnika. —

Melchior wufhadžesche ze staroslawneje zemjanskeje swójby, kotraž w Pólskej, wot 16. lěštotka pač w Čěschinje sydlesche. Wón narodži so w lěče 1584 a wotroscže w njewinowatosčji k wjeselu a nadžiji pobožneju starščej. A dalschomu wufukłowanju dowěrischtaj wonaj swojoho lubuščka jesuitam we Winje. Wo dofonjanjch studijach — hable 19 lět starj — zastupi Melchior do rjadu jesuitow a bu do Brna pósłany do noviciata, kotryž běschaj krótko přjednjoho muje, biskop Jan Grodecky a propst Wjacław Grodecky, začožitaj. Pschedstajeni wažachu sebi joho wosebitu předarški talent. Šdnyž běsche Melchior swoje sluby wotpołożil a na měšchnika wufwjećeny, štutkowsche wón we wschelaskich škuzbach w Brnje, Neuhaus-u, Gradcu a Prahy, doniž bu do Raschawa pósłany.

Džen 3. septembra 1619 wobsadži Rakocy město Raschaw. Katholikojo běchu nětk cyle w joho mocy. Swój přeni hněw wucžaje na spomnjenyh tjišč miššionarach. Wón wotšali jich cyle wot jich šladka; stajnje stojesche njepscheczelska straža psched jich bydenjom. Tši dny njedóštachu ani jěže, ani picža, a hdyž škónčnje stražnika wo kusł khlěba a schleńcu wodny proščachu, cžisny jim kruč mjasa pod nohi. Toho pač so ani njedótknychu, dolešč běsche runje pjatč. Nětk póska Rakocy lishečerjom k nim, kotšij mějachu jim wulke myto lubicž, zo jenož swoju katolisku wěru zapřeja a kalwiniskej pschistupja. Tola jenomyšlnje wotpołazachu pósłancow, prajich: „Naschu swjatu wěru njedamy sebi wotkupicž! Džicže a prajče tomu, kiž je waš póskač, zo za naschu wěru rad krej a žiwjenje damy!“ Rakocy tole žhonischi, so z hněwom pyrschesche a pschilaza wojašam, zo bychu škuzownikow Božich cyle wurubili a jim ze smjerczu hrozyl. Ale tež tajki šredk njedocpe wuspěcha. Nazajtra — běsche 7. septembra wječor psched narodom swjateje Marije — dobywachu so wojacy z noma do bydenja swěrných wuznawarjom — z poručnosčju, jich pač z cžiwěmi k wotpadej pohnučž, pač — moricž. Najšurowski martry nětk sežehowachu, tola tamni tji wočyrjeskojo njethabtachu w swojej krutosčji a swěrje. Šato přeni wumře P. Mark Rörsy; jomu bu hlowa wotežata. W njewurjeknitych bolosčach ležesche P. Schčžepan Bongrac we swojej krewi. Njesmilni wojacy zrazychu jomu z tesakom dvě hłubokej ranje do hlowy a wostajichu joho tajtoho ležo — a hable za počne dwachčji hodžinow wudychny swojoho ducha. Naposledtu nawalichu so bjezbóžni na P. Melchiora Grodeckoho mēnicy, zo su tola bolosče tamneju tohole zatraschile a jich požadanju zwólnowoho ščinile. Ale Melchior mordarjam napscheczimo wofasche: „Čžiwělučje mje, nišdy njethablam we swojej wěrje!“ To jich pschěz měru rozniembri. Wudřechu jomu draštu z cžěta, wuwjazachu joho, wotřezachu jomu nős a

wuſchi a wopaliſchu joho z faſlemi. Wſchitko to znijeſe wón w czichej ſczerpnoſczi, ſtajnje ſwjatej mjenje Jeſus a Marija wuprajejo. Geliſti duch ſam drje pomhaſche złoſtnikam najbórſchu martru wumyſlicz. Woni wuſpinachu jomu ruch kručze na khribjet, zawidchu powjaz wołoło zhibadłow a powſnychu człowjeka na rjadu pod wjetřom. Potom wobcežežichu nohi z czeſtimi kamjenjemi, tak zo ſo ſtawy drējachu. Nětk ſchczipachu wbohoho z kłěſchczeni, rubachu do njoho ze ſwojimi teſakami a wupalowachu hłuboke rany z płomjenjemi, doniž ſo nabich koſczow znutſkowne organy jenož nětak dđeržachu. Ale ze rta tutoho hobra njezaſtřichachu ničzo, křiba ſłowa: Jeſus! Marija! Z tutym pozdyřom znijeſe ſo joho duſcha do njebieſkich wyſchinow. Wojacy pať cziſnychu na poť mortwowo Pongraca a cžěło Röröſh-a a Grodeckocho do jamy pſchi twarjenju a zamjetachu ju z pjerſchcžu, cyhelemi a kamjenjemi.

Njeiſu to nječłowjeſte zatraſchnoſće? A tola wopomnuty, ſchtó je doſonjeſche! Nic pohanjo, w duchownej cžmi zajeczi, ně, ludžo, kotřiz mjeno křeſcjanow noſchachu. A hdy a hdy ſo njeſkutki ſtawachu? Nic pſched něhdy 2000 lětami, ně, w 17. lětſtotku, a nic w dalokej Chinje abo džiwjej Africy, ně, w bližkoſczi, w naſchym ſuſodnym kraju!

Zrudny běſche to kónec, a běſche poſchowanjio najhłubſchoho poniženja. Ale Bóh ſtražuje nad ſwojimi ſwjatymi a pſchewobrocza hańbu do krasnoſće. Tak tež tu.

Powěſč wo martraſkej ſmjerczi Grodeckocho a joho towařſchom rozcžeri ſo bórzy w meſće a woſolnoſczi, a ſami mnozy kalwinſcy zaſudžichu njeſkutk. Katholiſko pať njemējachu wjetſheje ſtaroſće, hač kať bychu cžěla ſwojich ſwěrných duſchipaſtryjow na pſchihódne meſtno a waſchnjo poſchowali. Haſle po horcym prócowanju ſo jim dowoli, cžěla z jamy wucžahnyč a je njedaloſo do jučeje zemje połožic. Tola to njebě hiſchcže křmane meſtno za tak drohe poſtady! Ale ani meſčjanſta rada, ani Bethlen Gabor njedowoli, cžěla pſchenjeſč. Katholiſko, zrudni, ſpuſchcžichu nadžiju. Tu njenadžicy wza jich wutrobna naležnoſč cyle ſpodžitny wobwrót. Wjetř Bethlen Gabor wuhotowa w lěče 1620 w Raſchawje horby ſwjedžeń, ke kotromuž běſche tež hrabja Jorgach z mandželſkej Rathyrnu, rodženej z Baſſy, pſcheproſchenu. Swjatočnej hoſcjinje ſčěhowachu reje. Hdyž něť Bethlen Gabor hrabinu k rejam pſcheproſy, ſo wona zdworlwy zamołwi. Z nowa proſchěſche Bethlen wyſoſu knjeni, tola jenož ſchtužku z nim porejwac. Ale wona njeda ſo narečec. Skónčnje jej pſched wſchemi hoſcžimi pſchilubi, zo chce kóžde jeje pſcheczo dopjelnic, zo jenož do reje zwoli. Tu ſtany nadobna hrabinka, ſtupi pſched njoho a rjeſny: „Chcu, tola dowol prjedy, wjetřo, zo ja cžěla tamnych tſjoch wuznawarjow wurjju a je ſobu wot tudy mozmu!“ Bethlen ſo poſtróži, ale cžecze dla njemóže próſtnu zapoměč, jenicžy proſchěſche, zo by wurhwanjo a pſchewjezenjo w nočy ſo ſtało. Čžecžowne cžěla buchu něť wurte, rjenje wumyte, do cžetwjeneje židy zawalene, do kaſchczow połožene a ze ſchcžimi konimi w najwofebničim wozu do hrodu tamneje knjenje dowjezene. Boždžichu pobožna hrabinka koſcže mčěch tſjoch do jenocho wumjeſcy zhotowjenoho kaſchcža połožic da. Wot lěta 1782 hač do džěſniſchoho dnja křowaja tute drohotne relikwije knježny ſwjateje Wóřſche w Thrnawje.

To běchu přenje cžecžomanja, kotrež ſo Melchiorej Grodeckomu a joho towařſchomaj ſtachu. Najwjetſheje cžecze pať docpěchu tamni martrarjo, hdyž jich lěſa 15. januara bamž Pius X. ſwjatočnje zbóžnych praji a jich žiamne

čješćowanjo cyłej cyrkwi poručži. Na tajkim pomyslenju wjeseli so cyła cyrkej, wjeselimy so tež my — wšak Grodecki ze słowjaniskeho naroda wu-
khađa —, wjesela pač so wojeby tamne města, w kotrychž so zbóžni na-
rodžiču. Rak Čješćin lěta zbožneho Melchiora Grodeckoho swjećeske, wo
tym přichodnje!

Ratařska šula w Budyšinje

ma w lětušim zymskim polleće (semestru) 154 młodostnych ratařskich wopytowarjow, z kotrychž su 61 z nowa zastupili. Wopyt tohole wustawa ma potajkim porno zymskomu semestrej 1904/05 18 wopytowarjow wjacy a porno 1900/01 80 šulerjow wjacy. Je to tež najwjetša ličba šulerjow, kotruž je wustaw w času swojoho wobstaća měł. Tuči šulerjo so po rjadownjach (klasach) takle rozdźěleja: w rjadowni 3a 24 šulerjow, w rjadowni 3b 33 šulerjow, w rjadowni 2a 31 šulerjow, w rjadowni 2b 39 šulerjow a w rjadowni 1 27 šulerjow. Po domiznje su tu 146 ze Sakskeje, 7 z Pruskeje a 1 z Ruskeje. Wo wopytowanju tohole wustawa we wšelkich lětach podawa nam statistika sčěhowacy wobraz: Zymski semester 1875/76 27 šul., 1876/77 57 š., 1877/78 77 š., 1878/79 91 š., 1879/80 90 š., 1881/82 100 š., 1882/83 89 š., 1883/84 78 š., 1884/85 85 š., 1885/86 84 š., 1886/87 79 š., 1887/88 64 š., 1888/89 77 š., 1889/90 86 š., 1890/91 77 š., 1891/92 75 š., 1892/93 95 š., 1893/94 91 š., 1894/95 98 š., 1895/96 85 š., 1896/97 80 š., 1897/98 97 š., 1898/99 97 š., 1899/1900 74 š., 1900/01 74 š., 1901/02 92 š., 1902/03 104 š., 1903/04 105 š., 1904/05 136 š., 1905/06 154 šulerjow. Ličba šulerjow je potajkim w poslednich 5 lětach stajnje přibjerala a je to tež dopokaz, zo ma tutón wustaw poľnu dowěru ratařskoho abo burskoho ludu našeje Hornjeje Łužicy, a zo so tež přecy bóle přeswědčenjo rozšěrja, zo móže jeno tón bur abo ratař w nětčišich burskich wobstojnosćach wostać, kotryž z praktiku tež teoriju zjednoča a kotryž je dospołnje rozwučeny wo postupach cyłej ratařskeje wědomosće.

Přejemy z cyłej wutroby, zo by ratařska šula w Budyšinje dale rostła, kćěla a přibjerala k zbožu a žohnowanju našoho burstwa abo ratařstwa.

3 Łužicy a Sakskeje.

3 Budyšina. Jutše, njedźelu 3. decembra, budže tu w katolskej towaršćni wječor we 8 hodźinach wulka zhromadźizna ludoweho towaršćtwja. Dwa zwonkownej knježaj změjetaj pschědnosćaj. Wšitcy katolscy mužojo (tež nic sobustawny) so na to pscheproschaja.

3 Budyšina. Tudomne zjednocženstwo schowcow je wozjewiło, zo su sobustawny nucžene, pschěz wjetšce płacžizny kože, tež płacžizny za schowšće tworcy powjetšić.

3 Łužicy. Wulke a wažne džěło ludulicženja bu wčora w cyłym němškim kejžorstwje dokonjane. By zawěšće zajimawe było, hdy bychu so takle ze wšěch našich serbskich gmejnow nam pschipóšake ličby wobydleri, a tež so spomniło, kěto je mjez nimi katolikow. Chcemy hladac, hač je jo na to myšlělo. Wobžarujomnje ličjenje na narodnosć njedźiwa.

3 Drježdžan. Cyrkej Butrobj=Ježusoweje w Drježdžanach Janowym měsće bu njedźelu 26. novembra swjatocnje swjećena (konsekrowana). Nunje pschod 50 lětami bu tam posledni króć jena katoliska cyrkej swjećena, mjenujcy w Nowych-Drježdžanach. Njesměrnje je so liczba katolikow w tym času rozmnožila; tehdom běchu tam na 5000, dženja su w hłownym měsće Sakskeje 40000 katolikow. Nowy džěl města, Janowe město ze Striesnom ma hižo same na 10000 katolikow. Tuž běše tež jara nuzne, zo czi sami skónčnje wosebity dom Boži dóstachu. Cyrkej je rjana a rumna, w gotiskim stilu twarjena. — Hižo rano w 1/2 7 hodž. bě najdostojnišči knjez biskop swjaty štuť započzał a w 1/2 11 hodžinach bu swjećenje skónčene a potom běše hišće swjatocna Boža mscha, na kotruž bě tež Soho Majestoscź kral pschitwatał, kaž tež princ Jan Sursij. Tež Seje Majestoscź kralowa wdowa bě dwě zastupjerky posłala. Tež mnozy zastupjerjo swětnych wyschnoscžow běchu pschitomni. 3 Budyschina bě tam knjez scholastikus Böbmann, schulski radžiczel hišće z druhim knjezom pschitomny. Po Božej mschi mějeske hišće knjez biskop předomano, w kotrymž zbožownej wosadze wosebje zajimawje stawizny nastacza tohole domu Božoho a jeho spěchowanjo pschodnjeje a wěriwych na wážnosć domu Božoho dopominasche a k dopjelnjenju jich dalschich winowatoscžow napscheczo tomušamomu napominasche. 3 thwalobnym křusuchom bu potom dopolnisha swjatocnosć skónčena.

Prócujny jo tež my, zo by jo prawje bórzj tohorunja we Łužicy móhla zasty jena abo druga cyrkej swjećić. Wulki Schunow, Hajnich, Ebersbach, Nowy-Gersdorf, wšchudžom je žedženjo za domom Božim a z džěla tež za katoliskimi schulami.

3 Drježdžan. Dženja tydženja popołdnju mumrě tu nahle general-major swobodny knjez v. Wagner. Zónšamy inadž budže tež mnohim čžitarjam znaty, došelž bě přjedy wyschł Budyschskoho regimenta.

3 Birna. W tutym měsće bu njedawno katoliske towarštwu džětačerjow zakožene, kotrež mějeske 24. novembra swoju druhu zhromadžiznu. Sekretär džětačerjow, Matijesł z Barlina, mějeske pschednoschł wo zajadach Barlinskoho zjednocženja, ke kotromuž tež 28 sobustawow pschistupichu. 3 cyka ma tudomne towarštwu hižo 56 sobustawow.

3 Kamjenicy. Na evangelskim pokutnym dnju mějeske tudy katoliske cyrkwine spěwastke towarštwu „Cäcilia“ swój lětni cyrkwiny swjedžen. Krasne cyrkwine spěwy buchju rjenje pschednjese. Něćizšichi diocesan=prášes cäcilianšich towarštwow Sakskeje, knjez senior Skala, bě z Budyschina pschitwatał a mějeske swjedženstke předomano, w kotrymž žiwjenjo swj. Cäcilije z počahowanjom k cyrkwiuej hudžbje krasnje a dokladnje rozestaja. Po skónčenju swjatocnosće w cyrkwi bě potom hišće wulka swjedženstka zhromadžizna w „hotelu Germania“. Swjedžen bě wšitkich wopytowarjow zahoril a je so jara spodobal.

3 cyloho swěta.

Saksa. Wjele wjesela zbudžuje w kraju, zo ma so liczba sobustawow přenjeje komory sakskeho sejma pomjetšicž a z tym tež § 63. wustawowoho zakonja sakskeho kralestwa wot 4. septembra 1831 w tymle zmysłu pscheměničž, zo ma so mjenujcy liczba stawow přenjeje komory pomjetšicž k lěpschomu wobthoda, iudustrije a rjemjeska. Tuž je radosć wulka pola mnohich, došelž

je nêtkle prënja komora skoro cyle agrariſta, t. r. woſebje z tajſkich ſobuſtawow woſtojaca, kotſiž woſebje rôlniſtowo zaſtupuja. Saſta je ſo pſchecy bóle tež ſ pſchemyſkownomu ſtatej wuwika; tola w prënnej komorje njemëjadu po wuſtawowym zakonju wobthod, pſchemyſko a rjemjeſto žanoho prawa na nje-poſrëdne zaſtupowanjo. Tola bëſe kral hižo do nêtko tſjoch ſobuſtawow prënjeje komory pomjenowat, kotſiž raznje wobthod a induſtriju zaſtupowachu. Tuž ſo nadžijeja, zo potom w naſchej Saſkej trochu hinaſchi, nowy čas zaſtupi.

Nëmſka. Wutoru 28. novembra bu w Barlinje zaſy nëmſki ſejm w pſchitomnoſczi kejšora wotewrjenn. W rëcz, kotruz kejšor ſam cžitaſche, je, kaž hewaſ pſchecy, za wotpoſtancow program poſtajenn. za džeſa, kotrež jich wočakuju. Něč ſpomina na wobthodne wučžinjenja, kotrež ſu nimale doſonjane a ratificirowane. Pjenježne wobſtojnoſće paſ njeſu ſora ſpokojace. Dokh je pſchecy pſchibëraſ. Tuž trjeba kraj nowe pjenježne kužoſt, kotrež maja ſo wotewricž w dawſch z piva a tobaſa, z wobthada na železnicach a z krajnoho herbſkoho dawſa dobyčž. Zbđžſtowo ma ſo tež ſplnje powjetſchicž. Socialne zakonje dyrbja ſo dale wutworicž a tež za zbožo kolonijow ſo poſtaracž. Hewaſ ſpomina rëčž na mër, kotržž Nëmſka wužiwa (z wuwzacžom w kolonijach) a kotržž ma ſo tež dale hajicž a ždžeržecž. Něč ſpomina tež na ſobuſtutkowanjo kejšorowe na wobžamknjenjo mëra mjež Ruſkej a Japanſkej.

— Nëmſki ſejm zmëje tón króčž ſežehowacu ličbu zaſtupjerjow: centrum 102, ſocialdemoſtratojo 77, konſervativni 52, liberalni 50, ſwobodomyſlne ludowe wotdžëlenjo 22, reichſpartei 21, Polakojo 15, hoſpodaſke zjednoczenjo 13, ſwobodomyſlne zjednoczenjo 10, nëmſke reformne wotdžëlenjo 7, nëmſke ludowe wotdžëlenjo 6, bjez pſchijſkuſchenja ſ jenomu wotdžëlenju 18. Wuprôždnjene ſu w tu khwilu 4 mëſtna, dwë dotalneje centra, jenoho ſwobodokonſervativnoho a jenoho ſocialdemoſkraty.

Španiſka. Tež tu je mały zbëžž wudyril w Kataloniſkej (ſchpaniſka provinca) z hłownym mëſtom Barcelona, w kotrhmž je hižo dawno hibanio, kotrež chce tule provincu wot Šchpaniſkeje wottorhnucž a z njeje republiku ſežinitčž. Tola hara a ropot bu podtkóčženn. Mëſežanoſta ſo wzda ſwojoſo zaſtojiſtwa, a tež družu pſchedſtojičzerjo maja ſo wotpuſchicžicž, dokeſž njeſu tajke wotmyſlenja podtkóčžowali. Tola je ſo tu mër zaſy wróczil a wëc ſo nêtko pſchepytuje.

Norwegiſka. Dženſa tydženja pſchindže nowy kral Haakon do hłownoho mëſta Chriſtiania. Šdžž ſo z kralom bližace lóžže z toſteje mlhy (kotržž runje tehdom knježeſche) wudobychu a poſkazachu, buch u wot mőcnoho wyſtania fanonom powitane. Statny miniſter Michſſen poda ſo na kralowſku lóžž „Heimdal“ a powita krala ſwjatocžnje. Spomni na to, zo je ſo ſkoro 600 lët minyło, zo norwegiſki lud njeje wjacj ſamſnoho krala mëł. Nêk je hinaſ, hdyž mlodoſtny kral norwegiſki do hłownoho mëſta pſchithadža, zo by tu mëł ſwoju domiznu a bydlenjo. . . Něč ſlónči miniſter z wunjeſenjom ſlawy na krala a kralownu Norwegiſkeje, ſ čomuž pſchitomny lud ze zahorjenoſczi pſchihloſowacche. Šdžž bë kral na kraj wuſtupil, powitachu joſo mëſežanſke wyſchnoſcže. Potom jëdžëſche kralowiſta ſwójbja z wozom do hrobu, mały prync z norwegiſkej ſchorhowčžku w ruch ſrjedža ſtaričjeju ſedžeſche. Zwony wiſchitſkich chrtwjow zwonjachu, lud wyſkaſche a haſy ſo žybolachu w krasnej pyſche. W hrobže powita joſo pſchedſyda ſtorthinga Berner z wutrobnyhui ſłowami, na to pſchija kral diplomatifſki

korps a admiralow cuzych lódzji. Prync Heinrich pruski bē tam tež pschitomny. Na drugi džen njeđzeli swjećeske kralowna runje swój narodny džen. Tež prync Heinrich a cuzy admiralajo pschejachu zbožo. Michelsen pschi tej skladnosceji tež prynca Heinricha stawjeske a prosheske joho, zo chcył tejžorej Wilhelmej dżat normegjskoho ludu wozjewicž za joho pscheczelnosć napscheczō tomule ludej a zajimanjo za njón. — Kral Oskar Schwediski je so tež nowomu kralej na wozjewjenje joho nastupa telegrafiszy z luboznej womołiwu dżakował. — Tak ma Norwegjska nětko tež swojoho krala. Bóh chcył jomu dacž zbožo a žohnowanjo w joho knježenju, kotrohož bešto džen je: „Wschitko za Norwegsku.“

Ruska. Knježestwo počina so tu z burami dobra činicž jim wozjewjejo, zo jim pol wotplacženskeje sumy na lěto 1906 spuščejō a docyła zběhnjenje tohole placženja za lěto 1907, pschcz cžož 135 milionow rublow w zakach burow wostanu, sčtož ma spoczatk reformow za burstwo bycz.

W Sebastopolu pak je zash nowy zběžt ruskich lódznych wojakow wudyril. Tak skutkowaske njeřhmanstwo w Kronstacze natyfujomnje na lódzstwo w Sebastopolu, kaž admiralstab to hžjo 26. novembra wozjewjeske. Chly polk (regiment) krajnoho wójska pschistupi k zběžtarjam. Tež artillerija so pschizamtny. Njeđzeli wječor dadny wschē lódzje zběžtarjam prajicž, zo jim pschihłosuja. Tola polk Bialhytsk wosta truty a njeda so narěczecz a pohnuć, so zběžtarjam pschizamtnycz. Tež njejsu dotal so wjetske njeřhmanosce stak, kaž w Kronstacze. A najhórške so žda tež nimo bycz a mēr so zaso wróczecz.

Turkowisla. Rhoroho muža, kaž joho mjenuja, Sultana, knježerja nad Turkowskej wopytuja pak junu zash z nazdala lódzje europjskich mócnarjow (z muntaczom Němjskeje), dokelž njemóže abo njecha porjad dżerzcz. Tuž su lódzje kruč bliže k njomu dojēle a jomu trochu zubh, t. j. łanony pokazuja, to so mjenuje demonstracija lódzstwa. Tuta cžrjódka lódzji stoji nětko pola Wytileny, to je najwjetscha łupa w agaiskim morju, horata a rjenje wobrosčena a jara plódna. Wytilene rēta tež hłowne město łupy na asiatiskej stronje ležace. Wot tud rēča nětk telegrafiszy ze Sultanom w Konstantinoplu. Seli pak nochcył wot tud derje řhschecz, potom bychu drje so lódzje dale kolebale bliže ke Konstantinoplej. Tola sultan wēc rozymy a pak zash nochuje a wscho móžne lubi.

Naležnosće našoho towarstwa

Sobustawy na lěto 1905: kk. 600. Marija Hajnowa z Bóšie, 601. Jakub Wičaz z Prawoćie, 602. knježna s. Bernarda, Wičazec w Porta coeli pola Tišnowa, 603. Michał Rjenč z Čornec, 604. Michał Zynda z Banec, 605. Michał Zopa z Haslowa, 606. Jan Kučank z Budyšina, 607. Jurij Oppitz z Budyšina, 608. cyrkwiny wučer Jurij Wjačslawk z Kamjenca.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11860 hr. 5 pj. Dale dari (pola knjeza Andrickoho): N. N. 2 hr. 50 pj.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 13163 hr. 7 pj. Dale dari (pola redakcije): Professor dr. E. Muka 1 hr.

Zapłać Bóh wšēm dobročerjam!

Za terciarow swjatoho Franciska: Zemrēte sobustawy: Otilia Kinel (sotra Ludowika) 9./10., Hana Fröbieh (sotra Aloisia) 19.10.. wobej w Rumburgu a bēštej wobej 50 lēt dołho w rjedže. R. i. p.

Sobustawy bratstwa „Žezusoweje Wutrobhy“ a „Zapospchotstwa modlenja“ maja swoje dobre škutki a modlitwy w měsacu decembru Bohu woprowacz: „**zo**

bhachu wěritwi swjatoŭho Wótcu w zaŭŭtaranju chćeje cyrkwi je z Pětrowym
pjenježkom mócněje podpěrali.“

Jednota,

[198

towarstwo katolskich Serbow w Budyšinje, zmjeje jutře za tydźeń, **njedźelu 10. decembra**, wječor we 8 hodźinach w towaršni swoju měsačnu zhromadźiznu. — Spěwaŕske hodžiny pak započnu zo zasy **wutoru 5. decembra wječor.** **Předsydstwo.**

Schrószanska nalutowańia

[199]

zmęje swoj 2. lęuszu generalnu zbrnadżinu nędżel 10. decembra
popońdnu w 4 hodżinach we Wjenec saki w Słrościcach.

Dnjowy porjad: 1. Běžny pscheshlad z lěta 1905. 2. Rozprawa wo
reviziji pschez pschedshdu dohladowastwa. 3. Nowy zakon wo wuběranju
bykow. 4. Zbježlenja abo namjety.

K hodam (Božomu džěsću)

so naležnje poruča:

Nova Jėzusowa Winica z kėrlušemi, w rjanym zwjazku
6 hr. 50 pj.

Pobożny Wosadnik po znatych płaciznach.

Khwalée Knjezowe mjeno po 2 hr. a 2 hr. 50 pj.

Ročna Swjatnica zwjazana po 3 hr. 50 pj. a 4 hr. 50 pj.

Wšitke knihi su dóstać w Budyšinje na farje, kaž tež přez
kk. duchownych. [200

W redakciji Posoła, na farach a pola wudawarja, knjeza tachantskoho předarja Šewčika, je dóstać knižka:

Křesčanská mladosť.

Převodný list za mládosť a přes nju.

Žwjazana płaći 50 pj.

Hnadowne Pražske Jězus-džěcatko.

Zwjazana knižka po 70 pj. a 1 hr.

[201

Rajan,

katholska protyka za Hornju Lužicu,

na léto

1906

z pšchidatej **Brothceztu** na sečěnnu je po **25 pj.** w expedicijach „Katholiskojo Bóla“ kaž tež pola kłamarjow na pšchedań. [202

P i e ř a ř,

wosębje za pječenjej khlěba, namata
skusachacej schuli dobre wobwudlenjo,
přichiprawu a, dokež we Wotrowje
nabžijomnje tež dojahacu zařadźbu.

we Wotrowje na starej, gmejnje přich-
po žabosći natwarjomnu pěk a družbu
a susodnych wšach žanohu pjekarja njeje,
Wšcho dalšche je žhonicž pola
přichedstojaca **Michala Čuža.**

➡ Džensa je tež **Serbski Hospodař 11. čislo 1905.** ➡

Chłopek Smolerjec knibiczyńszczynie w Serbskim Domie w Budyszynie.

Katolicki Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domn
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w knihaŕni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěški plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudowny časopis.

Audatowany wot towarstwa ff. Cyrilla a Methodija w Budyščinje.

Redaktor: Mikławš Žur, faraŕ w Budyščinje.

Číslo 49.

9. decembra 1905.

Lětnik 43.

Duch do Tatrow.

VIII.

W Popradže přenju nóc w hošćencu Housparfu woŕŕach. Do „Deutsches Haus“ so mi njechajše. Sym tak kaž swojeje hłowny. Ale tak rjenje kaž wo dnjo tu njebe w nočy. Z Housparka maŕch mjenujcy pšchetrajny wuhlad na Tatry. Cyty wječor sym w hłódnicy pšcheseďzał a njemóžach so nahladac. Tež wječerjecz mi zešłodži. Kupich sebi trubjel kufurucy (majja), naseŕich sebi ju a napopjerjach, a potom džernych ze zubami zornješka z trubjele.

Wot toho časa njedžiwam so hižo našim kurom, zo so za tym zornom tak hłóďa. Popšach sebi hišćeje k dokušowanju čzwacžt garnowanoho twarožka. Se to tajka prawa mješćeńca. Butra, twarožk, cybla, paprika, sól — wscho doŕež pšcheměšchane, z kijałom a wolijom namacžane — to je garnowaný twarožk. Kopik wina k tomu tyje.

Šacž dotal bě to derje. Ale situacija so nahle pšcheměni.

Powječerjawšchi rozpušćežich woczi po hošćoach. Nahle zaŕŕachu mi za jentym blidom tam zadny w kucžiku. Widžu horjtku žonow. No — to šćeže by so činiło. Ale, pomyslich sebi, te kurja cigarety, žona pšchi žonje. A ka! Tak z lohka. Šdnž jeno k hubomaj je pšchizkoža, hižo so jim mróčeje kura tak won kuleja, kaž bychu sebi hrajkale z tym koleŕŕowatym so dymom. Mi wutroba zaŕta. Šchtož mje znae, we, zo do kurjenja ničo njedžeržu, a do cigaretow docyła nic, doŕež sym so jich dla w Budyščinje na Mikławšku po zemi wił, na tej swjatej zemi. A šchtož mje k zemi zwali, z tym zehrawaju žony! Ach, tale emancipacija! Niczo njemóže sebi muž sam za so šthowacž. Wšchudže jemu žona porunjio ŕtupa, koleŕuje, kuci, trubi kaž muž, hłóďi na hońtwu, šyda so na konja, krošnuje so na wjeŕščki hór. Ach, mi

fo wšcho wjerćejesche. Źohodla, o Rnježe, nještвори žonu radšchi z mužoweje štopy dhyžli z rjeblejška? Njewidžišch, kaš je jomu nad hłowu zrostka.

Štšilich czoło — zapłaczič — džěch. Šdže? Trašč do wodny? Š, hdyž tež to? Lehnč džěch. Ale lěpje by było, zo bych nješčoł. Walach jo a kopach, hněwach jo na kožo — bė pšchetrótte — na posleščęzo — bė pšchęcžęše — na tomorku — bė pšchenizka — na hercow — pšchedoško hudžachu — na mėsacžk — mi z wofnom nuts hladasche — a hdyž bėch jo kołwokoło na wšcho pohńěwał a zalubił, zo jo do Šousparta nihdy wjach njewrěczu, palešche mje hižo zašy, hdyž jeno sebi pomyslił na te žony.

Nazajtra rano zahe wuleczach, zapłaczič za nocowanjo a wuńdžěch sebi wóz pytač. „Bojědu“, prajach sebi, „do Dobřiny wohladacž podzemštu lodowu prózdniěcu.“ Pšched dwórnišchčom nadeńdžěch dróžtarja. Mějesche hižo dweju knjezow na wožu, ale taj mi samaj kazaschtaj, zo bych jo pšchihnył. Za jenocho je jěžba do Dobřiny pjeczja pšchedroha.

Mi jo knjezštaj prawje njelubjeschtaj. Bojach jo, zo trašč štaj židaj. Njeshdžěch jo k nimaj do woza. Zaležěch k pohončej horje. Tón bė mi lubshi — bė Škowak.

Jědžěchmy. Popradška dčóžba je šchropowa. — Tuž z wopřědka šětro košasche, doniž njewuijědžěchmy won na dróhu, runu a hladku kaž huno. Nětk hagle widžachmy, zo njebėchmy sami. Wós za wozom jědžěchmy — cyla karawana. Minychmy jo nimo wješki „Blumental“, hdyž Popradscy Němcy w lěče jo wuwotpoczujaj, mjez tym zo Škowach za nich roboczja. Mi bė žel wbohocho škowacšcho ludu, Němc, Madjar bohaczi jo z joho prócu, bjez smilnosče jón pšchahaju a po nim teptaju — a wón bėdži jo z nuzu, drěje jo čas žiwjenja a mrěje mohł rjec z hłodom.

Pšchecy dale zapuščęzowachmy jo do horow a lěšow. Bohonč mi powědajše, zo ju jo w tych huščzinach hiščęe mjeđwjeđže wukhowake. Oni bėchu hagle jakojcu na pastwje roztorhake. Wohladach jomu trucže do woczow. Njezacžęwjeni jo. Tuž móžęe jomu wěrič.

Škónčnje bėchmy jo pšchęz wještšch horj wudrapali a zhladowachmy nětko do rjaneje płódneje doliny. Tam leži wulka škowacška wjes Grenič. Pšchede wsu hižo wobštupi nas čyrjódka cyganškich džęči. Brune spalene kaž kaschtanki (kastanije) šfalachu wokoło woza, na pol nahe, a žebriachu wo krajcar. Pšchi tym pokazowachu nam zubh, rjane, štrowe, bėke kaž škowowa kóšę.

Wjes bė zajimatwa. Bė špodobna na něhdušču Ročiń. Domške, hróđž — bróžnja, wšcho pod jenej tšęchu. Dwory su tajke dołhe fiki. Za wsu na latkach pasechu jo njepšchěhladne čyrjódh hus. Pšchi pučzu sedžesche w trawje cyganški pachol, něhđže 14 lětny. Šdhyž jo z nim zrunachmy, wuškociž kaž zajac a lecžesche za nami. Wbohi bė cyle nahi. Ženož na ramjenjomaj bimbasche jo šchlebjertka laca. Šdy by kšudoba a nuza jomu z woczow njehladała, by sebi myslicž mohł, zo sy w raju. Našč pohonč swojim cyganškim kranjam nanajlěpshi njebė — wuđžělesche jim jatmožnu z kšchudom a pužolesche jo na tón lěni cyganški prač, kiž njedžęła, jenož žebri a kradnje. Šdhyž je bėrnjach čas, dyrbja ludžo swoje pola štražowacž, herwał jim cyganjo wšcho zęžbėraju.

Lědma bėchmy ze wsy a hižo zašy dróha štupašche. Raž waka wiješche jo pučž na horn. Bohonč zęškociž a džęšche pšchi wožu. Za tež konjomaj wolóžich. Rnjezštaj me wožu pał jo šmęšęhtaj: „Pšchęzo pšchi kšodžicž, hdyž sy za wóz zapłacził.“

Hišćeje wjach króć duch po puczu zleşechmoj dele z pohoncžom. Horn běchu pšehrozne a z konjom lijesche so pót. Stónčnje dojedžechmy do wšy Bernár. Jow smy runje na poť pucza. Tuž tu zastachmy. Čłowjek a stoczo chce so pošylnić. Z cyganami so tu wšcho mjerwi. Zajedžechmy do wulkeje hródže abo kólnje. My wulčechmy a džechmy do forcžmy. Pohoncž njemóžesche ani wofomif wot konjom, pšchetož cyganjo jenož kafaju, hdže by zamóhli sčto pokradyč — a bjeru wšcho. Ani po wodu konjom njemóže pohoncž dóńč. Dyrbi cyganej por krajcari dac, zo by joho konjom bow wody pšhinješt. Mjez tym hač swačachmy, wadžachu so wonka cyganjo mjez jobu. Bě žačotny hof. Z pjasčemi na so džechu, ze zubami kšipjachu. Zdasche so, kaž by měto we wofomifu do bicza dóńč. Mjez tym hač so muže wurěčowachu, rejwachu žony a holčička pod wofnami nascheje forcžmy a hanjachu za kóždym pjenježkom, kiž jim pšhicžifnychu. — We wšy samej byhla Skowacy rufinskeje wěry. Cyganjo pšchewjaju w jamach, do zemje wurtychu.

Bernár bě poslednja wjes po puczu do Dobřiny. Trjedichmy jenož hišćeje na samotnu forcžmu „Pusztá Polya“ mjenowana. Wot njeje hač do Dobřiny je hišćeje něhdžy $\frac{3}{4}$ hodžiny.

Bě počdnjo, hdyž do Dobřiny dojedžechmy. W runej měrje džechmy do lodoweje jamy. $\frac{1}{4}$ hodžiny dyrbachmy so wonka pšchew jamu wuškódnjec. Potom nas puschčizchu nutš.

Džiwne čiji je, hdyž nadobo ze smudžacoho slónca pšchěńdžesč na lody. Jama je rozšwětljena z elektrifikim swětkom. Hatle lěta 1870 wotkry ju wěšty Eugen Ruffiny z Dobřiny. Cyła jama džěli so do hornjeje a delnjeje próžd-njeńcy. Po něšćto sřhodženčach stupamy najprjedy do nizejšeje kšódby a z njeje do „mateje sale“. W njej widžimy dvě lodžanej pyramidže, 7,5 m wysokej a 2,5 m tołstej. Dale pšchěńdžemy nimo tak mjenowanoho „wodo-spadu“. Zda so, kaž by to była zamjerzajena řěka, kotraž je so něhdžy z wjetřa jamy dele laka. Wulotny je blyskot w elektrifikim swětle.

Sřebička wody, kotraž so pšchew hornju jamu cžehnjesche a stónčnje wjazny, pohnu Ruffina, zo so dale do zemje dele rjesche. Tak wuslědži druhu kšubšču, ale runje tak krasnu jamu. W njej wuhladasč lodžanu scženu, 200 m dołhu a něhdže 15—20 m wysoku. A lód pšchew hišćeje roscje. Na čim to zaleži, zo so pod zemju tajke lodowiska tworja, njejsu hišćeje dozhubali? Sdyž hišćeje w sukničach kšodžach, by mi njeboha wowka wo schlenčanjach hrodach pod zemju bała. Nětk widžach, zo to njeběchu bajfi. —

Powobjedowawšchi wróćichmy so po samnym puczu. Tuž trjebasč tónle wopis jenož wot zadny do přědka čitatč, chceš-li wědžec, kaž smy domoj jěli. Pohoncž bě strobny — a my so tež njeczumpachmy — tuž njezwróćichmy. Zedžechmy za jobu. Nječ pohoncž spuschčesche so na knjezřkow we wozu, zo jomu něšćto pšchipołožitaj, njeda-li so wot nikoho pšchescžahnyč. Za k nimaj tajkeje dowěry njemějach. Sdyž jomu w Popradže płacješchtaj, móžach wobkěžbowac, kaž so wobohomu Skowatej woblicžo mróćesche. Koza bě joho liznyła. Mje bě toho čłowjeka žel — bě džěn kšudžinka Skowjan — rozehnach mroki z joho čžofa. Židaj pak so na mnje hrěšeschtaj, zo z tym jenož džěławy lud kažu. Za pak sebi prajach: Njany džěn njedž so njestónčiji z dišjonancu

B Ružicy a Sakskeje.

Z Budyšina. „Ludowe towařstwo za katolikow Němskeje“ měješe tu njedźelu 3. decembra zhromadźiznu w towařsni. Nahladna syła mužskich bě so zešla, mjez nimi tež wjele Serbow, zo bychu posłuchali na zajimawej přednoškaj k. kapłana Friesy z Georgswalde a k. fararja Bodenburg-a z Mišna. Tudomny wjednik towařstwa, knjez Angermann, wotewri zhromadźiznu a poda statistiku towařstwa. Na to rěčeše přeni mjenowany knjez „wo katholskej cyrkwi a přiwěrje“. Z poměrnje krótkimi ale raznymi słowami wukonješe swój nadawk, pokazujo na njesměrnu hluposć přiwěrkow abo přiwěry, jako wupłoda pohanstwa a złoho ducha. Potom dopokaza, kak je katholska cyrkej stajnje była njepřečelka wšitkeje přiwěry. Pokazowaše tež na to, zo hišće džensa namakamy tam najhórše přiwěrki, hdžež prawa wěra wjacj njeznježi abo hewak žaneje wěry wjacj njeje. — Druhi knjez jednaše wo našim Zbóžniku Jězusu, jako wěrnym Synu Božim a wo přěču tejele wěrnosće na wšelkich stronach a wot wšelkich wučenych; wosebjje tež ze strony Harnaka, Barlinskoho universitneho profesora protestantskeje theologieje. Mnohe přihłosowanja dopokazowachu, kak derje so jomu poradzi, Harnakowu mudrosć porazy a njepowalnitu wěrnosć wobkrućić, zo je Khrystus woprawdže Bóh a ćlowjek, wěrný Syn Boží. — Wulki džak słuša spomnjenymaj knjezomaj za jeju prócu. Wězo wšak běše kóždy z tuteju přednoskow sam za so wupjelnił jedyn wječor, hdyž bě tež přenši knjez so směl hišće bóle wupřestrjeć ze swojim zajimawym předmjetom a nic tak krótkić, kaž to dla krótkosće časa dyrbyeše. Zawěsće pak je sebi kóždy prajił, wjacj tajkich zhromadźiznow chcemy ze samsnej kedźbliwosću a swěru wopytać. Horcy džak słuša tež knjezej Angermannej, kotryž je tutón wječor přihotował.

3 Budyšina. Póndźelu 4. decembra bu tudy wulkotny a rjany wustaw, na Šlincowej a Schäffer-dróžy, lětsa dotwarjeny, za tħudnych a starých šlabnych ludźi poswjećeny abo wotewrjeny. W mjenje měšćanšće rady wupraji wyšchjchi měšćanosta Dr. Raebler jwój džak. Měšćanosta Dr. Zahn pschjwza wustaw w mjenje załoženja. Pastor Haab měješe rěč. Pschitomni běchu tam zastupjerjo měšćanšćich wychnosćow, tež wotriješny hejtmann v. Schlieben a ewangelske duchownstwo, kaž B. N. pišaja.

3 Budyšina. Póndźelu rano wokoło 7 hodź. pschijědžeschtaj z čahom sem a chychštaj so zasj dale podacj dwaj paduchaj, kotrajž běshtaj w Reichenbachu S. E. so nutškamałoj a kradnyłoj. Tola w Budyšinje jeju zajachu a na nócnu policajsku strazu na dwórnišćězu domjedzechu. Mjez tym zo jenomu wulki kašacj wotewzachu, so druhi z mjenom Pietruschka do španja tšeli a tež krótko po tym wudycha. Sebjemordarja dowjezechu na Miškawšć do čžěoweje komory, tu bu tež hišćeje potom fotografowany. Tutón ćłowjek narodži so 8. oktobra 1880 w Klüschawje (wotriješ Gleiwitz) a bydlesche hewaf w Bremerhavenu. Čžěko bu po dofonjaných pschepytowanjach do anatomije w Lipsju póškane.

3 traja piša B. E. Kaš lohcy móža džěłacžerjo prawo na rentu na stare dnj abo tež na rentu invalidow žhubić, ščžehowach pad pokazuje. Katastfi džěłacžer, kotryž dla tħorosče nicjo wjach zašłuzičj nje-

móžesche, a kotryž mějesche hižo swoje 300 marčow (znamčow) wuśěpiene a kiž by tač hižo prawo na invalidsku rentu měł, je šo nětk ze swojim žadanjom wotpořać dyrbjač, dokelž mějesche wón wot januara 1900 hač do samoho časa 1902 město 20, kaž to zakoń poruča, jeno 13 znamčow lěpienyh. Z tym běchu wšitke přjedy toho lěpiene znamki swoju płaćiwosć zhubiše. Potajkim běšće tónle džěćacjer dyrbjač 7 znamčow sam zalěpicž dač. — Našupajo tychle marčow a jich lěpienje a ličby hušto wulfa njewědomosć knježi a tež njeroba, wosebje, hdyž jedyn abo druhi w stajnym džěle njeje a jo potom wo to nještara, što ma činić, zo njeby za njoho invalidna renta, abo tež nic renta za stare dny spadnyła. Tuž rěka, jo wo to staracž a jo pořadnikow tajkich fassow radšo prashjeć, što ma jo činić a stawacž ze strony jenotliwych me wšelafich wobstojnosćach, zo njebychu swoje prawo na rentu trjebaj zhubili. Potom je žałosćenjo, hara a swarjenje, hdyž je psche-pozdže. Na druhich potom storkaja, štož su sami z njerodu zawinowali.

Z Wutołčic. Hana Deleńkec (Markec) z Wutołčic bu pjatk 24. novembra we klóštrje swjatoho Handrija w měsće Tournai-u w Belgiskej po swjatočnych slubach jako knježna stajena. Při tym dósta rjadowe mjeno Johana, kotrež je přjedy měla něhdyša hrabinka Monika ze Stolberg-Stolberg nad Worklecami, kotraž w samsnym klóštrje jako knježna zemře 12. mař. rózka 1904. — Ad multos annos!

Ze Serbow. K tomule dopisej chcemy hišće druhu podawk dodać podobneho wobsaha, kaž daleko a štož mózachmy wo nim zhonić, dokelž dopisa njedóstachmy. — Dzeń 24. oktobra t. l., na swjedenju swj. arcjandžela Rafaela, wotpołożichu tež 7 knježnow swoje swjatočne sluby (profess) w cistercijskim klóštrje „Porta Coeli“ pola Tišnowie, mjez nimi tež tři zbožowne džowki serbskoho naroda (tamne štyri druge mjena njeznajemy). Wone su ze wšelkich serbskich wosadow. Marija Bjedrichec z Budyšina, přjedy za džěćowske dny tež někotre lěta w Radworju ze staršimaj žiwa, rěka nětk knježna Michaela. Hańža Wjenkec z Róžanta, dósta mjeno knježna Konstancija a Marija Wičazec z Prawočic je nětko knježna Bernarda. — Zbožowne duše, kotrež je sebi Zbóžnik hižo tu wuzwolił za swoje wosebite lubuški a njewjesty, zo by je přecy dale wjedł po puću duchownoho žiwjenja hač na wysoke hory dospołnosće. Swjaty arcjandžel Rafael, pod kotrohož škitom tutón puć nastupichu, cheył jim tež być k pomocy, doniž je njepřiwjedže jónu na wuzwolene městno wěčneje, lěpšeje wótčiny.

Swobodne zjednoćenstwo katholskich wučerjow serbskeje Łužicy zeńdže so, kaž wozjewjene, 29. novembra w Khrósćicach. Předsyda witajo přitomnych, zdžěli, zo „zjednoćenstwo“ w tu khwilu runje 20 lět wobstoji. A sěhowachu někotre zdžělenja a wuradžowanja. Přednošk měješe k. farar Nowak na město k. fararja Hicki. Rěčeše wo českej wójnje. Spominaše na přičiny, wopisowaše bitwy pola Jičina a Kraloweje Hradca a praji tež winy, hdyž je Awstriska wójnu přehrała. Zo bychu přitomni lěpje přednoškej dorozemili, běše knjez farar přehladnu kartu wo bitwach a tamnej krajine zrysował. Dale měješe tež pohladnicy z tutych kónčin, wšako je bitwišća sam wopytował. Za nowoho sobustawa bu přijaty k. kapłan Mikławš Dórník z Khrósćic. Při wólbach buštaj kk. kantor Symank za předsydu,

cyrkw. wučer Šewčik za pokladnika z nowa wuzwolenaj. Městopředsyda je k. kapłan Just, zapisowarjej wučerjej Andrieki a Kranc. Přinošk na nowe lěto budže 50 pj. Z džensnišej zhromadźizny bu lěto skónčene. W nim smy so šesć króć zešli. Zličbowanjo poda k. Šewčik přichodnje. Přitomnych bě 19 sobustawow. Přichodna zhromadźizna w Budyšinje po hodžoch. Knjz wučer Hajna změje přednošk wo temperamentach.

3 Drježdźan. Mjez peticijami, kotraž druhej komorje sejma pschědleža, je tež jena měščaniskeje rady z Ramjenca wo załoženjo wučeriskeho seminara tu za pońónny džěl Łužich.

Zohorunja je tu peticija měščaniskeje rady a měščaniskich zastupjerjow Wulfskeho Šojna wo twarjenje pońónno-narastkeje železnicy mjez Riešy—Wulskim Šojnom—Rinsborfom—Ramjencom a Radworjom.

3 Drježdźan. Mjědzelu 3. decembra mějachu tež Drježdźany trochu frucizichu demonstraciju pschězliwo nětčizichomu wobstojacomu wólbnomu prawu jako razny wuraz njespojnosće z tym samym. Najprijedy běchu wšchelake socialdemokratiskje zhromadźizny k demonstriowanju pomowane. Tola w tychsamych nastawach tajki hołk a hawtowanjo, zo dyrhachu so rozpuschćizć. Něčnych běchu ze swojimi njesměrnje rozhorjacymi słowami lud tak rozhoricć pyтали, zo so hołk a hara potom tež na hasach dale rozsčěrjesche. Čzrjódny čzhnjedchu socialdemokratiskje spěwny spěwajo ke kralowskiemu hrodej. Wulke hlyh wčzjpnnych běchu so jim wězo pchizamknje. Pschi bliženju wjac tyšac hylneje čzrjódny demonstrantow bu hrodowsta stráža do hrodu samoho sczhnjena a wrota buchu zamknjene, podawł, kotryž so wot revolucije lěta 1848 wjacj stak njeje. Policistowje běchu z woprědka pschěstabi, hač zo móhli čzrjódny napšchězo stupicć, doniž pomoc njepschindže. Mjez tym zadžeržachu so demonstrantowje cyle njehěblowanje, wołachu za Soho Majestotšču kralom, wunošchowachu šlawu na pomščitkowne, runoprawe, tajne a direktnje wólbne prawo a wuspěwachu por socialdemokratiskich spěwom. Šdnyž potom policija z wučehnjenyymi tesakami wustupi, cofachu čzrjódny k staroměščaniskomu torhošchězu a k Augustujowomu mostej.

W nutšownym staroho města buchu nětk wšchudžom hylnische wotdželenja policistow postajene. Na hasach smědžachu tu jeno hylneje tamnischi hohdžicć, tosiž tu bydlachu. Na wjacorych městnach so čzrjódny hylneje zhromadžowachu, tola jich bórzy zasj policija rozehna. Wobhydlerjo běchu we wulkim strasche, dofelž běchu džěn wšchnosće wozjewile, zo budže so pschězliwo wšchem demonstracijam a njeměram na hasach cyle raznje a najfrucizichu wustupowacć. Hawtowace čzrjódny hromadžachu so pschecy zasj hač hlybožo do nocy, ale wšchudžom namakachu hylne wustupowanjo policije. Wójachy běchu w kafarmach postajeni a hotowi zastupicć, tak khetse hač so požadaja. Wschitke wojeřske stráže stojachu pod brónjemi.

Cyly hołk drie njegměje druge płody, hač zo budža schězuwarjo a namjedowarjo rozhorjenoho ludu čzechy khostani. Někotři buchu tež pschi tym ranjeni. Wobhydlerstwo bě pak so do wulkeho stracha podało.

Niczo wulke demonstracija wuskutkowacć njebudže. — W sejmnje běchu tež wo wobstojach wólbnyh prawje jednali, ale jeno tefo wuspěcha měli, zo zhoniču ze słowow štatneho ministra Měžicha, zo w blizšich časach so na pscheměnjenjo myslicć njehodži a zo so pschi porjedženju nětčizichoho wólbneho prawa jeno na mnohošč hłosow džiwacć njebudže. Knježestwo chce hake potom

porjedzenjo abo pschemenjenjo namjetowacz, hdyž budže so woprawdže něšto dobre a ščo tož so trjebacz hodži namjetowacz, a hdyž budže sebi tež wěšte, zo sejn potom tajki namjet tež pschimozmje.

B cytoho swěta.

Ruska. Z Warschawy pschithadžejsche powěsč, zo je wójnske prawo, kotrež bě na Rusku-Pólsku wuprajene, 1. decembra zasyžbėhnjene.

Gewat pať so w Ruskej njezda pschecy měrnišcho byč. Wschelke htošy drje so šlyšecyž dadža, z kotrychž jedyn wscho čorne rhyuje, druhi zasyž poľny nadžiye kłinczi.

Tola dotalne powěsčje jara nadžiye polne njejsu. W mnohich městach pschecy zasyž tež wójach revoltiruja. Něka džėn samo, zo žani wójach spušecyžomni njejsu, hač jeno hysčecy kosaťojo. W Ddesyho boja so nowych hrubocěžow a mordarstwom. Dessa same je cyle wot Pětrohroda wotrěznjene; wobthad železnicow stoji dla strajkowanja, tohorunja póst a telegraf nječini služby.

W pjećich wotrěsach Tambowskeje gubernije zathadžeja tež burja žaľostnje a hroža hłownomu městu Tambow ze zanicženjom a mordowanjom, wosebje wosebniszym wobydlerjam. Na kraju pať pala a rubja. A hdyž su wobsedžerjo kublom rozčěťali, tam zathadžeja nječłowšy z wobohim štotom. Arumom wotrubuja jenu nohu, konjom wotrězuja jazyki, wowch honja do hromadny, woblijuja je z petrolejom a zapala je potom. Zda so, kaž bychu čile burisťo cyle rozom a wschě čłowjeste čucze zhubili, zo jim ani njewinomatoho štotu wójach žel njeje. Schťož jeno mōže, čěťa do wukraja. To zawěčje hysčecy mēr a polepschenjo lubjace podawki a powěsčje njejsu.

— W Ruskej hrma a njewjedri dale, haj po zdaczu so tam pschecy hōrje čmi. Žaťo na wulfanskej wōdže: tu je pľomjo pohajto, a hlej, hižo na druhim kōncu wubuch buch. Wobudžať, zo hysčecy Ruska je tať mōcna a znjeje tele zatschafowanja bjez kōnca. Někotry druhi stat by dawno na hromadže ležať. Tať pať wschitcy dobri ludžo wocajajuja, zo wulke šłowjanste kejžorstwo pschetraje krišu a zo šķōncnje t čěšćzi pschidže a so wjesla pschinnje: dobry, wobdarjeny ruski lud; doľho došć su jōn Zatarowje teptali a kōncowali, a njewědomiczi zastojnicy dajili a — dajili. W tym wotomiku wězo blyška so hysčecy dale. Najposlednischa powěsč běšce, zo su samoho cara nadpadnyli a sadžicž chcyli. Talc powěsč je z toho nastala, zo bu na raz 250 mužow z caroweje pschibocžneje čěľneje gardy arrestowaných a do hrōžbných pincžných jastwow Pětro-Pawłowskeje twjerdžizne domjedžených. Njeje so potajim žadyn z wulfowjećch chcyľ za diktatora wumolacz dacž a cara wotšadžicž; ale jara wjele krute to tola wotokoľo joho trōna njeje, hdyž swojej gardže wójach njewěri.

— Wo Sewastopolu je „Rath. Posol“ hižo pišať. Tamnišce lōdže běchu město tořhowje šwj. Gandrija wupowšce čerwjenu revolucionarnu, a wjisko na kraju, pschecžimo nim komandowane — zjednoczi so z nimi a swoje kanony z nimi staji do jednobo rjadu a bombardowasche Sewastopol. Něťko stej 2000 najhōrščich zawjednikow zajatej a nashila so t mērej. Tež we Wladymostoku so wari. Wjiska chcedža město znicžicž, njedōstanu-li za 5 dnjow wěšte šlowo, zo budža domoj pōšłani. Telegraf do Charbina je znicžen.

— 338 000 rublow su židža w jenicžkej Ddesy z Nēmsteje pomocu dōstali. Samo so rozemi, zo wot židowskich bratrow. Židža šwěrnje t sebi staja a šmēja so t kšecěžanam mjelčzo, toťšiz so sami mjez jobu žeru. Pjenjež tež maja, kaž so widži. Mjeńšcha 300 rublow (700 hriwnom) žana pōdpjera

njebudže. Do hromady je so tón raz 741580 rublow do Russeje pósłalo. Ale to je jenož přenja rata, zběrki potracojuja. Wjele nowinow, kotrež hewat tola z prawdu pisaja, měni, zo zběrki nimaja khubnych židow podpěracz, ale rusku revoluciju, wot židow zapalenu a zapalanu.

3 Němsko-južno nawjeczorneje a naranjsheje Afriki pschitadžeja powěsće, zo je zběž Hererow podtkóčenj a zo tam zasj měrnische wobstojnosće zastupuja. Tak nable drje hišćeje wschitko do rjadu njepschindže. Nětko haśle budže so jednacj wo khostanjo zběžkarjow a wosebje wjednikow a tež wo zarunanjo wobsedzjerjam nacinjeneje schodny.

Naležnosće našoho towarstwa

Sobustawy na lěto 1905: kk. 609. Jakub Wels ze Šunowa, 610. Mikławš Korjenk z Trupina, 611. Michał Wokey z Konjec, 612. Pětr Krawža z Khrósćic, 613. Marija Spittankowa z Budyšina, 614. Handrij Frencl ze Zdžerje, 615.—617. z Worklec: wučer Jurij Renner, Hana Lehmanowa, Michał Matek, 618. Mikławš Šejda z Trupina, 619. Jan Pech z Koslowa.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11862 hr. 55 pj. Dale dari (pola redakcije): Pječo hračcy z Jaseńcy 3 hr. J. L. z B. 2 hr.

Za twarjomnu nowu cyrkej we Wulkim Šunowje: Přez najdostojnišoho knjeza biskopa (pola k. s.) wot njemjenowaneje 150 hr., M. H. z B. 2 hr. — (Pola redakcije): J. C. z B. 3 hr.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 13164 hr. 7 pj. Dale dari (pola redakcije): Radwofska Hórnikowa komisija (468,60 hr.): po „Bjesadže“ 0,45 hr., na „křěiznach“ 0,35 hr., k. Wićaz 0,25 hr., hromadže 1,05 hr.

Zapłać Bóh wšěm dobročerjam!

Jednota,

[204]

towarstwo katholskich Serbow w Budyšinje, změje jutře, **njedzelu 10. decembra**, wječor we 8 hodžinach w towaršni swoju měsačnu zhromadźiznu.

Předsydstwo.

W „Serbskim Domje“ w Budyšinje ma so

kofejownja

wotewrić. Štóž by ju chěł wotnajecz, njech so do nowoho lěta wobroczi na zarjadnika domu, knjeza rěčnika **Gyža**. Najlěpje by so k tomu hodźał serbski pjekač abo konditač. Poslužowanjo dyrbi wězo **serbske** być.

[205]

Wozjewjenje.

[206]

Zymski čas zasj pschitadža. Tuž wschitkim Serbam kłoschtrškeje wotoliny k wědženju dawam, zo mam w **Šunowje** doma, kaž tež w swojej filiati w **Khrósćicach** (na horje) zymski šlad drašty za mužskich a džěczi, kaž tež zymskich **pschewoblekow, pjelow, klobusow, čaplow, nohacow** a t. d. Chcu so tež dale prócowac, kaž dotal, wschěm nanajlěpje poslužowacj z jenož dobrymi tworami.

Jakub Benada, trawski mištr.

Głińcž Smolerjec knihičijšćezernje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katolfski Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z križ-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na póście
a w kniharni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
weštki plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, faraŕ w Budyšinje.

Číslo 50.

16. decembra 1905.

Lětnik 43.

Duch do Łatrow.

IX.

Nazajtra bě njeđzela. Tuž džěch kemschi. W Popradze je katolfska cyrkwićka, mała kaž kłětk. Tajke cyrkwićki twarjesche w swojim času kejžor Józef II. Njezalezesche jomu wjele na tym, hač ludžo kemschi kłodža abo nic. Soho skutk to jobu je, zo so w kejžorskej telko nabožneje liwtošće nahadža. Njewěm, hač Popradfska katolfska cyrkej z Józefowych časow pohadža. Twarjena je po waschnju tehdyšich časow. Zajimawa je wěža. Stoji sama za so. Campanile rěkaju tajkim zwóńcam. Nutska je hewak nje-nahladna. Ženož na isćenach widžišch zajimawe swjećata a wobrazy.

Jena jenićka duscha so w swjatnicy modlesche. Woprašach so, hač budže džensa słowacke předomawo. Zhoniwšich, zo je němške na rjedže, wotěndžech. Běch sebi do hlowny stajik, słowacke předomawo słysheć.

Pušćežich so do susodnjeje wsy Szepes-Szombat, po słowacku Sobotka. Wot tam witašche mje rjana cyrkwićka a wědžach z pschewodniskeje knižki, zo je katolfska. „Rač zo tu słowacke předomawo wustřichu!“

Sobotka je zajimawa měštnosć, na poł mjese a na poł město. Cyrkej na horje stoji a je daloko widžec. Ludnosć je naměšhana, Němcy a Słowacy. Po rjadu bywa tu pač němške, pač słowacke předomawo. Pšichi cyrkwinstej muri zetkach Słowacku z jeje džowfu. Wot njeju zhonič, zo budže tu njeđzelu słowacke předomawo. Wjeselach so na nje.

Kemsche zapoczinachu so hačle w 10 hodžinach. Tuž móžach sebi do kemschi z dobrej khwilu cyrkej wobhladać. Kolowoko cyrkwie bě kaž kuka, wscho z trawu zarosćene. Za cyrkwu pšichi muri bě njerjad. Wróćich so a zastupich. Spodžiwnje! Wot nazdala bě so mi cyrkej tak wulka zdala —

nutsta bē nīzka a wužka, do kulki štkócjena kaž pušlot. Wotrowška je wulka porunjio njej.

Alle hōdnje wobladacž bē. Wšcho w njej bē starodawne, częscjomne, wot dżōžby šchropaweje a džeraweje hacž do wjetčha, kotrohož so džeržesche proch lētstotkow. Njebēch so hiščeje prawje rozhladał, hdnž knjez farat pschjānbže z macžofom flucži w horschczi. Z woblicza bē jomu widžecž, zo je słowjansteje krewje. Pschedstajich so jako słowjansti konfrater (duchowny bratr). Woblicžo so jomu rozjwēczi. „Čuže so Słowjan“, prajach pschi sebi. Serbow wēzo njeznajesche, a zo je w Sakškej hiščeje horška Serbow, powostanka nēhdusich mōcnych połobskich Słowjanow, njemōžesche prawje zapischijecž. Panslawista njezdašche so bycž.

Z wulkej horlīwosčju chwalesche mi swoju cyrkej. Twar poškadža z džēla z lēta 1248 a z džēla z lēta 1484. Krasne su wotkarje. Se jich pjecž. Maja wofeńcy, na kotrychž su rjane wobrazh wurēzane. Drohotne su pišchēzele, pschemōcne za cyrkwicžku. Stare schēre wusmahnjene kotrowje a džīwne zastaršte pomniki pschi scženje dodawachu hiščeje starožitnoho razu. Dokelž je cyrkwicžka sobu najstaršha w sewjernych Wuhrach, bē njedawno komisija z Belščeza tu pobyla a wšcho zfotografowala. Hacz tež to fararja sobu? W swojim wopschimanym na zeleń wusmahnjnym klobucy z tobatowku w horschczi by so wubjernje na wobraz hodžał.

Zajimāsche mje. Słowjan mje kōždy zajimuje. Praščach so, kaž z wosadu stoji? Zrudnje so posmēwtny. „Nic po dobrym“, džesche, „palenc naš dožerje. Dženja budže słowacke přēdowanjo — a hlejče — ławki so swēcža — a šchtōž tu widžicže, su z wjetšha hiščeje Němcy. Či su rozomnišchi a strōžbnišchi. Słowacy wot wčorawšchoho doma pjeni leža. A nje-pija jenož muže — tež žony a džēczi. Rajta to bēda z tajtimi džēcžimi w schuli, — hłupe kaž scženki. A w mēscje statoł po statofu Słowakam z rušow pada. Na hnojū waleja so ludžo, kotrychž wōtcomje bēchu hiščeje zamožni žīwnosčerjo. Lud hladačy hinje, wotebēra. Tež wēry so pozbywa. „Njanu smjercž je mēł“, praja, „šchtōž nahle zemrē.“ Hdy by z kroja Słowakow do mēst njepschibywało, dawno by so słowacki žiwjoł tu pomīnł. Alle tam wonfa na wšach je hiščeje štrawšchi, jadrimy lud. Schłoda jenož, zo so w mēstach rucze sklazh.

„A njehodže-li so złomu nīkał zadžēwacž?“ woprašach so. — „Mało hdbže“, wotmołwi, „knježēstwo ma palencowy monopol, a tuž njecha, zo so na palenc hrēschimy. A tomu hiščeje smy Słowacy po wērje rozschēčepjeni, katholiccy a lutherccy. A to je sobu wina, zo wšchitcy kaž jedn muž pschēcžīwo wopīkštwu njewojujeme. Wšcho je zkožene na našču zahubū. W schulach so tež džēn a bōle madjarījuje. A šchtō zamože pschēcžīwo namocy knježēstwa dobra wola a přōca nēkotrych wōtčjīnškich duchownych, kotřīž za Słowakow prawa a rēcž wojuja?“

Kaž z njebozom wjercžesche so mi kōžde joho słowo do wutrobj. Bjez-nadžējnosč joho słowow mje dušchesche. Šchtōž je nadžije pozbył, so podawa, njezapjera so hīžo złomu. A mi bē žel wbohoho ludu, ke kotromuž ani joho duchowni wjacy dowēry njemējachu . . .

Knjez džēšche k wotkarjej. Na Božej mšchi spēwachu nēmške kēsluchje. Najšterje bē Słowakow pschemało. Po Božej mšchi štupi knjez na klētku a porēcža k swojomu ludej w joho lubej macžēšcžinje.

Ach, kajta bolosć z jeho słowow rěčeske. Kaž Seremias płakaše na zaslepjenosć swojoho ludu a wotwodźenjaše njebojaznje jeho rany. Kaž Gazar polny jědmjenja pschod wrotami bohatoho muža, tajki stojeske słowacski lud mi pschod woczomaj. Sedyn hrěch — wopisstwo — a tajke płody! —

Hřišćeje dolho po kemschach rěske mi předarjowu hłós we wuschomaj, a njewjesoty wróćich so do Poprada. Womobjedowawšiji wujědžech na popołdno pod Zatry do Smokowcow (Schmeds), swěta znatych kupjelow. Wšich-roda a ludžo su wscho činihi, zo by so w Smokowcach kóždomu zalubiło. Krasne, hłódné lěsy, do njebies sahace horiščeža, miły powětr (hory wotdžeržuja semjerne lodowe wětry), wulkotne kupjele a hoščency, lubozne lětne domečki, pod štomami šhowane, wosrjedź trawnikow ze zemje tryščace wody, rjana hudźba cyganskich kapalow, čiste, z nacžerwjen pěstom posypane hłódniki — to su Smokowcy. Njeměro, tu so traje? Bjez džiwa, zo so wulcy swěta tu šhadžuja lěto a bóle. Kajta pycha tu draštow ze židy a somota, kajki blyskot dejmantow na porstach a we włosach knjenjow a knježniczkow. Kajke liščćenjo, ktonjenjo a modlenjo pschod čłowjeczkej krasnosću a lubžachym mamonom.

Turisci w zapróščenych štkórnjach a z wacžofami na ramjenju njejsu tu jara widženi. Wotfalich so. Něšto tročelow wyše horje stojeske kapaka z drjewa. Dóndžech k nej. Lubozny wobraz macžerje Božeje pojměwajše so z wołtarja na mnje. A tak bě tu čicho! Žiwjeje dušče tu njebě. Tu móžach njemplyny so pomodlic. Pschod wječorom dóndžech hřišćeje do Kolbachsteje doliny. Z njeje mašch krasny rozhlad po městach a wsach, po zelenej frajinje rozlytých a wulkotny wuhlad na Zatry, wosebje na Komnicu. Nětk stojach pschod nimi, tymi hobrami, kiž běchu mje z wopřědka tak šcherike. Nětk běchu blizko. Zdaše so mi, kaž bych je mohł z rukomaj dosahnyć. Groznje so na mnje šmurjachu. Ale hižo so jich njebojach — běch so rozjudžik, zo nazajtra, budže-li wjedro hójic, na wjerch horow polězu. —

Słowěko drohim Serbam.

Namołwja Rachlowc.

Před durjemi stoji swjedžen hodowny, a stari a młódzi so wjesela na Bože džěćo. A naši Serbja přihadžeja do Budyšina, pilnje Rumpodicha honić. Wobkedžbowach wóndanjo: Jednora serbska žona zastupi do wulkich němskich klamow, žadaše za swoje džěći powědańčka (wězo němske), a bohatty wubjerj jej předpołożichu. Pytaše a pytaše a wubra — njerozemiwši wobrazy a wobsah — swojim džěćom najhubjeńši praskot němski. Wbohe džěći! — A kak bych so džěći zwjeseliła, by-li Bože džěćo wobradžilo rjane serbske knižki — te so jim běžnišo čitaja — tym rozemja — a štož je najwažniše: njesrěbaja jěd do so, kaž tak husto přez němske knihi. Dokelž w němskej rěči su mnoho knihow čišćane, kotrež so młodosći poručuja a za nju tola najhórši jěd khowaja. To pola nas Serbow njenamakaš — nimamy ani jeneje knižki, kotraž by strašneho wobsaha była. — Tuž tola, Serbja, přimajće so našich knihow a njechodźće k cuzym počować. Dóndžće sebi knjezej Smolerjej do „Serbskoho Domu“ a tam sebi wupytajće za waše džěći rjane serbske powědańčka. Komu njespodobu so „Róžowa zahroda“,

„Genovefa“, „Jutrowne jejka“, „Bohusław z Dubowina“, „Hród na horje Landskrónje“ a druge lubozne powědańčka? — Wutrobny budžeja wam waše dźěci za tajke dary dawać džak.

Tež po modlefske knihi njetrjebaće do Němcow khodźić. Njeznajeće „Pražske Jězus-džěčatko a joho česćowanjo“, njeznajeće „Křesćansku mladosć“? To su za naše dźěci paćerjace!

A je to z dobom tež narodny skutk, hdyž přez to podpjeraje naše knihařstwo. — Tež našoho Handrija Zejlerja njezabudźće! Joho zhromadžene spisy su w štyrjoch zwjazkach (kruće zwjazane) dóstać za tuni pjenjiz — za štyri hriwny. Zejler je za was, Serbjo drozy, za was je wón basnič, za was dźělał čas swojoho žiwjenja — tuž so wopokaźće jomu džakowni! Kupujće joho spisy, čitajće je! —

Tak dźeržmy so, Serbja, bóle słowa „Swoji k svojim“ a dóndźmy najprjedy po wutwory serbskoho ducha a nje-požějmy wot cuzych!

B Łužicy a Sakskeje.

Z Budyšina. Towarstwo „Jednota“ wotmě njedźelu 10. decembra zasy swoju porjadnu měsačnu zhromadźiznu. Knjez katechet Delan přednošowaše wo přazach, a někotrežkuli wóčko so zabłyškota při dopomnjeću na tamne zajimawe kołwroty a kudžeje a zabawne dźěło z tymisamymi. Tute dźěło je drje nimale docyła spać šło, a tež zakazowane skhadźowanki přazow z přazami su zašle, lěpši pak lud přez to zbył njeje. Narodne spěwy a rjane serbske pěśnički drje často wjac njeslyšiš klinčeć, za to pak časčišo njepřistojne a prawje husto tež njehańbitoho wobsaha cuzy zanošuja. Tež rozhorjace řeče naćerwjeń wobarbjene a ze socialdemokratiskimi spisami wotměnjane, to su wšěće nětko lěpše přazy! — A wbohe dźěci, što tu te nětko nawuknu tak zahe — zo skoro za nje džěćowskich lět ani wjac njeje. Wo dobrych džědach a wowkach, kotřiž jónu při kołwroće abo kadobje rjane basnički bajachu dobrym džěćom, wjele abo ničo wjac njewědža. — Předsyda přednošowaše na to hišće z krótka někotre wěrnosće a zasady wo woćehnjenju džěci. Ze spěwom so wotměnjachu narěče, a wosebity džak bu hišće wuprajeny tež tym, kotřiž běchu ze swojej prócu nam zmóžnili tak krasny zabawny wječor w měsacu novembur. — W januaru 1906 je zasy hłowna zhromadźizna z wólbami.

3 Šhróćic. Běhi zańdženu trjedu tydženja wotmětej hońtwiczy ze-zašlěchu so tu 27 muchacow, 2 bžiwjej fornišaj a 2 bažantaj, po wobstojnosćach hišćje došć, dokelž dopońdja tu njebe wjac hač 7 tšělcow, popońdnju pak hišćje dwaj dóndžěchtaj. Zohodla so njemóžachu našće cyłe hońtwińše hona wotšonic.

Ze wsow. Štož dóstachmy, zdžělujemy. Dokelž jeno z někotrych wsow zhonichmy, što je so při ludličenju 1. decembra naličiło:

W Boblicach (Małych) naličichu 79 dušow, mjez nimi 6 katholskich.

Z Bronja. Tudy bu 1. decembra naličene 147 wosobow (74 mužskich a 73 žónskich), mjez nimi 111 katolikow a 36 ewangel-skich. Při ludličenju lěta 1900 bu naličene 131 wosobow, z kotrychž běchu 95 katolskich a 36 ewangel-skich. Kr.

Z Khrósće dóstachmy dopis: Při ludličenju naliči so tu 574 wosobow, a to 266 mužskoho a 308 žónskoho splaha. Tři wosoby přenocowachu tu z cuzoho kraja a su tu sobuličene. W lěće 1900 běše tu 513 wosobow, a to 232 mužskoho a 281 žónskoho splaha. Hdyž so tři wosoby z cuzoho kraja wotliča, je tu wobydlerstwo wot lěta 1900 wo 61 wosobow přibýło, a to 34 mužskoho a 27 žónskoho splaha. Džiwno so zda, zo so tón króć na narod njeđiwaše. (Kelko katolskich atd. Red.)

W Mnisoncu bě 181 wobydleri, mjez nimi 29 katolskich.

Łusć z ryćeřkubłom a **Nowym Łusćom** naliči 158 wosobow. Łusć z ryćeřkubłom 100 wosobow, mjez nimi 55 katolskich a 45 ewangel-skich. Nowy Łusć 58 dušow, 31 katolskich a 27 ewangel-skich, potajkim cyła gmejna hromadže: 86 katolskich a 72 evang.

Z Radworja. Při ludličenju bu tudy naličene 801 wosobow, a to 452 mužskich a 349 žónskich. Po wěrywuznaću běchu mjez nimi 623 katolskich a 178 ewangel-skich. W lěće 1900 bu naličene 570 dušow, z kotrychž běchu 479 katolskich a 89 ewangel-skich a 2 reformirowanej. Kr.

Ralbicy mējachu při ludličenju 1. decembra 1905 218 wobydleri, a to 100 mužskich a 118 žónskich. Wšitcy 218 su katolikojo; 217 su Serbja a 1 je Němc. — Ličba wobydleri je so w poslednich 5 lětach wo 12 pomjeňšila.

Rěšeń ma 36 wobydlerjow, 16 mužskoho, 20 žónskoho splaha; 4 katolskich, 32 ewangel-skich dušow.

Sunow pola Róžanta ma 243 wobydlerjow, z tutych su 232 katolosey a 11 ewangelsey.

Z Filipšdorfa. Njeđzelu 10. decembra připołdnju w 12 hodź. zemře tu wšitkim derje znata Maria Madlena Kadec. W lěće 1866 na dnju 13. januara bu tasama na spodźiwno wašnje nadobo wustrowjena. Wšitko dalše džěn je znate. Tasama narodži so 5. junija 1835 a bě tak hižo přez 70 lět stara. Wona zemře na scěhwkach wysokeje staroby. Kadec Madlena wosta nježenjena, zo by tak mohła čím swěrnišo Bohu služić a mać Božu na jeje hnadownym městnje česćować. Srjedu dopołdnja bu w Georgswaldže swjatočnje pohrjebana.

3 Drježdźan. Břync Friedrich Křřystian, druhy najstarši syn našeho krala, docpěje poslednjoho (31.) decembra t. l. dwanate lěto, a zastupi na tom dnju jako leutnant do čžělnoho-grenadier-regimenta čžisťo 100. Zastup so na jamšne wašćnjó stanje, kaž 1. januara t. l. zastup frónpřynca.

B cyłoho swěta.

Němšća. Ze Stuttgarta. Jeho Majestosć sakski kral přchjědže tu pónđzelu 11. decembra k württembergskomu kralej na wopyt. Powitanjo bě swjatočnje. Sakski kral bu tež za čhefa (mějeczela) regimenta pšěštwow „Staro-

Württembergskoho" čisło 121 w Ludwigsburgu wot württembergskoho krala pomjenowany.

— W Gera-Greiz běšće dlějšchi čas strajk tkalcow dla maleje mzdy. Tajki strajk je pschecy něšto straschne, hdyž so na prawizniški zakład njestaja. Tež tu su wot socialdemokratow naschcžuwani ludžo žalostnu schodu počerpjeli. Tamnišće časopišy su polne lutyh „zapóslanych“ najhóršich skórbow pschecžimo „wjednitam“, kotřiž su z wozjewjenjom strajka jich jeno zaslepili. Tak n. psch. piša „organizowany ale furrowany“:

Sobudželaczerjo! Čas bjez džela a zaslužby a hróžbny je nimo. Raf dołho změjemy hišćeje scěhwy toho njescž? Zadolženi a rozhorjeni smy skoro wšchity. Na toho mamy swój cyły hněw zložić a so mjerzacž? Róždy hněwaj so na sebje samoho. Raf hlupi tola, zo so dawamy takle naschcžuwacž. Wychny-li to prawje spóznałi, potom by tež z nami so polepschilo. Ale to knjež Dressel (dowěrník socialdemokratiskoho tkalstoho zwjazka) nochce. Wón praji: „Ja chc u fabrikantam tež dale schodžecž!“ Haj, to wšchaf wón dyrbi, jeli zo swój hylěb zhubić nochce. Ale dyrbi my dha sebi my wot njoho a joho pomocnikow dale schodžecž dacž? Na žane waschńjo, sobudželaczerjo! Tule móc woni wjacj nad nami njezměja, hdyž my sami swojomu rozomej scěhujemy. Pschjindže wopravdže tež tak daloko? —

Druhe tajke „zapóslane“ hani a směšchi to, zo je najprjedy rěkało, zo je „lumpat“, kotryž je chcył zasy dželacž, a potom zasy w zhromadźiznje, w kotrejž bu póznaťe, zo bjez džela tola njendže a hubjenstwo pschewulke zrojče, je skoro zasy tón „lumpat“ rěkał, kotryž njeje chcył hnydom zasy do džela zastupić. „Wot horjeka“ je wšchitko bylo načinjene a wučinjene, wot „horjeka“ z Barlina je pschischo komando: „Dželacž pschestacž!“ a potom runje zasy tak raznje to druhe: „Zasy do džela!“ — marčy. Tak so damy „wodžicž“. Nětko, po pschetracžu rěka, „hižo wot spocatka njeje bylo wuhlada na wuspěch“. To so mjenuje taktika. A hdyž je dželaczer druhoho mjenjeńja a ma rozomnišchu myslicžu, potom dyrbi sebi dacž prajicž: „Sluposcž, wrótnoscž, to ty njerozemischi!“

To su tola rjane wuznacža, snadž dželaczerjo tola po času hišćeje do toho pschindu, hdže za nich pschenica kčžje, hacž pola socialdemokratow abo w tschescžanskich zjednocženjach, hacž pod Božim zakonjom abo w bjezbóžnosčji.

Francózska. Dołho dosč su so hadali w francózkim senacze dla pschizwacža abo wotpokazanja zakonia, nastupajo dželenja stata a cyrkwy. Po horchych debatach bu nětko zakon pschizwaty sriedu 6. decembra ze 181 hłosami pschecžimo 102 hłosam. Tutón zakon změje hnydom wot 1. januara 1906 płacžimoscž. — Tak su tež njepscheczjeljo cyrkwy tu swój zaměr docpěli. Katholisko mějachu časa dosč, so na to trochu pschihotowacž. Schtož je kulturnamps w Němskej wufonjał, zjednocženjo wěrnych a dobrych katolikow, to budže nadžijomnje tónle cyrkwi njepscheczelski zakon w Francózskej tež wustutkowacž. Bóh chcył dacž, zo by tež w Francózskej katoliska cyrkew po času pruhowanja k nowomu kčženju a k nowej rjanosčji so pozběhńha.

Montenegro — tež krajik z konstituciju. W Europje je nětko jeno hišćeje Turkowiska absolutistski stat; dokeľž Montenegro je tež nětk zastupit do statow z konstituciju. Po proklamaciji wjetcha Nikity wot 5. novembra buchń 27. novembra w cyłym kraju po zasadže pomšchitkownoho wólbnoho prawa wólbny za stupschitnu wufonjane. Budže wšcho dohromady 61 zapóslancow wolennyh, 4 w městach a 57 na wsach.

Ruska. Swjaty wótc Pins X. je na rusko-pólskich biskopow písmo póstał, w kotrymž biskopow napomina, zo bychu so starali wo měr a pschěz-jeność w kraju a zo bychu Polach carej swětni wošali. Tež šhwali swjaty wótc mudrość a miłość kejžora Mikławšcha, wot kotrohož je tež wón hižo wopotažy pschěželstwa nazhonit.

— W Ruskej je pschěch hišćeje tefame hubjeństwo. Zastojnicy pósta a telegrafow štrafuj dale a wotměwachu wulke zhromadžiny z tycami wobdželerjemi. Mjez wojačkami zda so zběžkaństwo tež dale potracowac. Rosakowje wostachu dotal najswětniši a tuž jim tež kejžor džensa tydženja da swój wošebity džal wuprajicž za jich woporniwu, njewustawacu a swěrne služby trónej a wótcnomu krajej, kaž na bitwišćach, tak tež wo prócowanju za zdžerženjo porjada w kraju.

— Pschěch bóle hrožace su pať zběžki burow. Zapoczinaja so tež nětk w bliskosći železnich mjez Moskwa a Kurikom. Mjezapaľujaja jeno kubła wulkih wobšedžerjow, ale hroža tež hižo železniškim stacijam. Tak pschěhadžaja zrudne powěšće ze wschěch kóncow hoberstohu kraja. — Šdy težto so wobrocža tute wobstojnošće k lěpschomu? Albo chce šnadž šprawny Bóh tež Ruskej nětko jónu potaćacž, zo tu hišćeje je a zo je joho dołhomyslnosć nětko tola dołho dość traća a wučerpana?

Wschelčizny.

* **Sebjemordacstwo.** Professor Dr. Grupp na klinich šchoromyslnych w Mnichowje je wulicizil, zo w jeničkej Europje za lěto 60—70 tysac ludž, sebjemordacšy, to je: přjedy hač Bóh jich woła, kónci. . . W Němskej samej je 9700 pschipadow. Najšylniich su Šleziska, Sakska, Roburg-Gotha wobdželene. Mimo Němskeje na přnim měsće klate Monato stoji a potom Danška. Po šplachu 5 mužskich sebjemordacstwom pschipaduje na jene žónske. — W pschiciziny: ppsychacstwo, próždnosć, na jenej stronje; alkohol, šchorosće hubjeństwo na druhej. Z jnym słowom: hrěch z wjetšych bywa z pschicizinu tohole šurowoho hrěcha. Šrěchi hóršče hrěchi płodža.

Naležnosće našeho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1905: kk. 620. Michał Guda z Hrubjelčic, 621. Friedrich Kamprad z Budyšina, 622. 623. z Kamjenca: najeń Michał Hauptmann, zwónk Mikławš Kórjenk, 624. Michał Kóč z Brěmjenja, 625. 626. ze Zdžerje: Michał Čórlieh, Jan Čórlieh, 627. Jurij Kórjenk z Khrósćic.

Sobustawy na lěto 1904: k. 799. Friedrich Kamprad z Budyšina.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11867 hr. 55 pj. Dale darichu (pola knjeza Andrickoho): K česći swjatoho Józefa, na dobre měnjenje za čezko khoroho 10 hr., N. N. 2 hr.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 13165 hr. 12 pj. Dale dari (pola redakcije): Professor Dr. E. Muka 1 hr. — Zapłać Bóh wšěm dobročerjam!

Listowanjo. Do Kanec knjezej J. Š. Wutroby džak, skhowa so za pozdžišo, dokoľž nětkle běštaj dwaj nastawkaj toho raza. — Do Prahi knjezej J. C. Tohorunja wutroby džak. Škoda, zo njebě trochu přjedy, nětkle so njehodži wjacj lěta dokónčić. Tuž w přichodnym lětniku — hnydom po móžnosći.

 Wutrobnje prosy w mjenje khudych w horach wokoło Marienberga za Boží dom, kotryž budže swjatej Mariji poswjećeny, wo wopor

Marienberg (Alte Post).

Pawoł Knježk, expositus.

[207

K hodam (Božomu džěsću)

so naležnje poruča:

Nowa Jězusowa Winica z kěrlušemi, w rjanym zwjazku
6 hr. 50 pj.

Pobožny Wosadnik po 2 hr. 70 pj., 4 hr. a 4 hr. 50 pj.

Khwalce Knjezowe mjeno po 2 hr. a 2 hr. 50 pj.

Róčna Swjatnica zwjazana po 3 hr. 50 pj. a 4 hr. 50 pj.

Wšitke knihi su dóstać w Budyšinje na farje, kaž tež přez
kk. duchownych. [208]

W redakciji Posoła, na farach a pola wudawarja, knjeza
tachantskoho předarja Šewčika, je dóstać knižka:

Křesćanska mladosć.

Přewodny list za mladosć a přez nju.

Zwjazana plaći 50 pj.

Hnadowne Pražske Jězus-džěcatko.

Zwjazana knižka po 70 pj. a 1 hr.

[209]

Lourdes-woda

[210]

bleša po 1 hr. 50 pj., je zasy na składže na farje w Radworju.

S r a j a n,

katholska protyka za Hornju Łužicu,

na lěto

1906

z pschidatej **Protežku** na sežěnu je po 25 pj. w expedicijach „Katholskoho
Bósla“ kaž tež pola flamarjow na pschedań. [211]

W „Serbskim Domje“ w Budyšinje ma so

k h o f e j o w n j a

wotewrić. Štóž by ju chcył wotnajeć, njeh so do nomoho lěta
wobroćić na zarjadniha domu, knjeza rěčniha **Cyža**. Najlěpje by
so k tomu hodźał serbski pjekač abo konditač. Poslužowanjo dyrbí
wězo **serbske** być. [212]

Najwutrobniši džak a „Zaplać Bóh“

wuprajamy wšěm, kiž su našu lubu džowku **Mariju** w khorosći
a na pustym wječorje wopytowali abo jej z přewodženjom a
mnohej wěncowej pychu poslednju česć wopokazali. Přede
wšim tutón džak słuša „Radwořskomu towarštwu knježnow“,
kotraž we njej swojoho přěnjoho sobustawa k rowu přewodžeše.
213] Zrudžena swójbja **Bušie** w Boranecach.

Katolicki Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Plaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Plaći na pósće
a w kniharni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěstki plaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudowny časopis.

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farań w Budyšinje.

Číslo 51.

23. decembra 1905.

Lětnik 43.

S o d n j.

W cěłym lěće njeje čas, w našej swjatej cyrkwi njeje swjedžen, kotryž by čłowjeka tak luboznje a něžnje wabił, zo by do so schoł a swój zeinšti běh rozpominał, kaž hodowny swjedžen. Bodawš, zo je so naš čłowjek narodził, wuznamjenja so hižo z tym w swojej wysokej wažnosći, zo tutón podawš płaczi jako sředźizna swětowych stawiznow a zo so z nim započina liczenjo časa w cěłym křesćanškim swěće.

Wobliczo zemje a čłowještwa je so wot zjewjenja Zbóžnika sem wobnowiło. Wšeho čłowješke towarstwo, z kateježkuli strony, z politiskeje, nabožneje abo hospodaškeje sebi je wobhladujemy, bě so do najhlubšeje hlubiny sťaženosće ponurilo. Čělna a duchowna nuz a bě so tak hobjich wupšestřěła, zo bě wumóženjo ze zeinškimi a čłowješkimi sředkami a mocami njemóžne. Statne wumještwo bě wukročilo do bjezwobhladnimojo cšarisma, nabožnosć a moralnosć do čěmneje pschiwěry a njehańbiczimojo atheisma, hospodaštw do njecłowješkoho wotročstwa. Bohański swět ležeše w smjertnym bėdženju a samón najwyššich sřhodžen čłowješkoho wumještwa a čłowješkeje wědomosće njezamóžne mřežach organismus psched strašnje chwatach zapadom wufhowač.

We wšěch ludach a narodach tehdom znatojo swěta zjewješe so njewuprajite, nutrne žėdženjo za wumóženjom z čěžeje kwaple hubještwa, nad cěłym čłowještwom wotpočowachjo. A žadosć ludow za wumóženjom so potom skónčnje w tamnej čěchej noci dopjelni, hdyž na honach Bethlehemskich „hwězda z Jakuba“, wot profetow psched lětsottkami doprědka wozjewjeny wumóžnik w podobnosći njenahladnoho džěšča jako hnadny Boži dar luboznje a pokny poštoja do swěta zastupi. Křesćan swjećzi w hodowničch započatk wumóženja čłowješkoho spłaha z rjecazow nje-

čłowjefskoho wotrocźstwa, z tonidła najhlubšchoho nabožneho a moralneho ponižowanja.

Hdyž takle na Božim dnju wróćo pohladujemy, dyrbi nas to w psichotomnym čaśu z tróšchtom a z dowěru za psichod napielnić. Psichetož njesu bjezbóžne wobstoynosće našchoho čaśa w mnohim nastupanju runja wobstoynosćam w čaśach, w kotrychž mějesche wumožnił swěta psichić? Samšne rozpadowanjo w socialnym nastupanju, samšne hrube a tyraniške muražowanja w statnych a politistich zwjazach, samšna psichibjeraca zahubjowaca šhuboda, kotraž jako wobidny ekstrem njesměrnemu bohatstwu w rukach někotrych pienjezlacžnych Rabobow napscheczo staja njewuprajitu a hróžbu nuzu millionow šhubnych Bazarow. To je zrudne znanjo nowoho čaśa a moderneje kultury. Šróžbne rozhorjenje jima wutrobu kóždoho čłowjeka, a zhladujemy-li trochu raznišcho a kruczišcho do psichoda, widžimy jenož hrožace, z njewjedrom napjate mróćele nad čěmny młhowym horicontom (wobzorom).

A hdyž so za lěfaškimi mumjekami wobhladujemy, kotřiž móhli pad wotwobroczić, njenadeńdžemy mužow počnych póćčiwosćow a šprawnosće, kotrymž móhło so wumóženjo k zahubje so nashilacoho towarštwu dowěrić. Wězo porucžuja jebakojo a hewrjekarjo w mnohosći šrědku k wulěkowanju ranow našchoho modernoho towarštwu. Ale jich rada je hoła próždnota, dofelž woni wěrija sebi wobkruczić: „Dyrbi-li so zbožo čłowjefskoho šplaba z nowa zaměšćić, dyrbi so wone na nowych zašadach a zašadach natwaric. Lěpje je, zo so wučžba Boža jako zastarška a za naš čaś hižo wjac njepsichodna wotštroni.“ Wj pak smy płody tajlich zašadow mjez tym hižo widželi, woni powaluja čłowjefste towarštwu njezmjnlje do hlubiny šaženja a šaženosće.

Wodarmo čcedža nowi filosofowje pomhac ze swojimi suchimi teorijemi (wučžbami), počnymi racionalizma a materializma. Tež woni su so jako dospołnje njedosaćacy a njepsichodni k wulěkowanju našchoho čaśa wopokazali. Dofelž rozom a kritiske myšlenjo njemějeschtej hišće nihdy telko moč, zo byschtej z próždnymi šlowami móć čłowjefskich žadosćow a rozpalitoćow zamjezožowało. Petroleum a dynamit — to su płody a wuzbytli wučžbow tutych filosofow a atheisťow. Bankrot, kaž za čaś psichthadžachoho wumožnika swěta, dyrbi čłowjeka wědomosć a móć pschecziwo njedostatkam a šhorosćam našchoho čaśa tež džensnišchi džej wuznawac.

„Swjata nóc“ pak wjedže nas ke kužokej hnadow, z kotrohož jeničch zamóže wboha čwilowana čłowjeka wutroba w šwojej nabožnej, moralnej a socialnej nuzi, pokoj, měr, šlnosć, čerstwosć a wotšewjenje čerpac. Ze žłobja wumožnika w Bethlehemy wuliwa so cyke morjo hnadow nad štrawjalacžnym swětom a wobradži jomu jako najwyšchšeho, wozbožowace zemište kubło tamny „pofoj“, kotryž jandželjo jako njebiese počty z Šezus-džecžattom wozjewjachu ze šlowami: „Et in terra pax hominibus bonae voluntatis.“

Njedy tute žwuki hodownoho měra namašaja wješoty a wozbožowacy wotšós we wutrobach wšchěch našchich pscheczelow g čitarjow a wšchitkich našchich Šerbow, to pschjeje z wutroby k hodowničch Wraš štajnje šwěrnj Domaš.

Syllabus.

Džiwno napismo, zawěrnó! Haj a tole słowěko nadeńdžemy tak často w časopisach, kotrež su katholskej cyrkwi njepřečelcy

zmyslene. Často je wutyknu kaž čerwjenu lapu — zo bychu rozhorile druhowěriwych přećiwo katholskej cyrkwi. Hanja tónle Syllabus jako někajki skutk złoho ducha, jako wobsah najwjetšeje njekhmanosće, njeznjesliwosće a hluposće w katholskej cyrkwi, přećiwo kotromuž dyrbi so protestować, dyrbja so druhowěriwi, wosebje ev.-luthersey pozběhnyć. A što dha tónle „Syllabus“ je? Na, to njeje dale ničo hač pismo abo mojedla knižka, kotraž woprija 80 wšelakich sadow a je skutk abo wuplód džělow jeneje komisije, kotraž bu wot Pia IX. postajena pod nawjedowanjom kardinala Bilio. Tutón wudžělk bu z napismom: „Zestajeno najwažnišich abo hlownišich bludařstwow našoho časa, kotrež buchu w narěčach, encyklikach a druhich japoštołskich pismach Joho Swjatosće bamža Pia IX. porokowane (začisnjene)“, a kotrež buchu potom na poručenosć bamžowu 8. decembra 1864 přez kardinala — statneho sekretara Antonelli-a — na wšitkich katholskich biskopow cyłoho swěta hromadže ze encykliku Quanta cura rozesełane. W připismje pokazuje kardinal na wokolne listy a narěče bamža, w kotrychž buchu „w našim bjezbóžnym času wosebje rozšěrjene bludařstwa a wopačne wučby“ zakazane a začisnjene. Dokelž snadž wšitke tamne jenotliwe wuprajena a wozjewjenja bamža na wšitkich biskopow dóšle njesu, tuž je swjaty wóte wobzamknył, zo by so wopriječo wšitkich tamnych bludow a škódných wučbow, kotrež su wot njoho začisnjene a zakazane, w čišću wudało, zo bychu biskopja tesame přecy před wočomaj měli. Tohodla je swjaty wóte jomu poručenosć dał, tute čišćane wopriječo nadobo ze spomnjenej encykliku rozesełać.

Mnohe nastawace bludne wučby buchu džěn w nowišim času rozšěrjane. Rosćechu kaž hriby ze zemje. Přećiwo tym dyrbješe nětko swjata cyrkej, bamž, wustupować. Je tu potajkim zasudženjo wšěch móžnych bludnych wučbow nastupacych cyrkej, křesćanske žiwjenje, mandželstwo, nabožnu wučbu atd. Potajkim to je tón tak často mjenowany a hanjeny Syllabus, kotrohož postajena so jako njerozumne, měř kažace, haj jako zjednoćenjo bamžowskeje njeznjesliwosće a twjerdosće do swěta trubja a wbohim ludžom jich dla so horca hlowa čini.

Tam a sem pak počina tola tež ze strony druhowěriwych trochu lěpje być. Hewak buchu wěcy jeno wuprajene, zasady wozjewjene, kaž buchu trjebane a kaž so spodobaše, byrnjež so woprawdžitosć a wěrnosć runje na hlówu stajała. Nětko počina so tola tele wašnje trochu lamać. Hewak so na wědomostne wudžěłki z katholskeje strony pola druhowěriwych ani njedžiwaše, so ani nječitachu. Nětko pak so tola počina tež na to džiwać. Tak w nastupanju Luthera a wšelakich stawiznow wo joho wosobje — so z drugeje strony wuznawa, zo maja so te wěcy tola porjedzić a tež na žórła džiwać, kotrež je wotkrywał Jansen a naposledku hisće Denifle. Tak tež so stawa pomałku ze Syllabom.

Wo tutym Syllabu je lětsa jara zajimawa kniha wušla wot uniwersitneho profesora Dr. Heiner-a, čišćana w Mohuču pola Kirchheima. Wo tutej knizy pisa znata ewangelska Kreuzzeitung (č. 541) cyle zajimawje. Hdyž je tutón konservativny časopis najprjedy

spomniť, zo tale kniha k tomu služi, katolikow posylnić a protestantow wot tradicionalnych wopačnych mēnjenjow wo wob-sahu a wo tym, štož chce Syllabus prajić, wuswobodzić, pisa potom časopis dale: „Jako protestantjo namakamy tu nam hewak nie tak lohey přistupne powučenje pola Heinera. Sada (these) po sadže je tu Syllabus woćišćany, přeloženy a wukładženy. Mnohim protestantam budže cyle wužitne, so tu přeni króć přepokazać, što po prawym Syllabus wopřija. Wulka próca je tu na politiske wotrězki nałożowana, kotrychž wobsah bu w poslednim času najbóle k njehornjej agitaciji wužiwany. Moraliska winowatosć, najprjedy znać wuknyć, přećiwo čomuž chcemy wojować, njebu najbóle wobkedžbowana. Mjena njetrjebaja so mjenować... Z Heiner-owych wułożowanjow móže so kóždy wo zmyslu tamnych sadow (thesow) po katholskim wukładowanju powučić.“ To su zawěšće rozomne a připóznaća hódne słowa protestantskoho časopisa, ale budža so wěriwi ewangelskoho zwjazka tež po tym měć? —

B Łužicy a Sakskeje.

 Naš „Posoł“ podawa svojim čitarjam k swjatym dnjam bohatši wobsah. Namakaće tu »H o d o w n n u p ř í l o h u« za džěći. Je dha tajke něšto nuzne a trěbne? Wězo je. Dyrbimy džě so wo to starać, zo naše džěći dóstanu spisy — w maćeřnej rěči do rukow. A tak podachu někotři młodži Serbja, wučerjo a studenci »lubomu Jezus-džěcatku k česći, serbskim džěćom pak k spomoženju« přinoški do tuteje hodowneje přilohi. Njeh ju młodži a stari rad čitaju a njeh so zwjesela wšitecy nad tutym darom hodownym.

Rachlowe.

Z Budyšina. Štwórtk na swj. Domaša wotmě wučerški kath. seminar mały hodowny swjedžen z tym, zo wuzwolenej črjódecy připoslucharjow najprjedy rjanu wumjelsku hudźbu: „Pastyrjow hudźba“ z „Hodownoho oratorija“ za huslowy orchester a pišćełe pod nawjedowanjom seminariskoho wučerja Englera poskićeše a na to krasnje wuwjedženy a spěwany „Hodowny oratorium“ po słowach swjatocho pisma wot H. F. Müllera pod nawjedowanjom k. wyššoho sem. wučerja Pišla. Cyły akt traješe na počdra hodžiny.

Z Budyšina. Wotrjady Maćicy Serbskeje změja 2. januara 1906 w „Serbskim Domje“ swoje posedženja, wot dopołdnja 1½10 hodžin hač do připołdnja w 1 hodž. w sčěhowacym rjedže: 1. hudžbny, 2. rěčespytny, 3. belletristiski, 4. wumjelski, 5. stawizniski ze starožitnostnym a 6. přirodospytny. Zdžěłani Serbjo so k tomu naležnje přeprošuja. Sekretar M. S.

3 Budyšina. Tudomne hamtske hejtmansktwo nastupi jako hamtski hejtmán v. Carlowiž 1. februara 1906, kiž ma nětkle tefame zastojnstwo w Dšchazu. Hamtski hejtmán v. Kirchbach je wot 1. januara 1906 ze samšnym titlom k tudomnomu wotrjesnomu hejtmansktwu přschadženy.

3 Budyšina. Srijedu tydženja hižo bu tu wot pschisazneho suda šchlenčerški mištr Friedrich Wilhelm Reinhold Vinka z Ramjenca k smjerči wotšudženy. Vinku winowachu, zo je 31. augusta t. l. swoju žonu, pschichodnu

macž a šichtari džěcži skóncował a na to dom zapalił. Winka swoje njesfutli stajnje přějesche. Statny řečnik pať prajesche, zo tať wěste dopotazy hnydom njesu, zo je njeduchnik, hdyž sam přějesche winowaty, kaž w tutym padže. Tu bu tež Winka jako šchěscory mordar wot pschisahanych sudnikow šchěcž tróč t smjercži wotšudženy a dla wotmyšlenoho zapaljenja pjecž lět fe khostatni a t zhubjenja čěstnych prawow na čas žiwjenja. Winka so tež dotal hišćeje njesututa wuznal njeje. Ččas sydom dnjow je so pominył a tať ma wusudženje něť zakonške prawo. Tuž drje budže Winka w bližšim času wotprawjeny.

3 Hajnic. Sobustawy našchoho młodocho towarštwa młodžencow swjeczachy njedželu tydžjenja hodowne zawjeselenjo pod zaswěčženym šchtomom, z pschědnoschtami, spěwami a wulosowanjom darow, šchtóž wjele wjesela a žorta wubudži. Mjedželu džěchu hólcy přěni tróč zghromadnje t swjatomu wotprawjenju. — Towarštwo knježnow pať je džiwadłowy wječor pschihotowało, kotryž budže w Boži džěń $\frac{1}{2}$ 8 hodžin w Raschowje. Na dnju Nowoho lěta budže cyły program wospjětowanj, a započnjemj tu hižo w 6 hodž. Myšlimy, zo by tutón druhi džěń tež dalšchim hoščom pschihódnj był. Pscheproschujemj was wutrobnje. Sraja so tsi hodowne truchji, z kotrychž je wěšćeje jedyn rjeńšchi hacž drubi, a tlecži najrjeńšchi. Wunoscht je za twar noweje cyrkwy, potajšim dobrym zaměr. Rozprawicžku, kať je so w Boži džěń radžiło, budžecže za tydžěń čitatč, ale pschihotowacž mōžecže so na Nowe lěto hižo něťto něchtóžkuli! A wězo budže tež w Boži džěń kōždy hory witanj!

3 pola. Raiffeisenške nalutowańnje Budyšchtscho podzwjazła hotuja so na lětušchu zwjazkowu zhromadžiznu, kotraž budže so drubi swjaty džěń hodow (26. decembra) wot 4 hodžin w Saslowje wotměwacž. Zhromadžizna budže, šchtóž so pschědwidžecž hodži, podobnje powucžna a zaimawa, kaž dotalne. Přěni pschědnoscht změje wěchwusťojny řečnik z Budyšchina, kotryž budže wo praktiškej rataškej wěcy jednacž. Potom mamy wuradžowacž wo wažnej, nimale cyły našču krajinu nastupacej peticiji, kotraž tutu zhromadžiznu hišćeje wažnišchu sežini, hacž dotalne běchu. Tutoho wuradžjenja dla je pschědsydstwo tež naščeju sejmskeju zapóškancom pscheprosyło, kotrajž změjetaj ju w sejmjě zastupowacž. —

Tuž njech so towarštwa prawje bohacže na nej wobdžěla; njech nje-póscželu jenož něťotrych zastupjerjow, ale prawu syku sobustawom. Mjech burja zapšchahnu a kōždy čyrjódku towarštwarjow pschiwjeze; mšchak konje cyłe swjate dny stoja, w Saslowje pať je konjencow došč. Tež tajcy, kiž sobustawy njesu, maja pschistup. — Tuž božemje! na hohate zaschwidženje w Saslowje!

W Konjecach naliči so 202 wosobow, mjez nimi 95 mužskoho a 107 žónskoho splaha. Cyłe wobydlerstwo je katholske. Před 5 lětami běše 182 wosobow, a to 87 mužskich a 95 žónskich. Ličba je poměrnje derje zrostła, dokelž ani jena cuza swójba njeje wot wonka pričahnyła.

Lazk měješe 1. decembra 67 wosobow, 31 mužskich a 36 žónskich, mjez nimi su 3 luthersey. Při předkhadžacy m ličenju 1900 bě 65 wosobow.

Z Njebjelěc. Tudy naliči so 324 wobydlerjow, 277 katholskich a 47 lutherskich; w Serbskich Pazlicach 208 katholskich a 14 luth., hromadže 222; Pěskecy maja 169 kath. a 23 luth., hromadže 192. — We wosadže je tak 738 duši a z nich 654 katolikow a 84 ev.-

lutherskich. Z poslednich přinůdže položca na Marec cyhelnicu. Najbóle přisporila je so tudy šulska mladosć, kotraž budže wot jutrow 130 duši sylna, tak zo měla přisamym so tež tu nowa šula twarić, njeby-li druha pomoc byla.

3 Khróšćizic. Lěto běži ke fónceji! Bóle, hačž žane druge lěto, dyrbi a budže woštačž lětušče njezapomnite za našču wjes a cyłu serbsku krajinu, přichetož mějachmy lětsa česć a wuznamjenje, powitačž našchoho młodoštnoho horcolubowanoho krajnoho knjeza, Zoho Majestosćž Friedricha Augusta, w naščej sředžiznje. Ač so tehdom přocowachmy a pucže porjedžachmy wot jennych pomjezow wsy hačž k druhim, hdžjež mějeske kral jěčž. A we wsy bě kaž w mrowiščě, kóždy k tomu přichinošchowaše a pomhaše wot ranja hačž do pódónjeje noč, a móže so prajicž, zo so tež wchitko derje poradži. W krasnej psyče stojišče našcha wjes, hižo na flóštrifim „pschedměsće“ stojachu česćne wrota ze serbskim napisom „Witajće knježe kralo do Khróšćic!“ — wjesna dróha bě psychena z korchowjemi w serbskich, šatšich a němšich barbach, bě rjenje z čerstwym peštom posypana, na kóždej stronje stojišče špalir wšofich bělobarbjennych žerbjow z korchojčkami a běchu psychene z pletwami a wěncami wot wjacž hačž 500 metrow dołhosće, běšče to woprawdže triumfna dróha za wopyt kralowski. Ač so tehdom radowachmy, hdžžž kral pschězelnje k nam rěčesče a swoje spodobanje nad našchimi psichotami wupraji. Psichi šwedženškej hosćiznje po wotšalenju krala wobnowichmy slubjenje, psichy swěrnj Serbjo a poddanje krala zwostacž a so wopozaczž. Kralowšwěra a pobožnosćž su byle psichy samotnošće serbskoho naroda a dyrbjja tež w psichodže psichy woštačž. Njech so žadny syn našchoho naroda zamjesčž njeda wot powalerjom wšchoho čłowjeskoho porjada, ale swěrnj woštanje trónej a woštarjej, a tak so hódny wopozaza šwalbnj, kotružž kral na wjacornych měštnach wupraji: „Moji swěrnj Serbja!“

3 Drježdžan. Dženja tydženja w noč na nježdželu čzinjachu socialdemokracy žajy njeměr a demonstracije na dróhach, hdžžž běchu předy w sydom šalach žajy dla wošobnoho prawa zhromadžizny wotměli a tam rozhorjace rěče džerželi. Policija bě jara fedžblina, najbóle strachej wustajene měštna běchu derje wobštražowane, kaž kralowski hród a tež bydło ministra v. Měšš. Policija dyrbjesče wjacž króčž z našim tefakom wustupowacž, někotři z demonstrantow buchu čžežo ranjeni, pschěz 20 bu zajatych. Senomu policistej bu lico pschěšćelene.

B cyłoho swěta.

Němska. Němski statny dołh je 3543 millionow, potajkim poškćtwórta milliard hriwnow pschěkroćik. Za tónle pieněz je lětnje 130 millionow danje płacćizž. W tutym lěče je dołh wo 340 millionow nalěžž. Lěta 1877 „nowe němske kejžorstwo“ požčowacž pocza, bě to 72 millionow; lěta 1888 bě jich hižo 883, a lětsa 3543,5. Tak je pschěch wjacž nowych dawkow trjeba.

— Sobotu pschězědže 2000 japonskich jatych ducy z Ruskeje Barlin. W přěnim cžahu wjezesče so 238 čžežko ranjennych. Po kejžorowej pschitazni buchu wšchitcy hospodlnje powitani. Wjšchych doštach kwečeje (wonjeschta), podowjšchych po pašćizfu, w kotrymž běšchtej 2 puntaj schołolady, do němšich barbow zawaleneje. Wot Barlina wróčza so jecži pschěz Hamburg z jendželštimaj šódžomaj do wótežizny.

Gildesheim. Zaidženu pónđzelu wumrě tu cyle měnje biskop Wilhelm Commerwert mjenowany Jakobi w 85. lěcze swojoho živjenja. Tónsamy narodži so 21. haprjla 1821 w Minden (Wesfalskej). Na biskopa bu 31. decembra 1871 swjećeny. W lěcze 1896 swjećejše swoj zloty (50 lětny) mješniški jubilej. Wjele bě tež tutón najdosťojnišči knjež čerpjek w času kulturkampfa, a wulke česćowanja a wuznamjenja dóstał pozdžišcho wot swětnje wyschnofče, kaž bě joho tež na wschelake wašchnjo wulch wuznamjenil a česćjował japoschtotški stol. Wón štutkowasche we winicy Knjezowej horlinje 59 lět jako mješnik a 34 lět jako biskop. Z nim je ze swěta wotěšchol 63. biskop Gildesheimski. R. i. p.

Žendzelsta, najbohatschi europiski kraj, ma 1760 millionow puntow sterlingow narodnoho zamoženja, to je w hriwnach 35 000 millionow. Kjana hromada, njewěro? Kraj ma 42 millionow duschow, a hdyž by suma trochu štajnje rozdžělena była, dónđže so na swójbu, z 5 wosobow wobstojacu, na 4000 hr. Woprawdže maja so wěry hinaf. Třicety džěl wobhydlerštwu ma tšeczinu narodnoho zamoženja, džewjaty džěl wobhydlerštwu ma počojcu narodnoho zamoženja, wulka hromada ludu so z prócu živi a 13 millionow — z hubjenštwom. Wšewulka wjetřina je pschekhuda, dofelž je drobna mjeňšina pschebohata. Lěta 1902 bu w Žendzelstkej z Walejom 1573074 křudych ze zjawnych šředkow podpěraných, Schottiska a Trřska tu ani nještej zalicženej. W šamsnym lěcze bě w kraju 1372900 wosobow, pschěz 65 lět starých, z kotrychž tšecžina zjawneje podpěry wužiwasche. Wot teje doby so poměry polepschite njejsu a móžemy z prawom rjec: zo je w Žendzelstkej křodny tšecži starý čžłojek prošel. Su to štrome wobstojnosće? Njejsu. Al tola tak je — a budže, we wschěch krajach ze swobodnym wšowanjom. We wschěch krajach, hdyžž štronišcy špěchuja pschemyško (industriju), ratařstwo pak a drobne rjemjesło zanjerodžuja. Šdžžž drje křicža: Ratařstwu dyrbinny pomhacž — ale njepomhaja.

Ruska. We wschelach džělach kraja howri hišče pschecy revolucija ze swojim njewuprajenym hubjenštwom. Šróžbne nowinki pschithadžeja w poslebnim času wosebje z Kurlanda a Livlanda, wosebje z přeniščeje provincy. Knježerstwo tam ničjo wjach njezamóže. *Cyły kraj z wuwadžom někotrych městow je w moch revolucionarow. Wójško je pschěstabe, njedofaha. Wale wotdžělenja wojaťow su zabili, šćoncowali, abo su so z džěla do městow wucelake. W Tuffum pschemóchu tež por wotdžělenjom wojaťow, tšicecži muži a wyschł padžechu. Šbžžžarjo wufalachu čžłam wocži, žiwotrěžowachu jim wuschl a rucy. Tak zafhadža rozhorjenty a naschěžuwany lud hórje hacž džiwje žwěřišča, kotrež tola rozoma nimaja.

Naležnosće našoho towarštwu

Sobustawy na lěto 1905: kk. 628. 629. z Khelna: Jan Jenich, Karl Jenich, 630. Jan Wjerš z Hodlerja, 631 Jakub Šolta z Milke, 632. Marija Grubertec z Radworja, 633. Hana Wenclova z Bronja, 634. Jurij Wencel z Boršće, 635. Lipičowa ze Sernjan, 636—638. ze Smjerdžaceje: Pětr Šneider, Mikławš Kučank, Jurij Dittrich, 639. Jan Winař z Kosłowa, 640. Jurij Klimant z Róžanta, 641. Mikławš Šěrak z Dobrošice, 642—644. z Hrańcy: Jakub Kilank, Mikławš Lebza, Jurij Čornak, 645. Jurij Matka z Pěskec.

Sobustawy na lěto 1904: kk. 800. N. N., 801. N. N., 802. Lipičowa ze Sernjan, 803. Mikławš Šěrak z Dobrošice, 804. Jurij Čornak z Hrańcy.

Sobustawy na lěto 1903: kk. 813. N. N. z N., 814. N. N. z N.

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11 879 hr. 55 pj. Dale darichu (pola redaktora): Njemjeno-
wana z Budyšina 10 hr. Přez knjeza P. Šćěpana N. N. 2 hr. — (Pola knjeza expos.):
N. N. k Božomu džěsću 3 hr.

Za twarjomnu cyrkej w Marienbergu (pola knjeza expos. tam): sekretār Delenčka
3 hr., Lebza z Nuknicy 10 hr., kan. J. H. we W. 20 hr., J. Lebza z W. 5 hr., farař
Kubaš w N. 15 hr., twařski mištr Bulank 10 hr., přez knjeza P. Romualda 20,65 hr.,
Pětr Rener w K. 10 hr., farař Libš w B. 6 hr., P. Rjeda ze S. 12 hr., Saring w Khr.
přez knjeza Wincera na kwasach Pjeheec we Wěteńcy a Kralec w Miłočicach 52 hr.,
Naglee a Šolće w R. 10 hr., Koklie w Khr. 5 hr., Rjeda w Z. 10 hr., knjez senior
Skala 5 hr., schol. Löbman 5 hr. — (Pola redaktora): přez knjeza P. Šćěpana N. N.
3 hr., a přez red. M. R. z Č. 50 hr. — Wutrobny džak! Knježk, expos.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 13 166 hr. 12 pj. Dale dari (pola redakcije):
Radwořska Hórnikowa Komisija (469,65 hr.) jena nitka 0,30 hr. hromadže:
469,95 hr. — **Zaplać Bóh wšěm dobročěrjam!**

Wutrobna próstwa!

Naš „Serbski Dom“ je dotwarjeny a kóždy so nad tutym
krasnym twarjenjom wjeseli. Wón pak hišće pońnje naš njeje,
dokelž na nim hišće wjele dołha leži.

Tuž wobročamy so na Was z tej wutrobnej próstwu:

Wukupće so tež lětsa wot wšěch nowolětnych pis-
nych zbožopřećow z tym, zo prawje bohаты Božo-
džěsćowy dar za naš „Serbski Dom“ pósćećeće na adressu:
rěčnik a notar Cyž w Budyšinje.

Wšitke tute dary budža so we „Łužicy“, „Serbskich Nowinach“
a „Katholskim Pósle“ kwittować a plaći tute kwittowanjo za zbožo-
přećo wšěm lubym přećelam.

W našim „Serbskim Domje“ so naše serbske knihi a nowiny
čišća, kiž wšě křesćansku wěru a kraloswěrnosć haja a wobtwjerdžuja.
Čim wjac so za naš dom dawa a čim wjac wón njese, čim wjac
móže so tež na čišćenjo spomnjenych knihi nałožeć. Tuž čini kóždy,
kiž tutón dom podpjeruje, Bohu spodobny skutk. Woprujmy
kóždy po swojich mocach

„Bohu k česći a Serbam k wužitku!“

W Budyšinje, hody 1905.

Jan Křižan, farař w Hodźiju, předsyda Maćicy Serbskeje.

Jakub Šewčik, tachantski předař w Budyšinje, sekretar.

214] **Michał Cyž**, rěčnik a notar w Budyšinje, zarjadnik.

Rutruy džak a „Zaplać Bóh tón Knjež“

wuprajamy, natwarimšči z Božej pomocu zašy našy dom, wšitkim, kotřiž su
naš na fajkežuli waschnjo podpjerali.

W Konjecach, 15. decembra 1905.

215]

Gawlec = Zarjentec swójba.

 Dženšnišćomu čyřku je přichipožožena **Hodowna přiloha.**

Čyřkac Smolerjec knižicnych četnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katolicki Posol

Wudawa so kóždy sobotu.

Płaći lětnje w našich
expedicijach 2 hr.; z křiž-
nym zwjazkom do domu
slany 3 hr. 60 pj.

Płaći na póście
a w knihařni lětnje 3 hr.,
štwórtlětnje 75 pj. Za na-
wěštki płaći so za rjadk
wot sobustawow 25 pj.

Sudowny časopis.

Audatowany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Mikławš Žur, farař w Budyšinje.

Číslo 52.

30. decembra 1905.

Lětnik 43.

Biskop a tachant Dr. theol. Jurij Zuscjanski

je w nočy **nahle wumrěł**, to bě njewuprajnje zrudźaca powěsć, kotraž nas
schtwórtk 28. decembra rano zahe njenadźich pschěhnata, měnje njepodobna.
Wječor tšeczi džen hodow (na swj. Zana) bě najdosťojnišchi knjez hišće
cyle dobreje myšle, požortowa tež hišće pschi mjeczeri, a tať so dźělichmy
sebi „dobru nóc“ pschejo. A bu to „dobra nóc“ na wěčne. Dženska,
schtwórtk popołdnju, chysche najdosťojnišchi knjez zash do Drježdžan wot-
jěć. Trochu khorowaty drje bě poslednje lěta časčišcho; scěhwni joho
w přjedawšich lětach pschetratych čezkich khoroscow, wosebje w Brazhy,
njeběchu so ženje cyle zhubike. Wosebje sylnje běchu tež runje psched
2 lětomaj zastupike, tola bě hišće hnydom pomoc tu byla. Sredu
popołdnju běšče so hnadny knjez biskop hišće dlějšchi čas psche-
kłodźował a w nočy bě joho nět dushenjo nadobo zash nadpadnyło.
Po jenej zazwoni sylnje słužownika, hdyž bě tón dobězał, žadašče sebi
wulki stół k łozej, zo mohł stanyć a so na njón posydněć, dolež dycha
njemóžesche dóstać. Na to jeno žadašče, hnydom zawolać swojoho
druhoho słužownika Rubicu a lětarja Dr. Krala, z krótkimaj słowomaj,
Rubicu, Krala, — potom tež hišće knjeza seniora Stalu. Tola předy
hač běchu so zeschli, bě knjez biskop hižo wudychał, wótse spěwajo na
stólcu jedžo łacjonscy „Confiteor“, zo bě psched durjemi slyšecy. Hdyž
knjez senior a lětar zastupischaj, móžesche poslednišchi jeno wobkručic,
wutrobu pschepytajo, zo je wšitko nimo, Boža rucža bě joho zajała,
knjez biskop bě hižo wumrěł, rano 1/22 hodžin.

Powěsć wo smjerczi bě bórzy znata w tachantskich křěžach, a na kóždoho cyle poražujo skutkowašce; nichtó njewědžešce, tak jomu bu, šcho dyrbi prajić, wěrje njepodobna to powěsć.

Najdostojnišči knjež biskop a tachant Dr. theol. Zuriј Zuscanski narodži so 8. novembra 1839 we Wotrowje, hdžež bě joho nan kubleć. Swoje studije zapocze na znatej, z wučerškim seminarom w Budyščinje zjednocženej přaprandže. Wot tud poba so do Brahi, hdžež gymnasium wukhodži jako khowanc „Serbskeho Seminara“, a potom tež hišće na univerzicze tam swoje theologiske studije dokónči. Tak bě w Brazu pschěbwać wot lěta 1855—1865. Jako horliwy a dobry Serb skutkowašce tu hižo, hdž wot lěta 1861—1865 towarstwo „Serbowu“ jako staršči namjedowašce. Pobymšči tež lěto w Kölnje nad Rhyňom w arcybiskopskim seminaru, bu 22. septembra 1866 na duchownoho wuswjećeny a do Ralbic za kapłana póskany. Lěta 1871 powoła joho duchowna wyschnosć za přerjoho kapłana pschi farskej cyrkwi „Nasheje Lubeje Knjenje“ w Budyščinje. Wot tud bu lěta 1877 póskany jako přases „Serbskeho Seminara“ do Brahi, a tu jako kublat młodžencow, kotřiž so na duchownste pomołanjo pschihotuja, spomóžnje hač do lěta 1894 skutkowašce, hdžež bu wot starošlawneho tachantskeho kapitla w Budyščinje za kanonika kapitulara scholastika wuzwoleny a 1898 za kantora tachantskeho kapitla. Za čestnoho kanonika bě hižo 1891 pomjenowany. Po čěžkim šchorjenju njebow knjeza biskopa Dr. Wahla bu wón 1900 wot swjatocho stola wuzwoleny za administratora ecclesiastika we Łužicy. Na pscheczo Zoho Majestoscze krala Zuriја a na žadanjo kanonikow tachantskeho kapitla bu w dez. 1903 wot swjatocho wótcy Pia X. za japoschtolskeho wikara w Sakskej pomjenowany a za koadjutora Tachanta. Na 19. měrca 1905, z prawom naslědnictwa, bu we Wrośławje wot kardinala Skoppa na biskopa swjećeny a po smjerczi knjeza biskopa Wahla zastupi tež polnje do swojoho zastojnstwa jako Tachant, 6. junija 1905.

Nimo toho běšce njebow knjež biskop tež wšchelaše druge wuznamjenjenja dóstał. Jako přases w Brazu bě swojeje pilnosće a džělawosće dla lubowany wot tehdomniškeho kardinala mjěćha Schönborna, kotryž joho pomjenowa za „wjěćh-biskopskeho notara“, sakski kral wuznamjeni joho z „Albrechtowym rjadom I. kl.“, swjaty wótc spožčeji jomu dostojnosć „bamžowskeho protonotara“, kral dari jomu dale hódnosć „ryčerjka sakškeho zastužebneho rjadu“ a 1905 da jomu komturny kšićiž tohole rjada. Bražska Ferdinandowa univerzita pomjenowa joho za „doktora theologiae“. — Tak bu nasch zemrěty knjež biskop wšchudžom jara wulcy waženy jako měšnik a joho horliwosć a džělawosć za zbožo duchow pschipožnawana. Zoho dostojne waschnjo a čisty kharakter a wulla zdžělanosć jomu wotewrjachu pschistup do najwofebniškich swóbow a buchju z pschicžinu, zo samo kralowska swóžba bě jomu w lubosći a čješćowanju pschisthlena. Rak lubowašce joho kral Zuriј a tak sebi joho wažesce Zoho Majestoscž kral Friedrich August, kotryž joho pschi lětuschim wopnye Łužicy tež wosebie na tachantstwie w Budyščinje wopnta! Wo kralowym žmyhlenju swědči tež telegram, z kotrymž hnydom šchtwórtk dopołdnja swoje sobužarowanjo wupraji:

„Głuboko pohnuty pschěz žrudnu powěsć wo tak nahlm wumrěcžu wote mnje wysokowawženocho a čješćenoho biskopa wuprajam tachantskomu kapitljej swoje najnutrnišce sobužarowanjo pschi tak čěžkim potrjehenju. Friedrich August.“

Tež druge najvišjshe sobustawy kralowstoha dwora poslaču jara hnujace telegramy, tak Seje Majestoscē Kralowa wudowa Carola, Seje Kralowsta Wysofoscē princesa Mathilda a Soho Kralowsta Wysofoscē princ San Jurij. — Tak swēdcza čerjōbny telegramow hižo dōnōdženych dženfa šchtōrkt pschipołdnju wo česćownoscēzi a luboscēzi, z kotrejž bēchu zemrētomu tnjezej biskopej wschitcy pschithileni. Mjez nimi je tež hišće telegram kardinala Koppa, kotryž najwutrobnishe dželbranjo wupraja a jara wobžaruje, zo je zadžewany, dokelž je na pucžowanju, a njemōže na pohrjebje so wobdželić.

Bjez džiwja, zo bē wschudžom tak lubowany. Šchtōž luboscēz syje, budže tež luboscēz žnjecž. A telto luboscēz je zemrētū tnjež biskop wuhywal w swojim njepprōcnym džele a prōcowanju wo zbožo njelmjertnych duschow w swojich wišćelich postajenjach. Wosebje tak prawje halle so tasama tež pozazowasche, hdyž bu wysofo na swēcznit stajeny jako wyšćiški pastyr wosebju Saksteju diōcesow, Łužicy a Serbskich krajow. A tale njewustawaca dželawoscēz a staroscēz jomu tež zby hač do smjercze. Prēni džen hodow nawjedowasche hišće sam rano w 3 hodžinach cyrkwine officium w tachantskej cyrkwi, dželše do spowēdnoho stoła a spowēdasche hišće pilnje w nočy sobu. A to nawjedowasche drugi džel officija po rašicej wulkej Božej mšči (kotruž mējesche knj. scholastik Lōbmann). A to swjeczelsche swojej prēnej Božej mšči hišće rano zahe. Dopōdnja wotmē tječu, wulku Božu mšču, pontifikalnu abo biskopsku. Po- połdnju wotmē swjatocēny pontifikalny nēšpor. Zawēseje to njepšcheradža thoroho tnjeza. A swjatoho Jana, tječi swjaty džen swjeczelsche rano swoju Božu mšču, bēše na dopōdnishej wulkej Božej mšči zaly pschitomny. Po kemschach dželše prēni swjeczene swjato-janske wino picž. Pšched wobjedom bē t tomu hišće dlēžiche posēdženjo konsistorija pod joho nawjedowanjom. A bōle napinace bēchu joho džela a staroscēz hišće w Driježdžanach a herbskich krajach. Njemōžemy tu wschitko wēzo rozpisowacž. Tsi cyrkwoje je hišće w poslednim času swjeczil, misijonske stacije a schule a nowe duchowne mēstna založował. Zawnerno jara wjele je tu za krōtke lēta swojoho wyšćišchoho wjednistwa wustutkował.

Ale pšči joho maracy žaruje tež našy serbski narod. W zemrētym tnjezu biskopu je woteschol t wēcznomu wotpoczinkej tež jedyn **serbski biskop**, klawny wōtčinc a swērny syn swojoho naroda. Serbska zemja želi a plaka wo njoho, a lud, kotryž je tak lubował a so tež za njōn wosebje starał a wulke wopory pschinjeł, rozliwa hōrke sylzy pšči joho so wotewrjachym rowje. Za swōj serbski lud a džēczi je spisal a dołōncil lēta 1874 swōj wulki katechismuž po Deharbeowym, kotryž bu tu na 30 lēt w schulach wužiwanj, dōniž njebē naklad rozpšchedaty.

Lēta dołho bē redaktor „Katholiskeho Posōla“, pšchez kotrohož je swojoho pobožneho ducha tež sobudželił cychomu katoliskomu serbskomu ludej. Pōdla spisa tež hnydom jako kaplan w Budyšchinje „Nowu Sēzusowu Winicu“, krasnu modlētku knihu z wulcotnym wobšahom, kajejež hišće serbski katoliski lud mēl njebē, bynjež tež prjedawšcha Baldowa „Sēzusowa Winica“ podobna bylo. Tusamu wuda potom hnydom wo pschithadže do Prahi (jako prāšes serbskoho seminara) a pōsła ju kaž krasne bože džēczo swojomu ludej do Serbow saksteje Łužicy.

Zola krōna joho dželow w macžernej rēczi je biblija, „Nowy Zaton“, kotryž je plōd joho pšchebywanja w Brazh, hdyž je tule krasnu knihu pšče-

ložil, spisal a tiž bu domuhladkowana z pomocu joho pscheczela, naschoho njezapomnitoho Hórnik. Potajim naschomu zemrětomu knjezej biskopej mamy so tež wosebje dźałowacž za tule parlu serbskeje kaž nabožneje literatury. Tule kniha, w najčisćišćej serbsčiznje spisana a ze wschitkimi možnymi wědomostnymi sředkami najswěrnjšcho pscheložena — tutón „Nowy Zákon“ by sam hižo hódny był, bycz wuplód jenoho čłowjekstoho žiwjenja.

Pschispomnicž chcemy, zo tež kniha perikopow abo scjeńska kniha, w kotrejž su scjenja, epistle a wotřezki swjatoho pisma za cyle chrtwine lěto wopischijate, jako rukopis leži hotowa w joho kaschcziku a čaka na pschihodny čas, zo by so do čisheža podala.

Wle tež na naschu Maczicu Serbštu njemóžemy zabycz, kotrejež swěrný jobustaw je zemrěty był wot mladosće. Bórz po smjerczi f. scholastika Hórnik paf bu wón wuzwoleny za pschedsydu tohole wážneho a sławnoho serbskoho towarstwa. Raf spomožnje je tež tu skutkował a wosebje čezže lěta měl pschi twarjenju Serbskoho domu! Po joho dotwarjenju a swjatocžnym wotewrjenju, kotrež hižo jako biskop wutonjesche, wotstupi potom wot tohole zastojnstwa, dokelž mějesche pschewjele druhich čezow, towarstwo paf wuzwoli joho z dźałow-
nosće za čestnoho pschedsydu. Tak tež Maczica Serbska žaruj soji pschi rowje jenoho swojich sławnych synow a jomu wutrobne „měj dźač za wschitku lubosć a starosć wo Maczicu“ do wěčnosće sczele. Z jeje „Serbskim domom“ paf wotstanje zjenocžene tež mjeno a wopomnjecž biskopa Surija Łuscžanskoho.

W nětko hladam do woczow „**Katholismu Boskeje**“, časopisej „towar-
stwa ss. Cyrilla a Methodija“, wbohi w tak hłubokožarowanšej drasće dže f swojim swěrnym čitarjam a dobrym Serbam, jobustawam towarstwa. Haj, žaruje wo swojoho wótca, wo swojoho pschedsydu. Posledni džen lěta, hdyž snadž tole čitaja, joho khowaja do hłódneje swjateje zemje, tam na Wisklawšć w staroslawnym Budyschinje, hdyž spja hižo telto serbskich wót-
čincow, kotrymž je smjercž pjero z ruki wžala a telto biskopom, kotrymž je wotewžala kij pastyrski a položila f wěčnomu měrej zemrětych. Tam, hdyž Mola wotpoczuj, Kucžant je a Hórnik spi, na stronje wjelezaslužbnoho biskopa Łoča su tež naschomu lubomu biskopej zemiske ložo pschihotowali. Na dnju swjatoho Sylwestra, bamža, nježelu, joho tam pokhowaja, hdyž su joho přjedy donjesli do tachantskeje chrtwje a **dopołdnja w 10** hodžinach swjatocžne Requiem z přědowanjom wotměli, nastupja w 11 hodžinach posledni swja-
tocžny čah z naschim nam tak zahe a nahle wotwołanym biskopom a tachantom Dr. theol. **Jurijom Łuscžanskim**. Tola tež tu dyrbimy wuznawać:
O Božo, Ty sy njeskónčnje mudry a dobročiwy a wodžiš nas lěpje, hač my wěmy a rozemimy. A byrnjež Ty tež hišće mnohich lubych nam wotwołał a nam samym bolostne skónčeno přihotował, tež naša zlamana wutroba njedyrbi druhe słowa wuznawać, dyžli:

„Twoja wola so stań, kaž na njeby tak tež na zemi!“

Zbóžny martrar Melchior Grodecki.

II.

Česčinski swjedžen.

Pschi železnich, tiž wot Dderberga do Kaschawa wjedže, leži Česčhin. Raž našy Budyschin, tak je tež tute město z wěncow módrtych horow wobdate. Ležomnosće paf — daloko a schěroto — kubka, lěsy, fabriki, rězaki stusheja

z wjerscha archymójwodže Bjedrichej, kotromuž so wschitto namrě po archymójwodže Albrechtu, wuju nascheje njeboheje pryncesny Szabellj, mandželsteje pryncza Sana Surija.

Z hórki, kotruž archymójwodski hród trónuje, pschewidžimy město a krajinu. Čžeschin je z džela na hórski thribjet zlehnjeny, z džela so w schěrofej dolinie wupschestrěma, pschez kotruž so rěka Olsa runja slěbornej smuzy wije. Po horje napscheczjo hrodej stoji katholicsta a protestantiska farsta cyrkej a dale wysche twarjenjej pschi twarjenjej wulkotnych kasarmow. Wycha delnjoho města pač je cyrkej k čžesčzi Szusoweye Wutrobj, kotruž psched trótkimi lětami jesuicza natwarichu, a nětk pschi njej stutkują. W tutym Božim domje wotměwajche so srjedž oktobra t. l. wulch-žadny swjedžen. Čžeschin swjećelsche dny mērnej radoščje, hłubokaje džakownosče a sprawnej hordosče. Čžeschin sławjelsche muža, kiž běsche z njoho wuschol a hołdowajche jomu jato — zbóžnomu; wón swjećelsche prěni tróč swjatoho Melchiora!

Łydzjenje do čłasa započachy so pschichoty na swjedžen. Wosebje wupychič mějachy so swjedženiske městnosče. Mjelicimne wěnych běchu so k tomu nawike a thjach metrom girlandow napletke. „Nasche pětne pólste holcy su wschitto takle rjenje dofonjale. Wbohe! Džen wote dnja maja čžechy dželacz, a tola so wschědnje po swjatoku hacž do poł nočy tu napinachu“, tak jich thwalešche P. subprior jesuitow, hdyž so na hotowym džimach. Wuhotowanjo běsche pač tež za tym!

Psched cyrkwyje je schěroke naměstno. Tu zmahowachy so kołowokoło na žolto-čjornych, zelenje wobwitych žerdžach pschne korchowje. Na powyschonym mēščje pod hołym njebjom stojelsche krasny wołtar a pschi nim klěta, zo bychu so tu za pschichadžace processiony Bože služby wotměwale. Cyrkej sama pač bē wopravdže wumjelschy wudebjena, runajche so kwětkowej zahrodže. Mortny kamjeń běsche wožiwit. Róždy stolp so zelenjelsche a w módrnych, bēthych a čžerwjennych barbach wscho na nim rjenje kčžejelsche. Na swěthych parožnikach (Armleuchter) žybolachy so sta bēthych swěčkow. Dokhe pletwiščje — w barbach so lubje wotmējajace — wišachy w mócnych wobłukach wot wjerscha hacž k cyrkwinym stolpam. Róždy wołtar runajche so małej zahrodch. Wosebje jimajche pač wulki wołtar nasche wóčko. Čžerwjena žida zadraščzi chke wołtarne srjedžijščje. Nad wołtarjom pač wupschestrěwajche so daloto do přědka židžany baldachin. Pod nim wo srjedž wołtarja wišajche (hiščje zawoždžete) swjećjo zbóžneho Melchiora.

Swjedžen sam běsche triduum, t. r. trajelsche pschez tši dny. Wopołdnju přenjoho dnja pschichadžachy nahladni zastupjerjo Čžeschinšich wyschnosčow, nimale chly tamnišchi korps wojerškich wyschcow a něhđe 30 mēščnikow do cyrkwy. Čžestne městna psched wulkim wołtarjom bēchu jim pschipožajane. Čha cyrkej bē z ludom pschepjeljena. Swjata čžischina! Nadobo hrimaja piščjele — nětk wotmjelsku! Rěrlušč k Duchej swjatomu so zanjese — kěrlušč tak z počnosče wutrobj wuchadžach, tak mócnj, tak mócnj, jato bychu kamjenje — murje sobu spěwale! Zasy čžischina! Nětk stupja nětotši mēščnich psched wołtar — čži, kiž su w Čžeschinje rodženi — dwaj z nich čžitaj w němškej, drugi potom w pólškej rěčzi brewe, — list, kotruž žhromadžonym z Roma wjesoku powěšč wozjewja, zo je syn tutoho města, Melchior Grodecki, do rjadu zbóžnych powyscheny. Na to wołtry insulowany přalat Kolem z Freistadta swjećjo na wulkim wołtarju. Sta swěčkow wobswětłaja wobraz, na kotrymž so zbóžny Melchior prěni tróč w žybolacej aureoli

(wëncu swiättych) potaża. Z dobom pał roznjeje mjeżdżany hort zwonow ze wschëch wëżow cyłoho mësťa radoštnu powëszëž do wschëch fënczinow a postrowi z wótrym hëšom wulkoho syna tuteje domizny. Zajti napohlad a tajte začuczo pohnu mnohich ł sylżam wjesołošcë! Po swjecženju swjeczëcża a po scëžehowachm nyschporu posłicżachu so relikwije zbóžnoho martrarja mëschnikam a wëriwym ł pobožnomu wółoschenju.

Na druhim dñju so wot ranja hač do pschipołdnja na pjeczich wóltarjach pospochi Bože mšë swjeczachu a so stajnje swjate woprawjenje wudžëłëšcë. Wosëbie swiatocžny bësche začëłšcëž, hëhž najpriëdny sta a zašy sta džëcži z ludowych schulow a po nich młodžencowje studowach na sriedžnych schulach zchromadnje ł blidu Božomu pchisłupowachu. Wopołdnju bëchu pał w cyrkwi, pał tež pschëd cyrkwi nëmšë, pólšë a — dofelž bë 5 processionow ze Skowafšëje pschisłko — tež skowafšë přëdowanja. Z nyschporom stëncži so druhi džëł.

Dopołdnjo tječžoho dñja swjeczëšcë so podobnje wëžorawšchomu. Wopołdnju $\frac{1}{2}$ 3 hodžin cžëhnješcë swiatocžny procession wot cyrkwie Žëžufowje Wutrobny do faršëje cyrkwie, hëžëž potom generalwilar Kólef přënju kapalu ł cžëcži zbóžnoho Melchiora swjeczëšcë. Te Deum a požohnowanjo z Najswjecžisłym stëncži triduum, na kotrymž bëšcë so 30—40 tysac ludži wobdžëłko. — Šchoda, zo bëšcë wjedro tak njelubozne, hëwał bëšcë licžba wëšëcže hišcëžë nahladnišča była!

js.

Na Tatrach.

X.

Dyrbju khwatač. Wiskawšch swari, zo so Tatram spochi pod nohami schmjatam. A Wiskawšch ma prawo, swarjecž — je mőcny redaktor. Tuž w skotu. Kupju sebi liščit za spëšchniř a jëdu hač do Czorbato a wot tam po zubatej žëlezničy horje ł Szczyrbskomu jëžorej. Madjarowje a Nëmcy rëłaju jomu „Czorbä“. We wozu so ze mnu prawje piřane towarřtvo wježëšcë — Madjarowje — Nëmcy — Rusowje — Serbja (Serb bëch ja sam jëncžki). Zajimach so wosëbie za Rusow. Rozëmjachu pólšti. Bëchu z Bëžžë, wobšëdžerjo twornjom. Starošëžë sebi njëcžinjachu. Džëłacžëřisłich ropotow so njebojachu. Šorřcëž kóřatow pjeczä dořaha, tysacy džëłacžëřjow rozëhnačž. Za powřchitkowne wólbne prawo njebëchu. Lud je hišcëžë slepy a trjeba pschëde wschim schulow. Róždnomu wotlëperjerjë wëri a zbëha samo pjajëž pschëčžimo žalbowanym Rnjeza. Tak złë pał, kaž nëmšë nowiny do swëta trubja, za ruřkimi mjezami njeje, hëwał njëbhčhu do swëta wujëčž mőhli. Sičh hëřko na pučžowanju bë — wjele widžëčž — mačo řhodžicž. Na Tatrj jëdžëchu tak dalořo hač žëleznica dořahajšcë. Njemőžachu so mi dodžiwacž, zo mëjach myřle, pšëčž hory pšëñëž. Za pał zašy njëzamőžach zapřichjëčž, zo mőže cžłowjeř hač pod hory pšëñëž a so zawrőcžicž.

Rař wulkotne stojachu pschëd nami, wjerč pschi wjerčhu, kaž pařmo hobrow. Rař bñšchëžachu so jich plëchate hëřy w pruhach rařřchoho stëncä. A nam ł nohomaj, 1350 metrow wyřořo, žbółëšcë so jëžor, zeleny kaž řmaragd, a kółowokólo jëžora cžëhnješcë so wënc lubožnych, lëtnych domčřkow a villow. Na wodže kóřachu so cžłomniř. Rybicžti pschëřřatowachu z wółnosčžu we wodže. Na brjožy bëłachu so řuknje wosëbnych řnježnicžkow, pschëbhwyacych w lëčže w tymle řaju — a we wodže pancachu so a brodžachu džëcži. Woprawdže lubožny to jëžor, parla Tatrow na južnej řtronje.

Njemóžach tu wostacž. Na Rych (němski Meeraugspiße) bě hiščeje daloko. Duch po puczu zeńdžech so z horstku Madjarow, kotřiž chychu runje kaž ja na Rych. Wjedžesche jich městopicheńda wuhetřsoho Tatrastřsoho towarstwa, profesor z města Sgló a joho pschichodny syn, wobaj znajerjej Tatrow na ruku wzataj. Pšhecželnje mi poskiczeshtaj, t nim so pschidružicž. Wězo so njedrožach. Naschi Madjarowje rozemjachu tež němski, a tuž so bórzy zeznachmny. Duch po puczu nam knjež professor wšichtlo nadrobniej rozjasnjesche, šchtož bě wědžecz hódno. Wšichtlo znajesche, kóždy kamusch, kóždu kwětku, kóždy kěcžk, kóžde zwěrjatko. Tatrj běchu joho swět, joho domizna, joho posklad a joho hordoscz. Powědasche nam, kať su něhdy tež na Tatrach wulke lodžiřka byle, kaž w Alpach bhwaju. Z horow do doła so řuwajcy natopichu psched sobu cyle wały rozdrjebjenych kamjeni.

Napóřlebkú buchú z nich kamjenitne našpny, kať móčne, zo lodžiřkam pucz zarazowachu. Kať nastawachu w lěcze z kónc lodžiřkow kótlishecza a z nich zařny wutworichu so pozdžiřcho, hdyž so wjedro w Tatrach dochka změni a žlahodži, nětežiřche pschekrařne Tatrastře jězorj.

Dale a dale postupowachmny. Čzim wyřsche a čzim bóle řědnjesche a řiprjesche lěs. Njetyje jomu w tych wyřsořsčach. Dys a dys rozřtupi so lěs a poskici nam wulkotny wuhlad z jenocho boka na řiwana a řuwodne horishecza, z druhoho boka na řjanu řlódnu řopradřtu dolinu. Kať dypři řdawachu so nam nětko wřy a města po njej rozřyte. — řo řhwili řčežka řpadowasche. řkacachmny řschež kamjenje a řorjenje. Dóńdžechy řlónčnjne do řeguřřowickej doliny (Mengsdorfa), po řotrejž řěka řoprad řchumi. Džěchmny řschež řěki a pařtwishecza. řekachmny čřjódny řkotu. Z trawy wubžerachu řruwarjo na řrjusch ležo na nař. řež řruwy řběhachu řóžkate woblicža. řlónco hroznje paleřche. řo řhribjecze a čzole řulesche so pót. řu řlónčnjne řjewi so nam řtatof — řorežma a pod njej řschekrašny řězor řopradřki (1513 metrow). Kať řijontowe módre woko hladařche na nař. Čžichi wěřřicžk wóžesche jo po nim a kať řruřke na bance řařdowachu so řokmicžki na nim. řokpje, běte kaž řněh, řłowachu pomařu a z horda po nim a z boka řhladowachu wjeřřski řstervy-hory do wody.

řowobjedowawřchi nad řymle řězorom, džěchmny řhróble a raznje dale. Rych nam řiwachu a čžehnjeschu nař t řebi. řle mordatřski bě to hiščeje pucz. řlónco prařesche, waczof čžezesche na řamjenju, jazřk řřhnyřesche, řchija bě wuprahřa. ř nihdže řadyn řřlódk — řadyn řchtomit, řadyn řěcžk. řot kamjenja na kamjen řschekřatowachmny kaž řozy. Bě to jena wulka kamjenitna puřčina. řěřřotřki řu tu džekate, řriedy hac řkř řatř rozmokachu, rozmjerznychu a řo rozřypachu na drobjaž, po řotřymž so nětko řřřnowachmny.

Wyřchije a wyřchije wřjachmny jo po řorje. Čžekř řjebicžki wody řóřlachy so dys a dys po řamuschkach. řje bě teje wody řel, zo to ničtř t njej njeřhila a řřěbnych, řdžěřřuli zamóžach, doniž mi knjež professor njeřakaza, duch po puczu wody picž, zo to jenož řřabi. řuž řhřbjach ze řuchej řhubu řřchihlawowacz, kať so čžřřta wobjicžka njemuřita nimo řóřli.

Dobru řodžinu běchmny řchli. řastachmny nad řabjachmi řězorami. řoda w nich bě niřka, hacž do řulkow řamjenřřka, na řaby řmotane, řčřachy z njeje won.

řařy řčežka řtupařche a wjeřsche so po nařřej řčžěhnje řorje t wjeřřchkej. řorishecza nař řschech bóle wobřřupowachu z jenocho boka řařřta — a řutan z druhoho řatrawjeřč, a wot řřěřka Rych. řřchěńdžechmny po řřřalbjje, wu-

fkanej ze sněhom, a wulězechmy skónčnje pod samón wjerch Rysow. Zow zwošta profesor ze swojim towarštwom. Wichor kětro zašhadžešce a torhašce. Bjez džiwa, zo so knjezej professorej, wobstarnemu muzej, na hoły wjerch horje njedchaje. Senož dwaj so na njón zwažichmoy. Scžežki hižo wiđžeć njebě. Wo kamjenjach so drapachmoy po schtyrjoch horje, pschijazawichki sebi kłobut. Bě hišće radna schlapa. Skónčnje běchmoy na wjerchku. (2503 metrom wysoko.)

A kajti tu napohlad! Běch raz z pscheczelom w Alpac. Pschenědzechmoy pschez Boldstóckel po lodže a po snězy. Njezapomnity je mi napohlad na wjerchki ze sněhom wodžete, blyšcžate a frinkotace w pruhach rańšchoho skónca. Ale teje džiweje hrózbneje pschirody tam njebě. Wicho tak sadžen miłe a społojne. Tu pak wišcho rozkałane, rozbróždžene, rozpacžene, nal, nahke scženy, po tysacach metrow sahace do bjezdnow, wótre hórste křibjetny, po kotrychž cžłowjeća noha njepšcheněže, schlaubny hač do žra horow zarnte a na dnje deleka lubozne jězory, wopravdžite móřste woła. Runje pod nami rybjach jězor a skawne móřste woła, wo kotrež so Polacy a Madjarowje lětdžeřatki zadžerachu a wo kotrež džensa hišće Madjarowje žaruja. Bjez džiwa, wopravdžita to pycha sewjernych Tatrow, cžmowo-módra zasabžena, kaž dejmant do skalow, a pod nej na zeleń woda rybjachoho jězora, dawć ranju Cžeřki, Zeleny a Łobžany jězor, k wječoru Šincžowy a Wulki jězor. Mało hđže je na poměrnje tak małej pschestrěni tajki měnc najkřafnišchich jězorow. A z hłubin zašy lecži wóćžto po horišcžach, cžejnje naš wobstupowachych, šurowych, pořhmurjennych, žmorišcžennych kaž wójsko z kamjenjaty chcyžerjow. Bjera Cžišchiniškoho by trjeba było, wulkotnošč tohole wobrazo do skowow skowacž. Ža so cofam — žložuju pjero — křilam cžoko pschěd mocu Božej.

Nad hłowu hromadža so mi cžmowe mróćžna, wichor so z nimi šcžežka, drěje je na schlebjertki a zašy je płata. „Snadž wari so njewjedro“, džešce towaršch, nazhonity turista, „póndžemoy“. Mi bě cžežto. Echłoda, puščcžicž z wóćžow tónle wobraz.

Cžišce motachmoy so dele. Wobhladowach so cžašto. Wjerchki bě wopušcženny. Na sułodnej horje na zelenym brjóžku hibašce so žokty dypk. Zastach a žložich swojej schleńch na njón. Dypk zroščje z dobom. Bě to kožyca (gamša). Žbožowne štoćžatko — cžas žiwjenja pschěbnywa na wyschich — do nižinow nježstupuje. Tam horjeka cže ničtó njedosałnje. Cžłowjeća hida a zawisč cže napoťoj wostaja. —

Džechmy. Mynychmy so nimo skaty. Tu sedžešce cžłowjek z tišbu na ramju, z dołhim hórskim křjom mjez nobomaj a hladašce pschez swojej schleńch na tamny brjóžk — na žokty dypk. Mi zapuťota wutroba. Šižo je cže wyslědžito hajńkowe wóćžto. Tež tebi za žiwjenjom du. —

So bližachmy Poprabskomu jězorej. Tu wuleća na žołč schěre žwěrjatko kaž schwinc z pod kamjenja, šuny so pschez scžežtu a žhubi so w kamjenjach. Šdžž so kamjenjej pschibličich, pod kotrymž tčesche, počža kwičječ z cženkim hłosom, tak kaž džěćo płacže. Towaršch měnješce, zo te žwěrjatko němski „Murmeltier“ reła. Že jich w Tatrach hišće šyła. —

W Majláthowej kórcžmje nad Poprabskim jězorem zwoštach pschez nóc. Nadenědzech tam knjeza profesora pschi bleschi cžeřmenoho. Wo wječeri šyđzechmy so hromadže. Pschidružki so k namaj hišće Němc z cžeřteje Schlezšjeje. Džiwnje bě to towarštwó. Němc a Madjar liberalaj, kaž je to

(Potracžowanjo w pschitocy.)

Příloha za č. 52. Katholského Posla. — 30. dec. 1905.

w Rafuskej móda, — a ja duchowny. Něme žracžt Štomjanow, Madjar njepšhecžel Rafuschanow a ja pšhecžel Štomjanow. Tón rubasche na jesuitow, tamón na Štomjanow, ja wobarach jesuitow, džeržach ze Štomjanami. Rjany džej sfónčži so z mójnu.

B Ružicy a Sakskeje.

Z Budyšina. Wotrijady Mačicy Serbskeje njezeńdu so wutoru 2. januara, ale srjedu 3. januara 1906 w „Serbskim Domje“. A porjad budže sčěhowacy: dopołnja wot 1/2 10 hodž. najprjedy rěčespytny, potom narodopisny, belletristiski, stawiznisko-starožitnostny a wumjełski wotriad. Popołdnu wot 3 hač 4 hodžin swobodna zhromadžizna serbskich wótcincow a spisacelow, a wot 4 hač 6 hodžin posedženja hudźbnoho, pädagogiskoho a přirodospytnoho wotrijada. Njech tola wšitec, kotřiž někak woteńe móža, wěsće přinu a so wobdžela na našich prócowanjach, zo by so džej a rjeńšo rozwiła naša kultura.

Sekretar M. S. a předsydzji wotrijadow.

3 Hajnic. Rašchowski džiwadłowy mjeczor, kotryž je so Boži džej t lěpšchomu twara nascheje noweje cyrkwy wotměł, radži so dospołnje. Wšče tji hry namatachu powšchitkowne spodobanje. Wosebjje krasna hodowna hra: „Do Bethlehema“ je z lubožnymi spěwami a wobrazami, z wurjadnje radženymi kóštmami nic jenož mocži a zmysly jimała, ale tež wutroby hnuła. Šal bě pšchepjelny, mjele ludži je z próždnym woteńčž dyrbjało. Čži paž zawěsče na džej Nowoho lěta pšchidu, kaž hišče mnozy družy. Racz so nihtó njebudže a tež wunošch za dobru wěc, kotryž budže, Bóh dał, prawje wulki, z tym dobudže. Započatk w 6 hodž.; lěpje paž pobudžesch, hdyž wo poł hodžiny přjede pšchidžesch. — Wo hodownym šwedženju mužštko h towarštwu za tydžej.

III. Podzwjazłowa zhromadžizna Raiffeisenflich nalutowatnjow w Budyškej krajiny 26. decembra 1905 popołdnu w 4 hodž. w Bermichec hofcencu w Saslowje. — Pšchedyda, knjez farať Nowať z Radworja, wotewri zjězd wotolo 1/2 5 hodž., wita pšchitownych, kotrychž běšche džiwajo na šchpatne mjedro tola došč. Wosebjje luby bě nam hósč, knjez Dilger, ratarški kommissar w Budyšinje — kotryž mějesche tež hnydom pšchednosch: Praktiše wučbny z polamerjetstwa. Něčnik spytasche wujasnić „knihu ležownosch“, kotryž kóžda mjes wobšedži. Wažne za ratarja je, zo ma wot swojich ležownoschow tak mjenowanu „Menskelopjena kopiju“, potajkim kartn abo mapu wot swojich polow. A dóstacžu je tuta karta pola kral. krajmjererja (za Budyšin: Richter). Płacžizna za tajtu kartu je za ležownosch (60—80 łorcow wulku) šnadž 15—20 hr. Wužitk paž je wulki, dofelž, hdyž so susodaj mježnikow abo podobnoho dla wadžitaj, so pšchez tajtu kopiju lohcy šamaj pšchewědcžitaj, hacž ma jedyn prawje abc wopať. Tak wučetnješ stóžbje — kotraž je druždy kětro droha. Něčnik dale radži, zo bychu so tež wšchitke prawa dla pšchewědžowanja a wuměnenja polow sudnišcy zapijač dale. Ratarške towarštwu w Budyškej krajiny plany ležownoschow šchudšim ludžom darmo žhotowja. Špominasche na hódnosch role w Sakskej. Wobštoja dochla 12 normalnych klasow. Šola naš je najlěpša rola wotolo kłoschtra—Šodžija a tuta ma hižo čžišło III —

potajfim najplódnishe pola Sakskeje njejsu we Łužicy. 3. rěči f. Dilger wo nastaczu a wuwiczu dawkowych jednotkow. 4. kať so drainaga dani. Wšchaf je tute kładzenjo rołkow woprawdžita kultura pódy — zemje. Deschčikoma woda tajke pola pscheczehnje cyle a to foruscham tyje. Ratariske wotrjesne towarstwo w Budyschinje zhotowja darmo plany za drainage mjeńšchim ratarjam. Šchtóž tajki potrjebuje, njech so na pschednoscherja wobroczi. Móčne pschichłowanjio sczěhowasche pschednoschkei f. Dilgera, kotryž běsche pomšchittownje zrozumliwy a wosebje mjele nowinow wopšchijesche. Sczěhowasche dlěžšcha debatta a stónčnje po někotrych druhich muradžowanjach bu zjězd stónčenj wołó 1/28 hodž. Zo bychu ludžo móhli „Flurbuch“ prawje a z dorozumjenjom čitatč — knjez Dilger šnadž zeschow wuda — kotryž w pschednoschu prajene wujasnjenja dołhadnje rozpišane ma wopšchijecž.

B cyłoho swěta.

Francózska. Přenje skutkowanjo zakonja wo rozdžělenju cyrkwie a stata budže na dnju Nowoho lěta zjawne. Na tym dnju pschijimaju přasident republiki a prefektowje w departementach zbožopšchecža zastojnikow a dostojnikow. Biskopja pschi tutych nowolětnych audiencach w Elisyjskim hrodže a w departementach předu krocžachu. Po nowym zakonju officielnym zwiskow mjez swětnymi wyschnosčemi a duchownstwom njebudže. Tohodla budže tónkróc tež přeni raz bjez tutych zbožopšchecžow. Dale mějesche dotal kóždy komandowach general nastupujo swoje město hnydom biskopa abo arcybiskopa wopytač. Tež tónle pschedstajowach wopyt wupadnje. Přeni pónđža pschi wšchěch podobnych swjatocžnosčach sudnišcy zastojnicy.

Ž wulkim napječom wočahuje so pomjenowanjo biskopow pschěz bamža. W Francózskej je 16 biskopskich sydłow wobladžicž. Po zběhnjenju konfordata móže swjaty wótc nowych cyrkwinškich mjěchow sam stajecž a njetrjeba so z knježestwom jednacž. Wšchaf wobladamy, komu budža so „nowe wobstojnosče“ dlěje spodobacž ...

Pólska. Pólskim biskopam w Ruskej je swjaty wótc Pius X. list póštal, w kotrymž pólskich poddanow cara Miklawšcha najnaležnišcho napomina, zo so njebychu zběžkarjam pschidawali, ale wosebje w pschitomnych czežskich pruhowanjach swěrnje pschi swojim knježerju a knjezu itali. Swjaty wótc wobkrucža Polašam, zo sam cara Miklawšcha znaje a mě, kať je pscheczelnje za nich zmyšleny. (Pschispomnjenje rozprawjerja: Wón drje je, ale joho zastojnicy ...) Hnydom w spocžatku lista swjaty wótc słami Polašow jako swěrných synow swjateje cyrkwie, kotřiž su w złych a dobrych časach jenat horliwje a spušcějomnje pschi swjatym stole wutrali.

Ruska. W Ruskej njeje lěpje, ale na někajki tónce so tola hotuje; pschetož tať dale byčž njemóže. Něktle su revolucionarowje Kuronsku a Zivonsku wobtnježili, to su nadbaltiske krajiny, kotrež z Němiskej mjezuja a w kotrychž Litwjenje a Němcy sydla. Měsće Riga a Mitawa stojitej w płomjenjach, Libawa je wobhrožena. Wot Rowna hacžž do Klucžborla su zběžkarjo wscho zapalili. Pišat tyhle rjadow ma sam znatoho w Rizu, a ma wot njoho powěsč. Cyke město (ma něhdže 160 000 wobydlerjow) je w mocy rebellow. Nabydy na běnym dnju su wšchědna wěc. Zapschah z konjomaj so njesmě zjewicž. Ze so wupšchahuja abo tšeleja, a knježstwa dyrbyja bježecž. Wóndanjo je fabrikski zastojnik z komptoiru na pschedměsto do

fabriki z pienjenzami jěť, běšće to tydžeńska mzda džělaczerjam, něšto tysac rublow. Šědžešće ze žonu; nadobo pať joħo něťajši njekraśniť wot zady tšěli, a šćocziwšichi do wozu, zebra pienjezy a jo zħubi. To bě na běħym dnju. Z mužowym cšěťom bėdžešće jo žona dale. Toľa strajki, njeměry, wojeťste zběħzi tu a druhdže w Ruskej dawno njejsu ničjo nowe.

Nowina, ale strasħna, z pšchedposlednjoho tydženja bě manifest zběħťarjom, z kotrymž maja jo financne zaskadny fraja podrycz. Manifest schwiľa dotalne tñjeźeťstwo a namoľnja ludność, zo byħu dawki płacizć pščeťali, zo byħu pšchi wupłaczenjach jenož złoto, šľebro a mjedž brali, zo byħu z tñjeźeťskich pošťadnicow swoje pienjezy zběħali a zašy papjeru njebrali. Tak dyrbiť bankrotej dőńć.

Wšitkim lubym krajanam doma a za Łužicomaj a tež wšitkim nadobnym přećelam serbskeħo naroda z tutym najwutrobněše, přećelske zboħopřeća **k Nowomu ľětu 1906** sćelu złoħiwši z dobom za „Serbski Dom“ w Budyšinje:

Po 50 hr.: „Serbowka“ w Prazy z dobom jubilejny dar swojoho 60 ľětnoho wobstaća.
25 hr.: knjez J. H. z Wotrowa.

Po 10 hr.: knjez biskop Dr. theol. Łusćanki a Молоканы, kk.: (farať Winger w Lubiju, katechet Delan w Budyšinje a wučerjaj tachantskeje šule Wjerab a Rječka w Budyšinje, wšitcy hromadže), P. L. S. w Marijnej Hwězdźe, kral. notar Michaľ Cyź w Budyšinje, farať Jakub w Njeswaćidle.

Po 6 hr.: kk. senior Skala w Budyšinje, redaktor Marko Smoleť w Budyšinje.

Po 5 hr.: kk. farať Žur a tachantski předať Šewćik w Budyšinje, wučer Jurij Šľoďeńk w Kukowje, sekretar Jakub Delenčka w Marijnej Hwězdźe, přěni kapłan Just w Khrósćicach, prof. Fr. Tajzych w Pazdubicach, farať Křiħan w Hoďžiju, kubleť M. Žur w Njebjelćicach, farať M. Wjesela w Kőnigshainje.

Po 4 hr.: kk. farať em. Urban w Budyšinje, spisowaćel farať em. Jakub Bart-Ćišinski w Kukowje.

Po 3 hr. 30 pj.: Ralbićanska Lilija.

Po 3 hr.: kk. direktor Nowak a kapłan Šolta w Budyšinje, Knježk, expos. w Marienberg-u, inspektor Jan Šolta w Marijnym Dole, Pěťr Cyź, wieceźny kubleť w Kašecach, farať Hicka w Kamjeneu, pőstny assistant E. H. Kubjenea w Dortmund, diakonus Nowy w Ketlicach, farať em. Handrij Dućman w Dubinje, farať Mikela w Malešecach, farať Jurij Kral w Dubinje, farať Jakub Nowak w Radworju, Kath. Kasino w Radworju, kubleť Jurij Cyź w Žuricach, farať Mrőzak w Hroďžišću, farať Mikławš Andricki w Hajnicach, překupe Jurij Valtyn we Wojerecach, farať Handrik w Huscy, wučer em. Jenć w Klućowje, Dr. med. Rachela w Panćicach, farať Mättig w Barće, wučer em. Kral w Radworju, A. Bartuš we Krakowje, Jakub Rjenć, wojeťski farať w Drježdźanach.

Po 2 hr.: kk. farať Křiħank w Seitendorfje, Jan Cyź, bohosťowc w Prazy, wučer em. Jurk w Budyšinje, wučer Pěťranc w Lipsku, kapłan Žur w Ralbicach, kubleť Miőnk w Čemjerecach, kantor Šolta w Radworju, pomoency duchowny Křiħan w Budestecach, kapłan Mić w Radworju, kubleť Jurij Wjeńka w Žuricach, kubleť Michaľ Łusćanski we Wotrowje, kantor Zarjenk w Hroďžišću, Stanisław Horlic w Žitawje, kubleť Michaľ Kokla w Khrósćicach.

Po 1 hr.: kk. Jakub Křiħank ze Židowa (z Podhroďa), Jurij Rychtar w Khrósćicach.

Naleħnosće našoho towarěstwa.

Sobustawy na ľěto 1905: kk. 646. Pěťr Domaška z Jitka, 647. Khata Čornakowa z Kosłowa, 648. Jakub Rychtar z Dalic, 649. Hana Ulríchowa z Budyšina, 650. Madlena Zarjenkowa z Časec, 651. 652. z Hórkow: Jurij Šěrc, Jakub Pječka, 653. Hańħa Suchowa z Łuha (pola Smjećkeke), 654. Marija Krawcowa ze Zejic, 655. Marija Bjedrichowa z Kozarc.

Sobustawy na ľěto 1904: k. 805. N. N. z N.

Sobustawy na ľěto 1903: kk. 815. N. N. z N.,

Za cyrkej swj. Józefa w Hajnicach.

Dotal kwittowanych 11 894 hr. 55 pj. Dale darichu (pola redaktora): k Božomu džěsću Marija Šmarandec ze Zdźerje 10 hr. — (Pola knjeza expos. A.): N. N. 3 hr.

Za cyrkej Maćerje Božoje w Radworju.

Dale je woprować: Jakub Šewčik k „Božomu džěsću“ 5 hr.

Za cyrkej w Baćonju: Jakub Šewčik k „Božomu džěsću“ 5 hr.

Za twarjomnu nowu cyrkej we Wulkim Šunowje: (pola knj. s.): Jan Šořta, farař w Birkenbrück 5 hr., Hilžbjeta z Budyšina 1 hr. 50 pj.

Za twarjomnu cyrkej w Marienbergu (pola redaktora): H. W. z Budyšina 5 hr., njemjenowany z Hórkow 3 hr. — (Pola knjeza expos. K.): Cyž z Kos. 200 hr., Glauš a Lehmann w R. 12 hr., Kocor w P. 30 hr., M. Cyž w B. 10 hr., Andřišek w Ž. 5 hr., swójba Cyžec we W. 3 hr., Čornakec a Marja Šusterec we W. 13 hr.

Za Serbski Dom w Budyšinje.

Dotal w našej redakciji nawdatych 13 166 hr. 42 pj. Dale dari (pola redakcije): Professor Dr. E. Muka 1 hr. — **Zapłać Bóh wšěm dobročerjam!**

Za terciarow swjatoho Franciska: Zemřěty sobustaw: Hańža Krawcowa ze Zejic. R. i. p.

 Nawěštki wo swjedźenjach a wjeselach smy dla žarowanja wuwostajili. **Redakcija.**

Wutrobna próstwa!

Naš „Serbski Dom“ je dotwarjeny a kóždy so nad tutym krasnym twarjenjom wjeseli. Wón pak hišće poňje naš njeje, dokelž na nim hišće wjele dołha leži.

Tuž wobroćamy so na Was z tej wutrobnej próstwu:

Wukupće so tež lětsa wot wšěch nowolětnych pisnych zbožopřećow z tym, zo prawje bohaty Božodžěšćowy dar za naš „Serbski Dom“ pósćeće na adresu: rěčnik a notar Cyž w Budyšinje.

Wšitke tute dary budža so we „Lužicy“, „Serbskich Nowinach“ a „Katholskim Pósle“ kwittować a plaći tute kwittowanjo za zbožopřećo wšěm lubym přećelam.

W našim „Serbskim Domje“ so naše serbske knihi a nowiny čišća, kiž wšě křesćansku wěru a kraloswěrnosć haja a wobtwjerdžuja. Čini wjac so za naš dom dawa a čim wjac wón njese, čim wjac móže so tež na čišćenjo spomnjenych knihi nałožec. Tuž čini kóždy, kiž tutón dom podpjeruje, Bohu spodobny skutk. Woprujmy kóždy po swoich mocach

„Bohu k česći a Serbam k wužitku!“

W Budyšinje, hody 1905.

Jan Křižan, farař w Hodźiju, předsyda Maćicy Serbskeje.

Jakub Šewčik, tachantski předar w Budyšinje, sekretar.

216] **Michał Cyž**, rěčnik a notar w Budyšinje, zarjadnik.

 Dženšnišće čišło wopisija 12 stron.

Wšichpołożene je džensnišćomu čišłu **Wopisijeczo** a **Wšichpominjenje** za dołhonjany 43. lětnik 1905.

Čišćoć Smolerjec knižicšćoćejnje w Serbskim Domje w Budyšinje.